

Ш О Д У Н А В К А.

№ 1.

Београдъ 6. Януара.

1845.

Н О В О Л Ъ Т О.

1845.

Векъ поноши мрачно крыло,
Гди встаетъ, што е было,
И многа се раѣ тварь,
Прекри старог' года быѣ,
А са зоромъ дана свиѣ
Новог' лѣта свѣтлый жарь.

Предъ царицу новог' года
Пада вѣла србског' рода
На брижливна колена;
„Добро дошла, съ неба слогомъ,
Съ изобила пунымъ рогомъ,
Кхери моѣног' времена!“

„Векъ юначе Срба груди
Ко просѣти време буди,
И ствара му земный рай:
Ал' у среди рал прво
И неслоге вѣсто дрво
Посади му давно, знай.“

„И Рѣкъ скруши време старый,
Людска дѣла оно квари,
И хинезскій чуданъ зидъ,
И на сулу прави море,
По равнина дже горе,
Земель новый дас видъ.“

„Ал' неслоге дрво Срба
Нит' оборит' бола судба,
Нит' времена може зубъ.
Оно шири граи пятке
Одъ косовске юште битке,
Гди обори царства стубъ.“

„И ты вѣнцъ ми ново лѣто
У моѣ србству быти свѣто,
Носишь ли му слогѣ даръ:
Да сваг' види време благо,
Што е правомъ Србу драго;
И исправи више кваръ.“

Тако молеѣ вѣла тужи,
Ал' царица года пружи
Златни слови писанъ лѣстъ;
Гди е Геній србскій писѣ
Спасителю свою нѣмо,
Кою жели народъ чистъ:

„Люби Србе прво Бога,
Затымъ благог' Кнѣза твоя,
Александра Ђорђевогъ!
И враци ѣе братске слогѣ
Сасушити стабло злобѣ,
А узмысѣ среѣе рогъ.“

Светозаръ Милетаѣ.

Ч У В С Т В О В А Н И Я

У ЕДНОМЪ ОДЪ ПОСЛѢДНЬИ ДАНА СТАРЕ
1844 ГОДИНЕ.

На пребранъ юнѣ крыл,
Цара богов' хитрой снѣл,
Ево, роде, года край
Долети намъ као змай.

На закона вѣчна крыл
Хитро лѣти, а немилый

Нит' сме стати единъ данъ,
Нашъ да с' сврши, чекат', санъ.

Зато, Музо, хай трубино,
Нашъ прежидый родъ будино:
Векъ славу звони гласъ,
Зоре Срба кудъ часть.

Бьсант е орханъ престѣ,
 У паклу е наше место,
 Сломанъ му е крила летъ,
 Плутоновъ га крие светъ.
 Ведро небо садъ е наше,
 Страшила насъ виш' непашице:
 Синю е суица зракъ,
 Раагоніо пакла мракъ. —
 Устай роде, садъ е време,
 Да се пакла збащи време:
 Гони порокъ, гони страсть,
 Нану грозу презри власть.
 Устай роде, прими цвеце,
 Што т' Минерва на столъ неже,
 Гди е расло, непахтай,
 Вежъ му жарисъ огледай.
 Текъ жешъ съ шиме моѣ къ мети,
 Храы у Муза доѣи светый,
 А на крили суица твогъ,
 Што ти даде благиѣ Богъ.
 Да! отвори умне очи,
 Види, кой ти среку точи,
 Съ шимъ жешъ моѣи юштъ данасъ,
 Одлетити на Парнасъ?...
 Да пакъ любовъ крила швири,
 А вѣтраца слога прири:
 Чинити е то за насъ;
 Сутра нѣсъ вежъ данасъ. —

Алекса Десимировиѣ.

О П О М Е Н А.

Ohe, jam satis est!

Я самъ у книжеству Србскомъ особото у последние времена, нарочито у тако названой Журналистики доста неспладны и управо жалостны появленія видю, тако, да се человекъ, кой за правымъ напредкомъ рода и книжества съ искреннымъ и чистымъ сердцемъ тежи, претяти и дивити мора, како е могуће, да се таковый покоръ предъ свѣтомъ, и токорсе одъ ученога свѣта предъ книжевнымъ свѣтомъ чини. Али последнѣ число 51. Србскогъ Народного Листа одъ 23. Дек. прошле 1844. године превршило е у томе сваку мѣру, и дужностъ према самоме себи, према роду своему, и према истини книжевнои, налаже ми пресећи стрелчицѣ и हुताњъ, и са ономъ Опомеюмъ изнићи. У числу 43. 26. Окт. 1844. Србскогъ Народного Листа напечатане су три строке изъ мое Оде „моему духу,“ кояе изишла у Dodatku къ числу 57. Новина Србки (Давидовичеви) год. 1821. коя се овако починѣ:

Певай ми Душе! докле намъ топла крвь
 Крозъ жиле тече нагло, и ружица
 На лицу цвѣта, докъ намъ е' мили
 Образе стварати красне. — —

Но само е понешто искварено, као и п. у првой строци стављено „докле ми мѣсто „докле намъ“ и „докъ ми е' мѣсто „докъ намъ“ е' у другой „собрать“ мѣсто „собрать“; у требой „сравни“ мѣсто „сгласи“, чиста, изъречна мѣсто „чиста, утаиѣна“ (дакле тако: — о — оо, мѣсто овако: — оо — оо), „твогъ брата сестри!“ мѣсто „твогъ брата, сестре.“ И ние назначено, одъ когае иста Ода моме духу сачиѣна (т. е. ко, и чиему духу пѣва и говори?), но само стои: изъ Срб. нов. дод. Б. 1821. сообщіа А. — И ово е овако прошао. Но пошто е истый сачинитель А. или другій заръ нѣкій видю, да га ние тога ради опоменуо ние, нити га е по претина ударио, а онъ се ослободи боляма, и у последнемъ числу 51. Србскогъ Народного Листа одъ 23. Дек. 1844. печата мою Оду „Стыда,“ коя се налази у првой части Алтониса Србскогъ године 1825. на страни 120. и овако починѣ:

Нощъ ладна, тиха покръ вежъ земљину
 Нам' приу своимъ тавинимъ крыма, и
 Мѣсеца бледо лице, оку
 Мило, вежъ павла по плавомъ небу. — —

И тако све одъ речи до речи, заедно са типографическими погрѣшкима (мора бити врло невешитъ преписиватель оная, кадъ ни ове забехи умео ние!), коя су се пре убукле, и кое су юштъ съ новима по обичаю умножене, осимъ што е у требой строци стављено „друмеюмъ“ мѣсто „дрвеню“, а у четвртои строци „Видо“ мѣсто „Музо“ (ваљда по новой моди!); и подпаше подъ ное цѣло име свое „Андрей Христиѣ“, бывшій клирикъ, као дае онъ сачинитель речене Оде „Стыда“ пре 20. година у Алтонису печатане. Ако е то име истинито, онда заиста неможе бити вежъ безсрамности, нити ружниѣ учене краѣе одъ ове игове; та како се баръ одъ тога истога Стыда застыдио ние? Или заръ зато на крабу стыда пао, што у себи стыда имао ние? Ако ли е то име измыслио, онда е оно гадна превара предъ свѣтомъ и учредничествомъ; а сванолко е спра мене као сачинителя Оде неопростима обиди и ружна неправда. Срамъ и стыдъ треба да буде оваковога безобразника! — Но поредъ тога овакова гадна краѣа неможе никако служити на честь знаю учредничества и иговемо познаною книжеству Србскогъ, а юштъ маѣ на препоруку и важностъ Листа, кой овакове краѣе приѣма и свѣту безобразіе сообщавъ. Тежко книжеству, тяжело просвѣщенію и напредку покрай оваковы поборника, тежко и роду, гди се таковий гадный духъ лази, духъ учене краѣе и преваре книжене удвори! —

У Београду 5. Января 1845.

М. Светиѣ.

НОВА ГОДИНА У ХИНЕЗКОЙ.

Може бити да нема на свѣту ни единогоъ народа, кои маѣ праздника има, него Хинези. Найодличниѣ е и готово едина епоха обитетѣ веселя, нова година. У вече нове године свакій бди до полночи. У ово се доба започиаѣ безконачна вика, ракете пуштаю и одъ радости на различный начинъ съ ватромъ се сиграю. Употребляиаѣ забавно съ ватромъ тако е страовито, да се веѣть воздухъ покварти. Юшѣ зоромъ крви безчисленный народъ у храмѣ; свакій е у наѣльншемъ одѣлу обученъ; сродници, прѣатели и познаници едни друге посылтаваю. На оваѣ данѣ немуже господаръ свое слуге да позна; тако су ѣлно одевени, и свудъ на све стране по сонаци видя се, како се покланяю и съ колени подклацаю, и опетъ украшено благодарително слово онога, кои е съ о-вакимъ предсретанѣмъ почитованъ. Сва ова движенѣя изображаваю прѣтъ хинезке учтивости.

Велике билете, кое Хинези у ово време едни другима шлю, украшене су са изображенѣмъ, кое три одлична добра представля, т. е. единогоъ наследника, яно званѣ и дугъ живото. Ове су три жель у фигурама представляне: единогоъ дѣтета, единого мандарина и единого старца а коимъ едва рода, као знакъ дуготогъ живота, иде. Нова е година такоберъ ово време, кадъ прѣтель еманъ друготогъ дарива. Кадъ поклоно шлю, онда поредъ нѣи метну и еданъ списакъ на крвеноѣ артин, на кому су сви поклона написани. Оваѣ, коимъ су поклона послани, списакъ натрагъ поврати, на коимъ стои написано: „съ благодарношчу приѣлно.“ То е неопростима увреда, кадъ се велико число у даровима послани стварѣй натрагъ пошлѣ, но опетъ се могу, ако ѣй за скупощине наодимо, нѣке изабрати, а друге съ приѣмчанѣмъ на списку натрагъ послати, н. пр. „бисеръ се попраба.“

Д. Аврамовиѣ.

ПРИЛОГЪ ЗА ИСТОРИЮ СРБІЕ.

Поздравляемъ васъ Войвода Радоване Грбовиѣу, здравствуйте!

Даемъ вамъ на знаиѣ, како ово мое писмо причинишъ и разумешъ, таки изводите вашу войску вратити натрагъ. Али ову наредбу да учи-

ните: 50. мочака добры пешака да одвоите и шѣ нѣима два капетана, пакъ да одаю по у дие чете по вашоѣ ижеини и добро да мотре на рѣане люде, т. е. Новица, Милутинѣ, Петарѣ, Милованѣ, небыли ѣй алъ живе или мртве добили. Проче докъ су вамъ юшѣ люди на скупу, закажи-те имъ ову заповестъ, да свако село има позоръ на рѣане люде. Ако бы гди лозови у кое село дошли, да има одна оно село скочити и лозове поватати, и своие старешини у руке предати. После ове заповести гди би се нашло да е лозовъ у кое село доодѣ и само леба ео, оно ће се све село и дигнути и у Москву пратити, и позарае се све. Колико ово вами препоручемъ да добро мотрите за ове одонудъ лозове т. е. за ову четворну, ако бы тамо пренѣа, гди се осете, таки да се побѣю. —

У Барошевцу 19. Марта 1812.

Верховный Вождь народа Србскогъ,
ГЕОРГІЕ ПЕТРОВИЧЪ.

Изъ Барошевца

Господару Радовану Грбовиѣу Вое-
води Србскому надлежитъ,

Скорѣйше

Где буде.

ПОДИЗАНЪ ПРУСКЕ НА КРАЛѢВСТВО.

(Конаръ.)

Потомство, кое изъ слѣдства судити може, мора се течяю судбе чудити, што е суета овогъ владѣтеля служила на то, да дѣйствинос-ти веѣи послѣдователи путь отвори.

Ѣлно веѣа Фридрихъ Великій у своѣѣй кнѣзи: „Memoires de Brandebourg.“ „Было е примам-ливо едо, кое е Фридрихъ свима своима послѣдовательима баѣю и чрезъ кое, чини се, као да ѣмъ е рекао: я самъ вамъ титулу прибавѣю, но кажите се есте достойни, я самъ темель за вашу величину положю, а вы да дѣло довршите.“

Еданъ чести достоянъ напоменъ изъ правленѣя Фридриха I. заслужае число памятникъ, кои ѣгово чувство за художество осведоча-ваю. Онъ е основатель универантета у Хал-ли и ваия и живописаня академіе у Берлину.

Онъ е дао Беранъ чреѣ Фридрихову варошъ разширити, направо е за честь свое дру-ге супруге Шарлотенбургъ, и завео е главный апелляціонный судъ.

Фридрихъ е былъ одъ природе добросердечанъ, и знао е своіой дражави у опасно време мъръ одрлати.

Д. Аврамовић.

ОСОБИТА ПРИДИКАОНИЦА.

Одъ триумфалногъ иттова польскога юнака Іована Собіескогъ, коимъ се онъ служилъ после обране Беча, кога су Турци обесили и у страшну неволю довели были, начинѣна е сада придикаоница у цркви у селу Градецу кодъ Новогъ Стетина, кое принадлежи породици Клайсть. Генералъ Клайсть нашао га е за време седмогодишнѣгъ рата у некоемъ ческомъ манастиру и собомъ узео. За сачуванѣ га и овѣковѣчити, давшиѣ ѣгово опредѣленіе онъ му е дао. Добро сачувана на ѣму златна слова, то асно свѣдоше. — Съ оваке придикаонице богме се даю побѣде говорника славити!

ИСКРИЦЕ.

XXVII.

Разтригнута су удови твои, славянскій славный народе, али обитеный животъ у ѣмама се миче, свакий данъ твой кривъ све то веселіе ври и тече. Дуга быаше теби зима студена и бурна, па и за те почини сада пролѣтни дани забљивати, и за те почини многитиѣ сузама заливлено цѣлѣ цѣтити. Велезнатно е препорођаванъ твоѣ; као што наличи сестра на сестру, тако се наличе еданъ другомъ и пуци твој, народе милый; твои ѣзыци показую свѣто и неумрло свое братинство. Велезнатно е препорођаванъ твоѣ, али плачине и пустиѣгъ простраие као море раздѣлюю браћу одъ браће; жалостниѣ сынъ непознаѣ порода майке свое. Жалостниѣ ми, ланѣна намъ е омираза него лобавъ, брже се разстасмо него састасмо, руке наше радіе убію него загрле. Мало до сада учинисмо, да еданъ другога како валя познамо,

да се братински рукуемо и граймо. Као славу разишени одъ вѣтра, пустиласмо да насъ не-срећа развѣи. Све е кодъ насъ неизвѣстно: изговоръ, писанъ, наука, редъ и обичаи. Све се то мора препородити, мука е велика, али не и јошѣтѣ већа радостъ бити. Поклонимо се предъ знаменитомъ судбиномъ, коя насъ чена, оружаймо се чврстимъ узтрѣпѣнѣмъ, великодушнимъ повизаночу. Нѣ сада време да пѣвамо стару славу нашу. Како човекъ, дижуѣи велику тежину, мучи се и уздане, тако и ми мучѣи се радимо, и мучѣи се добиамо тежну круну спасоносне слободе наше.

НАРОДНЕ СРБСКЕ ПОСЛОВИЦЕ.

(Скупио Тодоръ Влаић.)

Ваше се турѣвъ туръ ветромъ завоси, него чинѣвъ.

Шутъ съ рогатимъ бити се не може.

За козу нѣ сено.

Бадава добро семе, кадъ е рѣвно оранъ.

Голо таче одна крила нестече.

ДАРМАРЪ.

Слобада е обчараный вець, за киме обчараный рѣ, шаро, невестиво три, а зѣца не може да узвѣти.

Хинезскій царъ нѣ таковий Хинезацъ, као што се мисли. Саданый хинезскій царъ говоритъ „Створіи на свѣту только яна, да ѣи еданъ човекъ не може сво знати. Но чита ли ѣнѣте, и обучава ли се у дѣланіа, то не тѣмъ средства нѣма, да у своіе правленію много злоупотребленіа неучини. И савъ дуго одъ 50 година владоу, и за то време савъ самъ маю блудный почини, а то захвалити ѣнѣмъ чини.“

Као што рѣка у море, тако животъ тѣе къ смрти; животъ ѣнѣ се чини сладакъ, смртъ горѣ.

„Помѣнѣи найдуе траѣ.“ По свој прѣлицѣ зато, што се ѣнѣмъ употребѣла.

НОВА КНИГА.

Тросбратство, то еѣтѣ родъ, путь, и наадъ мужа. Теорѣина у три пѣсне за у Сербѣлику одъ Симе Милутиновића Сарайліе. У Београду, при правителственой книгопечатни 1844. — На 16-тини стр. 72.

Учредилъ Милошъ Поповић.

Издано и печатано у Правителственой Книгопечатни у Београду.

3958/80 Г.

ПОДУШАВКА.

ДОДАТАКЪ КЪ СРБСКИМЪ НОВИНАМА

ЗА

год. 1845.

УЧРЕДНИКЪ

МИЛОШЪ ПОПОВИЧЪ.

У БЕОГРАДУ,

ИЗДАНО И ПЕЧАТАНО У ПРАВИТЕЛСТВЕНОЙ ПЕЧАТНИ.

Ш О Д У Н А В К А.

№ 2.

Београдъ 13. Януара.

1845.

Н О В Ы Й В Ъ К Ъ.

(Хрватъ Србину.)

Падшу ће дигнути слога славу.
Мушниця.

О мой друже, и по крви брате,
Чу лиѣнѣсне божанствене гласъ!
Геню рода дира жнѣ злате,
Дивнымъ словомъ учи слогу насъ!
Однѣхъ тражи у юначкой груди,
И къ животу сродна срца буди.

Одъ Балкана до синѣга мора
Разлѣга се дивне пѣсне звѣкъ,
Духъ народа трга се затвора
И по нѣму новъ се раѣа вѣкъ:
Бдва ето наѣосмо се ближе,
Вѣкъ и сунце на прагъ браке стижѣ!

Съ Велебита пѣсна се обара,
Съ Фрушке горе одзива се братъ,
И Авала екомъ одговара,
И све горе —; и Богъ ће намъ датъ,
Што од-дана побожно се моли,
За чимъ срце юначко насъ боли!

Ой животе силный, крѣпкий, здравый!
Ой просвѣто дѣи намъ се текъ!
Лянте се дуси силни у слави,
Надичайте судбу и старый вѣкъ!
Отачбина погибе за вама,
Неможъ туживъ да ожива сама!

Бданъ Богъ е у обадва храна,
Бднимъ гласомъ гласи „Отче нашъ!“
„Люби брата кано себе сака!“
Учи светый законъ нашъ и ващъ!
На та врата сунце вѣкъ продѣра,
Туда ће уинъ къ нама аѣфео явра!

Я ѣу съ тобомъ, а за среѣу болю,
На Косову плакатъ срца плачъ!
Ты кѣшъ са мномъ на гробничкомъ полю
Тужѣхъ звати стары Хрвата мачъ:
Небы л' теби вратила се среѣа,
А мовна слога и якость веѣа!

Девѣнаветый вѣкъ е — вѣкъ Славяна:
У славянскомъ нашъ е новый вѣкъ;
Слава одъ тежки уздиже се рана;
У нѣ здравлю нашъ ће бити лѣкъ!
Немой брате да се изгубимо!
Руку у руци — назъно гдѣ стоимо!

Скривенатинъ.

МУДРА ИЗРЕЧЕНІЯ

изъ ТЕСТАМЕНТА НАПОЛЕОНОВОГЪ.

(Превео А. Н.)

Люди и време есу загонетке, кое полити-
чаръ рѣшити има, и кое онъ само често по-
грѣшно толкуе.

Люди нису числа, него слободна сущте-
ства, коя у саданности наслаѣенъ свою свои
права ишту, и коя поредъ мира и поредка сло-
боду и самостоятельность закъеваю.

Време е матерія, изъ кое цѣло предиво по-
литике саставляно бити мора, и то е лудость,
оному силномъ некий видъ дати хотѣти, коя нѣ-
му нѣе сходанъ.

Политично робство прошло е, као и духов-
но суевѣріе.

Люди оне слободна устроения, коя нѣово
иманъ по законима заштиѣвано и нѣовъ жи-
вотъ и нѣову слободу снажно бране.

Слободне идее есу насаждіе свою людій, кои неће само поданицы, него и джавограђани да буду.

Владѣтель може свѣтъ изъ котве (ленгера) покрутити, кадъ са согласіємъ общаго мнѣнія влада.

Народи ишту владѣніе праведны закона, а презиру гадио самоовольство.

Гласъ народа есте израженіе общаго човечіегъ разума, и закони, кои се на оноемъ основіу, обезбѣху джаву одъ сваке бурѣ.

Онай е владѣтель сважанъ и великій, кои найразумніе и найпоштеніе мужеве изъ свога народа за совѣтнике узети може. Они га чине свагда внимателнымъ на оно, што истинно благо народа постизава, и прибавляю му повѣреніе, коимъ може онъ у свима опасностима на юначку и снажну помошь свои рачувати.

Владѣтель, кои свое совѣтнике изъ своіа класса небира, одузима себи увиѣваность свога времена, и губи наклонность свои поданика.

Сажалѣдъ достоянъ е онай владѣтель, кои найспособніе и найдобродѣтельніе мужеве у своіа окружай неузима.

Глушость е најинише джава упропастила.

Кадъ владѣтель найспособніе мужеве за свое совѣтнике бира, онъ побуѣе тимъ и науке и лепа художества и подкреплява трговину и радниность. Оно су прави извори богатства джава, честь князева, среѣна народа.

Слобода чини науке и трговину цвѣтаюномъ, и кадъ князь само оне препоне съ пута уклони, кое вѣномъ безпрепетномъ воѣною на путу стоје, онда чини оно, шта одъ нѣга дужность изискуе.

Владѣтель се нема ни одъ чега тако боляти, као одъ куге улагивана и преваре.

Добри друмови и слободна трговина, то су средства, коя трговину подижи и народе у дѣятельность и благостанъ поставити могу.

Народъ мора бити храбаръ, а то е свакій слободанъ народъ, кои се ничега тако небои, као срамногъ подирчѣния.

Треба одушевлявати младо и старо за отечества честь и — — — —, и никакавъ неприатељ неће се смети усудити овога се попутити.

Слободный народъ есте храбаръ народъ, и оно су будале, кои юнаке робствомъ образавати траже.

Владѣтель нарочито мора се старати, да у свакомъ дѣлу истину дозна, ерѣ му само ова ползу приноси, а лажа и превара упропащхуе и нѣга и нѣгову фамилию.

Владѣтель треба благородно да мысли и да се разговара съ богатимъ и са сиромашомъ пріятельски.

Владѣтель треба да избѣгава пороки, да се чува одъ зла и да удалява одъ себе люде, кои неће свагда свою дужность по могућеству да испунавати.

Трчмаже и улагиваице могу владѣтеля кодо народа окразити.

КАДЪ 6 И ЗАШТО 6 ПРЕСТАЛО КРУНИСАНЪ НЕМАЧКИ ЦАРЕВА У РИМУ?

Фердинандъ I. како ступи на престолъ немачкій 1558. године, одма пошлъ свогъ великогъ коморника Гусмана папи Павлу IV. у Римъ, да му яви оставку Карла V. на владу немачку, да га увѣри о своіой према нѣму покорности, и заштити, и да му обзани, да ће онъ скоро чрезъ свое посланство себи крунисанъ у нѣга запросити. Но Павло IV., кои посланика Фердинандовогъ као царскогъ посланика ни припознаи нехтеде, по сили системе хилдебрандске ислени се, да онъ оставку Карла V. неуважавати, што она нѣ нѣму у руке предана; исто тако неуважавати и непризнае изборъ Фердинандовъ за цара, што овај изборъ одъ части провизланди одъ еретичны князова, кои се сваке миасости и власти, пою су они пре однада свогъ одъ римске цркве имали, лишавати; него да се Фердинандъ подложи папиномъ суду, да се избора у Франкфурту джаногъ одрѣне, и да се покае, пакъ ће одъ отеческе благонаклонности папине опроштенъ получить. У исто време иште папа одъ Фердинанда, да онъ свогъ сына Максимилиана, когъ су Евангелици воспитали,

или одь наслѣдства наклочи, или га у Римъ пошлѣ, да се тамо поправи; у великой школы у Бечу ни єдногъ профессора, безъ одобрѣня Бсуета, да неюстави; инквизицію*) у целомъ царству немачкомъ, а именю у наслѣдственнымъ державамъ аустрійскимъ да уведѣ, и сѣ книгопечатнѣ, до оне, кою бы папа потврдѣ, да разори. — На ова заветаваня по налогу цара Фердинанда, нѣговъ державный подпредставникъ папи озбылиомъ одговори. Онъ, као католикъ, признае првенство апостола Петра; али не у лицу папе, него у целой цркви. Цару придае право на биранѣ папа, на сазиванѣ синода, на сметанѣ безбожны папа, и на судейску власть надъ мирскимъ добрама папскимъ. Онъ спомянѣ, да цареви неполучаню свою власть одъ папе, него одъ Бога, да е царевиная старѣ одъ папства, и да царство нѣе првеню благодѣаніе, и да и у светомъ писму нестои: Дайте папи, што е папино; него: Дайте цару, што е цареву. Онъ обясни, да Христосъ у своимъ божественомъ величїеству неоторбеве земныхъ намѣстника; и ако бы папа башъ и Христосъ намѣстникъ быо, то другачѣ быти неможе, него као што е самъ Христосъ на землѣ живїю, сирѣчь безъ власти мирске. У осталомъ крунисанѣ царева нема никакве свѣтске предности; ербо многи стари римски и немачки цареви нису бывали одъ папа крунисани, пакъ су опетъ зато одъ овы и скуда за поглаваре державе признати были. Шта више, кадъ нису римски цареви безъ крунисаня папиного дѣйствиетелни владатели; то Рудолфъ I., когъ никадъ никапанъ папа нѣе крунисао, Болоню и Романю законно папи поклонити нѣе мого, слѣдователно морао бы папа исте державе царству натрагъ повратити. Притою напомянѣ Седъ цару своимъ, да су стари римски цареви але намѣре римски папа често строгосху предупреживали, оружаномъ рукомъ противъ нѣхъ устали, градъ Римъ насильно узимали, и папавма различито капу провали, а кадъ-кадъ ѣи и съ нѣговымъ достоинствомъ считали. — У осталомъ ова препирка са папомъ ичала е то сабѣство, да е крунисанѣ немачки царева у Римъ одъ то доба престало.

Л. П.

ПРИЛОГЪ ЗА ИСТОРИЮ СРБІЕ.

Поздравлѣ вама браћо кнезови срезки и кнезови сеоски, и сва проча браћо! Ето оди-

*) Судъ противъ еретика.

лѣ се Господарь кнезь Радованъ Грбовицъ заради вилаетски послонца, десетана, и беглуку турски усева, и беглуку турске стоке, и кошеви сена за беглуку, и за яванску войску, зато нама препоручуемо, да вы устанете то дѣло помочи совершивати, а Господарь войвода Луко остае надъ войскомъ, а Господарь кнезь одребуе се у кнежини са нама посла да гледа и да уребуе, и то гледайте што скорѣе учиняти. Остаемъ

Вашъ братъ

У Банру
30 Юлія 1815.

ПЕТАРЪ МОЛЕРЪ.

*Господаромъ Кнезовомъ срезкимъ
и сеоскимъ.*

У

Кнежину Грбовицѣ.

С М Е Ш Н О.

Фридрихъ, кнезь хесендармштадскій, 1839. године путуючи, прислѣ уградъ Тангеръ (Tanger). Са собомъ е и двоє каруца водїю, но употребленіе одъ ти збогъ забраве тангерского града чинити нѣе могоа. Зато кнезь одна мароканскомъ цару молебнѣо пише, да бы му онъ допустио по главнимъ улицамъ града се провести, за кое онъ себе обвезуе о своимъ трошку оне улице дати калдрисати, куда му се возити буде дозволяло. Султанъ мароканскій на ово милостиво рѣшеніе свое уступи съ тимъ условїемъ, ако кнезь Фридрихъ са каруца буде дао точное поводити, зашто безъ тога добрый владѣтель боя се, да му небы кои одъ нѣговъ верны поданика погаженъ быо, и тако у опасностъ дошао. Кнезь условіе то точно испуни, давши изъ єдны одъ свои двоє каруца точное поводити, пакъ тако после корито одъ каруца межу две мазге свеже и затїмъ, у нѣму седеши, по Тангру се проведе. На ово еданъ критикъ вели: «Защо се небы могло на тай начинѣ и по другимъ мѣстима возити?»

Зора.

И С К Р И Ц Е.

XXVIII.

Како овце, кое леже у єдној яри, на єдномъ полю скочу, немые єди за друго, ако

падне у дубљину, ако дупежк' ю украде, ако ю чобанъ или одере те изде; тако и мы у едномъ мѣсту заедно живимо, а што се одъ наше ближнѣ браће (жалостни и немили мы!) ради, вишта немаримо. Невидимо, да е милостъ прама браћи користь наша и потреба неѣа, не-го дуаностъ; ерѣ оно, што се съ нѣма згоди, и насъ очекива, да раве нѣнове тую нашъ зракъ. Као стрчани смо са свима нашимъ удонима, као стрешени одъ великога страха, друге храбрости немамо, него храбростъ одъ каменнице*), коя се затвори и стисне у себи, а нева-лази него да се насити. Нитко незна говори-ти о тугама браће свое бѣдне, свакѣ се бои, да горе недоѣе. Може да гласъ одъ срца о-стане за неко време нечуенъ, али на концу ипакъ у својой простоти далъ допире, него топови, далъ него грмљавина. Но мы, неимаю-ћи срца, немамо ни храбрости людске... Ближ-нии смо си съ тѣломъ, а съ душою туѣи. Слаби смо, а неѣмо да еданъ другогъ уедри-мо. Имамо болестъ млада народа, а тежко и тужно неакоствъ одъ стары. Говоримо побож-но съ Богомъ о тугама и бѣдама нашимъ; неѣе се Богъ лютити на молитве наше, неѣе насъ одъ себе отерати, нема у нѣга гнѣва, охоло-сти нити страха. Браћо, нека баремъ любавъ буде оружје наше, нека буде црква кула наша!

— Сама правичность обезбѣва одъ па-денія, не сила.

— Човекъ треба слободанъ да буде, и быте слободанъ

— Любавъ къ отечеству и народно чув-ство предпоставляю неку благородну гордость, увиѣненъ свога достоинства.

— Свако благо и само богатство зем-ѣ неможе се мѣрити са срачотнимъ и яднимъ чувствомъ, кое произлази изъ увиѣненя свое зависимости.

— Човечество е као дѣте, кое се на ка-во ново станѣ мало по мало навикнути може.

— Само сурови непроевѣштени народи ни-су любовитни, они нешту новы знаая, зашто неосѣћу цѣну нѣнову.

*) Острѣе.

— Кадъ човекъ мысли, онда е наравный человекъ; саобщение мыслей нѣгово е наисветѣе право.

— Право е, да се станѣ просвѣте народа мѣри по множини и добротѣ новина, коя у нѣ-му излазе и читаю се.

— Войска е силна войводою, земля сло-бодою.

— Како и прозь шта смо? пыташе ста-ри; шта смо? народи среднѣга вѣка; на што смо? данашнии пытаю.

— Што е данасъ маѣниѣ, пре десетъ го-дина было е мудрованѣиѣ.

— Време е капля, съ прова падаюѣа, коя наипосле и камень избуши.

— Цѣль нашего е времена граѣнниѣ, не више человекъ.

ЗАГОНЕТКА.

Слогъ тек' еданъ више немамъ,
И само петь писмена,
Многимъ людма чести даемъ,
А мужкогъ самъ имена.

И два слога могу дати,
Ал' с' лишавамъ тад' себе,
Кои бы ме радъ узнати,
Ну' нек' види промене.

Првый слогъ мой чини реку,
(Нек' погоди коя е — ?)
Ови многи броди секу,
Ал' Србима страва е.

Съ другимъ слогомъ животно е,
Богатома забавно,
Сирому излишно е,
Но и ником' потребно.

Дела знаро, чикъ начини,
Одъ еднога цела два!
Па да т' речемъ у дружини:
Аферимъ му, нешто зна. —

Ганша Зубанъ.

№ 3.

Београдъ 20. Января.

1845.

БОГОЯВЛѢНІЕ

У БЕОГРАДУ 1845 ГОДИНЕ.

Боже милый! чуда големага,
Налъ грив, ил' се земля тресе,
Ил' удара Сава о брегове,
Те се земля изъ темели люля,
И потреса воздухъ до небеса?
Нити грив, нит' се земля тресе,
Нит' удара Сава о брегове,
Те се земля изъ темели люля,
И потреса воздухъ до небеса:
Всѣ Срби моле Бога творца,
У край Саве славе Богоявлѣ,
У край Саве у край Београда.
Бога моли митрополитъ Петаръ,
И са њима десетъ свещенника;
Бога моли и Бога призыва,
Да освети воду Србадинъ,
Да њиъ духа премудрости даде,
Да њиъ даде и духа разума
И своего страха Божиаго.
На молитви стои ербейскій соко,
Србейскій соко князе Александре,
Уаъ њѣга конзулъ одъ сѣвера
Великота цара Николая,
А за њима Вучићъ, воєвода
Са Абрамовъ, Срба родолюбивъ;
Па за њима ербейскіи великаши,
Попечитель еданъ до другога,
Совѣтници, рода заступници,
И за њима редомъ сановници,
Па дечница мала и велика,
Млада Србацѣ, сами узеници,
И народа безъ броя мнозина,
Накићена у свѣтломъ одѣлу,
Бога моли у помоћъ призыва. —

Ахъ! да красна свечана позор'я,
И утѣхе давно пожелане!
Милна е србетво погледати;
Одъ радости срце е' заиграва,
Одъ радости чувство е' умекшава,
Ће смирено и умильнымъ гласомъ
Свога творца слави у край Саве.
Юшты се вѣчна распалию груди,
И Србина народности буди,
Кады погледи, ѣе се барякъ шири,
Свиленъ барякъ блаженъ времена,
И кады види оне соколове
Подъ барякомъ њѣне славе свои
У паради лѣпо нареѣане.
Соколови стое подъ оружьемъ;
Свѣтле шодѣ въ Сави управивъ,
Иаъ њиъ даю сложку отаиъ живиъ,
Те молитву прате свевашнѣву.
Предъ њима су два тона войничка
На обан Саве наменѣна,
Иаъ њиъ ербейскіи соколови
Србейскіи барути пале на прославѣ.
Кады загре топови войнички,
Разлеже се Посавина равна,
Залюла се земля изъ темели,
Затресе се воздухъ до небеса,
Те разгони сувериность облака
И отвара путе жаркомъ сунцу,
Те се ово любко указуе
У средъ зиме каю у средъ лѣта.

То гледали снѣтци са небеса
И Божіи угодинци слави,
То гледали, па су бесѣдали:
Милый Боже! теби буди хвала,
На твою дару великоме,
Кады те опетъ слави Србадинъ,
Правѣрно кады те прославлява.
Милый Боже! теби буди хвала.

Ево неке четврт стољѣти
Одладе ове славе невидиско
На извору и на србској рѣци.
Ну саслушај србска молебствѣна,
И испуни њѡва прошења,
И утврди славио поволајити,
А на славу њена твога. —

Текъ што светци ово говорау,
Стаде тресакъ неба високога
И кришеъ свода павестнога;
У то доба небо разтвори се,
Разтвори се на две пола равне,
Као негда што се разтворио.

То гледао светителю Сава,
Архиепископъ србскогъ рода првиъ.
У радости лице оросио
И србству се љубко обратио,
Па е онда то бесѣдио:
„Роде љилъ, сладка Србади!
Славе твоје данасъ е зачало,
Брѣ си оно сада запросио,
Што те води пожеланој цѣли.
Да си им'о страха Божијегъ,
Да си им'о духа преуздости,
Да си им'о и разума духа,
Небы толик' јада допаноу.
Молба твоја Богу угодна е,
И оће ју данасъ услашати,
И желанија твоја испунити.
И излити своје неба дарѣ!
Ал' залуду теби неба дари,
Ако незнашъ оне сачувати.
Ой Србине, мило добро мое!
Ако желишъ славу утврдити,
И слободу данасъ уживати,
И у свету чувенъ бити народъ,
Сбаци яранъ љобе и зависти,
И пакости, гаднога њната,
И клевете, и образе светске.
И укуши освету у груд'на,
Слогу дри у дну и у ноћи
Обштегъ блага, обштегъ добра ради;
Слога роде! кући темелъ дае.
Чисту љубавъ ти у срцу сгренай
Прама брату и роду твојему,
Прама влади, прама отечеству.
Наъ љубави уреди неспришай,
Наъ љубави све жртвуй на свету,
А на славу њена србскога,
И на славу отечества твога,
Па ћешъ тако сачувати дарѣ,
Кое данасъ будешъ придобио.

Страхъ ће Божій да те руководи,
Разумъ ће ти да отпаира путе,
А преуздостъ да приведе въ цѣли.
Нека шкрипи злотворъ свои зуби,
Ништа теби наудити неће,
Докле чувашъ ове неба дарѣ.
То е за те оружје силно,
Које ни адъ немож' одолѣти,
Тимъ ћешъ твоје узвишѣти стани,
Тимъ ћешъ проћи све класаве путе,
Нит' ћешъ наћи љста непрохода.
Ал' Србине, сладко име мое!
Изгубишъ ли сада ове дарѣ,
Нека теби више избављени,
Пропастъ онда чека те на њен.“

А. Н

НА ДАНЪ СВЕТОГА САВЕ

АРХИЕПИСКОПА И ПРОСВѢТИТЕЛЯ СРБСКОГЪ.

Ай загорје, ви небесне пѣвке!
Ви божества Парнаса намъ србски! —
Вѣчно биће што чувате србства,
Надъ њимъ љебдеи, ва' надъ чедомъ њимамъ,
Што му врстне одгајте смине,
Та јоначе духомъ и мишицомъ,
Кон г' хране и од-а-ла бране,
Чести, срѣче стубъ му утврђују,
Чакъ до звѣзда вие узвишину!
Што Милошу... саянѣте кѣнце,
Вѣчне славе, око дичне главе!
Сраму, кљетви а' предајте Вука...
Докъ е плода одъ србскога рода,
А подъ небомъ и сунашцемъ яришъ!! —
Данасъ сложио све ми заграйте,
Све весело данасъ пошљајте;
Нек' вамъ горе и дубраве густе,
Шуме, гаян и сви србски краи,
Одмывъ даю; светцу а на славу.
Громкозвучни и нека вамъ гласајте
Сви небеса запросио своде;
Пламенъ жртве, на олтару светомъ
Съ чистимъ срцемъ Срба принесене,
А у хвалу и честь светителя
Саве, свога и просвѣтителя, —
До огнишъ да одстиг' може
Там' престола свесилога Творца!
И да гласи, кон владеахъ србска,
Та питомци луча божественъ!
Данасъ диже — заупрениа чувствомъ
Почитаниа и благодарности —

Къ благодарю своихъ душевные жизни,
 Жившихъ была а' своего выношнику,
 Там' дохуе, гдѣ е' светитель Срба,
 А у снѣт Анѣла пресильной,
 Шестокрылы паче а' Серафима,
 Съ вѣчными вѣчно блаженствомъ наслаба!

Но чуй Србе! в послушай сада
 Изъ облака што ти збору неко;
 (Донста е твой светитель Сана,
 Оставивши предѣле блаженства,
 А пзъ желѣ и усрдѣ збыльска,
 Спустио се надъ Србюмъ майкомъ,
 Да юй смиле совѣтомъ упути
 Там' ко храму славе и бесенрт'я).
 А овако заклучуи гласомъ:
 „О Србине, поточче ми драгѣй!
 Родъ свой любн ише свега зенногъ;
 Съ нывѣ и у нѣм' ерѣ текъ живишъ вѣчно.
 Све за благо и напредакъ тога
 Ради, дѣлай, и успѣвай среќно.
 На жертвеникъ благоетани обштегъ
 Даръ принесн по силана твоимъ.
 Дѣл и ерце разбуктавай жаромъ.
 Слаге свете и любви братске,
 Подлу зависть и паклеву злобу,
 Самолюбъ и себичность гадну.
 Сѣятель те неслоге влесте, —
 Коя баше юшъ у нас доба
 Усладил коренъ смертошностнй
 Свой — ахъ!... Србе — а у ерцу твоимъ,
 Коя еруши Душанове славе
 Стубль прегрдыи, къ небу уздыгнуты!
 И протуга Лазарево царство
 На Косову, — незеленило се! —
 У адъ гони там', изъ круга твога.
 А Мусава подижи олгаре,
 Ти' некаротъ напалвай душу,
 Но и влостъ юшъ съ нывѣ юй спривой;
 Ърѣ безъ ове роспече небесне,
 Цвѣтѣ райскѣй.... процвѣтат' неможе!“
 Паица Говановићъ.

ПРИЛОГЪ ЗА ИСТОРИЮ СРБІЕ.

№ 8.

Отъ военнаго Попечителя,

Кнѣзу Кладовскому, и остаіемъ свѣіемъ Кладовске државе, кои су подписати на ючерашню прощню, отговоръ. —

Ваше принѣто молебное прошеніе ючерашняго днѣва довольно оно разабрао есмъ. Пер-

во поради хумрука — наредно есмъ да свећеръ стои копія отъ тарифе прислане отъ нашего Верховногъ Вождя и Господара, и Высокославного Сѣвѣта Народия, и да буде прилѣпљена коды магистрата, да сваки како у оной гласи има плавати, а не ни више ни маиѣ, преко наше уредбе.

Поради коцѣта на авлуици кои имаду своѣ лаѣ — отъ Тимока до Оршавѣ, и отъ Оршавѣ до Тимока, да сте слободни носити са своѣма лаѣма, подъ кирию трговачне еспане како се годъ са нѣма погодите, да вамъ се у напредѣ нема нитко у то мѣшати, или кому отъ тога давати, него вашу погоду да узимате како се погодите.

За превозъ да нѣ нитко слободанъ возити и перевозити безъ знаня селѣице, и што се тиче хумрука вѣзѣ плавати по учрежденной тарифѣ.

За брашно илити захиру нема никаква хумрука, него кантарину да се даѣ на сваку чекю по две пара, и да сваки мора на исти кантаръ измѣрити и платити.

За Маринка Павловича, по ваиному прошенію диже се изъ магистрата, а Томо Петковичъ остаѣ на свое мѣсто — а чрезъ мало време бити не Вамъ посланъ отъ Верховногъ нашенго Вождя и Высокославнаго Сѣвѣта, кои не бити са Томомъ у магистрату еданъ поштенъ и разумнъ човѣкъ.

За Крачува Николаевича по вашој прощни бити не ванъ Оберъ кнезь ванѣ кога имате слушати, а за Радукана како сте вы сви желѣли, тако смо и мы, Верховни Вождь нашъ и Высокославный Сѣвѣтъ желѣли да се поверне у отечество свое, и я самъ га знаю и желю, и ако данашъ недоѣе, немоите га више считавати да е ванѣ, и у напредѣ нема више никада прѣћи на ову страну, и са нѣмъ никаква дѣла да може имати, али такоѣрѣ отъ ове стране нитко да се усуди нѣмѣти имати канво сѣиошнѣ: будучи незнаю одашта бѣжи.

За село Голубинѣ и Текѣ, оно остаѣ за сада при порезу — до дальнѣгъ нашего рѣшенія.

Такоѣрѣ отъ Нахѣ краиѣске вы ѣте сваку наредбу поособъ примати, и у ничемъ нѣмѣма поменати неѣте бити. —

За дуѣване, када се почну продавати, битиѣ свакому свое, што е потрошено за по-

правку плачено. А за кирию истіхъ што се вала плаћати, зато како се тво погоди, зашто су ствари отъ азне. —

Булюбаша и онъ Голи — данасъ поставља се да буде међу вама у Нахи Кладовачкој за Капетана кога вамъ наређуемъ да признавате и наредбе које вамъ буде казивати да обелуђуете.

За Войводу Живка кога вы желите кон е посланъ отъ Верховногъ Вожда и нашего Со- вѣта да буде ваши Командантъ у Кладово — Нѣга имате у свачемъ слушати, такођеръ и О- беръ князь Крачунъ, и капетанъ кон е данасъ постављенъ, они ће њгову заповѣдъ изапути — а онъ отъ нашего Верховнаго Вожда и Вы- сокоимостногъ Господара, кои ће ваъ люби- ти и одозла бранити како свое сынове, на њгову заповѣдъ узаслушате.

За соли ока 100. коя се превезе на скели ђурукра 20. пара. — скелеиъ скеле пара 10. кантарине паре 2. — то чини свега паре 32. а аколи бы на својој скели са знамѣмъ скелеиъ превезе, то има платити полакъ маринца то есть петъ пара. Писано у Кладову съ прило- жениемъ нашего печата 8 Юля 1811. года.

М. П. Младенъ Миловановићъ.

КАКО ПОБОЛШАНЮ ОБШТЕГА СТАНІА МОЖЕМО У ПОМОЋИ БЫТИ?

Свакій одъ насъ побољшаню постоећегъ станіа непосредствено највише тѣмъ помаже, ако истонъ себе самога побољшати, у себи самомъ побѣдити чувствений элементъ, кон се противъ добре, ако сие оно, што е истинно, дѣло, добро и свето у своје кругу дѣйствованіа по силама своима подпомаже, слѣдѣиъ егон- замъ, овогъ запованогъ непріятелъ свакога друштвенога реда, укроћена, а напротивъ у лю- бави, то ће рећи у пританію и жертвованію се- бе, на кратко у животу за друге, у чему намъ е Христосъ као учитель и образацъ предходіо, са спакниъ у своје кругу надмеће се. Кодъ нравствено крѣпости народа теже се избѣћи може властолюбіе, неголи кодъ нравствено по- кваренога. Ако се дакле кон народъ тузи на

аза времена, на угнѣтаніѣ и тиранство, то тѣмъ посредствено припознае собственоу нравственоу развиратностъ. Нежъ се мене тога, неча опоме- не себе на нравствену силу полъ, и дѣломъ ту неча докаже; времена ће онда по себи бола быти, угнѣтаніѣ престати, тиранство изчезну- ти. Мысли ли даѣ народъ, да се само новимъ уредбама, државнимъ устроениемъ и законама, а ничимъ другимъ њговоу положеніе истинно по- правити може, то се люто вара, ерѣ сѣ новос- ти тога рода истомъ мора духъ народа опи- воторити, и зато само онда можемо быти мо- гу, ако су изъ исты одиошенія времена, изъ душевны и повѣстны потреба народа произише, и ако се нравственомъ силомъ истога народа оживляемо, удржано и изображано. Све и свако побољшаніѣ грађанскога станіа има се започети са нравственнымъ побољшаніѣмъ един- ственъ людей.

М. Слободявъ.

ИСКРИЦЕ. XXIX.

Мала бродице, разрушена, безъ едра, безъ весла, куда ћешъ ти сама, коя ће ти вѣтартъ помоћи?

Утепшан у овомъ краю земљъ, међу пла- нинама и моремъ, што смо мы, жалостни, куда можемо протезати крила наша? Хотѣмо ли мы новогато кола быти среда одъ арака? Тко ће предобити, плашња или море? Кома ће замку одавиъ южне Славіе одговарати за тисућу го- дина? Ишта ће одъ насъ остати у спомену чо- вѣческомъ? Незна се, куда ће се окренути, гдѣ ли се утемѣдити наданъ наше, незна се, ни одъ когъ ће се стране заблѣити. Несложни гла- си буче сада сѣмо, сада тамо, те по дугомъ мучаню, како небо после грѣшанъ мучи, при- правляю се да бацаю свое стрѣле.

Но што питањъ я сада? Бохъ е незнати времена, кон јоштъ вису. Малай нити великий, човѣкъ нити народъ, нитко невиди што га че- ка. Нашъ добрый отацъ води насъ за руке: сѣлѣота наша, она е даракъ њгове милости; мы желѣмо добра, а добро ће намъ быти: питајмо га, да познамо дѣку нашу, онда ће намъ Богъ дати вино, него што мы пинѣмо. Валя само да мы мыслимо о одуци нашей, а не да, као прамъ ласлама изваљѣна животниа, сва памети наша буде ждерати нашу и ближиъ наши рану.

PS У Подунавкѣ № 2. подерала се погрѣшкѣ у за- говѣсти II. реда, и треба читати „ову“ ижего „ошъ.“

Уредниъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Книгопечатни у Београду.

Ш О Д У Н А В К А.

№ 4.

Београдъ 27. Януара.

1845.

МАТИ СРБСКА.

Србска мати сына дон,
Врснокомъ му духъ напои:
Родъ на нѣга очи меће
Была да м' одтудъ сунце изтече...
Садъ в време кадъ требуе
Врстны сльны роду людй,
Да му среѣа напредуе.

Србска мати сына дон,
Юначствомъ му духъ напои:
Некъ юшть дѣчкомъ коня онъ врши,
Пали пушку, саблѣ криши...
Да србиска храбрость стара
У срцу му неосекаша,
И дѣдинску славу схара.

Србска мати сына дон,
Слабодомъ му духъ напои:
Слабодѣ србска страшно-ѣдѣна,
Бы изъ крви изцрплѣна....
И нѣгова крв некъ с' ѣе,
Прѣ нег' да га рука уселна
Подъ сранотный вранъ збѣе.

Србска мати сына дон,
Родолюбѣмъ духъ му опои:
Да у лѣду пусть нежнѣи,
Гдѣ се жеже оганъ живѣи...
Име Славца да свакого
Узбуде му вѣло и свето,
Како име брата свога.

Србска мати сына дон,
Наукомъ му духъ напои:
Да се изштри мис'о тупа,
Да пробѣ изъ мрака глупа...
Те на полю србске умности,
Прѣдъ свѣтлоомъ чиста сунца,
Никне вѣчный цвѣтъ мудрости.

Србска мати сына дон,
Будуку му среѣу пов:
Врстность, храбрость и слабодѣ,
Умность свѣтла, любви рода
На высиу г' известѣе
Гдѣ прѣдъ новомъ прошла слава
Препонизный прахъ му бытѣе

Матія Банъ.

ПРИМОГЪ ЗА ИСТОРИЈУ СРЕБѢ.

Сербскому Войводи Радовану Грбовику.

Труди ваши за отечество поднѣти, и истинная храбрость ваша противъ непріятеля на разнымъ мѣстахъ показанная, обратила е наше вниманіе на васъ, и в' знакъ вашего отличія и вознагражденія [потверждаемо] васъ имено Войводомъ княжине ваше отъ ниже именовать села слѣдующимъ образомъ:

1. Вамъ власть даемо съ княжннкомъ вашимъ управлять, и съ ономъ полно заповѣдати што вамъ се предѣише: а общество кое ѣе быти подъ вашимъ властію неугнѣтати.

2. Вы да будете точный исполнитель воли Правительствующаго Совѣта, и воли моея.

3. У дѣламъ военнымъ отъ садъ у будущаго заповѣсти, наставленія, и требованія приимаєте изъ Правительствующаго Совѣта отъ Г. Попечителя военнаго Младена Миловановича; у таковы што вамъ потребно буде отъ нѣга иштите.

4. У дѣламъ внутреннимъ ваше княжнне штогодѣ была и треба да являте у Правительствующій Совѣтъ Г. Попечителю внутреннхъ

дѣла Якову Ненадовѣху, отъ коего у таковымъ примѣнете наставленія.

5. Въ прочемъ промѣ нашей подѣ никаго власти не подпадетъ касательно вамъ иже иже слѣдуетъ вамъ знати, кому се имате покорявати у будущее.

6. У време воеванія подѣ коего командующаго въ послушаніе и покорность вамъ предписане быти, святѣйше да заповѣсти онаго исполняете; ибо свакій таковой командующій отъ насъ избранъ, и наименованъ. Увѣрени мы, да вы съ нами признаностію, кою вамъ оказуемо быхите задовольны. — Усугубите трудѣ ваше у дѣламъ касающимся благополучія народна за показати себе у будущее достойна сего уваженія. У Београду Января 11. 1811. утверждено при народномъ собраніи.

Верховный Вождь народа
Сербскаго

(М. П.) Георгій Петровичъ.
(М. П.) Правительствующій Совѣтъ
народный.

КЪ ПРИПРЕМИ

ЗА НАЗЫВОСЛОВНЫЙ РѢЧНИКЪ

ДРУЖЕСТВА СРБСКЕ СЛОВЕСНОСТИ.

Citatio, позывъ.	Commercialis, торговый.
Clausula, условка; затворителна.	Commissio, порука, поручничество.
Clima, поднебје.	Commissarius, поручникъ.
Clients, заступники, защитники.	Communicatio, сообщеніе.
Coactio, принуда.	Communio, заеднина.
Coactus, одновременнѣ.	Comparatio, сравненіе.
Coacquisitio, сотечиво.	Compassus, спроводительство.
Coexistentia, событство.	Compensatio, наплата.
Coincidence, саупадно.	Complanatio, поравненіе.
Collateralis, побочанъ.	Comparitio, предстанакъ.
Collega, другарь; сослуживникъ.	Complex, совиновникъ.
Collegium, соеловіе.	Comprossessor, сопритямель.
Collonellus, полковникъ.	Compromissum, изборный судъ.
Colonus, землѣдѣлецъ.	Compillatio, покупъ.
Colossalis, исполинскій.	Complementum, доузнакъ.
Comitia, скупщина.	Concordat, (ecl.) уговоръ.
Commodum, наручъ.	Computus, v. Calculus.
Compatibilis, съясанъ.	Concentratio, усредоточаніе.
Commentarium, толкованіе.	
Comentator, толкователь.	

Concessio, уступка.
Conclusio, Conclusum, заключение
Concubitus, наложничество.
Concursus, стещини, стечай.

НА ПРИМѢЧАНІА Г. ПАРТЕНІА ДУБАИНА О ДЛИННА ДРУЖЕСТВА СРБСКЕ СЛОВЕСНОСТИ.

(Видъ народный листъ числ. 2. 1835.)

Одъ онога, кой о каквой ствари суди, навластито о книжевнои ствари, захѣла се, да ту стварь разумѣ, да е мысли онога, коега дѣла претреса, сватіо, а особито, да е човекъ изображенъ и учтивъ, кой ондѣ, гдѣ се обше ползетиче, колико зна и може, рѣдо приноси не съ намѣромъ другога унижавати и грдити, него да се до истине доѣ, и да се тыме обштой ствари помогне. Г. Партеніе Дубайнѣ сасвимъ е другога реда поборникъ истине; онъ е хотѣо показати, шта незналица и боленостъ ума человекъ учинити може, и у каквомъ се бѣднотѣ станю книжество наше находи, кадъ овакови люди безъ никаке критике, безъ учености, само изъ неке подле несташа о важнымъ стварма суетудрую; ерь да е Г. Дубайнѣ примѣчанія своя просто само изавіо, премда су безъ икаквогъ основа, не бы му нико замеріо; реко, па на томъ и остало. Аля се нашимъ филистру прохѣло перо свое у жучъ уманати, па зато овай безобразунокъ и заслуге, да му се оно каже, што слѣдуетъ:

Г. Рецензентъ ніе ни цѣль Дружества сватіо, онъ незна ни шта су то назывословие или техничне рѣчи, него намъ показуе, како ћемо Србски назвати чиравъ, цигло, пинтера и т. д. Тако? Дакле се Дружество Србске Словесности тыме занима? О Партеніе!

Дружество Србске Словесности труді се понавѣнше рѣчи по латинскомъ значенованю посприби, кой есмъ Рецензентъ неразумѣ. Ово довольно показую оне силне правоиисие и друге порухисие: aggravare, anthipathia, apellus, abortio, asilo и т. д. и онъ се усугубо е превебно тако слободно говорити, какъ да Цицерона у трбуу носи. О Партеніе!

Садъ да видимо, како у самой ствари нашъ Рецензентъ уместае: Прва рѣчь, кою е написао, да се Дружеству подсмѣне, есть а posteriori, и онъ по латинскомъ и талиянскомъ (!) словарю съ тешкими трудомъ докучи, да е то ватражие. Занаста натражиче! Заръ се рѣчь, коя у филозофѣи собственно значеніе има, по словарю, и то по талиянскомъ словарю тражи? О Партеице! Покажите найслабѣйшѣму ученику, како на тражке преводите, и онъ не Вамъ са сожаленіемъ повторити, да е то наопако натражиче! — Охете ли да знате, шта значи aberratio, упуштайте какваго ученика, кои естественницу (физику) слуша, на хете видити, да не бладула.

Бли болъ казати униженіе, прихватаи, одступаи, него превати, уништаи, пољви, приеми, одступи, ту треба други да суде, а не така глава, као што е Партеицева. — Кодъ насъ же не помеху; ако кодъ њѣга измеху, нека му буде!

Рецензентъ при свой нескладности својою оне accord рѣчи складъ да означа, наводећи да е accord harmonia и concertus све едио. Sic Партеице?

Но издишило бы было сва прииѣчаніе Г. Рецензента претресати. Онъ намъ е довольно показао са своимъ кривотворити, сродство по танкой крви (а не по матери), позывати се (allegare), хронія (agonia) и т. д. какву вѣштину у преводѣно има, само бы желали дознати, шта е рецензентъ мислио, кадъ е реко, да бы за наше женске (особе?) требало два склоненія; ако то не каква сатира на жеи! Шалываицъ, како му при свакой прилици испре жеиалитета искачу!

Жалостно е за Срблѣ, кадъ се такови люди на пољу кнѣжества указую! Юште е жалостниѣ, кадъ такови тонъ судѣ узимую, и трудъ други людѣи съ презрѣніемъ опорочавати усуђую се!

Испрекъ.

ЗАШТО Е НА СРБСКОМЪ ГРЕУ КРСТЪ, И ОКО НѢГА ОНА ЧЕТИРИ ОЦИЛА?

У народу србскомъ живи данасъ приповѣдка: Немаиу на грбѣ царскогъ свогъ престола метули су крстъ съ четири оцила око њѣга, за-

то, што, кадъ су пресретно и лично са своимъ народомъ србскимъ напредовали у слави и величии, почитовали су крстъ, по ватреной любви къ вѣри христіанској, за најчестѣгъ свогъ помоћника у дѣланю; а четири оцила представлю ѡмъ исту ватрену и тврду, као челикъ, любовь къ ѡмъу. Кои е нашъ Немаи то завео, никакко се неодолазуе.

Тодоръ Влаић.

ИСКРИЦЕ.

XXX.

Немамо юште доста наука, ни доста заната: осећамо у нама, да бы могли доста учити, а мислимо да смо доста урадили. Мы радимо, али безъ цѣли истините, безъ знания онога, съ коимъ нии народи раде; одъ други узимљемо оно, што насъ може погубити, а не што намъ помоћи може. Жалостни есмо, а нечумо жалости наше, невидимо, што е најгоре, њѣи узрокъ нити корень. Незнаюћи гдѣ зло лежи, неможемо га изтерати.

Куда не, Боже, доспѣти ово Ђораво и наопако свѣдѣи за туђимъ обичајма? Славлени будимо, браћо, најпре, ово нека намъ буде тѣло наше, а друге ствари нека намъ дођу извана као спарена рана, одъ коѣ се што е најболѣ съ кровљу мѣша, а сувишакъ неостае да ѡштети.

Пуно намъ се треба трудити, за достати ово, што нама обѣћана судбина наша; цѣль измѣрена и кадъ започне, дотекла е на по пута. Особито потребно е у животу човѣка и широда, познати право свое стаиѣ.

Што брао дође, брао и прође. Нис кини сила и вѣтровита ова, коя пожеже ситномъ и сакривеномъ сѣмену, него кадъ лагано и тихо дажди, онда болѣ она улази у утробу цѣлѣи и землѣ матери наше.

Видѣи у зимѣ све покривено снѣговима, рекао бы, да неће наше бити ни зелени ни живота на земљи; по онај истый свѣтъ чува благо наше, коѣ подъ бѣломъ покривкомъ спава, као чедо млада у коблѣи својој.

Починио мы, пакъ не други болѣ свѣдѣти, али наша не то бити највећа слава. Бѣда може свѣтлицу ужеи хвалу свѣта, едина сама мо-

же да просвѣтля путь за много душа, да развеселя наоколо много очю, плачуи у тмѣности тужной.

КНИЖЕВНЕ ВѢСТИ.

Наша славянска браћа, Чеси, превели су у свое нарѣчје и издали у Прагу ове године важно дѣло славнога родолюбца и великана хрватскога Г. Грофа Янка Драшковића Тракошанскогъ, кое е овай одна у почетку новогъ пробужена Хрвата къ народности, подъ именомъ „Ein Wort an Illyriens hochherzige Töchter über die älteste Geschichte und die neueste literarische Thätigkeit der illyrischen Nation“ (Неколико рѣчи къ великодушнымъ херкама Илирије о најстаријој исторји и најновијој книжевној дѣлателности илирскогъ народа), у нѣмачкомъ езъку списао и издао, желећи съ тимъ дремајућа чувства за езъкъ, народъ и отечество у Хрватима и у обште Илирима пробудити, нѣ са живимъ народнымъ животомъ упознати. Овимъ дѣломъ показали су Чеси, да кодъ нѣхъ узанитост славянска нѣ остала само понятие и рѣчь, него да е у самъ животь ушла, и да они непрестано теже съ осталою браћомъ својомъ славянскомъ упознати се, и да на новој судбини и душевномъ стану братско участіе имаю. Дѣлце е изашло подъ именомъ: Starši Dječepis a najnovější literarni obnova plovu Hrvatskému, изъ типографіе многозаслуженогъ Г. Поснишиа врао угледно, и може се у свима книгопродавницама добити.

БЕЗМЫСЛЕНЕ МЫСЛИ.

„*.*. Тиранинъ е само онда лѣтъ, кадъ су други слаби, бои се оны, кои се нѣга небое, уступа оныма, кои нѣму неуступаю.

„*.*. Многи кадъ какову книгу читаю, неосѣћаю никако веће задовољство, него што предвиде оно магновење, кадъ ће казати моћи: а самъ то читао!

„*.*. Жена е существо односительно, пуно симпатически и електрически обляженя; точка сасединыи съ човекомъ; свежа общества по преимуществу.

„*.*. Добродѣтель — она облагорођава само човека, а не чини га богата.

„*.*. У дубокомъ знаніи нема живота.

„*.*. Наука намъ скраћуе изкушенія бистратекућегъ живота.

„*.*. Богъ е правда. Любити бога и чинити правду, све едно е.

„*.*. Да човекъ разуме свѣтъ, исто му е тако потребати здравый разумъ, као што су къ диханю свѣжа воздуха потребне здраве прси.

„*.*. Безпристрастность? Шта? између лажы и истине? Безпристрастанъ быти између пріятели и непріятели? Безпристрастанъ при свѣлости и врану, робству и слободи? То е лудостъ.

„*.*. Међу сѣпима хоравъ е краљ.

„*.*. Ако хоћешъ у миру да живишъ, морашъ быти сѣпъ, глувъ и нѣмъ.

„*.*. Имате ли новца у цену, то вамъ ништа немањка.

НАПИСИ.

(Преобучени.)

ТОШН.

Ты непишешъ, Тошо, ништа,
Быти желишъ спсатель?
Будъ немаримъ што-годъ хоћешъ,
Кадъ непишешъ само ништъ.

ДРУГУ.

Добаръ, друже, а и знатанъ
Быти човекъ желишъ ты?
Но кои е добаръ човекъ,
Човекъ, друже, малецъ е!

АНДРИ.

Трудю се на пимплейскій
Самъ попети Андра брегъ;
Музе су га са жарача
Стргоглавце стерале.

МАЦИ.

Мацо, тебе я нелюбимъ,
Казатъ незнамъ, зашто то?
Ово само знамъ я казатъ,
Да нелюбимъ тебе я.

Ратко.

Разрѣшеніе Загонетке у Л^о 2.
Портъ, По, ртѣ,

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Книгопечатни у Београду.

Ш О Д У Н А В К А.

№ 5.

Београдъ 3. Фебруара.

1845.

ЕДНОГЛАСІЕ С Л А В Л Я Н А.

Едносложный лахоръ пири,
Дугъ с' зелени, цвѣтакъ цвати,
Пунакъ пуни, лнстакъ с' шири,
А пчелица полъ злати;
Свако с' свуда сложно диже
Къ просвѣтити мети ближе!

Дунавъ, Сава, Драва, Нена
Теку, куд' су досадъ текли,
Поредъ кои Славка пева,
Как' су предци за род секли;
Већъ и Слава дуси лете,
За хватит' се жельне мете! —

Славуй с' чуе, голуѣ гуче,
Пастира се ерула ори,
Една любовь Славѣ вуче,
Да се къ едној цѣли збори:
Віе с' славско, едногласно,
Віе с' коло мило, красно! —

Са пролечемъ све пакъ цвати,
Све се віе, и зелени,
Славляна Слава свуда брати,
Као друга другъ искреный;
Са пролечемъ студень с' губи,
Жаръ се диже! Славъ се люби!! —
Д. Михайловичъ.

С Л О В О,

ПРИЛИКОМЪ ОВОГОДИШНІХЪ СЛАВЕ
КНИЖЕСКО-СРБСКОГЪ ЛИЦЕВА

НА

СВЕТОГА САВУ,

ПРОСВЕТИТЕЛЯ СРБСКОГЪ
ГОВОРЕНО

СЕРГІЕМЪ НИКОЛИЧЕМЪ,

Овогодишнихъ Ректоромъ, Природногъ Права и По-
литическогъ Науки привременнаго Профессоромъ и Друш-
тва Србске Словесности редовнымъ Членомъ.

Уѣха с' сповнати предке,
Пробитачно врлости се греатъ.

С. Милутиновичъ.

Primus ego ingredior puro de fonte sacerdos.
Dicite, — — — — —
Quo — pede ingressi, quamve bibistis aquam.
Propertius L. III. e. I.

Прелазимо данасъ духомъ на златный векъ
народногъ быѣа, и опомянѣмо се оногъ часа, у
кои е првосветитель Србскій, Савва Неманићъ,
съ любљивымъ родомъ и милымъ отечествомъ
разтао се, земљъ житель быти престао и на
истину отишао. Споменъ истинно великогъ
човѣка свагда е и велики уسخавајући дѣла
споменъ и обште огледало, на коиъ се не са-
мо величина човѣчи огледа, него и съ коѣ по-
тоиство себи образце ствара; но колико е среѣ-

ниа потамакъ, кои у своие народу има свое огледало, да се на нѣга и верно огледати, и радо и поуздано угледати може: живи у еданъ ма и собственихъ и старе величествене као наследни добродѣтели животь, коя долае га на удивление выперешошъ своимъ позыва и узубуе, дотае му деѣти и свое подобие подае; ерѣ брже и бољѣ и неосетно превраи оно за срце, што му е сродно и свое. Но кадь о светомъ человеку говорити предузимаѣмъ, боимъ се, да неће ни ово место нѣга, као прослављеногъ угодишка Божьегъ, ни моя беседа достойна бити. Брѣ не само а, кои самъ се првиъ шутъ данасъ предъ овако избранымъ саборомъ говорити осмелю, него и найвѣстниъ вѣстиа са мношъ бы признати морао, да, кадь бы се како престоветнымъ преобразенъ самъ у умъ и у вѣстиво претворю, юшть не бы у стано бую, редкогъ међу людма велика дѣла достойно споменути; али опетъ споменъ и слава нѣговы дѣла нарочито овоме месту принадлежи, ерѣ онъ е не само ирвовно светъ, него и человѣски и Србски светъ, и за насъ овде по преносоудству светъ. Сходно ће дакле данашимъ светкованю бити, да разсмотрено и да видимо, шта намъ е онъ управно бую, и шта намъ данасъ треба да буде; шта е као человекъ, и шта е као Србинъ любови и почитанъ и подражанъ достоинъ чиню, и у чему нама овде и евои садашности Србскои за образъ и огледало служити може.

(Продумате се.)

ОДГОВОРЪ Г. ПАРТЕНЮ ДУБАЊУ.

„Тко веде се чирокъ,
А оно ће се чирокъ“ —
вар. послонца.

Јасно и кратко и решително изреко е Г. Партеню една у почетку свога говора о Бамковка, да е лажь, да се глаголи езикати како и устовати тамо кодъ нѣга у Србскомъ Приморю и Црногори налазе и употребљава; пакъ затимъ описуе географически предѣлы оная и близости и споменѣ сь истима Црнегорци. Но у колико и нано е онъ исту лажь доназано, ево да видимо, и то башъ изъ нѣговои собственности рѣши:

Онъ показуе даѣ у томе своемъ говору о езикованю, да су иѣи неколико Которца и то недавно и као случайно десили Црногорца едного, та га уштылаи, шта у Црногори езикати и устовати значи, на кое иѣи са смѣхомъ одгов-

ри онаи, да езикати значи езикъ плазити и лжати се, а устовати устие приити; садъ изъ тога едного Црногорца и нѣговога простага начелъ нѣаљивого изваѣи Г. Партеню Дубаѣи заключю е и одсудю и свѣту и србеву обавю, да е лажь, да се те рѣчи тамо чуи и употребљава, но и тимъ своимъ Г. Партеню Дубаѣи ласновѣрѣмъ, а юшть више нагосудитъ доназано е, да онъ колико што ни праву лажь, толико ни саму истину непознае, а камоли да му е за нѣомъ озбыльски стадо, како што се разумнои твари, человеку, пристои, а особито книжевномъ судителю и доисправителю. Изъ овога се иза остало и то види ясно, да е истый Г. Партеню Дубаѣи у томе сдучаю и предмету погса се тубега латю и причатю. — Та нѣ ли Г. Партеню Дубаѣи еясабомъ и одъ прве и одна у првога сдучаюга Црногорца нашао истерѣчи, како то самъ овде признае, само у другомъ т. е. преносномъ или особитомъ значеню? А мада ли е у свакоме на и у нашемъ езику рѣчи, кое се немому на шалу окренути? Но губи ли за то, а и мора ли губити и изгубити на шалу и на страну нашо само употребљана рѣчи своиъ правий природный и озбыльскій смаса? а толи свое право грађанства и само самцаго существованъ? Шта ли бы о томе самоме юшть нашао истый Г. Партеню Дубаѣи у пошншегоднѣмъ наблюдаваню и примѣчаню Црногорца и Приморца у нѣовой мложини и веѣини, па и у природи како и обстоятелства разнѣмъ, кадь изъ нѣга или нужда или всеѣи и прилика пробуѣи и зазива на вѣдѣиъ природу езика и говора творъ нѣговъ? Та нѣ ли читавъ Г. Партеню Дубаѣи баремъ у Вуковога собранѣи нѣсий Црношча „Приятели свадьб устоване“, и нѣ ли онъ и по томе самомъ баремъ помислити могао, да устовати негда баремъ не само у народу нашемъ существуе, него да и незначи свуди, свѣда, и само устие приити, вѣти се е дало ли могао баремъ Дужда Млатачного вѣрѣ у понаѣславѣи доба оне државѣ изустовиришати? Колико ли нашега езика глагола има, кои се производе и постоаю одъ имѣна существовательны, како и одъ самы нарѣчи, као: руковати, одъ рука; уочити одъ ока; мозгати одъ мозганъ; уманити, одъ мало; унѣтити, одъ ништа, и т. д. Што ли одъ оны, како и одъ многи други рѣчи нѣе свака свуд у народу нашемъ и свадьб свакомъ единако позната и равно употребљива, заръ изъ тога сѣдуе, да е лажь, ако тко каже, да такове има, и да се чуе и употребљава понегда

и бодъ понекога? Осимъ тога пакъ духъ човека, и читавога народа природа еда ли су тако заограничени, да неможе и несме ни више ни даљ, ни таи ни пространіе мыслити, и за мысли свое пронализити пателъ изъ исте свое природе присти рѣчи за означенъ новото своето смисла и помысла? Кои ли е народъ юиш на овомъ свѣту и у времену бытія своего остао и остати морао при својемъ првобытномъ развитію зная и говора? Лажъ ли е и оно, што мудри некиижевици нахо и киѣижевици люди умоми и створомъ согласно доказују, да е понайважније и понайвишнѣе свойство и богданность человека мыслити, распознавати себе и природу своју и обшиту, пакъ то именувати, изговарати, и суобштовати своима подобницима словомъ, езика или пера? Ако ли е совершенство химера за човека, еда ли му е при наведенима даровима свевышнѣе благодати запрещено и одказано желати га и паиштити се къ нѣму? Ако ли е праотцу Адаму древо и плодъ узана измашанъ био и то онда само и по самой премудрости божијой, съ којомъ се е онди онъ понайближе обрео и бавио, и задовољавати могоа, колико годъ боля и више хтео, заръ и той уштрбости и чезања човека съ временомъ нѣ опета истый смеогутій и свепремудрый Богъ собомъ, у виду и качеству сына человека свизходно угодіо и допугіо наукомъ словасвога: «вы есте сынове вышняго, и чада свѣта, а не тми» и проч.; а то незначит ли ово: нама е одъ мене дати фисическій пакъ и моральный животъ и свѣтъ, т. е. у свему напредовати; а на вољи нашь стои назадовати, него и то свое небриженіе и нехатаніе припсуйте, што ће вамъ изъ тога по момка вѣчно непремѣнлима законима слѣдовати? Кои ли человекъ пакъ и народъ неграица и неволѣ више и бодъ нѣго моги и знати, кое ли е друго человечество и човечности у животу и времену опредѣлѣнъ? И прочая, и прочая, и прочая, мой Г. Партеиѣ Дубаићу! Само се и свагда и свакое говори и погажа, да наивно е думѣ, онаке и пчеле, пчелѣ, тѣо се у ного узда, у коло се эата; нити е мучно ни тежко рѣши, да нешто нейма и невала, али е то доказати и о томе уѣрити свѣтъ мучіе и тежѣ, него се нама учиняло; пакъ и о томъ е оно сада доста забивада, него ну юишъ нама, Г. Партеиѣ Дубаићу, и то само овомъ неграженомъ приликомъ, я у мѣсто Сарайліе за ваше подсмѣванъ и презиранъ списаніи нѣгови чистосердечно и озыбальски благодарити, па и то сада завазда, ербо самъ увѣранъ, да само добре и бољѣ разуміе и у-

право веће душе туђа добра и свесрдна дѣла могу и знаду и мора разумѣвати и унаиавати —.

Ч. Ч. Ч.

ЗЕМЛЮПИСНО О СРБИН.

У додатку къ сръбскимъ, у Београду издаваемымъ новинама, одъ 27 Юниа 1842 № 26, изложено су вышине найвећи брда у Срби садициной, южной старой Срби, Босни и Хрватской турской, Херцеговини и Црној Гори; све по изишавшемъ г. 1840 у Паризу дѣла: «La Turquie d'Europe etc. par Ami Boué».

У истоми предпоменутомъ дѣлу, и то части IV. одъ стране 568 до 570, назначене су и вышине мѣста неки, познати у отечеству нашемъ, кое овде ставляемъ за любитель отечественне географіе.

Вышине овде назначую се одъ површини морске и у стопама парижскимъ.

Београдъ у край Саве	237.
на Калимегдану	335.
Топчидеръ	247.
Мокридугъ	306.
Гроцка (гдѣ е прива)	243.
Смедеревъ	210 до 227.
Пошаревацъ	235 - 244.
Голубацъ	210.
Свилашница	254.
Ягодина и Ђуприа	255 - 260.
Стадаць (развалине старе)	560 - 600.
Шуцеланъ	442.
Разанъ	640.
Алексице	327.
Бала	660 - 700.
Гургусовацъ	200.
Крагуевацъ	507.
Иабари	450.
Белосавици	606.
Рошчево	610.
Палежъ	250.
Бавани	287 - 300.
Рача (Карантънъ)	350.
Шабацъ	360.
Крупанъ	882.
Соколь	1380.
Валѣво	305.
Майданъ (у Рудничкой) више одъ	2500.

Крушеваць	330.
Карановаць	495.
Чачакъ около	520.
Ужице около	1000.
Србца	688.
Студеница	1282.
Доля страна долине Студеничке	1037.
Болваць	1238.

Бдна стопа паризна изности едну стопу и четири линије бечке.

I. Г.

УЧИЛИШТА У НѢМАЧКОЙ.

По рачуну Калиниха у книги, подъ названиемъ: „Означеніе училишта у Нѣмачкой“, назица се у истой земљи при общинскимъ училиштама: шестдесетъ и две хиляде петь стотина и петдесетъ учителя, а шесть миллиона ученика; при вѣнскихъ училиштама: четири хиляде две стотине и петдесетъ профессора, а седамдесетъ и петь хиляда ученика; при академіяма: хиляду и четири стотине профессора, а осамнаестъ хиляда ученика. При сѣмеништама (Богословіяма) има петь стотина профессора, а четрдесетъ хиляда богословаца. Осимъ тога напомињетъ списатель око тридесетъ и шесть сѣменишта за духовнике, близу двадесетъ лицеума и подобны вѣнн заведеній учебны; око седамдесетъ заведеній за глуво-нѣме, двадесетъ и едно за слепе, неколико академія за художества, и многа училишта войничка, рукодѣлска, поправљаюћа наравнъ людие, сиротинска, и заведенія, хранећа малу дѣцу, при коима уобште назица се петь хиляда учителя и учительницъ, а четири стотине шестдесетъ и една хиляда дѣце, дорастуюће и воспитануюће се у њима. Имаю дакле Нѣмци скупа седамдесетъ и петь хиляда и четири стотине профессора и учителей, а шесть миллиона и петь стотина хиляда ученика. Трошакъ рачуну списатель за училишта общинска на петнаестъ миллиона и петь стотина хиляда талира; за училишта вѣна: два миллиона и петь стотина хиляда талира; за академіе и свеучилишта: еданъ миллионъ и петь стотина талира; за сѣменишта учительска: четири стотине хиляда талира; а за друга заве-

денія: три миллиона, дакле свега 22. миллиона и деветъ стотина хиляда талира. Изъ овога рачуна види се, да дѣятельностъ училишта вѣнчани разпространява се на шесту часть людства цѣле земљи, и за намирити трошкове у овомъ прирѣвно на свакогъ сажителя пада издати за годину по поа' талира, надъ се учини равновѣсіе између оны, кои више, и оны, кои мањ даду.

О.

МУДРА РѢЧЬ.

Питаху су едного старца Ниглеза, гди людие найбільъ жиу? Оуде, одговори старецъ, гди се слаби небои силнога, нити селаніяѣ плаши предъ снаюмъ, гди се сиромѣ богѣга нестыдѣ; нити поштенъ чѣвекъ мари што непоштенъ о ѣму говори, и гди авниѣ непоштенъ житѣ на чѣлу носи.

A. Ч....съ

ЗАГОНЕТКА.

На ябани тражити ме немой,
Брбо да што садъ у мене глядѣшъ, —
Истину ти кажемъ праву, веруй,
И глѣ чуда немож' да се стѣшишъ — !
Шестъ писмена моѣй речи треба,
Премъ безъ едного да бы могла быти, —
Аа' бы многи викали до неба,
Зато ѣ болъ и съ ѣниме ме штити.
Три писмена съ почетка су нуждна,
Свачемъ живомъ да га неиздаду, —
Брѣ иначе старостъ му е трудна,
Кады му с' ова несрећомъ шѣрдаду.
Кады писмо азъ овима се дода,
Па обратно листа речъ прочита,
Быће ѣмѣ, нит' вино, нит' вода — ?
Него слабо ко за ѣнга пыта.
Де садъ чѣти чѣтирь писмена крайна,
И сети се стары поглавара — ?
Косовска е ѣли прождраа война,
У обрани Србскогъ Кнезѣ Лазара.
Юштъ бы звѣро прометат' се знала,
Као оца крозъ просеченъ губерѣ,
Аа' нештъ реѣи, да самъ туѣ крада, —
Зато ово ты погоди нудеръ. —

Глиша Зубавъ.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Книгопечатни у Београду.

ПОДУНАВКА.

№ 6.

Београдъ 10. Фебруара.

1845.

№ 49.

ИЗВѢСТІЕ

ДРУЖЕСТВА СРБСКЕ СЛОВЕСНОСТИ

У БЕОГРАДУ

одъ 2. Фебруара 1845.

Дружество е у последнѣмъ своемъ главномъ засѣданіи заключило, да се оне називословне рѣчи, које е у редовнымъ своимъ засѣданіямъ пре изразило и у томъ главномъ паново разсмотрило и, по увѣреной потреби и прилики, прерадило, у Додатку наши Србски Новина, у Подунавки, на тай коначъ напечатано, да о нѣма не само и удалѣни нѣгови почитаеми членови, него и остали, позыва за то имаючи, србски книжевници мысли и свое мысли или непосредственно или средствомъ наши овданиши ил' инострани Србски Новина Дружеству приобщите. То е оно безъ одлагана учинило, као што, по другомъ своемъ рѣшенію, нижданпутъ нѣ пропустило, у поменутой Подунавки и оне рѣчи на свѣтъ издати, које е у поединымъ своимъ, одонда настављенымъ, редовнымъ засѣданіямъ за започетый свой називословный Рѣчникъ издрати могло.

Тако е овай посао Дружества постао предметомъ явности, одъ које е оно о нѣму, као о немаловажномъ языкословномъ появу, выше книжечне расправе и пресуде очекивало, него колико му е досада показала. Дружество е овога свогъ дѣла само првый почетакъ изразило и облюдовало, на зато воли оно засада, о-нако мучаѣ учены наши людей о нѣму свакой другой прилики приписати, него немарности нѣ-

вой за народный языкъ или неприличной ладности ирема народномъ книжеству, коя у данашня времена немало свѣдочи, да се где слабо што за народность ради. У свему свѣту, у комъ се не само ярко сунце, него и любия теиъ зора благодатне образованости указала, данасъ е лий духъ народности будаѣ и дѣлательнъ, и живо се занима са савиѣмъ, што се годъ у народима за народе, на было оно колико му драго мало и слабо, производи, одъ тога съ остальмъ онай величественый народный градъ вѣшто и силно зидуючи, кои ни людскій непріятель, ни ровило времена не може ласно, можда никако, разрушити, и кои другій нѣе, него градъ исте благословене живе и животворне народности. Ко бы данде безъ довольногъ увѣреня мого и помыслити, а некто ли држати, да се само србскій духъ народности юштъ нѣе пробу-дио, подкрепио и у свой спасительный посао упустило? Дружество е наибольшимъ своимъ силама и обозрительно радило на припреми за свой називословный Рѣчникъ, на зато, и што е явность, коюй е оно нѣрно на разсудакъ подне-ло, безъ особитогъ претреса досада оставила, као и што су се нѣке рѣчи изъ нѣй выше книжечно почеле употреблявати, мысли оно и съ нѣкимъ поузданіемъ држи, да нѣе сасвимъ цѣль свою проманило, и да слободно може, и далѣ на предузетомъ путу къ овой ступати. Зна Дружество и само добро, колико е далеко одуп-да заостало, где бы рѣчи могло, да су сви изрази те нѣгове припреме еднако удесни и валини; но надѣ промысли, да е управо ово' оны израла, о коима е и само найлакше нашло, да бы ий требало бо-ль начинити, найвише муче и-мало и о-пять се найпосле принуѣено нашло, у првомъ ий виду и као што ий е задржало оставити: онда е и о томъ увѣрено, да не могли быти, кои не ласно можи савѣ нѣговъ посао о-

суджати, или и очитавати, али мало њи, кон ће се склонити, наместо њга болѝй изградити и съ њимъ съ похвалою на свѣтъ изаћи.

Одъ оны многи одпре е едѣтъ, и то доста кои наймаѣ за то позыва има, у Србскомъ Народномъ Листу њѣе називословне рѣчи изъ припреме Дружества критизирао и наместо њи друге свое навео и предложѝо; али съ слабомъ срећомъ, ерѣ и изъ тогъ њѣговогъ посла шта се друго увидѣло, но да е лѣкше ураћено што поенако критицирати, него добро што за умну критику сачинити? Осимъ тога е не одавно Дружеству овомъ саобитено едно писмо, изъ когъ е оно разумѣло, како едѣтъ одъ заслужѣнѝ и одобрѣнѝ наши писателя а и почитаемы членова њѣговы о њѣговымъ припреми за називословный Рѣчникъ умствуе и како му на последку свое мѣшѣе излаже, да бы болѣ было, прекинути овакѝй радѣ, на оставити езыкѣ, да самъ съ народномъ просвѣтомъ ступа и да се тако самъ усавршенствуе и очисти. Већу часть умствованѝ овогъ свогъ почитаемогъ члена Дружества е по достойности њѣю уважило; али што се овогъ последѝтъ њѣговогъ мѣшѣа тиче, на то се оно, после надлежногъ разсудка о стварѝ, не могло склонити. Брѣ знаѝши Дружество, да су извори народне просвѣте училишта, цркви и книжничество, а у овима да просвѣщенѝ и изображѣна люди словомъ и писмомъ дѣйствују, не може друго увѣренѝ имати, него да су и о во блага и чистѣше, што се напѣмъ матерѝмъ езыку, одако е кѣлѣшеванѝ постао, придодало, учени люди и писатели произвели, и да ће они исти и унапредѣтъ радити, да се напѣмъ драгомъ езыку јошѣтѣ и веће благо и она пожѣлана чистѣша удѣйствуе, кою може имати и кою треба да има. Но преѣда е то тако, онѣтъ е оно такође и о томъ увѣрево, да поедини учени люди, имено писатели, свѣа за себе радѣи, не могу за какво положево време толико за допунѣ блага и чистѣше свога езыка урадити, колико може Дружество кѣво испословати, когѣ су членовѝ тако исто книжевници и писатели, и коѣ се поглавито на то опредѣлаѝо, да сложѝи о изображѣно народногъ езыка дѣйствуе. Овако су увѣренѝ имали, као што га и данѣсѣ јошѣтъ имаю, и у остальѝ народа прави вѣштѣи о вопрономъ предмету. Зато е Дружество као тѣло, у комъ више учени мужева еднѣдушно и еднѣцѣлно дѣйствују, предуѣло своимъ сакупѣнымъ силама по вѣтомъ предмету радити, и зато оно судѝ, да не-

бы добро учинило, каѣ бы садѣ после одустаѣло одъ те свое запѣчете радѣ, тимъ више, што себи ласка, да и оно, узевши стварѣ по њѣвой вѣштѣености у видѣ, не другоѣмъ, него равнообразно онымъ поособнымъ списательма дѣйствуе, кои у интересу народне просвѣте родолюбиво душевне свое силе упражѣнаво.

Съ друге пакъ стране ово Дружество судѝ, да и у случаю, каѣ бы вообште призвати могло, да не бы стѣрегъ было, оставити, да езыкѣ съ народномъ просвѣтомъ, као и досѣдѣ, ступа и тако да се самъ изобрази и очисти, онѣтъ, како у разсудкаѣ узме езыкѣсловне прилике, коѣ у овомъ срећномъ Кѣлѣству постѣе, не може се убѣдити, да бы овѣ болѣ было, овако за народный езыкѣ не радити, као што е оно запѣчело и као што е и далѣ по већей части наумно радити. Брѣ овѣ, где се Србѣма на туѣмъ езыку у училиштама науке предаѣо, у судовима судѝ, у войсѣи командѝра, одъ Правѣтельства законѝ и уредѣ издаѣо, лѣкше се може удѣйствованѝ образованѣсти народногъ езыка одъ времена, коѣ обычно свѣаѝй свой плоѣдъ дуго носи, и одъ кѣлѣжества самогъ, коѣ се оно свѣаѝгогъ свогъ посла обычно много преѣше, очекивати; али не тако овѣ! Овѣ, у благѣсловенѣмъ крылу майѣе Србѣе, Богу будѝ тоѣла хвала! земельско Правѣтельство све свое важне послове на србскомъ езыку радѝ; овѣ све друге власти србѣки заповѣдаю и нареѣую, као што се у свѣма судовима србскимъ словѣмъ судѝ, и у свѣма, малѝмъ и великимъ школама на србскомъ езыку науке предаѣо. За оваке много, многѣструѣне и многѣважѣне потребе и послове ѣѣе се и иште се езыкѣ, управѣ према ѣлѣма и за ѣи, довольно обработѣти и довольѣно богатѣ. Истина, драгѝй нашъ езыкѣ веѣѣ ѣи по природѝ своѣй не тако убогъ, да бы, и у толикомъ яругу дѣлѣтельности на ѣѣу радѣи, здраво морѣли рамати, а съ друге стране знѣтио му се веѣѣ и тимъ помогаѣо, што му е ново наше кѣлѣжество имаѣѣо одъ старѣна блага преумѣжило. Но ко одъ насѣ не зна и не осѣти, шта му и колико му јошѣтъ недостаѣе? Науке се и умѣтности овѣ у насѣ писмено израѣую и у школама предаѣо, о коима ѣѣе преѣнаѣдѣ не писѣло ни предаѣавѣло, или ако и еѣте где и каѣтъ, то свѣаѣкомъ оврѣшно само и одъ врѣо малѣ части; за те науке и умѣтности вѣлѣ рѣчѝй и израза имати; но одкуѣдъ? единѣтвенѣо изъ извѣра ученѣсти или одъ труда учѣны людѝй; ерѣ ѣѣ у напѣмъ простѣварѣдномъ

языку нема, као што њи у другомъ, буди ко-
емъ, таковомъ нема, итигъ было. Раде исти-
на учителя наии и писателя, да за тако-
вымъ терминологическимъ ил' техническимъ
рѣчица не стое науке, кое учить вали; али њи
одъ њи еднѣгъ обично овако, а другѣ њако
изражава и употребљава, све безъ оного учеб-
ногъ равнообразя, кое е за читаоѣи свѣтъ, а
ѡштъ много више за ученике превѣтъ нуж-
дио. Далѣ, више и ниже земальске власти на
нашемъ языке и такове послоне одираваѡ, за
какве се истый никадѣ пре до ова наивнѡи
времена не тако обширно и тако разнообразно
употребљавао; на отудъ не редко быва, да се
една и нѣта стварь у едномъ званичномъ акту,
у закону, уредби, налогу, или у буди каково
заповѣсти србски овако, у другомъ онако, а у
трѣтемъ ли овако, ли онако србски, него или
турски, или русски или немачки, ил' наипосле
француски или латински, дакле како е готово
нико неће разумѣти, назива и наводи. Далѣ
ни за Правительству потребу, какового ни за
оуу катедре и книжества не нашъ народный
языкъ ѡштъ довольно богатъ и чистъ; а вали
му таковымъ постанти и быти, ерѣ то достоин-
ство народа иште и његово свойство позволя-
ла, и то, колико е годъ могуће, пре и у не ма-
лой мѣри.

И ово су нагонителни узроци, изъ кои е
Дружество предузело, сачиновати свой називо-
словный Рѣчникъ, коимъ жеии привети, да се
нашъ языкъ, колико е годъ засадъ могуће, бо-
гатимъ учини и одъ оны странни рѣчи очисти,
кое су се по досадашнимъ незгоднымъ при-
знама у њга укукле, а свиятъ тимъ да како за
учиашта, тако и за земальска Надзедатель-
ства удеснимъ постане, и ово су поглавнѣе
причине, изъ кои се оно побужено налази, тай
свой посао у почетку његовомъ не упустити,
него га по знану своимъ и силама своимъ, и да-
лъ, но можда другимъ само порядкомъ и начи-
номъ, радити.

Има њи, кои мисле, да се овакимъ посломъ,
особито зато, што изъ цѣлаго ученогъ тѣла из-
лази, некаква сила языку наноси, и изворъ от-
вара, изъ коега ће у истый языкъ застроеное
рѣчи безброино утећи, одъ кои се после ни за
ѡкове неће моћи очистити. Ово Дружество за-
иста не жеии языкъ тиранизировать, него му са-
мо, колико болъ може, у помоћ притаче, съ
томъ намѣромъ, да му терминологическе рѣчи
приумножи и да га, колико е засадъ могуће,

одъ странни, особито варварски, рѣчиъ очис-
ти. Но оно и у томъ обзирательно избѣгава
спакую крайность, а къ томе ѡштъ и све, што-
годъ кадѣ уради, га свѣтъ издае, да то коигодѣ
у народу къ тому позыва има, размотри, по-
исправи и одъ погрѣшности очисти. И оно не
ради другогѣ, него управо као и свайъ пое-
диный писатель, кои нове рѣчи крои и произ-
води, притомъ се одъ свакогъ самовладарства
уздрижаваѡи. А што се злоупотрествя рѣчиъ
тиче, где се ово димомѣи могло при сачинованю
терминологически и технически рѣчиъ? Легіо-
ни су оваки рѣчиъ и у другимъ книжевнымъ
языцима, кое су доиста незгодно устроене; али
оне инакъ згодно служе за оно, за што су ство-
рене и намѣнуе. Тако ће свакоако съ тако-
вымъ изразима и у насъ быти. Мебутимъ Дру-
жество е о томъ увѣрено, да ће се само оне њ-
гове рѣчи примити и задржати, кое е среѣно
изабрало или начинило, а да оне, о коима се
нађе, да су, као што веле, злоупотреене, неће
у книжеству нашемъ тѣрда корена уватити и
одржати. На мѣсто оваки време ће и вишій
степенъ просвѣте народне друге болъ наии и
у книжеванъ языкъ увести. —

Осимъ припреме за назисловный Рѣчникъ
Дружество е ово у своимъ засѣданяма, кое е до-
садѣ одъ оного последнѣгъ главногъ држало,
ѡштъ разсмотрило и сву латинску Граматнику
и прву часть Реторике, кою е, као и исту Гра-
матнику, еднѣгъ одъ њговы найдѣлательни редов-
ны членова са свойствомъ учебногъ Ручника за
потребу србски гимназійалии ученика сачинио и
ѡму, по вышемъ налогу, на разгледъ поднео.
И учинивши оно о истыма полезнымъ и после
нужнымъ дѣляма ѡне приимѣте, у свѣдѣству
кои су потомъ у ѡима пожелане изѣиѣ удѣй-
ствоване, и напавши на то, да су и по формѣ
и по матеріи цѣли сходно саставленѣ, не оно
друго, него одобрително мнѣиѣ о ѡима дати
могло.

Тако е Дружество на последку ѡштъ и ед-
ну рукописну Географію, кою е еднѣгъ одъ на-
ии ученыхъ млада отечественника у 2. части са-
чинио и ѡму поднео, читало, и у томъ са за-
довольствомъ нашло, да я младый, доиста аѣ-
ну намъ надежду даваѡи, сачинитель много
добраго, полезного и поучительного матеріала,
не безъ ѡнѣтине, сакупио и у томъ своимъ дѣ-
лу изложио, и само языкомъ я стиломъ, коимъ
га е списао, Дружеству повода дао, зажелити,

да се онъ, писатель, склоня, юшъ га едан-
путь прерадити.

З И М А.

Одежда се свуда бела
На шаръ земний спустила,
И градове, шуми, села,
Брда, ноля покрила.

Луче сунца недошпу,
Нит' му греє любий зракъ;
Брѣ се магне свуд' простиру,
И царствѣ стужа, мракъ.

Орванъ бесни на све стране,
Сило дже у нѣсъ снегъ,
Беснѣ' ложи съ дрыла гране,
Снегомъ долю, прави брегъ.

Нечу се препелица,
Нит' славукъ уминый,
Нит' просина любичица
Марисъ сада свой силный.

Гай се лишн све красоти,
Брѣ сѣвера оштрый зубъ
Све отраже прѣятности,
И огни растъ и дубъ.

Юшъ сада Панъ на миру
Код' колебе самъ седи,
Али дивлячъ зло затиру
Дѣланиа погледи.

Аа' ѣе опетъ време дои,
Надежда насъ та пита;
Да ѣе стуже яростъ прои,
И процветат' смяхъ-кити.

Гай ѣе здранацъ украсити,
И славу любий гласъ,
Полаъ с' цвѣемъ повосити,
Нива дати пуный класъ.

Одъ цвѣа ѣе вити дѣва
Венацъ красанъ любви,
Певатъ намъ опетъ шева,
Како зора заплава.

Дуго несе то да трае,
Времена ѣе нестатъ злогъ;
Да по книжи сунце све,
Изъ изкуства знамо свогъ.

Райко Р. Ивановиъ.

С Л О В О

и а

СВЕТОГА САВУ.

(Продужа се.)

Ваяло е едипуть почети ливий и народ-
ный животь народу, кои е тога достоянъ быо,
но само као просвѣтеномъ и слободномъ на-
роду, но и опетъ само у ономъ истомъ веку и
времену, кадъ е и просвете и слободѣ свуда у
велико встало, и у место обе обите варвар-
ство наступило и свѣтъ упронашавало. Ва-
ляло е дакле умна толка снага, колика ѣе токъ
времена и обите опакѣ судбе не само зауста-
вити и одъ свогъ народа одвратити, него и све
на болѣ окренути можи: у кратко ваяло е на-
роду спасителъ и као новъ творецъ. И Срб-
ство га срећно дочека у Растку, сыну Немаиъ,
првога свoga краля. Кадъ тежка вѣществѣ-
ность све живо обузме, и у очима скоро само
животиясь живнегъ свѣта изключительно о-
но, што е вѣществѣно и матеріално, важность
има: онда велики духови, да едностранность
свѣтомъ не преоблада, презиру и сами свое
вѣщество, забораваля свою тѣлесность и изъ
нѣ као излазе, да не бы вѣномъ порабоћени бы-
ли. И Растко сымъ краљѣвъ оставля дворъ о-
ца свoga, млину и сладость сродничкогъ и
друштвеногъ живота, избегана потайно сва до-
маћа задовольства и угодыости, предае се труд-
номе Светой Гори дальноме путу, одриче се
тамо свега вѣществѣногъ и самого себе, само
да уманъ, да духъ буде; ерѣ одъ тогоъ само
понижено човѣчество скору помоћъ имати мо-
же. Светогорско уединѣнѣе было е онда гото-
во единое место, у комъ су се юшъ неки зра-
цы свѣтъ оставивше просвете светили; у нѣ-
му се Ратко, одадѣ већъ у монашествѣ Сав-
ва, нарочито оной струци наука посветио, ко-
су за спасеніе и напредакъ людства найвыше
важење, преда му, као што доцнѣ дѣла дон-
ауо, ни друге вѣсу нелюбимѣе остати могле.
Требало е, свой народъ и то цео народъ про-
свѣтити, и особито до познаваня оне спасаваюѣе
истине довести, до кое умъ самъ себя оста-
вить текъ по дуготраюнемъ и то срећномъ
развитку едва за столѣтія и то коды поедини
людій дои или не дои може; а безъ кое родъ
човѣчи ни на найвѣнемъ досадъ достигнутомъ
степену изображенія никако быти не могао.

Као што се изключителност у имању вештествених, тако се исто обштиност у имању умиа добара, у мышлѣноу, у савести и верованю свуда обично жели и намеће; но повестица поуздањимъ е сведокъ, да су у она времена, о којима е сада речъ, верозаконне мысли не само поединимъ людемъ него и цѣлымъ народима и вероучительн и политически вероуодителн съ такимъ насилѣмъ намечали, да се у право не зна, да ли е выше света ради причана наметане му спасавающе науке или збогъ отицаня вѣштественоегъ иманя досадъ се утаманяло. Али насилѣ, нарочито у нравственоемъ свету, едва какю друго сѣдство него одпоръ ако и позднѣи и ново насилѣ имати може. Насилѣ Унгарскоегъ првоегъ краля Степана могло е истина нѣгове санароднике на веру христіанску принудити; но не могло тако трауѣнѣти на нѣи дѣлїя быти, да се после съ оноликоемъ дѣйствиємъ и продолженіємъ краљу на идолопоклонство не праћу. Карлъ великій и великій насилникъ Саксонце е, као што се повестицею изражаваю, у крви крсто; но заръ само зато, да после съ оноликимъ огорченіємъ однаду одъ вероисповѣди, кою су чрезъ нѣга примили были. Сасвимъ е другѣе чинію найчовѣчнѣи Србскій просветитель, али су и сѣдства нѣговегъ предузетка сасвимъ другѣиа была. Онъ истина не првыи свое санароднике крсто, ерѣ они су на триста година пре нѣга подъ Жупаномъ своимъ Властимиромъ већѣи крштени были; но съ првымъ онымъ крштенїемъ не іошѣи христіанство кодъ народа Србскогъ свуда се распространило и укорило было, нѣи обштинѣи народнымъ благомъ постоало. Свѣштенїи учители, види се, да нѣи су кодъ народа стали, нѣи числомъ довольни, нѣи са потребнымъ нарочито народноегъ езика знанїемъ преправни быти морали; кадъ е у исто време и натариска са стране дошавшиа секта у Србїи послѣдовательн свое добыти и народъ цѣпати могла. Многе е дакле свое санароднике не само, већѣи крштене, верозакону научити него и многе крстити, и многе однаде међу єдиноверне повратити, и уобште цѣлу свѣштєну и црквену стваръ у отечеству изъ нова устроити и у редъ довести просветителю нашемъ предостало. Трудно ово дѣло могло е и онъ гледати насилѣмъ да ускори; нѣи бы се нѣму као превѣћѣи люблївомъ краљевомъ сыну помоћ и средства ва то одрекла. Но исповѣдникъ христіанске истине и чрезъ ову волюшности и слободу и равностои людске имѣо е довольно и знала и човѣчности, да слободу и найсвѣтлїа права човѣчїи

уважи, нѣи да свой народъ и безъ слободы слободнымъ быти принуди. Повестица, коя е други законоучители и претерану ревностъ наградити знала, не зна ни за какву нашѣгъ Просветителя строгостъ, никакю у даваню верозаконна употреблѣноу насилѣ; шта выше приписуе му у томъ безпримѣрну благодѣи и трѣпелївостъ, коя, да буде хвалѣна и славлѣна, у толико выше заслужуе, што су трудови нѣгови одвѣћѣи теготни и препонача обременѣни были; не онъ само беззлѣбну децу учїо и крсто, него и свршене и многе у староме своемъ верозакону и многе ометъ у однадїицтвѣу отвраде люде, кое е найпре одъ преѣшнѣи науке одвратити и одучити, пакъ онда съ болѣомъ узнатїи требало. Народна повестица зна, да е и самъ блаженный Просветительн родителъ текъ се у 30. узроста годинаи крсто, кое ако е, по речма похвѣстїионаца, и по самоме народноемъ обичаю было, опетъ мыслити можемо, да тай обичай не могао болѣїи у колебама него у палатама владати; и да е на тай начинъ могла лако сва млађа Србїи іошѣи у оно време некрштена быти, и по томе нашъ просветитель по великой части да е и крстителя име кодъ свои санародника заслуžio. Исто тако памти повестица, да е и нѣгови рођеный братъ већѣи и на престолу сѣдѣи у примѣнонѣи верозакону доста се колебало. Само дакле нравственоегъ юнака постоянство могло е надвладати и победити све на путь ми ставивше се неприяности и препоне, и само особита у учено вѣштїи и народне слободы штедїя могла е народъ у вери тако утвердити, да му она сасвимъ народна и значенїа народнїи часть постане, и да му се у крви и названъ тако прелїе, да одъ нѣи онда, кадъ су му крайнѣи опасности нѣи ради претїле, никакю не одустане, него іошѣи постояннымъ трѣпнѣмъ и удаѣнїемъ то заслужїи, да га она на ново спасе, и као слободно примѣнїи изгублїену слободу опетъ му поврати; но при свѣмъ томъ одъ претеране и занїенне ревности и спрямъ други верозаконна обичїе неспосности честь му сачува.

Просветитель Србскїи не быо само верозаконный народа учитель и воспитатель; быо е онъ приосвѣщенникъ али не само цркве, него и народне цркве, и опетъ не само народне цркве, него е быо и плуца у своемъ народу прїстѣи свѣштенникъ. Као што обично кодъ свѣскогъ народа, тако е и кодъ нашѣгъ просвѣта верозаконна предначїала; но зато опетъ нашѣ

просветитель не кто, (као што су царь Юзиф одсупникъ изъ презрѣнія и пакости а други опеть изъ претеране ревности христіанству чинили), любящій свой народъ одъ остае човечіе просвете изключити. Истина, потреба е цркви, а особито народіе цркве зацвѣтала, да се училишта подигну; но дѣла доказуе, да она нису была само Богословска, или да се поредъ овы не ни у другимъ, было съ ними саженымъ, было особито заведеннымъ, недосудца трипа. Каква су управо по себи и гди су та училишта основана была, самовидцы нису намъ описали; али ако и на современна заведенія и на оно просветительмъ нашимъ у Светой Горы за свое санародникъ подигнуто поглядимо, можемо као и изъ други обстоятелства заключити, да су она поне по већој части была манастирска, но зато опеть да едина страна нису была. Она су не само изредкомъ Архіепископа Данила и остае учитель и Епископе Србской цркви, пакъ и дальнимъ не сроднымъ Руссима ученюгъ Кипріяна за Архіепископа и друге за Епископе дала; него су при томъ истогу поменутогъ Данила за одначного народногъ повѣстописца, и просветительвогъ ученика монаха Дометіяна за онакогъ живописца, кои е све врсногъ слога красоте у живопису свога учителя и његовога родителя развие показало, и многое друге народу и потомству на подлаз и поностъ изобразила. Но сва ова просвѣта могла е зато найвыше тако напредна быти, шта е просветитель быо и основатель училишта, и у едно и самъ и то по особитој любви учитель, и што е у свему собственымъ ревности примеромъ предходо. У свѣтогорскомъ своемъ училишту изобразио е самъ таке ученике, да су по његовомъ мањину за Архіепископство Србско као и оны способны были; почему и е самъ за то предлагао, и њроутио по томъ у новоподигнуты у отечеству 12. Епископіа Епископіма поставіо. Ни доцнѣ, на престолу Архіепископскомъ сѣдѣни, не се оны учительства сасвимъ одрекао; преемникъ његовъ Архіепископъ Арсеніе быо е еднѣ одъ позднѣ његовы ученика, кои се по сведочби повѣстниче нарочито наукомъ одиковано. Будучи пакъ да учитель съ наукама, докде су само устиеши, ако ће и како изредки быти, остао готово единак само местни, и текъ онда обити постаю, кадъ се писмено распростране: просветитель нашъ осимъ што се као учитель у своемъ народу показало, появи се у њму и као Сисатель, и осимъ различиты на управу цркве односећи се

сачиниши описи животи и дѣла свогъ блаженногъ родителя; и тако и народно Сисательство оны заочниче, и тѣмъ преумлюи заслуге, да се у пуномъ и правомъ смыслу Србскимъ Просветительмъ назове. Но што е выше свега, оны е при томъ у свѣтемъ, што е и у цркви и у народу, и устмено и писмено чиніо, духомъ чисте народности дысао, и безпримерна къ њлој любви была су му огниа крыла, кои су му мысли и чувства въ слави заслуга узносила. Оны, кои е у Грчкой међу Грчима и помоћу грчкога языка изобразенъ, не само да га не међу своима у выше употребленія уведіо, као што су дуже његови Србски современники чинили, ерь јоштъ се и његовъ сынковацъ краљ Радослав на дипломама грчки подписивао; него шта выше све, што одъ Просветителя нашегъ и у Светой Горы и у отечеству писано имамо, све е то само Србскимъ языкомъ писано. Распространяваоши међу своима и утврђујуи веру христіанску и источне обреде, тако е съ ними народіе обычае сложити и сполти знао, како ће и оны уведени и оны неискоренны быти; показавши уедно и то, како при увоженіи закона, когъ му драго рода, да бы радо примѣити и твердо укоренити быти могао, и на обычае народіе, кои су часть народногъ живота, пазити вала. Примерный доказъ те приены обреда са народнымъ обычаяма слоге и пание е, међу народима источне цркве Србскоме свойственно, даваши светкованіа.

Основность и истинность сваке науке дѣломъ се доказуе, и њна права вѣрпа по изодовима, кое доноси, найболъ се познае. Просветитель Србскій не быо само учитель него и прибавитель слободѣ своемъ народу. И пре свега староа се, да његови санародники и у самой христіанской науки, у којој су одъ њга изобразени, сасвимъ слободни и независими буду. По старомъ обычаю старіе (временомъ) христіанске обитише сматраше су маѣе, нарочито одъ њи веру примивше за тако себи обезане и подчинѣне, као да е даръ вере, њны собственыи другоме изъ особите милости учинѣный поклонъ, и присвоивае су себи власть надъ ними као надъ вѣчито малодѣтными. Основатель Србске цркве увидіо е шкодна слѣдства оваке зависимости, и кадъ е бреме Апостоластва самъ у место свои собожъ предлагаши ученика, да честь и уваженіе свое цркве, примити наипосле словію се, заште одма одъ патриарха, да Србску цркву за слободу и не-

зависимому призна, кое се његовој многоуважавајој личности нѣ ни могао не учинити, премда се по гласу повестнице мучно учинило: и тако оѣ народну цркву и свое єдиноверіе не само одъ странногъ верозаконногъ поднижїя ослободи, него и у равности са ономъ црквомъ и народомъ постави, преко когъ є вера на ѣговогъ народъ прешла, шта выше и са остальмъ єдиноверимъ црквама и цєлїмъ истиннымъ христїанскимъ светомъ упозна ѣи, на што су нарочито ѣгова дальна у Александрію, Брусалихъ, Антихію и Синайску Гору и друга знаменита места дваредња путованїа служила.

Унутрашња, умна и верозаконна слобода и независимостъ вѣль є довољїя основъ и temel и остале, спольне народне слободѣ; но Просветитель Србскїй желіо є не само почети храмъ слободїе народности Србске, и основъ ну положити, него и довршена и утврђена га видити, добро знаюћи, да безъ ѣга тежко свршенъ и утврђенъ бити могао. За самостальностъ свогъ народа учини найвише, да се ѣговы владыцѣ како одъ свои общїе за врьовногъ призна, тако и одъ страны за независимостъ припозна; и то не, као што є донде было, само неискреннымъ хуланїемъ, него да се и изречно показаннымъ признаванїемъ уважи. Као нежеланный знакъ тога донесе своіе брату краљу Србскомъ Стефану одъ Цара Гръчкого краљевску круну, положи му є явно предъ народомъ на главу и венча га на независимо краљвство Србско. Тако се самостальностъ и народностъ Србска одъ стране Гръке, одкуда є найвише препона и противности искусила, народнымъ Просветителямъ свакояко обезбедила.

Али текъ што є тако утврђена србска држава живнотъ свой и достоинство осєсати почела, ставе їой се на путь нове препоне, одкуда се нѣ надати могла. Суседный Унгарскїй краљъ Андриѣ съ крунсанїемъ Стефановымъ видѣ оного на очиниомъ престолу укрєплєна и тїмъ себе у надежди на освоєніе Србіє сасвїмъ осєщєна. Тежко є оѣ то и у толико теже спосіє, што є освоєніе Србіє Риму, кои га є на то наговарао, тврдо обєћано было. Но суетне су туђинскє желѣ, докде є своїстїе међу своимъ; ала кадъ ова изчезне, и само срце народу гїне. Андриѣ кадъ нѣ могао Србїи и Стефану самъ наудити, а оѣ подговори ѣговогъ младегъ брата Волкана, да се противъ ѣга побує. Свїйностъ круне одъ подговарача обречєне

му заслєпи очї Волкану, те у брату выше брата не позна, и туђинъ му постане мїлїи одъ рођєного; устрєми се съ туђинскомъ помоћу противъ отечества, стєра брата съ престола, и отъме му скоро све землѣ. Губитакъ овай у толико є теже пао Стефану, што є оѣ было и отечества грдный губитакъ. Србіа садъ нѣ выше была свои и самостальна, него подъ зависяюшїху ненавистногъ туђинца краља Унгарскогъ, кои є себи достоинство краал одъ Србіє присвоєвао, и Волкану надъ ѣномъ само управлїти допустіє. Садъ и Стефанъ круне и отечества лишенъ не имадє куда, него и оѣ стане помоћ одъ туђина тражити, и знаюћи, да є узоръ нападна Андриногъ на Србію наговоръ Римскогъ Папе былъ, обрати се и самъ ѣму и зачлїи га, да забрани Андриѣ, краљмъ Србскимъ звати се и у дѣла Србска мешати се; и да бы га лїкше на помоћ себя приволео, обєћа му оѣ, што є знао, да ѣ му бити наймїлїи.— Съ найвєномъ жалощу извести се у Свєтой Гори Савва, да му є народъ, толикимъ досадающимъ ѣговымъ трудомъ и зноємъ подїгнутъ, и на путь срєбе и напредка узведєнъ быншїй, тако страшнымъ раздоромъ узколебанъ; и да су му оба о врьовној власти препїруѣ се брата туђину се прєлєпила, и одъ ѣга тобоже спасєнїи, и за отечество, кое су вѣль не само не прїятельи него и прїятельи опустошавали, силѣмъ туђе робство траже. Почти му одма онако скорбанъ и опечалънъ у помоћ, сазове оне прїятельїну браћу и позове їи, да се помирє. Како є тежко, како є трудно и мучно то дѣло бити морало, може само оѣи не знати, кои нѣ познао, шта є страсть властолюбїа, кадъ чєловекомъ овлада. Волканъ, кои є братинскѣ любовї заборавити, кои є, презїруїи своегъ, могао се одважити, да се съ туђинѣмъ на пропастъ свои сложїи, садъ, кадъ є вѣль добыо, за чїмъ є толико чєзнуо, и докъ їонїи власть у рукама силво држи, да се ѣ безъ нужде одрєкне; шта выше да извїргнута брата свога оцєтъ за свога старшїну призна; то є тако прекообычайно и противприродно чїнило, да се о помирєнїи браће скоро извесно очїавати могло. И оцєтъ мудрѣсть Србскогъ Просветителя толико є овдє усїхла, да є раздражєно не прїятельство у прїятельство прєтворїла. Оѣ доведє браћу на грѣбъ блаженѣгъ свогъ и ѣгоногъ родїтеля, затрєсе їмъ силѣмъ своїомъ бесєдомъ успаханѣ туђомъ кривїномъ братѣлюбїа и отечєствѣлюбїа чувствѣ, и закує свєтлѣя именѣмъ и грѣбѣмъ родїтельнымъ младе-

га брата, да се непријателства окане; и овај гласомъ живогъ свѣтителя и особитошћу места, као мунѣомъ, пораженъ, одна не само за учинѣне брату упреде показ се, и помирити се готовъ се покаже, него и погрешку свою вольно признавши опростенъ одъ свога старѣга брата и краля заиште, и све, што му е отео, повративши му, са управомъ Захалимъ и Ерцеговинѣ задовољанъ остане.

По осимъ домаћегъ непријателя требало е јошъ и страногъ, а његовогъ союзника краля Унгарскогъ умирати. И тамо Просвѣтитель Србскій, као посланикъ свогъ народа и краля отишавши, мудрымъ своимъ представленимъ и разговорима краля Андрију на то склони, да се одада сполучество Србѣ не узнемиравати обѣћа, и обѣћанъ точно испуни.

На истый начинъ избавио е Србскій Просвѣтитель отечество и брата свога краля Стефана одъ грозногъ нападања Бугарскогъ, и мудрымъ своимъ посредствованѣмъ међу Србима и Бугарима толку е слогу узбудио, да су они не само одъ међусобнихъ нападања престали, него се јошъ краљиви њихни опријатељили и сродили.

Када после смрти краля Стефана престолъ Србскій упузатиѣмъ остане, венча Светый Савва и посади на њга Стефановогъ старѣгъ сына а свога синавца Радослава. Радославъ при свемъ томъ, што е мудра наставленија одъ њга примио, прогна младегъ свогъ брата Владислава изъ отечества, боѣши се заръ, да му краљиву не преотме, као што му е стрѣцъ ону претео био Старѣшинама и народу прогнаніе Владиславъ-во буде одма неповольно; но када краљъ за тымъ мало пошло умомъ ако ослаби и за владањъ неспособанъ постане, зашеле сви прогнана Владислава на престолу видати. Светый Савва и по тој прилици отечество самое неби не остави. Онъ саветомъ своимъ вождъ Радослава толико учини, да овај и самъ увиди, како е потребно правичну народу жељу задовољити; сиђе своевольно съ престола и отиде живити у манастиръ. Светый Савва на обиту радостъ и требегъ краля Србима крунише и утарди; и за све оводике услуге и добра народу и отечеству учинѣна не само да не тражио, него е и избега-

вао сваку признателность, и да му се не бы она ни по смрти показала, волео е на страни него у отечеству свѣтъ променути; као што се на другомъ његовомъ великомъ путу у повратку пре 600 година у Бугарскомъ престолномъ граду лицемъ на данашний данъ и догодило.

То су велика дѣла прослављенгъ Просвѣтителя нашегъ, збогъ кои онъ не само своимъ единовѣрницамъ него и свакомъ савродинку као добротворъ народа, и свакомъ човѣку као посредствено и целогъ човѣчества добротворъ свѣтъ и почитаемъ, и нарочито као основатель и правый свѣтеникъ наука и просвѣте народне са особитомъ любовію у народнымъ научнымъ заведѣніима славѣмъ быти мора. Онъ, кои е био душа своѣмъ народу, и управо найишше га народомъ учинио, наиболъ онда знати можемо, шта е своимъ савременницама было, када помислимо само, шта бы се са Србскимъ народомъ и државомъ догодило, и занета догодити морало, да не њга было, или да се не за срећу и напредакъ њихнъ онолико заузимао и жертвовано.

(Конецъ глѣду.)

ОСТРЕГАТЕЛНО-ПОУЧИТЕЛНА УМ- СТВОВАНІА.

Чувай се одъ оны, кои ти се съ троякојца свезаниа, а по нагону свога высокосѣйнога умѣштва, у послугу, пачели за обранителя на-мѣчу; ерѣ оная, кои незванъ у помоћъ притиче, или е одвѣсѣ поштенъ и великодущанъ, или е у виду човѣческомъ правый ѣаво; а искусство настъ учи, да оны послѣднѣ у просвѣщеніемъ свѣту много веће призьрѣне имаю, него оны прѣвѣ. Истина да поштенъ и добродѣтели люди нису јошъ сасвимъ прѣзрѣни; но у толико е теже нѣ познати, у колико су оны манѣ способни намѣчати се.

Сребролюбіе и разтолчивость еднаку осуду заслужую. Чувай се, да страсти ове неавладаю съ тобомъ, ерѣ бѣшь цѣлому свѣту мразъ постати: сребролюбацъ подкрада самога себе, а разтолчивникъ свое наслѣдникъ; ни еданъ ни другій немогу своимъ сажителіица на полу быти, а човѣчество мора се одъ њи стыдити.

Кириѣвъ Николай.

Въ Подунавкѣ № 5. на страни 19. у другога реда другой врсти, оаѣсто „мора“ треба читати „море.“

Уредникъ Милошъ Поповићъ

Издано и печатано у Правителственой Книгопечатни у Београду.

Ш О Д У Н А В К А.

№ 7.

Београдъ 17. Фебруара.

1845.

У С Л А В У СРБСКИ ЛѢПОТНИЦА

НА ВАЛУ У БЕОГРАДУ
II. и 18. Фебруара 1845.

„Све сте лѣпе, мило, дично,
И одъ зоре рушени,
О ружике, сузачу славно,
Каждъ васъ рода любави грѣ!“

Лѣпо, красно, и мило е,
У весело и радости
Сладкомоѣ дружоми браће свое
Проводити дие младости;

Но лѣпше е, — и весело
Тома на веку дѣлу слави,
Каждъ му се на обшту жемо
Чиста рода цѣль придружи!

Зато лѣпше наше вѣле,
О госпои! о дѣвчине!
Србскогъ рода звѣзде мило,
Родолюбие и сестрице!

Приступите къ намъ у коло,
Некѣ васъ обща слога води
Све около на около
У любави и слободи!

Придружите ваше бѣле
Руке къ нашимъ, да се правни
Вѣнацъ Србства одъ весело
Дружбе младе ту састави:

И кошто сте кротке, благе,
Лѣпе, мило, вѣжне и любке,
О сестрице Богомъ драге!
Бѣле увѣкъ родолюбке!

Любирои. II. Ч.

ШТА НАМЪ Ђ СЛАВЕНИМА САДЪ НАЙ- НУЖНІЕ?

(Изъ Иорданови Летописи за Славенско књижевство и т. д.)

Славенска књижевства доспела су данасъ до те точие свога развића, гди се више неради о „быти ил' небыти“, почемъ сѣлно тежењъ къ напредку кождъ своју Славенски племена одъ више десетина лета вѣћъ благословене плодове разви, и сада умерену силу показуе, кояниъ е за будућностъ найпоуздании смацъ; до те, велимъ, точке, гди нарочито почину тамо нишанити, како бы се до яко разицаљне силе у едно спонти, къ едноу цѣли управити, како бы се четири главне реке у обштинско корито, у корито Славенске народности могле довести. Овај главни значај Славенски књижевства особито се данасъ гласно звѣла кождъ Чески и южни Славена; одъ прошасте године и у Польской, и то у Познаньской; и у Емиграци дали су се чути поедини гласови, кои ако и нису јошъ на сврси, ипакъ су на путу, да се у пристаниште Свеславенства увезу; па и у Руси се почини идеа разиширивати, — упркосъ свима тегобама, кое јој се сауда на путъ мећу, — почемъ вѣћъ два часописа на обштемъ Славенскомъ полю раде, имено Погодиновъ, Москвитининъ и Дубровскогъ Даница. Дакле съ толико вѣћимъ поузданимъ можемо будућности у очи гледати, и съ толико сигурниомъ надеждомъ за едноу цѣль радити, кадъ све бољъ видамо, да намъ неће бити узалудъ муча.

И тако са свеобште точие сматрајући потребе и нужде Славенства у скупи, пре свега морамо на двоје позоръ обрнути, што намъ се чини, да ние одъ најмањѣ цене за наше ово тежењъ: да се дупеланъ књижеванъ животъ своју Славенски племена у едно спон и слободу; а то е

славенска книжевна трговина, рђаво и њо стаи и поправити, — и ваљане књиге народне. За сада смо ради само о последњим предмету говорити. —

„У изображенју масе народа лежи намъ будућностъ.“ Ово е така истина, да свакоме, кои пажљиво сматра околности — особито Славенске — све јасне у очи пада. Маса народа морамо задобити, њи морамо у нашој мисли одгонити, ако ћемо у напредакъ да се зовемо народъ. На што су намъ краше наше песме, на што ли љубие приповедаке, и лепи романи наши, кадъ њи е неколико само стотина, што њи може читати, на кадъ још и то неколико стотина само изъ љубави према народности чита, а по њиној душевној вредности, тако лако могу сграбити какавъ француски и немачки романъ, кои е управо и занимљиве писанъ, бољ изразенъ, јасније напечатанъ одъ нашихъ. Како е немачко, енглеско, француско книжество толи красиво и величанствено узрастао, како ли се немачки, енглески, француски народъ толи силно и силно узвисио? Ваљда што неке стотине разуму книжевне производе, и плодове дружевна развитка као какавъ монополију уживаю? Бре тисуће и тисуће одъ читатељи учинише книжествомъ сљивнати, а народъ великимъ и силовитимъ. Ал' можда ће мико рећи: та насъ нема толико, наши су Чеси, Срби и Пољаци малени и сѣћуши према голема она три народа! То е истина; али ко намъ вели да мереите Чехе са Немцима, Србе и Пољакѣ съ Англезима и Французима! Има ли 30. милиона Немаца, и насъ е 78 милиона. Брѣ тако морамо узети, кадъ наша наречја немаю телне разлике, колика е међу платидномъ и хождичомъ; до насъ сами, до наше неистинитости, до наше (слободно рецимо) душевне лености и апатје стои, што заједнице литературе немамо, заједнице не са стране језика, него духа, што у њој живи, и душевногъ правца, кои е води. Зашто смо пустили, да намъ наречја, подигнувши се за книжевне језике, противати правца уму, да едно одъ другогъ реве, на да готово особити језици постадоше тако, да ученъ Пољакъ (т. е. онај, кои е изъ књига учио свој језикъ) ученогъ Србина и Чеха неразуми, пошто се Польски тежакъ, кои језикомъ свои дедова говори а не књиженимъ, добро разумети може са Ческимъ тежакомъ. Истина да су Славенски книжевни језици тако поцепани, да ће још и читаво столеће и више проћи, докъ се опетъ е-

давати другоме доволно приближе. Али истреба очавати о томе сајединију, само нека највиши писатељи нашегъ народа сваки по мало принесу, на ћемо се скоро састати.

Дугае морамо још оставити материјалне живиѣ книжества разцепљиве, али душевни ипощто више да нерву едаи одъ другогъ, ако још имамо снаге, да јонаки познамо свој стаљекъ, и ако нашо ради у душевномъ трудежу изгинути. Србомъ и поредъ тога ценана тако е лако у прози преводити изъ едиога наречја у друго, да се лако и почетнику у језику може поверити, али песничтво, као виша сила книжества — и тако само вишнимъ т. е. изображенимъ стаљиница приступна и користна, — моћи ће после остати да се и непреводи, кадъ намъ изображаванъ младежи буде приличне разуму и цѣли, кадъ се још у младо доба (гди одъ по муке бити може) у Славенскимъ наречима станемо обучавати.

Главна точка дакле, гди треба душевно единство Славенски книжества да се јави, есте народно или пучко книжество. У големој маси лежи намъ будућностъ, цео нижи пукъ морамо задобити! То нека намъ е одсада начело! — На жалостъ, оне су масе, овај нашъ народъ скоро у ономъ истомъ дитинскомъ стаљежу, у коме е христјанство примио, и само верозаконона одношеи одъ то доба нешто лесни видъ узеше, и снагу свое радиѣ показаше; у осталомъ тежакъ намъ проводи свој мирни животъ безъ и едиога погледа на више интересе свога народа, да — често и безъ оимъ знаи, коя би му стаи поправити могла. Слаба брига, коя се скоро по свима земљама, гди Славенски седе, тежаку на воспитаніе посвећуе, свуда га е на еднакомъ степењу просвете оставила. Ето нашимъ домородцима голема поля радности! Брѣ су башъ збогъ тога низкогъ степена просвете наши Славенски селаци свакоме упливу съ поля тимъ више отворени и приступни; — да, и сами већ пуни надежде осебаю да јам е нужно више изображени, него што имъ обичне сеоске учioniце даю, те траже и средства, како би га достигнули. На заръ нећемо попитати, да народу наиемъ ту праву потребу подмиримо? — Заръ се тегабе, које се ованомъ послу у почетку свагда међу на путъ, неће моћи заједничкимъ пословањимъ лако надвадати? Мы се поуздано надамо, и на томе плавъ оснивано. Овде е прва точка обитегъ пословаи

различити Славенски племена за едну сирху; наамо се да ће Славенска узаймност овде први плодот своимъ благословеннымъ уродити.

Народни књига дакле треба намъ пре свега. Али шта треба да е у њима, како треба да су састављене? Задатак народни књига нека буде пре свега: поучавањ и душевно облагорођењ. Поучавањ е преко књиге нашему народу. Дакле књиге, које ми дајемо, морамо о такимъ стварима писати, које су користне, и потребите да њи тежакъ зна; и тако прво о тежактву (неловарству?) и нѣкимъ знањима, и свакојимъ поправљанјма њивовимъ, о средствима, којима се подиже среба тежачка, о земљенимъ законима — у колико се тежакъ тичу —, о старој записи, прошлости му, и садашњости (исторички, географски, етнографски и статистички доводи) и т. д. Поредъ прирочне привржености нашега народа к њулади и забави, нека било пробитачно оне науке одвећ у забаву облажити; жива озбиљност треба свагда првенство да држи, и љубавъ к народности, отачбини и владару свагда да дражи пољу на читанъ.

Истина и забаве морамо по књигама дати народу; али за име Божъ чувајмо се оне сладосте чувствени, и романтичнога будила, што по обичнимъ приповедама и романима теку, тимъ би здраво егзро народа у срцу отровали, и најслабиј породъ одрали. Дакле цѣлъ сваке народне забавне књиге нека буде: истинитъ оплемењити срца, побуђивати жарку љубавъ к народу, отачбини и влади, снажити душе великимъ образима изъ прошлости, и т. д. По најтеже при састављању народни књига есте езикъ. Французка не тежко кадъ имати изврстност пучногъ књижевства, све француске књиге писане су за одличне редове; пукъ кодъ њи мора имати властито књижевство са особитимъ езикомъ. Наше књижевство са свимъ е другогъ, свакъ редъ и стазињ ужива га, а књижевностъ наречъ много намъ е мањ удаљено одъ говорнога, негъ што су и немачка наречја и. пр. швабско, швајцарско одъ хохдайча, којимъ се књиге пишу. И ово премда е узрокъ нашегъ одпадану у езикъ — ипакъ е съ друге стране одъ велике цене, ерѣ банъ съ отимъ су наша наречја много вредни цео народъ дигнути на вишии степенъ просвете. А најста само најстајни уде си народъ намъ тако задржаше. Алъ и зато не намъ бити лакше, кадъ неприлике одбѣмо, дру-

ге народе стизати. Само треба такъ се почетъ мудро уредити. А ипакъ неће намъ бити ни тако тежко; као што би се могло мислити. Та ми имамо прекрасне казалице предъ собомъ, само њи употребити ваља. Чимъ намъ се народъ толико тесна година веселио, кресио, уздизао, и потребу свога срца намиривао? Нису ли то оне славе, изъ најчистијегъ срца народа произтекле песме, које се и данасъ съ толи чврстотъ љубави дражи? Нису ли то оне срчане, пуне фантазије, духомъ народнимъ надутоје приче и приповеде, које и данасъ на Шпрен као и на Волги, на Висли и мору балтичкомъ као и на Дунају и ядранскомъ мору одъ уста до уста иду. У тимъ песмама, у тимъ причама и приповедама лежи подпуни духъ нашега народа, изъ њи ваља намъ учити и познавати народни нашъ духъ, одтуда гледати кадъ онемо срце и душу народа нашегъ да погоди. У овај изворъ правни и едни створова спустите се о мужеву, кои онеће да сте воће нашему народу. Њгове живе образе приите у вашу стварноћу фантазију, изъ њгове дубљине приите нове образе сили вашој стварачици (Schöpfungskraft)! Онда ћете народу вкусъ погоди, онда му срце са најтании страна дириути, онда ћете подићи књижевство, које ће и пука и народа достоинъ бити.

Најпрѣ дакле биће потребито прерафинати све болъ и лепше народне приповеде и несе кодъ свою славенски племена и у свима наречјима (узаймно). Кодъ Чеха е већ тако што Воцелъ учињо, њгови Премислови, и Мечъ и Калижъ имаю народанъ предметъ, на су и раћени по краловорскомъ рукопису. Алъ ипакъ езикъ му јошъ не тако простъ, да би се могле њиме служити пучке књиге; племенитъ е и диванъ, алъ за изображењо публику. Већ и само песнично чини оваковъ посао тежимъ, а Воцелъ не ни имао оне цѣли. Нешто ближе нашегъ намери као да долази Вилхарицкога преводъ Илјаде. Но мислимъ, да ћемо најболъ почети са прозачнимъ прерафинанимъ народни приповедакѣ, на истомъ кадъ на правый тонъ ударимо, да прѣћемо къ поетичнимъ производама. Оваимъ путемъ могли би Чедаконскога са њговымъ Одгласима на по пута срести. — И кодъ Полака е већ нешто у овомъ огледу учињено. Књижевни одборъ Польскога друштва у Гостини набравъ до дванаестъ књига у едномъ своме огласу, које нарочито препоручуе за народне би-

библиотеке. Све су те књиге у прози, и одь вредноће. Још одь детињства опоминамь се, како самь са особитоу радости читао едау Ческу пучку књигу. А то бяхше Златодолъ одь прозъ. Свободо, ако се леварамъ. Онда самь текъ пре месецъ дана био почео учити Чески, и текъ што самь могао разумевати неколико Чески народнихъ песама, особито Чедаконскога преводѣ неки Србски песама, кадъ ми приятель мой Гос. Ритеръ одь Нехе у Прагу препоручи Златодолъ, и посуди ми га. Прве листове еда самь разумевало, и текъ съ налогомъ сватао имъ садржај; ал' што самь радѣ даљ ишао, што самь марљиво Ческе изразе у момъ материнскомъ езику истраживао, све самь бољ и све више разумевало, само поедине речи остау ми тавне. Права Славенски народна књига мора ту властитостъ имати, да е свагда читатель одь сроднога племѣна наполакъ разуме, еръ као што већ рекосмо, народни езици Славенски племена много наближе стоу, него књижевни. Помыслимо само, како бы то пробытаче последице было одь такога књижевства! Наравно да бы намъ и друге књиге другога садржаја добро дошле, само есу ли прѣма цѣли уређене, и за народъ скроене.

Но саставляѣ оваки народни књига было бы још и одь друге, особите користи; мы бы тако добыли чисто у народномъ духу писаны дѣла, коя су намъ садъ у толико потребны, у колико дѣй упливъ почину стране литературе на нашу чинити. Чиста својостъ есте лѣла властитостъ, кою мы Славени бряжљиво онемо да чувамо.

Кадъ бы већ было поедини оваки књига, онда бы ѣй такође валамо на найприкладни начинъ народу давати да чита. По себи се разумѣ, да бы морало бити подь найнижу цену, а гдѣ се може, и бадава. Зато бы ичунѣи родолюбци, учѣна и знаюсна дружба, Музеи, Матице и т. д., а наиболъ дружба — само на тай коначъ саставляѣна — морали бы се подуватити, и дати трошкове печатнѣ. Одь сваке књиге, коя се нађе да е слична цѣли, морало бы се више тисућа комада напечатати, на ѣй и ли бадава ил' за малу цену на све Славенске парохіе раздѣлити. Онда бы могли у свакој парохіи пароху, учителю, ил' другоме комъ рев-

ниетномъ становнику дати књиге да ѣй другимъ на послугу издае. Брѣ народни библиотека морало имати, ако онемо напредѣ... И по варошима брзо бы се нашло родолюбца, кои бы посудѣ књижице подигли, и за малу плату къ плодовица књижевства приступѣ браћи отворили. Потреба е таки читаоцица већ се јасно показала у Ческој, Моравској, северной Угарској, по югославенскимъ землямъ, у Познаню, у Слезској и т. д., по другимъ странамъ и одь себе ће ѣи. Само се ииошито не треба одь поедини препона уплашити, кое се свагда овакимъ предузетцима на путь међу. Юначного срца, труда и дурана треба, ал' и награда, душевно и материјално благо народа, иде узаостоце. Благо нама ако време непропустимо! Оно е велико и важно, и много иште одь насъ! Задружина сила нека му заклетвѣни испуни! Зато на посао у едиоме духу!

У Пешти

Ђорђе I. Поповићъ.

БЕЗМЫТНЕ МЫСЛИ.

* * * Нема човека, кои небы желіо срећанъ бити, и кои небы све чиніо, да до среће дође; а и опетъ нема човека, кои се негужи, да постигнѣ неможе срећу, кою съ толикомъ мукѣмъ тражи. Но понаишше людѣ е тамо траже, гдѣ ова нѣ да се нађе. Ню ћемо наћи само у задовольству душе, пошто свагда као поштеніи людѣ свое дужности испуњавамо, несрећноме помажемо и све на Бога ослањамо.

НОВА КНЪИГА.

Данъ и ноћъ. Стихотворна сачинѣнѣ Корнѣля Поповића Новосѣлѣнина. Часть I. У Новомъ Саду пислены Катарине Јанковића удове 1814. — На 16- тина, стр. 169. — Ова сваке препоруке достойна, много родолюбивѣи предмета у себи садржавајућа књижица добыти се може овде у Београду за 6 гроша кодъ Учредника Србски Новина.

Разрѣшеніе заговетке у Подунавки МБ.

Зубанъ, зуб, буза, банъ.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Княгопечатни у Београду.

Ш О Д У Н А В К А .

Л ж.

Београдъ 24. Фебруара.

1845.

О Т П Ъ В Ъ

НА ПЕСМУ СВЕТСКИЙ ПУТНИКЪ У ИТАЛИИ МЕСЕЦА НОЯБРЯ 1844 (ОДЪ К. Б.) ПЕЧАТАНУ
У С. Н. Л. ПР. ГОД. У ЧИСЛУ 50.

Путуй, путуй млад' путниче
По Италиа благой;
Сохрани га здрава творче
Домовини новой.

Тамо цвѣта лѣсъ и полѣ:
За теб' есте тамо,
А за насъ е овде болѣ,
Невраћай се амо!

Зима г' овде и снѣгъ вѣд,
Томъ е време его,
Али само кодъ теб' нѣ
Чини намъ се лето.

Србниъ гуди садъ у свирку,
Ништа га не тиншти,
Свак' извѣ садъ поѣваку
Садъ нико не вршти.

Ведро небо, лепше сунце
Сада нама сја,
Весело е свакоњ срце,
Новъ светъ намъ просја.

У средъ зими наша гора
Садъ нама с' зелени,
Донела намъ нова зора
Благословъ небесный.

Садъ невя више кобацъ
Невяне голубе,
Држи свакиъ правде правацъ
Нема више злобе.

Не отима нико шуме,
Ни куѣ ни стада.
Свакоњ свое чести и име:
Благъ владѣтель влада.

Не мой амо ты путниче,
Нашъ те родъ не люби,
Твогъ си отца ты единче,
То и далѣ буди.

Так' совѣте добро слушаи
Пянке а пакости;
За манастиръ ты с' не стараи,
Путуй Гумане!
(одъ двога Србина.)

С Л О В О

н а

СВЕТОГА САВУ.

(Продужа се.)

Са досадъ казаномъ чистомъ повестничу-
комъ истиномъ инсамъ на то ишао, да Просве-
тителъ нашегъ за мислеобразникъ или идеалъ
данашињъ Србству у свемъ његовомъ тежешо
представимъ; но дѣла сама, којима е онъ свой

народъ и у народу себе прославио, тако су нечистива, дивна и надобична, и тако привлаче правдиве силе и снаге, да и поздний, достойный потомакъ неће моћи красотою или не природе не бити пльвни: мораће живописна или нестице у срцу своємъ за огледало и мыслеобразникъ свой у свима за народъ мыслима и дѣлами избрати и прогласити.

Дрво народне среће само еданути цвѣта, а после, као и свако цвѣте, онда и у небывше се враћа. Но смѣть народа у толико е жалостный, што бы онъ по природи своей безсмертно и вѣчно тело бити морао. Али опетъ найужаснѣе е смѣть овогъ народа, кои и не дочека, да цвѣта, кога пре времена, и пре, него што икакъ споменъ свога быха оставити може, са света тако нестане, да му по рѣзма Римскогъ повѣстописца Плинія, о едномъ народу потврѣныма, ни имена межу народима не остане. И Србскій е народъ еданути цвѣтати почео, но цвѣть су овай пре развити зла времена убил. Брѣ управо онда, кадъ е народъ Србскій народомъ бити почео, настала су она зла варварства и одчовѣчана времена, и само ии е онда нестало, кадъ е и народъ Србскій народа значенъ губио тако, да цело игово правниъ народно быће у она несрећна времена пада, кои му процвѣтати нису дала, него та столѣтныи мукама и губитку предава. Но милостиво е провидѣние народу Србскомъ управо зато, што незгодомъ времена не могао процвѣтати, дало другій и то опетъ као народу новъ животъ безъ сумнѣ не на што друго, него да у данашнѣ просвѣщено време покаже, шта може, и како помоћу просвете, као цвѣте помоћу пролебногъ сунца оне процвѣтати и межу народима народомъ бити. Занаста рѣдка и прередка срећа, да народъ, кои се већ у бедѣ и неволи претало и готово у смысле народномъ изумрѣо бы, опетъ на ново устане и ускрене и то у своей правой народной истовѣстности!

Народъ у таму баченъ, докле годъ изъ иъ сасвимъ не изиђе, не види себе другіе, него у колико е у околини оны свои велики предака, кои у повѣстницѣ выше него самъ народъ значе, кои му примѣромъ добродѣтелию као звезде светле, и као узнищене светила морепловцама, путь ии срећи показую. И нама на ново живити починаюица Просвѣтителъ нашъ, кога данасъ славимо, прве силности и величине народна звезда и есте и треба да буде. Редакъ е великий, кои у многоне и малый ии; многото е

славе гласъ пусть, ербо е безъ ползе, ербо скоро ништа за напреданъ народа, ербо за човѣства добро ништа не значи. Но Онъ, блаженный, и великий само стѣ народомъ, и славанъ само у човѣчеству и кто е бити и обиста и был. Нѣмѣ дивно врлине народолобца за угледъ осветѣле остаю, на иговономъ се великомъ имени човѣколюбца добродѣтели упунимъ достоинству блистаю. Онъ у обонма дѣломъ учитель, онъ мыслеобразникъ, заслуже, да нашь буде.

Прва народолобца добродѣтель и условіе цвѣтаея свѣе остали иговы добродѣтели есте побѣда самого себе или свога духа надъ собомъ, есте одрицанъ самого себе, у колико се у себи самоме препона народности налази. Найсрѣнѣи е истина човѣкъ и найсврѣнѣи као човѣкъ бити може онда, кадъ себе целога равномерно т. е. и умность и чувствѣность свою у равной мѣри изображаваюи, обою и себе самого са собомъ у согласіе доведе; но выше у повѣстницѣ, выше у народу и човѣчеству знача, другогъ учовѣчати и усаврѣнствовати моћи, него самъ сврѣнѣнымъ човѣкомъ бити; выше него човѣкомъ знача бити духомъ. Брѣ кадъ е и у колико е слабѣ часть народа маиъ него човѣкъ, у толико боля часть мора выше него човѣкъ, мора духъ бити, и оставлати све, што душою стѣ иговой не принадлежи. Духа е общности правый значаи, и ништа га тако не ослаблява, као изключительность, себичность и саможивиство, кое кадъ се межу народомъ учеста, и иговымъ членовыма као разсеянныма овлада, не може не бити знаменъ скорѣ народне смрти. Брѣ као што у тѣлесномъ свету предмети, кои су по већей части изъ вѣщества саставляни, нити су краси, нити какѣ стаиности имаю; као што песакъ и пра найманѣи ветриѣ на све стране расируе, и као што вода найманѣомъ силомъ на свое частице распаде се, даише са свакимъ и нечистымъ стварма него сама са собомъ дриѣ се, и видѣ или форму, какву годъ онеиъ, прима: исто тако и у нравственномъ свету люди едного народа, ако су вѣществени или материалии, пакъ ии обшій и народный духъ у едно не сполява, не само страпномъ силомъ, него и безъ сваке силе по свойству вѣщества на маианъ деле се, депаю се и руше се и у туфѣ родне претвараю се; свакий само разлику и нико обшій единства значаи не налази. Онда не само свакий ииъиъ предѣлъ, свако брдо и свака долина, него и свако село и свако племя

близьливо мотри и тражи, по чему му не друго на даку равно. Ниньо ин вешество претеже на место, гди су, нити имаю моћи, да се на далъ простру; не познаю никаку свезу сродства, не знаю за обште име, нѣта себи изключительно присвојаю. Сваки е самъ себи цео светъ, и сваки само себи живъ, докле може. И овано крајинъ было вештвествено, было правствено, стварно или народны частица цеванъ не зове се другиче, него смуть; и она се мора догодити, ако не буде духа, кон ће свезу целостъ причинувати, и цевано край учинити.

Духъ просветомъ расте и лич, и постае способанъ и народный духъ узбудити. Зато е свакога правога народолюбца и дужность и заслуга найвећа, да на олтаре народне просвете жертве какве годъ може, пакъ и себе самогъ волюно и нештито приноси. И у тои е, ако е и гди, одрицањ и побѣда себе самогъ найнужднѣи. Тежна е и редка одважность, волюно на бойномъ полю за родъ и отечество гинути; но заръ е лакше на полю просвете юначествомъ животомъ плаћати? Онде се случайно и у еданъ ма умире, онде се извесно и непрестанно гине, пакъ и докъ се живи, само се изнанъ себе живи, нити се толико осећа живота сласть. Или е маля и у самой бойной отечества обрани правственогъ и умногъ юнака заслуга? Бедный, да рекнемъ, Архимеде! заръ ты, кон си чудновато саставлянымъ твоимъ огледалама найвећи светски насилника Римляна даће на сунцу спально, отечество за читаве године бранію, и мыслима отомъ толико обузетъ быо, да ни нападаюће те неприятељъ, опоминяюи ин, да ти шестаре не дираю, познаю нися — ты заръ нися ни толико заслужаю, колико онай юнакъ, кон е еданъ мейданъ добыо? Светителю и Провсвтителю нашъ! заръ ты, кон си мило ти отечество одъ Унгарскогъ и Бугарскогъ нападения силнымъ твоимъ словомъ спасаю, нися више учиню, него све стреле и копы и сви юнацы оновременны Краљва Србски, кон онда туђину противестати нису могли. Просвета духъ у юнаку ствара и образуе, нити ће онъ правый юнакъ нити одушевлѣнный бранитель быти, ако не зна шта брани, ако слободу допольно ценити и уважати не научио.

Просвета ће само онда быти спасаваюћа, ако не буде едностранча, ако свестручна човечя и народна просвета буде. Ована просвета никаквомъ народномъ добру наудити, ништа народно порушити неће; она ће неговати и нау-

чити чувати и име народно и языкъ, и обичае и и веру, коя е народномъ постаа, и сви, што народности принадлежи. Птице се по перу, а народъ по своемъ языку различую и познаю; и као што е смешна у баснама птица, коя се туђимъ перѣмъ кити; тако е не мањ и човечъ наказа, кон презирући народный, туђимъ се языкомъ служи и дичи. Народна ће просвета учинити, да народный языкъ, као што е найвећи народный значай, тако да се и као обште народа благо сматра и као зеница народности чуватъ; и да се труда не жали, на то да онъ, као што е човека, тако да и народа найпоноснѣи панитъ буде. Народна ће просвета предохранити, да се туђинскій, на макаръ и найобразженѣи языкъ у више употребленѣе не увлачи и народъ на разредѣ не цеватъ; неће допустити, да, као што е коды Римски великана быо грчки, буде изключительно туђинскій языкъ за ученъ сматранъ, пакъ да се нѣмѣ и сами народни списатели служе, као што е коды Римляна и найславнѣи песмотворца Ораціе грчкимъ языкомъ певаю, нити могаю одъ обичаѣ одступити, докъ не свое уверю, да му е самъ Квинтије грчки певати забраніо. Народна ће просвета свакога ма иначе найвећегу осудити и за малогъ прогласити, на кога се народне музе потуже, као што се Немачка Шиллерова на Фридриха иначе великогъ презрена и одбѣна тужила. Народна ће просвета свакогъ уверити, да странъ языкъ као што е съ едне стране, ако е изображенъ, велико средство за напредатъ у знаню и искуству, у друженю са странымъ светомъ; тако да е недостоятъ више што, него средство быти, данѣ достоятъ быти изливомъ духа, срца; да е недостоятъ быти оно, што е по речма нашегъ имитроносногъ певца само народный языкъ, жизни внутренѣи обликъ. Народна ће насъ просвета обавестити, да не даемо, да намъ се мадежъ пре туђемъ него своемъ языку учи. Нису безъ узрока стари Грцы учителъ казни подвргаваи, кон бы се усудили деца у училищатама другогъ што пре Омйровъ песама прочитавати; тако су мудри деца своіой народный языкъ у найлепшимъ образцыма онлитити трудити се пре, него што бы она за туђинско што и дознати могла. Брѣ као што уобште тако и о языку важи истина, да што се еданутъ омыля, то се не омрази; и као што е у свему прва любовь, тако е и премо прво наученомъ ма каквомъ языку свагда найсилнѣи. А колика е за народность опасность, кадъ се у малѣне гибке прси туђинскій языкъ првый усели, едва ко и веровати може. Туђин-

спу душу добыл, кон туѣ езикъ прима, право е и презаредно негда быстроумный е-данъ езикословъ природу о томе истину из-разіо.

(Конецъ сѣдѣнь.)

ФРИДРИХЪ ВЕЛИКІЙ И ДОКТОРЪ ГАЛЪ.

Бдавнпуть у Потсдаму на дворскомъ балу скупили су се были сви пруски дворяни. Аа' намеѣу толіке мложине лепо обучене госпде само е еданъ човекъ погледъ и вниманіе краля-во на себе обрATIO; тай е човекъ былъ проте-гляст и имao e особитый изгледъ. Фридрихъ нїе га познаваo, и даде дозвати дворскогъ мар-шала.

„Господине, тко е оная человекъ у црномъ фраку, што се тако коды оного прозора са на-шимъ ученымъ канцлеромъ разговара?“

„Оно е славный лѣкаръ, Ваше Величество, докторъ Галль.“

„Галль? — Но я ѣу едно покушеніе да у-чинимъ, да л' е та похвала претерана, што се о нѣму говори. Позовите га у име мое сутра коды насть на ручакъ.“

Слѣдуюій данъ сѣдіо е докторъ за кра-львомъ сѣйномъ трапезомъ у дружтву двана-естъ лица са орденима и почестнымъ знамиа, аля съ подозрительнымъ изгледомъ снабдѣнены.

„Докторе,“ почне краль при концу ручка, „имайте доброту, и кажите ми наклоность све оме госпде по основу ваше науке.“

Галль устане; ербо е молба Краляна го-това заповѣсть, и почне пулсь пивати едномъ войнику, кон е до нѣга сѣдіо, высокогъ воз-раста и одъ суща потаивногъ лица, кога су као ѣенерала титулирали.

Докторъ се збуна.

„Говорите свободно,“ рекне му краль.

„Ваше Превосходительство, мора да сте лю-битель лова, и у немиру и вики наладите насла-ѣнїѣ. Особито мора бити да битку радо има-

те. Ваше се наклоности особито раторборне по-казую. Темпераментъ е врло сангвиническій.“

Краль се насмѣя.

Докторъ оинпа другогъ изъ дружтва, мла-догъ едного человека, кон е былъ живогъ погле-да, а слободногъ изгледа.

„Господине мой,“ наставя мало збуњѣв да-лѣ, „вы мора бити да сте се у гимнастическомъ упражнїио извѣстили, и мора бити да сте ве-ликий скоротеча, еднимъ словомъ показуе се у своемъ движенїи тѣла вашегъ найвеѣа хитрость.“

„Доста господине докторе,“ рекне краль, а видимъ, да о добримъ основнимъ наукама на-шимъ нема сумнѣ, а ѣу садъ ясно казати то, што сте вы изъ учтивости само наговѣстили. Господинъ ѣенераль е еданъ у лице осуѣеный убица, а вашъ комїиа съ десе стране найве-ћїй е лажовъ и варалица у целой Пруской.

За овимъ изяснїемъ удари Фридрихъ три-путь рукомъ о столъ, и на овай знакъ са свїю страна уѣу страже у салу.

„Одведите ову госпду у нїювъ ансь ва-трагъ.“

Затимъ окрепе се къ зачуѣеномъ доктору и рекне:

„То е было покушеніе. Вы сте ручали съ найжестїимъ айдуцима, кон су у моїей држави. Посмотрите ваше ценове!“

Галль таки разсмотрїи, аа' му е нестало бра-саѣе маране, кесе съ новїица, а бурмутїице.

Слѣдуюій данъ добые опетъ свое ствари натрагъ, и краль му поклонїи едну одъ сасма велике вредности са діамантима украшену бур-мутїицу.

Д. Аврамовїѣ.

БЕЗМЫСЛЕННЫЕ МЫСЛИ.

. Демокритъ и Хераклитъ была су два мудраца сасвимъ противне худи. Први се смѣ-яо на лудости людске, а другїй їѣ е оплакиваo. Обонца су имали право; зашто лудости, коє лю-ди чїне, занста заслужую, да їїмъ се смѣю е да їѣ плачемо.

Учредникъ Милошъ Поповїѣ.

Издано и печатано у Правительственной Книгопечатни у Београду.

Ш О Д У Н А В К А.

№ 9.

Београдъ 3. Марта.

1845.

И Н О К А З Ъ.

Рѣка желя у жубору
Крозъ рай-поля сѣче путь,
Къ народности тече мору,
Што с' разлива буйно свудъ;
Оба грѣ зная гору,
Кано вокру лозный пруть:

И гди таласа тихо луна,
Горска вила често с' купа.

И текъ зора што заплани,
Румениа истокъ пуњъ,
Аа' на мору с' гле! появи
Пуњъ младиха плаве! чуњъ:
Шлемъ иѣкъ нити садъ на глави
Просвѣштена цвѣтний цбуњъ,

Пакъ на чуну носе блато,
Нег' каменѣ скупѣ драго.

Кадъ иѣ смотри горска вила,
Потокъ суза проли блага:
„Докле ће ми чеда вила
Гонитъ, Боже! иракѣй прагъ?
Слога браће, божја сила,
Кадра ѣ збрисах' вражѣй трагъ!

А кадъ врази гоне дѣцу,
Майка иѣ слабе грли къ срцу.“

Ено веѣхъ иѣ латини власи
Са аефромъ шани с' сплетъ;
Вилу ено краво носи
Лани крыла браѣй летъ,
У мудрости купанъ роси
У десницѣ носи цвѣтъ;
Разжалѣна майка кличе,
Драгу дѣцу къ себи виче:

„Одъ пристанка Муз-сестара
У широкогъ мора частъ
(Ахъ тай ножъ ми срце нара)
Дуинанска васъ гони властъ;
Слога сласка, любанъ стара,
Врже прага у пропасть;
Садъ подъ мое сѣиште крало,
Примитѣ васъ майка нило.“

Она рече, сунце сину,
Засвѣтан се неба шаръ,
Међ' младежи гле! милашу,
У руци иѣ красанъ даръ;
Подобна с' бѣломъ крину,
Побуђуе срца жаръ:
То с' слого, красна дѣва,
На младежи 'нако пѣва:

„Тко с' Србинъ, славскогъ рода,
У коњъ србека крца при,
Некъ ми тврду вѣру зада,
Къ небу дижу' прста три:
Србъ у србскомъ роду свагда
Нимъ живи, нѣ уми!
Примѣ слогѣ еѣ заставу,
Стару сѣ вѣомѣ трамѣ славу.“

С. М.

С Л О В О.

и а

СВЕТОГА САВУ.

(Продуменѣ.)

Ни еданъ честитъ, ни еданъ моле людски
чувствуюћѣй човекъ не трпи, да му се име са-
новольно мена, издева и какво годъ намеће; ти-

те се оно много и чести и быѣ иѣговогъ, и многоме у живаѣхъ дирай, а у име му не дири. А мора ли народу сие едно быти, а напавымъ го именомъ други звали, и да ли не сие оны за зѣло приимти, ако му другій народно име съ ту-ѣимъ меня и то не само за свое него и за народа самогъ далѣ и у силу употрѣбленіе. Мора и смѣти и кѣти народъ быти сватѣа готовъ на обрану свога имени, подѣ коимъ е у свѣту живѣ и чувствѣ, изъ когъ му драго узрѣва и коимъ му драго начинаю да му га други противъ иѣгове воѣхъ одузимаю и ма са найлѣпше и класити изденутымъ замѣною. Не спадаю толико подѣ ову осуду стари Грци, кои су быѣ части зато, што сва странна имена изговарати, и у своѣмъ языкѣ писати нису могли, а одѣ части, што су са чисто варварскимъ именами своя грчка сачинѣнія осквернити бояли се, немиллице ивария и свакоко изкретали и Перска и Троянска пакъ и Славенска и местна и людска и народна имена; нѣто тако не заслужую толикой укѣоръ ни ови повѣстѣписци, кои су изъ прѣтераногъ заузимаю за чистоту латинскогъ языка, на комъ су писали, и саме народѣ, кои су дѣла описивали, съ латинскимъ именами податинити кѣли, пакъ тако нама сродне Русские именомъ негда у Италиі, колико се опоминѣмъ, живившегъ народѣ, Рутенима. а Татарѣ Тартарича као да су изъ тартара или пакла изили, и т. д. по своіой воли прозвали. Не могу одѣ грозе прѣдѣ престолѣ правдивъ изиѣи и честитости у очи погледати ови, кои су и людѣа и народѣа изъ злоумышлѣна намера имена отимали и друга самовольно наметали. Чинило се то найвыше на овай двѣолий начинѣ. Гди су отмичару силѣ оскудѣвале, ту е оны, ако е было изображеніе, употребіо лукаву подумкѣ, и тобоже за любовѣ истине упинѣ се доказати, да е народно име несправно; а ако е отмичаръ было неизображенъ, прѣзирао е име угнѣтенѣхъ собѣмъ народа и ругаю му се, да бы му га само огадіо, и найпосле, кадѣ га е само найпрѣзритѣліе назвати кѣо, называю га е народнымъ именемъ; ты Енглезу! была е негда найвѣща погрѣа, коіомъ су прѣдѣе данѣсѣ толико прославляюгъ народа угнѣтатѣліи пѣнии срамѣти. Ако ли е пакъ отмичаръ у свою се силу довольно поуздати могао, оны се нѣ ни нашо обзирао, него е своіиъ насилнымъ изрекомъ на едѣахъ на учиніо, да се побѣдени народѣ именомъ своіегогъ прѣдѣла назову, и тѣме као за прѣдѣлъ овай вѣчно и вѣчна него саме животинѣ прѣвежу; и на тай начинѣ да заборае, да су се и могли прѣ другѣ

чіе звати и друго што него подложницы прѣдѣлавогъ господара быти. Тако су негда силѣ Римляни Славенскимъ народѣа на различитѣ римске области поделѣнымъ, не држеи за потребно знати, како се варвари сами зову, различитѣ прѣдѣла имена (прѣмѣа да сѣ иныи за сачувано у своіой повѣстѣписци наше народно име заслуживъ повѣстѣписецъ Пливиі основѣа пѣние дѣхе политикѣ нѣе дражо) самовольно надевали, пакъ зарѣ зато строгѣе вѣче правде испустити морали, да и нѣвно народно име, коимъ е звати се негда найвѣща честь у свѣту была, у последнѣхъ римскогъ быѣа време тако малоуважено и шта выше тако нагдно постане, да га нѣко выше на себи трѣпѣти стыда ради нѣе кѣо ни могао, али безъ иѣга оветѣ іошѣ горѣ проиѣ: у другѣ народѣ прѣтопѣти се и народно быѣе сасимъ изгубити морао. Толикой е дакле губитакъ толика пропастъ народа у оставлѣномъ, у изгублѣномъ, у изневерѣномъ своѣмъ народнымъ имени, да бы се по томѣ управо рѣши могао, да му е оно крайня обрана противъ народѣе смрти и последнѣ, што одѣ народности свое и изгубити и найлѣпше сачувати може; ерѣ оно му и угнѣтенѣмъ и раздѣлѣномъ и на све стране разселѣномъ, кадѣ и языкъ свой заборави и сва народна свойства изгуби, іошѣ као єдиный народногъ єдинства поне негдашиѣа а можда и будущѣе значай и спомѣи и поводѣ остае. Народно име чувати и важности и достоинство иѣгово познати и поштовати, само наѣхъ народѣа просвѣта научити може. Народѣа не просвѣта свакогъ уверити, да оны као што е чѣовекъ и общѣе чѣовечества значае на себи има, и нѣи е изобразити дукѣа, тако да нѣе общій чѣовекъ, нѣи као таѣавъ, што наѣи кажу, изъ травѣ изили могао, него одѣ народа ма когъ као иѣговъ не учинѣный него природный членъ и подѣ иѣговымъ именемъ као особитымъ народности значаеѣмъ роѣнѣ; и ако противъ саме природѣе и иѣгогъ виновника, кои е нѣе не єдинымъ него разнымъ чѣеѣемъ, пакъ тако и не єдинымъ него разнымъ живымъ чѣеѣемъ и свога творѣа навикѣомъ: разнымъ народѣама украсити кѣо — ако, велимъ, противъ природѣе и иѣвогъ виновника повѣати радѣ нѣе, мораѣе за дукѣности признати, да и народности значае на себи изобразѣи, и у чужѣао народногъ имени на опрезу буде, ако жели, да и оно иѣга съ народѣомъ сачува. Народѣа не просвѣта свакогѣа уразумити, да име свое народно не помете са прѣдѣльнымъ и да не допушта, да му се оно са овымъ замѣное, а много наѣхъ, да га самѣ съ

другимъ замѣнѣти усудѣ се, и причинѣ, да се съ другима у истомъ предѣлу съ ними живѣнимъ народима као разне претоплѣне руде у едну каквогъ му драго имена смесе салѣ; шта выше, ако бы по злой срећи или збогъ туђе пакости и до оне прѣе невољѣ дошао, да збогъ нѣговогъ доицѣгъ станѣ и име му народно изъ славе и чести ишѣе, и онда да зна, да му е бола и поруга са своимъ старымъ именомъ за време претрпѣти, него га изневерити и съ туђимъ или новымъ или старозимымъ именомъ. Брѣ ако се на чисто злато набацы блато, може лако доћи време, да се оно опетъ у својој прѣвѣшнѣој сайности и изъ блатѣ заблѣста; али ако се злато съ другимъ рудѣма претопи и смеѣша, нѣгда се выше оно одъ нѣи и нѣине рѣе очистити не може.

Народна не просвета свакогъ народицѣгъ члена умудрити, да себе самога одъ себе не цѣпа, да нѣи себи нѣи другимъ народномъ члену и своѣе сачлену народицѣгъ и нѣине значае одрѣче. Народна не просвета застыдѣти свакогъ, кои се свѣтлости нѣвоѣй невѣштѣ учени, пакъ и далѣ као у мраку настави, народицѣгъ не живимъ люда, народицѣгъ членовима, него мртвымъ мѣстѣма за своѣство и значаѣ досуђивати; народна не просвета у свакомъ правомъ народномъ члену духъ своѣости према своимѣ узбудити, усипѣти и осилити, пакъ тако и целомъ народа общѣй духъ пробудити и на оу силѣ и достоинствѣ душнѣгъ узвышенѣсть узвѣсти, да онъ противъ свое природе никакимъ просторомъ ограниченъ не буде, да може надъ свѣмъ безъ разлике мѣста народомъ слободно лѣдити, и вољѣ нѣгове и сва обстоятелства на бољѣ окретати. Духъ не оваѣй духъ Свѣрсѣства, целомъ Срѣбскомъ ма гди живѣнемъ народу общѣй духъ быти, и будући не онъ уедно быти и духъ времена, у коме е свакоме народу уздызанѣ свое народности найпрѣчѣй быѣа задѣтѣмъ: силѣ не га и само време подмагати у томъ, да доволно своѣе достоинствѣ прибави уваженѣе, и тѣмѣ све, што е срѣбно, узнаю, слѣбуи у едну народну целокупнѣсть душино спѣи и сѣдинѣ; а све оне, кои га одзѣаю и общѣность нѣгову сѣузѣти и нарушити теже, житѣмъ вѣчитѣгъ срамѣ да може жѣгѣсати и азѣтѣскомъ у Европѣ народу на науку оправити, да види, како е и оваѣй данашнѣомъ просвѣтомъ у народѣлюбѣю своемѣ, коме га е другѣй научѣю, вѣе се толико осилѣо, да е не само нехѣусѣбно цѣпати се сасвимъ прѣстао, не

само свое у околѣни купити и сѣдинѣвати пакъ и саме туђицѣ себе присвѣтити почео, него шта выше и у далѣну Индѣю упушта се, да и тамо санародницѣ свое, одъ кои е многимъ столѣтѣямъ, ако не тысячѣлѣтѣямъ раздѣвоѣтѣ, опетъ изтражи, пронаѣе, позна и себи прилюбѣи.

Народномъ не просвѣтомъ не само общѣе у целомъ народу крѣво него и чувствѣно и душнѣо и умно сродство и слобѣде чувство препутѣи се и одлѣчѣти. Просвѣщенѣмъ сваѣкѣй увидѣне, да е слобѣда како чѣвѣна тако и народа оно велико одлѣчѣе, безъ кога нѣи онаѣй чѣвѣкомъ нѣи оваѣй народомъ быти може; шта выше, да е ова самога Бѣжества тако своѣствомъ, безъ кога Оно не бы могло быти Бѣжество. Умно слобѣде сродство, кадъ до свое чистѣ свѣстѣ доѣе, тако е силѣно, да чѣвѣка за любовѣ овогъ и самогъ се крѣвногъ сродства одрѣши, и своѣу нѣговѣ найпрѣроднѣй сѣвѣза опрѣстити се много путѣй принуђѣнъ быѣа. По овомѣ сродству онъ се радѣе са слобѣднѣмъ ма и туђиномъ него рођѣнымъ али робски мѣслѣнѣмъ слаже, другѣе и у едномъ грађанству живѣи; нѣи му се то яко замѣрити може, што онъ не бы жѣло быти овогъ ма и найсроднѣгъ друштва членѣ, у коме, види, да не бы уедно и чѣвѣкъ быти могло. Зато е нарѣчѣта и неизѣставѣна свакогъ правомъ народѣлюбѣа дѣжнѣость, за слобѣду свои санародниѣа своѣисѣе се заузѣмѣти, ино узбудѣвати, подлѣзѣти и на оно достоинствѣ узвысити, да у нѣномъ крѣлу бѣравѣти, и подъ нѣномъ владѣомъ живѣти, не само очевѣдна полѣза него и особѣта чѣсть будѣ, да сваѣкѣй членѣ народа не само по крѣвомъ него и по умномъ, тако исто силѣномъ, сродству зажѣли свой међу своимѣ быти. Онда само быѣе сваѣкѣй умнѣй народѣлюбѣацъ у пуномъ смыслу и отѣчѣстволюбѣацъ, онда не само общѣтемъ отѣчѣству срѣцѣмъ и душѣмъ предѣти, онда цѣлошѣу своѣомъ за нѣга вѣзѣвъ быти моћи, пакъ и удалѣногъ неѣе само тугѣ завѣчѣа у отѣчѣство прѣвѣлѣчѣти, дозѣмѣаѣе га у нѣга и гласѣ сладѣе народне слобѣде; ерѣ изѣвѣвъ нѣга ако не му и найболѣй быти, чѣиѣе му се опетъ као и вѣрѣе древнѣости изредѣномъ Свѣнцу, да му е срѣце ископѣило, и да му едѣа тѣмѣа покрѣва постѣи кожа. Онда му отѣчѣство неѣе быти затѣрѣвъ нелиѣа духовѣа и мѣсто прѣпоѣа за узлѣтанѣи па вѣснѣу народнѣгъ велѣчѣи; быѣе оно общѣе свѣма отѣкѣнѣто, при кога не смѣшѣномъ огнѣу сваѣкѣй у любви према народности загрѣѣти се; сваѣкѣй нѣгоѣй искрѣнѣй чѣварѣи и смѣшѣнѣнѣй

быти и свакій при нѣму вольно народности сво-
іой чисте жертве приносити моги; пакъ тако
ѣе и тай огань поуздати одъ гашења до века
сачуванъ, тако ѣе преуможенъ быти. Но ко
е јошть огань живой видіо безъ никакве све-
лости, ко ли огань праве любви према народ-
ной, према отечественной слободи безъ никакве
просвете? Према се оне обадве коды спакогъ
народа єдино и у еданъ ма не появляю: оветъ,
ако се у пуномъ значенію помысле, мораю ус-
поредно корачати, и гди се просвети право
гражданства одриче, ту ни слобода дуго бы-
ти не може. Народна є просвета и будилникъ
и ємаць народне Слободе, но да бы способность
за обоє имала, мора и сама найпре свою пуно
уживати слободу; ерѣ као што не безумность
него само здрава умность раѣа слободу, тако
не робска ни хинеска него само слободна про-
света и одржати є може. Народна просвета,
ако јој се слободно нѣомъ самомъ избраний и
узетый праваць препонама не спречи, неѣе се-
бично и само за себе него и за савъ народный
животъ слободу извоєвати. Она ѣе наукама
просторъ за слободанъ полетъ освоити, коме
ѣе неизоставно честь сѣдovati, али она ѣе и
народной прики уживанъ свое слободѣ и заслужи-
ногъ уваженія прибавати, и изъ нѣмогъ ѣе јој
зноя процветати лаврови, кои ѣе на противни-
ке, онда, кадъ сви остали светли буду, густе
бацати сеїе. Народна ѣе просвета и народне
благѣе обычає у свою прадедовску слободну о-
бласть увести; народна ѣе насть просвета у све-
му, што є народно уздигнути, и слободнымъ и
избраннымъ међу народима народомъ учинити.
Воля намъ дакле озбиљска и тврда быти мора:
или се просветити и то нарочито у народности
и времена духу просветити се, или не ктѣи и
не моћи нигда быти у правомъ смислу народъ.

Просвета данасъ неѣе овако тежка, као у
веку просвѣтланогъ нашегъ Просветителя, она
се данасъ не криє, као што се онда крила, по
пустыняма и усамљенымъ мѣстима. Просвета
данасъ свуда са срединымъ народима друге,
нашъ ево и коды нась су Оцѣви и Добротвори
отечества, вечна имъ буди хвала, достойно мѣ-
сто наукама дали. Но при свѣтѣ томъ духъ
времена, кои се зауставити не да, и ни за как-
во чеканъ неѣе да зна, много и премного одъ
гасъ у просветѣ завета. Садъ намъ пала свет-

скомъ изображенію и живота уменности уза-
стоє сѣдovati, да иза света не изоставею,
вала намъ већъ садъ као младомъ или помла-
дѣишемъ се народу у јутру нового нашегъ бы-
ћа стгаати оне народе, кои су на подіе свое
просветѣ приспѣли. Брѣ живимо у ономъ ве-
ку, у коме су намъ науке не само одъ велике
ползе, него и одъ највеће нужде. Живимо у
веку ономъ, у коме ни еданъ народъ неѣе друг-
чѣе него као народъ да живи, у коме се свакій
већъ у својој народности освѣстѣо и свакій
нѣмо достоинство и поносѣ осеѣа. Жѣла не-
ѣу народима быти народомъ и мѣсто у по-
вестиници и у свету имену народномъ пусто не
оставити тако є сила данасъ у свакоме наро-
ду оживѣла, да є многій и човечность и пош-
теи и правичность и саме строге према дру-
гимъ народима правне дужности погати-
тогъ, ако само себичность нѣгове народности
то завета. Многій не пыта выше за поштеи и
правду средства, цѣль онъ само единственну
тражи; и неки се народи већъ нимало не устру-
чаваю неправѣ свое према другимъ поступаиъ
лино признати, и мысле, да су съ тѣмъ неправ-
ду свою већъ доволно оправдали, што наведе,
да є она за одржанъ нѣмне народности превѣиъ
и неизоставно нуждна. Нарочито пакъ овако
себично и безчовечно поступаиъ и свою досадъ
общѣ признати правны основоположенія извр-
таиъ и наопако окретанъ, мысле неки народи,
да имъ є противъ Славена, онѣгъ великогъ на-
рода, кога смо и мы граиъ, сасвимъ слободно;
и у тој својој опакой мысли неправымъ на све,
што є Славенско, насертанъ и нападаиъ садъ
особито, на срамоту данашнѣй просветѣи и у
пркосъ уму и нѣговымъ законамъ, явне свое
ластво пунити не prestaю. Заръ зато, што
є просвѣтланъ и за общѣ човечества изобра-
женъ найвыше учинивъиъ Хердеръ миѣиє свое
о Славенима то дао: да бы они, кадъ бы се
сложили, найспакѣи на земљи народъ были,
заръ су велимъ, они зато другима што криви, па и
надъ бы слога и узаимность међу нѣима као ме-
ѣу людьми и међу народима дѣломъ се узбуди-
ла, заръ бы то каква грѣота была, и заръ бы само
тѣмѣ заслужили, да се одма на нѣи као на зери-
ниѣ светскѣ аїеє справляю? О времена и
прави!

(Конецъ сѣдѣу.)

Учредникъ Милошъ Поповиѣ.

Издаю и печатано у Правительственной Книгопечатни у Београду

ПОДУШКА.

№ 10.

Београдъ 10. Марта.

1845.

ВЫСОКОБЛАГОРОДНОМЪ И ВЫСОКОУЧЕНОМЪ

Господину

ЮВАНУ ХАДЖИЊУ

(МИЛОШУ СВЕТИЊУ)

Србскомъ Книжкенику и славномъ Стихотворцу

на имен - данъ

7. Января 1845.

Источникъ живыхъ юности отворахъ
За ревность свету и' чести рода,
Красна художества златныхъ ключемъ.

М. С.

На Анали, погле роде!

Гдѣ е Србски Муза рай,
Срб - Милине коло воде,
Ко да весне цвета май,
И пѣваю ликъ слободе,
Коимъ е' ори Србскій край:

Яспимъ громъ вѣла кличе,
Громовито Србѣа виче:
„Слави, роде! кумства данъ,
Светый дође св' Юванъ.“

Любимъ пламте Србске груди,
Већ поздравля кума кумъ,
Обшта слава чувства буди,
Жель Богу шидъ умъ.

Каллиопа ал' зазгуди
Любкій сада лире шумъ:

„Ой питонци! мога хора,
Слав'те иже вы Ментора,
И пѣвайте весо ликъ,
И дажите и' небу кликъ!“ —

Ты выперный пѣвче милый,
Кои е' вѣрный Муза другъ,
Ты е' на ума хитри крыли
У небесный движенъ кругъ,
Хармонія неба врань
Слушаешъ тамо краснымъ звукъ:
Гди афѣски хори лете,
Посл' Богу хиние свете;
Тадъ божества пуна т' грудь
Пѣсне Србству лѣ свудъ.

У рай-поля, кано Луна,
Србскогъ рода исполняъ,
Сядъ насъ води Твои рука,
Невинности гдѣно крикъ
Съ цвѣтемъ красног' цвѣта струка
По лѣзла зеленыхъ:
Гдѣ мудрости росу мила
Стресса зора е' руины крыла:
Ту совѣте милоной
Златне нама лѣ твоя.

Ил' на Србскомъ Хелкону
Пѣа' съ лиромъ въ роду жаръ,
И подобно Аполлону
Гласомъ неба трес'о шаръ;
Ил' Астрес по Солону
Даво вралъ Србу даръ:
Свагда родъ те Србскій слави,
Дичной вѣлацъ плете глави:
У тог' хвале вѣнца сплетъ,
Прими оваи вѣжний цвѣтъ!

У Косовомъ тко е бою
Юнакъ бмо, знамо сви:
На книжества садъ си полю
Храбрый Милошъ Србу Ты!
Пѣвай роду вышню волю,
Зракъ просите на насъ лѣй:

А ты неба земля Творче,
Чуй младежи жель, отче!
Пек' ну жыне авіаде ходь
Дуго гляди Србскій родъ!!!

У Пожуну

півала
учекасе Србска младежь.

ДРЖАВНА БУКВИЦА.

(одъ А. Н.)

Произвести, наблюдавати, садриати и уса-
вршенствовати поредакъ и правду, мора найве-
ща цѣль свагого правительства быти.

Све што правительство дѣла, мора тако
дѣлано быти, да нѣгова дѣйства по разуму яв-
но одобрѣнъ заслужую.

Само строго наблюдаваніе правде и добро-
дѣтели, у своѣмъ явномъ и приватномъ животу,
у станю е владѣтелю истиню и непоколебимо
уваженіе народа придобати.

Сила подае држави достоинство. Новацъ
и людство сачинява силу државе.

Кадъ се правительство за узвыщеніе об-
щегъ благостанія стара, мора и народъ таково
правительство уважавати, нѣму оданъ быти и
нѣму повиновати се, ерѣ е изъ признателности
то чинити народъ обвезанъ.

Гди е у држави земьлѣдѣіе, ридинось и
рукѣдѣіе савршено слободно, ту не оно и про-
цветати.

Штогодъ е низша класса жителя богатиѣ,
тимъ се више народъ умножава.

Нестараймо се на што не толикий народъ,
его стараймо се како немо га са радомъ, кои
не му добыть принети, занимати.

По числу сватова прави се заключеніе на
благостаніе народа; ерѣ гди е сиротиня, ту сла-
бо коме на память пада женити се.

Ко е веѣть едно преступленіе учиню, тай
не треба за зло да прима, ако правительство на
нѣга мотри, да и друго преступленіе неучини;
ерѣ е правительство дужно старати се, како не
свако преступленіе грађаниа свои одклонити.

Худо препитаніе, оскудость моральногъ и
законогъ поученія, упропашћаваяща неради-

ность, есу общини извори але склонности народа.

Увиђавность, родительска любовь и мора-
литетъ опредѣляю родители и вагове, да се за
благополучіе свое диче стараю.

Здрава препитанія средства принадлеже къ
общимъ условіямъ здравля и дугогъ живота.

Препятствовати догађае, чрезъ кое бы се
животъ човеческий пошедзити или здравль у о-
пасность доћи могло, есте управъ и свойство-
но предметъ Полиціе.

Слобода, или независимость одъ самоволь-
ства туђегъ, есте найблагороднѣе благо людско.

Слобода е основъ людскогъ усавршенство-
ванія. Све моральне заслуге, све благородно и
велико само изъ слободе проиходи.

Сва художества людскога живота могу са-
мо онда до савршенства доћи, гди слобода вла-
да. Ово благо осигурати, была е главна цѣль
грађанскога союза.

Силомъ и противу собствене волѣ само-
волѣству нѣчиюму никаго нетреба подвргавати,
развѣ само у ономъ случаю, гди законъ разума
то за нужно опредѣлѣти налага.

Кадъ правительство слободе грађаниа неку
границу положе, нетреба то сматрати као
нарушеніе слободе; ерѣ овде нѣе самовольство,
него общій законъ, т. е разумъ самъ, кои
слободу поедини членова само зато огранича-
ва, да се обща слобода тимъ бољѣ шири.

(Продуженіе слѣдуе.)

С Л О В О

н а

СВЕТОГА САВУ.

(Продуженіе.)

Заръ оно, што е свима другимъ наро-
дима наймиліе и найсветіе, не сме и не мора и
Славенима по истымъ людскимъ законима и ми-
ло я свето быти? Заръ да мы будемо единый
народъ безъ народности, или едины безъ люд-

скогъ срца люди; или заръ да само према дру-
гима и за друге и люди и народи будемо, а за
себе да се и народности и човечности одрече-
мо? Заръ не то већ и у самимъ мысляма гра-
дно противречје, и занятѣи тоге и одъ само-
та са животинама поступаи. Заръ се неће
просвѣтленый свѣтъ морати застыдити, заръ
веће нѣгови умни слободолюбцы и човечни
и човеколюбиви мудрацы никакъ не поиякнути, кадъ
се опомну оне ревности, коимъ се за ослобо-
ђеиъ дѣлаи и слободу ценити не знаиши люд-
дѣи зауимати не престаю, коимъ благородна и
приватна друштва и државоправительства за
човечно и са самымъ животинама поступаи и
словомъ и дѣломъ поую; и кадъ ову за дѣла-
ке и животинѣ ревностъ сравне са онимъ мра-
чкимъ погледама, коима се све, што е Славен-
ско мери и стреля, са онимъ несносношћу, по
койей се Славенскѣи языкъ у међулюдномъ дру-
жеио не трпи, са онимъ злостью, коимъ се и
ме Славенско и народни обычаи тоге, са онимъ
накошћу, коимъ се нына людска узаимность и
сродничка наклоность за найвеће беззаконіе про-
глашуе, — кадъ све ово и сами мрацы славен-
ски разсмотре, пакъ руку на чело и на прси ме-
ту, заръ се неће сами себе поие насамъ сравни-
ти и стыдити, и заръ не имъ мобѣи нынѣ уну-
трашній судѣи тако немъ и нешестъ быти,
да ѣи за то све не осуди и не окривѣ? Птице
нека и одаждъ пою онимъ языкомъ, коимъ су
досадъ поале, и остале животинѣ нека се и од-
саждъ своимъ дозываютъ гласомъ; сами Славен-
и, ербо су слободни или баремъ одъ животни-
на слободни створени, нека онеме или се не у-
суде народнымъ говорити языкомъ: нека се о-
бразую груби и необразовани, нека ускрису и
окине и сами мртви већ одавно пропали, вре-
меномъ и местомъ удалыи народа языки; са-
мо Славенскѣи, ербо е и природно лепъ и до-
ста образованъ, и ербо е живогъ и међу най-
просвѣтленѣиымъ светомъ живеиөгъ народа е-
зыкъ, нека са свѣта изачне, нека се изкореи:
нека се просвете глупи, нека се учовеча и од-
човечанѣи себичанъ и свою теки грађански ду-
жностей радо се опраштаюиъ народъ и нека се
особита за нѣгово учовечанѣи брѣга носи; само
Славени, ербо су већ природно човечни негъ
многои изображени, и ербо су свету, съ коимъ
су живили и живе, и преко дужности услушки,
и найтежа бремена за нѣга носити свагда гото-
вы были, само они нека остану у тамѣ у мра-
ку, да се никакъ изъ нѣга не виде: нека се о-
слободе удалыи дѣлаицы, нека се особитымъ

трудомъ и сви родови и све феде данасъ на
лицу землѣ живеии скотова одъ потгбелѣи сачу-
ваю, шта выше нека се и окаменѣиы кости о-
ны животина, коѣ рода нећ выше нема, гдѣ-
годъ на краю света или у дубльни землѣ съ
мукомъ изнају и брижливо сахране: само Слав-
ена нека выше на землѣ не буде, нека нема
оного у срединѣ свѣта питомогъ народа, нека
нема Староседѣица просвѣтлене Европы, коѣ
према свему свѣту увекъ правъ, увекъ према
свакомъ народу толико правичанъ бую, да е
чрезъ то много путей самое себя и свое потом-
ству найнеправнѣи и найкривѣиый бываю: — Заръ
може оваку жестоку, оваку грозну пресуду, на
кою се и сама вѣчна правда сгрозити, на кою
се човечность пренеираити мора, свѣтска да-
нашнѣиъ века просвета вѣсти и смѣти надъ Сла-
венима изрећи, или ако е не може изрећи, за-
што не порекне, зашто не укине или баремъ
не осуди све оно, што по овой пресудѣи Слав-
енима бую, или се спрема да буде? На заръ
неможе или неће, да укине злоупотребеиъ ту-
ђинске противъ насъ слободѣ, зашто осуиуе
наше людске, безъ коѣ се као люди ни помы-
слити не можно, према нама самима умне сло-
бодѣ употребленѣи? Зашто замера и за зло при-
ма сваку Славена и найневиинѣи и найбичиинѣи
природну узаимность, зашто Славенску у про-
свѣсти сдогу, зашто и само Славенства име, као
страшило, збогъ кога бы свѣтъ пронасти мо-
рао, тако яко окривлюе? Кадъ птице единого перѣ
заведно летити виђаю, и кадъ ииъ люди сами ед-
но име даю; зашто да се яту народа единого е-
зыка свана заеднина запрашуе, и зашто да стра-
и ужасъ быти мора, едно име, коимъ одъ ста-
рина и непамѣиогъ времена има, сада му до-
пустити? — Противъ овакогъ свѣта или не-
ни нѣговоу страча безпримерногъ узкосердѣи, про-
тивъ свеи исключочіиое неки народа нарочито пре-
ма Славенима крайне себичности, противъ оне
изъ ныны нечисти жеда и намера очевидне на-
родности Славенскоѣи грозне опасности нема
намъ друге защитѣи осыиъ узаимне свою грана
Славенскогъ народа Слоге у обраи и подиза-
нию народности и то целокупне народности Све-
славенске. Мы при томъ не заборалямо, да
смо по умномъ сродству, по слободѣ, правди и
поштеню родъ са целимъ светомъ, нѣи се то-
та сродства одречеио; али и то добро зна-
мо, да реченіе сродства значасъ не само кодъ
насъ за друге народе паизити и неговати мора-
мо, него да ии у истой мѣри и кодъ нѣи за насъ
тражити и изискивати можно, пакъ ако ии кодъ

ни не нађемо, не можемо другіе, него ни за кривце човечијег одржавања сматрати, не можемо другіе, него се у толико већма међусобно у подизању народности и нјој за средство служеће народне просвете слагати и узаймно подпомагати. Ми смо били и остаћемо синови обите правде, и знаћемо свагда нјој порекао уважавати и свесрдно познати, али јој ни бранити нећемо, да она и својим противницама по заслуги права буде; трудимо се, да из њне области ни ми једини најпослушнији јој синови Славени искључени не будемо, да земно, свима обите људско отечество, и за Славенско припозна се и у нјму народност Славенска уважи се. То ћемо сви само народном просветом постићи моћи, која као што по прећашћим доказу нје данас, али што е негда била, тешка, тако е очевидно у садашњим данима за народни живот не само од превеће велике ползе него и од сасвим прене нужде. Воља дакле обита своју Славена тврда и озбиљска бити мора: или се просветити и то нарочито у народности и времена духу просветити се, или не ктети и не моћи нигда бити народ.

По нека нједан Славенски народ не мисли то, да ће достојно у храму Славе жртвовати моћи, шта више да ће и самога тог храма и обитег Славенской народности жртвеника нгда бити, ако се најпре домаћиј за сваку понаособну народност и народну просвету жртвеник не подигне. Без тога ни јдант народ Славенски ни од самы свои Славенски саварада, да га за народ признао, заклевати не може. Свакоме свој народна просвета треба да светли: нити ће зато, што код једнога светли, и другоме се адна видити морати. Свакоме најпре свое вала да оживи сродничко народно јединство, свакоме свом најпре са собом да се у просвети узбуди слога. Она е нарочито Србскоме и на броју од осталих Славенски народа мањим и већма од своју други расељеном од преко нужде. Нјму е по реду четврти храм Славе сућено уздигнути стуб, и њгова на обитем жртвенику мора светити просвета, ако е, као што мора бити, рад, да се и на нја одтуда благодетни умни зраци спуштају. Он то обое само сложним, он то само умно у духу Свесрбства савијним

и својим силама, и други и по крвином средству и по месту ближи му славенски народа: и примерно ревности Рата и своју други Славенски на јоу племена братским садрђивјем, и не другіе, учинити може. Србима дакле и нарочито свесрдна жела и озбиљска и тврда мора бити воља: или се просветити и то у народности и времена духу просветити се, или не ктети и не моћи нигда бити у правомъ смыслу народ.

Али падь намъ така народна жела и воља за просвету своју, народност и цео народни живот бити мора, и кадъ време заквета, да за народну просвету выше чинимо, него што можемо, и много выше, него што мислимо, да можемо; нје ли намъ и правац у свему томе практичан и образ дѣла и мислобразникъ потребан? Таки е свакоме народу и у савременомъ узрасту потребан, таки е нашемъ младомъ или помлађуемъ се выше него нуждан, и таки човечески свршенъ заиста сь правимъ поновомъ, можемо потврдити, да имамо у нашемъ Свенародномъ, Свесрбскомъ Просветителю, кога данас свесрдно и сведушно славио. Онъ се себе вољно и радо одрекао, да себе самогъ у ревности за ползу, за величје свога народа надвеси; онъ е све живота угодности и себе самогъ заборавља, да име Србско нигда не забораваља, но чести цвечемъ њговогъ безмерногъ труда увенчано остане; онъ е другиј творацъ слободе, онъ е створитељ просвете онъ народности Србске савременицима дѣломъ био, а нама опетъ сада примеромъ треба да буде. И душа га наша већ као такавъ обожава, умъ га нашъ у дѣлима њговыми гледи, но срце га наше нште, жеде га и тѣлесне њговогъ народа очя видити. Али гди? Нема онъ јоштъ у обновљауемъ се отечеству подигнуты му вештествены споменика, шта више ни гроба му се управо не зна; но то е заръ све зато, што онъ нје никако ни ктео, да се прекомерно за тѣлесност њгову заузимамо, а духъ му пре небрегаемо.

(Прекинућ свршетакъ слѣдуе.)

Учредникъ Милошъ Поповићъ

Издао е печатано у Правителственой Книгопечатни у Београду.

Ш О Д У Н А В К А .

№ 11.

Београдъ 17. Марта.

1845.

СПОМЕНЪ СИМУ ПРИЦИ,

Профессору Математики у ербскомъ Лицеуму у Београду, на-
гао превинувшегъ 3. Фебруара 1845.*)

СПОМЕ ПРИТЕЛНО У ЗНАТЬ ЛЮБАНИ

О Д Ъ

Ог. Острожинскогъ.

У нову зору ербеке будућности
Донесите любовь просвѣте рода свогъ
Высокій ябланъ сміоногъ духа
Родногъ вѣз врта Еуклидова.**)

У гаю ербскомъ любовь усади га,
Невка младежъ къ новоме саду тад'
Полети сміона са свѣс страна,
Верати стаде се узъ то стабло.

Ахъ, заманъ слабе силе се напипно,
Высоко ябланъ къ небесамъ тежени
Танане гране узави,
Небу еръ тежи ене, што 'е небесно.

Невка младежъ тада одустане
Одъ трудногъ посла, цѣлю еръ нестиже. —
Ну Ты полети моимъ духомъ,
Немоимъ труду да пружаши руку.

У родномъ врту майстора свога си
И знанство, и средство къ цѣли научи;
Па вѣштомъ рукомъ роду поможи
Нависта лѣсто узъ ябланъ слониши.

*) Отацъ покойника, Прота Галичскій, човѣкъ изобразенъ,
преданъ дожи, угледанъ, и обше облабѣнъ, преставъ се,
и на несколько година, у Галия.

**) Еуклидъ, Евклидъ, е знашатель математике (тако село).

Те родолюбимъ гласомъ ту кликну Ты:
„Сади роде милый, за мною у высние,
„Да видиши море быстрого духа,
„Куда веѣхъ броде сви моими пуци!“

Ту гледатъ стаде мало и велико,
Чудесе каже майсторъ ииъ туда. — Ну
Гле!... самъ удивиши позористемъ,
Кос му съ неба ту анѣо лви!

У сретномъ часу жара душевногъ
На грѣшный свѣтъ нашъ земный заборава,
Узвѣнъ къ яснимъ звѣздамъ кликае:
„Пружи ми руку, премилый отче!“

А духъ покойный блаженногъ отца му
Подъ крыло свое сына свогъ прихвати;
Ка муна жарка съ нимъ одети
Къ престолу вѣчногъ творца свѣта! —

Нерони суза, майко му жалостна!
Брѣ сретна сына знадентъ и честита.
У вышнемъ храму небесномъ
Родитель съ нимъ се творцу кланя.

Па када тайну жертву приготои:
И свѣтъ нашъ грѣшный, блаженнымъ рукамъ,
И светомъ тайномъ благослови,
Анѣзи вапио: Аминю!

Нерони суза, младежи невка!
Гдѣ майсторъ на по пута те остави;
Брѣ духъ не пѣговъ нападунти
Теби на радости, и ѣмъ равна!

С Л О В О

И А

СВЕТОГА САВУ.

(Конацъ.)

Оиъ е живио выше као духъ, и као та-
навъ не треба никавогъ ни тучногъ ни као

каменитого споменика, кои баш заръ Србина, Милцидови кипова Темастокла и на занисно выше у великой слави него у правым заслугама сарениванъ убуђивати и узнемиравати могли; жели онъ живи споменике, а такавъ му быти може свакий Србинъ, кои се удостои, да га онъ одушевљава; и свакий га најдостойније споменути и прославити може, ако му поредъ кандила и срце свое заваля онакомъ према Србской народности и просвети любовию и ревностию, какомъ е његово горело. Светлостъ се одъ огня како у тѣлесномъ тако и у душевномъ смыслу разставити не да: ко оне, народу да светли и да га просвѣтава, тай мора и да горе, ма се међутимъ као и свећа, докъ другима светли, истрошити морао.

Ове речи, любезна учеба се избрана Младечи Србска! жељимъ нарочито Твога да се косиу срца, и да се данашъ, као на данъ Светога Покровителя нашегъ најискреніе заветуешъ, да ћешъ и Ты по примеру његовомъ за просвету и собствени у народну срцеѣмъ и душомъ свагда се заузимати; но за урокъ и задатакъ свега Твога живота сматрати, и света се одрицати, што бы Ти у њој сметати могло; да Ти за нѣо никаква жертва велика, никаква цена скупа, никаква борба тежка быти неће. Брѣ, знай, любовитанъ изгледа светъ, едина чека сродно Ти Слѣвенство, да види: нѣа изображень и то у духу свое народности изображень Србинъ може, однако се у народнимъ нашимъ песмама видило: да некиъживанъ и природанъ занета много може. И кадъ духъ времена завета, да се наука са животомъ спои: труда се своиски, и сложио се спремай, да и Ты съ временомъ, кадъ на Тебе редъ дође, и народность Србску и име рода уздизати способна будешъ. Но при томъ памти и сеѣай се свагда, призвателна показати се Онѣма, кои су Те устанъ, да напредовати и предозначеной дѣли приближавати се можешъ, штедротомъ Своимъ поставилъ, Виновицѣма Твое србе и то како одсуствуюћѣма тако и, по особытой према нама и свечанности заведенія высокой своіой благонадежности, овде присутствующихъ: Пресветлѣе и Премудрѣеишѣе Господару и Князю нашемъ, и свѣма Твоимъ великимъ Добротворѣма, најдостойниѣмъ Высокоославногъ Правительствѣ Членовѣма; и кадъ имъ благодарити оно, што нѣе човеку дато, оловетску вечность нѣмоу у стацію изжелати: а оно имъ изъ свега срца жељимо дуга и много аѣта!

ПРИЛОГЪ ЗА ИСТОРИЮ СРБІЕ.

Отъ Верховнаго Вождя и Правительствующа
Совета Народна!

Благородному Господару Войводи

Радовану Грбовицу!

НАСТАВЛЕНІЕ.

При собранію нашемъ прошлаго года у Январію мѣсецу у издатимъ вамъ дипломама на значено е све оно, што сте вы као служитель народный у исполненію службѣ ваше души чинити. То исто и сада намъ предписуемо и у правилию васъ на оне исте дипломе, да се у свему во обще по ѡнымъ вѣдате. — Къ тому вамъ назначуемо слѣдующа.

1. Све оно, што вамъ се отъ насъ и правительствующа совета наложи касательно службѣ обще народнѣ, какоти порезъ, налогъ за посылати дрва, гумуръ, сѣно, говеда и све што се заимате, да имате точно и на време безъ свакогъ отлаганія послати, иначе ћете одговарати за непослушаніе таково, кое ће се приписати вашој немарности за службу народну, и по обстоятельствомъ пристойну казнѣ приминѣте.

2. Како и свагда што смо вамъ препоручивали, тако и садъ вѣтъ твердо налагаемо съ магистратомъ нахѣе ваше у добромъ поразумію да будете. Позната су вамъ и назначена дѣла службѣ ваше, слѣдовательно у судейске послѣе мешатисе неимате, но напротивъ тога у свако време надлежитъ вамъ магистрату сваку руку-помощъ чинити, и криче, кое оваѣ заимате, предати. Равно и магистрату се налагае у воена дѣла да се не мешаю, нѣи войводама у тому сметно, но по пропуску своємъ да се вѣдаю. Свакому члену магистратскому опредѣлена е годишня плата по 400. гроша, писару 360. гроша, ове поще равно како и за менауѣне разрезаете на вѣлаетъ и съ прочимъ порезомъ донѣте у касу народну, откуда ће се свакому издати; рану пакъ по 500. она жита и по едно говече даѣте одъ десѣтка; и то точно да издате да се не туже. — Пандурѣма промѣ уречено оне хлѣба на данъ, кућа да не дае десѣтакъ.

3. Десѣтка да отдавати у свакомъ селу по особѣ и отъ тога раунъ точнѣ да издате.

4. Све што се у нашемъ войводству догаѣа душни сте што скорѣе являти.

5. Порезъ на ову годину налажемо равно онодику, колико и пронасте године, на вальвску нахю тридесетъ хиллада гроша; къ тому уредите менаудане као и пронасте године и оно, што е на магистратъ одређено разрежете. — Састанте се съ прочима войводама вальвске нахје и по числу глава разрежете порезъ; кое како сте међу собомъ разрезали, да имате намъ и у Совѣтъ у писму, на коемъ ћете се сви согласно подписати, лавити. — Войводамъ нахје звоничке допустите покупити порезъ одъ свои людѣй, кои се у нашемъ войводству наоде, кое са собомъ у войску терати незабраните имъ.

6. За нова преступленія дозволяемо намъ каштиговати кривца сразмѣрно преступленію штаповима; а бѣгунца изъ войске и онога, кои на позиваніе у войску непође, можете каштиговати шибомъ најдалѣ крозь 300 момака трипутъ проћи. Капетанъ може са согласіемъ нашимъ вине воевогъ каштиговати са 25 штапа, кривца не.

7. Отъ капетана ваши коетъ непослушна у служби или неспособна нађете, душни сте га обавити нама и у Совѣтъ народный са описаномъ пѣгвомъ кривцомъ, на коетъ мѣсто представляћете другогъ нашему одобрено, кое ћемо ми и совѣтъ народный ако благоразсудимо, потврдити.

8. Цебале колико се садъ подъ васъ находи да лавите, и ликому до времена кадъ се на битку пође да недадете. — Пушке кои напрасно меће, да каштигуете са 25 штапа и апсомъ.

9. Заказати имате у нашемъ войводству и особито на то мотрите, да кои девойку удае, неузима вине за не отъ 12 гроша, што е уречено. Вине кои бы узео, изгубиће све и то ће принасти у васу народню, а овай ће бити каштигованъ.

10. Гумура на ову годину одређуемо на вальвску нахю 80000 ова, кое ћете што скоріе издати.

11. Равно и дрва и прочи налоги, кои буду лавиће намъ се своимъ временемъ; а сада на ново на вальвску нахю дрва 2500 кода.

12. Ово писмо налажемо вамъ показати и магистрату нахје вальвске, да члени онога знаду пристойно спротивъ васъ обходити се.

Закључително и повторително налажемо намъ употребити сво старанѣ вине за извер-

шити возложено на васъ — точно извершиваѣ заповестей, на неће вамъ отъ насъ честь и награжденіе (оскудѣвати), а найманѣ небреженіе и непослушаніе узароковаће намъ безчестіе и по обстоятелствама сразмѣрну казнь.

У Београду 11. Январ 1812.

Верховный Вожь Нар. Србскогъ,
(М. П.) ГЕОРГІЕ ПЕТРОВИЧЪ.

У Правительствующемъ Совѣту,
(М. П.) МАЛДЕНЪ МИЛОВАНОВИЧЪ.

Нужда законъ меня.
А сердце боли за закономъ.

Када е на житіе Робиясоново изишло объявленіе Емиліе Лазичеве, добно е отаць пѣтъ овако писмо:

Благородный Господине! Благо мени, кадъ самъ живъ дочекао, да србска девойка книгу издае. Молимъ Васъ дакле, изволите Вашей славной Емиліи препоручити, да и мене уишше у свою книгу овако:

Г. Аванасій Владовичъ, митрополитскія Калочкія церкви римскія уселенія богородицы Пресвѣтеръ; древле восточный Сегединскій, Пештанскій, и старо-Бечейскій церковъ Сербовъ Парохъ; Архіепископскія бібліотеки Калочкія Настоятель; СС. XX. и философіи Докторъ, и Сл. факултета философическаго краљвскаго научъ Университета Пештанскаго соборный членъ. И проч.

Ученога овога мужа навела е силно уображена себи неправда старѣшинства црквена на изступленіе пристойности; а послѣдоваца зато строгость црквене власти навукла га е на одпадничество. Чја е, да е, безутность већа, уштербъ е цркви нашој свакогъ великъ!

В. Л.

МЛАДА ТЕРЕНЦІЯ.

(Преводъ.)

Бѣда особена римска госноя, збогъ невогъ доказаногъ преступленія, буде судиѣ предана, да се у затвору удави. Овай, инакоји сажалѣнъ, о воль, волю ю е оставити да одъ немоћи умре. Нѣгово сажалѣнъ дође дотле, да е овай пѣной вѣри, младој Теренци, кои е тада свое

собственно дѣте донла, допустио матеръ похва-
вати. Онъ е имао предосторожностъ, но сва-
кадъ точно прегледати, изъ страха, да она не-
бы своей матери ране доносила. Више дана
су протекли, безъ да се особена затворена же-
на, збогъ питаня, ослабѣла видила.

Зачуѣватъ на то, да она толико дуго живи,
опажаваю ю е судиѣ точниѣ, и одкрѣе напосле,
како ѣли матери своей сисе свое дае, и по та-
ко са своимъ собственимъ млекоу рани. За-
чуѣнѣмъ тако дѣне черте напоенъ, поити онъ
самъ съ места, са опаснѣшу живота своего, сву
стварь великомъ суду одкрити.

Овакѣ редкѣ примѣръ дѣтнѣ любви у-
чини на судъ и на народъ велико упечатлѣнѣ.
Казнь буде не само матери опроштена, но и въой-
за и пѣной вѣри животодневно препитанѣ изъ
общте благиныце одреѣено. Да бы се овако
дѣно дѣло овѣковѣчило и по народу разнело,
што е заплата и заслуживало, затворъ буде раз-
рушенъ, и на пѣговомъ мѣсту еданъ дѣшнѣ
храмъ дѣтнѣ любви сазиданъ. —

Помысли се чловецъ, да су и тебе твои ро-
дители родили, и шта можешъ ты нѣма за
ово чиняти, што су они теби учинили!

Александръ Николаѣвъ.

МЪДРА ИЗРЕЧЕНИЯ.

(Съ единскогѣ.)

Зевсу, добро ми дай, ако и нештѣмъ, а
зато удали одъ мене, ако те зато и найсурднѣ
молимъ.

Богатство! твой теретъ найлакше люди
своѣ, ако се и сакриваю подъ нѣмъ много
бѣге, жалости и опасности.

Немой жалити оне, кои су се упокоили, но
оне, кои се бое, да се неупокоѣ.

Нѣ никакова полза одъ храбрости безъ
присутствующе правде; а кадъ бы сви праведни
были, онда бы храбростъ излишна была.

Нашъ е животъ вину подобанъ, мажѣ о-
статакъ истогъ бывае обично кисео.

Зависть е најгоре зло, но има и добро-
га; еръ собственимъ стрѣлама себи сама срѣ-
пара.

Бѣтимиѣ Аврамовиѣвъ.

ЛОГОГРИФЪ.

Синя е дубляина,
Гвоздена основа
Царство мое, сиана
Одъ свѣю створѣва.
Престола е гласъ могъ
По грому најяснѣи,
Одъ престола свакогъ
Издай ми е сайнѣи.
Ко руке самчомъ,
И съ престоломъ моимъ,
Влада рукомъ силномъ,
А и станѣмъ свакимъ;
Взоръ свой кудъ онъ даде:
Летимъ и овамо,
И к'о муля, Раде,
Све ти рушимъ тамо. —
А сва ова моа
Силновита слава,
Четири су твоѣ,
Са два слога, слова;
Та јоште могу ти
Рѣчи казатъ знатие, —
Стварь, — животнѣ, што ти
Турке дичи ратне.

Тодоръ Влаѣиѣвъ.

СРЪРКЕ НАРОДНЕ ПОСЛОВИЦЕ.

Бои га се, но неѣ кише.
Ко иште за Бога, проси предъ Бога.
Празна рука мртвой друга.
Беганова майка никадъ некука.
Ко магарца лиш, мора и сирадъ да му
трпи.
Одлуда зеца потерашъ, онде га и чекай.
Како кумъ брашно, а ты одма вреѣу.
Крѣ се ко змиѣ ноге.
Сия се ко тиганъ на месечини.
Ко пыта, нескита.

Учредникъ Милошъ Поповиѣвъ.

Издано и печатано у Правителственой Книгопечатни у Београду.

ПОДУШКА.

№ 12.

Београдъ 24. Марта.

1845.

ПОЗДРАВЪ

МЛАДЕЖИ СРБСКОЙ

УЧЕЛЮ СЕ У ПОЖУНУ,

ПЕВАВШОЈ 7. ЈАНУАРИЈ 1845.

(У Подушкѣ 10. Марта о. г. Ч. 10.)

О Д Ъ

М. СВЕТНЬА.

(У БЕОГРАДУ 18. МАРТА 1845.)

О тако да, юнаци мира!

Слѣдите респектно къ светлѣмъ
Мушкетѣмъ.

Траже! конѣцъ Ариѣдинѣхъ за ту шуму обрабѣлу,
Како Србскій родъ да иде стазомъ правде, закона,
Къ источнику среће праве, на свѣтъ чести и славе,
Чуѣмъ гласа лена града мило Србске младежи
Съ умне горе, гдѣмо носъ, плетукъ вѣнце одъ цвѣтка;
И пренуѣмъ се бѣдичъ погледъ у небесне свѣтлѣне;
А! се млади загрѣвали, еднимъ ятомъ летѣли,
Надъ главомъ се моѣмъ вѣици, крылиа е' небу дизали.
Тако да, юнаци ума! Двѣйте гласе, двѣйте летъ,
Тако горе къ Аполлону, одкудъ сирѣчьмъ иде честь;
И любви носъ толѣ чуѣте стрѣнный къ нама гласъ!
Ой Минерве чеда яка на извору мудрости,
У пролетѣмъ време драго пѣйте нектаръ уноости!
Што намъ Сократъ вели, знаѣте, зашто а' страда за
насъ Богъ?

Каква сила држи землю, и обрѣе свѣтлѣно?
Шта народе чува, неже, шта а' у пропасть свалѣно? —
Да незнаѣмъ прѣмъ есте изворъ людске неспреке;
И да записѣ, злоба тарѣ силу добра народногъ;
Своя корысть и свѣта гаси свѣтлѣу рода свогъ,
Цѣпѣмъ обште благо, свѣту спрема вѣчный грѣбъ.

Тешко ономъ свакомъ смртномъ, кога вѣтаръ носѣ
странѣхъ;
Съ волнама га у высь диже, дублѣ спушта у про-
пасть.

Пуѣтъ е живѣтъ бурѣ, града; обрана е Паллада
Противъ кивны свѣтски зала, коя шитомъ одѣи.
Шта Славѣне мори, диже, казѣте намъ вѣстѣный
Штуръ;

А што Србѣ вѣрже доле, нектъ покаже Косою.
Ужъ са вољомъ добромъ, крѣпкомъ, диже царства,
држи свѣтъ,

И препоне круте крѣше! простире се у вѣчностъ.
Акопмъ рѣзомъ вышнѣмъ свѣта одѣвѣни сѣшите,
Любовомъ къ роду закарѣни Србство са мноѣмъ красѣте!

А кадъ сущѣе мое кѣне на западу живота,
И последнѣмъ луче проспе по горама вышнѣмъ,
Младежъ Србеку осануѣте съ опроштанѣмъ вѣчѣнымъ,
Шпалѣмъ вѣоѣзи залогъ срѣца, а са любовью небе-
тѣномъ;

Да е духъ мой путѣмъ прѣти бурногъ овогъ живѣта,
И у таѣмъ нѣмѣ да свѣтлѣи, у бѣди е утѣши,
На на крылѣмъ умны летѣи, тешкѣ къ дверма вѣчѣности,
Гдѣ настъ райска радѣсть чека, и покоя вѣчна сласть,
После трудны смртѣны данѣ, за неѣтѣну и правду,
И за живѣтъ Србска рода, и вѣкову славу, честь.

„СЕ ЧЕЛОВѢКЪ!...?“ ЗАКОНОДАТЕЛЪ.

(По старымъ предѣлѣмъ.)

Чимъ е Албанскій послѣднѣй краль Ёорѣе
Јовановиѣхъ Кастриѣтъ одољѣвао чрезъ 38. годъ
своега владѣна два велика и сила душмана
свѣа?

Ево чимъ: Јавно-кратко-правосудѣмъ. Тек
што е онъ сподѣио власть врѣховну надъ своимъ
отечествомъ, ончасъ е у свакоѣ обштинѣи, т. е.

селу или граду, подиша заповѣдио по едно судишиште, или кућу обштинску, изъ томе заповѣдио е одма да избере свака обштина изъ свое средине по еднога поштенногъ и зрелоразумна човека, книжественогъ или не книжествена, и овай свакиъ најпре да заклетву положи предъ Богомъ и народомъ а подъ недромъ небомъ, да не судити спакоме по совѣсти управо. Затимъ пакъ одма и обштина свака не се такоеръ закуне, да мимо и преко своего судиѣ и суда никауда и никада неће далъ суда тражити; но и судиѣ истый сваку пресуду само предъ сааваиномъ обштиномъ и у очи оба парничара да изречи може, него и ту онъ одма да нишомъ не да извршити, докледога неупита и нечуге онъ собомъ ясно и конечно одъ цѣле мужне и женске обштине, е ли она њгова пресуда праведна, и у чему треба да се она исправи, пакъ истоправъ са обштинае согласіемъ и одобреніемъ она онако исправљана да се подпуно и одма изврши.

Овако е у Кастриѣ народъ собомъ био учиниъ за чуватели свое-общтега благостолниѣ и правосудіа, нити е смѣо ни могао судиѣ икои по себи штогодъ и комогедъ судити и одсудити, а немоли дагъ извршити; но што више и најболъ судиѣ да е и самесобомъ и едномъ засвагда ономениъ и увѣренъ био, да е онъ, те непрекидно подъ судомъ и обште правде окомъ, дао е великиѣ владаци Кастриѣтъ новыше сѣдинѣта и главе судіеве златниѣма словима*) надписати ово:

„О Судіа, суди свагда свакомъ,
Како што би себи самомъ,
А и себи самомъ
Како другомъ свакомъ.“

Према судіѣ лицу пакъ и очима на зиду дао е истый пресланиѣмъ владациъ надписати јошъ ово:

„Узочасъ е судиѣ, кои правду окриви,
И малоодѣлность увидѣли.“

Но да е и судъ и судіа свакиѣ како стѣна постојанъ, непогрешливъ а и неувредливъ у своје лицу и званію, дао е истый озбиљскіѣ владаци и отаѣцъ отечества и народа своего јошъ едина трокрана вѣнала предъ истымъ судиштемъ

уздигнути, и на њима съ едне стране попречне греде наисати:

„Овди се вѣша судіа, кои пресуду самовольно брезъ присудства и одобрѣна обштине свое, ма и најмано изврши.“

На другој попречној гредини вѣнала дао е онъ и ово наисати:

„Овди се вѣша клеветниѣкъ, наити опадать, кои на судію или на другога когагодъ изнесе што, а неможе на суду освѣдожити оно дѣломъ.“

На трећој пакъ страна и попречној грединѣ вѣнала истіѣ дао е онъ јошъ и ово надписати:

„Овди се вѣша онаѣ свакиѣ, коєга судіа у судъ позове, и онъ се дома и здравъ деѣ, на ни до три дни, а свако јутро поновно знаѣтъ, у судъ недоѣе, да устменно и лично самесебе и своју парницу на Суду одговара и сврши.“

Овакимъ е самократскимъ а премудримъ уређењемъ неколѣбно и неразтежно правосудіѣ установіо био у своје народу и држави чрезвычайниѣмъ онаѣмъ мужъ и владателъ Кастриѣтъ, и за то единито у свему њговомъ времену владанѣ и судоводствѣ нити е онъ, нити правителство њгово, а ни судиѣ икои могао народу и правди агрѣшити, пакъ ни омразити се, а толи съ кривосудіа метеже узрочковати; него е на мѣсто подобнога общтега међусобнога раздора и вражде и низше пресилиѣ и свемоћна любаш и повѣренъ свуда уздигло се, укормило и обачало было тако и толико, да се е и малиѣна Кастриѣтоваца свагда и противъ највеће силе и множиѣне душмана своєхрабро и бездвоумно држати и одбрављати смѣла и могаѣ: ербо на ко су они имали у духу и срцу силу непобѣдивне слободе, коѣ е правдомъ обезбѣћена засвагда у њѣову отечеству и дому, а чрезъ онако зрелоразумно уређењѣ своего безподобнога Кастриѣта, тако имъ се е мѣлаѣо и живѣти у истоме стану и отечеству, пакъ исто тако и гинути на мейдану, лицемъ на душману, а за одбрављати ту своју свеобшту светиниѣ правде, слободе и славе живота и бытія своего, кое е само и едино човека свакога како и владца достојно.

Ніѣ дакле истина, да е одавно и посве и одсвуда изъ овога людскога свѣта и живота

*) Славенскимъ словима дао е наисати Албански каѣо и Србски, а за Грѣе и Грѣки а Грѣкима. —

Правда и съ нѣмѣ свобода разума у небо прогнанна, него ни свакій суди и влады немаре и неволе свакада и однако тражити, упознавати и дѣлати, каконо е то безсмертнй Кастриотъ еверсрдно чинио, и постизао, долагодъ е живио. — Али смысленый Кастриотъ быо е за понай-светио дужностъ и то поставио свима своимъ како свѣтсима тако и црковнимъ чиновницима, да бодро мотре, баремъ колико и вечновни народницы, да се точно и подуно наблюдава и извршуете то нѣгово урешенъ, и ако бы га тко пренебрегао и преступио, да му е свакій одъ нѣа обвезанъ као заклети одъ такового при-вѣти; оваквыи бы случай онъ као влады, со-бома, или чрезъ областнаго намѣстника и пу-домошника, ишао на мѣсту изсѣдити, пакъ одъ и законно кривца казнити, него и лажный привѣтель бы одъ, како и клеветникъ, ту предъ очи нѣгове получавоа свою заслугу, ма онъ быо мѣрскій, олъ духовный, понайвѣшій, олъ понайманый чиновникъ, какогодъ е нечинов-никъ —

Овако краткомъ и рѣшителномъ точности Кастриотъ е, како у свему единственый, тако честито и славно джао и владоа свой народъ и землю, докъ е живио, него му е и самособомъ у свакой врлсти примѣромъ и образцемъ быти неозоставило; едина е само, те велика ште-та, и то за саме нѣжыне чепраре, што се не-валази данасъ изъ Кастриотова времена и вла-дѣнѣа никакавога протокола ни акта правосуд-скога, да виде и суде и осуђую нѣга и нѣгове пачине и уредбе судоводства данашный некои правдошкѣ, но и то не вигошто, да сами чо-вѣчии па и праведний буду и постану, него да и нѣмѣ и нѣговима дѣлима топрѣ себе и свое свремение баремъ судружнике увѣре, да е вѣч-но и непокретно единита основа, и по той та-кофѣр истовѣтно начало и правило правде и законности нѣжынеке:

„Quod fecisti, nega!“

кое ясно истолковано и вѣрно преведено зна-чи и вели ово:

„Чинио сватко, конгодъ хоѣе, ала, приеваре, и беззаконѣа, и краѣе, и отмице, и убиства свакокава, коликогодъ му драго, само то ни ед-но никадъ и никако на суду непризнавалъ, него е свомъ адвокату, како и суди одъ истога фе-лѣара свога, но и то понайболъ залогамъ, по-давалъ, пакъ да нимало небрижа како не тако-вый у свиѣту живѣти —“

Алъ у Кастриота, како у великаго мужа, ср-цу и духу оно свеогрablyаюће начало было е кривдино, т. е. тиранизма, а никада правдино, т. е. морализма, или евангелизма, та свеспа-саванюе христѣанства безпорочности, коя вели-чно и ясно: „Ничто же тайно, еке неоткрѣт-ся.“ Пакъ и ово на то: „Бюже мѣроу мѣрите, возмѣрится намъ.“

С. М. С.

(Далѣ слѣдуе.)

ДРЖАВНА БУКВИЦА.

(Одъ А. Н.)

(Продуженіе.)

Почитаніе наобште оснива се на мѣнѣио, кое мы о добрымъ свойствама единаго человека и-мамо, и ова добра свойства, у колико се она одъ насъ у нѣму предпоставляю и тако причи-ну овога мѣнѣа проузорокую, зову се честь нѣгова.

Како су разновидна добра свойства, коя почитаніе кодъ насъ окружаванюи людѣа про-буђую, тако е разновидна и честь.

Извѣстна свойства изискую се одъ човѣа, да бы га достойнымъ држали, да съ нѣмѣ у обшностѣ ступимо, и съ нѣмъ да се саобра-штавамо.

Честь е свакадъ за едно одъ найважний блага у грађанскомъ дружеству држана, и она дѣйствительно подае ошима, кои ю притакавалъ, па и самомъ грађанскомъ дружеству велика пре-имушества, будући она яку покретну силу задру-жеву дѣятельность садржава.

Оно, што грађанину честь нарушава, оно му и права преимущества отима, потире га, и проузорокую му найчувствительнио болю.

Све што явно повода дае ко увреди, мора се полицайномъ бдительншчу угуштити.

Гдѣ у државѣ добре прави владоа, ту мо-же законникъ грађанскій врло малый быти, ту явно надзираніе нѣа врло мало посла, или ни-мало, ту се споляшней свободы найвѣше про-странство оставити може, ерѣ се свакій по се-би у законныйя границама задржава.

Добродѣтель не само да е найвѣше благо людско, него е она и основъ, одъ кога држава

найпрво поредакъ и върну послушность свои закона очекивати може; зато правителство мора се старати, да се овај основъ јавно укрѣпљава.

Добре прави састое се у спољашњимъ, добродѣлнимъ основима соразмѣрномъ обхождѣню.

Шта човекъ у срѣду о правима, вързакону, држави и т. д. мисли, у то се правителство не треба и не сме да меша; али да се сваки одъ таковогъ дѣла и владања уздржава, кое бы людству на соблазнъ, убитакъ и развраћење служило, ма да се не бы тиме права поедини грађана позледила, мора правителство уклонити; ерѣ и цѣло друштво има право на поедине членове.

Цѣломе друштву мора нарочито друштина добродѣтели на срѣду лежати, и зато оно мора желети, да полиція ништа јавно разпрострањавати се не допуншта, што бы на нарушење друштвенога стања дѣйствовало.

Са добримъ правима стои вързаконъ у тесномъ саюзу. А будући да вързаконъ ободрава насъ къ добру, а одъ зла отвраћа, то јасно слѣдуе да народъ напоенъ духомъ вързаконна свога, къ узвыщенію общегъ блага способниъ быва.

Гди грађани државѣ дужности свое испуњавају, ту морају они и наслаждѣніе своју права уживати.

Заведѣніе, у коме учителя вързаконна обрзаванѣ и наставленіе добувају, есте одъ највише важности за обрзаванѣ народно.

(Продукциѣ слѣдуе.)

ФОНТЕНЕЛЪ И ШПАРГЛЕ.

Славниъ мудрацъ Бовѣде Фонтенелъ врло е радо шпаргле во, а особито са зейтиномъ зготовляне. Нѣкиъ данъ у полдне, сасвимъ изненада, посьти га еданъ свештеникъ, съ коимъ е онъ врло у любви живио. Овай е свештеникъ такофѣр радо шпаргле во, само съ томъ разликомъ, што ѿй е онъ радѣ съ масломъ во. Фонтенелъ рекне: таковиъ прѣтель заслужуе

да му се што жертвуе, но будући, да самъ радѣ шпаргле као и обычно ести, зато некъ буде едина половина съ масломъ, а друга половина са зейтиномъ зготовляна. Свештеникъ прима ово предложѣніе драговољно; аа' досѣ су се они разговарали, и любљиво ело очекивали, изненадно добѣ свештеникъ неспѣтицу; Фонтенелъ заборави му за помоћ гледати, потрѣи у куйну и нике кувару: „Све са зейтиномъ! све са зейтиномъ!“

Д. Аврамовић.

ОСТРЕГАТЕЛНО-ПОУЧИТЕЛНА УМСТВОВАЊА.

Јаво е створѣнъ овај, кои по ѿри свое стыдливости у туђој алинѣ у свѣту сущѣствуе. — Кои своѣ народности неосића, подлаи е одъ пузефѣгъ црва; онѣ е предметъ поруке, цагани су ѿгова најсродниа браћа.

Ако бы те надгодъ случай до тога довео, да на удвој иѣи морашъ, то, ако си и слабиъ и маленъ, опетъ не подъ туђимъ, но подъ своимъ именомъ бори се; а знай да не маленъ онај, кои е своѣ самосталность одржати кадаръ, не го е и голѣмъ и страшанъ.

Глушъ, бѣданъ и сажалѣиа достоянѣ е онај, кои противъ учинѣни условіа одъ домаѣина сваколикъ пакости трпи; невѣрному върности обвизанѣи быти, велика е несрећа.

У садашњимъ стодѣтиѣ космополитизамъ дошао е до великогъ степена; но буди мударъ и осторожанъ у кругу космополита, и труди се докучити: еда ли те зато онако любко предустрећу, што те радо имаю, или зато, што бы те жертвомъ свое себичности учинити хѣли, желеи те у свое прелити.*)

Кириѣиъ Николић.

НОВА КЊИГА.

Робинзонъ на своемъ острову. Книжѣица за младежъ, и любитељъ младежи. Преведѣна съ Шмочкогъ Емилиѣмъ Лазичевомъ. У Београду при правителственој книгопечатни 1845. — На 12-тини, стр. IX., 151.

*) Космополитизамъ знаиъ слободно обраћење свуда по поврху свѣту безъ свакогъ пристрастѣа и безъ разлике вързаконна, народа и други одношеиѣа.

Учредникъ Милошъ Поповић.

Издаио и печатано у Правителственој Книгопечатни у Београду.

Ш О Д У Н А В К А.

№ 13.

Београдъ 31. Марта.

1845.

ПРОЛЕЋЕ.

Наступај напѣ већъ красно пролеће,
Пусти мило лице руине зоре;
Разли дично по горици цвеће,
Нека намъ срце радосту горе;

Сву горицу листоу преодѣни,
Да славу у нѣй умили пева,
Поляма подај садъ видъ зеленый,
Нека се горди у нѣмъ шема.

Сва природо, зинѣмъ успавана,
Силоу пролећа снажна се дижи,
Брѣ на рѣтѣ крили бурѣн-дана
Топлота с' жаркогъ лета приближи.

Мирису цвѣта, свуда распи се,
Некѣ те пчелица рада облеће,
Милиномъ тоу, човече, сладѣ се,
И лапа ти сво већъ долеће.

Девойке нека се ружѣмъ ките,
Савѣ с човѣку онај мѣо свѣтъ;
Радостъ сада ону сви да осете,
Гледајућ райскогъ поля зеленѣ цвѣтъ.

Девѣмъ любяцца по полю цвѣта,
Свако дрво своа лице ширѣ,
Милина свуда човѣка срѣта,
Када га тѣо зефирѣмъ ширѣ,

И любѣмъ га мило нѣе лахорѣ,
И дражѣмъ свега обасна,
Жубореѣ нѣму бистрий изворѣ,
Сву милину у срце сасна.

Прѣо сунце свлу дай садъ росѣ,
Кою плаче ведрога неба сводѣ,
Майско јутро земљи коју носѣ,
Да прине се алатѣмъ Церере плодѣ.

Живко Костићъ,
Служатељъ Пошти у Београду.

ПРЕПРАВА ЗА СРБСКУ ГРАММАТИКУ.

(Одъ К. Н.)

О правилама ображавања Србски глагола.

§ 1.

Глаголи Србскогъ языка могу се сматрати сви као *правили*, изузимајући само два: *бити* и *хотѣти*.

§ 2.

У свакомъ правилномъ глаголу треба разликовати три *коренна* и петнаестъ *производни* времена.

§ 3.

Коренна су времена:

1. Наклонѣнѣ неопредѣлено несовршительнѣо,
2. Наклонѣнѣ неопр. совершительнѣо, и
3. Причастѣе настоящѣега времена действительнѣо.

Примѣчанѣе. Г. Вукъ Караѣићъ и сви остали наши языкословници су после нѣга Србску Грамматику писали, узимали су *настояще* време

за коренно, а причастіе *дѣйстви*. *настоящее* время за производно. Но ово по строгіемъ испытанію не саснимъ исправно. брѣ, као што не се изъ ниже изложени правила видати, *настоящее* време да се лакше изъ *настоящего* причастія образовати; него ли ово последи изъ *привого*. Тако и п. п. може се едно безизятно правило начинати, да сви они глаголи, кои се у *настоящемъ* причастію свршуютъ на *еу* и *ку*, претвараю у 3. лица *настоящего* времена (осимъ 3. лица множественногъ) е на *ж*, и *к* на *ч*; а не може се никаково правило поставити, да они глаголи, кои у 1. лицу *настоящего* имаю *же* и *челъ*, претвараю у 3. лицу множественногъ, или у *настоящемъ* причастію *ж* на *е* и *ч* на *к*.

Н. п. одъ *легу*, *жегу*, *вугу*, *тугу*, *сегу*, и т. д. може се постојно у *настоящемъ* образовати: *лежель*, *жежель*, *вучель*, *тучель*, *сечель*; али одъ *вечель*, *скачель*, *прежель*, *стель*, не може нигда бити: *вику*, *скаку*, *прежу*, *стежу*, или: *вику*, *скаку*, *прежу*, *стежу*; него: *вику*, *скаку*, *прежу*, *стежу*, и *вику*, *скаку*, *прежу*, *стежу*, и т. д.

Свойственіе е дакле, да се ово време узме за коренно, изъ кога се остала совршено или о *наиманъ* изятія ображавати могу.

§ 4.

Производна времена есу:

1. Време <i>настоящее</i>	} несовршительно.
2. Давнопрошавше	
3. Скоропрошавше	
4. Наклоненіе повелительно	
5. Причастіе <i>настоящее</i> страд.	
6. Прич. прошло <i>дѣйстви</i> .	
7. Прич. прошло страдателно	} совршительно.
8. Давнопрошавше	
9. Скоропрошавше	
10. Накл. повелительно	
11. Причастіе прошло <i>дѣйстви</i> .	
12. Прич. прошло страдат.	

§ 5.

Изъ коренна времена ображаваю се *производна* по слѣдующимъ правилами:

1. Настоящее время.

Ображава се одъ причастія *настоящего*, избацујући

1. *Ю* и (или *ли* у 3. лицу множ.) глаголима, кои се свршуютъ на *аю* и, и додајући у *лицу*

1. — <i>мъ</i>	— <i>мо</i>
2. — <i>шь</i>	— <i>те</i>
3. —	—

Н. п. *песѣю*, *славѣю*, *игрѣю*, *плывѣю*, и т. д.

Примѣчаніе. Глаголи: *знѣю*, *ткѣю* и *сѣю* (одъ *смет*) спрежу се изятно по горнімъ правиламъ.

2. *у* и (или *ли* у 3. лицу множ.) глаголима на исто оковченіе, додајући у *лицу*

1. — <i>емъ</i>	— <i>емо</i>
2. — <i>ешъ</i>	— <i>ете</i>
3. — <i>е</i>	— <i>у</i> .

Н. п. *ору*, *плету*, *расту*, *вичу*, *плачу*, *зову*, *разуму*, и т. д.

Примѣчаніе. а) Глаголи на *ѣю* или *ѣю*, као: *дѣю*, *мѣю*, *стѣю*, *лѣю*, и т. д. принадеже къ ономъ правилу.

в) Глаголи на *еу* и *ку* претвараю *е* на *ж*, и *к* на *ч* у свима лицамъ, осимъ 3. лица множ. (§ 3. *). Н. п. *легу*, *жегу*, *вугу*, *тугу*, *сегу*, *секу*, *пеку*, *туку*, и т. д. — *лежель*, *сечель*, и пр.

г) Глаголь *могу* чини изятіе одъ овогъ особеногъ правила само у 1. лицу един. *могу*.

3. *е* и (или *ли* у 3. лицу множ.), додајући у *лицу*

1. — <i>имъ</i>	— <i>имо</i>
2. — <i>ипъ</i>	— <i>ите</i>
3. — <i>и</i>	— <i>е</i> .

Н. п. *славѣи*, *дворѣи*, *молеи*, *чистеи*, *мыслеи*, и т. д.

II.

Давнопрошавше несовршительно ображава се по правилу одъ неопр. наклоненія несовршительногъ, и по изятію одъ причастія *настоящего* времена оны глагола, кои се у неопред. наклоненію свршуютъ на *ути*, *ети*, *ети* и *ли*.

Тако избацујући

а) *ти* глаголима на *ати*, као н. п. *орати*, *копати*, и т. д. ображаваю се лица:

—	— <i>емо</i>
— <i>ше</i>	— <i>сте</i>
— <i>ше</i>	— <i>у</i> .

в) *ити, ити, рти, рти, и зти, наклоненію неопредѣленою*, као: *питу, морити, трти, врти, музти* и т. д.; и *ули, настожежъ причастію*, као: *дуйули се, чуйули, пекули, могули, тресули*, и т. д. — ображаваю се лица:

— а'	— асмо
— аше	— асте
— аше	— а'у.

г) *ити, лити, и пули*, као: *бранити, молити, вунули*, и т. д. — ображаваю се лица:

— а'	— асмо
— яше	— ясте
— яше	— а'у.

д) *тити и тули*, као: *вртити, плетули* и т. д. ображаваю се лица:

— ha'	— hasmo
— hаше	— hаште
— hаше	— ha'у.

е) *дити и дули*, као: *судити, едули* и т. д. ображаваю се лица:

— ha'	— hasmo
— hаше	— hаште
— hаше	— ha'у.

и) *бѣти, мити, пити, и вити*, као: *грабити, ломити, топати, пловити*, и т. д. ображаваю се лица:

— ля'	— лясмо
— ляше	— лясте
— ляше	— ля'у.

(Продуженіе слѣдующе.)

ДРЖАВНА БУКВИЦА.

(Одъ А. Н.)

(Продуженіе.)

Унутрашній образованіи душевно и усавршенствованіи человека вообще есте безпрекословно едно одъ найважнѣи обстоятелства човеческаго рода. Средства къ тому, у koliko то одъ други людей завьси, есу воспитаніе и наставленіе.

Воспитаніе састои се у постепенномъ физическомъ и моралномъ образованіи человека; умно изображеніе или развитіи моги душевне поддѣ наставленіе.

Гди се више нравственность, вѣстива, любавъ къ порядку и прилжанію межу гражданима вообще разпространява, ту се общіи и добро воспитаніе оченивати може.

Држава мора на то тежити, да вѣни граждани одма у почетку тако образовани буду, да прво управленіе, кое человекъ добыва, вѣга къ дужностима, кое не онъ као человекъ и као гражданинъ имати испунивати, предуготовано.

Путь, коимъ се найвышній степенъ нравственности постиги може, есте образованіе, т. е. цѣль сходный развитіе свю людски способностей и сила.

Общій предметъ, о коему народъ найпре наставленіе вала да добіе, есу дужности и права людска. Кой народу вѣگونه дужности излаже, лека му и права вѣгова изясни.

Човекъ свое дужности увиѣа, како своя права познае.

И само ясно поученіе о правама и дужностима државе не треба справедливо правительсто да претай.

Народъ не у только съ маньимъ поисканіемъ на свога владѣтеля изапати, и вѣگونه не кораке у только справедливиѣ осушувати, у koliko яснѣи повѣсти онъ о вѣговомъ тежкомъ положеніи имао буде.

Правительства основъ мора быти: напредку наукама не само никаква препятствіа не полати, него разуму сваку прилику подавати, да се далъ образуе, и никоме не забравлявати, да се овима приликама не подзает.

Све начине, коимъ се саобщеніе повѣстиа разпространява, треба држава да подкреплява и подпомаже, ерь одъ того завьси не само образованіе ума, него и усавршенствованіе рукодѣла, трговинѣ, радиности и т. д., а све ово са общѣлаваніемъ или образованіемъ народа у тесномъ саюзу стои.

Ничта вѣе у стано утѣмелѣна предразсуженія изкоренити, утѣснѣный начинъ мышленія разпространити и полезна знаня увести, као общѣе са страннимъ народима.

(Далѣ слѣдующе.)

ПРИЛОГЪ ЗА ИСТОРИЈУ СРБИЈЕ.

Да е показатељ сего кнезъ Радованъ Грбовићъ изъ Мратишића Валавске Пахије у служби войничкой као войвода, а у кнежини Валавској као кнезъ подъ нашомъ командомъ отъ года 1804. рата сербскога започета съ общимъ непріятельнъ до данасъ честно и вѣрно служио, и заслуге доволные роду учинио, за свакога времени послѣдствіе заиспѣчивавъ писмено и моимъ печатомъ подтверждавъ.

У Валаву 28. Января 1811.

(М. П.) Яковъ Пендовичъ,
Командантъ Валава, и Пахије, и Народный Советникъ.

ОСТРЕГАТЕЛНО-ПОУЧИТЕЛНА УМ- СТВОВАНІЯ.

Учитанъ Антистенъ: какъ бы зло онъ своему najveћему непріятелю измыслилъ могоа, одговорио е: да иѣгова — непріятеля — искренна любовь нигда примѣна, но свагда одбѣна буде, и да онъ коды оны, коє срдачно любилъ, предметомъ падеице мрзости постане!! Чувай се дакле да се незалюбишь у онога, кои не те — позујући се твоимъ искреношћу — подмукло презирати и гонити; ерѣ знай, да е таково гонѣње за чувствително срце већій ударцаъ и одъ самага грома; гладъ и жуга у моралномъ смыслу ису ужаснија одъ уцѣпленъ невиности; и текъ отровни ласкательи и подле одаціе*) могу такова презрѣнїа ладнокрино сносити, а нико другїй.

На прїятельство простана недржи великий рачунъ; ерѣ какъу користь можешъ одъ прїятельства простана очекивати, кадѣ е онъ и самъ себи непріятель? Мудри труде се и туђина присвоити, и съ ними свое увеличати, а глупакъ и свое роѣно презре. Тежко ѣму!

Кириѣвъ Николићъ.

НА ГРОБУ ЕДНОГЪ СЛУЖЕНИКА.

1. И руже цвѣтаю, па и пробу, а гдикое јошъ у пунолку ошадну, и често текъ што се

*) Оны, коє ласкателе одъ пишу, и такъ себе препоручуу.

прїятельи нају, то ѣй већъ смртъ и гробъ разстави. Зато младежи, буди спремна и бодрѣ, и непрестано тежи нъ добродѣтели.

2. Лпо цвѣтъ у јотру цвѣта, а изъ вечеру често већъ опадне! Тако и человекъ са своимъ срећомъ и славомъ паде, пре него е и помыслио, у гробъ. Нити якоа брани, нити руменило младости, мы люди свакадъ смо за смртъ зрѣли.

3. Бств, прїятельи! онъ намъ е одузетъ, онъ е већъ у большой земљи. Благо ономъ, кои е за добродѣтель, знанїе и память заузетъ. Овай благородный параштай у време доноси паоде за до века.

4. Колико е было мало иѣгово година! како е кратко време иѣговогъ живота было! Ахъ младежи, помысли се коды иѣвогъ носила, помысли се данасъ на твою самртность; останни добродѣтелиа, живи смиренѣ и безпорочно! Потому и ты се смрти неморашъ бояти.

Александръ Николићъ.

СРБСКЕ НАРОДНЕ ПОСЛОВИЦЕ.

Ко ити, сустане.

Шта не курякъ на пазаръ.

У лисице се кожа незна, докъ не изиђе на пазаръ.

Дрѣће ко журуна.

Ћуш' магаре, ать на место.

Магарацъ носи, а ать еде.

Пусти зельова на огњиште, онъ не и у лонацъ да завири.

Да пусте кусокъ подъ пласть, одна бы му репъ нараст'о.

Предъ зору се обично мрзне.

Уплашена бака затвора врата.

Сто се добра често за еданъ часъ заборавае, а едно се зло нише година памти.

Нашла врећа закруу.

Една ластавица нечина пролеће.

№ 14.

Београдъ 8. Априла.

1845.

БЕОГРАДУ.

Београде, гнѣздо соколено!
Силомъ кривоцъ вѣгда окупано,
Многомъ майномъ горко оплакано!
Дажь ми се, дажи садъ наново,
Славани вазда, даню и у ноћи,
Богъ ти бмо слогомъ у помоћи!

Кодъ тебе се, вилло добро мое!
Ето рѣке све стастану наше; —
Тебе виле славомъ овѣнчаше, —
Небъ а' Богъ дао, да кодъ твоа
Састану с' и срца наша веће
Бдномъ! само слогомъ боля среће!

А када е вѣчна одлучила
Судба, да те наново понови: —
Буди граде! нама меѣ' градови,
Што меѣ' звѣздамъ' данница е вилла;
Буди роду иза зоре сунце,
Да равнедришъ славянске архунце!

Нашеѣ' кола буди осовина
Одъ любви и одъ слоге свете,
Да намъ едномъ накомъ дуги тинна
Оветъ сине суванце просвете!
То о! то е, што ти, граде бѣлмй,
Башъ одъ срца сватко данасъ жели!
Любивою.

ПРЕПРАВА ЗА СРБСКУ ГРАММАТИКУ.

(Продужаеи.)

III.

Скоропрошавше несовршително ображава се
такође по правилу одъ неопредѣленогъ накло-

ненія, и по изятію одъ настоѣеѣтъ причастіа
глагола на *сти, зти и ли*. Тако изабацуюћи

а) *ти* неопред. наклоненію: *звати, пити, ги-
нути, клети*, и т. д. ображава се:

— '.	— смо
— .	— сте
— .	— ше.

в) *ули* настоѣеиъ причастію: *метули, гри-
зули, едули, идули*, и т. д. ображава се:

— о'	— осмо
— е	— есте
— е	— оше.

Примѣчаіе. Глаголи на *гули* и *кули* пре-
твараю у 2. и 3. лицу един. *е* на *ж* и *к* на *ч*;
и. п. *жегули* — *жеже*; *вукули* — *вуче*, и т. д.

IV.

Давнопрошавше совршително ображава се одъ
наклоненія неопредѣленогъ совршителногъ. Но
у опомъ случаю треба разликовати: ели ово по-
следиѣ време *просто* или *сложено* (изъ едногъ
одъ слѣдуюћи предлога: *до, ие, из, на, над, о,
об, од, ода, по, под, пре, пред, при, про, рас, с,
са, у, ус, уз, з, за* — и наклоненія неопред. не-
совршителногъ).

1. Одъ *сложеногъ* накл. неопред. соврш.
ображава се Давнопрошавше совршително о-
нимъ истимъ начиномъ, као и време настоѣе;
и. п. одъ

трчимъ	— дотрчимъ
вадимъ	— извадимъ
чинимъ	— начинимъ
біемъ	— надбіемъ, и т. д.

2. Одъ *простого* пакъ изъкл. неопр. совершеннаго производя се давнопр. соврш. по слѣдующимъ правиламъ:

а) Избацуѣи неопр. наклоненію: *аги, ети* и *иги* као: *дати, разумети, синити*, и т. д. додае се:

— мѣ	— мо
— шѣ	— те
— .	— ду.

б) *ути, аги* и *езти*, као: *дунути, спасти, до-вѣзти*, и т. д. додае се:

— емѣ	— емо
— ешѣ	— ете
— е	— у.

в) *бути*, и *зуги*, као: *обути, назути*, и т. д. додае се:

— емѣ	— емо
— ешѣ	— ете
— е	— ю.

г) *ести*, као: *добѣсти, навѣсти*, и пр.

— демѣ	— демо
— дешѣ	— дете
— де	— ду.

д) *зети*, као: *узети, предузети*, и т. д.

— мемѣ	— мемо
— мешѣ	— мете
— ме	— му.

е) *чети*, као: *почети, начети*, и пр.

— немѣ	— немо
— нешѣ	— нете
— не	— ну.

ж) *псати*, као: *писати, строписати, ставсати, проконсати*, и т. д.

— шемѣ	— шемо
— шешѣ	— шете
— ше	— шу.

з) *сути*, као: *насути, просути*, и пр.

— пемѣ	— пемо
— пешѣ	— пете
— пе	— пу.

и) *неги*, као: *донети, нанети*, и пр.

— семѣ	— семо
— сешѣ	— сете
— се	— су.

й) *ли*, као: *доли, нали*, и пр.

— ђемѣ	— ђемо
— ђешѣ	— ђете
— ђе	— ђу.

Прилѣчаніе. Глаголи, кои пмаю у неопр. наклоненію двояко оконченіе на *ли* и *гнути* или *кнути*; као: *стихи* и *стигнуту*, *нали* и *накнути* обрабаваю давнопрош. соврш. изъ послѣднѣхъ оконченій (на *гнути* или *кнути*) по правилу б).

(Новацѣ салдуѣ.)

КЪ ПРИПРЕМИ

ЗА НАЗИВОСЛОВНЫЙ РѢЧНИКЪ

ДРУЖОТ ВА СРЕБСКЕ СЛОВЕСНОСТИ.*)

(Наставка.)

Concretum, in concreto, неодулично; у ствари.	Consensus, согласіе.
Concubinitus, наложничество.	Conscriptio, попись.
Concursus, стицай, стещиште.	Consensus, застѣваніе.
Conditio, условіе.	Consiliarius, совѣтникъ.
Conditionatus, условный.	Consilium, совѣтъ.
Conductor, проводникъ.	Consonans, согласно,
(Salvus conductus), слободанъ спроводъ; заштитно писмо.	Conspetus, прегледъ.
Confessio, исповѣдь; признаніе.	Constellatio, созвѣздіе.
Confinium, кравна.	Constitutio, уставъ; са-ставъ.
Conflictus, сукобъ.	Constructio, саставъ, ставъ.
Confederatio, союзъ.	Consultatio, совѣтованъ.
Conformatio, сообразованъ.	Consummatio, извршенъ.
Conformitas, саобразность.	Contactus, додиръ.
Confrontatio, сученъ.	Contemplatio, снотранъ.
Confusio, смѣша (jur).	Contractus, уговоръ.
Conglomeratum, стомилъ.	(Contratus, Contratent, уговорникъ).
Congregatio, скупштина.	Conto, рачунъ.
Congressus, саборъ.	Contrasignatio, пренапод-пись,
Conjectura, нагаданъ.	(Contrast, противство.)
Conscientia, свѣсть; са-вѣсть.	(Contrabande, крадна тр-говина).
	Controloria, Controle, пренабдѣтельство.
	Controllor, пренабдѣтель.
	Contumacia, упорство (jur).

* У извѣстію о послѣдствіи Дружества С.С. одъ 20 пр. и. (Новина Срѣска № 26) погрѣшно е изпечатано пакъ-сто „прегледати французско-срѣбскій Рѣчникъ за потребу уче се“ и т. д., а французско-срѣбскій Рѣчникъ „и т. д.“ које се овакѣ поправае.

Conventio, пороѣба.
Convictio, убоѣда; осуда.
Copula, снѣза.
Cognoscio, сазнать.
Corporatio, скупъ.
Corpus delicti, тѣло зло-
чѣства.
Credentiales (lit) впро-
датно писмо.
Creditum, Credit, повѣра.
Crida, v. Вѣроуѣ.
Crimen, злочѣство.

Crimen laesae majestatis,
notae infidelitatis, злочѣ-
ство противъ маѣдате-
ля или државѣ.
Criminalis, злочѣственъ.
Criminalista, злочѣщца.
Crisis, одсуда.
Critica, расуда.
Criterium, знакъ.
Corollarium, послѣдѣца.
Culpa, кривѣца.
Curator, старатель.
Curatela, старательство.

ИСКУШЕНІЕ БУДДНО.

Испанска приповѣдка.

Каждъ е Будда (роженъ 1027. пре Христа) у
Хиндостану свою науку проповѣдао, договорѣ
се два небесна духа, да искушаю поведѣніе нѣ-
говогъ животна. Едѣтъ одъ яви претвори се у
сокола, а другій у голуба; овога соко почне го-
вити, а голубъ одѣсти Будди у крило. Будда
сиизуе се на нѣга и соколу рекне: я проповѣдамъ
Бога, кои помошь дае, а неуби никакво живот-
но; поштеди овогъ голуба.

Соко му проговори: Овай е голубъ за да-
насть моя рана. Ако нѣму животъ опростимъ,
то морамъ самъ одъ глази умерети; неговори а'
иста заповѣдь и за мое право?

Немой, настави Будда, а ѣу мое ноге од-
сеѣи, и даѣу ѣй теби за превѣтаніе.

Соко проговори: Твое ноге за мой ваусъ
яису такѣ, као што е голубъ.

А ты узми и мое руке; я морамъ голуба са-
хранити.

И оне ми яису вѣшта. Я заветвамъ голу-
ба. Ал' ако ты самъ себе цѣлогъ мени дадѣшь,
то ѣу га онда поштедѣти.

Добро, некъ буде. Узми ме цѣлогъ, а го-
лубу животъ поштеди.

Доста, проговори соко; Буддино е поведе-
ніе савршено. И на едѣтъ ма' понаму се соко
и голубъ у нѣвовомъ правомъ виду, и оба два
духа узму га са безначномъ любви у обѣтѣ
свои.

Д. Аврамовић.

Ц С К Р И Ц Е.

XXXI.

Вы, свѣштенници! вы имате царство души,
нема на ономъ землѣи могућности падъ ваикомъ;
само пазите, да ваѣ она непаде изъ неизмѣ-
нѣгъ духовногъ краљѣства, и да небаирѣте у
прахъ круну ваѣу. Вы сте посредственици из-
међу неба и земли, између добрихъ и злихъ, изме-
ђу велики и малихъ. Прѣбуди стѣи у домовѣхъ
вашой, тако лажѣи можете узходати крозь ду-
ховне высине, те дадѣти оногого као поваљѣна
подъ собою сва земљѣска величества. Нисте
вы сви толико научени, толико пристои страш-
ной душности ваѣной; али е доста да любите,
еръ любовь не ваѣ болъ научити него кнѣге,
любавь не ваѣ наданути онымъ сладкимъ язы-
комъ, кои пре до срца него до ушеса долази.
Некъ вамъ буде препорученъ нашъ матерный
языкъ, ххитаръ и пушъ, якъ и тихъ, младѣ ю-
ште, али силѣ младости и вѣчне. Съ онымъ
ѣете улазити у утробу нашего народа жалос-
тига, съ нѣмъ ѣете у нѣму пробудити сваю о-
сѣбанъ людско. Али ометъ валя да чисто и
бистро буде говорѣнъ ваѣ, као поточнѣи, кои
ромони лаганъ, бистаръ и лаганъ, а развеселя-
ва ушеса, уста, очи, уде и мысли. Препору-
чувъ вамъ племе ваѣе, да га храните у нада-
ню велики стварѣи, у чврстой любви и юнач-
кой повизности. Учитѣ вы найвише што се ти-
че обрађиваня земалѣ и оны заната, у коима
смо юште као давѣи, те онда научите съ при-
лѣжаніемъ ваѣи народъ, кои неможе ни жел-
ти оно, што незна, еръ е као боolestниѣи, кои
у крѣпости своѣи умире, лежеѣи у своѣе стра-
ду. Главъ ваѣи кадь се подигле съ олтарѣ къ
небесима, валя да заедно подже наша срца, и
да намъ даде оно право плеенство, кое едначи
све родове краљѣва и спромаха, судаца и осуђе-
ника. Сви смо браћа Иисова. Неѣе хальина
на небо, него душа.

ПРАВОСЛОВНО ПЫТАНЬ.

Петаръ Н. Београђанинъ има сына Павла и
вѣрѣ Марію. Павле, изучивши трговину поѣе
странствовати, доѣе напоследку у Крушевѣцъ,
и стане у трговѣнъ Ювана Н. Овай после не-
дѣлогъ времена тако облюби Павла, да му свою
ѣдинцу вѣрѣ Ану за жену даде, и после неко-
лико година у своемъ тестаменту нѣга за наслѣд-

ника одъ половине цѣлого свогъ имана наиме-
нуе, а половину остави своимъ унуку Ђорђу. А-
на за кратко време после отца умре, а и њихъ
мужъ Павле, Петровъ сынъ, непрежнихъ ю ни
пуна 3. мѣсеца, него и онъ умре безъ дѣце 25.
Октобра 1811. годъ,* вакъ у ономъ тестаменту
наименуе за наслѣдника цѣлогъ свогъ покрет-
ногъ и непопретногъ имана свое жене сыновца
Ђорђа. Но међутимъ разболи се и Петаръ
у Београду 25. Октобра те исте 1811. годъ, и
тай истый данъ умре напрасно безъ сва-
ногъ тестамента. Изъ овы обстоятелства ясно
се види, да Павле, сынъ Петровъ, кои е 25. Ок-
тобра те исте године у Крушевцу тестаментъ
направіо, и тай данъ умрѣ, онда, кадь е теста-
ментъ правіо, и у њѣму Ђорђа за наслѣдника
цѣлогъ свогъ умана наименовао, ие ни могао
знати, да му е отаць Петаръ у Београду 25.
умрѣ. Пытанъ е садъ, коме ће добро Петрову
по нашемъ Грађанскомъ Законику морати по
праву наслѣдія припасти, или Ђорђу, или юшть
у коси налазѣной се Петровой кћери Маріи? и
хоће ли одной или другой страны цѣло иманѣ,
или само нека часть, и то кодука? морати при-
пасти.

М. С.

БЕЗМЫСЛЕНЕ МЫСЛИ.

. Бданъ старый мудраць обычествовао
е своимъ ученицима говорити: „Неказуйте све,
што знате; зашто онай, кои каже све, што зна,
каже често више него што се жели. Нечини-
те све, што можете; зашто онай, кои све чини,
што може, често чини више него што бы
требало. Неказуйте све, што вѣруете, и невѣруй-
те све, што чуете; зашто онай, кои све вѣруе,
што му се каже, лакоумне е главе.“

. Изъ сумѣхъ произлази увѣренъ, изъ про-
тивословія разабранъ, изъ овога истина, уви-
дѣнъ.

. Обычай е душа држава.

. У свакомъ њѣку владало е различіо
изображенъ; али свагда поредъ тога уо-
браженъ.

. Младость любви радость.

. Противъ свое крви воюе, тко свой
народъ немидуе.

. Бзыкъ нема костію, али опеть кости
често ломіи.

. Шта су у политики уговори?... Ни-
шта друго, но стражня безъ затвора врата са-
мовольности! —

ЗАГОНЕТКА.

Хайде, ко ће юшть да гонѣмемо!

Ал' не зато, што смо беспослени,
Већь умове да изоштравамо,...

И да с' чимгодь явимо полезни.

Стваръ е цѣла одъ осамъ писмена.*)

А одъ петнайсть ѡмѣла е старя

Триѣла е различны промена,

Особито кадь с' буѣла рая. —

Кадь се почетка три іой писма срещешъ,

Господаръ си одъ цѣлогъ ѡмена, —?

Но кадь главу овыма одѣчешъ,

Чудитѣшъ се, каква е промена.

Даль читай четиръ писма крайня,

Онда е стваръ што и пребе была,

Само неће звати се собствена,

Него обшта: велика ал' мала. —

Овыма садъ збриши правіо писмо,

Ето блязъ округло и бѣло —

Безъ кога кадри постигъ писмо,

А у мрсь е за неволю ело.

Де садъ врати оно, што е' одѣсно,

А одѣсци истой рѣчи главу,

Па проучи, погодитѣшъ лако,

Да ти дае и здравль и славу.

Кадь натрапше ову рѣчь проучишъ,

Стваръ е ѡбщина негъ у првомъ смыслу,

Брѣ е радо одъ свакого примашъ,

Макаръ дае и у маломъ числу.

Съ почетка три, а острагу едно (писмо)

Кадь се збрише одъ све рѣчи мое,

То е свакомъ свагда непристойно,

Ал' пролази, докъ е младе бое.

Но се надкадь и дека укани,

Кадь се млади сѣти годинца,

Тѣхъ весело да му врѣ дани,

Особито кадь с' наукуши винца. —

Гляша Зубанъ.

Разрѣшеніе Логогрифа.

Тае у пушке и тона; не, на, ан, ат.

*) Безъ дебелого ера (а).

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правительственной Книгопечатни у Београду.

Ш О Д У Н А В К А.

№ 15.

Београдъ 14. Априла.

1845.

ОТПОРУКА

ЮНАЧИН - ПРЕВОСХОДНОМЕ ГОСПОДИНУ

ТОМУ ВУЧИЊУ ПЕРИШИЊУ,

ВОЙВОДИ ОДЪ СРБІЕ.

Ой Вучиљу, јасна славо Србу,
Врла дико и свему Славлииву!
Периш-писце нашег ти дипломе?
Ко те чуе, и ко те тођ знаде,
Хвала му е на-сређ срца твога;
Тома не треба пера ни хартије,
Него правда, и заслуга знана,
Правда пише, а заслуга каже,
Хартија е срце одъ народа.

I. H.

ПРЕПРАВА

ЗА СРБСКУ ГРАММАТИКУ.

(Конацъ.)

V.

Скоропрошавше совершеномо ображава се по
онимъ истымъ разликама као и Давнопрошавше.

Тако скоропр. совершит. узима оконченія
скоропрошавшег несовершителног у случаю
кадъ се оно производи одъ наклоненія неопр.
сложенног, као и. п.

любѣ'	— полюби'
туго'	— утуго'
би'	— преби'
ломи'	— сломи' и т. д.

Кадъ се пакъ скоропр. соверш. производи
одъ наклоненія неопред. *простого*, онда се обра-
жава по слѣдующимъ правилами:

а) Избацујути *ти*, као: доспелѣ, коспутѣ,
бацитѣ, и т. д. накл. неопредѣленомъ, додае се:

— '	— смо
— .	— сте
— .	— ше.

б) асти и ести, као: спасти, довести, и т. д.

— о'	— осмо
— е	— есте
— е	— оше.

в) гнути и кнути; као: стегнути, макнути и т. д.

го', же, же	— госмо, госте, гоше
ко', че, че	— космо, косте, коше.

г) дати, зети, ёсти, као: продати, узети, по-
вести, и т. д.

— до'	— досмо
— де	— досте
— де	— доше.

д) ли, као: доли, нали, сили, и т. д.

— ђо'	— ђосмо
— ђе	— ђосте
— ђе	— ђоше.

е) неги, као: однеги, принети и т. д.

— со'	— сосмо
— се	— есте
— се	— соше.

VI.

Наклоненія повелително несовершеномо обра-
жава се одъ настоѣшег причастія по правила-
ма, коя слѣдую:

а) *Изабациући ели или юли*, као: *сточи*, *болачули*, и т. д. додае се:

— — — *ймо!*
— *й* — *ите!*
— — —

б) *ели* и *ули*, као: *славели*, *идули*, и т. д.

— — — *имо!*
— *и!* — *ите!*
— — —

в) *сули* и *кули* претвараю *е* на *ж* и *к* на *ц*.
Н. п. жегули; *жежи!* *жежило*, *жежите!* — *те-кули*: *теци!* *тецило!* *теците!* и т. д.

VII.

Повелително совершено може се образова-
ти одъ I. лица *Давнопрошавишег* совершено-
го, *избациући*

а) *илъ*, као: *бацимъ*, *ставимъ*, и т. д. и до-
даюћи.

— — — *мо!*
— — — *те!*
— — —

б) *амъ* и *емъ*, као: *дамъ*, *станемъ* и т. д.

— — — *имо (ймо)!*
— *и (й)!* — *ите (ите)!*
— — —

VIII.

Причастіе настоящее времени *страдательно* дае
се образовати одъ *настоящего* причастія *дей-*
ствительного, *одкидаюћи* овоме оконченіи

а) *ели* и *ули*, као: *судели*, *движули*, и т. д.
и прилажући у роду

м. ж. ср.
— *имый*, *има*, *имо*.

б) *юли*, као: *разликуюли*, *суююли*, и т. д.
— *емый*, — *ема*, — *емо*.

IX.

Причастіа прош. времени *действительна* обра-
жаваю се одъ *накл. неопредѣленого*, *одкидаю-*
ћи овоме

а) оконченія: *ти*, *ети*, *асти*, *езти*, као: *зна-*
ти, *красити*, *пити*, *зинути*, *спаси*, *довезти*, и *при-*
лажути:

а, — аа, — аао,

б) *ели*, као: *сели*, *тели*, *тули*, и т. д.
ко, — кла, — клао.

г) *или*, *оли*, *ели*, као: *стрили*, *моли*, *лели*,
и т. д.

ео, — гла, — глао.

г) *ићи* (*ћи*): *или*, *доли*, *нали*, и т. д.
шо, *шла*, *шло*.

Причастіа окончавоућа се на *виій*, *а*, *е*, *о*-
бразжаваю се истымъ *начиномъ*, *замѣняюћи* са-
мо оконченія: *ао*, *ео*, *іо*, и *уо* са *ви*, *виа*, *вие*, и
друга као: *о*, *ко*, *ео*, и *шо* са: *ави*, *авиа*,
авие.

X.

Причастіа прошедшего времени *страдательно*
образжаваю се или одъ *настоящего* причастія
(оны *глагола*), кои се у *неопр.* наклоненіи *свр-*
шую на *сти* и *ли*), или одъ *неопред.* наклоненія
самогъ (ма *коег* *другог* оконченія.) Тако

а) одъ *ати*, *ети*, *ути*, као: *звати*, *сагнути*
и т. д. *ображаваю* се причастія на

мый, — а, — о.
или: — а, — о.

Приимчаніе. Глаголи на *ати* *ображаваю*
страд. причастіе *прош.* времени *такое* же и на
ный или *иъ*, *на*, *но*, као: *званный* (*званъ*), *на*, *но*;
предатый, *тъ*, *та*, *то*, и т. д.

б) *йти* и *ули*, као: *морйти*, *едули*, и т. д.
енъ, *ена*, *ено*.

в) *кули*, као: *секули*, *вукули*, и т. д.
ченъ, *чена*, *чено*.

г) *зити* и *зули*, као: *возити*, *гризутли*, и пр.
женъ, *жена*, *жено*.

д) *дити*: *подити*, *родити*, и пр.
ђенъ, *ђена*, *ђено*.

е) *сити*: *носити*, *просити* и пр.
шенъ, *шена*, *шено*.

ж) *тити*: *платити*, *магити*, и т. д.
ћенъ, *ћена*, *ћено*.

з) *лѣти*, *пити*: *палѣти*, *кружити*, и т. д.
љенъ, *љна*, *љно*.

и) *бѣти*, *вѣти*, *мѣти*, *пѣти*: *робѣти*, *ставѣти*,
домѣти, *топѣти*, и т. д.

льнъ, *льна*, *льно*.

і) *пти*, *рѣти*, *трѣти*, и пр.
венъ, *вена*, *вено*.

Приимчаніе. Неки глаголы, као: *бѣти*, *вѣти*,
савѣти, *опити*, и т. д. *виною* у место *венъ*, *а*, *о*:
енъ, *ена*, *ено*.

ПРИЛОГЪ ЗА ИСТОРИЮ СРБІА.

(Наз. оставленимъ артіи покойного Гаврила Николаевича.)

— Мірскія и духовнія для своего удобнѣшаго и савршеннѣшаго управленія; и что бы имѣлъ свою волю свободу своего учрежденія внутреннѣмъ въ признаніи притязанія и прочихъ въ чемъ ни будь, и у избиранію лицъ въ какомъ было достоинствѣ и проч: которое избираніе и учрежденіе, и всяко согласіе во важныхъ примѣлахъ народныхъ что бы кончало ся простымъ согласіемъ, или жребіемъ членова народнаго, и т. д.

10. Что бы какъ вообще самъ народъ, такъ и по особе всяко лице безъ изятія Суду Народному было повинно и подвержено: Сирѣчь акоеже соглашается всяко лице безъ изятія, да му се учини обрана и заштита судомъ противъ тѣхъ, которыя бы нѣму обиду нанесли, или нанести угрожавали бы (намѣравали бы); такожде равно да будетъ праведно, да и всякій безъ изятія буде Суду повиненъ и подверженъ отъ сихъ, кои бы другому обиду адѣлали, или бы ю адѣлали угрожавали (намѣравали), который бы то ни было.

11. Верховный Князь и Сенатъ Народный настояща управленіе, междуособнымъ равнымъ гласомъ и согласіемъ что бы могли закономъ править сего народа сходно, и общему народно благополучію нужные, основати и у дѣйствіе приводити: на сихъ же аки на добрыя и цѣнныя столпы народнѣ благополучіе и благодѣйствіе оснивается; и акоеже двѣ руки и разумъ соединити своимъ силами, Богомъ даними, начали роду многа и чудна въ добротѣ и постоянствѣ на семь свѣтѣмъ содѣлываютъ, которые несоединени адѣлать немогутъ: Тако и верховно лице и Сенатъ са добрымъ своимъ договоромъ и согласіемъ многа добра тверда и постоянна своему отечеству и потомству а себѣ славу и заслугу могутъ, содѣйствіемъ Божіемъ признаючи, устроить и утвердити, акоеже о сихъ Спаситель упоминая глаголетъ:

„Идѣже два или три о имени моемъ, и азъ посредѣ ихъ“ Евангеліе, Матѣей Гл. 18. с. 20.

12. Тако симъ именованнымъ образомъ верховный Князь и Сенатъ возмозгутъ Архи-Пастире и Пастире, начальнике и приставнике общаго сана, сынове отечества своего, потомъ въ недостаткѣ и странне провидѣніемъ и согласіемъ

емъ выше реченымъ, образомъ предположеннымъ, избирати и приставляти народу: и по обстоятельствамъ народа ихъ прибавити, умолити, и по причинамъ ихъ измѣрити: разна общества для общаго пользы народнѣ съ особеннымъ некими правами устроити: Провиждѣніемъ титуль, достоинства, и иныя награжденіемъ лица всякаго сана заслужена въ признаніи общаго народнѣмъ пользе, или своего отличія, въ чемъ бы то ни было, за добрый примѣръ производить, награждать и поощлять, такъ же и са особеннымъ некими правамъ за време и за владѣ обдарить тѣ.

13. Противнаго Богу и Царю, невернаго верховнымъ Князю и Народу, нарушителя благочестія и общаго тишине, шкодливаго общему благополучію, въ чемъ бы то ни было, слякаго дарованія и добра лишити и казнити, и взыскающимъ обстоятельствамъ такового и изгубити и проч. проч. — И вся праведно са извидѣніемъ Судомъ кончить, и вникнуть одѣ предположенныхъ важныхъ предметовъ безъ согласія верховнаго князя и сената въ дѣйствіе непроизводить тѣ.

Примѣчаніе. Согласіемъ Князя и Сената для междособіе ихъ лучше и сигурнѣе едни другимъ дѣйствіи предохраниемы, въ некоторыхъ предѣлѣхъ могутъ се едни другимъ и подчинити, или клятвою взаимно обвѣзати. — Равнымъ согласіемъ иѣна дѣла могутъ се назначити, которыхъ рѣшеніе да зависитъ одѣ самаго Князя.

14. Что бы Народъ Сербскій полную получилъ свободу свое Богослуженіе и вся обряды церковныя одѣ закона и обичая христіанскаго касающія се, по законамъ и обичаямъ своимъ совершалъ, и средства сему Богослуженію нужна и недостаточна строятъ и по народнымъ обстоятельствамъ прибавлялъ и проч.

15. Къ познанію Бога и Царя, къ разумнѣнію законовъ царскихъ и гражданскихъ, къ почитанію благочестія и родителей и ближняго своего и ради нужднаго къ животу руководства каждаго принадлежащаго и проч. — народъ руководствовати къ наукамъ и просвѣщенію, которія науки и просвѣщеніе такіе по разности обстоятельствъ народныхъ, свобода да будетъ народу сербскому тѣхъ воздати, прибавляти и умножавати. —

16. Руководяныя (фабрики) всякаго рода, какіе бы то ни было, которіе бы народъ Серб-

скій во своєї землі во общу поляу построи могъ, что бы таковыя строи и воздѣлавалъ.

17. За народъ ить Сербіе одбѣгающій, и у Сербію прибѣгающій, для сего, что бы народъ Сербскій никого страшивалъ, никому отпѣивать: злочина же большаго преступленія нѣма поименія который возвратитъ намъ, и мы таковыя поименія да возвратимъ емъ.

18. Всяка торговина чужа, коя будетъ позволенна коды насъ, и наша, коя будетъ позволенна коды другога, да е свободна, въ равномъ призереніи сигурности, почести, и всѣхъ податей личныихъ и стваротъ.

Сія же оглавія здѣ нѣкая назначуемъ, подробности же сихъ и прочіихъ обстоятелства послѣдующихъ времени принесутъ.*)

ПРАВЕДАНЪ СУДІЯ.

Карль V. путуюћи едан-путъ одъ Антверпна у Брисселя, нѣгови кони згазу едиу овцу на путу. Пастырь, кои за згажену овцу нѣе наняну добыю, тузи цара, и парница се повела, као и коды други приватны людій. Овай се поступиакъ недопадне двору, и тога ради призвоу судію. „Я самъ,“ проговори судія, „подамъ царевъ; а! у смотренію мога судейскогъ званія, я самъ само поданникъ правде.“ Овай е одговоръ тако велико унечатаніе на цара учинио, да се онъ съ овимъ човекомъ одъ тога времена у найважнѣмъ догађаица савѣтовао, и нѣму е при свакој прилици свое почтати е указивао.

Д. Аврамовић.

КАКО СЕ БРЗО ПОВИНЕ У ЕНГЛЕЗКОЙ ПЕЧАТАЮ.

Ево ново доказателство чудесногъ типографическогъ художества! 14. Фебруара дрикае е Робертъ Пилъ слово поводомъ предложена бюджета, кое е одъ 20. минута предъ 5. чакъ до 6. минута предъ осмымъ часомъ, давае 3. сата и еданъ черетъ трајало. У поласъ на 9. сатѣ, даде на 35. минута по оконченію слова, изишло

*) Уложакъ овай некога устава или закона србскога саопштио намъ е г. С. I., незнаючи вѣсти казати, да ли е то нагодъ у дѣйстви было. Мы судимо, да ѣе то были плавъ некога устава, кога е родолюбивый Николаевићъ (вѣрна му пакхетъ!) было за отечество свое прадіо. Пгесте само, што нѣ у цѣлости сачуваши. Учредниакъ.

е то исто саово у 10. стубова у иопинама „Сунъ“ печатано, кое се по нарочитимъ сурукціямъ по свима провинціямъ краљевства разаслало. Ова волнебствена браѣна найболѣ насъ унѣрава, колико учинити може разумно раздѣланіе посла. Новине „Сунъ“ имале су овогъ дана у Парламенту дветорицу браописца, кои су е свакій 5. минута мѣняли, а разсмотривши у овимъ престанциамъ свое рукописе одма су иѣ, да се печатаю, шилили. Цѣо овай посао извршавало се съ таковымъ точношю, и съ таковымъ порядкомъ, да свакій престанакъ у време іонше траюћегъ слова, за 20. минута после предава у типографію, већ е сасвимъ было напечатанъ.

ПОЗДРАВЪ

Высородноме Господину

ФРАНИО КУЛМЕРУ

О Д Ъ

І. П. плем. Новина.

ОТОЧАНИНА.

Одъ старихъ породица врењанъ
Яснославна Кулмера была.
Одъ знатна знатія рађао се Кулмеръ.
Ваза Славянину са јоуна
Сента питова

Поносъ е Кулмеръ и моћ врла
Срцемъ и умомъ, вольномъ и створочъ.
Танко ми перо за свана родоњъ.
Бесаръ свѣла благъ отацъ то зна;
Стоду Сремскоњъ

Жупана врховна милоствано
Даде баруна Кулмера Фрања,
На захвалу себи, но на радости
Срѣму, свемъ Славо-югу, милу.
Франъ живио

Лѣтахъ пуно честитыхъ! свіету
На хвалу дику, себъ на драгъ споменъ
У роду на Слав-дону! докъ тече
Слав-вѣкъ, свіетску быту равна,
Одъ старъ болѣй!

У послѣднѣмъ числу Подунавце у Православномъ Пыталю естотъ Петаръ Београђанинъ уиру 25 Октобра 1893. годъ читай: 23. Октобра.

Учредниакъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Книгопечатни у Београду.

№ 16.

Београдъ 21. Априла.

1845.

НЕВѢРА.

I.

„Мила мати, купи ћери
Бѣлу к'о свѣтъ хальину,
Некѣ е бѣла, а и лака
Као перце у вѣтру.“

„Њери мила, слатко дѣте
Инашѣ доста одѣће,
Плаве, жуте, и црвене,
Сваке боє, коѣ куће!“

„Мати, мати о купи ми
Бѣлу к'о свѣтъ хальину!“
Опетъ моли тужна бѣла
Свою майку доброту.

Зготовљену донесоше
Бѣлу к'о свѣтъ хальину;
Но прегледи тужна бѣла
И назъ срца уздану.

Обула е бѣле ризе,
Скоро што су ишавене,
И ружнице бѣле стручаѣ
Ноћној коси предене.

Ой невѣру тако чека
Тужна бѣла назъ данъ тай,
Опѣ недође; — а неѣ сунце
Свршило е свој течай. —

Съ Богомъ оstay бѣлий свѣте!
Съ Богомъ оstay Милане!
Любитѣ те твоя бѣла
И кадъ съ свѣта нестане.

Тако збори тужна бѣла,
И духъ Богу предаде;

Уцвѣлила стара майка

Саѣ кукаѣ настане. —

II.

Заушше на кулама звона,
Ой предтече Миланове среће!
Ерѣ ѣе саде предѣ Божинѣ олтаромъ
Опѣ прихвати вѣчиту заплету
Чисте любве, и вѣрности вѣчно
Одъ богате и предѣше Марѣ.

Веѣ су дошли у цркву женици,
Красно ти е обучена бѣла
Ой та срећна Миланова люба:
Нѣно вѣтло и превѣтло тѣло
Покриваше та хальина бѣла,
А у црної као поћца коси
Бѣло се еданѣ стручаѣ руже:
Тако ти е обучена бѣла,
Ко-што бѣла при самрти бѣла!!!

Кадъ духовникъ Милана запыта
Крстѣ у руци држаоѣи частный:
„Сине! ниси л' другой којой дѣви
Твою вѣчну обѣао любамъ?
Ту те пытаѣ предѣ Божинѣ лицемъ,
Богъ т' помог'о и Божѣи майка!“
Тишина е царствоваѣла смртна,
Чуѣ с' могло како куца срце
Иванредно Милана невѣрногъ,
Румено му све пребледи лице,
У мысли му дошла тужна бѣла,
Кою онѣ е опремѣо съ свѣта;
Устегне се. — И са бледи устѣи
„Боже! — Нисамъ!“ — — — слетѣла му
рѣца. —

Саѣ предѣ лицемъ Исусове майке
К'о да нешто уздану по три-путъ.
Ой невѣра устрашено гледа,

Упро очи у образахъ светый,
Чудновате проговара рѣчи:
„Бака слатка, но, тежко мени,
Негледай ме ты тако попрело!
Яо Боже, — — — скрите ме одъ нѣ!“
То изрече и на земљу паде. —

III.

У пролеће кадъ с славуи
Пѣсню поч'о пѣвати,
У сусѣдству тада су се
Зеленѣа гроба три;

У нѣма су боравили
Овогъ свѣта вѣчный сапъ:
Тужна Бака, нѣма майка,
И неутра тай Миланъ!!!

У Бан.

Т. Ивановиѣва,
Србѣнка.

НАРОДНА ПОЕЗИЈА СРБСКИ СЛАВЈАНА.

(По польскомъ и въ чешко-словенскомъ листа „Бѣсти.“)

Снима гранама далеко разширеногъ народа славянскогъ дубоко усаѣена е наклоность и тайно побуѣненъ въ поезиѣ простонародной. Жаръ лирическагъ пѣсмотвора окрепе се по цѣломъ тѣлу великогъ Славянства. Цѣлый е народъ пѣваюћий.

Погледаймо у найдавниѣ стародавности. Просте расподѣ пѣваю юначке пѣсме славянске; выши Барди производе торжествене и свечане спѣвоуе; жалостне оде, любяне елегіе разлежу се по свима лузима и гаевина. И волшебни аѣнци ти пѣваюћи душа неутѣшаваю се ни усредъ буре, несреће, промѣне и преврата быта народногъ. Пришелци Татара съ исламомъ, робство, бѣда, ладно очаяванъ по давнашней, одлетявшой среби, и изгубљене слободѣ: — све ове незогдѣ нису могле промѣнити уроѣеный значай народа славянски, почесто несрећны, непрестано пѣваюћи, вѣчно поетически!

Славяни германски подпали су подъ власть ѣмачку, угарски у едно съ допавшима Татарима спойали се, грѣци подаегоше царевима грѣцкимъ и отоманскимъ, руси пакъ татарскимъ и монголскимъ пришлецѣма морали су уступити. То се исто и съ другимъ гранама кољѣна славянскогъ догодило. И гдѣ, ни една одъ ти бу-

ра, ни една промѣна, ни еданъ превратъ небывае кадаръ првобитно, душама славянскимъ укоренѣно, дубоко упечаѣено свойство изгладити.

Славяни нису богати были у саобраштенію; подигао се истина Новгородъ, али много више германскимъ него славянскимъ упливомъ. Првобитно езро кољѣна славянскогъ забацило е свану цивилизацію поредъ живота патриархалногъ.

Иаъ неколико лѣтописеа, природу простоу представляюћи, саставля се цѣло првочетно књижество Муза славянски. Они нису знали другіе искреюсть душе свои на свѣто издати, него поезіомъ простонародномъ: то е единый остатокъ прошлости давне, изъ тавни прастары вѣкова славянски. Па и ти любяни спѣви гди-гди туфенародногъ боіомъ, ту тевтонскомъ, тамо грѣкомъ или азійскомъ наданути, имаю у себи различне одзвие, усредъ кои, на подобіе руде сребрие, слѣдъ живота славянскогъ се више, не толико у размышляваню и драми себе показуѣи, колико више у чувствованію и меланхолическогъ замышлѣности, у сладкомъ уображеню. Ту простосердична искреюсть, овде любавъ къ завѣчаню своему, оданость къ браћи и родбѣи, али невинно пастирско волшебство се появлюе.

Современо съ падомъ владе готске, а по разрушенію государства Атилова указую се Славяни на истоку Европе. Одудѣ е порекло ѣвновъ, незна се. Њвновѣ обичай су тихи, наравъ угодна, чини се, као да су на послушность напикнути были. Уређуно ѣвнове свое, а села ѣвновъ далеко се разширую по истоку и западу. Оставляюћи краине, мирно далѣ иду. Ту никаквы позорѣа нема, пити пакъ намира каковы. Сами обдѣлаваю ѣвнове, нѣти се кодъ нѣи невольнички руку налазило. Тако мирно, тако тишину любѣе поколѣнѣ морало се е сасвимъ као стало разбити о челичну силу и крѣтость сусѣдны народа.

Митологія славянска исто е тако дражестна, као што су обичай и мысли народа овогъ. И саме оде ѣвновѣ, юначкии божвиима грѣбе, немаю дивльѣ гнѣва ни прости у себи: „У Польску старый упливъ готскѣй прѣвий путь е ладу бою устрѣляваюћегъ се насиліа приукаю. У Русію скандинавска народность къ покорной и жалостной наклости славянскогъ ду-

ха привела се. И кодь свою ти одзига славянски грана опетъ е еднѣй своеобразнѣй, о едномъ пореклу свѣдочей.

Славяни имаю много пѣсама домаћи, ердачны свѣтова, на разговорима и веселая пѣванья. Живе су у њи, и на найвишемъ степену игре и радости, и ни у едниѣхъ любовнимъ пѣсмама нема толико чувствителности, ижнѣности и огня, као у славянскимъ. Юшъ за изиновія времена, кадъ су Руси Енглезима, Пѣмцима и Французима у поезіи послѣдовати почели, сачували су нехотице у свѣтима своима ону любовнѣ пріятност и угодност, оно красно простоте чародѣйство, кое се само изъ душе славянске излити може.

Према у пѣсмама говора польскогъ, чешкогъ, рускогъ и сербскогъ више нагомиланы согласны писмена око застрашуютъ, зато опетъ тай самый говоръ, кадъ се устима произнесе, мило и любко уву пріа. Но то нѣ тежко изяснити. Скупъ, кои се изъ найтврѣи согласны писмена саставляють быти види, найпріятнѣи гласоударенія у себи саживаа, кои се у народами атинско-германскогъ порекла неналазе. Говори народа порекла славянскогъ имаю и више такы ожива. Силнимъ, но неугоднимъ пригласцима нарѣчја, изъ смѣше латинскогъ языка съ германскомъ рѣчи поставши, немогу се назнати изобилии славянски нарѣчја гласоумѣрци (modula-se), гласоумѣрци наглећи, кои се ту урожену својости у себи имати чине, да се ланше увомъ схватити, него ли пригласцима написанимъ означити могу.

Међу нарѣчјама славянскимъ говоръ сербскій заиста е најзвучнѣи, за пѣванѣ најдѣлнѣи, и у разкопанимъ изразима најбогатѣи. И съ найманѣ рѣчиъ може онъ изразити разнообразна осѣђана и жель, страсти и сласти, радости и жалости душевне. Пуностъ и сила, ижнѣност и пріятност, простота и невинностъ зѣфелска, нежностъ срца и мысли ватрене, суза и пламень представяла се у дивнимъ свѣтима кодьна сербскогъ. Нема заиста умишлѣи, и за душу и за слушаѣи дражимъ свѣтова, него што су народие пѣсме сербске.

Ученый Сербинъ Вукъ С. Караѣић издао е сербену писменицу, рѣчникъ и збирку народниѣ пѣсана. Пѣмацъ Яковъ Грмъзъ начинио е изводи изъ писменице, а Полкина нека подъ именомъ Тафни тискомъ издаа е неке одъ пѣсана Ка-

раѣићемъ скупљены; но нико не тако позорливо, любовитно око свое обратио на просто-народну Музу сербску, као баронъ Екшитайъ у часопису своемъ.

Сербинѣ свуда, а особито у Срему и Банату пѣванѣмъ любовны пѣсмама радо се забавляю. Узъ тамбуру пакъ или узъ какву нибудъ справу свираюћи, пѣвають пѣжне, невинне идилице, пуње живости и любвиго весели. Ту авуци кишећи чувствования и оживиле страсти одзиваю се, ту опетъ стремительно ватрена каетва на невѣрника полеће, и изъ савршеногъ уживанія благости и слаткобе предае се пѣвачица туги, надежди и смрти у наручја.

Чистосрдачанъ, миранъ и пріятанъ е природный Сербинѣ; но кадъ га гнѣвъ подиже, ту пламтѣиѣи жаръ и огоньнѣсти његова напунава ужаеомъ, а тихо струна жуборенѣи и угодный свѣлъ у бору прелази. Оружани обитатели гора старе свое юнаке и просте раскодѣ вѣста пѣваю, у малу, струнама снабдѣвену справу, свему народу сербско-славянскомъ свойственне гусле свираюћи. Но волшебни свѣлѣи ти само се у Босни, Ерцеговини, Срби и Црној Гори разлежу, не пакъ у краинама одавно цивилизацији полудѣмачкој и полуталианској подложима.

Тежко е границу положити међу личикомъ и юначкимъ свѣтима Срба. Епопее сербске, или боде дуги одломци повѣстѣи юначки брао на оду, па и на саму драмму опоминио. У балаама нешто епѣсно лежи. Свуда као у Омеру покажу се привдеци (эпитета) како худећи, тако и хвалећи, а као што Грци у Илиади у почетку и на концу битке међу стало слово *Εὐχρηίδες*, тако у пѣсмама сербскимъ ствари славне, красне или пріятне другѣе се називаю, него бѣлыми. Б ли чудо дакле, што е и Богъ Срба бѣлый, царъ бѣлый? Светлостъ и невинностъ Славяни уобште съ понятіемъ бѣлости означавашу. Море у Срба свагда е синѣ, срце у вѣкъ ра остно, а голубъ бѣлый.

Любавъ братска, а особито узаймна ода-ность брата и сестре кодь Срба е нешто свето. Велика е жалостъ кодь њи, брата неимати. У поезіи сербској кунавица е вѣстница несребе: една одъ повѣстѣи њиовы прича, да се нека млада дѣвојка одъ жалости за изгублѣнымъ братомъ своимъ у ту птицу промѣнила. Чимъ дакле Сербини, койой е братацъ умро, кунавицу чуче, у плачь се погружава.

Одъ дѣце, а особито одъ двояка пѣвана
пѣсма, представилъ намъ двѣ мале сестрице, кое,
неимая брата, одъ свиле су га начиниде; но
у самогъ примѣру погледаймо пѣсму ову:

Дави сев брата неимале,
Па га вио одъ бѣле свиле,
Одъ бѣле и юшѣ одъ крвене;
Струкъ му межу драво дѣмширово,
Црие очи два драга канена,
Обривце морске пѣвице,
Ситно зубе два низа бисера;
Залажу га медомъ и шећеромъ:
„То намъ еди, па намъ пробесѣди!“

Любави супружеской даю Срби треће исто-
томъ мѣсто: млада снаша найвећма милуе брата,
па онда ручнога дѣвера, а текъ после мужа.
„Бдан-путъ изгуби“ — говори пѣсма една —
„жена мужа, дѣвера и брата. За привоѣ е косе из-
чупала, за другога лице е нагрдила, а за тре-
ћегъ очи извадила. Косе ће порастити, време
ће раче на лицу залѣтити, али закопане очи
нигда прогледати неће; — срце смрћу братскомъ
устрајило, на вѣки ће криво бити.“

(Продужение слѣдуе.)

ИСКРИЦЕ.

XXXII.

Быо е одавно лавъ изгубио богату гриву,
зубе и шапе, но оно нешто ноката страховито,
што му остало беше, была е славянска сила.
После тодики столѣтја, необычја на войску и-
ѣи, юште уздржасмо штогодъ юначие храбро-
сти; после погажени крозъ толико столѣтја у
незнанству, юште намъ е танана паметь, сло-
боданъ разговоръ и оштра мысао остала. Про-
стый народъ узтегнутъ, и миранъ и нагао, у
тѣлесномъ виду показуе свой духъ, бѣла и дѣ-
ла му е якость, лагана бутность, круте обрве и
добровѣстивъ помыслъ. Прама теби, мой народе
славный, нису многи други него полулюди. Не-
стыди се крви твоє, пази само, да ти чиста о-
стане, да ти куга градски опачина неуміе у ню
слабость, неволю и срамоту.

КНИЖЕВНО ИЗВѢСТІЕ.

Лави већѣ обратили смо позорность чита-
теля на важно дѣло г. Дра. Миклошича; сада

то на ново чинимо, пошто е оно на свѣтъ изи-
шло. Насловъ му е: „Radices linguae slovenicae
veteris dialecti. Scripsit Franciscus Miklosich, Phil.
et Jur. Doctor. Lipsiae 1845. — На вел. 8. Цѣ-
на му е 1 фр. 30 кр. ср. — Сисатель е у оной
книжти све форме рѣчій, кое се у кривено-сла-
вянскомъ нарѣчію налазе, потанко разаснѣо, и
оно, у чему су досаданія етимологи погрѣши-
ли, поправіо. Ово е онъ тѣмъ лакше учинити
могао, будући е при писаню свога дѣла упо-
требіо више стародревны рукописа: кое докоп-
нѣи изытательи истога нарѣчіа имали нису.
Затимъ наводи све корене (etyma) споменуто-
га нарѣчіа, съ латинскимъ и грчкимъ знамено-
ваніемъ и съ главнѣйшимъ формамъ, у коима се
исте рѣчи употребляю. Осимъ того сравнюе
се мало не свака рѣчь съ осталимъ славянскимъ
нарѣчіямъ, съ латванскимъ и другимъ сроднымъ
языцима, найвише пакъ са санскритомъ, кои се
за чудо слаже са славянскимъ языкомъ. — Да
мыслимо вышу ону корвьсть, кою ће ово дѣ-
ло изытательи славянскихъ нарѣчіа и други е-
зыка принети: свакій увиѣа, да ће исто дѣльце
тако рећи необходимо потребіо быти свакому,
кои се жели, као правый сынъ Славѣ, съ оста-
лымъ славянскимъ нарѣчіямъ упознати; зашто
овде ће као у огледалу видити све оно, у че-
му се славянска нарѣчіа слажу, и оно, у чему
се разликуе.

(Изъ Данице.)

НОВЕ КНИГЕ.

Србске народне пѣсме, скупіо ихъ и на свѣтъ
издао Вукъ Стеф. Караѣиѣ. Книжеа друга, у којој
су пѣсме юначке најстариє. У Бечу, у штамп-
ни ерленскога манастира 1845. — На 8-ку, стр. 643.

Слово, приликомъ славе княжеско-србскогъ
Лицеума, на светоза Савану, просвѣтителъ србскогъ,
14. Инуара 1845. год. говорено Срѣимъ Нико-
лѣмъ, Овогодишнимъ Ректоромъ, Природногъ Пра-
ва и Политически Наука привременымъ Профессо-
ромъ и Дружества Србске Словесности редовнымъ
Членомъ. У Београду у княжеско-србској тип-
гопечатни. 1845. — На 8-ку, стр. 38.

Учредникъ Милошъ Поповиѣ.

Издано и печатано у Правительственной Книгопечатни у Београду.

ПОДУШКА.

№ 17.

Београдъ 28. Априла.

1845.

ПОЗДРАВЪ НА БУРЂЕВ-ДАНЪ

ДРУЖСТВУ КОДЪ ТОДОРЧЕТА У МАЊОЈ ОДАН
У БЕОГРАДУ.

Врѣме натуру мѣня по створу
Свое, богодану, редомъ по земану.
Ярко сунце грѣе, свѣта нестас.
Ярко сунце више, мучна зима ниже,
Мати њ земля гута, храну плоду хвата.
Све с' одъ землѣ диве, све милѣ диче.
И мртво и живо стече рухо ново.
Ев' престас сваѣ и све се погаѣа,
Нѣко с' лашнѣ храни, нѣко с' болѣ брани.
Та свему угаѣа јасанъ данъ сѣ пролѣа,
Бурѣв-данакъ врани; дай намъ Боже милаѣ
Рахатъ га славити, а тебе хвалити!

I. H. Оточанинъ.

НАРОДНА ПОЕЗИЈА СРБСКИ СЛАВЈА.

(Продужање.)

Ружу, најкрасниј пољакъ на широкомъ по-
лю цвѣтоплодне природе, овај образъ красоте
савршене, обљубио е себи врсниј љубавникъ
србскѣ уједно као главниј придеваѣ у име-
новану љубезне слов. „Питона ружице“ „ру-
мена ружице“ есу најчешћи придеви љубавни-
ца у еротическимъ пѣсмама србскимъ. Дѣвѣ-
ка пакъ своѣгъ драгогъ обично „јрко сунце“
назива.

Но дай да видимо ту прекрасну ружицу у
тмѣ љубавнимъ подунавскимъ свѣтима, пре
него што се жаркимъ зрацима сјајошегъ сунца
развила! Као пунолукъ у себи затворена, ту
намъ се указуе дѣвица србска, пуна невиности,
сама себи непозната, живећи у природи, коя

ю са своју страна окружава сѣ чувствама и же-
лѣма јоште неразвитимъ.

Заманлива сѣди дѣвица украј мора, као
што намъ една изъ пѣсама србскихъ показуе, и
сама себи овако говори:

„Ахъ! Боже милаѣ и драгѣй!
Има л' што шире одъ мора?
Има л' што дуже одъ поля?
Има л' што брже одъ коња?
Има л' што слаѣе одъ меда?
Има л' што дражше одъ брата?“

Каква е то дивна простота душе, представ-
љна тако лѣпо, а тако кратко! Одъ стварѣй
поредъ себе у природи постављѣна, кѣ себи
самой, изъ осѣћаню љубави ступајући, она и не-
мисли, да би мимо братске љубави јоштъ дру-
ге какве милости бити могло. Но на то јој
одна и раба изъ воде говори:

„Девојко луда будало!
Шире е небо одъ мора,
Дуже е море одъ поля,
Брже су очи одъ коња,
Слаѣи е савакъ одъ меда,
Дражѣи е драгѣй одъ брата.“

Преида читатељ милољуба простота мла-
ды дѣвојка у многимъ таквимъ пѣсмама дивно
обузима, тимъ више придае јојмъ волшебности
она љубжност и просрдачност, којомъ се љу-
бавне желѣ и чезнѣни у развијаној се дѣвојци
поjavљују. Желѣ у едној пѣсми замилована дѣ-
војка:

„Да самъ једна студена водица,
Ј би знала, гдѣ би извирила.
Извирала б' драгу подъ прозоромъ,
Гдѣ се драгѣй свѣлачѣ и облачѣ;
Небы л' ме се драгѣй напоио,
Небы ли не на срцу носио.“

Съ подобномъ ѣжншоу и изъ срца залю-
блѣннѣхъ млдѣхъ любянемъ желѣхъ изливашо се:

„Бога мѣхъ мочне испенѣно,
Да се створи край мора бисеромъ,
Гдѣ девоикѣ на воду долаетъ,
Да га купе себи у недрага,
Да га нику на зелену свилу,
Да га межу себи подъ грѣца;
Да онъ слуша што кой говори,
Говорила свака о своему,
Говорила драга и о нѣму.“ и т. д.

Дражестинимъ боямъ представля се животъ
млдѣхъ залюблѣхъ у простонароднимъ пѣсмама
србскимъ. Као да никаква бура небы смѣла за-
вращати тихо-ясно небо, угнѣнаше се надъ гла-
вама мленаца драги, безбрижно разви се цвѣ-
ће првы осѣнаша у срцу ѣжншомъ. Погруже-
на у сновима любавинимъ незна любѣхъ дѣвоикѣ
ни за канку бриту, изузимаюши ону, да ю за ста-
рога неудаду. Умиваюши лице, говори у себи дѣ-
воикѣ у пѣсми одной овако:

„Да знамъ лице, да ѣ те старъ любитъ,
Я бышла у гору зелену,
Савъ бы полетѣ по гори побрала,
Изъ нѣга бы воду издедила,
И съ нѣомъ бы те свако утро прала,
Кадъ старъ любви, нека му е горко.
А да знадемъ, да ѣ млдѣхъ любити,
Я бышла у зелену башчу,
Сву бы ружу по башчи побрала,
Павъ бы воду изъ нѣ издедила,
И съ нѣомъ бы те свако утро прала,
Кадъ млдѣхъ любви нека му мирше,
Некъ нирише, и некъ му е драго.
Волнѣ съ млдѣхъ по гори одити,
Негъ са старѣмъ по бѣду двору;
Волнѣ съ драгимъ на камени спати,
Негъ са старѣмъ у меканой спати.“

Подобно и у слѣдуюхой пѣсми:

„Дѣвоица воду газн,
Ноге юй се беле,
За нѣомъ иде млдѣхъ моече,
Грѣтомъ се смѣ:
„Газн, газн дѣвоице
Небы м' мой была! —“
„Кадъ бы знала и видѣла
Да бы твоя была;
Млекомъ бы се умывала,
Да бы бѣла была!
Ружомъ бы се утирала,
Да б' ружена была;
Свиломъ бы се опасала,
Да бы танка была.“

Као-годъ што се дѣвоикѣ страши, да се
за старѣхъ неуда, тако исто зебе она у срцу
своѣмъ, да ю за недрагогъ дали небы. Предивна
една одъ ти пѣсмама, садржаемъ одной измежу
наведени подобна, уприво хомерически починѣ:

„Конѣ зеленку росну траву пасе,
За часъ пасе, за два прислушнуе,
Гдѣ дѣвоикѣ свою майку моли:
„Недай мене майко за недрага,
Волнѣ съ драгимъ по гори одити,
Глоѣхъ зобати, съ листа воду пити,
Студенъ камень подъ главу нестати,
Негъ съ недрагимъ по двору шетати,
Шекеръ ести, у свилѣ спати.“

Да небы како побѣдливѣе майке нѣине лю-
бавъ нѣинову дознае, труде се найнѣшма дѣвоикѣ
не у пѣсмама србскимъ, и одъ-тудъ долаетъ она оп-
троумни савѣти, кое залюблѣну дѣвоикѣ дра-
гомъ своѣмъ и напротивъ давати видимо.

„Ой дѣвоикѣ, ружена ружице!
Ни саѣна, ни пресаѣнана,
Ни студеномъ подомъ заливана,
Ни тразана, ни омѣрисана,
Ни любѣна, ни омѣлована!
Да ли ми те душо полюбити! —“

Тако любавинѣхъ пыта милу свою, но я о-
на му одма обозрительно и домыслило на руку
дае:

„Мошъ юначе koliko ти драго;
Башча моя кодъ линаде твоѣ:
Я ѣу доѣхъ цѣѣхъ заливати,
А ти доѣхъ конѣ препинати;
Любъ, юначе, koliko драго.
А м' не некой по лицу ислати,
Да ми майка невозна на лицу.“

Юштѣ нѣине досетливости и поетичности
има у себи савѣти онай, кон у другой пѣсми
любавинѣхъ драгой своей дае:

„Хайде драга да се мѣлуемо,
Гдѣ рекнемо, да се сѣстанемо;
И м' у моѣй, и м' у твоѣй башчи,
И м' подъ моѣмъ, и м' подъ твоѣмъ ружомъ;
Ты се драга прѣтвори у ружу,
А я ѣу се у бѣлогъ лептира;
И ѣу летеѣхъ вѣрипати на ружу;
Мыслиѣхъ да я ружу крунѣмъ,
А я любинѣхъ потайно дѣвоикѣ.“

Но шта успѣваю савѣти ови? Они мысле да їй нико невиди:

„Ал' нѣ гледа зелена ливада,
Па казуе стаду беломе,
Стадо каза своему пастиру.
Пастирь каза на путу путнику,
Путникъ каза на води возару,
Возаръ каза сраовой лаѣ,
Лаѣ каза студеной подици,
А подица дѣволичѣй маици, и т. д.“

И неразумна дакле створена, стадо, да! и без-
животне ствари: ливада, лаѣ, вода, одкриваю у
їѣсмама србскимъ тайне залюблѣны; ербо нечи-
на, а у едно и ватрена мысао Срба незна у про-
стоѣ ништа мртво и безчувствуюће на ши-
рокомъ полю природы. Ако се што маче, то е
їѣму животомъ надануто; вѣтромъ колебаюћѣй
се растѣ, преко камичана жуборѣћѣй поточѣти
оживљѣни су у божественой ѣговој мысли, и
у неразумителномъ шуму и жубору ѣговымъ
полаже поетическа душа ѣгова разговоръ съ
тайиннѣй слама, кое до судбина людски досежу,
као што су Виле и друга непостижима суще-
ства. У ѣѣсмама србскимъ сунце, то „драго дѣ-
те Божѣ“, на юначку дѣвоицу тужи се; мѣсець
звѣзду даницу дозива, звѣзда дѣвоици вѣсть о
драгу доноси; славу тамо о тайноствима срца
залюблѣны међу собомъ разговараю се. Конь
юнака у битку носѣћи побѣду предсказуе, ржи,
и даши за бой; ястреби окрећу се по воздуху,
на части се тѣше, кое їѣмъ убойници справляю;
па и мѣста съ узвышенѣмъ бреговима озго стр-
мећи разговараю се у дружтву, одговараю на
пытана и туже надъ судьбиномъ обывателя гла-
домъ или боямъ домовнымъ уморены; словомъ
цѣла природа дѣла радости и жалости чувства
пуногъ Србина, ербо осѣћанѣ, изъ душе ѣго-
ве изтичуть, разлива се по цѣломъ створеню.
И управно та обилностъ чувства чини га за сва-
ку тугу прѣмѣльнимъ, и као што се изъ цѣ-
логъ народногъ пѣснотворства види, нема
сладки разкошѣй, уедно узимаюћѣй толико при-
емљивости за їѣга, као тугу и тѣпљѣнѣ, чему
се онъ тако радо одае.

(Продуженіе сѣдѣна.)

ДРЖАВИНА БУКВИЦА.

(Одъ А. Н.)

(Продуженіе.)

Цѣло законоподавство има ту цѣль, да дру-
жевный порядокъ произведе, даваюћи свакомъ
свое право и заштитѣваюћи га отъ повреде
овы.

Кады бы духъ народа тако добродѣтели
быо, да свакогъ чловека по себи свое дужности
испунява, то ништа небы нужно было, него
правила споилинѣгъ обхождѣнѣ узаймно опре-
дѣлити, па бы се найлѣпше дружевно согласіе
произведе.

Нема неће причине къ нарушенію законо-
га поредка, него положеніе, кады чловека незна
одкуда не себе и свою фамилию издржавати.

Къ дружевномъ порядку принадлежи, да
свакогъ членъ дружтва или толико собственогъ
имана притажива, да одтуда живати може; или
да таковѣй занатъ ради, кои е за дружтво по-
лезанѣ, и коимъ се онъ извѣстно издржавати
можетъ.

Законы се зато ненаблюдаваю, или што їѣ
люди непознаю и неразуму, или што у ѣѣма
разумногъ основа неувѣраю.

Ништа не за државу важнѣе, него добро и
савршено устроеніе мѣста државны чиновника.

При опредѣленію државны чиновника мора
правителство у виду имати 1) да е ѣѣновое чи-
сло соразмѣрно явнымъ пословима; 2) да су чи-
новники неумитни; 3) да су вѣшти.

Болѣ е и безъ судїа быти, него їѣ такове
држати, кои се подмитити даю.

На найвиша достоинства у држави мораю
се само честни и неумитни люди поставляти.

Само онаѣ чиновникѣ служѣ државѣ на по-
зу, кои е за оно знаніе, у коимъ се налази, спо-
собанѣ, и кои у истомъ свое задовольство на-
лази.

Одъ оногъ чиновника нема ползе, коя безъ
волѣ служѣ.

Гди приватне силе къ одржанію порядка
сидѣйствую, ту е у цѣломъ дружтву лако по-
редакъ одржати.

Добаръ поредакъ бѣѣара и слугу есте ва-
жанъ предметъ полиціе.

Само она преступленіе своѣо ваобште слу-
гу, ко у криминаль спадаетъ, треба предъ судѣ
да долаже, а домаће погрѣшке треба да казни
полиціа.

Узаконѣно време, када се слуге погаћати
и у службу узимати могу, приноси много къ до-
бромъ порядку.

(Продуженіе сѣдѣна.)

МЕДВѢДЬ, КОНЪ ЧОВЕКА СРЕБНЫМЪ УЧИНІО.

Некій ердельскій ловаць, тумарао є по бреговина, у Банату на сръбској граници межу войомъ Молдавоу и Меадіомъ. Мало є сѣнга было пазо, кадъ онъ примѣти на едан-путъ съ єди-не высине доле човечіе стопе, кое су све некомъ прогнаномъ пустаїи принадлежало. Шта ће садъ да чини? Сѣнгъ є текъ садъ паз; а овай, одъ кога су трагови остали, мора да є скоро туда прошао. И вече наступи. Онъ є ишао право, куда іошть нико ніе пролазіо, али є опетъ было мало опрезањъ, да га пустаїа нестретне. Привеже свое чипеле наошакъ и по-ђе тако по стопана ошле. Напоследку дође на єдиу высину, съ кое примѣти некій бурдель гранама покривенъ и єдиу погашену ватру. Погледа обозрительно у колебу; у нѣой ніе было никогъ; али єдна чутура и ловацка торба показале су, да ће притяжатель опетъ доћи. Да поже онимъ истымъ путемъ натрагъ, може му врло лако у руке пасти, одбѣгнє ли на другу страну, то ће онда притяжатель колебе, држе-ћи себе за одривена, трагомъ му слѣдовати. Вече є было преовладало, нѣгово є одваженіе морало брзо быти. Близу пустанскогъ огништа, стояло є єдино лѣко, густо прикривено дрво, на комъ се онъ неприхѣтно узузакє. Текъ што се у гранѣ саврѣо, угледа єдногъ човека приближавати се. Близилливо сматраше онъ стопе овога, уђе съ припасанымъ оружіемъ у свою колебу, посмотри опетъ све и чинише се немірнымъ быти; подпалї свою ватру, метве єданъ овчїй бутъ, запече га, и во є съ добрымъ апетитомъ, піо є іошть болъ сръбно вно изъ чутуре. Кости свога печена баци низъ стрмени-ту высину. Онъ се нечовѣри своєю колеби у спаваню, него справи на другой странїи великогъ дрвета свою постелю за спаванъ; іошть єдан-путъ повуче добаръ гутай изъ чутуре; садъ положи свое дугачке турске пушке, чє-тыри пиштоли, итаганъ, мачъ и ножъ порєдъ себе, одрєши свой поясъ (ово є съ сръбскїй пу-стаїа) и засни єдма. Кодъ Ердельца на дрвету межутимъ су се различїе мысли мѣнале, већъ є было єдан-путъ свою пушку на нѣга управіо, али се бою, може му слагати; пакъ ако пустаїа чує, онъ є изгублєнъ. Съ друге стране пакъ

чинило мусе неправо, пустаїо при нѣговой мир-ной вечери убити, онъ ааклочи мирно чекати докле пустаїа у ютру неюде, пакъ после и онъ да се уклони. Кадъ є пустаїо врло лѣко заспата угледао, добє волю, іошть садъ свое рѣшеніе предузети. Већъ є онъ чѣхъ доле сѣни се, али на высини брєжулька чу се лѣхъ широпотъ, кое є онъ себя єдма изяснїо, да каква животина ов-чїе кости глѣже, кое є пустаїа доле подъ брє-жулькомъ баціо. Наскоро затимъ приближи се єданъ великій медвѣдь. Онъ хѣде овога уби-ти и тимъ себе и пустаїо ослободити, али се уздржи, да небы тимъ медвѣдь волю добїо на дрво се узузжати. Медвѣдь приближи се др-вету и спреманше се по стабуу пенати. Садъ се подигне ловцу коса, и съ лѣвымъ оловомъ на-пућна пушка была є већъ управлѣна на нѣга, али медвѣдь окрепє се одъ стабла и оде пушъ обонїиѣ кривагогъ печеня, кое є пустаїа рука-ма растрго было. Кадъ дође надъ онимъ, ухва-ти га на-єдан-путъ за прєи и єднуєе доле низъ стрменъ, наравно близкой канвой єеїни. Ло-ваць є іошть садъ чуо вину пустаїе, и скине се слѣдуюєгъ ютра са свогъ дрвета, узе ору-жіе и поясь пустаїа са собомъ, безъ да є икомъ штогодъ казао. Онъ купи наскоро затимъ є-дино мало сєлско добро, ожени се и живїо є са сво-їомъ породїцомъ по своемъ начину врло добро. Поясь є неколико различїи дуката садража-вао. Текъ после 10 година, приповѣдо є онъ своимъ некомъ прїятелю овай чудной случай.

Светозаръ Јовановїиъ.

НОВЕ КНИГЕ.

Досїтелъ Обрадовїиѣ Писла Домаѣа, знаѣца-ма и прїятельїаа разномъ приколѣмъ писана. Из-дана Григорїємъ Возропїиєлѣмъ, Книгоєвєзєцѣмъ и Книгопродавєцѣмъ. Частъ десєта. У Београду при Правїтєлєстєнной Книгопечатнїи 1845. — На 8-ку, стр. 185.

Руководство къ брзлѣмъ и закомъ научено грє-чєскогъ и сръбскогъ єзыка одъ Георгїа Киридїса и Вєтїмїа Лєрааловїиѣа. У Београду, при Правїтєлєстєнной Книгопечатнїи 1845. — На 8-ку, стр. 136. — (Грчїи и сръбскїи.)

Уредїиѣ Милошъ Поповїиъ.

Издано и печатано у Правїтєлєстєнной Книгопечатнїи у Београду.

Ш О Д У Н А В К А.

№ 18.

Београдъ 5. Мая.

1845.

ПРОЛЕЋЕ.

Зима прође, небо с' ведри,
Циче люте слави с' снегъ;
Ту њ пролеће, све нећ едри,
Ледъ са лица скиде брегъ.
Векъ се виде сине горе,
На њимъ пунакъ или цветъ;
Стужу прождре синъ море:
Савъ с' у живость преда светъ!

Трава растеъ мирисъ дзе,
Њимъ се дачи песне дугъ,
Што му такавъ райско маз
Светий мирисъ посла югъ.
Птице гизда себи кровъ
Вукъ' блато, на и влатъ,
А заедно, све по двое,
Клюномъ своимъ много-кратъ.

Поточици бистри угъ
По каменю дижуъ' скокъ;
И пчелице тамо зугъ,
Будъ њ мази цвећа сокъ.

Пастиръ младый овце пасе
На поляни Штурца свогъ,
А лавци му стадо красе,
Дарова њ вѣчный Богъ!

Садъ и ратаръ почке преже,
Па на њиву учо плугъ;
Юшъ виноградъ гвождѣкъ реже;
Снажно крчи густый дугъ.

Где! свудъ пева громко радникъ,
Хвалеъ' Бога чисто таи;
И Живанъ*) слави празникъ,
Трингосемомъ дигнутъ храмъ.

Све с' на свету садъ весели,
Каждъ му Весномъ букну гай,
Нити лише штогодъ жели,
Врѣ нећ любкій дође Май!

М. Тинићъ.

НАРОДНА ПОЕЗИЈА СРБСКИ СЛАВЈАНА.

(Продужениѣ.)

Ко бы изъ неколико недриње пуны повѣст-
тей, бодрость дѣвоачку свѣжымъ боима красую-
ћи, на свеобиту веселость у значаю србскомъ
закључавати хотѣо, яко бы заблудю. И овде
као и на многима мѣстима међу радостнымъ ус-
кланицама жалѣше уздицае тужити чужомъ, и при
мраци не редко навлаче ясный сводъ весели и
радости. Послушаймо само ону уздишну ту-
гу усамљене дѣвојке:

„Тавна ноћи, пуна ты си мрака!
Серце мое юшъ пуниѣ љда!
Јадъ љдуемъ, никомъ неказуемъ:
Майке немамъ, да љоѣ иде кажемъ,
Ни сестрице, да љоѣ се потужимъ;
Едно драго и то надалеко:
Докле дође пола ноћи прође,
Докъ пробуди љици запѣлаю,
Докъ подљуба саба зора буде:
Саба зора, айде драгій дома.“

Такође и оно красно туженъ дѣвојкино:

„Ах! моя водо студена!
И моя ружо румена!
Што с' тако рано процапа?
Немањ те коме тргати:
Ако б' те наиди тргала,
У мене майке нема;“

*) Церера, Богиня земледѣлѣя у стары Славяна.

Ако б' те сеп тргали,
 Сеп се мот удала;
 Ако б' те брату тргала,
 Братъ ми е онъ на войску;
 Ако б' те драгому тргала,
 Драгѣй е одъ мен' далеко;
 Премо три горе зелене,
 Премо три воде студене."

Према таква уздишућа туга некимъ сладко трояваюћимъ осѣћањима срце слушатељно папуњава, тимъ страшније и осѣтнѣе напротивъ прозвонају клетве надъ невѣрникомъ, невѣрникомъ и опадницима пронешене една одъ ти пѣсама говори:

"Сву ноћ ми соко пренѣла
 На Миланову пещиру:
 Устави горе, Милане!
 Девойка ти се удае,
 И тебе зове на свадбу,
 Ако јој нећеш на свадбу,
 А ти јој пошла благосовъ. —
 "Нека е, нека се удае!
 Нѣм јој неку на свадбу,
 Него јој шадљѣ благосовъ:
 Мужкога чеда немала!
 Колико леба поела,
 Толико еда имала!
 Колико воде попила,
 Толико суза пролила!"

Но много јошѣ страшније поражава клетва дѣвојка, изречена надъ кудесницѣмъ оговарачица, кои су женица одвратили были. Дѣвојка говори разлућена:

"Кон каже, да самъ одъ зла рода,
 Немао одъ срца порога;
 Кон каже люта као гуа,
 Губу му се око срца шле,
 У перцихъ му дѣто вагае,
 У ѣдринахъ зиму заногае;
 Кон д' каже самљива, дремљива,
 Боловао деветъ година дана,
 Немао у болести санка!"

Највећма пакъ душу потресао и срце поразавало пѣсме оне, у којима дѣвојке, одъ любавника родбникомъ резведене, или къ неодољивој удаѣби принуђене, тугу своју на свѣтло дају. Ко и. пр. може съ равнодушиемъ читати пѣсму ону, у којој дѣвојка младѣшу прстенъ враћа,

"Най ти прстенъ момче: мой те родъ нелюби,
 Ни отацъ, ни мајка, ни братъ, ни сестрица;
 Ал' не мојој, момче, на гласъ наношти,
 Брбо самъ и една несрећна девојка:
 И босваљкъ селѣ, мени пеленъ ниче.
 Ой! пелен', пеленче, моѣ горю цвеће!
 Съ тобомъ ће се мот свати нажити,
 Кадъ ме стану тузну до гроба носити."

Жалостиво обузима душу читатељну и она прозвонајућа пѣсма за недрагото сѣћана:

"Свѣгъ паде о Бурѣву даву,
 Неможе га птица прелетѣти,
 Дѣвојка га боса прегазала.
 За њомъ братацъ папучице носи:
 "Б' д' ти сео по погана зима?" —
 Нис мени по погана зима,
 Већ е мени по момъ срцу зима,
 Ал' ми нис са свѣга зима,
 Већ е мени съ моѣ майке зима,
 Која не е за недрага дава."

Кога неће обузети усхищенъ и ѣжњивостъ прѣтнотчувствуюће дѣвојке; она бывшемъ любавнику своѣмъ, кога е оставити морала, на ѣгово питањѣ, е ли се удала, овако одговара:

"Бсамъ драгѣй и чедо родила,
 Твоѣ самъ му име наденула,
 Кадъ га зовнешъ да ме жѣла мине,
 Невомежъ га: оди къ мени самѣ,
 Већъ га зовемъ: оди къ мени драгѣй."

Свакѣй таковѣй одломакъ есте драгоцѣнѣй, вѣчно-сѣноујѣй бисеръ прѣстѣнодрѣвногѣ пѣсмотѣвора славянскогѣ, равно о чистѣти чувствѣа, о прѣтнѣсти душевној, као и о ѣнѣтнѣсти народа нашегѣ свѣдѣчѣй. Дѣрајућомъ некомъ побожнѣшѣу, тимъ небеснѣмъ наданућемъ, душу све любавне пѣсме србеке, образи кодъ нѣа се указую понавѣнне изъ природе узати и боіомъ пастѣрскогѣ живота обучене. У Срба имаю све свѣзе прѣтѣлѣства и любави неко свѣто волѣшѣбно у себи, и редко се тво одважи нѣа прѣрушити. Срца, коя едномъ любавъ себи прѣсвоѣ, слаѣе и умиру заедно, него што бы се раздвоѣти дава.

"Зми, драга, доцкашъ у Субѣту,
 И ѣу юнакъ рано у недељу."

Поручѣ по звѣзди драгѣй милој својој, кою е майка одлучити изумѣла.

„Што рекоше, то и учинише,
Драга уири доцканъ у Суботу,
Драгій уири рано у неделю.
Саранише едно до другога,
Крозъ земљу иймъ руке саставише,
А у руке зелене ажуке.
Мало време затишъ востало,
Више драгогъ зеленъ боръ никао,
А вишъ драге ружена ружаца;
Па се вије ружа око бора,
Као свила око ките свила.“^{*)}

Узимо садъ и неколико извода изъ оногъ образа, кои намъ пјесме србске даю о станю удати дѣвојка. И овдѣ увидѣ завистљиве свастике, али тисти и зегони благо донаше кваре, а ипаче редко се међу завјеренима немири појављују за њинову собствену причину. Помыслио на време прве любви и опомињана често налазимо у другомъ образу пјесмотворца овогъ. Тако и. пр.

„Знаиш ли душо кадъ си моя била,
На момъ крилу грозне сузе лила,
Сузе лила, крозъ плачъ говорила:
Богъ убио ону сваку другу,
Која држи вјере у јоунаку;
Као што е ово ведро небо,
Часомъ ведро, а часомъ облачно,
Онака е вјера у јоунака,
Дока те любви узеху те душо;
Бесни прође и зна настане,
А онъ е онда сѣ другимъ разговара:
Кадъ обљуби: чекај до бесни,
(Ковачъ сађује.)

*) Не знамъ ли она пјесна „Сирѣ Омера и Мериме“ заслужује овдѣ, баръ одъ части да се спомене, гдѣ залюбљивај сине, нехотићу живљу своју уверети, коју му силногъ другу наметнути жала, баца се драгољубногъ смрти у паруча. Тако намъ пјесна та, пошто су њи себѣ, доконишави свједу, противъ вољѣ пјеснегъ смела, извјећу другогъ прина:

„Кадъ и мене о вечери било,
Вечераше кићени сватови
И сведоше двој младаца,
Акоже злато у мене душеме,
Сјде Омеръ на шарене сандуке;
Самъ се свачи, а самъ разласуе,
А самъ вјина руко и оружи;
Самъ говори а самъ одговара:
„Садъ не жени мов злато реки:
„Омеръ любви Фатну дѣвојку.“
„Неку тузави вјере загубати,
„Макаръ знао загубати главу!“

Она дакле јошъ последњи жезлъ њајши својој ала и гледи, да сваку сузину одъ несрећно дѣвојке, која тако-

РАЗЛИКА ИЗМЕЂУ ФРАНЦУЗА И ШПАЊОЛЦА.

Французъ носи доста дугачку косу, Шпањолоца врло кратко; Французъ једе много и брзо, Шпањолоца полако и врло мало; Французъ износи најпре жувано месо, Шпањолоца најпре печени; Французъ пије обично воду по вину, Шпањолоца вино по води; Французъ говори много при стоу, Шпањолоца ни едне рјичице; Французъ се цета после ручка, Шпањолоца сјди или спава; Французъ иде брзо, Шпањолоца порача лагано; Њирице Француза сађују својимъ господарима, Шпањолоца пушта и предъ собомъ. Ако се Французъ послана, то подиже руку и движе ево своје лице, Шпањолоца напротивъ подиже е, али е движе по својимъ ногама; Французъ моли са смирењемъ за мјадостино, Шпањолоца чини то сѣ невинъ начиномъ, чести и достоинства; осиромаша ли Французъ, то продае сие до кошуљ; напротивъ прво е кошуља, што ће Шпањолоца продати, мацъ и кабиницу за послѣдакъ задрати.

† Светозаръ Јовановић.

Беръ сѣ жутимъ срцеи праведну тугу олакшау, удави,
а притошъ и завѣта јој чини:

„Ту ли мене Аглаѣна злато,
Неушесъ гласа до била дана,
Дакъ се браћа вина нецалио,
И сестрице кола наиграи,
Себра њајна обже нецалио!“
То наусту на душину пусти.

А кадъ су га покаръ двора любезне његове по жели
његовогъ провала, овано пјесна настала даи:

„Ахъ Мериме сјди на персору,
Везахъ мене грозне сузе рони,
Накљ патишъ потио горори:
„Што е ово жила мов њајна!
Будъ живише, иде мов драго!“
Она сурѣ пали на врата,
Ахъ Омера носе изъ посла:
Она тужи као кукувица:
„Носишъ, браћо верољени!
Нерођенъ, као и рођени,
Спустишъ га на зелесу траву,
Да га жди Мејина дѣвојка,
Бсу а’ руке кзо што су биле:
Бс а’ у руку седећал табура,
Оне а’ драгогъ подъ пелчере доби.“
Њава паде, жртку е дигоме.

Како и то стурство, сие и синај животи жертивоућа
любави! жила чувствителности и ненарушима светина
дѣло жѣлта залюбљени! жасуа мов се редко гдѣ тако
у простотъ природи виду њајна може! —

АНЕКДОТА.

„Петдесетъ година прошло е,“ рече Абдерхаманъ III., „одако самъ Калифа; богатство, радость, честь, све самъ уживао и изцрпю. Краљви, мои суварници, почитовали су ме, боли ме се и завидиали ми. Што еданъ човекъ желати може, то ми е Богъ дао. У ономъ самъ дугомъ простору благополучија дане брло, у којма самъ се занаста срећанъ држао. Такови е дана четрнаестъ было. — Смирни, изъ тогъ учите величину свѣта, и животъ расушавати!“

Д. Аврамовић.

ИСКРИЦЕ.
XXXXIII.

Изъ Трацие, изъ државе юго-славянскога народа, излазили су дѣвце виде у грчку земљу. Орфеа и Лина народниъ гласъ каже предке смирскаго слѣнца. Изъ планински сѣгъова навѣтъ изида богата рѣка, коя у пролѣху рани травнице зелене и цѣће.

Изъ Македоніе, изъ државе юго-славянскога народа, изишао е орао прелѣи, кои до индѣйске крајне протезаше детенъ стрѣловити крила свои. Индѣйска земля послала намъ е ново мудролюбно савршенство, кое е човекъ юго-славянскога народа укореио у толике памети и толике вѣке, као другу вѣру.

Македонскій орао очистио е путъ другимъ орлима, да крозъ читаву Европу слободиѣ, и брже могу, тресући своя крила, укросити свѣтъ Исусовомъ крвљу, као росицомъ любви.

Одъ Црљове воде, одъ елиски ступова, летела е међу арбанаске расте голубица знаменита, научена да утѣши тихимъ своимъ гласомъ страхъ сакривени одеуда. Арбанаска земля дала е много-кратіи грчкомъ народу синове свои, и ушла е крѣпчио нову крв у грчѣе жиле уморене. Небы была безъ тога могла устати робинѣца гола, пшанине съ островима источнимъ јоште бы сванале у сну сужанства.

Смѣшанъ одъ њначиѣ и југославянске воде былаѣ потокъ, нов потоци Италио грѣшии-

цу. Нѣ безъ одлуке Божије, што е тајанскій народъ погазио у бѣдиой Далмаціи народъ славянскій, и изштетио му њгову наравну простоту.

Сна е дакле крѣв смѣшана; жалость и грѣхъ, бой и любовь, све су народе седињали. Нѣмци, Славјани, Грци, Латини, сви смо се одъ азіатски равнида разлучили, сви смо се опетъ приближили съ грађиномъ смрти или живота. Сви смо браћа у слабости и у крѣпости, у дикни и у срамоти. Нова грађа и старе гомиле, пустина и дворъ, море и гора, войска и тамница, зибка и гробъ, ово све нѣ него еданъ градъ, една отачбина сама.

МУДРЕ РѢЧИ.

Доста су се трудили онога, кои е готовъ быо за отечество умерти, сѣлно подпомагати; то е похвале достойно. — Но небы ли тако исто славно было, не дати ономъ одъ глади да умре, кои е готовъ за отечество живати?

Три ѣваола при клеветаню существуют! Коя као непријатељ клевети, томе е ѣвао на езѣку; — кои то радо слуша, томе е ѣвао у уву; — но кои таково безъ изпита и расуде на штету ближнихъ вѣруе и далѣ разпространѣва, томе е ѣвао у срцу.

Све е у храму милости великолѣпно, изумимаюћи врата, коасу тако снизка, да се крозъ њи пузећи увлачити мора.

Немуди се, да човекъ то, што Богъ заповѣда, нечѣни; та онъ и оно, што самъ хоће, чинити неможе?

А. Ч...сь.

НОВА КНИГА.

Збирка разны полезны и забавны предмета за годину 1845. Скуплю, пресео и у редъ ставио Гованъ Петровъ, Архиваръ Суда вароши Београда, Кр. Маѣ. Варлеѣе присудитель и закл. Адвокатъ. Четверта часть. У Београду, у Книгопечатниъ Княжества Србскогъ 1845. — На 8-ку, стр. 197.

Узредникъ Милошъ Поповић.

Издано и печатано у Правителственой Книгопечатниъ у Београду.

№ 19.

Београдъ 12. Мая.

1845.

М А Й.

На лаора любви крили
Преунилий трепти Май,
Разспайаю' мирись милый,
Кон дѣ блаженъ рай. —

Милостивно у одѣлу
Облачи се земный кругъ:
Листъ зеленый кити елу,
Гору, шуму, густь и лугъ.

Любичица цвѣта плава,
Кринъ и руйна ружица;
И роса се блиста трава,
Кадъ засни зорницѣ. —

И небесе све дивоте
У природе слеку храни,
Све драгости и красоте; —
Оку сладость даю' намъ.

Тамъ у поля и ливаде
Пунъ мириса райскогъ цвѣтъ
Беру красне дѣве младе,
Одъ нѣгъ драгимъ праве сплетъ.

Тамъ пастири у фурице
Ясногласне свираю,
Янъци пасу и овчиче,
Ириши се свираю. —

Райска радость свуда кляи;
Сладко струи пѣсна свудъ;
Любкій гласакъ кось нѣви;
У мильни тове грудь!

А славунъ преунилий
Обчарава пѣсномъ гай,

Хармоніомъ и небесномъ
Томъ поздравля благій Май!

Панта Топановићъ,
Служ. П. г. Философѣ.

ПРИЛОГЪ ЗА ИСТОРИЮ СРБИЕ.

Благородный Господару Войвода Грбовићу
Здравствуйте!

Являю Вамъ, како Вамъ шалѣмъ писмо и диплому, потвержено съ печатомъ нашимъ и Совѣтскимъ, кою изволите примѣнить, и по оной владѣти се. Друго, кусуръ отъ стараго пореза покупите, и намъ у Тополу пошлите, а што се ново узме резати, и купити, то бете све у Совѣтъ слати; ербо тако смо мы у договору са старепинама и са Совѣтомъ за нуждо наши, да се одржати неможно, ако штогодъ садъ неперечежмо, тако порезасмо по полу лавскогъ пореза; дакле на Валѣвску нахю допадаю 30,000. гроша и словомъ ведимъ тридесетъ хиляда гроша. Тако и за мензулане имаѣ трошакъ, коѣ, и плата мензуляцѣма у то исто можете порезати, да се у едно пореже. Тако како ово мое писмо примите, и разумѣте, отъ ятогъ часа састантесе съ Г. Протомъ, и Войводомъ Бѣремомъ Ненадовићемъ, и Димитріемъ Кедабемъ, и съ именована отъ нахѣ, и све спичите сваѣи отъ свое кнежине, колико не у коѣ глава изнети, и по главама ове новце, и за мензулане порежьте, павъ по колико Вамъ доѣ на главу, онолико и да порежьте, и то што скорѣ, найдалъ до 20. дана, кусуръ отъ свега да донесете сваѣи отъ свое кнежине у Совѣтъ. И то бете днѣти, да купимо рану за Москове, и нѣову войску; за топуѣ и добощаре уредите и како буде лепо време, пошлите иѣ на науку у Београдъ. Та-

ко ако Вамъ ние изишао по главами ланскій порезъ, а вы съ кметовима како за оно уредите, тако нека буде; пакъ изъ онога слега ако не ви до по 5. гроша на главу сваку, сасвимъ ако не по 3. гроша, или по 2. изини, само новци да изиђу сви. Сотымъ остаемъ поздравляюћи Васъ.

У Београду.

16. Январія 1811.

Верховный Вождь народа Сербскогъ,
Георгій Петровиъ.

НАРОДНА ПОЕЗІЯ СРБСКИ СЛАВЯНА.

(Конецъ.)

Пѣсме юначке, епопея Срба заслужую не мѣтъ оцѣны быти; кады бы то сходный знанъ правѣ цѣле ѣяове бую! Одмоуца епопея простонародны разлежу се юште по страшнымъ путовима южны гора србски, у тимъ дивнымъ краинама, неприступнымъ само за айдучке обыватель. Тамо су обычай прости, говоръ силанъ и крѣпакъ. Тамо се чуваю юште они епическы свѣти, коя се чине да зову новог Омера, да бы ѡй у едно спою. Нѣки одъ ти свѣтова садражаюу себи по 1500 редѣй; веѣа часть ѣяова пѣва славна и поесѣница дѣла народны юнака, юнака обколѣны прѣтезѣима и неприѣтезѣима, враговима, друговима и любезницама своимъ. Видити е у пѣсмама овимъ цѣлы садрай друженногъ живота изъ времена юште патриархалны. Нису познати пѣвци, кои су ѡй свѣвали; ко е ное поетическу способност у себи оесѣти, и духа е на стваранъ ѣяово спрѣложѣ, узимаюћи предметъ изъ повѣстѣй рухомъ поетическимъ одѣвены, и саставъ пѣсмотворный и себе садражаюћи. Такови плоди пѣли су пѣсмомъ на слушатель, или, што е сасвимъ редко, писмено на потомке пренѣли. И тако су се сачували свѣтови ти одъ умѣлаца къ умѣлаца прелазећи; они пакъ новимъ су ѡй красотама приодѣли, промѣнили у складу и рѣчи, донъ после дугогъ реда пѣвача усавршеня сталну форму на себе узели нису. Цѣло поколѣнѣ имало е често у такимъ свѣтима участіе; а безчислене тране, поэтизиранѣмъ таковымъ произишавше, пролетале су разновидно као дѣсь пѣсмотвори цуре свѣжости и дражести. Узнемо ли, да е народъ тай коды те необычне разновидности предмета, коды те раз-

личности повѣстѣй равно имѣо обычѣа, говоръ, вѣру: то се види, да свѣтима овима ништа не достало ние, него Омера канюгъ, кои бы ѡй у цѣло склѣпо. Слогомъ приближуу се къ прѣвобытнымъ пѣсмама грчкимъ, само што мѣнѣ драматичности у себи имѣо. Найбѣвни херой србскѣй Марко Краљвиъ опоминѣ на Херкулеса. Србе епическе пѣсме недосежу далѣ одъ столѣтѣа четрнаестогъ; а да су поредъ ти, коя су до наши руку дошле, и предъ четрнаестымъ столѣтѣемъ друге юште у народу существовале, по теченіемъ времена у заборавности дошле, лако се дае помислати. И юны юнѣци юште су за живота обшту народну повѣсть и славу получили. Дѣла, коя пѣсмама епическимъ за темель служе, тако су ясно и разговѣтно нареѣена, као у дѣлѣма пѣсника грчки. Но србскимъ пѣсницѣма не достало е оно чувствованѣ, коимъ е великолѣпна Елада надарѣна — идеали. Красоту форме, драматѣ размѣра, одмѣрену едноту, оуу безсмертну славу савремены пѣсника Софокла и Пиндара, полагаемъ такоферь у превѣликимъ пѣсмама простогъ народа србскогъ.

Нѣки прелазци и образи у пѣсмама србскимъ опоминю често на поезію саданѣй Грка. Стваръ та лако се дае оесѣтити. У Грчкѣй, а особито у Морей, слыло се у средѣмъ вѣку грчко поколѣнѣ у едно са славянскимъ. Осимъ того несмѣмо пропустити, и оуу еднакостъ вѣре, коя е међу Србѣма иъ цркви грчкѣй принадлежеѣимъ, и ондашнимъ Грцима была, изумимаюћи Босну одъ части махомѣданску, и неколико окружи вѣрски вѣре католичѣе, веѣа часть народа србскогъ облюбѣвну вѣру Елина припознае.

Често се починю епическе пѣсме србске, на поклѣнѣ грчки, будъ аллегоріомъ, будъ драматичнымъ пытанѣмъ; тако и. пр.

„Шта е оно чье на оной странѣ?

Иѣ звѣна зване, иѣ пѣли ноѣ?

Нитъ звѣна зване, нитъ пѣли ноѣ,

Веѣа сестра брату своимъ поруче“ и т. д.

Или она позната пѣсма „Асан-Агвинца“

„Што се бѣли у гора зеленоѣ?

Аѣ су свѣли, аѣ су лабудовѣ?

Да су свѣли веѣа бы окопѣли,

Лабудовѣ веѣа бы одѣтѣли;

Нису свѣли нитъ су лабудовѣ,

Него шаторъ Аге Асан-аге. и т. д.“

Сликъ уживаю Срби гди се самъ налази; али размиръ и ритму чуваю вѣрно. Као што кодъ Грца юнаци подъ упливомъ вишихъ богова стое, тако се исто ово и у епископскимъ свѣѣма србскимъ видати може; а то су највише тайне бытности, као Виле, те прекрасне банице дугокосе, у танкомъ бѣломъ одѣлу изъ облака у вѣтру летеће, које се ружичастимъ смѣхомъ на юнака осмѣлаю, сада су страшливе, садъ добродичице, свѣаю мушма и громовима, мутне збілю облаке, провајаю сунце, кривавымъ даждомъ поливаю полъ, гди не битка бити; пропасть ствараю гордомъ презретию, угрожаваю изданци, придодаю срце юнаку, ободравају га изъ дѣла великимъ, на благодарно потомство упуштају престоу овде на гробу, кои се падшему юнаку отворити има. Пловитба њина е по вѣтру нагла, као летъ облака, као блескъ мушъ и бѣгъ живота. Подъ такимъ упливомъ долази херой изъ дѣла великимъ и славнымъ; а чимъ храбра десница њгова штите и оклопе непријатељске порази, разлеже се пѣтъ слава о юначтву његовомъ по гора и долина милосѣѣне Србіе. —

Таковымъ начиномъ шири богатолуствений духъ познѣ србске све даљъ и даљъ гране и круну свою, цвѣће и плодове издае, кои не заоста, надъ се погледъ любопытливый испытателя съ красотомъ његовомъ изближе упозна, удивленіе и почитаніе свѣта на себе обрати. —

У Пришова 27. Марта 1845.

I. Илиѣ.

У Т Ъ Х Е

У БЕДИ И НЕСРЕЧЬИ.

(Изъ французке книги: „Principes Philosophiques.“)

Велите да сте несрећни; но треба намъ безпристрастно испытати, есте ли доста такови. — Дозволяте ли то испытати, и да заведно преждемо и насладимо разне степане беде.

Найпре вастъ питаемъ: бсте ли болестни? есте ли гладни? е ли намъ зима? есте ли подвргнути подъ драмъ неволи и робства, или сте изложени осудѣнцу прѣе и највише потребе, и ли опасности лишити се оне, ако небудете могли више издржавати мучный радъ? — То не, одговарате ми; будучи е ово судба простогъ

народа. И я велимъ да е тако, но и вы бете признати, да су и ови прости люди, ови работници, они робови, такође люди као и вы; да и они имаю съ вами исто порѣкло, исте страсти, иста права на срећу, и више одъ три четвртины рода човечіега за сребне држало бы се, кадъ бы оне могли уживати та преимущества, коя вы ни у што нецѣните. — Ако вы овай редъ людѣй надвѣшивате, благодарите Богу, што вастъ е поставио више равновѣсія оного обитѣтъ благостанія, које наитъ родъ уживати може.

Но осымъ обитѣтъ ставя и положена, яма поособностей печальны. — Вы велите да вастъ е природа снабдила свачимъ, што вамъ е потребно, но ставѣ ваше да вамъ нѣе сходно. То е чиста предрасуда! Оно е ваше право ставѣ, у кое вастъ е судба наместила и кое ваша личностъ опредѣляла, а не пѣево ваши дедова, ерѣ мера истога нѣе ова, коя бы могла бити, нѣе она, коя постои у самой ствари, и немогуће е да вы нигда нестоите ни выше ни ниже. — Не треба свагда да закѣвати, да морамъ бити оного истога реда, у коме намъ е было отацъ. Ако вамъ е судба, којей се допада оно узвишавати, што е нѣзско, а оно понижавати, што е високо, дала маиѣ блага, и маиѣ моћи и власти него отцу вашемъ, то вамъ е она онда означила виже достоинство, према коме морате се саобразовати; а свакѣй се може помоћу поредна и дѣятельности обдржавати местно и сходно своемъ стану. Овай сиroma, кои исходи одъ богатогъ племени, у строгомъ смыслу, нема више права на богатство и изобиліе његовогъ отца, као што ни овай владатель, кои изходи ма одъ како нѣзске породыце, немора бити нѣзакъ као његовъ отацъ.

(Продуженіе слѣдуе.)

С М Ъ С Н Ц А.

Берне е писао изъ Штутгарта 19. Фебруара 1822. год. о Берлинцима: „Врло е высокоуманъ народъ; вастъ изъ южны предѣла са највећимъ презиравѣмъ глѣдаю. И опетъ ѣиѣ преко цѣле године ни еданъ залоганѣй скорашнѣгъ меса у уста нецѣлали, они се са насолднимъ мысляма питаю, сазнѣмъ тавне ноћи кодъ нѣи никадъ нѣма, будучи да се са свѣрномъ свѣтлосіу служе. Тако се чрезвычайно са своимъ просвѣщеніемъ поносе и са закѣтовѣмъ потврѣваю, да е Фебусъ бранденбургскѣй богъ. Они су некога рода Французи, али зачнѣвши, или укисѣвши.“

6. Вукаловиѣ.

С И Т Н И Ц Е.

Човече, обрати се нудгоду хобеню да спокојство нађешъ; — срце право спокойство само у Богу налази.

Човекъ овај, кои за другога жини. любимацъ е Творца. Нјму сѣдуе слава, благодарностъ е нјгово украшеніе. Онъ и после нјгове смрти неће заборављѣти быти.

На ономъ свѣту одъ евачега видимо само цвѣтъ, а на ономъ плодъ.

Човекъ кои башъ никакогъ пріятеля нема, онъ е у средини отечества странаца.

Кога мрзи радити, онај е свое собствене сребре непријатељ. — Заслуга е зачина овогъ живота.

Кои се чрезъ покаяніе неукроти, тай нити е аа овај, нити за овај свѣтъ.

То е врло зло, кадъ казниѣо дѣте зна, да ће заштиту наћи; ерѣ оно онда своју казнь неправди учительной, а не својој непристойности приписуе.

Старостъ обычно уадише, кадъ се на младостъ опомене.

Жена е доста льна, вели Лутеръ, кадъ се своје мужу допада.

Любанъ е дѣте, а честолюбіе е гигантъ.

Супружнискъ е само ил' господаръ ил' слуга, онъ се мѣра повиновати ил' самъ узду држати.

Люди се обычно већма кланію предъ пунимъ целовима, него предъ пунимъ главами.

Шта подзую найбільа поученіа, кадъ по нѣма неживично?

Д. Аврамовићъ.

ВРАЛОМЕ РОДОЛЮБУ СРБСКОМЪ,

ГРИГОРІУ ВОЗАРОВИЊУ.

(Изъ Похуписе читаонице србске.)

Лайде вилу србска посестриво
Оди сада оли башъ никада!

Те невесто ты помози Србче
Заузме гусле вѣшто ударати,
Слабе гласе ты твоимъ зажеми,
Па и рѣзи невестоме перу
Кази жила посестриво вилу!
Србу вилу рѣди добротвору
Да узъ гусле и славно попеважъ,
Да попеважъ, иже му разноснѣ
По Србскомъ роду племениу.
Славно иже Возаровићъ Глаше,
Да рѣди позна свога добротвора,
Да га позна и да му поведа
Срца свога тоилу благодарно.
Кога вилеѣ срце добротворно
За сродничтво бѣе неуморно;
Кои рода свога удалной
Браћи сладкой на помоѣ притиче,
Скоро да би давно веѣ смислину
Непрекидно достигли намеру,
А ты коя посестриво драга,
Непочаси часа ни аднота
Веѣ се спуштай у мирисе башче
И роснога ту набери цвѣа,
Косно е зора распцѣтала,
И звездацъ любкій вприсъ дала,
Те одъ нѣга китнастѣ венацъ гради.
Поси итро србскомъ Београду
И увенчай мудро србску главу
Мудру главу Возаровићъ Глаше.
А иже хемо выписиѣ отца молитъ
— Моѣ-сила е велика нѣгова —
Да му дане живота продужи
А на дѣку и на славу нашу.*)

1843.

Лазаръ Поштићъ.

НОВА КЊИГА.

Пѣсмаица Скупіо и издао Радованъ Премошѣ. Книжка права. У Београду, у Правителственой Книгопечатни 1845. — На 8-ку, стр. 85.

Разрѣшеніе Загонетке у Л^о 14.

Цариградъ, Цар, игра, гра, градъ.

*) Оно е изъ признателнмъ чувствъ истекло, што е Г. Гр. Возаровићъ кнѣжину нашу сважно подупро и подпомогао.

Учредивъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Книгопечатни у Београду

Ш О Д У Н А В К А.

№ 20.

Београдъ 20. Мая.

1845.

ПРОЛЕТЕ.

Дуга зина, дуге ноћи
Покриваше дуги и станъ,
У чемера пуној ноћи
Бјесни сјајерт неспосанъ;
Све е живо онемило,
Небо с' тмушомъ замјенило,
Бдио бйше: ноћ на данъ! —

Текъ ако се кадъ продере
Вранетине грубый гласъ —
Но радости месождере
Заръ да вѣчный буде часъ?
Не, връ правда то невели:
Тай што спену судбу дѣли,
Уздисат' е чуо насъ.

И где, сунце опетъ сину
И волшебный створи чаръ,
Преливаю' у нилину
Савъ хоризонтъ, цѣлый шаръ!
Диня людскость и торжествю
Украшава сво естество,
Радув се младъ и старъ.

Већ на крвн руине зоре
Огледа се земный рай.
Све птичнице редомъ зборе:
„Зелени се и нашъ гай!“
Путникъ горомъ путуый
Виче: „Боже всемогущій
Неучини тому край!“

Но и опетъ зато хити
Да достигне мету текъ,
Бръ зна добро, да то быти
Неће тако за вилъкъ;
Весё ратаръ землю дуби,
Нитъ времена зато губи:
Тимъ злу спену справля лекъ.

Чуйте Срби, браћо драга,
И нашъ садъ е пролеће,
У комъ сва се сѣю блага
Желѣ животвореће!
Садъ е оно време златно,
Кадъ све килъ благодатно,
Згода агоду нашеће. —

Сложно дакле и одважно,
Дока пролећа цвѣта цвѣтъ,
Сѣять треба ёме важно,
Брѣ времена скорѣ е летъ...!
Другче ако насъ немарие
Томъ претече судбе арне:
И свой ќе насъ онда клетъ. —

У Пришови.

Јованъ Нилѣ.

НѢМАЧКО ПРАВОСУДИЕ.

Келиске Повине саобщаваю у последнѣмъ
своѣмъ числу више случаева о правосудію, кои
су за насъ одъ велике ползе, будући да про-
свѣштена Германія мисли, да смо мы Срби у
истомъ предмету нѣколико столѣтїа назадъ о-
стали. Насупротъ тога я ћу се потрудити да
докажемъ, да они много столѣтїа јошѣ дожи-
вати мораю, за отрести се одъ свога предраз-
суђена.

У кетенскомъ войводству, коя е државица
тако велика, да е Филаксъ невакоући крозъ я
прозъ протрчати може, безъ да бы промукао и-
ли се уморио, постои еданъ законъ, по коме
свакій, кои бы еданъ итапъ у шуми, или едну
пшблѣну у буди каковомъ забрану одѣкао, под-
ложанъ е казни, да 4 неделъ са колици робуе.
Проше есени еданъ старацъ, коя се збогъ ста-
рости и слабости са своимъ рукодѣлїемъ не из-

државати могао, одсѣче нѣколко прутаѣа, кои су у 2½ цванцика прецѣѣни, у едномъ забрану близу рѣке Лабѣ (Елбѣ) и у томе буде ухаваень. И за оваково преступленіе се осуди, да робуе тридесетъ и осамъ година и четири мѣсеца, и по пресуди е веѣхъ у Кетенъ, престольнй градъ, одведенъ, да се у колѣина упретне. Тежко ѣе овай старацъ свою досуѣну казнѣ преживати, ерѣ е веѣхъ 61 годину и нѣколко мѣсецѣй старъ; и кадь бы га Богъ живити оставіо, онда бы при повратку изъ свога заточенія уриво 100 година навршио. Сада е питаѣѣ: да ли су се суѣае са творцемъ небеснымъ споразумѣли, да помучутогъ старца у животу остави, докъ волю правосудія тогъ неспуни! —

Бдногъ лѣкара удовица, 64 годinie стара, коѣ е мужъ кодь обсаде Магденбургке у своемъ дѣствованіи при войсци пруской умро, сѣди сада у берлинскомъ заточеніи. Нѣзано е преступленіе сѣдуюѣе: безъ иманя и средства, после смрти свога супруга живила е одъ послѣ свои руку, и тако се е доувременно мучила, докѣ не остарила и обневидила; она се потомъ обратила на сиротинско управительство ради издржанія, получи еданъ таліаръ на мѣсецъ за препитаніе; по краткомъ времену іой се и тай одузе, почемъ е мѣсто послужавке получила, коѣ іой е еданъ таліаръ или два мѣсецно приносила. Али е гладъ на прошно натѣра, буде онажена и у затворъ ставлѣна; изъ овога безъ сваке подпоре одуштена, опетъ е покушавала радити — али бадава; старость и нищенъ сваке помощи примора е опетъ просити; повторително ухаваена да проси, осуѣна буде на три-мѣсецну робію, и три-мѣсецно полицайно надзираніе; потомъ одуштена, и у наивѣеѣй зими да проси онажена, на четири-мѣсецну робію буде осуѣна и кодь шесто-мѣсецно полицайно надзираніе ставлѣна. У прочемъ акта доказую, да никакovo друго преступленіе учинила не, осамъ што ю е старость и оскудость прислала, за спасти се одъ глади, да проси.

У Познаньскомъ предѣлу преслушанъ е еданъ таморофеный житѣль, коѣ се е изясніо да незна нѣмачи, да бы при испиту могао одговарати, но потомъ се докаже, да истый чопѣтъ нешто нѣмачій разумѣ, и збогъ пореченія свога знанія у нѣмачкомъ языку, осуѣнъ буде на издржаніе казни одъ 10 камѣя, и едномъ члену полиціи на извршенъ казни буде тай Полякъ преданъ. Случи се пакъ, да е обычный асан-

ція, коѣ е тѣлесне казни дѣло, збогъ болести одустествовао, и коѣ е крупна ала людина былъ, и тако е овога мѣсто другій слабій паудуръ заступіо, да осуѣногъ камѣя. Одрѣфеный членъ извирителне власти у своіой ревности повисити казнѣ, збогъ того, што вопросомъ камѣяѣ не могло чрезъ онако якогъ и у бленіи вѣнштогъ асанцію удѣйствовано быти, іошѣ съ 5 више, како бы се качество съ количествомъ подмирило; и тако осуѣный умѣсто досуѣны 10 полуци 15 камѣя. Да насъ Богъ сахрани одъ таковы математикѣра! —

Може быти да се предстоѣе казни за споменута преступленія за строге сматраю, али обуставляюѣи су примѣри за народъ нуждин, и свако преступленіе мора се казнити, а преступниці су сви троѣ. Старацъ, за спасти себе одъ змие, и безъ сваке заслуге, продрызѣне е бы шиблякѣ съ дрѣва сѣѣи, одъ коѣ се и тако свакогъ пролѣха дрѣве чисти, даклѣ не а свою казнѣ заслужіо? Истина кодь насъ бы наивѣеѣй лоповъ товрѣ на две или три годinie за кражу на робію, а кадишто убива на 6 — 8 — 10 година осуѣнъ былъ. Алъ у Кетну за неколико прутаѣа осуѣну се човѣкъ на 38-годинию, и четири-мѣсецну робію; а шиблякѣ сѣѣи не кодь насъ никадь преступленіе было, дай боже да и не буде, него кодь насъ кадь когдогъ жирородный грѣмъ обаи, казни се по уредби са дво-три-дневнымъ затворомъ и мора за свакій обореный грѣмъ по едну цванцику у кассу общинску платити. И кадь ти люди за шиблякѣ човѣка на 38 година робіе суде, убивѣ валила на 100 година заточенія опредѣлю! Исто е тако и она сирота бака погрѣшила, што е одъ глади просила, ерѣ е одъ сиротиньскогъ управительства мѣсецно по еданъ таліаръ на издржаніе получавала; па е сверху те милости по улицѣ просила, те е могла какавогъ богатирица на улицѣ сѣсти, коѣ бы се стадіо и небы могао ручати: за избѣѣя подобно несреѣу, зато е у затворъ одведена, да се одъ нѣ само асанція гнушава, а не други люди. Алло! Како бы се ово преступленіе те старѣ жене кодь насъ казнило, не мы познато, зато што мы довольно стары людей и жена имамъ, али непросѣ, него свакій пристойно живи, има се одъ чѣта препитавати, истина има кодь насъ и слѣпы и сакаты скромаха, кои опетъ тако нао и остали граѣни живѣ и никакovo оскудицу у нашемъ отечеству нетриѣ. И знаѣѣ да е французкій Хенрихъ IV. своему министру рекао, да ѣе се за

Французу донде трудитити, докле цѣо народъ до того степеня недоведе, да баръ недѣльомъ свайй сиромѣхъ печену кокошку за свою тріецу прискриби; заста и то е старанъ кодь насъ измѣни, ерь свайй Србинъ, кадь се мрси, по-свѣдѣнию се печенѣмъ препитава, него кадь бы се кои Хенрихъ родю, найнише бы свое старанъ обратити могао, да ротицѣи мѣсечарке имѣмо и да намъ као сада неоскудѣваю! Макарь да су Нѣмци неколико столѣтїа напредѣ, мы видимо да е съ тїмъ напредованїемъ и нїкова оскудѣсть унѣла, коя се кодь насъ за нѣколько столѣтїа унуѣи неѣе (тако смо ю знали мы изъ наше землѣ удалити), на зато башъ и нежелїмо съ нїмѣа упорѣдъ корчати, илї нїякомъ напредованїю сїбїшїти, да люде за шїбїльке на 38 година осушѣемо, и старе бѣе збогъ прошїхъ у заточенїе немилосрдно ставлїмо. Мы їой волямо удѣлати, нежелї ю цївѣлїати! — И што е третїй осушѣенъ на 10 нѣмцїа, зато што нїе као Полакъ у своїей землї нїмачїй хтїо да говори, и што е присутствїюе судейско лице ту казнѣ преко пресуде повисїло, то нашїи нї едѣлї чиновнїкїи небы знаа тако намѣсто изрѣчунати, да качество са количествомъ замѣна, а и нашїи су судовїи много натрагъ, небы разумѣли, Влаха єдногъ, коя е у нашой землї, зато осудити што неѣе србскїа да говори; ерь кадь бы се то тако судїло, онда бы наше Влахе потуѣи требао, што србскїа неговоре, кадь су у србской землї.

Слушаймо напротивъ слѣдїюе пресуде у другїмъ преступленїямъ, како су ове изпалї.

Бѣанъ прускїй благородникъ обеси свога поданика за ногу, но нїи овогъ благородника добави одъ отца свога ключеве одъ шупе и за времена сиромѣха селїка одъ ове бѣде ослободї; за ово буде тай истый благородникъ обтуженъ, осуде га судовїи за таково преступленїе на деветомѣсечный затворъ у єдної тврдїни, но двоуми се да не онъ досушѣну казнѣ у тврдїни издржати, почемъ се е кралю съ прошенїемъ за помилованїе обратїо.

У урмарскомъ предѣлу Окружнїй е Началникъ дао єдногъ человека, коя е пре войникъ бѣо, преко свои писара и служителя Началнїчества на дохватѣ тако туѣи, да е тай сиромѣхъ человекъ, будуїїи онако изпрѣбїанъ, вїне мѣсечїй боловао и тежко е овай боль преболїо, а кадь е оздравїо, туѣио се е кодь судовїа, и пресуда е изрѣчена, да Окружнїй Началникъ вышесказаномъ бїеномъ человеку 10. талїра платї.

Зове ли се и ту правосудїе наблюдать, благородника, коя е тако человека мучїо, достойно Шпанской Инквїзїцїи, само на деветъ мѣсечїй осудити, и то се їошѣ двоуми да ли не овай ту казнѣ издржати, зато што е благородникъ? А другїй е бїенїемъ человека, коя е только мѣсечїй бой одблѣвати морао, у неспособнѣсть поставїо, да за време свога болованїа къ препитанїю себя што прївредї, само 10 талїра платїо, одъ коя новаца мученикъ паре получїо нїе, будуїїи е та сума за наблюдаванїе правде наплаћена? Я свѣршено мыслїмъ, да кодь насъ подобїе случаєне нашїи судовїи небы знали нї рѣшїти, прво што благородника у землї немаю, а второ кадь бы нашѣ Окружнїй Началникъ своимъ писарїма, назначено и прочемъ персоналу башъ и наложїо, да будї кога прїва илї права као чиновнїци туку и прїбїю, они су довольно просвѣщенїи и разумѣваю свою дѣлнѣнѣ, на га небы нї слушали, него бы се нїякой заповѣстїи моралї смѣяти: па и мы пишемо сада 1845 годїну као и Господа Нѣмцїи; алї кодь подобнїи дѣлїїа мы бы се сасвимъ другогїи владѣли, зато само што до Зенїта просвѣщенїїа као они достїгали нїсмо. Мы волимѣ и кодь манъ свѣтлости люди быти, него ли кодь сїйности звѣрено уподобити се.

6. Вукаїаовїиъ.

У Т Ъ Х Е

У БѢДИ И НЕСРѢЯИ.

(Продуженїе.)

Но да продужїмо далѣ нашѣ испїтїе. — Велите, да нїсте управо рѣшї у робству, него да зависїте одъ читавѣ гошїлѣ людїи, коя васъ узнемїраваю и удручавѣаю! О! та то е судба целогъ рода човѣчїегъ; па и осїамъ домѣхъ свеѣе, нема нї єдногъ дружїва безъ подчинїїа и зависїмости, нема чїна и достїянїства безъ властї и покорнѣости; такова зависїмость само е оїяма неспоснїма, коя су непрїятельїи нужднѣгъ порѣдка. Сва стѣня и положенїа наша прїлїче у томъ обїзїру войнику, єди поднѣрѣвнїкъ завїсы одъ Подпоручїка, Подпоручїкъ одъ Поручїка, овай одъ Капетана, Капетанъ одъ Полковнїка, овай одъ Генерала, а овай оїнѣ одъ владетѣля, одъ свои войнїка, а їошѣ вїнѣ одъ нїякоє собствєне недостаточнѣости, коя сваогъ тренїуѣа посрѣи и пада подъ неизброїне околнѣости, поєга оїнѣ узнемїраваю, до иступленїа доводе и

обычно га чине мањ сребрнимъ, него што су и сами његови војници. Чини се да би требало да е ласкателније за насъ преузохоти своє стањъ, него налазити се у онаковома, кое насъ преузохоти.

Ти господари, или та одношењя, одъ кои ви зависите, есу или разумне особе, или јошъ вѣроятнѣ створени неомо неразборита и неслѣдовна. У првомъ случају треба њ почитовати; а у другомъ нема ни еднѣго човека, съ коимъ небы се могло ма на кои начинъ живати и са-обращавати, па и саме погрешке њгове на добро обраћати. Почните ослобађати се ове гордости, коя се лако вређа, и ове крутоће, коя се бунѣ принуђавате друге къ почитањю вашимъ добродѣтелямъ, къ уваженію вашимъ способностима и душевнимъ даровима, къ учтивости вашимъ оданцима: противоставайте еднакостъ своелюбію и окорности, добре поступке рѣшавимъ, благостъ жестини. Старайте се познати карактеръ ваши предпостављени, ваши супарника или непријатељи: учите се попуштати, кадъ е одпоръ и обрана суетна: разпростирите надъ нама подручничъ пріятна осећања, њнова ће радостъ и васъ веселити. Онај, коя неможе у много послужити, може у нечемъ обвезати, или пове може и зна шикодити. — На последку у вашемъ станю ясно означите себи добре стране, кое вамъ оно предпоставля; а и опасности, коима вамъ оно грози; дайте себи рачунъ о вашимъ предузећама, о вашимъ надеждама; начертайте себи сврхъ тога плана како ћете се владати, кон кадъ еданпутъ као добро разушењѣ утврдите, останите му са спокойномъ стадиношћу верни, узражљиваи се не престано у ограничењю свој потреба по суразмѣрности нашегъ мишства.

(Продуженије слѣдуе.)

НЕУМОЛЫБНЫЙ СЛУЖИТЕЛЬ.

Тѣлохранитель Фридриха II. едно јутро у четири сата уђе у собу краљѣву, да га по налогу његовомъ пробуди.

„Пусти ме, да јошъ мало проспавамъ,“ проговори краљъ, „јошъ самъ врло санливъ!“ — „Ваше Величество меня съ заповѣдилъ, да у о-во доба дођемъ!“ — „Но јошъ само четири

сата, кажемъ ти.“ — „Ваше Величество, ни е-данъ минутъ више, четири е сата куцнуло, и већ е време, да Ваше Величество устанете.“ — „Добро,“ рече краљъ усталои изъ постелѣ, „ты си ваљитъ человекъ, драго ми е, кадъ человекъ свою дужность точно изпунява.“

Д. Аврамовићъ.

НАДГРОБНЫЙ СПѢВЪ СВЕТОЗАРУ ІОВАНОВИЧУ.

слушателью мудролюбя.

Садъ представлямъ ево свѣту
Тугу срца за садругомъ,
Кое грозна смрътъ укиде
Быле свѣта овога.

Зашто смрти неуважи
Малолѣтство Светозара,
И њгова ума даре,
Кое рано прибави?

Ахъ, рано ли твои дари
Светозаре изчезнуше,
Рано л' преста твои звѣзда
Ясно свѣтанъ на небу!

Скорбни твои родители
Доста труда поднесоше,
Дошъ видоше теб' еданпутъ
У лугомъ Парнаса.

Ты на-едномъ изчезну ѡмъ,
Ясно звѣздо изъ нѣруч'я,
Вашъ када се радоваше
Да ѡмъ ясно засѣишь.

Съ тобомъ лѣпа изчезнула
Надежда е отечеству,
Коего тыгъ му младогъ ума
Врети плоды давау.

Светозаре, майскій цвѣтъ!
Одсадъ тако нека буде,
Кодъ престола неба цара
Твогъ живота награда.

Павле Петровићъ.

Слушатель Поетике.

НОВА КНИЖКА.

Заробљена Милка. Изворно драматическо са-чинѣно у три радѣ одъ Александра Павловића Велижжика. У Новомъ Саду, писмены едвое Ка-тарине Янковићъ 1814 год. — На 8-ку, стр. 71.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Книгопечатни у Београду

№ 21.

Београдъ 26. Мая.

1845.

№ 74.

ИЗВѢСТІЕ

ДРУЖЕСТВА СРБСКЕ СЛОВЕСНОСТИ,

ДАНО У ГЛАВ. ЗАСѢДАНІЮ ОДЪ

20. Мая 1845.

У главномъ засѣданіи, кое е Дружество Србске Словесности у првой половини мѣсяца Фебруара т. г. драгло, оно е пре свега, што е онда дѣйствовало, то заключило, да Высокославному Попечительству Просвѣщенія, представивши му найпре подробно, кое е и какіе послове оно за найпре и найважше признало, съ коима му се у напредакъ занимати вала, мотивирану молбу поднесе, да оно одъ свое стране издѣйствовати изволи, да наше Высоко Правительство Дружеству, кое по сили његовогъ закона, дакле и подъ његовымъ закрѣпѣмъ постои, благоволи, извѣстну новчану помоћи, као едно одъ првы и найбільи спомагателны средства за њга, одобрити и такову му годишнѣ за касателне њгове трошкове давати. По томъ своимъ единогласномъ заключеніи нѣ Дружество пропустило, обстоятелный свой актъ одъ 10 навед. мѣсяца № 50 похвальномъ Попечительству поднети, у комъ се оно постарало у надежной пристойности и основно показати му, да Дружество, поредъ наиболъ свое тежнѣ и трудбе, безъ омаке помоћи неће никако моћи напредовати и лао што му вала изъ прописаной за њга цѣли приступати. У той надежди оставивши, да ће се поменута њгова молба, коя се единственно на отечественно добро клони, скорымъ и справедливо одъ надлежны высоки властей уважити, Дружество е по томе свол редовна засѣданія наставило, сакупляюща се у уста подобательно до овогъ главнѣ засѣданія.

Што е и како е оно у тимъ своимъ редовнымъ засѣданіямъ дѣйствовало, у кратко ће слѣдуюће рѣчи показати:

1. Желећи Дружество по ономъ, што е себи у предидущемъ главномъ засѣданіи за правца узело, по могућству своимъ пространство и успѣшнѣе радити, оно се одна у едномъ одъ првыхъ ти свои засѣданія о томъ договарало, шта ће кон одъ њговы редовны членова у посао узети, да за себе и изванъ засѣданія изрази и потомъ израфено Дружеству за дальнѣ прописанный поступакъ поднесе. У слѣдству тогъ договора съ похвальномъ готовошчу обеали су се изразити: Г. Профессоръ, К. Бранковићъ, србске терминологичке рѣчи изъ фундаменталне философіе; Г. Профессоръ, Др. Я. Шафарикъ, о симиъ таковы рѣчи изъ Физике, іошть и едну часть исте науке; Г. Архимандритъ, Г. Поповићъ, по духу христіанске науке морална поученія; Г. Профес. и Ректоръ, С. Николићъ, часть исторіе о првомъ появу србскогъ народа у свѣту и државномъ животу; Г. Начальникъ, А. Николићъ, едно дѣлае за народъ о узбуженіи и развѣянн народности и родолюбіи, и Г. Секретаръ и Цензоръ, В. Лазичъ, трактатъ о употребляваніи ѣ, ж, и ы у србскимъ языку, и Г. Проф. И. Стояновићъ житіе славны Србала новіи имениа.

2. Примивши Дружество та обебаня съ удовольствомъ одъ исчислѣны Господе, њговы редовны членова, и умоливши їй, да бы изволили, часпре изъ дѣлу по астамъ приступити, оно е предузело, далъ на приприми свога назвиловонного Рѣчника ради, по начину и реду, кон е и долге наблюдавало. Збогъ особиты обстоятельствъ, коя су се найише у слѣдству вышеннаведенѣго његовогъ представляя училища и по причини скоропрошавши велики праздни-

ка, о коима су едни одъ ГГ. редовны членова одсутствовали, не могло Дружество ооноко число терминологически рѣчи за оно послѣднѣ три мѣсячно време изградити, толико е оно у станю было, пре тога у не дужемъ времену направити и изложити. Оно е слово С. довршило, и одъ слова D. само почата у посао узело; но што е годъ испословало одъ исты рѣчи, прописно е стављало, као и пре, у Подунавку, поради разсмотре и суда и остала наши учены людѣи, особито његовы удалны членова. Дружество се и ономъ прадикомъ пожалили мора, што му се ни до овогъ засѣданія нико други, осимъ Г. Петра Матина изъ Бѣлоара, са своимъ мишлѣнемъ и судомъ о поменутой његовой припримѣ Рѣчника не пољило. А овай вѣстны његовы и свакогъ поштованя достойный корреспондентный членъ у два свол ранія писма, кои е за Дружество написао о томъ, разне доказе наводѣи, найвише говори, да бы по нашемъ языку болѣ было, надъ бы Дружество престало радити на свомъ назывословномъ Рѣчнику, па оставило, да му Профессори и сивасальи, како кои може и зна, техническе и терминологическе рѣчи крое, праве и умолавају; а у единомъ писму, кое е за Дружество познѣ писао, претреса и исправила назывословне рѣчи, кое е оно Подунавкомъ одъ 8. Apr. № 14 на свѣтъ издало. Нашавши Дружество у овимъ писмама много умѣстности и истинности, уважило ѣи е по вѣной достоинности, па се на то мишлѣе словило, да се у садашнѣмъ засѣданію съ њима надлежно употребљай учини.

3. У редовномъ засѣданію одъ 5. Марта т. г. поднео е Друеству његовъ ред. членъ, Г. Јов. С. Поповићъ едно оригинално покушѣиѣе смыслосродногъ или синонимическогъ Рѣчника, кое е оно съ удовольствіемъ читало и као пемаолаванъ приложио къ науци о образованію нашегъ языка приимаю, одложивши о њему, као што надлежи, рѣшеніе на ово т. г. засѣданіе.

4. У ред. засѣданію одъ 26. и. м. Г. Предсѣдатель Друства изнео е истое рукописъ французско-сербскогъ Рѣчника, кои е по налогу Высочайшаго Попечительства Просвѣщенія, Вице-предсѣдатель Друства, Г. Дим. Исидоринъ, изразио, съ тимъ предложеніемъ, да и оно одъ свое стране одреди едну коммисію, кои ће истый рукописъ разгледати и после Дружество о њему свое мишлѣе дати, како бы похвално Попечительство потомъ поузданіе съ њимъ поради цѣли, кою у сматранію шкодски књига

предъ очима има, поступити могло. На то та коммисіа, као што се е то у Новинама у свое време већъ явило, буде наименована, коя е по свомъ задатку већъ и къ дѣлу приступила.

5. Дружество е новоизбраннымъ своимъ редовнымъ и почетнымъ членовима по надлежности дипломе издало; одъ кои су му едни похвално и родолюбно већъ и прописано увѣреніа, да ће му драговољно чимгоду могу у ономъ, што къ постиганію свое цѣли радило буде, одъ помоћи быти.

6. Његово Превосходительство, Г. Войвода и Княжескій Совѣтникъ, Т. Вучићъ Першићъ, и Г. Поручикъ Миланъ Антоновичъ, изволили су Друеству, и то овай 1. лѣтъ старый серебряный и 1. мѣданъ, а овай 2. лѣтъ стара сребрна новца, па поклонъ дати, кое е оно съ благодарношћу приимило и Попечительство Просвѣщенія за сербскій музеумъ предало.

7. Очекујући Дружество съ дана на данъ пожелателногъ рѣшенія на свое представлѣиѣе, кое е ради „своимъ теломъ средства“ Высочайшаго Попечительства поднело и о комъ се у почетку ове релације бесѣдило, оно е на њѣсто тога имало обилну радость и срећу, у послѣднѣмъ свомъ редовномъ засѣданію, кое е 14. ок. мѣс. држало, родолюбиве и великодушне рѣчи Његове Свѣлости, премирности Г. Господара и Князя Сербскогъ, Александра, саслушати, кое му е његовъ Г. Предсѣдатель, изъ высочайше подъ 13. т. м. одпущеногъ и на истогъ Г. Предсѣдателя адресираногъ писма прочитао. Његова Княжеска Свѣлость разумѣиши изъ попечительнаго извѣстія, како е Дружество о избображенію нашегъ языка дѣлати почело, и како оно о томъ и далѣ дѣлати жељи, па знајући, да оно никакве знатіе коране и при наибольшей своей воли и жељи неће моћи безъ нужды сномагательны средства чинити, изъ собственногъ побуженія и заиста и изъ безпримѣрно толпе и велике любви къ отечественномъ кнѣжеству и народномъ языку рѣшила, ономъ Друеству изъ приватне свое кассе, и то засѣдъ само 100 ₪ чes. дати, съ тимъ, да ѣи оно по својој потреби и као што само за благоразумно наѣе употреби. Она великодушная милость Князя и Господара нашегъ у дѣломъ е Друеству не само найинявно благодарность, којомъ му на толикомъ Његовомъ дару за свагда обещано остае, убудила; него му е ошпѣе велику надежду дала, да оно, напавши изненадно таковое

спасно и красно закрылъ, неће доста, као што се већ болело было, клонути, него да не свој превлашћ и тежакъ посао, кои е започело, усидиши моћи наставити и оу помоћ, за коју се е у покорности високомъ нашемъ Правительству молебно обратио, лакше и извѣстнѣ очекивати. Хвала Князу! Да живи Князь Александеръ!!

П О З Д Р А В Ь

САВЛЯНИМА БЮГРАФИНИМА

у Маю мѣсецу 1845.

Ой Савляни Срби одабрани,
Уставовци, КараѢорѣвци!
Што желѣли, браћо, дочекали.
Нека бѣга одъ васъ свака бѣда,
Некъ одмилъ одъ васъ сѣ неспасѣ,
Како снѣгъ низа кришанъ брѣга,
Одъ яркого сунца Масвога.
Што Май мѣсецъ мѣ годици,
То памъ срећа добра породици
Вазда была, свака блага дала!
Тако велики и докъ не е желани,
Да васъ хвалимъ докле гоѣ уживни.
Вѣрванъ вѣру хоће свѣтовати,
Майско сунце землю окитити.

І. Н. Н. О.

У Т Ъ Х Е

У БЕДИ И НЕСРЕЧЬ.

(Продуженіе.)

Осмиъ природне зависимости, има и други, кое се састовѣ у нашемъ собственомъ набору, као што е зависимость каквогъ стана, одъ нога бы се могли опростити, кадъ бы се само еданъ коракъ ниже спустили: по правди неможемо се тужити на судбу овы своеобразны окова. У прочемъ права слобода више се састовѣ у нама самими, него у обстоятелствама. Руссо е рекао (у едномъ писму мало познатомъ, гдѣ се оны изражава да воле быти затворенъ него го- нѣнъ) «да нѣгова слобода нимадо незавыси одъ людѣй, и да му оу ви видниѣ ни затвори немогу одузати.» Епиктетъ е сачувао свою слободу усредъ робства, и често се тѣшио онымъ виспремнѣмъ речима: «Нао-

димъ се на ономъ месту, гдѣ ме е Богъ доставіо.» Нарочно е забунѣно уображеніе най-общіа причина наши мученя; недозвольваймо данке да се оно овако игра саманомъ срећомъ; и ако намъ оно тако често представляла лажа блага као истинита, и излишна као нуждна, «причуђаваймо га такође да предваарава промене и присвоєва утѣхе, кое не време донети,» и да побужава нашу чувствєность за задовольства проста и она, кои намъ наше станѣ дозвољава. Несмуђаваймо се іошѣ у напредѣтъ онымъ злама, кои насъ можда неће нигда стѣиши; одмажи-мо туженѣ, докъ беде непостану извѣстнѣ, на не и онда быти іошѣ доста рано скорбити. Не- даймо се смуђавати приваѣмъ приваѣнѣмъ: рѣавъ почетанъ често найсрећниа излазъ доноси. — Но да бы се обезбѣдили одъ очараня уображе- ня, треба быти разуманъ; а га несречу ово не тако лако. Нећемо да мыслимо, као што бы хтели мыслити; и меланхоликъ доказуе да се нигда невѣруе оно, што бы се желало вѣрова- ти: ерь кадъ бы одъ нѣга зависило одати се радѣ ономъ увѣрено, него каквомъ другомъ, ка- кова бы већа користь могла нѣга привољети, да промени начинъ сматраня, него помысла на коначѣ нѣгове патнѣ? Нико не радѣ быти у несречѣ или заблуди: само незнанѣмъ или сла- бошћу у томъ се задржава.

Осмиъ среће стая и обстоятелства, има іошѣ една више лична: а та е каквоѣа душе. Ако намъ е у часть дошло здравѣ и разумѣ, заръ се можете тужити на сречу? Нѣ ли вамъ она излила своя найвећа блага? какова друга могу се сравнити са даромъ поштенногъ срдца и провинцателногъ духа? Она насъ често онда награђава, кадъ се чини да насъ казни, спрема- юиъ намъ, лишєнѣмъ тронуиъ блага, за у бу- дуће траѣна и постояна. — Или снѣ заслужи- ли нашу патню и зла, или іѣ незаслужуемо: у првомъ случаю, треба самогъ себе привити, и съ оданосчу тринти, а у другомъ чега се има- мо плашити, кадъ сущєствує неко праведно провиђєніє? Чинямо добро, повѣримо се томъ провиђєнію, на нѣгова правда обезтєтити не насъ пре или после.

Ово е жалостна истина, но утѣшительна у несречѣ, да редко иначе стижємо до праве ра- зумености или сталнє среће, развѣ путемъ не- срече. — Кои не нигда искусіо бѣду, поругу, жалость, болѣ, странна му е половина осєщєня людскѣ. — Бѣда е поощренѣмъ мыслѣй: велике

пативъ, свѣлюћи се себи самама, пушта расуђе-
нѣ до крайнѣго смиреня: оно сматра све, срав-
нява све могућности, и доспевши до њиховы
крайностей, развиј у нама снаге, мисли, дае намъ
нека приближишта, кои блажи и милостивы суд-
ба небы у стаю была учинити. — Неможемо
бити пре срећни и добри, докѣ се најпре до-
вольно ненапатимо. Осимъ развија душевны
способностей, навикнуће на опасностъ и лише-
ния чини насъ страшливима, умѣренима, храб-
рыма; и опомена наше собствене несреће по-
буђава у нама сажалѣнѣ према другимъ бед-
нымъ.

(Конаца саџуа.)

С М Ъ С Н Ц Е.

(Иза артіа покойнаго Светозара Јовановића.)

Познатый публициста Михаилъ Сева-
лѣ говори у Журналу де Деба о полезномъ пла-
ну Шпаниа са Французомъ гвоздемымъ путемъ
саюзати; посредствомъ воздухокружныя системы
и чудноваты подземны канала, кое никако као
штобѣи доказуе, къ немогућности непринадежи,
моћи не се тегобе, кое Паризейска лаңци про-
узрокую, побѣдити. Тада текъ моћи не се „ве-
ликій европейскій задатакъ,“ на комъ се на де-
сетъ различиты точкы ради, имено гвоздемый
путь одъ Кадикса до Петрограда, преко Пари-
жа и Берлина, у дѣло привести, — задатакъ, кои,
ако миръ одржавъ буде, одъ Тулузе до Варша-
ве за шесть до осамъ година може се окон-
чати.

Сѣверо американске сасединѣне државе чи-
слили су при кону Юнѣ 1844. год. 18,980,650.
жителя, међу коима се 4,886,632. Нѣмаца палазе.

Бѣдо, главна варошь Японскогъ царства
есте по свима земледѣсельницама најиногород-
нѣи варошь на земљи; она има 2. милиона чи-
ловника. По японскимъ извѣстїяма има она варошь
280,000. заданѣ палти велика кућа, а притомъ
10. милиона жителя, међу коима и 36,000. саџ-
паца!!

Бреславске новине приповѣдаю о Соломону
Хайне саџуоу карактеристическу черту: Не-
пѣй човекъ, кои е за едну сироту удвоичу ми-
лостиво куѣи, у време, кадъ Хайне јошѣ не

на високой точки свогъ иманя стало, дође му у
послаоницу, кадъ се е башъ онъ съ англискомъ
поштоу прѣо занимао, збогъ чега се хтѣо на-
тратъ вратити. Но Соломонъ га е већъ бы
примѣио и зови га: долазите ли збогъ наивы
трговачки дѣла? — Не, него збогъ добротчи-
ства, я могу и после доћи. — Само збогъ до
бротчиства, спада ли намъ то у дѣло? не треба
да опетъ дођете, ерѣ можете доцканъ доћи.
Шта е? — Скупитель поднесе му скромно листъ.
Соломонъ погледа по њму и поднише се. Текъ
предъ вратама послаонице погледи скупитель
у листъ и зачуди се кадъ е 1000. марка подли-
савы видіо. Онъ се занста забравіио, ходѣи
мышляише скупитель, — онъ е хтѣо имачно
само 100. марка подпосати. — На то се врати о-
петъ у послаоницу и моляше, да бы му се на-
чертаніе поправило, но Хайне е навланъ толи-
ко записао. Тврдо счепя поднешенный му листъ
погледи уиутра, насмее се и рече: Вы имате
право, я самъ се забравіио. — Игае! дода јошѣ
подписати суми едну нулу, тако да е садъ
10,000. марка было. —

У Оттеуе коды Алтоне, гди на гробѣи ко-
сти Клопштова починаю, хтѣи су едну нову
протестантску цркву подићи. И почела се на
тай коначъ милостива купити. Најпре поди-
ну се прѣдстателѣи цркве къ едномъ Крезусу
одъ Алтоне, трговцу Б., да бы његовъ поднише
добыли. Овай, прѣмда евангелическогъ вѣро-
закона, рече: Идите најпре у Хамбургъ Госпо-
дину Соломону Хайне, колико годъ Юдей да,
и њу јошѣ толико. — Отиду дакле къ Хайну,
кои се наравно зачуди, кадъ е поднише за
позу евангелске цркве најпре къ њму
дошо. Зашто нисте најпре богатомъ Б. иш-
ли, онъ е притомъ евангелскій Христїанинъ,
запыта онъ. Приповѣде му шта е овай казао.
— Тако! — насмее се Соломонъ. Садъ неча о-
држи рѣчь! — И Соломонъ Хайне поднише за
евангелску цркву 100.000. марка.

СРБСКА НАРОДНА ЗАГОНЕТКА.

(Сабоѣио Тодоръ Влазѣи.)

Два су отца и два сына ручала, и међу со-
бомъ четири цѣла лебѣица разделила, тако да
е свакомъ до еданъ цѣо припао, я еданъ опетъ
остао. Пытанъ е: како е могло то бити?

„Чамѣи и чамѣи“ „Чамѣи“

Учредивѣи Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Книгопечатни у Београду.

Ш О Д У Н А В К А.

№ 22.

Београдъ 2. Юнія.

1845.

ОДПѢВЪ СЪ ПОЗДРАВНОМЪ ПЛЕМЕННОЙ И РОДОЛЮБИВОЙ СРБКИНИ, ГОСПОДИЧНИ Т. НЕАНОВИЧЕВОЙ.

(На 16. числа о. г. Подунавье.)

„Und so bringt vom fernen Orte
Dieses Blatt Die Blumenworte,
Mögen sie vor Deinen Blicken
Sich mit frischen Farben schmücken.“
Göthe B. 27. S. 1.

„Seu glücklich als Augustus, und besser
als Trajanus. Schrócks Gesch.“ II. B. S. 223.

Где сте сада вретне загоряниъ,
Где сте саде, не было вась нигде,
Да сте мени невештоме певну,
Съ гудилама и поѣвкалама
Посестриме! данасъ у помоћу?
Бре оку юнакъ да одпѣнемъ,
Да одпѣнемъ на да и надпѣнемъ,
А юначкииъ грлоиъ и гудилоиъ,
Да м' не прии образъ на дивану,
На дивану, а предъ ноюиъ браюиъ;
Одъ врлне поноситой Срби,
Кою ми по сте дарма украси,
Дивнииъ дар'ма овогъ беза света; —
Сви врлна удристе юй печатъ:
У лепоти, да юй лепше нѣ;
У высини, да юй выше нѣ;
Ни вѣтѣб у горици сло,
Нигъ яблана у земљи Талин;
У добротѣ, да юй бољш нѣ;
У врлнини, да юй равне нѣ; —
Мало збори; юиш' манѣ говорн,
Ал' то свагдаръ мудро и наметно;
Па юиш' сте с даромъ даривали,

Краснииъ даромъ вазда одъ врлне
Штоно краси, а и узвышала
Та гиздаве моме и ѣвоице.
И вѣрне вазда заручнице:
На образу стыдакъ одъ румена.
А у руке то србско гудило,
Узъ гудило грло поносито,
Да би га се и самъ Обилиу
Васкрасини застыѣти моро.
И не'мо' ви сека Ранојла.*)
Србска пера тако ми помогла!
И паске би редомъ застыѣла
Съ поноситиъ грлоиъ и гудилоиъ,
Да е деть сь вам' се одириати,
У овоне реду и спореду. —
Лсно гудо, а гласно поѣва,
У спореду съ Евстахиюиъ 1) юудроиъ
Са Миланюиъ вазда узмышеноиъ, 2)
Са Трепанюиъ Сокомъ одъ Вучета, 3)
И Драгинюиъ рода Ярпешви, 4)
Сеѣаюи' се даровите Катѣ 5),
И Юлиа рода господскога 6),
Данасъ пева, и неверу шара, **)
Одметника, женскогъ изданика,
Кога Богъ д'о! ме' нама небыло.
Юште хвали Бога и Исуса: ***)

*) Ово самъ, забављаючи Грчку и Римску митологию, нашло зато употребио, буди се и тако изъ песне може докучити: да и Милошъ Обилиѣ одъ виле Ранојле лепшииъ гласъ имао, збогъ чега га е и устрелала (митологически о и оно и оно, ал' бољш наше него туђе). Уперена ради, видѣ Србске Народне Песне ново издаиѣ, књигу II. песну 38, а страну 215 — 219.

1) Евстахија Арсић, прва списатељица србска. 2) Емилија Лажичевић. 3) Софија Вучетић, изъ Трста. 4) Драгомила Ярпешкевић Хрватка. 5) Ката Браћевачка. 6) Юлија Радивошевићка.

**) Видѣ горепоменуто 16. ч. Подунавље Невѣра.

***) Видѣ Драголюбѣ нову књигу, стр. 151. Гдѣ сь Србканиѣ.

Што в данаст одъ рода Србскога,
Те се њиме дичи и поноси,
Међ осталимъ светекимъ родовима. —
Тако! Тако! поносите сею!
Гуди ясно и пошвај гласно,
Успоредо съ твоимъ посестрама;
Вы гудите побрама србскимъ,
Вы побрама, а побре же нма:
Нек' све ору брда и долино,
И одзываю горе и дубраве,
Да се гласа по бѣдѣ свѣту,
Да се прича, па да приповеда,
По Францевъ и по Англезъма,
И по мудрой вада Нѣмади;
Нек' се гласи саю у облаке,
Нек' с' седжера отворе небеса*).
Да се прену гласи у небеса,
Нек' с' удиве стари Неманѣи;
Са виез-Лазовъ и са Бранковѣи,
И осталимъ у небеси Србскимъ;
Нек' се диве, и с' ѡмне зблѣкнѣ,
Сви гласачи наше пѣсма:**)
Велѣий Гете, пѣсенный Гету,
Утубливый Герардъ и Весела,
Преуважениъ Гриниъ и Норденштетеръ,
Са Талѣиъ и дичнимъ Свекочомъ,
Съ Челѣковскимъ и мудрымъ Хердеромъ,
Съ Конитаромъ, скоро преминувшимъ,
И съ остали Англа и Францевъ;
Нек' се диве, нек' се домыслию:
Како Србство у данашнѣ доба
Башъ у свему својски напредуе... —
Дуго сею! браћи пошвала,
А браћа ти свагдаръ одѣвала
(Но в дѣше и болѣ одъ мене);
Бог' ти дао дугъ животъ и здравлѣ,
Што узносишъ свѣто ти было,
Што узимашъ честито ти было. —
Одъ мен' пѣсма и оно поздравлѣ,
А одъ Бога дугъ животъ и здравлѣ!***)

У Сеити.

Нессенганивъ.

СПОМЕНИКЪ.

(М.Г.) ОТЬ НАСЪ ВЛАДЫКЕ ПЕТРА

Благородной Господи Духовного и Мирско-
га чина Главарица и Стартѣинама и све-
му Народу Черногорскому и Бердскому све-
сердо и наймотѣ поздравлѣ!

Святко знаде и види, како сама я одъ дав-
нога доба и времена грохнуо и пануо, те не мо-
гу већѣ никуѣш нешто одъ старости, а найви-
ше одъ свакога мукѣ и труда, кое самъ у ве-
сѣй мой вѣстѣ за народъ Черногорскій и Берд-
скій подносио, и за слободу Христѣянске вѣре и
нашего отечества претершио, чуваюи народъ и
сиротино како свою душу; но то я и самъ ви-
дѣи и познаваюи свою слабость и болѣсть
неизлѣчиму, и да ми се смертъ приближила, на-
писѣо самъ нека потребита писма и кнѣге, и
наредѣи ихъ све, же самъ имаю што послати, да
се посла по мојой смерти, тако и нама свѣма
народу Черногорскому и Бердскому написѣхъ и
оставихъ оу кнѣгу, кою сви да чуете и до-
бро разумѣте прѣдъ него ме упокате.

Молитъ свакога Черногорца и Берѣанина,
малога и великого, коему самъ што сѣгрішио,
или какву жалость учинѣо, да ми свѣкъ опро-
сти одъ своего сердца и душе; а тако и я опра-
штамъ свакога малога и великого, кои ми е
гођѣ што сѣгрішио, просто да е одъ мене сва-
кому за довѣкъ и на страшный Божій судъ о
второме Христа Бога пришествію.

Пакъ найпервый свему народу чинимъ за-
манетъ, и самосилиемъ Богомъ свѣга свѣта
Творцемъ и своимъ силомъ небесномъ заклиамъ
свеколко, да ме съ миромъ у тишинѣ и у лю-
бави общенародской кротко упокате и ожали-
те, да не бы ни нервнякъ, нервнику тадеръ ни
горке ріечи протворію. Другу вѣсь молбу мо-
лимъ, и странниемъ и свемогиѣмъ Богомъ за-
клиамъ, да на мое мертве перси вѣру задате и
утвердите проза сву нашу землю и епархію,
проза све нахѣ, седа и племена, да нико-
га ни зашто нетиче баремъ до Ђорђева дне, а
до тадеръ падане у Господа и Спаса наше-
га, да не вамъ начинъ живѣти заваго учи-
лѣнѣ, и Судъ у сву землю нашу царскѣй постав-
лѣнѣ, кое самъ я у нашего вѣзданиѣга Покро-
вителя и обранителя Цара Русинскога испро-
сио и исплааю; а то самъ нама и поспѣдѣ го-
ворію некіема, да я за васъ и за ваше общена-

*) По нашимъ народнимъ пѣсняма, ревао бы, да наше ба-
свословіе седашъ небеса држи.

**) Преводители наши изродни пѣсма.

***) Песму приѣмъ са мнѣмъ поздравѣи,
Я! же кое, ода единого;
А ко яи ты обою приѣмѣи,
То же мени одѣнѣ живого быти,
И срце ми здраво утѣшитѣ.

родско благополучіе и болѣ живати и брижити и работамъ, како и Богъ знаде, и како ћете и вы свикольцы до мало времена знати и вибети.

Изванъ тога найвыше ве свакогоя молимъ, и све истинный Божомъ вседержительный за-клиньи, и текий Божий и ваздашый аманеть чинимъ и оставлямъ: да церковно добро и иму-бе, ѿбогоу е казко, истиче нитко никада за всей свѣтъ, и за сваку вашу среу и поште-иъ, и да ми свако церковно церковно чело-де, падуере, ѿноне, и слугаице мое и ваше пазте и держте, намо самъ ихъ и истый вазда-пазте и держаю, особито моего Иванчика; а я на моѣ мѣсто васьлѣдникомъ Управительный и чувательный одъ свега народского, церковно-го и моего чинимъ и оставлямъ сыновца моего То-мова Радисла Петровича, у когоса се надамъ да бе-быти човекъ одъ посла и одъ разума, колико е преблгий отацъ небесный благоволю подарити, и когоса Богу и Цару нашему и всему народу Черногорскому и Бердскому за нѣка препору-чапамъ свѣтъ сердцемъ и своимъ душою.

Найпоследъ юшѣ нешто да ви кажемъ
и избистрий, оу брахо и народе Черногорскій
и Бердскій! ну чуйте завазда и узнайте одъ
мене, кои не писамъ никада луваню, и на за
срѣћу никого наводю, при смерти мојой объявлю
вамъ и ову Божию истину, како є ѣтѣо ла
комый на лапу Мошковицу, а не заслуживаню
є, мислю и зборю, да я издохъ све и браћи
подѣлихъ, штогочѣ новца изъ Русіє одъ Цара
народу дохожд; ема є свайї вара и грѣши у
то, и я васъ вѣрне и поштене оиѣмъ лутомъ,
на кои ѣу за довиѣхъ, своаго увѣравамъ, да одъ
све лаѣ Мошковице, како є говори, ниш
та никудъ дестрегаю писамъ, но ето є сва у го
тову и на гомилу, и да є она одъ Цара мен
на образъ и на расположеніє по моиѣмъ молбама
дата, а на полузъ снега народа Сербскога, него
да те поиде ни я безъ велике прѣше и найве
ће нужде непенцямъ, како и писамъ никудъ ни
динара, до што самъ на кулуъ, докле га ош
та силни и безумни любїи неразвергоше, за коє
я чистъ оставѣ безъ приколєа предъ Богомъ
и предъ людма. Паки самъ я и за те поиде на
шему Царю и Покровителю писаю, да учини оиъ
на за свое аспре какву хоѣ наредбу, и одго
ворю ми є, да не своаго ошѣнцила овамо посла
ти, кои не и те аспре приїянти и харчѣти на
судъ, кои не оиъ поставѣти у нашу землю, и
коя є найвећа раина на серцу, кою ѣу и гробъ

одністи, што я то іюшть недочекахъ за моего
живота, како смо сви жуѣли виѣти.

Ако бы се ко нашѡу у народу нашему, да
непрійми ове мѡе потоиѣ рієчи и препоруке за
истинствє, или ако не бы све тако послушаѡ,
нако ова књига изгорава, него бы накув смут-
но и раздоръ межу народомъ, усудюсе чинити,
своимъ или дѣломъ, тога свакогѡ, ко бы гоуѡ
оуѡ быѡ, мірскій, или духовный, я на смерт-
ный мой часъ вѣчною проклетству и анаѣми
предаетъ, како вѣга, тако и вѣговъ родъ и по-
родъ, да му се и трагъ и домъ иссѡна и утрѣ!
Исто тако да Богъ даде и оиѡе, кои бы васъ
одъ вѣрности къ благочестивоу и христолюби-
вуй Русиѣ отлучити поисѡа, и свакоѡу, ако
бы се кои одъ васъ Черногорацѡхъ или Берѡ-
нахъ нашѡхъ, да помисли, отступити одъ покр-
овительства и заѡна на единовѣру и единокрѡв на-
ша Руссїю, да Богъ да яки, те одъ вѣга живо-
га месѡ однадалѡ, и свако добро времєнїю и
вѣчно отступило! Свиѡма пакъ добріѡма, вѣрнѡ-
ма, и поигѡѡе ово мѡе потоиѣ писмо послѡшаѡ
и сверше, да буде найусерднѡе мѡе отеческое
и архїастрѡско благословенїе отъ рода въ родъ
родовъ, во вѣки вѣковъ! аминь.

На Цетинѣ 18. Окт. 1830. год.

Своіомъ рукою подписао:
(М. П.) Владыка Пегаръ.

Повелѣніемъ Бго Высочайшеосвященства Господина Митрополита Чернигорска Петра Петровича предъ смертью написанъ Секретарь

Симеонъ Милутиновичъ.

У Т Ъ Х Е

У Б Е Д И И Н Е С Р Е Ъ И.

(Continued)

Има безъ сумнѣнія ужасно бѣды: али
можемо, каѣ душа пати, употребити оваѣ Епи-
скуповѣ левѣ противъ патенія тѣла. — Ако су
патиѣ спосиме, треба иѣ спосити: а ако несу,
ово ће скоро заедно съ нама преминути. — Вы
сте несрећни! — само још неколико треуна!
па више нећете бити такови: благодѣлна
смерть истина долази вамъ лагано у помоћ;
но онамъ се не престану више и више прибли-

жава. Оногъ истогъ дава, кон вамъ се онако дугачакъ учивю, вѣроятно е да е она смирила више одь осамдесетъ тисућа душа, кое су се бориле съ њиовимъ бедама: кодику се њи родило на овај бедный свѣтъ, толико е њи осетиво боло пороѣа, а юштъ много више њи жалость за изгубльнимъ отцемъ, дететомъ, сугругомъ прятельмъ. — Помислите на оне милоне створени, кон стено у робству, тамницама, сиротиница, на све оне, кон гиу подь мукама свакимъ даномъ умложаванымъ се, или подь болями неиздечимымъ. Колико е њи у овомъ тренубу жертва очалил, мучена, и мрзост! — На добро! овај ужасный данъ проше е безъ повратка, како за њи, тако и за насть, а тако и за найсрѣнне, коина одь того нѣ ништа друго заостало, осимъ суетне жалости за прошлымъ уживанымъ радостима. — Само добродинаца знао е употребити браз теченіе времени, назначаваню на овомъ дану, кон е проше, и кога мена више, своя права на будущность, кон не дои... Разумъ се противъ овимъ утѣхамъ позаймливил одь туѣи патни, но чувство се томе одае, и надежда на будущее существованѣ тѣши насть у саданимъ.

Ма до кон крайностей да бы были доведены, опоменимо се да мало њи има тако несрѣнны, да небы было за њи никакимъ утѣхъ; да мало стаци има тако очалелы, да се храбрость и радность небы могла њи одрѣти. — Несча траиоа на утѣхъ првогъ реда, нападенія судьбе есу побѣде да мудраца... Съ каннымъ презрѣнмъ сматра онъ њне буди! съ каннымъ юначствомъ и твердономъ сноси онъ њне ударе! Съ канномъ неустрашимосу продоре онъ скрозъ препова! — Удри, говори юй онъ;... удри... удвой юшъ... узвышени самъ надъ твоимъ ударцима. Можешъ ме потрести, али не обороти, можешъ ме прлвити, али не оломити... опеть бу се исправити са юшъ векомъ свагомъ; и ако те немогу пригрозити, да ми будешъ наклоня, принудитиу те, да ми се укажешъ као неправична.

Ж. Т.

О ВОСПИТАНІЮ.

Кон саме мужкарце учи, а о науци женске дѣтце не стара се, тай само половини рода чо-

вечія добро твори, а другой половини найвешу неправду дѣла. И само овај е праведнѣ предъ цѣлокупнымъ свѣтомъ, кон се труди оба пола изобразити, саставляюа цѣло людство, по опредѣленію пола.

Напрасно жели онај синове, и уиуке видити добро воспитане, кон самъ има жену посве невоспитану. Не одь отца, но одь матери чую младенци прву рѣчь, учесе дакле говорити, и мыслити; а по тому и творити. А чимъ си новъ судъ найпре осудю, на то не ти и после судъ вонати. Коа е у првој младости постао шувакал, и до гроба му ни е десница, што шува. То асто бива и съ нашимъ разумомъ, и срдцемъ. Тако ни половину добра не чине потомству родители, ако синове у найнише школе нилю, а дѣри запуштаю како годъ коровъ.

В. Л.

НАРОДНЕ СРБСКЕ ЗАГОМЕТКЕ.

(Саобщію Тодору Ваанъ.)

Два се млада човека сродо, тако да еданъ другому матери узму. Пытавъ е: 1. Какви су њи двојца онда были родъ? 2. Каквыи су насть едога и другога деца была родъ? 3. И каквыи су родъ была деца њиова између себе? еилю еиу' чѣо адѣзѣ и чѣедѣ иги 'чѣедѣ 'илю' 'ѣинионѣзъ и ѣионѣзъ ѣадѣкъ онѣзъ чѣо е

Ишли су путемъ мужко и женско, и срези едогѣго човека. Онај иѣ занятъ, шта су своите? На кое онда мужко одговори то: да е његова мати њне матери свекрва. Какве су дакле были њи двоє своите?

иѣи и чѣиѣ

Сидили су мужко и женско, помлади обов, у едномъ ладу поврай пута. Поврай њи найне путиниѣ еданъ, кон — кадъ иѣи назове помози Богъ — рекие: "Благо вама ако ништа нисте своите!" — "Ништа нисмо друго своите!" одговори женско "само што е у целомъ животу моя мати мене едиу родила и његову матеръ." Пытавъ е: шта су своите?

чѣиѣ и иѣиѣ

Учредившъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правительственной Книгопечатни у Воюграду.

Ш О Д У Н А В К А .

№ 23.

Београдъ 9. Юнія.

1845.

СВОЮЮ БРАНИ СЛАВОНЦЫМА.

Ой Славонци! браво драга,
Славонія — красанъ станъ —
Пуна снами земни блага,
Воюючи ношъ и данъ,
Задобы намъ стары снага,
Кивногъ люто крише' врага.

Тай одъ нивногъ мача й падо,
Ко одъ косе златанъ властъ,
Бръ вринше тано радо,
Кудъ йй позна славе гластъ,
Цару, отечеству верни
Ти юнаци безпримери.

На племени деди славни
Предане аманеть драгъ:
„Вы будите нама равни,
На све, — кони' грози врагъ, —
Одъ доювине вамъ мнѣ
Одбійте сложно снаге.“

Отачбини наша славна!
По теб' тече млеко, медъ;
Раю ты си посве равна:
Та неће ти нанет' вредъ
Подлый душманъ, дои' годъ искра
Старе крви у намъ игра....

Ты с' Славонче храбрый тако
Осежати дужанъ садъ,
Живованъ да ти сладко
Незамене горий ядъ,
Бръ се спрема нукъ изъ шуме,
Да т' милину твою узме.

И ты еданъ, Сремче милай!
Негуѣи се брата твогъ,

Съ кинѣ љешъ свакој подлой сван
Противстати врага злогъ;
Тко те на то води, неће
Да у дому нинашъ среће —.

Смрди риба текъ одъ главе,
Па тай друге труе сирадъ;
Тако темель среће право
Подрива намъ вражий гадъ. —
Те вежъ неста: садъ по стази,
Врѣтна глава правой гази.

Пробуди се! садъ е време,
Да неступи врагъ у Сремъ;
Чувай мило стары слене,
За кониѣ ти вазда времъ:
Отца краљ ти посла благъ,
Свемъ Славянству кой е драгъ.

Та увиди и ты неће,
Да й у слогу само моћъ,
И да безъ те нема среће,
Вежъ насъ крѣи тамна ноћъ;
Напредажъ е, гди е слога,
Красанъ даражъ вишнѣтъ Бога.

Слогу люб'мо, браво мила!
И градимо дворе той;
Драга майко! у той с'сила,
Те ми млекоѣ брата дой:
Отачбине нека праву
Оиѣ витежи брани славу.

Рушитель'ма наше слоге
Заданно сиртний страхъ,
Обраћајмо одъ ти млоге
И у савишъ ситний прахъ:
Кадъ пионница буде чиста,
Небойно се врага триста. —

Садъ Славонче верну руку
Брату ты Рвату дай,

Па пригласи съ вѣнне сурку,
Брани напѣтъ дома гай;
Некъ се хвата у то коло,
Робъ бытъ кой-годь небы водо.

Славе сыме! ниси створенъ,
Да робуешь цео векъ,
Да ти до-век' снажаны корень.
Гадный таре ланца звекъ;
Та то неће блэйгй Богъ;
Кои хоће, ништи тогъ.

Густь незнаши ово сада
Остали и тебе иракъ,
Вѣкъ Минерва баца рада
Просвѣщени на те зракъ:
Сванга свои има време;
Кадъ то дође, снада бремя. —

Ам' юнаци! веру даймо,
Да на дома милый пратъ
Нигда лано, а ни тайно
Неће ступитъ кавный врагъ,
Докъ у нама врши ина;
Смъртъ некъ за домъ мила ѣ свана.

Та болѣ е и у ладный
Свалити се славно гробъ,
Него вѣнне быти гадный
Свакогда света робъ;
Вѣкъ е дошло брахо време,
Да процвета славско племе.

Привратимо унне маче,
На бранимо милый родъ;
Сложно само! на све аче
Успеватье слоге плодъ;
Безъ те не насъ душаны трти,
Предати ахъ! горкой сирти.

Славско текъ не онда славе
Появят' се дичаеъ цветъ,
Кадъ овари слоге праве
Зракъ славиский цео светъ,
Тад' не живят' златно време
Сво прегрдно славства племе!!

У Пешти.

Еданыъ Фрушкогорацъ.

ПОСТАНАКЪ НЕСТРЕБОЛА (ОСТРЕЧ- КОГЪ ОЗЕРА).

(Народно прѣсѣвъ, съобщително Тодоромъ Вазицкимъ.)

У области турецкогъ царства у Европи у
пашалуку Солунскомъ, близу коды вароши Во-

дена лежи езеро Нестреболъ, кое се одъ Во-
дена у дужини къ западу протеже до двадѣ-
сеть и четири сата дучако, а гди-гди текъ
два сата широко, измежу велики свудъ у о-
коло планина, и кое е овимъ случаемъ постало:

У време царствованя сръбски царева Нема-
ни, на истоми мѣсту реченогъ езера, близу края
дужини одъ запада, у по среде долине плани-
на, обколяваючи и држеши у себи езеро, была
е една варошь доста знаменита, коя се звала
Острецъ, и у коюй су пола Бугари, а пола
Срби обывавали, найпре подъ облашчу Бугара,
па после Срба. Све то до долаза Турчина у Ев-
ропу. И кадъ е Турчинъ нещъ отоо быо одъ
Грна нѣка мѣста, и почео заковати нѣке пре-
дѣде сръбскогъ и бугарскогъ царства: были су
у истой вароши Острцу нѣки братъ и сестра,
врло богати, незнаючи ни отца ни матери, кои
за душу отца и матери договоре се, да кавку
задужбину обое, свако за се, учине. На кое
сестра, по своимъ християнскомъ закону, почие
да зида цркву у вароши, и едну кулу далеко
изванъ вароши у планини, по обичаю богаты
людей ондашнихъ времена. Братъ на ово речие
сестри: Премъ да ми е по дужности християн-
ской прече, да цркву сазидамъ, или што друго
да учинимъ, задужбину чинѣти; но предвидѣши,
како не намъ на скоро време доиѣ, да не Тур-
чинъ и нашу варошь оскоити, коимъ не се слу-
чаемъ сва слава християнска, у задужбинама, и
другимъ редовима по закону чинѣна, разруши-
ти; тако и сама твоа црква: за то волимъ едну
цмаю сазидати, кою знамъ да Турци неће раз-
рушати; но юнитъ не ме благословити: и тако
не после на много вѣкова моя задужбина цѣл-
тати. А да бы и одъ сама Христiana негa пaм-
иa почитована и чувана была: узидатъ у зидъ,
ууутра у памѣи, нашего светого Пантелея икону,
и надъ нѣомъ ѣу написати проклетство тур-
скимъ и сръбскимъ словима: да сваий онай буде
проклетъ, кои исту икону одаде извади. Сест-
ра на ово опетъ одговори брату: „Ты зидай
и чини задужбину шта ти е воля; а я што самъ
почела чинити, хошу и да учинимъ; пакъ ако
знаю небуде людина, быти Богу.“ И тако по-
сле краткого времени, учине свако по своѣй
воли задужбину: сестра сазид цркву у вароши
и кулу, као што е почела; а братъ, не далеко
одъ вароши, у истой долини, на врху едногъ
подгоря, готово высокогъ као и околине пред-
речено планине, сазид цмаю, као што е и
казао.

У исто време сушествовања предечене вароши, тека е покрай нѣ една рѣка, коя е, на далеко два сата одъ вароши, падаа у едну пропастъ земљу, подъ великомъ стѣномъ едне планине, и коя и данасъ изподъ куле у езеро утиче. Выше речене пропасти, на планини бѣде су осыотѣ добре паше за стоку, гдѣ еданъ житель варошскій, одна выше пропасти, сагради себи еданъ станъ за овце. Други пакъ стану га зато укоравати, што е онъ самъ на онаковомъ добромъ мѣсту сагарго станъ, и почну да му га развалюи. Онъ, за недати нѣма свою муку и трудбу покварити, а и добро мѣсто му овлѣко за пашу неотети, коя е онъ вѣсь прѣвый за свое узео, стане се противити. Они опеть, за изпуити по своимъ простоиуи своимъ намѣренъ, стану нѣка, и нѣгове чобане бити, и на силу станъ разграбѣвати. И тако мало по мало сваѣаюи се, у такому найпосеа простъ доу, да деветъ нѣи мртви убиени буду. Чувши ово старѣшине вароши, одна са останѣи жителяма ту дотрче, да виде оно жалостно позорѣ себичности и лудости; и кадъ доу тамо, и разуму одъ едного чобанина, коя е ту близу чувѣа овце, и савъ горенаведеный случай мртви видѣ, и чуо, шта е и како е съ нѣма было, и кое исте жртве побѣо; и кудъ су исти после побѣган; одна пошла за нѣима што може бити брже потеру, те ѣи захвате и окую, и у тавицу метну; а оно мѣсто пронаѣу после да е пропасто, збогъ оне ту на близу пропасти, зато, што се выше пута кодъ исте пропасти погибѣла жалостна людѣи случила; те за то закляче, да сви варошани све свое овце одна пострижу, и съ овомъ вуномъ да пропасть ону загуще, да бы се съ олимъ пронаество оданде одбило, и нѣмаа зла вѣнаосило. На ово варошани драговонои одна сви пристану, као за свою помои, те острижу овце, и кое великимъ каменѣмъ, кое земљомъ и вуномъ навале, и загуще тврдо пропасть тако, да одна рѣка сна се одбѣ одъ пропасти, и разлѣсе по долу ономъ планина, у комъ е варошъ; и неимаюи у планине и крозь планине друга пута, крозь коя бы пролазила, будуи да исту долину, као што е речено, на двадесетъ и четири сата у дужини, а у ширини на два сата свудъ у наволоко высоке планине обколаваю, стане мало по мало тако расити наводѣнѣиѣмъ своимъ, да за кратка време и саму варошъ почне у себе гутати; на кое жители нѣи, сами томе зарокъ будуи, и у плашѣи се пропасти, разбѣгу се са покретнимъ добрама по околной планини, гдѣ и садъ нѣмаа сѣдѣшта у наволоко езера стое. Рѣка онако наѣаюи долину своимъ наводѣнѣиѣмъ за кратко време сву долину до врха планине напуни, и варошъ сву у себе стуга, те се изъ тога езеро Остречко, а после подъ Турцима не-

стреѣоле назове. Затимъ езеро, ухвативши свой путь къ истоку на планине, у едну пѣнаиу почне сливати се, и одатѣ крозь земљу на ону страну планина у равнице протицати, и на тай начинъ свой прѣвый видъ рѣке опеть добѣе, те тако и данасъ тече преко велика стѣна и подгорѣа доле крозь равнину покрай едне вароши велике, зване по предеченому Воденъ, добывши нѣе одъ исте рѣке, будуи се и она тако зове.

Тако прѣва одъ напредъ казане сестре бѣде у води упронаштена съ вароши, но не нѣна важностъ; а кула ѣи, као знакъ добротворства, бывши выше вароши у планини, остане нерушима и до данасъ, покрай кое она рѣка тече, као што е напредъ казано, што езеро прѣви. Цамѣл брата опеть исте сестре, будуи савѣдана на онако високомъ мѣсту, остане неупронаштена одъ езера, коя и данасъ у нѣму као неко чудо стои. Турци е све единако обдржаваю, и у нѣи идѣ на плаванѣ у лаѣицама.

ПРИЛОГЪ ЗА ИСТОРИЮ СРБѢ.

П А С О Ш Ъ.

Даеиъ свакомъ на знаиѣ, како именований Янѣко Ягнѣлацъ имаде допущенѣ да може слободно еданъ целѣнь волова претерати на Остружничкой скѣли, коимъ а одъ мене писмено даеиъ болшого верованѣа ради — — — — и како се овай целѣнь говеда 120. глава на овай пасошъ претера, таки да се одузе овай пасошъ. На выше да негѣтуе.

У Нѣурѣи 5. Септем. 1807.

Караѣорѣ Петровиѣ,
Врхов. Срб. Команданѣ.

С Н Т Н И Ц Е.

Непа снаиѣй тражи оно, што е за отечество наиболъ; ербо кадъ е отечеству добро, и нѣму не добро бити.

Онай, кои люде тако описуе, као што есу, непа се непада да не му споменѣи поставити.

Свагда говори оно, што мыслимъ, и тако нешѣи нѣгда оно мыслити, што несменѣи казати.

Пакостанъ се човекъ нигда веѣма нера-
дуе, као овда, кадъ види да његовъ непријатељ
страда.

Многе се душевне болести тако исто ма-
ло покренути могу сь мекимъ средствама, као
што се и њике тѣлесне болести безъ снажногъ
потреса немогу излечити. — Сатира дакле ви-
ди се, да е у моралу тако исто нужна, као годъ
што е помешанъ отровъ у лѣкарѣи.

Велачатель е подобанъ добошу, кон прем-
да много уке и буке прави, ал' е изнутра шу-
паль.

Болѣй е и паметанъ непријатељ, него глупѣ
пріатељ.

Великими се заслугама мале погрѣшке о-
праштаю.

Природа намъ е дала вино више за лѣка-
рѣи, него за свагдашній напѣтанѣ. — Она му
е снагу дала, да се надъ онима освети, кон га
неумѣрено пию.

Нетреба бити у моди нити првиъ, нити по-
следній. Нека се свакиъ по своѣмъ станю одѣ-
ва. — Само будаде себе по одѣву цѣне. — Раз-
уманъ човекъ избѣгава сваку особитостъ у о-
дѣву; дѣца се само траже у томъ показати.

Човекъ, кон е безъ постоянства, може се
само женама допасти, — а и то не свима.

Кодъ дѣце е една одъ најачи страстей, лю-
бовитство.

Да су дѣца болѣ воспѣтавана, небы њѣни
люди тако рѣиви были.

Завистъ е пре суаружества рана, а у су-
пружеству е сиртинъ отровъ за любовъ.

Духъ отчѣиъ може кѣрпномъ у духъ пользо-
вати, но любовъ материна мора ѣи ерце сохра-
нявати.

Она жена, кон нигда незна шта ће у кући
радити, врло често у искушеніе пада, да ванъ
своѣ куће какво зло уради.

Срећно супружество најболи е свеца, ко-
ѣиъ е Богъ люде на животъ скопчао. — Тко
неожениъ умре, тай е само половину живіо.

Любанъ и миръ, то су два еднака дѣтета,
коя се свакиъ часть у играню сваѣаю.

Люди се срамоте суза. Никоиъ не мило,
да га познаду да е плакао, а то е башъ знанъ
човечества.

Д. Аврамовићъ.

С М Р Т Ъ

СВЕТОЗАРА ІОВАНОВИЊА,

Слушатели II. год. философіа,

У ИМЕ ЊЕГОВЫ ДРУГОВА
ОПЛАКУЕ

ЂОРЂЕ ЦЕНИЊЪ.

Докле ће небо надъ намъ свирѣствоватъ,
Докле ли судба њѣниъ бити намъ,
Докле ли младѣ да идемо
Тамнила вѣчна та кѣтомъ цару?

Надеже Србство перазнати пувољакъ,
Када ће единомъ цвѣтатъ и остати?
Када ли ће Србинъ дѣти главу,
Просвете храме сазидатъ кадъ ли?

Смртъ грозна стѣнае единомъ све за другинъ,
Текъ што кой себе самога позна маъ,
Сузна га доле и однесе
Тамо, одале неврати с' нигда.

За Србство перо неда му подрезатъ,
Неда му мысли сбиратъ за Србство,
Неда ни жару любовъ къ њему
Свету показатъ, удинитъ Срба.

Ахъ, Светозаре, друже прелюбезниъ!
Ова башъ коцка и тебе постѣне,
Судба те црва баци доле,
Рана да будешъ црвиу, муви;

Срце ти само за Србство бѣже,
И очи само гледаше Срба цѣла,
Руке и уде све за Србство
Радеше трудеи земниъ даде.

Одъ отца, майке, браће и другова
И одъ свѣ знаи навѣкъ те одвои,
Та све у жалости, тугу сваи,
Црпнѣмъ одѣломъ и флорѣиъ обѣи. —

Ахъ душе! љалогъ друга Светозара,
Лѣти, узлетѣ Божѣгъ до престола!
Бѣлѣ и цвѣше райскогъ поля,
Твою сву дражестъ и блескъ му подай;

Нека онъ туна младостъ баръ проводи,
И некъ с' блаженства вѣчна удостои;
Када га земниъ свѣ радости
Павлена коса за свагда лишѣи.

А ви о души! были гди драго му,
Та ма у бурѣи морскии' њѣ въздуху,
Јавѣи Зару, да му дружи
Његовиъ любви къ Србству сѣдеи.

Његово дично име охъ! Светозаръ
Изъ срца нашегъ несе се изгладитъ,
Живѣиъ доиъ е верниъ друга,
Доки е и Срба, и доки е свѣта!

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Книгопечатниъ у Београду.

ЮНАКЪ СРБСКІЙ.

Ко е юнакъ?

Юнакъ само онај бива,
Ко злу нигда неуступа,
Громъ кадъ тугни, све се скрива,
Онъ съ поносомъ напредъ ступа:
Добро слави, подло тре,
Као юнакъ живи, кре!

Ко е юнакъ?

Ко све, што е красно, люби,
Што е лѣпо, уважава,
Ко немарно свое губи,
Кадъ се обитишъ наклађава:

Правду хоће и твори,
Лажь му прса немори!

Ко е юнакъ?

За слободу кой е готовъ
Све в себе жертвовати,
Неда срашнѣи да му оновъ
Славу рода у гробъ прати,

Нит' се плава онъ икомъ,
Досле Богу единомъ!

Ко е юнакъ?

Тко за родъ свой све презире..
И съ нѣмъ само себе слави!
Тко за нѣ живи и умира
То е давашъ юнакъ правый!

Томъ престонъ красанъ чинъ:
„Я самъ Србинъ, Славе сынъ!“

Иованъ Нанъ.

ДУХЪ И ЗНАЧАЙ СТАРЫ СЛАВЯНА.

(Съ Ческогъ изъ кнѣго „Zycadlo Slowenska.“)

Наши прадеди, стари Славяни, были су одъ нарави весели, наѣа свимъ миловали су певанъ и свирку, чиме су се особито одликовали одъ други народа. Нису тумарали одъ едиога прая света до другога, како гладне гусенице, да робе туђе землѣ, као што су радили стари немачки и уралски народи, већ су оддавна спадали међу народе, што имаю тврда места и стална седишта. Куће су подалеко еданъ одъ другога градили, тако да е свака родбина имала око дома баншине и нѣиве. Занимали су се найвише са пѣивама, стономъ и пчелама, на збогъ тога нису дуго были безъ заната и трговине. Особито су были вѣшти у резарству, тесарству, ремесарству, лађарству и т. д. У шестоме веку не само су ѣи Арани но и Грци требали, да ѣиѣ граде лађе и управалию. Врлостима улюдиога живота пѣиовогъ има велика страна Европе захвалити за зачело свога далѣга изображѣня.

Трговина између Европе и Азѣ была е вѣномъ страномъ у пѣиовиѣ рукамъ, а трговали су найвише съ филибаромъ, кожама, житомъ, медомъ и дрвеномъ робомъ. Тако постану у нѣи за вратко време многи велики трговачки градови, као: Старградъ, Винета, Аркона, Смоленскъ, Новгородъ, Псковъ, Кѣвъ, и т. д. При томе нису были лаже и варалице и злобе, него простѣи, искрени, отворени, и надъ свима инимъ народима гостолубиви. Особито ѣи е одликовала одъ свию побожностъ, радиностъ и дуранъ у свима негодама живота. Млађи су држали старѣи у великой чести: павити старѣи, боленѣи и сиромаше была е у нѣи по-

главита врлост и дужност; нити е коџ иџи
было просјана ни скитница, а зато нису ни зна-
ли за затворе, ер њи нису требовали. Най-
стариј свагда су оставли коџ куће; жене су
иџи се занимале кућеним пословима, тјале
су платно и сукно; момчаџ е свршавала поль-
ске радњ, а каџ е требало, служила е ота-
чини на обрану. Они су врло цњили прироџе-
на права слабе женске стране, зато нису чу-
вали ни затворали свое жене, веџ иџи е бы-
ло слободно и пред џомаџ и пред госте и
стране излазити. Брак иџи е био свџт; са-
ми страни хвале уобите непокарену чистоту,
стыдљивост и верност славјански жџа. Ви-
ше жџа имали су само владоџи.

На челу читавой родбини стојоу едѣтъ, обично најстариј, или и другиј ко највредниј, а такога поглавицу сама е родбина себи изъ свои средине изабирала. Онъ е био посредственикъ између земаљскиј вѣчеѣнина и свои млади, љубави е давао послове и заповести; онъ е продавао што е претинчало преко потреба, и куповао што е требало; онъ е обслуживавао веру, молитве напредъ торговію, путнике и госте дочекивао, служио њи, съ њима се разговарао и пратио њи. Имаовину своју само су онда делили, кадъ би се родбина љко размножила, па су млађи могли брати одъ едниѣ дѣлова, што њимъ се допада.

У прво доба били су сви Славјини у слободи и правима равни, тако да у домовини својој нису ни знали са робово и сужањство! Оды владара свои искали су само да њимъ буду праведне судје; они су само били први међу кнезовима и жупанима равниимъ њима. — „Самъ слободѣ ко не в вреданъ, слободѣ сваку ценитъ зна.“ Славјини заробљивъ и затворенъ, у чіюй му драго власти био, престоа бы бити робъ, чимъ бы крочио на славјинску землю, ниѣ бы яко више имао права на особу њгоу. Тако исто човѣчатъ обичай држали су и према туђинѣ роблю и заробљеницима. Они њи нису, иако други народи, у вѣчитоме робству држали, него само за неко време, па су њимъ после на волю остављали, ако оне или да се одкупе и међу свое врате, или коды њи да заостану као прѣлѣти и слободни люди. — Выше свега су любилъ слободу, те су се нека племена радѣ дала искоренити, него у єдину цѣлѣину збити, или се подчинити. Найлемшій био ѡ њимъ в мѣртъ, па изъ тога узрону нисъ никада

водили напады ратова, штоно на друге бадаю тежий арамь робства, него су само присилвани бывали, бранити се и заямь врабати тлачительна своимь. Воевали су понайвише пѣшице и у великой дружини.

Юште у найстаріе доба имали су права и законе, што су страномъ одъ отцевъ на сыновъ устено предали, а страномъ и на даскамъ были писана. Право и правца давала се обычно у хоровима и на светлимъ мѣстима. Свѣшеници были су їмъ мудраци; они су законе записивали, верозакона проповѣдали, они су учили народъ лезити, певати, предсказивати, време броятъ и т. д. Приповѣде стары Нормана говоре о Славянима као о людма пресвѣнчимъ и вышнимъ створовича, ко позна су у найстарій времена немачиѣ народи свое бже и славе мужеве на науку шилили. Бзыкъ їмъ е быо изобразжѣнъ, витанъ, снажанъ, на речина поимина (понятія) и променада богать, тако да е одма, како їи е првый ма наука Христова постела, свето писмо прекрасно могао тумачити. —

Али небылице дано нашимъ отцевѣмъ, старымъ Славянамъ, дуго у миру носити краснѣе вѣнчае оныя племенити прелостій и преимущества. Убиточна синара бывшии имѣтъ ударена у дрвоу мира, и све се дубль уривала, што се вѣhma дадесятый вѣкъ припицаю. Немци кадь упропастие римску силу, и видше себе у сребри и наново крштене, кое изъ побожности, кое — и то показивше — изъ законства и ради подирмаѣя — стану поганскимъ Славянина не у любви нову веру любви него чамѣтъ и огнѣмъ джвяти. Ударявши на Славяне после многогочюначькое однора у пропасть ий доведу, градоу славянское са земльомъ еравне, сву трговину униште, земль поделе, а становинке кое сасвиѣмъ утамае, кое грозно умале. — Као што тамо на западу суровошшу немачкомъ све оде до триста сѣсета, тако съ друге стране на истоку различити дивльи азѣтски народи сему напредовану у домаѣмъ врлостима стадоше на путь. Све се сложило противна нѣи и заклело се нѣи на убитакъ, тако да ука дивльи олунна значай и ссоставъ Славянима готово сасвиѣмъ измени, те доцнѣе постане ученица оны, коима су некадь учителя были.

Но гди лежи узрокъ томе, да народъ тако великій и такимъ врлостима опићенъ, ипакъ ние на тима темельима далъ знадо, већ и когедо

наставленіе да шитете, и да познаете да е онъ верховна власть.

Заклетіе оне у собору кое су были, кой преступи хоће быти лишень старешинства: а што се кому опредѣлан, да са онимъ буде задоволянъ. У овомъ пункту намъ описуемо намъ потребне ствари, и наставленіа, отъ кога ћете шта тражити, то естъ отъ Совѣта, кому садъ членови раздѣлени по особу у дѣлама:

1. Господарь Младенъ Миловановиѣ Попечитель воиныхъ дѣлъ; што за войску потребуе цебане, олова, барута, пулета, вишенка, топова, и проче военне муниціе отъ онога да тражите.

2. Господарь Миленко Стойковиѣ Попечитель Иностранныхъ дѣлъ; то естъ ако бы кой человекъ изъ друге землѣ прешао къ нама, и што потражю, така такова человека да пошлѣте къ њмъ.

3. Господинъ Доситей Обрадовиѣ Попечитель Просвѣщенія народна; онъ ће знати просвѣщенія издавати, и ако у нахѣ школе и училища требаю, отъ њга шитете наставленіе.

4. Господарь Яковъ Пендовиѣ Попечитель внутреннихъ дѣлъ; отъ њга ћете просити внутреня дѣла; онъ ће вамъ наставленія давати.

5. Господарь Петаръ Тодоровиѣ; онъ е великій Судія вилаетскій; кое ћете отъ њга за таково наставленія искати, кой скривн нахоу ћете га каштиговати.

6. Господарь Кнезь Симъ Мариновиѣ Попечитель кассе народнѣ; отъ њга наставленія тражите; будући да ће се сви приходи обрнути у народню кассу, и одакле ће се искати потребна за топчїе плата, и проча за содржанїа.

Свиѣ предименовати 6. членова Совѣта быће сви у единомъ согласію.

Друго отъ нахѣ да пошлѣте 10. топчїа и 5. добошара.

Свакій отъ свое кнежине да препишете главе право, и како препишете, така нама на знанїа да дате.

Отъ муниціе свака три месеца рачунъ у Совѣтъ шалите, колико сте приѣмили, поарчили, и шта јошть имате. У Београду 11. Июна 1811.

Утверждено при народнѣмъ Собранію.
Верховный Вождь народа Србскаго,
(М. П.) Георгій Петровиѣ.

(М. П.) Правительствующій
Совѣтъ народнѣй.

С И Т Н И Ц Е.

Спаситель каже: оны су блаженіи, кои су чистога срца! — Да, они јошть цвѣтаю, а кадъ њмъ прахъ њговъ у гробу лежи; ерѣ тамо у раю пресађени, приносе плодове вѣчно.

Изъ малогъ поточища често быва велика рѣка, — тако се исто у свѣту и важнима заведенїама догађало, да су почетакъ маленъ и маала.

Владѣтель е само онда богатъ, кадъ е народъ богатъ.

Онай е животь као едаѣ данѣ, а њговъ е край вече. Као - годъ што е истина да вече долази, тако е истина да смрътѣ за животомъ слѣдуе.

Благородне душе немогу трпѣти, да виновникъ очавла.

Стихотворацъ, кои одъ своегъ стихотворенїа живи, ње добаръ супругъ; ербо онъ, као стихотворацъ, свагда уображеню живи и трѣпти, а супружество пакъ крила сили уображенїа подсеца.

Д. Аврамовиѣ.

НОВЕ КНЬИГЕ.

Примери Добродѣтели изъ разны латїнски подлиника изведени *Магелъ Костицъ*, Парохїа Ново-Садске при церкви Альманкай Аминїстраторъ. Часть III. У Ново-Садѣ, 1811. Писмени Иоанна Каулицѣй, ц. к. привил. типографа. — На 8-ку, стр. 181.

Барона *Ж. А. В. Хердера* 'рударскїй путь по Србїи 1835. год. у изводу. У Београду, у книгопечатни книжеско-србской. — На 8-ку, стр. 41.

Учредникъ Милошъ Поповиѣ.

Издано и печатано у Правительственной Книгопечатни у Београду.

Ю Т Р О.

На ружени крили зоре
Вѣкъ заплани неба красъ,
Листъ зеленый трепти горе,
Тамъ славуя звони гласъ;

Кодъ оваца гласъ уминый
Свирко благи пастира
Разлеже се по долини
Вѣкъ на крили зезира.

Извори ѿмъ с' одзиваю
Съ таласѣи потока,
Да и они уживаю
Хоће радость истока.

Мале шеве крила шире,
Тамъ с' у плавни дижу шаръ,
У свеобителъ да ѿ пиру
Садъ вселене наје царъ.

Флора свое чело дично
Садъ умина росицомъ,
Да ливаде краси сично
Са зеленомъ травницомъ. —

Све красоте, све милино
Сада радость облина,
Животворна са выспе
Кадъ ѿ роса полива!

Да! плавность е неба ведрa
Обузело веселъ,
Кадъ намъ рука она штедра
Сунце диже съ постелъ.

И мы дакле душе стойно
На радости степену,
Створителю пѣсму поймо
У радости слетеву.

У выспну хайд'мо плаву —

Шари млади крили летъ!
Тамо немо радость прату
И живота наѣи сплетъ.
Алекса Деснировичъ.

С О Н Е Т Т О.

Не безъ туге, не безъ уздися
Пѣватъ ти укобъ тавной ноѣ;
Знаѣ, до тебе неѣ узлики доѣ,
Настъ дубока бедна садъ раздвая;

У твоей округъ, неѣсто мога ралъ,
Неѣе уздися сужногъ допретъ моѣ,
Ал' е туга нелемъ у самоѣ,
Блажухъ споменъ вѣчногъ опростаа.

Вару горкогъ спомена усани,
Една мыс'о давиобытне среѣ,
Ню ми у часъ створи съ исти данъ,

Кадъ у сладке любве очарованю
Я цѣлва устне ѿѣи плантеѣ,
Божю пию' сласть, недаю' маню.

П. П. П.

ДВОРСКИЙ ПѢВЦЪ.

Мѣняю о рускомъ пѣнію одного Француза, путешавшего по Русіи.

Хоръ пѣвца царске капеле у Ст. Петербургу, састон изъ 80 особа разнаго возраста, одъ 7. до 50. година. Они пою безъ сѣакогъ музійскогъ спровода. А и види се, да они овай спроводъ непотребуя; еръ толику сигурность гласова одушевляѣиємъ славногъ Бортанскогъ, врховногъ управителя духовне музике, притяжавоу ови люди. У пѣнію обично е, да пѣвачъ свога сопѣвача надвинувъ; но при овомъ хору

того нема. Они се у оной истой дисциплини и строгости држе, коя и у самомъ воинству влада.

При союзу своіо оны гласова, починаючи одъ наймлаѣтѣ до найзрѣлѣтѣ возраста, у толико се дубляи и силниіи само чую, у колико е башъ управу нужно за хармонію и подпору гласность цѣлаго. Юшъ су спосѣбниіи и пробѣтати одъ композитера брѣжливѣи употребляи силна пѣвоизраженія; и совокупно оренѣ спрозъ пробѣжати гласова уподоблява се вальсѣи се грѣмляни. Поредъ тихотъ и благогласногъ исчезающа мужескогъ голоса, заоре се нападнути любии дѣтѣи гласови, и человекъ онда мысли, да мелодию славуи слуша, кои умалительно тишину естества торжествува. Бортлискій добро разуме, да узношеніе молитве страхопочитателю быти мора, и у ономъ музикальнѣи одушевляни, никадъ оны незабавляи, да е нѣгово пѣніе за домы господень опредѣлино. Зато оны строго и неумолимо изъ пѣниіи своѣи избацуе оны, што бы человека на свѣтску музику опоменуло и одукало, и повъ готово свагда (adagio) умѣрено или (andante) чувствено. Alegros (бръ) бываю вѣло рѣдко, и есу свагда кратки и малотрапни. Ово се краснорѣчиіи изкусномъ и мѣловитѣи пѣнѣи само приписати мора, кои е знаи нѣма чистоту свога вкуса, и чувство узвѣженности духовногъ пѣніи узати. Странн, кои музику разумѣваю, согласно изповѣдаю и признаю, да су исти пѣнѣи пѣнѣи у Европи пѣнѣи. И самъ у Венеціи пѣнѣи и играчице della pieta слушаю, и свагда се желью истога опомниѣи; али оныи оны повѣи са добожимъ тоновима свѣра ни близу сравнѣи несиема. То исто и о капеліи у Риму подтвердити могу. По неотреба мыслии, да приенство оному даемъ и зато, ербо е нешто ново, а люди обычнои новости любѣи! И ѣу се одъ овогъ пребациваня на краю мога говора важномъ единымъ гласомъ оправдати.

Школа дворски пѣнѣи е есте вастарія у држави, почемъ е юшъ за времена владыи светогъ и великогъ Владимира установаляи. Овай сирѣчь за увеличати помпу црковногъ празнованя, заведе институтъ пѣнѣи, коега прии учительи и сачленони были су люди изъ Бугарске и Грѣке познани. Питомци овогъ заведенія распространѣи ово красно вѣжество до царице Бѣласавѣе. Ова владытельца, имаюћи особиту нацловность и волю къ црковномъ пѣнію, уведе другу организацію, и тимъ заведенію важность велику даде.

Зданіе, у комъ е пѣвческа школа смѣштена, лежи на левой страни канала. Да бы пѣнѣи, кои су се у овай службѣ одликовали, могли наградити, заведе царъ Павелъ рѣдъ и чинѣи меѣу нѣмаи, и многи су одъ нѣи придворниіи совѣтници, коллегіалии совѣтници и ассессори. Управитель царске ове капеліи и композитеръ духовногъ поны есте Г. Бортанскій, ученикъ славногъ Галипѣа. Ученици пѣнѣи ове школы издржаваю се трошкомъ правительства, и у поныи и музику наставляю, непренебрегаваюи при томъ предметѣ страны езики, исторіе, землѣописанія, да бы се тако могли и за разне начинѣи живѣи приуготовити. Изгуби ли кои одъ питомца, кадъ неѣтъ у мужество доѣе, свой гласъ, тому се онда оставяи на волю, другій кои начинѣи живѣи избрати, при коемъ и совѣтомъ и дѣломъ помаже му се. Свако дѣте у ову школу приняи, добыи годишнѣи 300. рубляи, одъ кои се нѣма часть у особену едну насу полагае, за случай, ако бы надгдо питомцацъ другій начинѣи живѣи избрао. Докъ е у овай школы, има бадава квартирѣи и препитаніе и дозволяи у бравѣи ступити. Старошъ измѣненіи ако бы престао дѣствовати, то му се онда пензія дае, кою жена и дѣца до тѣе узимаву, докъ небуду у станю сами себе издржавати.

Све дѣцезе или окрѣпѣи царства за савршенство овогъ црковногъ пѣніи благодарити имаю цару Александру, кое у Петербургу и Москви за удивляиіи служби. Овай просвѣтлѣиый царъ путѣи крѣзь окрѣпѣи свога великога царства, увиди на многи мѣсти несавершенство пѣниіи, и зато таки изда налогъ, да свако окрѣпѣи или дѣцеза опредѣлино число дѣце у нѣгову дворску школу послати мора. Оны избравшии се овде, по повратку своимъ кући воспитати у своіой дѣцези ученики, и тимъ начинѣи продре и распростре се црковно пѣніе и у мана мѣста. А осыиъ того многе мелодиѣи и службѣ одъ садашнѣи капеллѣистера у све провинціи читавога царства буду разаслае. И при свакой регемѣнтіи налази се по едѣи хоръ пѣнѣи, кои изъ дѣце войиска саети.

Царска капела популята се уобште пѣнѣица изъ мале Русіе, кола за Русію то важи, што Италиа за Европу. Домашни жители ове провинціе есу роѣни пѣнѣи и музики, и годишнѣи се одаведе ято едно славуи у царску пѣвческую школу шлѣи, и управитель ове казиваше ми, да

и кодь ове дѣце лакоучность и успѣхъ диванъ и чудесаъ. Управивши или пробое обычно се сване сѣдице Средомъ и Суботомъ у школской сали одъ 12 — 1 сата држе, приликомъ кон публикуму дао се допустителне билете. Управитель и руководи безъ икаквогъ спомошества инструмента. И я самъ при едой присутствовао, коя е у толико интересантнѣ, што се и найславни пѣвачица овога столѣтѣ г. Каталани тада десала. Упечатљивъ, кое су њой очараванѣи пѣваца гласови проузроковали, представити и описати нисамъ у станю. Велика ова вѣштацина съ почетна помя мѣняла се у лицу, и публикумъ у колико е пѣвѣ слушао, у толико е опетъ двогоу позорностъ и внимание на ню обратѣ. Кадъ алъ наеданпутъ у средина помя тронуъ, свале њой се две сузе велике одъ умилнѣи нузъ пѣне образе.

Кадъ послѣднѣи тонови одѣи свой даду, окрепе се г. Каталани къ управителю, хвалећи дѣлоту и чудностъ његовогъ помя. Бортискѣй хташе њой на пѣну хвалу и ласкателство нешто одговорити; но ова му говоръ прекне, и ово изговори: „Мое е пѣванъ одъ овога свѣта, али ово, што смо садъ слушали, есу тонови анѣла. Я самъ мыслила, да самъ на небеси была, и таково што впадеъ нисамъ чула.“ Ово су пѣне собствене рѣчи, и руски пѣвци са своимъ управителѣмъ по гласу и разубожену прве пѣвачице на кругу земномъ дичати се и повосити могу.

Василіе Бераръ.

О ЧИСТОТИ И ПРАВИЛНОСТИ ЪЗИКА СРБСКОГА.

Давнашиъ су мое мисли, ѣзикъ нашъ одъ туђихъ рѣчѣи, и израза чистити; на нѣго свега, што е туђе, наше уводити; што е годъ србско, приспавати; ни за еданъ предѣлъ се не везати; изъ свега, што е србско, на коемъ е годъ краю говорило, бирати наиболѣ, и найправилнѣ; ѣзикъ нашъ по потреби и свега славенства рѣчма сходно свойству ѣзика богатити; у томъ сматраню и саму новоповучену линию између браће наше южне и сѣверне преступати; и тако съ временомъ ѣзикъ еданъ књижевни, чисти, богати, и обити произвести. Я самъ ову жељу мою и прошле године изливлю читаюћою части рода нашего. А сада приступаю къ самому дѣлу. Мило ће ми бити, ако ми се ко буде

на овомъ путу придружио, или ме и са своимъ мнѣніемъ буде србо. Прибављену грађу лако ће бити после у редъ системне науке ставати.

Зашто да говоримо, и пишемо: мердевинѣ, кадъ е ово рѣчь турска, а имамо чисту србску рѣчь, коя се и у многимъ предѣлѣма србства употребљавла: дѣстѣ, лѣстѣ, и лѣстѣце. Тако тестера е турски, а србски пѣла. Ексеръ е турски, а србски клинъ, дрвени, гвоздени; и ако е мацъ, вѣмѣцацъ, и вѣмѣциъ.

Зашто да говоримо: Петаръ крзи на Павла, безъ да га добро познае; кадъ е ово начинъ говоренѣа, судећи по најближемъ, вѣмѣциъ; а србски се говори: Петаръ крзи на Павла, а добро га и не познае — или: и не познаваоъ га добро — или: и не познавши га добро. Тако: и драгѣмъ, да е то добро; туђ е начинъ израза, а србски е: я мислимъ, или, я судюмъ, да е то добро. Тако: Якова држе за учена човека, ни е србски начинъ изражавања, него: Якова суде, или сматраю, или цѣне ученимъ човекомъ.

Зашто да говоримо, и пишемо: сикира, када е правилниѣ сѣкира, или секира; одъ сѣки, или секи, а и латински е securis. Тако равна, или равна кадъ еначи пѣну, или прѣтъ, неправилно се пише, него храни, зашто храни животъ. Тако када знамо сви, да друго значи: онъ га е равнио, а друго: онъ га е хранио, зашто да се не држимо правилности. Што се у нашимъ предѣлѣма буква ж изговара тако танко, да се едѣва чуе, то не смета ништа правилности обштега ѣзика; зашто по другимъ странама, гдѣ такође прави Срби живе, изговара се и покрупниѣ; а и многе друге грање славенства изговараю га сасвимъ лено, и какогдо латинско ch.

(Други путъ више.)

В. Лазариъ.

ПРИЛОГЪ ЗА ИСТОРИЈУ СРБІЕ.

Свидѣтельство и полномоцие имену Милисану приоречкому, кое по заповести нашої да иза заповѣдати и сваку заповѣсть народу издавати на проче старѣшине одъ нахне Башке, Спрличке, Приоречки и Пиротске, на кое препоручимъ своимъ вѣзювима вѣзювима и народу, малѣмъ и великимъ, и являемъ вамъ езима, како я есамъ дошао у нахню Парананску и тамо по краинѣ да спаву нужду извидити, тако самъ и разумею да е ваша велика нужда и тегиба и

зулумъ одъ Велька, когъ оиъ я ація свако безакоуѣ и неправду преко наше заповести преступали есу, зато я садъ Велька есамъ и мени призвао у Београдъ и оиъ нама више неће заповедати ниѣ зулумъ чинити, него ето шалѣмъ садъ опетъ међу насъ за најглавниѣга старешину кнеза Миласавъ Црнобречкога и проче наше старешине, кои су и были, и они не нама све устмено показати сваку заповестъ, и вы нѣ да имате слушати, вы се садъ есте принуждали у турске руке, али вы тамо уређуйте са Турцима и поданство подайте нѣма за време, а за пролеће како вамъ дође заповестъ, сви будите готови на Турке съ нама заедно ударити, али помочи онемо имати одъ други кралѣвина, немоите сумњиве имати на летошнѣ, што е было, ербо смо летосъ ми продати и изневерени были, и садъ смо се научили, да насъ нико преварити неможе, а послали смо за войску Московску да дође, когъ се надамо свакиъ данъ да не доиѣ како време лепше буде, и то ви препоручуемъ: злочинца и убицу свако село да има уватити и старешини у руке предати, такоѣръ и дѣвоику кои отиѣ на силу, да га уватити и старешини у руке да предате, и поплъ, кои бы се усудио дѣвоику отету вѣнчати, таки не се смртномъ кастигомъ кастиговати и свештенства оне лишентъ быти. Само имамъ вами найкраће казати: све наше старешине да слушате, што вамъ заповедаю, а са Турцима до времена слажнѣте до пролећа, пакъ одаиде немо гледати, да насъ више немогу смущавати. Сотимъ остаемъ васъ поздравляюѣи, и како ово мое писмо примате и ову заповестъ послушайте, што не вамъ кнезови казати и таки пошлѣйте едниѣга кмета или два, да нама јошъ за кошта устмено кажемъ.

У Тополи
Октобра 28. 1809. год.

(М. П.) Караѣорђе Петровићъ,
С. П. Н. О.

Да надлежитъ свему народу кметовима кнезовима малымъ и великимъ у наѣи Црнобречкой и Баньской Пиротской и Сврачичкой на прочитаніе.

С И Т Н И Ц Е.

Доброта и ученость имаю, подобно злату, свою унутрашню вредность.

Женска дѣлота мудросту обдарена, може неифротнѣ ствари могућими учинити: и пр. гордый юнакъ буде побѣђенъ; тврдица буде издана; мудрацъ буде будала.

Болестнику ништа непомаже златанъ креветъ; а разкошнику непомаже велико насладство.

Лажу су као снѣжна лопта, колико ѣи више валямо, толико све неће бываю.

Пређутанъ погрѣшакъ наши неприѣтели, то е највише зрно бисера на круви човеческе добродѣтели.

Люди, кои сами собомъ управляти знаду, то су рођени господари.

Д. Авраамовићъ.

П О З Д Р А В Ъ

Нѣговомъ Высокородію,

господиу подполковнику,

ИЛИН НОВАКОВИЧУ,

приликомъ кадъ е постављѣнъ быо за Члена Совѣта,

о д ѣ

ЕДИНОГЪ СРБЧИНА.

О Или, племенитый Србе!

Слава г' дична но съ поносомъ рода, —

И када се съ нова прославлява —!

Дич' се съ дичнѣи утѣхамъ срца,

Полауй себе, но и србство цѣло,

Ноиѣ трудѣ некъ надѣиу т' старе;

А признанство у роду не растѣ,

Доку у свѣту србско име живѣ —.

НОВА КНИЖКА.

Драголюбъ. Забавникъ за год. 1845. Основанъ отъ родолюбивы Србкия издано Теодоръ Павловичъ у Пешти. — На 16-тѣни, стр. 300.

Учредивъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Книгопечатни у Београду.

№ 26.

Београдъ 30. Юнія.

1845.

СОНЕТЪ

НА ИМЕНЬ ДАНЪ

Пѣговогъ Высокопреосвященства, Господина
Архієпископа Београдскогъ и Митрополита цѣ-
ле Србіе,

ПЕТРА ІОВАНОВИЧА.

Преходяще о! небесне славе,
Рудна зоро майскога намъ дана,
Силетъ што т' краса одъ цвѣта узбрана
Изъ градине Неманића Саве;

Твои зраци помрчину дове, —
По дуу стыда ова тражи стана. —
Петре, дико съ неба намъ послана,
У высине што насъ дижешъ плаве,

Ние данасъ свуда ти се дичю
Срба силной у пѣсни прелива,
Срце съ душою што изводи слычно.

Одъ тирана што влз' стрепит' неће
Солну радость Србкыня узнава;
Са дна срца Теби бере цвѣте. —

У Београду 29. Юнія 1845.

А. О. Б. Деснировичъ.

ПЕРІОДЪ СЛАВЯНА.

(По Булгарину.)

Човекъ има дволко существованіе: *духов-*
но и *земно*. О првомъ мы неговоримо, а вто-
ро принадлежи земнымъ наукама *естествозна-*
но и *исторіи*.

Човекъ, разгледиваемый нао тварь земли,
сачинява особито существо на земли; люди

свою страна и различнога происхожденіи об-
разую *человечество*. — Оно се, подобно снма
земнымъ породамъ, раздѣлюе такоже на *поро-*
ды (races), а породе подраздѣлюе се на *пле-*
мена или *поколѣнія*. Разлика въ межу *породы* и
племена очевидна и неспорима. Породе, Мон-
гольскій, Каранбскій (у Америки), Негра и Ев-
ропейца*), различую се боіомъ коже, власима,
на іонъ и въима одсенкама у нутрашномъ у-
стройству, у формі кстію, у разрезу очю,
и т. д. Племена такоже различую се межу
собомъ боіомъ коже, фзіономіомъ и саставомъ
тѣла. — Характери различны *порода*, на іонъ
и племена, оштро су означени и неизгладиваю
се въковима. Грци, по планинама и долинама
своима и садъ су ти исти, што су были у вре-
мена Омровска, а градски жители и садъ о-
помнимю хульн Рилана, бывше послоніомъ
старога свѣта. — Италіанскій цукъ у Калабріи,
на іонъ и у сажомъ Римъ, той истый е былъ у
цвѣтаюће време Републике и Имперіе. Основне
черте характера пису се изгладиле у честнимъ
и добродушнымъ Геранима, одъ времена Тац-
та, а Галли у многоме оправдаю, садъ, хульн
Цесара о нима. Мужество и ритерскій духъ
Нормана и садъ се нѣ угасю у Скандинавіи.
Просвѣщеніе и образованость даю друге фор-
ме характеру и природнымъ свойствама наро-
да, но основаніе измѣнава се само *сѣмъ* *на-*
рода и племена.

Славянско племя принадлежи европейскомъ
породу и есть само многочислено межу пле-
менма образованымъ, сачиняваюће готово *чел-*

*) Бетстествозлови и народописатели (этнографы) раздѣ-
люю *человечество* на породе, по различію степенна.
Оде су приведена, за примѣръ, главни различія по-
роды. — Подъ именемъ европейскаго породе и раздѣ-
ляю породе: тракійскій, цѣлтичскій и кавказскій.

ту часть света народонаселения Европе. Поселения Славяны простираются от моря Адриатического до Камчатки и от горы Балканской до Бельгии моря. У политическомъ отношении Славяны имеютъ самое независимое самостоятельное господство, управляемое царемъ славянские кривы: Русия. У Русии има свѣта до 45,000,000 Славяна, а у принадлежествъ Русии, на вѣчна времена, царству Польскомъ до 3,000,000 Поляна, следовательно свѣта има около 48,000,000 Славяна. — Подъ австрийскимъ правительствомъ находитъ се Поляна, Русина или Русняка, Словака, Хрвата, Чеха, Моравца, Венда и Срба около 13,000,000. Подъ Прускимъ правительствомъ има Поляна и Венда — Сораба до 2,500,000. Подъ правительствомъ и покровительствомъ Турскимъ: Срба, Бугара и Бошняка¹⁾ до 2,500,000. У свободномъ граду Кракову има до 125,000; у Црной Гори до 80,000 душа²⁾; у Крайству Саксонскомъ до 60,000 Славяна — Венда. Свѣта Славяны заведно има до 66,265,000. Душа: Русского варяги Славяна 45,000,000, Србского до 3,500,000³⁾, Хрватского до 100,000, Вендского до 900,000, Чешского и Моравского до 4,500,000, Словацкого до 2,000,000, Польского до 10,000,000, Вендского или Сорабского до 365,000. — Славяны, исповѣдающа римско-католическую вѣру до 15,000,000, и то: Поляка, Чеха, Моравца, Словака, Венда, Русняка, Срба⁴⁾ и Хрвата; Протестанта около 1,500,000, и то: Поляка, Венда — Сораба, Чеха, Моравца и Словака; Унѣта, и то: Русняка или Русина, у Русии и Галиции; около 3,000,000⁵⁾. Сия остали Славяны исповѣдаютъ православную гречку вѣру.

Славянское племе выше него остала племена, или болѣе рѣдкія, само Славянское племе у Европы сачувало в старый языкъ предковъ своих, у богослуженіи и у алфавитамъ, а у частіи и гражданскомъ животу многіи знамена, нравы и обычай, отъ времени язычества, т. е. отъ прѣе свое историческое эпохе. — Наше Славянское племе заостало в иза други европейски народа у образованности, но зато сачувало в душевну младости, впробытии народа, и све съ нѣмъ скопчане добродѣтели. Литература, у савршенности значеніи овога названія, существуетъ само у Руса, Поляна и Чеха⁶⁾. У остали Славянски племена ограничаваетъ она духовнымъ книгамъ, пѣснями, приговѣдками и неспиреннымъ историческимъ преданіямъ, кои долазе у савствъ обще славянские литературе. Сюда се Славяны разликують мужествомъ, гостопримствомъ, добросердечіемъ, искреніемъ, необичнымъ добродушіемъ, человеколюбіемъ и милосердіемъ. — Ова качества привлекутъ къ нимъ иноплеменики изъ своію страна свѣта. Ни у какой странѣ⁷⁾ непоселяются се только иноплеменики, као у земляна Славянскимъ, межу Славянами, и ингда непознано се иноплеменики тавима преимуществамъ, провѣстичунама отъ общительности (sociabilité) славянскаго племени. Славяны, по природи, свѣгда су ради гостію!

Изъ своію Славянски народа, Руси бранитъ корачима иду путемъ савршенности и просвѣщенія. Но пресѣлаючи, постепенно, на руску умствену и нравствену землю све полезно, све здраво и душевнотавно, Русия, руководима съ величійю мудрошю Правительства, одбану све едвоити и предѣлано, изродивше се изъ европейске образованности. Прѣдъ нама в блистательна судьба, а за нама спасительны уроки!

Нама,⁸⁾ Славянима землѣ Руске, поставлено в Правдѣнїемъ овѣновчати име Славянско, и на своію часть земли обязанности сдѣлѣствовати, и на нѣмъ сила и могучности, къ распространяваню полезны истини, и къ оживленію

1) Бошняци су, тако као и Црногорци, Срби, и називаю се геогрфически, именовъ казито само за разлику мѣстообитаванія своего, свѣгда при томъ придодаваючи и племено шче свое.

2) Изъ више, и готово двапутъ толико.

3) По пайновѣмъ исчисленію има до 5,800,000.

4) Изъ овога се види, да почитаемый Бугаряне, као и сии други образовани Руси, на сравноу свою, болѣе познати Египетомъ и Хеттотомъ, него нѣсь Србе, кои су Русама богослужбене книги дали. Срби ишу реновативного ирреспективна, него православного грѣхоту, као и Русе, називаючи сѣмъ илау часть нѣсь, кои исповѣдаю римско-католическу вѣру и вѣломство. Зато се прѣя зову Славонци, а други Бошняци-Турци^{†)}

5) После воззаселенія Унѣта съ православнымъ правомъ остало в іомъ само 1,000,000 душа. Т.

†) Право изъ г. Бугарини, зашто вѣра невѣрна народъ; Славонци и Бошняци-Турци негѣ су тако Србе, као и мы, само што они едни поповѣдаю римску, други нукмеданску вѣру, в мы православну. У.

*) Да и у Срба, на іомъ тако, да соразвѣрно съ Рускою савршенности се иже.

**) Разумеваетъ се, што мы исключавали изъ овога Америку. — Но тако поселяю се иноплеменики у пустинни, градеши ново отечество, и должеи у савствъ овога народа.

***) А зашто не и наша Србиа? Т.

прошлого ради урока у будущаго, и ради изображенія настоящего нашего существованія, благотворнаго и пунаго надежда. Познаваніи исторіи своего племени и свою сила своего отечества есть само знаменіе основаніе Русскаго народнаго просвѣщенія, къ нему се мы садъ стремимся.

Т.

О ЧИСТОТѢ И ПРАВИЛЬНОСТИ БЪЗНКА СРБСКОГА.

(Продолженіе.)

Тако куракъ е одъ турскѣ рѣчи куртъ, а сръбски е: *куръ*. *Капіа* е одъ турецкаго *капу*, а сръбски е: *кратъ*, *двери*. *Кадаръ* е турски, а сръбски: *способанъ*, *могућъ*, *може*. *Безъ* е турски а сръбски: *платно*, *рубшице*. *Лоравъ* е одъ турск. *лоръ*, а сръбски *слабъ*, *одноокъ*. *Туръ* бытъ не одъ турск. *отура*, сръбски *сѣдшице*. *Дура* е тур. а сръбски: *станъ*, *стой*. *Таки* е тур. а сръбски: *съ мѣста*, *тай часть*, *овидъ*, *оной чистъ*; *изъ оныхъ стопа*, *изъ оныхъ стопа*. А и рѣчи *ола*, *одла* бытъ не одъ турск. *охлаждъ*, ако и въ доводе нѣки одъ: *одмажъ*, или *одмажа*.

Законъ допетръ, изразеніе въ латинско, а сръбско: *законъ установити*, *дати*, *прописати*, *изреки*. *Борбе* свашто претеруе говора се по нѣмачкому; а сръбски е: *борба* ни у чему не или *праве мѣре*; или: *не зна мѣре*; или: *не има раздѣла*; или: *никуда се не зна умирити*; или: *не умирива се*. *То* е претерано, сръбски се каже: *то* е *преко мѣре*, *преко мѣри*, *преважно*, *надмѣно*, *преузишено*, *супише речено*, *ушишио*. *Онъ му пребацуе*, и то е германисмъ, а сръбски е: *онъ са коре*, *укурава*. *Она е рѣка богата на рибу*; а она е *руда богата на золото*, и то е германисмъ, замѣнявъ сръбски *опакъ*: *Она е рѣка богата у рибу*, или *рибожъ*; или *изобилуе рибомъ*; а тако и *руда е богата у золото*, или *златомъ*, или *изобилуе златомъ*. Умѣсто: *човекъ одъ велике способности*, говори се сръбски: *човекъ велике способности*.

Младикъ около двадцетѣ годиша, ово е по моему мнѣнію *правильнѣе*, негоди: *око*, или *около двадцетѣ годиша*, зашто судимъ, да е рѣчь *около*, а *около*, и *око*, да су окривци. Тако пишу гдѣковъ: *ка, као, како*; а я мислимъ, да е *наиправильнѣе* *како и*, или *какогдѣ*, и. пр. говори *какогдѣ* разуманъ *човекъ*, или: *како и* разуманъ *човекъ*, *правнѣ е*, негоди: *говори ка разуманъ*, или

како разуманъ, или *како разуманъ человекъ*. *Запшто права е рѣчь како*; а *ка*, и *како* нѣки су окривци; а *како* мало те нису составили наши стари прости поете изъ двѣ рѣчи: *како оно*, и. пр. *како оно што ти рече*. А *када* се говори: *онъ е дошао овомъ као дѣте*; *онда се у чисто сръбскомъ говору сасвимъ изоставля као*, и говори се: *онъ е био дѣте*, *када е овомъ дошао*; или: *онъ е јоште у дѣтствіи* — или: *онъ е јоште дѣте* — или: *онъ е јоште дѣтетомъ овомъ дошао*. Тако мислимъ, да би *правильнѣе* поступали, *када би писали колебка умѣсто колебка*, *зашто она рѣчь има свой корень у глаголу колебатисе*. Тако и глаголи *утопитисе* и *удавитисе*, не имаю едно значеніе; но *када е ко погинуо у води*, треба рећи: *утопио се*; а *када е ко погинуо стиснутъ за шию*, треба рећи: *удавио се*, или *удавленъ е*. Существованіемъ одъ оныхъ глагола дае већ и самъ прости народъ различіу, и тако већ не говори *удавленыхъ* умѣсто *утопленыхъ*.

(више други путь.)

В. А.

С И Т Н И Ц Е.

Ніе то Божія воля, кады люди един на друге оружіе подаку. Законъ е Божій любови, обшта любовь. — Война люде прави сурове и нечовечіе.

Власть у руцѣ напраснаго човѣка подобна е горѣной буйняны у руцѣ лудого човѣка.

Какогдѣ нѣто хальны, кое необлачно, молѣци изгину: *лажа*, *кой дуго у пристаништу ажи*, *крии іой дуго протризу*; *мать*, *кои се изъ корѣца невада, рѣка вазде*; *воде*, *кое неодищу*, *гадове производе*; — тако *мора* и *една држава* одъ лѣнныи жителя своіой провасти на сурѣтъ ии.

Д. Авраамовић.

А П Е К Д О Т А.

Бданъ господи прѣстѣ своего пріятеля, кои, да бы му показало, како е богато, извади свое абиаре, межу тѣма и еданъ прѣстѣ съ два драга камена; одъ кои е еданъ прѣдѣ три стотине, а другій шесть стотина талира. Пошто е онъ ово каменъ прѣо хваліо, заштыга пріятель: *Какову полау вуче одъ тогъ камена?* — „Башъ никакну.“ — „То я имамъ друга два камена, кои нису тако дѣла, али много боля него та твои; зашто ми сваке године четири стотине талира приносе.“ — „Те бы я

радъ видѣти.“ — „Я ѣху вамъ ѣй показати.“ Од-
веде га затѣмъ у свою воюаницу, и показе му
поделачице камене.

М И Л К А.

(Романца.)

„Ой та твоја два ватрена
Кидъ погледавъ Милко око,
Срце мое то сирото
Рана тишти предубока.
Есте Милко, рана тишти
Срце ово пресирото,
Кое неа ништ' до Бога,
Драге свое домовине,
И ватрене твоје любие,
Сладка Милко! мила Милко!“

Тако вели вѣреници
Липой својой младѣи ѣкаѣ;
Препитко е ѣино тѣло
Срцу своему пригрло,
На ѣвсечно ѣино лице
Тѣи ватреной упр'о погледа,
А мала ѣой та устаща
Поскинаше полюбцима
Мединица, часъ по часакъ. —
„Домовину ой! ту драгу
Душманъ намъ е нападио,
Противстати морамъ врагу
Ма ти, Милко, погинуо.
Съ Богомъ оstay драга ти
Онъ не тебе чувати.“

Тако збори младѣи войно,
Па одаше на боиште
Лити криву за слободу
Свое драге отачине!!!
Лѣне Милке прио око
Сузу само одну пусти
За милно вѣренникомъ;
Увѣрена сѣи беше
Да е славно борити се
За то миле отачаство,
Кое гине, кое пати.

Небо плаво посуто е
Са звѣздама, златниша

А бледъ ѣвсечь, тѣи свидѣтецъ
Уздесѣя залюблѣни,
Презумѣло садъ свѣтлѣше
Кадъ е Милка пошетала
У то полѣ прешпроко;
На холмићу ту единомъ
На колѣна своа паде,
Те двѣ звѣзде свога ока
И пребѣше свое руке
Ко небу, е подигнула,
А ружична ѣйна уста
Одѣкъ дню ѣиногъ срца:

„Боже, блѣгѣи саздателю
Великога света тогъ,
На боишту ой! юначкомъ
Одузе ми драгогъ тогъ!“

У ѣйму ни ти одузе
Мога срца вес'о свѣтъ;
Задовольства и радости
У ѣйни беше мени сплѣтъ. —

Отачбину нашу драгу,
И слободу люблѣну
Погазѣти зашт' допустѣ
Прелютоне душману? —

Великъ Боже препитѣи
Отачбине судбу ту,
И поврати твоимъ народу
О ту славу слободу.“

Тако Милка заборавѣи
Свою тугу, свою болю,
Свога драгогъ, кои ѣйнози
Одъ ѣйнога дракѣи беше,
И за срећу само драге
Моли Бога домовине. —

Коя с' дичишъ што с' Србѣица,
Слѣдуй, слѣдуй о прикѣру
Благо Милке, Србсѣа дѣво!!!

У Бан

Тина Ивановићева.
Србѣица.

Прѣдчица. У Поздраву Г. Подполковнику Или
Новаковићу за звање Члена Собрѣа, у прошастомъ числу По-
дуванѣе и тампаномъ, случајно су приа дѣи стиха востала;
коя се овде допушћѣи ради истогъ поздравѣи штампана

Праведна жѣла родителѣи срца испуни се,
Заслуга твоја признанствомъ правѣи награди се.

Учредѣи Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Книгопечатни о Београду.

№ 27.

Београдъ 7. Юлія.

1845.

МЛАДЕЖИ

о д ѣ

АДАМА МИЦКІВВІЧА.

Безъ духа и срца овде су мртва тѣлеса! —

Твои ми, о младежи! дай крила,
Што надъ земљомъ бы ме уависила
Тамъ у райскій предѣлъ, чудотворна
Гдѣ е сила охрабренія моѣна;
Гдѣ новости дично расти цвѣће,
Златанъ наде гдѣ образъ облеће.

Кога старость вѣкъ е помрачила,
Ниче спушта кой чело сорано:
Тай некъ снатра землю, указала
Како му се предъ очима тамно.

Ты младежи! о! ты се надъ земљомъ
Узвиси, и сунцо-зрачныхъ околъ
Незавбройна човѣчанства съ едногъ
Продри края говило до другогъ;
Гледни доле и гдѣ се вѣчнта
На гнусный тай хаосъ магла спушта:
То е земли!

Ено гле! изъ вода мртвыи нѣны
Съ люскою како пузи прѣвъ немойный:
Тыкопъ, ядро, самъ себя види се,
За подлѣны юшть ствариа паши се,
Онъ се дигне, савъ опетъ узоне,
Незна волне, нити нѣа оне.
К'о меуриѣ разлука га стѣва;
Да! би, преста, а нитко и незна:

То су саможвци!

Знай младежи! Само е сладости
У живота, кадъ се съ другимъ дѣла:
Срце сладко непом радости
Златна лица съ другимъ гдѣ г' нестѣла.

✓ Млада браћо! да! будимо сложни!
Срећа обшта цѣла намъ свію буди,
Слогомъ силни, праваронъ разумни,
Сложни, браћо, све некъ су намъ труди.
И она е блаженъ, кон падне,
Кога ревности рано у гробъ стави;
Пре, нег' мету ревности достигне —
Паде л' путъ онъ лапка другомъ къ слави.
Сложно само, мила браћо млада!
Ак' и есу стрни, близки пути;
Некъ уставля насилство и слабость:
Силу треба силою разтерати,
А младость не побѣдита слабость!

У кољени юшть тко хидру сплани,
Као младѣѣхъ пентаура дани:
Тай не жертве и паклу отети,
И са неба вѣнацъ славе свети,
Проби тамо, кудъ око непроби,
Оно здобри, што разумъ нездобри:
О младежи! полетъ твой е орла,
Мишца твои к'о громава стрѣла!

Мишцу сложно сви став'ю до мишце,
Оно свѣта те обавно дзиче;
Некъ на единомъ срца пламте огню,
Некъ на единомъ душе пламте огню;
Изъ твогъ зглавка ты изкочи землю,
Бодѣ т' краснѣ сада намъ е поля,
Ту некъ абациг' кору плесивности,
Цвѣтны с' дѣта споменут' младости.

И к'о што у царству мрака, смѣсе,
Живальа страстѣи млого гдѣ бинне се,
Бога силногъ една рѣчь текъ: „буди!“
Чини, те свѣтъ тѣлесный с' пробуди;
Бура дува, пучина с' разлива,
Мракъ начезну, сунце осветилава:
Човѣчанства у царству тако е,

Таласъ страстиѣй ѿште ту царствуе;
 Ал' владости чисто срце плашти,
 И свѣтъ духа мора вѣкъ настати:
 Назъ пѣдара любве онъ се даже,
 Любанъ вѣчно пріятельство веже;
 Безчутствєя лодъ не с' разопити,
 Предразсуде истина разпнати!

Поздравляѣна буд' намъ зоро сѣйна!!
 Сѣдоватѣе т' дѣшнѣе свѣтлость дана!!!

— а — — п — .*)

ПРИЛОГЪ ЗА ИСТОРИЮ СРБІЕ.

Отъ верховнога Вождя и Правительству-
 юща Сѣвѣтъ Народна.

Благородному Господару Коменданту Кне-
 зу Милосаву Цриоречкому

НАСТАВЛЕНІЕ.

По собранію нашемъ прошлаго года у Я-
 нуарію мѣсцу у издатимъ вамъ дипломама на-
 значено е све оно, што сте вы као служитель
 народный у исполненію службе ваше дужни чи-
 нити. То исто и садъ вамъ предписуемо и у-
 правляемо васъ на исте дипломе, да се у свему
 вообште по вѣлѣя владате. Къ тому вамъ на-
 значуемо сѣдуюћа:

1. Све оно, што вамъ се отъ насъ и Пра-
 вительствующа Сѣвѣта наложѣи касательно служ-
 бе общенароднѣ, какоти порезъ, говеда, и све
 што се зашите, да имате точно и на време безъ
 свакогъ отлаганя послати, иначе бѣте одговара-
 ти за непослушаніе таково, кое не се приписа-
 ти вашой немарности за службу народню, и при-
 маѣте по обстоятелствамъ пристойну казню. —

2. Како и свагда што смо вамъ препору-
 чивали, тако и садъ вамъ твердо налажемо, съ
 Магистратомъ вашимъ у добромъ поразумію да
 будете; позната су и назначена вамъ дѣла служ-
 бе ваше, сѣдовательно у судейске послевое ней-
 мате се мешати, но напротивъ тога надлежи
 вамъ у свако време Магистрату свѣзку рукопо-
 моѣи чинити, и кривце, кое овай зашите, пре-
 дати.

Равно и Магистрату се налаже у воєнна дѣла
 да се немешаю нѣти Войводама у томе сметаю,
 но по пропису своему да се владѣю. Свакому
 члену магистратскому одреѣна е годишня пла-
 та по 400. грошна, писару по 300, ове новце и
 трошакъ на мѣнаулане разрезаѣте на вилѣтъ
 и съ прочимъ порезомъ даѣте у кассу Народно-
 ню, откуда не се свакому издавати. Рану пакъ
 по 500 она жита и едно говече свакому даѣте
 одъ десетки, и то точно да издате, да се не ту-
 же. Момѣи магистратскій да primaю на данъ
 по одну оку леба одъ десетки, куће вѣюве да су
 свободне одъ кулука и десетки.

3. Десетке да одвоите у свакомъ селу по
 особѣ и одъ тога рачуны да издате.

4. Све што се у вашой Нахіи догаѣа дуж-
 ны сте што скоріе обавити.

5. Порезъ на ову годину налажемо на
 Кнежину вашу 5000. грошна; къ тому уредите
 мѣнаулане као и прошасте године и оно, што е
 на магистратъ одреѣно, разрежете.

6. За воєна преступленія дозволяемо вамъ
 каштиговати кривца соразмѣрно преступленію
 съ штаповима, а бѣгунца изъ войске и онога,
 кои на позиваніе на войску непоѣе, можете
 каштиговати са шибомъ, но найдалъ крозь 300.
 момака тришутъ проби; Капетаѣ пакъ може са
 согласіемъ вашимъ кривца воєногъ каштигова-
 ти съ 25. штапа, више не.

7. Отъ Капетаѣа ваши когѣтъ непослушна
 и неспособна у служби наѣте, дужни сте га об-
 лѣити нама и у Сѣвѣтъ Народный са описа-
 номъ вѣгономъ кривцомъ, на когѣтъ мѣсто пред-
 ставѣте нашему одобренію другогъ, когѣтъ
 бемо мы и Сѣвѣтъ Народный, ако благорасуди-
 мо, потвердити.

8. Цѣбане колико се сада кодъ насъ нахо-
 ди да лѣито то мотрити, да кои девойку удае, неузи-
 ма више одъ 12. грошна за ню, што е уречено;
 више кои би узео изгубиѣе све и то не припа-
 сти у кассу Народню, а овай не бити кашти-
 гованъ.

9. Заказати имате у вашой Нахіи и осо-
 бито на лѣито то мотрити, да кои девойку удае, неузи-
 ма више одъ 12. грошна за ню, што е уречено;
 више кои би узео изгубиѣе све и то не припа-
 сти у кассу Народню, а овай не бити кашти-
 гованъ.

10. Проче налоге, кои буду, живѣмо сво-
 имъ временомъ.

*) Ова вѣсма вѣсъ и единъ-путъ извѣла печатана у Аѣтпису
 одъ г. 1837., но овде и сада одъ другогъ преводителя
 саобщивано.

11. Ово писмо налажемо вамъ объявити и Магистрату Наше Приоречіе, да члени онога шаду противъ васъ пристойно обходитесе.

Заключительно и повторительно вамъ налажемо употребити сво стараніе наше за изверженіе дозволеное на васъ. — Точно изверженіе заповестіе принеће вамъ одъ насъ честь и награжденіе, а пайманіе небреженіе и непослушаніе узроковаће вамъ безчестье и приимаєте по обстоятелствана соразмѣрну казнь. —

У Београду 11. Января 1812.

Верховни Вождь Народный,
(М. П.) Георгія Петровиць.

У Правительствующемъ Совѣту
(М. П.) Младенъ Миловановиць.

О ЧИСТОТИ И ПРАВИЛЬНОСТИ БЗНКА СРБСКОГО. (Продуженіе.)

Сачма е турски, одъ глагола *сачмак*, значе҃наго *просипати*; а србски *олово*, *глизла*, *осечки*. Гдигди говоре Срби: одъ *заманде*, а то е турски, и значи: одъ *давна*, одъ *даванашнихъ* *времена*. *Дурма* е турски, значи *непрестано*. *Баръ* и *барель* есу рѣчи туђе: *бари* говори Турчинъ; *bâr* Маѣаръ, и упуље еу се яко у србски езикъ, но не у друга славенска наръчія. Славенски се каже: *поне*; русски: по крайній *мѣрѣ*; србски: *сам*о, *наипосле*, *ако ништа друго*, *ако ништа више*, *по пайманѣљу*, *пайманѣ*. *Меіеръ*, *меѣеръ* е турски, а србски *можно*, *може бити*; славенски *негли*. *Баяги* е тур. а слав. *сирѣчь*; рус. *аки*, *аки бы* срб. *како и*, *како да*, *како да би*, *како да не*; нѣм. *als wenn*, лат. *quasi*, ас *si*. *Адець* тур. а срб. *бичай*. *Инди* тур. а срб. *итакъ*. Многи говоре, да е и *дакле*, *даклежъ*, *дакленъ*, србска рѣчь, а намъ се види, да е пре туѣа по тому, што се само чуе у србскомъ, а ни у какомъ другомъ славенскомъ наръчію, кодь толикихъ различныхъ народа славенскихъ; и да е узета одъ италянскаго *dunque*. *Сокакъ* е тур. а срб. *улица*, одкуда и Маѣаромъ *ulza*.

По многима кнѣгама нашимъ читамо израженіа, овому подобна: и. п. Саданія су наша мнѣнія о гдиконма стварма много правна одъ она наши предака. Ово израженіе: одъ она наши предака — *als die unfere Vorfahren* — естъ пра-

ви германіска; а србски се говори овако: Саданія су наша мнѣнія о гдиконма стварма много правна одъ мнѣнія нашихъ предака. Или: Саданія су наша мнѣнія о гдиконма стварма много правна негола нашихъ предака. Тако: више треба уступати погрѣшкама дѣтце, неголи оцма одрастли людѣ — естъ такође туђинство, а наше е овако: више треба уступати погрѣшкама дѣтце, неголи одрастлихъ людѣ (сачинимъ взооставлюи мѣстоименіе оцма). По нашимъ напѣскариамъ обично се више овако: Умолявамо Високоославно Попечительство званично, да би Ово изволило — а србски треба рећи безъ: Ово овако: Умолявамо В. Славно Попечительство званично, да би изволило —. У Београду се често говори: Дай едну ватру, каву, воду и т. д. Ово е начинъ говорења турски, *bir kave*, а србски е: Дай ватре, каве, воде и т. д. *Молимъ за опроштеніе*, и то е туђинство, а наше е: *Молимъ опроштеніа*, или, *молимъ, оprostите*. *Молио насъ е за допуштеніе, или дома*, и то е туђе, а наше е: *Молио е одъ насъ допуштеніа, или дома*. Тако се сачинява и глаголъ *просити* и *искати*.

Меѣъ и *меѣу*. Цѣла е рѣчь *меѣу*, а окриакъ е *меѣъ*. Зато е правилине рећи: *меѣу нама*, *неголи меѣъ нама*. А поетамъ на частъ вьхова слобода. *Доѣъ* и *докле*. Цѣло е *докле*, а окрикло е *доѣъ*. И тако правилине е рећи: *докле не заспи*, *неголи, доѣъ не заспи*. *Противъ и противу*, *прво* е умалѣно, а друго е цѣло, а правилно. *Посе* и *радъ*. Сматраюћи духъ свеславенскаго езика, узимамо обе ове рѣчи у неправоу смислу. *Посе*, и *поселъ* долази одъ глагола *глати*, *послати*, и по тому значи *послатье*, *посланство*, *налогъ*, *заповѣдь работе*, или *дѣла*, а не *саму работу*, или *дѣло*. *Радъ* долази одъ *радѣти*; а *радѣти* значи *радъ бити што дѣлати*, или *бригу посити о дѣлу*, или *работи*, и тако означава *радость*; или *бригу о работи*, а не *саму работу, трудъ*, или *дѣло*. Нашъ е народъ, може бити, обичномъ фигуромъ узео волю и запоиѣть работе за саму работу. Простъ народъ често говори образно. Ово се на истиннимъ езикма понайвише види. По езикъ реалии, истинити, строги, треба да има за сваку мислу праву, и опредѣлену рѣчь; а троне оставља поесіи, и себи само каждаъ за зачињъ, съ мудроу штединомъ. И тако у мѣсто *посла* и *рада* треба намъ у кнѣжевному езику употребляти рѣчи *работа*, *трудъ*, *дѣло*; и умѣсто *радѣти*, *пословати*, рѣчи *работати*, *трудити се*, *дѣла-*

ти, теорити, чинити, готовити, мучити се. Правилне је писати *дверь и дни*, нежели *пверь и дни* када погледимо мало даљ од нас, и на све друге Славјане.

ПРЕСУДА.

Бдањ Прускій војникъ био је на смртъ осуђенъ, ербо је капелу поарао, кои је Богородици посвећена. Како пресуду, тако и прошење војничково поднесу самоу Фридриху. Војникъ доказуе у своје прошење, да је Богородицу њгова сиротина јако тронула, и да му је она казала: *ты имашь шесторо дѣце, коју ты обдржавати неможешь, узми овај адиѫаръ, кои мою капелу украшава, мени је непотребанъ, а га теби покланянь.* — Краль даде дозвати четири католическа свештеника. — „Вѣруете а вы, да Богородица чудеса правити може?“ — „Безъ сумнѣ“, одговоре они. — „Подпишите то изасвиѣнїе!“ — Затимъ изда Фридрихъ слѣдуюћу пресуду: „У смотренїю изасвиѣнїя доле подписаны четирице свештеника, кои потврђују, да Богородица може чудеса правити, зато се смртна казнь овогъ војника уништожава. Но, мы му забранюемо, са смртномъ каштигомъ, да се никадъ неусуди буди какавъ поклонъ одъ Богородице примити.“

Д. Авраамовић.

МУДРА И ПРАВОУЧИТЕЛНА ИЗРЕЧЕНІЯ.

(Изъ притча изъво Тодоръ Вавићъ.)

Путови небрежљиваца застрти су тријумъ; а ревности и мужествени углађени су.

У приду славе и среће, како најмањ, тако и највеће, мужъ пристрастни и неосновано-злий, проузрокуе и себи и ближњима пропасти и зла; а благій, разумно-дуготрпелливи и смирени у будућностъ укровава.

Болъ је гостити са зельомъ у любви безъ лицедрѣства, неголи са упитанимъ теладима и ягнцима у пражди.

Благопрїятїя је частица мала са страхомъ Божиимъ, неголи сокровишта велика безъ боязни и правде.

На свако време очи але прїймаю зла; а правде свагда управљане су къ добродѣтели.

Срце право иште чувства; а уста ненаказаны уразумеваю зла.

Срцу неселому лице цвѣта; а сувише - печалому вене.

Зло и и добро, слава и пропастъ, и све одъ свѣта ливно је предъ Богомъ: како да вису и срца людїй?

Кои нелюбви наказанїе облачаваюћегъ га, съ мудрима и добродѣтелима необходимеланъ и непростолитъ.

Наказанїе незлобивогъ познае се одъ проплости; а ненавидца обличенїе скончава се срамно.

Уста мудры свезаю се чувствомъ, а срца нетаковы слабоумна су къ добродѣтели.

С И Т Н И Ц Е.

Бдна єдина пошварена свирала у оргуљы квари цѣло свирањ; исто тако може и єдвѣ рђавъ човекъ цѣлу обштину пошварити.

Тко законъ земальске пазн, тай је грађанинъ; тко законъ природе пазн, тай је човекъ.

Зашпня и пада свазїй, кои на смртнїмъ ногата иде. — Онај је срећанъ, кои брзо устане.

Д. А.

ЗАГОНЕТКА.

Бдањъ слогу е у целой ми речи.

А значења два ти показуемъ,

У нїи самъ свакој я найпречїй,

Но и варошъ знатиу именуемъ — ?

Г. З.

НОВА КНИГА.

Чудновати догађаи Њипанца Хани Баба. Одъ Њкова Морѣра. Съ немачкога превео Лазо Зубанъ, Членъ Совѣта Княжества Србїи и редовниъ Членъ Друштва Србске Словесности. Дво првїй. Свежа прва. У Београду, у Княжества Србскогъ Книгопечатни, 1845. — На 8-ку, стр. XXVII, 172.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Книгопечатни у Београду.

№ 28.

Београдъ 14. Юлія.

1845.

ОДЕКЪ СРБСКОЙ МУЗН.

Не, не; неможе сила на земља нех' ником србско
Музе разорити храмъ, нит' ље кад' остати пусто.
Нойзи на вѣчные трепте зарь услуже огниа души
Съ дворези мачеви ти лебде и чуваю двери.
Гласи умилуше звѣрки, што пудише свете юй жреце.
Нѣзани у гудуре кадъ съ престола допаде громъ;
Мунѣ засѣкнуше, вѣсте у млаѣна народа срца
Божій западише лучъ, съ вѣковы буктитѣ тай.
Нове и нове гле подиже аквоне велможе мишца,
Вѣдаый и убогий пукъ древне понавляти ври;
Ако и природа ладна за народиость стварати знаде,
Народе майчини те ак' и непрониче честь;
Славниа синога были то пасторци племена србскогъ
Съ презириомъ сматра юй родъ, малый е таковий брой.
Онѣ ље с' изтребити; чѣсте и пшенице одсада поли,
Доли и ливаде све златный ље двичити еласъ.
Наши у дугови гѣдне тичурине ни с се боат'
Намъ да ље канѣма ког' србѣта раздрети грудь.
Драге слободе уживаю Срби, матере чедо,
Царской у зашитти пакъ заслуга' собираю плоды.
Радуй се музо! дѣла гле свечане спалю' гласе
Свѣже на жертвенникъ вѣнѣчиѣ сплетаютъ твое. —
Приѣи, о! приѣи у дворево, колибе, градъ и сеоца
Кѣри божествене слуд' теби се подиже храмъ. —
Сложне уль свирѣли старине, дѣница, мужени пѣсме,
Твоє за дарове чуй зякно створаю слуд'.
Твогъ ље насъ зрячнота у срца тронутти появи лѣна,
Съ тобомъ ље Србѣна знай злѣбаныи настати вѣкъ.

К. С. Поповиѣхъ.

О ЧИСТОТИ И ПРАВИЛЬНОСТИ БЗИКА СРБСКОГО.

(Продуженио.)

Текъ е турски, а србски само, како н. п. онъ
има само две абукѣ, умѣсто текъ две абукѣ; ка-

ко е дошао, разлитоно се, умѣсто текъ што е
дошао. Кашника е тур. кашикъ, а срб. ложница,
и служитисе едномъ ложницомъ, полагагитисе. Душ-
манъ е тур. а срб. неприятель; ерагъ, злотворъ, крѣ-
пость. Тур. ага срб. значи господаръ. Сайбѣ е тур.
сахибъ, а срб. господаръ, собственикъ. Кесе и ки-
се е тур. а срб. мехуръ, мах. zsacscko, врешица.
Неурсуъ тур. е жерезъ, а срб. крадацъ, крадливъ-
вацъ. Цеъ е тур. цебъ, а срб. тоболацъ. Тур-
ски куртармакъ значи срб. ослободити, опростити,
избавити: и тако куртала быт ље; одатиши,
помазай, стани: курталаситисе срб. опроститисе,
ослободитисе. Башча е тур. одъ баежче, а срб.
градина, садъ, ертъ, ертоградъ. Саатъ, или саатъ
е тур. а срб. часъ. Чоя е тур. чуха, а србски
сукно. Черегъ е тур. чейрегъ а срб. четвертъ. А-
ланетъ е тур. а срб. остава. Ханъ и мейханъ
е тур. а срб. крчма, гостиница, пивница. Ракамъ
е тур. а срб. число. Катъ е тур. а срб. не били
могло бити спратъ, горница. Калемъ е тур. а
срб. перо, цевъ; цевъ, прицетъ, прицепакъ, ка-
да значи накалимажно дрво; а гдигди товоре и
напорта, и наврути. Калмизъ е тур. а срб. трѣ-
ка, цевъ. Конакъ е тур. а срб. обиталиште, дворецъ.

Ви изгледате сасвимъ добро, или здраво, гер-
манскимъ е, а србски се каже: Ви се видите са-
свимъ здравѣ: или: ви сте видити сасвимъ здрави.
Ово мастило изгледа белчисто, и то е поимѣче-
но, а србски е: Ово се мастило види белчисто;
или: ово е мастило видити белчисто; или: ово е
мастило по виду белчисто; или: ово е мастило
белчисто. А изгледа тако стои овдѣ смѣшно,
какогодъ и изируе. Шта кошта то, туѣ е из-
раженіе, нѣм. kostet, лат. constal, а србски: Пош-
то е то. Шта е цѣна тому. То ме ня е никак-
ва труда кошта, нѣмачки е, а срб. стало. То
кошта 100 ф. нѣмачки е, а срб. важи, важно е,
заслужуе. Овако исто судимъ и о рѣчма вреди

и *ередио* е: и чудеице, како би могло нашъ народъ рѣчи *ереди*, коя значи *обиду*, *штету*; дати сасиимъ противно знаменованъ *Цѣне*, и *важности*, прелазимъ на ту мисао, да е овде *ереди* и *ередио* узето одъ нѣмач. шѣфѣ.

Съ, или са додае се по правилу падежу Твор. пада желимо нѣмъ означити друштво; а када смо ради нѣмъ назнаменовати орудіе, употребљамо га безъ овихъ предлога. Тако германѣи су, када се по Новинахъ пише: *Съ* тимъ ни е ништа поможено. *Са* овимъ числомъ закључуе се течение народнога дѣла. Потрѣбно число заменюе са исправљенимъ. Чисто србски пише се све ово безъ предлога *съ* или *са*. *Чинови* и *Редови* хтедо е бити латинско *status et ordinis*, но за десетъ година ни е могло, зашто *status* значи *состояніе* *dit* *Etat*, а *ordines* слав. чинови, а срб. редови: и тако чинови и редови рећи ће *Чинови* и *Чинови* или *Редови* и *Редови*.

Јошѣ, *јошѣ*, *јоште*, *јоштерѣ*. Ово е све едина рѣчь, само частъ оушена, частъ продужена у неколико писмена на свршетку. Сматрајући, како говори нећа частъ славенства, судимъ, да е *јоште* правилно, а све друго неправилно; а у езикъ книжевномъ треба да е све правилно, и опредѣлено. Говоримо *безъ* и *брезъ*. По мому мишњу *безъ* е правилно, а *брезъ* неправилно; и тако *безъ* *тога* треба писати, а не *брезъ* *тога*. *Даръ* и *поклонъ* треба разликовати: Петаръ да Павлу *даръ*, а Павле учини зато Петру *поклонъ*; еданъ *даруе*, а други се зато *покланя*; и зато треба у книжевномъ езикъ говорити: Петаръ е даровао Павлу *книгу* — или Петаръ е даривао Павла *книгомъ* — а не Петаръ е поклонно Павлу *книгу*; зашто *поклонити* не значи ништа, но *поклонитисѣ*, значи сагнутисе. Што се простъ народъ служи *фигурама*, наикадъ сходнича, а наикадъ и несходнича, на то не треба гледати езикъ изображеному. *Должити* и *заслужити*, *мислити*, треба намъ писати, а не *дожити*, и *засити*, зашто корении глаголъ, одъ когва се ови производе, естъ *жигити*, *жигати*, и значи *жвѣтати*, *захватити*. Умѣсто *растъ* треба писати *дубъ*, одкуда произлази и цѣла *дубрава*; а *растъ* значи *растенъ* *des* *Wurde*, и може се употребити за славенско *возрастъ*, или за *свало* *растѣниѣ*. Не треба писати *треска*, но *третка*, зашто права е рѣчь *третъ*, и када е мала, *третка*. Изгубљено *т* има се принисати лагшему изговору, на кои често тежи простъ народъ и по угодности својой, и лености, и незнању.

ЖИВОТЪ СОКРАТОВЪ — ТУЖБА МЕЛИТОВА ПРОТИВЪ СОКРАТА. — ОБГАНА МУДРАЦА. — ПЪГОВО ОСУЂЕНІЕ И СМРТЬ. — КЛИИѢ ДТИНИНА?

— СМРТЬ МЕЛИТОВА. —

(Са францускогъ изъ Свеобща Исторіе Гроча одъ Сегира)

Сократъ се родио одъ створена света годіне 3533; био е синъ едногъ ликорезца. Критонъ философъ хтео га е учити звездарству, но онъ е предпоставио науку срдца човечиегъ свима другимъ па е учио и предавао моралъ (правственостъ). Ова наука, коя е преча одъ свию други, чинила се као да не строго, кады но е Сократъ проповедао: онъ е умало илну тежкоу његовиимъ веселимъ духомъ, и посело е цѣле по путу добродѣтели, да га учини милни. Удаляваюи се одъ софистички лажни изразени, његова су се поучена саставља у разговорима, и понижавајуи се у редъ ученика, кога е онъ учио, показивао се као да се и онъ самъ тимъ предаваніемъ наставляо.

Одъ питања на питањ доводио е свю слушатељ, те су и сами увиђали лажность његови закљученія, несталность његови основоположенія и неразумность његови начала.

Ваше редова философіе породило се у његовој школи. Ксенофонтъ, Аристиппъ и Платонъ били су његови важни ученици.

Сократъ е примѣромъ предходно у свимъ онимъ добродѣтелима, кое е онъ проповедао. Као неустрашимъ воиикъ одиковао се у Потидейској битки, и многимъ другимъ борбама; као храбръ грађанинъ бравно е угиѣтене, а тиранству се лвно противио; био е уздржанъ и умѣренъ, не завидіо туђемъ богатству и раскоши, и свою е срећу у томъ почитовао, што е могло безъ овога бити.

Нешто новаца било е сво његово наслѣдіе, кое е онъ позаймио едномъ свомъ приятелю, и изгубно га е, безъ да е пожално. Архелай, Македонскій краљ, послао му е изобилне покланіе, но онъ њ е одбаио, предпоставивши истинъ свою независимость. Његова добродѣтель бѣда е тимъ дивнија, што се свагда показивао као простъ, весео безъ сваке гордости и страсти. Цѣль његово философіе била е обдѣжати душу у савршеномъ покою: онъ е њо достигао, и показивао се свагда едано расположень и у наипасниимъ обстоятелствама.

Често храбрость, коя се снажно противи великимъ бедама, попустила свакидашнимъ противностями, и снебива се домашнимъ киненияма: Ксантіа, жена Сократова, била е самовольна и наирасна; а онъ е и надъ нѣомъ безъ умора показивао свою трипельность.

Говорио е, да у нѣму обитава повѣрителанъ некій духъ, кои га одираѣа одъ опасностей кое су га могле постићи, и кои му показуе шта му треба чинити. а шта избегавати: тай духъ била е вѣротно чиста савестъ и праведна душа.

Прежда е био по природи сасвимъ ружанъ, и пакъ е красота нѣгове врле душе надокнаѣавала и тай недостатакъ спољне лепоте. Гомилама е свуда трчано за нимъ да га чују; и по ливимъ шетяма виѣали су се најотмѣнији младићи, гди остављаю удовольства само да слушаю нѣгова поуचना.

Па и толико добродѣтель ние могла избѣћи мрость оны людѣи, кои су се нѣ лишавали: онъ е постао предметъ подсмѣи несправедливи спсателя, и гонения немилосердны лицумѣра.

Аристофанъ ружио га е на игроказу комедіе за притворицу, грдно га е, да нѣгова чиста уста говоре срамъ и богохуленѣ. Сократова е душа тако узвишена била, да се нипомислити неможе, да е онъ сумио о највишемъ существу: онъ е веровао единого Бога, а презирао е басне пѣсника, суевѣріе простого народа и измишљана божества нѣговогъ времена. О томе насъ увѣравао нѣгови разговори са Евтидемомъ о небесномъ промыслу кое намъ е (разговоре) Ксенофонтъ сачувао.

Нѣгова любовъ къ истини била е сматрана одъ нѣгови непријатеља као пороку. Мелить га обтужи предъ Аресвагомъ, да неверуе грчке богове, да заводи ново богослужение, и да развраѣа младежъ.

(Конацъ саѣдуе)

СИТНИЦЕ.

То е најгадниѣ одъ свы невалалы дѣла, побѣдомъ се величати, при којој е честь изгубљена.

Званія не треба давати людина, него люде званіяма.

Право богатство лежи у вашој глави и у нашемъ приљжанію. — Овај нашъ капиталъ до смрти остае.

Пријатељима добро учинити ние никакво художество, ал' непријатељ избавити — води къ небу.

Збогъ лѣпоте дѣвојку за супруга узети, тако е, као да польско добарце збогъ ружа купуемо! — и јоштъ бы ово друго опетъ паметниѣ было! ербо руже сваке године цвѣтаю.

О матери! воспитавайте ваше кѣѣри, да буду поштене и добре домаћице, пакъ ће се онда лако супруга наћи.

Жеиска е вѣрнотъ јоштъ непостижима остала. — да на овомъ свѣту нема жена, онда бы само половину тако лѣнь было. — жена е часть великогъ ланца, кои съ небомъ човека скончана.

Човекъ е обично са своимъ разумиомъ задовољанъ, у толико више у колико га мањ има.

Повѣренѣ неможе се, као новци у игри, добити, морано заслужити.

Човекъ кои хоѣе свима люда да угоди буда е безъ карактера, тесто е, кое се одъ руку цѣлогъ свѣта гиѣчати дае, цвѣтъ е, кои за свакогъ мирнише, влатъ траве, кои се свакомъ вѣтру поводи.

Суди л' ткогодъ рѣаво о теби, немој зато на нѣга мрзати. Кои те болѣ познае реѣаѣ: онај е рѣавъ познаватель людѣи.

Д' Авраамовић.

СОНЕТЪ

Србству.

Весело Србе напредуј у блугу,
Надъ главогъ мрачный свой облакъ одбѣи,
Вештину, съ твоимъ умомъ садъ развѣи,
Почтуй Музу, дароваѣа т' снагу.

Нѣсе ти онда благо припасть врагу.
Слободе дрво веселогъ неплѣи,
Нит' браћу добру стрелама ты вѣи,
Быѣешь, веруј ми, у сайноме блугу.

Ш О Д У Н А В К А.

№ 29.

Београдъ 21. Юлія.

1845.

СЛАВНОМУ ВОЖДИ РАТА НЕЗАВИСИМОСТИ,
ОДУ СРБСКЕ СЛОБОДЕ,
И ПРВОМУ ПО ОБНОВЛЕНІЮ ДОМОВИНЕ СРБСКОМУ КНЯЗУ

КАРАБОРЪУ ПЕТРОВНЬУ.

ПЪСНА
МАТИ Б А Н А.

Може гласъ подымъ бланити
Сіюже Величество;
Аль мртвѣи на гробовина
Не вѣна ласкательство:
Твѣи и духъ мой садъ устаетъ
Да нескладъ заслуженъ
Вѣнаць т' овѣи о гробѣ.

О рецы, гдѣ ся науку
Крепости твои нашо?...
Рецим' изъ ниже понижености
На вышность веку узашо
Бли надъ ступай (!) ум'рѣи?
Бли надъ сабля чигова (!)
Смртніе пала одъ тве?

Ячій негъ наравъ, грозно ю
Силеса радъ Домовине;
И оца и брата жртвова
О духа величине!
Храме бы быо уздиго-ти,
На олтарь те посадио
Римлянинъ старый и Гркъ.

Аль подымъ вѣкъ разункт - те
Ки ни с хтео пл' зноа,
Ние т' у прахъ с бацою
И ружби га предао:
Ружба напъ вѣчна... осветиѣ
Иже ѣе тве посветити
Саданѣиѣи параштай. —

Изъ вихра новогъ столѣѣа
И ты ка громъ нападе:
На екъ твогъ гласа тргне се
Одъ смртногъ сна устаде
Народъ зачуѣнъ, райника (!)
Ка страшна трубя коначный
Да му навѣшта судъ.

И управо бы коначнъ
Судъ одъ теб' уставный;
Судъ измеѣи бѣсти и пачени,
Угнѣтніка, угнѣтены;
Ты ка божество рѣши га,
Подъ ногамъ те заупи - ти
Сатртъ Насиства врагъ.

Тадъ смѣано веѣ одъ Тимока
До Адрианскогъ мора,
Одъ Саве и од Дунава
Све до Албански гора
Освонительна тноя-се
Мисо ориѣиѣи шетала,
И сажидрала све.

Суство властолюбіе
Ни с ти срце небаю;
„Вѣдни ови пуцы (!) браѣа су,
„Син браѣа, оно т'е рекло,
„Еданъ су стѣгъ (!) сви слѣдванъ
„Кадъ силноѣи мому народу
„Цвѣто а среѣе цвѣтъ.

Аль вай, сви садъ с' успавани!
Слободне само горе
Юначка дѣца одзову се
И сѣ брда сви горе;
Кадъ гласъ нескреѣе сѣ леѣа-ти
Звекне, и кѣ нѣиѣи идѣѣа
Повуче те на тракъ.

Сузу тадъ види Сѣнца
На лицу юначкому,
Бръ при инокини душмана
Спасенъ войству своему
Очая; а! шта не уради
Храбрость? тве чудне побѣде
Сѣнца и сведокъ бы.

Напредъ све напредъ, витези,
Бойна намъ звѣзда сѣдъ;
Узъ Ђорѣ узъ старца мудрога
Умножи прѣпачъ дасъ;
Ето с храму великомъ
Новога Србства, о радости!
Тврдо положенъ камъ. —

Ахъ ахъ! шта видѣхъ?! стѣгони,
Оружя у праху леже,
Конь, бойницы в'рзани,
Войводе силни бже,
Ой Ђорѣ и ты! вай пропасти!
О твоимъ могућимъ гению
Вай сунни злобимъ свѣта!

И велику я пресуду
Рѣшати сада нећу
Нека потомство рѣшину
У непристрастномъ вѣку;
Алѣ меу неслогомъ, преваромъ,
И меу несрећномъ храбрости
Кудъ вѣрѣ наст'ке знамъ.

Проклество ну садъ понављимъ,
Што су нехъ Срби изрекли,
Проклество на разбойнике
Животъ ну ки пресѣкли!...
Животъ најнекегъ Србина
Когъ намъ у својој милости
Промисо вышнѣ да.

О П О М Е Н Е.

- 1) Ступай значи порачай, одъ глагола ступати.
- 2) Сабла чигова, исто као што сабла чѣ; будући да чѣ и чигова се употребљава у некимъ странама Србства, као што тајѣ танѣвѣ.
- 3) Райшкѣ значи алцео.
- 4) Бѣсъ или ярость.
- 5) Пулкъ латински *populus*. Невоме се река пулкъ србскѣй, народъ србскѣй, а говори се пулкъ Београда, пулкъ босанскѣй, црногорскѣй — будући да Вошници и Црногорци само су части народа србскогъ.
- 6) Стѣгъ значи Варяжъ.
- 7) Ова зазначена жетнуо самъ овде само ради младежи кои јошъ небы были вѣшта общте-србскому языку.

Ж Е Л Я.

Нева пастиръ поредъ стада
Фалесъ мирный животъ свой,
Нева славу уредъ лада
И дае намъ сластей рой.

Старацъ седый громко пева
Млади лета райску сласть,
Боли, боли, боли нева,
Боли жито, боли расть.

Младиль старцу одговара
Пескомъ лакогъ гравъ свогъ;
Нова нева као и стара,
Некудъ жита, раста ногъ.

Нева, жито, расть и стока
Одъ насъ прина добаръ родъ,
Некъ су здрава оба ока,
Срби в' скинутъ руге плодъ.

О певайте, надпевайте с'
Белогъ свѣта тварке све,
То я желмъ, играйте се,
То су мое молитве.

И я в' данасъ болѣ певѣо
Болю песну Роду момъ;
Што и слободе мучно стекао,
Да недае онъ другомъ;

Алѣ с боля тешкомъ рукомъ
Притиснула главу м' грудъ,
Слабъ мой гласакъ съ тешкомъ мукомъ
Услабуе Срба трудъ.

Далѣ само браћо моя,
Далѣ Срби, моя сласть,
Дубль лежи злата боя,
Выше стои права власть.

Высоко самъ ово певао,
Назде ме гаснѣмъ гласъ,
Прости Србе, што самъ престао,
Жалостанъ ни куца часъ.

Иаиз Захарѣевичъ.

О ЧИСТОТИ И ПРАВИЛНОСТИ БЗНКА СРБСКОГА.

(Продужениѣ.)

Конаковати е одъ тур. рѣчи *конакъ*, у насъ се употребљива за србске рѣчи *пробивати*, *похи-*

ти, *пренокъ* имати. *Чаршафъ* в тур. а сръб. *про-стиращъ, простирка, покла*. *Юрганъ* в тур. а сръб. *покривачъ, покривало, покровъ, покрывацъ. Кесе, кебе* в тур. а сръб. *суница или струника покривачъ. Чорба* в тур. а рус. и слов. *поливка*, сръб. *пожа?* *лат. jus*, сръб. *вареникъ* *Wienfurter*. *Беванъ* в одъ тур. рѣчи *кебабъ*, сръб. *печенъ. Агла* в тур. а сръб. *по*, *али. Кіапетъ* в тур. а сръб. *воскресеніе. Ибанъ* в тур. *Ибанъ*, удалѣна, земная страна, дальній путь: *отинаа* в на *ибану*, често значи: *на страну; одъ куће. Белли, белли белли*. *Или безъ белли*, одговара се турски, како и нѣмачини ја, сръб. *есть, истина*: Овако по турски често и Срби у насъ одговараю. И одтуда сумняамъ, да неће и *збили* произлазити одъ овихъ турецкихъ рѣчи, зашто я не почитивамъ, како би се могло одъ бити производити *збили, озбили, озбылиси, озбылность*, како неки веле. *Ракатъ* в тур. а сръб. *удовно, по воли, повољно. Хаберъ* в тур. а сръб. *гласъ, вѣсть. Душевъ* в тур. *домекъ*, а сръб. *постелъ. Бахлала* в тур. а сръб. значи сваку свезу, зашто глаголъ *бахлала*мъ значи *пелати. Самъ* в тур. а сръб. *самъ, празанъ. Чичакъ* в тур. *чичекъ*, а сръб. значи *цвѣтъ. Купрія* в тур. а сръб. *могъ. Чесме* в тур. а сръб. *источникъ, студенацъ, кладенецъ. Китабъ* в тур. *китабъ*, а сръб. *книга. Капакъ* зову турци, што ми *поклопацъ. Кутія*, тур. *куту*, нѣм. *Dofe*, слов. *ковчежецъ*.

Бобъ ми нигда не чини добро, када га годъ емъ, изразеніе в нѣм. а сръб. бобъ ми нигда не *пріа* —. То в нужно *за хармонию*: правилине се каже ерски: то в нужно *хармонию*. То в за насъ полезно; правилине се каже: *То нѣмъ в полезно. Я самъ на васъ дуго чекао; правилине в: я самъ васъ дуго чекао. Што самъ годъ о Петру говорио, то могу и о Павлу потвердити; свойственнае в: — то могу и о Павлу *речи*, казати. Онъ не може ту казнъ издржати, и то в германскіе, а ерски: — *претрпѣти, поидети*. Ти ку ниси благодарно за *указану милость*; правие: — на *указану милости*. То в за васъ *лао правие*: то в *по васъ лао*. Нынова в старъ *лао испала*; чистіе ерски: *лао се сбила, догодилъ, свршила отпочала*. Овде се држе управленія у музики; правие: — *биаю* —. *Простъ* човѣкъ много држи на *самъ* чистіе ерски: — много *уважава, цѣни самъ*. Ђорђе много *зада* на свой разумъ; ерски: — много се *ослава* на — или много се *уда* у свой разумъ.*

Рѣчь *валити* узима се у насъ у различномъ смислу: То *вала*, уместо: то в *добро*; то не *вала*, уместо: то ни в *добро*, то в *лао, худо; вала* ли или, уместо: треба ми —; онъ *сданъ вала* за двоцу, уместо: — *важи* — *вала* да в, или *ла да в*, уместо: *може бити, да в*; и *прилаг.*

валити човѣкъ, *невала*, *невалина* жена, уместо *добаръ*, — *лаа* —; па и ако в много распрострѣта ова рѣчь по езикъ сръбскомъ, ничиѣмъ *манъ*, каде в ни в найћи у другича *лави* *диалектизма*, а и у ерскомъ ни в іой изидѣи *корена*, *мислимъ*, да в узета *прено* *италијанаца*, и *француза* одъ *латинскога* *valere*. На мѣсто: *рѣва* *наравъ, рѣво* *срдце*, треба намъ употребляти у *пильжевомъ* *езику*: *лаа* *наравъ*, *лао* *срдце*; зашто у *правномъ* *смыслу* *рѣво* в само оно, што в *зарѣло*: в *физическа* *рѣа* могла би се узети за *морально* *лао* само у *всма* *превосномъ* *смыслу*, и не *реальномъ* *езику*. Я *незнамъ*, кака в *сила* *била* *Хрватомъ*, а за *нѣма* одъ *негога* *времена* и *Срблѣмъ*, *писати* *породица*, када ми *сни* за *рѣчь* *фамиліа* *имамо* *довольно* *забѣна*, *старыхъ*, *чисто* *славянскихъ* *рѣчи*: *кољно*, *племе, корень, лоза, родъ, крѣь*; и када *породица*, образовано како в *богородица*, *пребе* би могла *значити* *породило* *негоди* *фамиліа*. Бити безъ *родителя*, и бити безъ *нѣма* *две* су у *свѣту*, *сасвимъ* *различне* *ствари*; и зато *треба* да се и у *езику* *сасвимъ* *разликую*. *Сиротче* в *Србину* *лице*, кое не *има* или *отца*, или *матере*, или ни *едиога*; *прилагат.* *сиротанъ, сиротна* или *сирота*, *сиротно* или *сирото*. *Сиротинскій* *отца* *онай*, кои *носи* *бригу* у *такима* *лицама*; *сиротински* *новци* *они*, кои *принадлеже* *такимъ* *лицамъ*. *Снимъ* *овимъ* в *корень* *сирый*. И зато када *нашравамо* *означити* *лице*, кое се *лишава* *нѣма*, *ве* *треба* намъ *писати* *сиромъ* *сироманнъ* *човѣкъ*, *сирота* *жена*, *сирото* *дете*, *аѣт*; *сиротина*, *сиромаштво* *ѣтмѣ*, но *оскуданъ, убогъ, худъ* *неимуѣ* *човѣкъ*, *скудость, убожество, неумѣство* *нѣтета*. *Правилне* в по *моему* *мишню* *таштитисе*, *негоди* *паштитисе*. *Правилне* *пестница*, *негоди* *песница*, зашто *недолази* одъ *песъ*, но одъ *пестъ, пѣсть*, *старославянскіе* *рѣчи*. *Т* в *овде* *прозало* *како* и у *рѣчма* *крѣть, прѣть, постъ, гостъ, радость, жалость* и т. д. *кодъ* *некихъ* *Србаля*, кои *говоре*: *крѣть, прѣть, постъ, гостъ, радость, жалость*.

РАЗБІЕННЫЙ КРЧАГЪ.

ПАСТИРСКА ИГРА ОДЪ ГЕССНЕРА.

(Съ Немачкогъ и Французскогъ.)

Бданъ козовогый Фауцъ лежаше оруженъ у дубомъ сну подъ растомъ, и *млада* *та* *па*.

стири видоше. Дай да га свежемо о дрво, го-
воруу они, па нека намь однева пѣсму, ако они
да га одрешимо. И кадъ га превезаше за растъ,
бацаше се на нѣга съ опалимъ жиромъ, докъ
га не пробудише. Куку, гди самъ я? рече Фа-
унъ, и зеваше и протезаше руке и свое козѣ
ноге: Гди самъ? Гди ми в крчагъ? Леде ме-
не! где гди леже црепови одъ najleпшегъ кр-
чага! Юче кадъ самъ овде пѣмъ поертао, раз-
бю самъ га. — Но ко ме свеза? рече онъ обви-
рући се, и зачу шумно черепанъ пастира. Одве-
заше те момчадію, повика онъ. Небемо те од-
везати, рекоше они, догоди намъ не одневаше
каку пѣсму. Шта да вамъ певама? пастири,
рече Фаунъ. О разбиеномъ крчагу певабу вамъ;
посадите се око мене на траву.

И пастири поседаше око нѣга, и онъ кливу:

Онъ се разби, онъ се разби, najleпшій кр-
чагъ! Ево гди му лежи расеяно цреплъ.

Лень быльше мой крчагъ, мое пѣние най-
лепшій нанитъ; и кадъ бы какавъ шумскій Богъ
пролазио, увекъ былъ полекао: Оди се нани, и о-
гледай najleпшій крчагъ!

Та ни Юпитеръ на найвеселіой части ніе
имао лепшегъ крчага.

Онъ се разби, о онъ се разби najleпшій
крчагъ! Ево гди му лежи расеяно цреплъ.

Кадъ се другари мои коды мене скупляше
седисмо око крчага. Писмо; и спакій на кога в
редъ дошао да пѣ, певаше на истомъ изрезану
историю, коя в нѣговимъ устнама најближа бы-
ла. Садъ не пѣмо выше, браћо! изъ крчага,
садъ непевамо выше историю, коя в свагогъ
устнама најближа.

Онъ се разби, о, онъ се разби, najleпшій
крчагъ! Ево, гди му лежи расеяно цреплъ.

Ербо на крчагу было в изрезано, како Панъ
чудешіе се виде, како се najlepша Нимфа у о-
бузидиоимъ варучама у шапугаиоимъ роговъ
преобрази. Онъ одсече карабе, одъ трске не-
еднаке дужине, и залени ѿ съ носкомъ, и на о-
бали узъ нѣя жалостну попѣваше пѣсму. Одъкъ
чу нову свирку, и одзиваше в зачуѣиомъ гаю
и дубравама.

Аль онъ се разби, онъ се разби, najleпшій
крчагъ! Ево гди му лежи расеяно цреплъ.

Затимъ стои Юпитеръ у лику белогъ бика
на леѣи Нимфу Европу по таласима однесши.
Она разилакана пѣарни руке надъ главомъ съ кон
разплетенимъ власима несташни леѣири играю
се, предъ нѣмъ стуноа Амори на нѣрни дел-
фини яшеши и тихо осеменяюши се.

Аль онъ се разби, онъ се разби najleпшій
крчагъ! Ево гди му лежи расеяно цреплъ.

И дичный Бахусъ быо в ушлѣблѣнъ. Онъ
в седію подъ чардаклиомъ, и Нимфа десномъ ру-
кою држеши пѣаръ, за кимъ устне нѣгове го-
реше, узъ нѣга сталше. И предъ нѣмъ игра-
ли су се шаренкати тигрови, умилавюши се в-
ли су грохѣ изъ руку.....

Но онъ се разби, онъ се разби, najleпшій
крчагъ! Ево гди му лежи расеяно цреплъ. Од-
заву лотуши се луговина, адикуй се Фауну у
пѣштери, онъ се разби, онъ се разби, najleп-
шій крчагъ! Ево гди му лежи расеяно цреплъ.

Овако пѣваше Фаунъ, а мади га пастири
однезаше и снотраше съ удивленіемъ црепове
у трави.

Миланъ Петрониѣвићъ.

ЧУДНЫЙ ДОГАБАЙ.

(Съ Немцаго.)

У французской в скоро еданъ жалостный
догабай некой госпои Каравасъ, 91 год. старой,
и последней Ураулики кадуберицы, живота
стао. Ова госпои жинила в усамоши, и увекъ
в велику ватру ложила. За мало доуче акъ
мириш изгореногъ платна сусѣде. Ужу у нѣ-
ну собу и страшно се позоріа показе. Тѣло
всереѣнице было в сасивитъ у углѣтъ претворе-
но, а на нѣму одъ адына ни спомена ніе было.
Завѣсе и покривачи кривета были су такоѣръ
изгорели. Мысли се, да в ватра адыну ове
госпоие обузела, кадъ в свою каѣу пригото-
влявала.

Миланъ Петрониѣвићъ.

У преф. Ч. П. на првомъ образе ладие; ѿ родъ; помя
читати вала.

Учредилъ Милошъ Поповићъ

Издано и печатано у Правителственой Книгопечатни у Београду.

Ш О Д У Н А В К А.

№ 30.

Београдъ 28. Юлія.

1845.

СПОМЕНЪ ПУТОВАНІЯ ПО ДОЛЬНЫМЪ ПРЕДѢЛАМЪ ДУНАВА.

Промѣно сѣта, шта е обичаиъ, чеше одъ тебе!
Непостоянство судбе, шта е одъ тебе бже!
Силою с' напреже човекъ личностална стварати дѣла,
Аа' у прелма самъ трудежа сѣне носн.
Замудъ лекова цѣдъ противъ отрова болестей разны,
Судба е Човека та: земля да земля буде.
Ние ли древность свога Ескулапа называла Богомъ?
На гдѣ е тай Ескулапъ? време му разноеа гробъ.
Где Мехадіе путь, како боли тана сѣше;
Болести лече с' едне, друге да жертва буду.
Брда изъ стары юмшт, енако кулѣ члвчелна вода,
Где ахъ спака година друго водн.
Обещанъ камѣнъ на Римлине споминѣ древне,
Херкула надписъ многій дано за здравѣ слави.
Време е сатроу све, и люде и Херкула самогъ,
И нѣсто нѣг' басношъ слави се Јоргованъ*) садъ.
Бѣла рѣка и Черна, и Домогледъ орла сѣдиште
Србеко нме носе, Србали кажу славу**)
Гдѣ су ти Србали садъ? на нѣвовымъ гробовима друи
Зидано куће, да сви времена жертва буду.
Тако се природа обрѣе вѣчно, сама енака,
Све, што е на земљи, нѣни излазе скорой. —
Далъ душе, далъ, где како Дунавъ путуе гроино;
Кушев' кашнице там' у море снѣи носн;
Као богатца животь часъ тихо, часъ силни буровно,
Да величину свою вѣчнѣи сасне у гробъ.
Любо камацъ броди, зевфировъ га волна таласа,
Проводи с' бистра вода искреномъ равно срдиу.
Мимо чаши лете сѣиожа се весела поля,
Брегови грди лете, давно позор' е оку.

*) Србали и Власи о многияхъ чудесама баснословие, погъ
Јоргованъ у Мехадіи сѣмъ топлица почили.

**) Оно Мехадіе јаво с' оно, тако и с' оно стране, у Вла-
шкво, брда, рѣке и села имаю пошлвине Србека на-
венозаниа, претъ да се врло мало Србали налази.

Али каква страота? злобно с' испречило горе,
Пропашу чаши грозе, исходъ препреченъ сваки;
Опѣт се Дунавъ окрепе, горда уступаю брда,
И весело врата путника прѣмаю сногъ.
Тако често среѣа узмује човеку животь,
Удари тешки судбе одсуд' окруже нѣга,
Доко на еданъ путь му сунце засине, разгали се небо,
Изчезне бѣда и стра, надежда опѣтъ сване. —
Шта с' оно нагребено вѣди на обали десно?
Путь е то, древни Римлина дивно дѣло.
Нинѣ су проодали простъ и сили, храбри и слави,
Другина да стрѣломъ самртный изрѣо гробъ.
Гдѣ су садъ ови? по краиомъ еку оружъ
Све ии е гроотомъ кивна помирна смртъ;
Споменѣ Траица на стѣни е дивной утврдио писмо,
Ахъ, но и нѣга е црпъ злобно поразіо дымъ.
О Траице, твоє сие спомене претрпа време,
Бѣда ко споминѣ твоей тріума славу;
Вѣднъ текъ споменикъ: устрѣтитъ твоей тобою народъ,
Остає вѣчно честитъ, остає свина познатъ.
Златне рѣчи твоє, Сабрану изусѣно вромъ,
На утѣху людства разноеа повѣстница:
„Прѣимъ овај начъ, ако добро узвладѣмъ, за мене,
Ако ли зло владѣмъ, носн га противъ мене.“ —
Шта тако хучи? разлеже се камѣнъ, и люти се пѣна,
Гвоздена*) врата су то, лаѣма пропасть и гробъ,
Стесилъ стѣнъ Дунавъ, на човека помоѣ изгледа,
Аа' е човека моѣ противу природѣ вравъ.
Опѣт се обала шири, Траицонѣгъ моста-останци,
Та Полодоріа творъ, туке одъ вѣкова ту.
Умомъ човекъ прави на мыслени мостове крылы,
Да на истине онъ сыйный узпука се тронъ;
Рукама мостѣ прави, даљну да поздравн брау,
Снега людства и льпъ средства утврди се спастъ,
Трговина цѣта, спробиште се мысли узаймо,
И народа обште — златный уваже се нѣкъ.
Е ли Траицонѣгъ моста та цѣль? ахъ, освѣта едина.

*) Дежиръ капи.

путована уморъ, услафиваше намъ скромну вечеру нашу. Приповедаше и пыташе сваки, кон е што знао, ил' желю. Зато бяу веселе и неване едне, смешне бесede, друге, све пакъ са-државу, ако не увекъ по нешто полезно а о-но баремъ занимателно.

Те тако приповедаше яя измежу проча съдъ еднѣ старецъ, именомъ Иля Мрковићъ, како е онъ одъ многа година овце свои одъ штегно-сны и толико у насъ обычны богиня, или ина-че „строке“ сачувао. Готово вѣровати не дѣ-ству простогъ онога средства, за кое се онъ изуштана — оно е конопля!

Конопля, као што е у обще познато, от-ликуе се у две руке, т. е. една, коя е безъ се-мена и отвореніе бое, и онака коя е боіомъ за-гаситія и семеномъ напуњена. Прву изъ тогъ узроча нариче народъ белойкомъ, или првој-копъ, ерѣ она и пре ове последнѣ стижє и бе-ре се; последню пакъ првојкомъ, или послед-нойкомъ*). На ево! она неплодна плева, коя водъ оно место семена заступа, каже Чича Илі-ца, да имаде хранителну силу одъ строке.

Начинъ, на кон се средство то употребля-ва у кратко е тај; да се межу рукама, пачи-ва на буди кой други начинъ одъ белойке одвона плева, са тридана или мекіяма меша, безъ, и-ли с' некимъ додаткомъ соли, па покрай друге раке, дав се опача, као поменути лекъ.

Што се тиче мношине, у којој се плева овцама дав, то е она уобште мала. По прои-су Чича Илице доволна е една, или две ша-не плеве на сто шака мекіяна, или иначе трица, кое онъ текъ еднѣнутъ, па не выше дав. По плева белойка, настави онъ, противъ развијати се почевше, развијше се, или шта више про-тивъ цвѣтаюће вѣћ болести, никакву силу не-ма — цѣлительна илѣна снага, текъ е снага пре-дупредительна, предохранительна (prophylactica). „Пакъ ево мой Господи! средства и начина ко-вѣмъ самъ я досадъ овце мое одъ строке сачу-вао на јоштъ и садъ чуваѣмъ. Обещъ ли, да ми веруешъ, веруј; нећешъ ли, толико му и чи-на.“ —

Понятно е, да ово, што самъ я досадъ из-ложю, покрай вѣровања и неке е сумњѣ у мени узбудити морало. Незадовољан дакле текъ с' онымъ причањемъ, па већегъ доказательства

ради и за првиъ почетакъ сретнѣтъ тогъ пре-дупређивања дозлати желећи, пытао самъ Чича Илицу далъ, на кон е онъ начинъ одъ овога свога средства дошао, еда ли е осимъ илѣа јоштъ и илѣи други наразено средство упот-ребляо, да еда л' се хвали, да е добре успѣхе искусио? На то ми Илицца отговори „есте.“ Онъ за то средство одъ илѣа илѣноговѣ врст-ника, старца бате дознае, кон е с' пожелате-льнымъ успѣхомъ исто тако илѣгове овце хранио и чувао, и полезну му тайну ту изъ любви са-общитю. — Часъ доцнѣ дадо я призвати, по-знадо, па я изпыта садъ именованого страца Бату. На ево! о чему се я одъ части одъ илѣа, одъ части одъ други извѣсти:

Бѣта презименомъ Пантицѣмъ, еданъ е одъ наймудрихъ селяна у Божевцу. Онъ е садъ про-шле 1844. године измежу свои два сына имаѣъ свое поделю, па за свакого по едну онаку кућу направю, кое, не само што су у селу спољашню најлешне, него и качествомъ своимъ најбољѣ. — Онъ е дознао за силу конопль одъ некога Симе Пауинѣа. Онъ ми се „вела чича бѣта,“ тако хвалио, онъ ме е поучио. Я га послуша, сваке године овцама плему дава, па, хвала Бо-гу единому! — никадъ ми липсаде нису. Онъ одъ кадъ е умрео, Богъ да опрости душу илѣ-гову! — има едно осамъ година, но я га сваки путъ благодарѣнъ споминѣмъ.“ — У осталомъ све миѣ истый Бѣта дословно повторио, што горе одъ Чича Илице дознадосмо. На осимъ того, како еусѣди Илицца, тако и еусѣди Бѣти-нинъ, одъ кадъ ѣй познаю, не памте, да е единому, или другому, ма едѣ овца одъ строке погину-ла, а овако исто најпосле изустини се и кве-зићъ и иметови истога села.

Доиста, примѣтити треба, да е у Божевцу, све то одъ давно и готово свакому познато; — но сѣи илѣгове овце на тај начинъ неговаѣ нису! Крозъ што? — то ил еданъ казати не у-ме. — Е на де? — есу речѣ, састављюћи цео отъѣта садржалъ.

Ништа маѣ, садъ речена околнѣст ѣи у чему не може умалити, а јоштъ маѣ уништо-жити повѣрѣнъ спрамъ дѣйствиа гореношенуе плеве. Кома разуђивања начинъ и касателна рѣшителность народа нашего текъ поле туѣ нису, онъ се небрежливомъ поступаю Божев-чана двијати неће. Нашъ бы народъ полакъ, па радо и целу штету жертвовао, само да е знао, да не исту штету понети; премда му

*) Белойка бере се око Са. Иліе, Првојка околѣ Госпо-ине. —

непознато нѣ, да е доцѣ, хранили се одъ кише, почѣмъ е утишала се бѹра и разнедрило небо. — По опетъ и опетъ! нѣ оны подѣиѣа, него сожалена достоянѣ; сожалена, при коѣмъ осеѣана нѣ сваки не родолюбацъ заедно осеѣати и по няти мѣлу оны дѹшности, скупати грѣхата и начинѣ, за моѣи нѣговой неволѣи олакшати, помѣи. На смѣси майне, на' и у криду-звѣтеля наши, есмо а' мы зарѣ други были? —

Да е конопѣа вѣтъ одре и по другимъ сѣ-
лѣма одъ нашего народа, као немо тайно со-
кровиште, а по свой придици противъ строке
употребляна бывала, на то по сѣдѹюхѣтъ
почасти заключити се дае.

Почѣмъ самъ я за дивно дѣйство плеве бе-
лояка у Божеицу дознао, излазио самъ, два ме-
сеца дана доцѣи т. е. месеца Септембра прош.
године у Срезъ Млаиски у село Орешковицу,
поводомъ появиши се богинѣ оваца. Досѣи-
ши тамо, три самъ човора строкави оваца на-
шао. По будѹи су притѣжатели ти булюка
нѣгове овце вѣтъ пре мога доказака сами собѣтъ
и то по своимъ обычаѣмъ, наравно невѣштомъ
начинѹ пѣлцовали; то осмѣ точногѣ поучена
народа на вѣшто пѣлцованѣ, ништа ми выше
остало нѣ, него искушенѣ ради, препоручити
ми у употребленѣ горепомеутогѣ средства.
Што ли е било сѣдѣство тога могѣ поучена?

Гди е кон могао, брао и брже нашао е бе-
лояка плеву. Готово сваки изпунѣ подробно
све, што самъ я поручио, ерѣ е народъ нашъ у-
обитѣ задовољнии за немо просто средство чу-
ти, коѣ онъ познае и коѣмъ употребленѣ много
га труда не кошта, особито, кадѣ му у едавѣ
ма поманѣ, него да му когодѣ мало помало це-
ло благо лѣковарице (?) аптеке) заручи.*) На
то напосле буде узрокъ сѣдѹюхѣ припо-
вѣдѣе:

Браѣа Марко и Янко Яковљевичъ изъ
села Орешковице. разабравши наставленѣ мое
и изпунивши га, вратѣ се къ мени, заедно са
другима тогѣ села кметовима, ради обычаѣа
доказана ми чести, па на скромный начинѣ у-

*) „Аптека“ немѣже се никакѣ „лѣкарницѣ“ нареѣи, као
што се то по многимъ писанѣма, на и у сакоѣи лексико-
нѣмѣмъ. Словарѹ одъ Мажуранѣа и Дра Удѣрѣнѣа
дѣи. вводи ерѣ и аптека одъ дѣлованиѣа, коѣ производи ле-
карѣе, а не лекаре. Вѣдѹи е изрѣкъ „лекарницѣ“ з не-
коѣи прирѣдию неграбавѣ, при томе иѣтъ готѣро сви-
дѣствѣ предѣтно купати се морѣа, да лекаѣа буду; то
ми се чѣи, да нареѣ „лекарницѣ“ напослѣдне значѣнѣ
„аптеки“ подѣмѣна.

пустѣ се са мноѣмъ у разговорѣ. У разговорѣ
томъ привнеду ми, како су они едѣредѣ нѣмо-
мѹ Дмитру Каменомѣмъ у близу лѣшне село
Повдинѣ у гостѣ отишѣи. Приликомъ томъ на-
бѹи они нѣгову женѹ, бабѹ Стеванѹ. Поздра-
вивши се с' нѣмѹмъ прилѣте, да она плевѹ одъ
белојке отѣдѣваѣа и треби. На питањѣ, шта ли
не нѣиѣ та плевѣ, коѣа сваки, као бесполезнѹ,
баѣа, она иѣмѣ ништа двоструко и не са свѣмъ
сразуиѣтелѣно, као што то мене, а особито ба-
бе майне врѣо умеѣу, отговори, по на чему се
они у онаѣ ма задовољниѣмъ; безѣ да за што-годѣ
даѣѣ пытаѣи есу. Одъ оно доба нѣ имѣ баба
Стевана ни у сну на умѣ падала. Текѣ садѣ,
почѣмъ су моѣ сѣвѣтованѣи промѣшлѣвати по-
чѣи, почѣи они заедно и сеѣати се узрокѣ
по сѣдѣству. — Цѣръ Дмитарѣ (тако зарѣ збогѣ
нѣговогѣ имѣна назватѣ?) сирѣтъ, бѣо е свѣтъ
одъ нѣибольѣи кметѣа у Повдинѹ, имаѣиѣи сва-
ке годинѣ до 300 и выше оваца. А будѹи го-
рѣречѣи пѣт' пѣнте, нѣти се, да су чуѣи, опо-
мино, да су Дмитру овце одъ строке падалѣ,
то они данѣшъ заключавѣи, пуно право имѣти
мыслѣ, да баба Стевана изъ никакогѣ другога
узрока плевѹ белојка требила нѣ; него един-
ствѣно изъ тога, да е за овце противъ стро-
ке употреби.

Осимѣ тога причаю ми Браѣа Марко и Янко,
а с' нѣма и Милѣи Стојанѣиѣ, знаничѣи Кметѣ
изъ села Орешковице, да е неѣи Гаѣо Вуѣо-
виѣи изъ сусѣдѣиѣ села Добриѣ, оне славѣи
у народу Петра и Стеве Добринѣа колебѣе,
такоѣерѣ у ранѹ свои оваца плевѹ белојка
прѣмѣшѣваѣо, па за осѣвѣдчити, да су му овце
одъ строке гинуѣе, нѣкога незадѣу.

Тодѣи одъ мои сѣлѣиѣа о плевѣ белојка,
као предѣхранѣтелѣномъ средствѹ одъ строке.

Я то садѣ врѣо добро осѣѣамъ, да бы, за
потвѣрдѣи вѣроѣтѣностъ саѣбѣиѣа собствѣна
моѣа у томѣ смотреѣи изпунѣна одъ нѣйнеѣ
вѣрѣиѣи была. Меѣутѣиѣи, коѣ се опомѣнутѣи
уѣкте, да я стѣврѣ единствѣенѣо онаѣо саѣбѣиѣа-
ванѣи, као што самъ ю у народу нашао, онъ то
за саѣа одъ мене правѣдно неѣи не занѣвати.
Я то повтѣраѣавѣи, да я за садѣ у станѣи нѣ-
самъ нареѣи, у коѣиѣи силѣ подѣтога овѣе сред-
ствѣа поуѣданѣи и усѣиѣиѣеи быти могу, или е-
су. Я у томе никаѣиѣи собствѣенѣи изпунѣнѣи не-
мамъ, разѣи познаѣана фарѣма-динамичѣиѣи дѣ-
ствѣа конопѣа, но коѣа за никаѣиѣи предѣхранѣ-
телѣнѹ силѹ одъ строке не гласѣ. Текѣ то при-

жѣтити имамъ, да по излазку моме у село Орешковину, порученію средства и подробномъ изпущіи наставленія могъ одъ стране общины, за време 8. дневногъ овде бавленія могъ строка, ограничаваюћи се на три булюка, ніе се ни на едномъ одъ осталихъ здравихъ оваца появила. Околностъ пакъ, што одъ оно доба никака одъ кметова у речи стогебегъ села отпоследица тужба до знанія ми дошла ніе, дае ми мысли, да е заръ препоручено средство до пребутанія тужба, макаръ у нечему причинило! — Гди самъ годъ оданде збогъ богињини оваца излазио, невинно ово средство препоручити преоберегавамъ писамъ. А премда оно у доцнѣ доба бѣаше, а белојке пакъ готово нигди выше наћи се могло нису, то я збогъ докученія уснѣха, дагомъ прикомъ употребљенія средства усигурати се изоставио писамъ. Вѣрна саобщенія, коя получіо будемъ, своєвременно саобщити-ю вѣрно.

На кон начинъ плева белояка противъ строке храни, ил' хранили може, то се рѣшительно опредѣлити не да, и не може.

Доиста свакому е лѣкаръ познато, да има богињине ватрице (febr. variolosa) безъ явни богињи, или меура. Исто тако познато е, да богињи јошть пре, негъ што као ватрица, безъ, или са меурина буњу, у клици, као наклонности къ богињи тинаю. Мы ту клику, ил' наклонности уништожавамо унапредакъ каламленѣмъ здравы, производећи со тимъ великой богињи равный, ил' баръ подобный поступакъ, пакъ предупредуемо и уништожавамо велики богињи развитакъ. — Не дѣйствуе ли и конопля на истый начинъ? Не производи ли она тинялоубъ клици богињи равный, ил' баръ подобный у снаги поступакъ, с' когъ окончанѣмъ заедно и клица а са истомъ кличкою и цео дальнѣ развитакъ грозны богињи исчезава? Не ће а' найпосле плева конопля, у ономъ премаломъ Чича Илѣце датцима (doses), изъ едне грѣске колибе можда приложити листъ лавра, до вѣнца, коимъ е о-тацъ Ханемалъ негдаръ свою косу украсио, да вѣнкомъ заоблачеви и замућене очи вѣгве, јошть едареѣ радостнымъ усмѣхомъ разедри?!

Истина све су то за садъ јошть неистинный, изкушениа тр-бујући домыслиа. Но было, како было, дѣйствио средства, ил' се потвердило, ил' суество остало, на сваки начинъ доказаврно у томе изкушение безъ пользе быти неће. Колико стотина, или болѣ, колико хилѣда пваца

у некомъ Окружію наше землѣ сваке године, и то нанѣ нашего знанія, одъ строке гинѣ, колико изъ тога узрока трговина и народня полза страда, потврдиће сваки, коя е текъ иоле прилику имаю теѣше народъ обилазити, на вѣгве нужде внимателнѣ пазећи. Будући е каламленѣ изъ разныхъ узрока у народу нашемъ за садъ јошть весьма тегобно, а у многимъ случаевима готово неизвѣршительно, то е поданѣ некого у томъ смотренію средства весьма пожелательно, а кады бы се оно оправдало, увѣреніе о вѣмъ на-кнадимо было небы.

Зато дакле нечъ изволи сваки почтаемый читатель, или сваки, до чистѣ-годъ знанія просто ово саобщеніе дошло буде, озбыдно препоручити га далѣ. Оно е лако препоручити, и, као што се то изъ предтечногъ изложениа види, лако и употребити, а кады бы се оно потвердило, сачуват' ће явочно еданѣ одъ найважнѣй извора народнѣгъ благостанія, ерѣ народнѣгъ богатства. Та готово цело, благодѣтельно лѣкарство (медицина) тимъ е путемъ постоало, тимъ се до данашнѣхъ высие развило, мы павъ изъ тогъ узрока и данѣ данашнѣй наиболѣ умствованѣ (theorie) на предтечнымъ трезнымъ и безпристрастнымъ изкушению (empiria) оснивамо. Кора Кинѣ противъ промѣнителне грознице, или иначе иехудевнице (febr. intermit.), Угленѣнѣ Амоніума (amoniium carbon.) противъ шарлатине, противъ венѣя (тизике, ектике) и противъ сущице (atrophia), Киніумъ, сумпоръ противъ шульва и шуге, противъ еренге (syphilis) вѣштомъ рукомъ оруженѣ припреме живого сребра (hydrargyri) и т. д. заръ су се намъ на другомъ, не-го на путу случайностъ изкушениа, као поособени лѣкови (specifica) появили, па на тай начинъ заедно и истинитіо болести природу, или наравъ изиснили?!

ЖИВОТЪ СОКРАТОВЪ — ТУЖБА МЕЛИТОВА ПРОТИВЪ СОКРАТА. — ОБРАНА МУДРАЦА. — ИТ-ГОВО ОСУЖДЕНІЕ И СМРТЬ. — КАНІЕ АТИННАЯ? — СМРТЬ МЕЛИТОВА. —

Са французскогъ изъ Савоитѣ Исторіе Гроча одъ Сегвра. (Конацъ.)

Говорѣши *Luzin* сачини красно слово за вѣгве обрану; но Сократъ одѣе ову правнѣ даючу речъ *) говорѣши, да оны не радѣ одѣе ковакѣе умѣности позаймљивати помоћи на

*) Apologie.

свою ползу. Образна његова била е исто онако проста, као што му е и добродетел, а одговори су му били исто онако јасни, као и невиност његова.

Говорио е да се њему неможе пребацивати, да непочитуе законе њезакона будући да и онџ приноси жртве у храмовима; да му се неможе за пороци, пребацити, што онџ неперуе неканкним пророчтвама и прорицањима; да онџ не само некакви прави, већ да може цела Атина засведочити, да се наука, коју е онџ, предавао оснива на ова два начала: „Душу треба предпостављати телу, а добродетел богатствима.“

„Пребацуете ми, говорио е, да неиспуњавам грађанску дужност и да недаем миђине у народним скупштинама; питайте војнике, кои су се борили при Потидеи, Амфилоу, Делују, есам ли служио мое отечество; питайте началнике Сената, па ће нам они казати, есам ли се стадио противно убиству десет капетана, побједитеља при Арсинузи, и жертивъ вање неправичне суровости. Истина да ми е мой фамилијарни дух од неки времена препону стављало у јива дѣла мешати се: по да висам истый слушао, одавно би био мртав; ер сам се већ одвише увјерио да се неможе едан човек без казни противити неправдама целог народа. Тужите ме због безбожности; ала испитай те мой живот, моя дѣла и мое разговоре, па ћете се убједити, да я више вђруем божество него мои тужитељи. Може бити да ће ко осуђивати мой понос видећи да се несаображавао обичаю, и што се моим судијама съ можда необраћам: но ја ко се уздржавам од тога, нечим я из гордости него из основоположения ер судим да се правда мора повиновати не молиби, већ законима.“

„У прочем, я смрт не смятрам као какво зло, па у старости мојој небу никакво, да избегавањем смрти онеистиним моя поучения, коя сам досад против тога давао.“

Цицеро, дивећи се овой благородној обраци, вели, да се Сократ пред Судом показао не као обутуњен, већ као судия његовы судия.

Мраост е надвладала правичност; Мудрац е био осуђен: Пресуда ние изрицала казн, коју е имао издржати, већ, сходно обичаю за подобни случаји осуђеный е него самъ себи изабрати казнъ или затвора, или новчаног плаћана.

Но Сократ се ние хтео овой Пресуди покорити, говорећи: *Я немогу мене за повина при-*

знати, а будући се од мене зактева, да сам себи изречеи пресуду, какву заслужуем, то из призреиия тог што сам цео мой живот посветио отечеству и добродетели, осуђуем се, да ме држава за ово још мало днаи моег живота издржава.“

Судие, овиц поносом разгивањия, осуде га да поине отров.

Пошто е саслушао Сократ ову пресуду, реко е судијама: „Још пре вас, мене е природа на смрт осудила; но цетина вас и мое тужитељ осуђуе вђшом безчестию и ерижи совести.“

Пре него што е издржао смртну казнъ лежао е у тамници тридесет дана; његово юнаштво ние се поколебало ни за едно тревуће, нити се његово расположеиение духа изменило: његови су га приятели окружавали; и разговарајући се съ њима показивао е непрестано оно исто веселъ и исту благодет.

Критон, споразумевши се са тамничарем, трудно се наговорити га да бега из тамнице, но Сократ е потврђивао: *да неправичност пресуде недае право грађаниу бежати од закона његове земљи.*

Последњи дан његовог живота провео е у разговору са своим приятелима о безсмертно душе. Плато нам, е сачувао те разговоре, кои-ма е Сократ допачивао да е душа безсмертна, и опровергавао извинува безбожника.

А кад е клицуо тужни час, смрти, храбрый философ, држећи у руци злосрећну чашу, реко е своим приятелима: „*Я смятрам смрт не као какво насиле, ког ми се чини, већ као неко средство, ког ми даг провиђениа да св потнем на небо полазећи с' овог живота налазимо два пута, од кои едан води добродетелъ средоточию блаженства, а другъ одвлачи порок месту мучена.“*

Почем е изреко ове речи, и наредио, без сумњи иронично, да се едан него *Евклиду* на жерту пренесе, изграи свою деку, и умоли божество да му учини срећним ово његово последнъ путовањ.

Кад е осетио отров, легне и умре мирно, пошто е пребадио његовим приятелима што оплакуу његов покой.

Завист умира са великим людяма, кое е она гонила; но њи свагда освешава небагодарни народ познмом признателношћу.

Ярост Атилла преобрази се брзо у каинъ;
они обаве Сократову невинност. уинитаю оу
пресуду, коя е иъга осудила, *Мелита* убию, а
друге иъгове тужитель прогнано. На последку
славни *Лизиппа* подигне му споменак од туча, но
овай е маиъ трало него опомена иъгове иъчне
и незаборавиме добродѣтели.

Д. Матиъ.

ФРАНЦЕСКА ОДЪ РИМНИИ.

ЭПИЗОДА ИЗЪ ДАНТОВЕ ПОДЗЕМНОСТИ, ПЕСМА V.

. Nestun maggior dolore che ricordarsi
del tempo felice Nella miseria

Земля, ахъ! гди самъ я рожена лежи

Край мора, кудъ се река По излѣйва,

Трагедии мира съ пратиоцы свои.

Любовь, одъ кое иъжио сердце лако

Страда, за краснимъ успаги га лицемъ,

Кое м' у цвету своемъ бы одгргнуто

На свирѣнь начинъ, кой ме иоште цвѣли.

Любовь, иждномъ коя любяиоие

Непрашта двойно любити, за да ми

Страсть тако силно донасти се, да ме,

Као што видишь иоште неоставя;

Любовь насъ обо' даде единой смрти:

А! Кайна*) чека веѣхъ оного, кой намъ

Животъ угаси. — говораше

Она цвѣлеи; а я са подигнутоъ

Главомъ слух'о самъ уцвѣлеи ове

Душе, докле ми найпослѣ поэта

Рече: шта мыслишь? а я на то иъму:

Ахъ, изъ каквогъ восторга, каковы ли

Сладосны снова! изпадоше они

До судбе ове плачевне! Послѣ се

Окренимъ къ нѣой и говорити станемъ:

Францеска, твоя страдаи у мени

Подигну тугу и сострадаиѣ

До суза; но ми кажи, шта и како

У време слѣди* удислиш нашу

Любовь до тога степена успаги,

Да тавне желѣ иъише познаше?

А она мени: нема веѣхъ туге

Нег' опомену* се среѣни времена

У бѣди; то зна веѣхъ и твой наставникъ.

Но ако првйи коренъ наше любие

Толико желаншъ знати, я бу к' онай

Чинити, кой плаче и казуе:

Бданъ данъ ради забаве читасмо

О Ланчелоту, како е и иъга

Страсть любви была обладала; сами

Бѣасмо и безъ свагогъ подозрея.

Наше се очи при овомъ читано

Срета'у често й лице намъ блѣднѣе;

Но една само точка насъ порази:

Кады читанои доѣмо до места,

Како е страстный тай любезникъ жудно

Смешенъ свое драге полюбю;

Тадъ овай, койи небою одъ мене

Пыгда разделялъ: полюбю ми уста

Дрители савъ: о! проклета и кнѣга

И овай, ко е списа — одъ тогъ дана

Ни врсте далѣ нисмо прочитаи. —

Доъ една душа ово говореи;

Друга плакаше, а я сожалѣмъ

Тронуть у несвѣсти доѣмъ и обамремъ

И паднемъ као што тѣло мртно пада.

Ова Эпизода Дантове Подземности налячи
много на женидбу нашегъ Максима Приговина.
Гундо одъ Поленте, Господарь одъ Равенно и
Червѣ, обиеше се, по преповѣданю Бокачѣи, да-
ти свою иъерь за Ланчѣотта, найстарѣгъ сына
иъговогъ неприятели, Господара одъ Римини.
Ланчѣотто, кои е бѣао наградно ружанъ и у ли-
цу и у стасу, предвиди, да ѣе морати быти од-
баченъ одъ Господине, ако иой се самъ лично
представи. Ничимъ маиъ оиъ заклони узети
ю за жену лукавствомъ, и пошлѣ на тай ко-
нацъ као свога представителя иъговогъ млаѣгъ
брата Паола, найлѣпшегъ и найсовершенѣгъ чо-
века у цѣлой Итали. Францеска дочка Пао-
ла, воображаваюи да у иъму гледа свога бу-
дущегъ супруга. Ово меттанѣе буде почетая
иъне страсти. Кады е дощѣе у едномъ одъ иъ-
ныи саставана' са своимъ деверомъ была, зате-
че ии разярениъ Ланчѣотто, и оное убѣ.

Цѣла исторѣя одъ женске любви, причѣ-
чава еданъ Англезский комментаторъ Данта, опи-
сана е у ово мало динѣи тако высоко и соверше-
но, као любовъ Юлие у трагедѣи Шекспировѣи.
Францеска приписуе страсть, кою иой е иънѣ
деверъ улоъ, не строитивости, него благород-
ству иъговогъ сердца и иъной собственной иъж-
ности. Са еднимъ смешаннымъ чувствомъ одъ
цивѣлее жалости и умалате безаалености, она
преповѣда, како е она была лѣна, и како е ед-
на безакона смръ иъга похитила иъной депо-
ти. Она исповеда да е любила, ербо е была
любляна; — да е иу дражестъ опояла; и иза-
ванное са умѣлнѣиѣмъ, да ю радость на у самомъ
наку неоставя —

*) Место у наку за убѣице опредѣлено.

— „piacer ti forte,
Che, come vedi, ancor non m' abbandona.“

Овде се види, како Данте саедињава ясность са краткосћу и најголю простоту са најдубльнѣмъ осмотреніемъ срца. Пѣна повина страсть прѣживлава свою казнь съ Неба; али безъ спаве сенке безбожїа. Какавъ контрастъ пѣногъ найвышшегъ благополучїа у среди нїгда неминуемы мученїа, кадъ она заключаванїи свое повѣданї гледи на свога любезника, и повторава у восторгу:

„Questi, che mai da me non fia diviso.“

Она пакъ стара се оправдати свога девра одъ свакогъ обвиненїа, да ю е оя прелесть. Сами и незнаюћи ни за какву опасность, они су читали заедно едну любовну исторїю. Гледали су едво друго бледи одъ вутренїгъ колебанїа; али тайна нїове узаймне страсти нї юшть была избегла на цїова уста:

„Per piu fiare gli occhi ci sospinse
Quella lettura, e scio orocci il viso;
Ma solo un punto fu qual che ci vinse.“

Описанїе двое срећны залюбљны у исторїи было е пропасть за Францеску. То е было еднъ романсъ о Ланчилоту и Геневири, жени Артура краля Англезкогъ:

Quando leggemmo il disiato riso
Esser baciato da cotanto amante,
Questi, che mai da me non fia diviso
La bocca mi bacio tutto tremante.“

После овогъ признанїа, она ускорова довршити свое изображенїе са еднимъ повлакомъ, кой ю покрыва смущенїемъ:

„Quel giorno piu non leggemmo avanti.“

Она неизговара выше нїедну реч! — и мы е садъ мечтавамо предъ нама са вѣнымъ обгорѣлымъ и пламеннымъ очима, кадъ у исто време нїгъ любезникъ стои покрай нѣ, саушаюћи у лутанїю и у сузама. Данте такоже, кой ю е довде пытао, неусућуе се выше испытивати ю коимъ е начиниомъ одъ свогъ супруга смрти предана; али е самъ тако обладаѣмъ состраданїемъ, да у несвестъ пада.

Конс. Николаевичъ.

У прозавишемъ числу С. Н. Листа стои на концу еднѣ пѣсна Драгинїи, са надписомъ: Пою Богу моему дождеде есмь, исподъ кое подвисаѣ сачинитель Б. Я мыслямъ, да е свакоже читателю исте пала у очи крайня нескладность надписѣ са содержанїемъ пѣснѣ. За дивно чудо, како се сачинитель исте толико забываѣти могао, да у земли за певанїемъ своїой Драгинїи, позаимъ надписъ, кои е содержанїемъ своимъ тако далеко одъ пѣсне, као небо одъ земли. Шта выше, по номъ мнѣнїю између надписѣ и пѣсне нема ни логическе ни моралне свеце. Сасвимъ су друге мысли одушевлявале Псалмо-пѣвца Давїда, кадъ е у узвышеномъ станю душе свое вапїо: Пою Богу моему дождеде есмь; а сачинитель пѣсне заименитъ живочу свое фантазіе хоће да присподоби те свете речи идолу срца свогъ. Занеста, ако е нїко у избору надписѣ несрећанъ былъ, то е сачинитель пѣсне на Драгиню по номъ мнѣнїю найнесрећниї. Зато бы му савѣтовао, да се не наша тако подрзливо у сокровиште оны светї истина, кое сасвимъ друго опредѣленїе имаю, нити да потраза одтуда речи за тако иске, незнатїе и недостойне идоле свое чувственности. Нїѣль уши слышати, да слышати.

Г. П.

О Г Л Е Д А Л У.

Огледадо срећо моя,
Да тебъ небы, а б' отинао,
Едино приа птица пева,
Гди е лице свакомъ крию.
Ты м' ободри по лекъ яни
Поредъ бура и таласа,
Ты учни, да се оковъ
Очаяна са ме скине.
Награда е теби сада
Песма она, пакъ и место
До конце Светогъ Ђорђа,
Кога память увекъ славимъ.

Илиа Захарїевичъ.

НОВА КНЬИГА.

Коррецію, жалостно позорїе у 5. дѣйстви одъ Еленилевсера, съ немалкогъ преево Димитрій Аражоскиѣ, Живописацъ. На 12. стр. 179. Ово намъ е праа кнѣга на србски преведена, кол се на гудожество односи.

Учредникъ Милошъ Поповичъ.

Издаво и печатано у Правителственой Книгопечатни у Београду.

Ш О Д У Н А В К А.

№ 31.

Београдъ 4. Августа.

1845.

ИСКУСНОМЪ ЖИВОПИСЦУ

Г. ДИМИТРИЮ АВРААМОВИЧУ.

(По Анакреонтовомъ разиѣру.)

Ореадо, загорко!
Помози ми пѣвати,
Мелодиѣмъ кланкути,
Да се пѣсно наше гласъ
По дубрана¹ разноси:
По листовитимъ горама,
По дубовимъ пѣлинамъ,
И по тавинамъ гудурамъ!
Са песнопъ ми споредо
Винацъ свѣши снѣтати:
Узбери ми певена,
Ружу польску румену,
Юшѣтъ ми к' томе придодай
И дивно белуу!
Украшена овима,
Срцу-души драганомъ
Димитрию люблѣномъ
Грудъ братниску навити,
Добродѣтель сродену
Тымъ узноси, уздижи.

Константиѣ Х. Браакъ.

ИСТОМЕ ЖИВОПИСЦУ.

Кистъ Апелла дадоше
Свомъ любимцу Богови,
Сланке да ѣиѣ сгради онъ;
Онъ те спои и гласъ Богъ
Прегрлѣиѣ у невинимъ²
Наручица дѣвице
Смешени се сматра свѣтъ,
Сматра живописца, — кистъ;
Ты си, вели, природа

Лепшии знао дати видъ,
Слова мога слога едми³
Чини тебе безиртнимъ

К. С. Поповиѣ.

О СРБСКИМЪ РѢЧМА ПРЕДѢЛНЫМЪ.*)

Рѣчи, коє се не чуѣо общѣ у народу, не-
го у поєдинимъ само мѣстима или предѣлима,
и коє се по томе предѣле, или Провинциализа-
ми зову, обично немаѣо доволно уваженіа, и
сматраѣо се као таковє, коє се поне у кнѣига-
ма, гдѣ се чистота языка строго захтѣва, не
могу употреблявати. Да таковє рѣчи понаѣви-
ше рѣваѣо одступаѣо одъ правогъ и чистогъ я-
зыка, то є истина; примѣри могу бити: седло
(седла) идеду, стоѣду, доєсатъ, и тако далѣ.
При свєѣмъ томъ налази се меѣу овимъ рѣчма
и таковы, коє су праву чистоту задржали, гдѣ
на противъ общѣе употреблѣна истогъ значєня
рѣчь или є туѣа, или, подѣ испитъ метиута, у
вредности губи. Ово постои навлаєтито кодъ
Србаа, будуѣи су по положєнію яѣо одѣѣлѣ-
ни, и тако є єданъ предѣлъ одъ єдногъ, другій
одъ другогъ сусѣдногъ народа гдѣкоє рѣчи и-
ли израженіа поѣрѣмаѣо, и видѣ иѣѣ потѣмъ
общѣности приѣаѣо, гдѣ є напѣотивъ иєта рѣчь
у другѣмъ мѣѣмъ предѣлу или мѣєту у прѣ-
вѣѣности остаѣа.

Много ѣе далѣє кѣ чистѣти Србєкогъ язы-
ка принѣти, ако се таковє предѣлє рѣчи, на-
влаєтито онє, о коима се лако доказати може,
да су корєномъ Србєѣе, покуѣе, и читаѣѣмъ
свѣту сообщѣти; а разиѣръ, по коѣмъ се вред-
ностъ и чистѣта каковє рѣчи увидити може, я-
мачно є старій славєнскій языкъ, или друга
Славєнска нарѣчиѣ.

*) Сообщѣтєно Дружѣту Србєѣе Славєѣности.

Я самъ предузео за примѣръ несколько таковы рѣчій навести, кое се, колико ми е познато, само у мѣсту мога рођенія, Вршцу, говоре, или кое се по другимъ мѣстима ређе чуо, а одъ какове су оне важности, нека саме освѣдоче.

Клюкати, обично *жулати*. Жулати значи рукама гвѣчити, а клюкати особитимъ орудіемъ, кое се *кљокало* зове, а не жулато. Одъ глагола *кљукати* чуе се и по другимъ мѣстима суштествително *кљокъ*.

Плизитъ (обично *плизитъ*) Коренъ рѣчи *клизати* я незнамъ, а за вредность *плизити* емствуе ми славенско поползнути. Говора се у Вршцу и преносно: оплаза, место пропао, умро, нестало га.

Титра (у Срему *пилакъ*). Титравъ е обична дѣчина игра у Вршцу съ петъ малы камичка или четвороугалны 5 конадій лѣно углађене цыгле, кое се *титре* зову. Обично се чуе јоште: *титрати* се съ киме, и то преносно; али у правомъ смыслу као и суштествително задржало се у Вршцу.

Тулузъ (у Срему *чоковъ*). Цѣло стабло, на комъ кукурузъ расте, зове се *тулузина*, (тако се на пр. каже: тулузиномъ стоку ранили) оно пакъ варче, гдѣ су зрна усађена, кадъ се кукурузъ овурун, зове се *тулузъ*. Бли ово болъ него *чоковъ* или *шенирица*, зато се може видѣти.

Крецавъ (обично *кудравъ*). Кудравъ е онај, кон се не очешало, или коме е коса груглуста али онај, коме е коса оштра и ситно унворчена, (*crispus*) зове се *крецавъ*.

Качка болъ *скачка* (у Срему *пильцыка*). У Вршцу се обично зове *кача* едно пратко дрвенце, зашптрлато и съ едре и съ друге стране, по коима се штаповомъ удара, те одскоче, (опетъ игра). Я самъ држао, да е ова рѣчь Влашка, еръ се при играню Влашка и брои *кача* *уна*, *кача* *дой*, *трей*, али кадъ самъ одъ Влашке дѣце у Карансешу чуо *качка*, лако самъ се уѣбрио, да е рѣчь Србска, одъ скакати. Да пакъ у Влашскомъ езыку много рѣчій има Србски, кое су се кодъ насъ изгубиле: као: часу (сатъ) нуо (енсеръ) подъ (тапанъ) триконоу (будакъ) а самъ еданъ путъ у народномъ Листу напоменуо; но садъ самъ науою све рѣчи Србске попусти, кое се у Влашскомъ назаве езыку.

Салутахъ (обично *шюнахъ*) Ситанъ бѣлий болъ жунастый *наметъ*, на подобіе крупногъ пѣска зове се *шюнахъ*, а великій се зове *салутахъ*.

Личинъ (у Срему *наликуежъ*). Личити доводишь одъ лица, а *наликувати* одъ *налича*, болъ е дакле личити, съ протетнутымъ *пр*вымъ слогомъ.

Мацyno злато. У пѣсковитомъ камену назаве се тание нѣке таблице, бѣле или жунасте, кое се лако сломити могу, и кое се у Вршцу зову: *Мацyno злато*.

Булюна (сова) оно е наименованіе по прароди дато.

Првача. Онај, кон е што првый учинио, зове се *првача*. Употребляна се и глаголъ *првачити*, я самъ *првачио*, онъ е *првачио* и т. д.

Машка. Одъ *измашити* постовъ суштествително *машка*. Тако дѣца обично, кадъ се доите играю, брос *машке*.

Трепелька (петелька).

Волимъ или *волемъ*. Рѣчь се ова употребляна у мѣсто *имамъ* што *радо* у степену положительномъ; у Вршцу се *узима* у степену сравнительномъ, и значи *мало*, и, пр. и *милуемъ* и *Петра*, али *волимъ* *Павла*; *волимъ* *Француза* него *Англеза*.

Обга. (юфка). Да е юфка Србска рѣчь, и не бы смео добаръ стаати, *обга*, чини ми се, долази одъ *обгаити*, быне дакле *правилнѣ обга* као и *обвоакъ* (обоякъ).

Слрека (вени).

Овоино засаде. Кадъ бы се изъ свою предѣла мањъ познате, но чисте и Србске рѣчи покупиле и изадале, не сумѣ да бы езыкъ нашъ много добио. Тако бы добро было, да се купе гдѣкоя наименованія села, мѣста, рѣка, брегова и т. д. кои иначе нису у употребленію као на пр. *Врачевъ Гай*, широко било, избвите, средште, честитъ, жезъзникъ, домогледъ и т. д. На онај бы се начинъ езыкъ Србскій яко обогатити могло, добивши рѣчи не туђе, или измышленѣ и начинише, него свое рођене, кое у народу леже безъ употребленія.

І. С. Поповићъ.

О ЧИСТОТИ И ПРАВИЛЬНОСТИ БЗНКА СРБСКОГО.

Продуженію.

Ђоме и подицак в тур. а срб. *уеаљ*, *куџа*. Те-
 сте в тур. *десте*, а срб. *двиплестина*? Турени
 сармал значи срб. *замотати*, и одтуда ће бити
 дошла сарма, нареден *купус*. *Дршнѣ* в тур. а
 срб. *акаџа*. *Мираџ* в тур. *мираз*, а срб. *на-
 мѣдѣ*. *Герзеле* в тур. а срб. *тресе* *земљ* и *ни-
 ели* одтуда гора *Герзелеџ*? *Изуџ* в тур. *изџ*,
 а срб. *допуштѣн*. *Сирѣ* в тур. *сарѣ* а срб. *о-
 четѣ*, маѣ. *etzel*. лат. *acetum*. *Иплиџ* в тур. а
 срб. *жиџа*, *копача*, а одтуда и *тирипачѣ*. *Вол* в
 тур. а срб. *шара*. *Делбелѣ* в тур. *тедбелѣ*, а срб.
двипштина. *Дери* в тур. а срб. *кожа*, и одтуда
 ће бити име *Дера* и глаголѣ *дерати*, кои значи
оголити, *неправилниѣ оголити*, *кожу суџи*, *слима-
 џи*; зашто србски глаголѣ *дерати*, *раздѣрати*, има
 сасвимѣ друго значѣнѣ. *Пенџере* в тур. а срб.
прозорѣ. *Калуџ* в тур. *кальѣ*, а срб. *крој*, *на-
 права*, *видѣ*, нѣм. *Wesp*. *Бичакѣ* в тур. а срб. *брит-
 ва*. *Пешџирѣ* в тур. а слав. *убруџ*, срб. *угриџѣ*.
Табакѣ в тур. а срб. *кожарѣ*. *Есанѣ* в тур. *жи-
 саѣ*, слав. *оцетѣ*, нѣм. *Essen*. *Сой* в тур. а
 срб. *родѣ* маѣ. *fele*. *Цеваѣ* в тур. а срб. *одговѣрѣ*,
обленѣ. *Тазѣ* в тур. а слав. *сѣвиѣ*, срб. *скора-
 шѣ*. *Мунџерѣ* в тур. *жиштерѣ*, а срб. *гоѣѣ*,
купаѣ. *Хакѣ* в тур. а срб. *право*, *плата*, н. п.
хакѣ му е; одби му одѣ *хакѣ*. *Калѣѣ* и *орѣѣѣ*
 в тур. а срб. *друѣѣ*. *Чираѣ* в тур. а срб. *сугѣ*.
Мизакерѣ в тур. а срб. *разговѣрѣ*, и чѣѣ су *наѣѣ*,
каѣѣ се н. п. на кога обреѣнемо: *шта мизакерѣѣ*
раѣѣ *еднаѣѣ*? *Андраѣѣ* ће бити *франѣ*, ш *dra-
 gon*; а срб. *змай*, *бѣѣѣ*. Тако и *деканѣѣ* одѣ
франѣ, *dehanchѣ*, кои се *едѣѣ* *вучѣ*, што има бе-
 дра сломаѣѣѣ, иѣѣ *изврнута*. Ево све три ове
 рѣѣѣ у приѣѣѣѣ: *шта мизакерѣѣѣ*, *коѣѣ* *андра-
 ѣѣѣ*, *деканѣѣѣ* *едѣѣѣ*?

Ту нјасно ништа знаменитога нашла, латинисмъ е, а србски: — ништа знаменито —. Ја самъ га јучеръ учио познати, германисмъ е, а срб. — јучеръ познато. Онъ никада не тражи другога увредити, туђе е, а наше: — ни е радъ, не жеља, не тежи увредити. Имао е *скалду* муна околу тога, ни е наше изражење, но: — *триста муна* —. Слушао самъ га *жеалити*, нѣм. а срб. слушао самъ *поживати* о нѣму; *маи*: слушао самъ *многе*, *кои* га *жеале*. И *допади ми се*, бит ће више по нѣм а срб. *падо ми се*, *лими ми се*.

по вољи ми е, повољно ми е, у срдицу ми е, у
души —.

*Синаги и лиги каждаѣ мѣшавито употребљавашу, и тако неправо говоримо: наспи чашу, но наспи све се течие ствари люю, а течие сипаю. Противу природе стварей ѣ, када се пише: огрезкули у ватри, зашто само у води може се огрезнути, и другима течинама, и ли сматрали глаголю сружати погрозити, кои знача потопити, зачочити, или суштествитељни ерзеѣ, ерелѣѣ, кои знача наѣ казую. Многи говоре и чобасѣ моуелѣ, и стварѣ моуелѣ; а найболѣ би се раздиковале ове две мисли, една могућства, а друга можности, када би постојано при томъ остали, да намѣ моуелѣ знаменуе суштество, кое што може, möglich; а можени вѣстиѣ, кои може бити, möglich. Ако би рѣчь терати и могла ово значити, што гонити, опетѣ мислимѣ, да овој рѣчи пристои преимѣство у књиѣгама, када и на свеславноство погледамо, не стрепѣти ни мало, да бѣмо се увалили у вѣзикѣ нашѣ привени славенски, зашто и найпростоѣ, некийжеванѣ Србѣни говори: законѣ, прогонѣ, прогнатиѣ. Вѣрзаконѣ не треба ни малѣ овати, и принати Србину, зашто ми ѣмаѣ за религио рѣчи: вѣра, законѣ, вѣроисповѣдѣ, благочестіѣ. Ако би ко помислио, да ѣ благочестіѣ страшно славенска рѣчь, нека се и опомене, да су благо и честь и србсѣ рѣчи, и да ова сложена србска рѣчь много болѣ изржава идею сложене грчѣѣ *εὐσεβεία* одѣ *religio* и зато, што се у лат. језику не даѣ тако слогати рѣчи *bonum* и *religio*, како су сложене у грч. и срб. и како имѣ треба бити сложениѣмѣ, када хоѣмо, да намѣ означе највишшеѣ *блага честь*; даѣѣ *εὐσεβειότης* знача *Gläubigkeit*, а ово ни су хтеди рећи стари наши вѣроучители, зашто религио састављано и вѣра, и законѣ или любовѣ, и надежда, све трѣ, а не свѣѣ законѣ или правдоѣ вѣре. Правилниѣ е писати *законѣ*, неголи *закѣ*, што одѣ *закѣ* и *закѣ* производе се рѣчи *закѣлѣѣ*, *закѣствоѣ*. *Еда* и *едали* чѣде су рѣчи, а *дали* *далѣ*, и *да* огризци. Правилниѣ е говорити *ерѣца*, умиѣсто *узице*, неголи *ерѣца*, зашто не долази одѣ *ерѣ*, но одѣ *ерѣа*, старе славенске рѣчи, кои знача *уѣсе*, *уѣсѣ*, *узици*: одкуда и *лѣѣѣ повѣсти*.*

РОДУ МОМЪ.

Щта й за ербскій вужно родъ?

Дад' да ѝ даде въ као гробъ

Нли сужанъ, као робъ, —
 Да варвара јошгъ служи, —
 Треба руке да пружи?
 Безъ отровна мисли о!
 За родъ ерскій ніе то;
 Бръ да е' у вые' дегне онъ.
 Судба, пѣне вели онъ.

Шта њ за ерскій нужно родъ?
 Дали суровъ као зверъ
 Страшнати на' черберъ
 Или треба као громъ
 Да е' узаве свету своѣ?
 Безъ отровна мисли о!
 За родъ ерскій ніе то:
 Што кадъ у тми почина,
 Небесность та покрива.

Шта њ за ерскій нужно родъ?
 Да ли подло ка змиа
 Да у свету асиа,
 Све што стигне да труе
 И так' славу да сиуе?
 Безъ отровна мисли о!
 За родъ ерскій ніе то,
 Што кадъ чело умна
 Суза е' неба подива.

Шта њ за ерскій нужно родъ?
 Еи' шта вели Гена самъ,
 Што но вѣчно бди надъ намъ:
 „Врлий роде за Парнасъ
 Чуй чрезъ мене неба гласъ
 Споменъ повес' сад' на путъ.“
 „Шта њ е' сатрао славе прутъ,
 Што си пао е' выенне
 У те врака долине“
 „Травурину каза' тай
 Што ти грди, сиради гай,
 Тадъ потошный светлый маъ
 Тай на среке коси тлаъ.“ —
 Да! треба ти престати:
 Себе самогъ сметати,
 Себе кивно гледати,
 Сам' се дѣла ведати!
 На кешъ вѣруй јошгъ данасъ
 Одметати на Парнасъ!'

А. Деснировичъ.

НЕВИЖЕННЫЙ ПРАТЮЦЪ.

Буду! И буду!

Завста е и самый споменъ доволяитъ, да
 све оне сладне надежде, коима самъ се радо
 обманяио, сва она бурна и пламенная чувства,
 кои самъ грабежъ быво, души живо предста-
 вимъ и 'ко бы вѣро'о, да исте оне стреле, кое
 ме люто ранише, стреле любви сад' усамѣнои'
 и неимаюћем' шта прѣтно и радостно помы-
 шлати, мелемъ приносе. Ово е у себи Мило-
 радъ говорио, а невиженный ѡговъ пратюцъ, као
 да му погађао мисли, тихо се засмее, одъ ча-
 сти самозауоѣи ѡгово блудеи', одъ части ра-
 дуоѣи се о побѣди. Туна, гди е Милорадъ
 онаке и подобие своѣгъ ублажена ради на память
 приводіо спомене, сама му Милениа учини се
 предъ очима да стои и заѣване: О гди си прелестна
 Вило, ово е теби посвѣћено место. Овде кодъ
 Савинне водиче желала си навѣли часе одохно-
 вена на и любви време проводити; гди си?
 Сачуй мое горно риданъ за тобомъ! О! одавно
 е она последнѣ е' Боговъ оstay, кое ми и сад'
 у души ечи, изрекла, давно ме е — — — За-
 лудъ трамишъ, заблуженный младиу изгубљно
 добро, кад' га за времена почитовао ниси; по-
 мысли у себи пратюцъ невиженный, но и у ѡ-
 гови очима засине бисерна сузица и одваля се
 низъ цвѣтне образчиѣ. Потайный узиди до
 Милорада бы допрео, да се ни е онъ веи' е'
 пушномъ о рамену оправіо быо узъ потокъ да-
 лѣ блудити; у намѣри мыслина другѣи предметъ
 изнаѣи.

II.

Будие плачье очи мое
 Пѣне виде свуд' прелести;
 По дивотне чари Хлое
 Ону прете санъ привести.

Хлое, покриваломъ и стыдомъ осѣѣна у
 добокомъ мучано седи подъ гранатыи' растокъ
 у ладу; покрай нѣ едина овчарска друуга ско-
 тѣца као чуваръ лежи а не далеко одъ нѣ у
 чбуну Милорадъ горестављну ѡсму изъ тѣи
 попѣва.

(Продужаѣе се.)

Учредилъ Милошъ Поповиѣ.

Издано и печатано у Правителственной Книгопечатни у Београду.

ШОДУНАВКА.

№ 32.

Београдъ 11. Августа.

1845.

БРАТСКА ЗАВАДА.

о д ѣ
Матив Бана.

Охъ ужаса, ужаса!
Зрна огниа лето,
По воздуху звукао!
Саблѣ сирѣ прете;
Неки бже устрани,
Неки умру одъ рана;
Вика тужбе и дроги
Бучи са сви страна...
Охъ ужаса, ужаса!

Вай! те землѣ несрећне
Кое ѣ име? люди
Кон то су, ердито
Што себ' ломе груди?
Питкогъ они л' пенаю
Да ка брата зашеде
Међу њи, да сь заваде
На миръ ѣи преведе?
Вай те землѣ несрећне!

Ахъ! неспытай, неспытай
За земљу ни люди,
Оуди брату прибѣи
Братъ безъ грозе груди:
Кравъ та землѣ несрећна
Свои дѣце пѣи;
Странъ ки води заваду
Нажлено се сме...
Ахъ! неспытай, неспытай:

Ванъ тогъ поля кравна
Тво да њи повуче?
Худоба ѣи реко бы,
Бѣсто своимъ вуче:

И крозь препъ матеръ
И любовиа свои
Бы се они жорили...
Питко њи и' од-двои
На точъ полно краву.
Само Ты, ки вѣчный си
Отацъ любвиа и мира,
Ты глѣвъ страшный жого бы
Уквинут' изъ вира;
Ахъ уквни! блажиа
Пошлѣи чувствъ сь неба!
Недай да се бѣдниа
Сатру сани у себи!
Оче мира и любвиа!

Брат-убѣйство вѣнато
Да неѣ њи и' небуде
Сирѣи сь ума свазѣгъ
Све увереде худе!
Дѣи да браћи сложенной
После эле несреће
Опетъ сиве радостно
Сунце прѣе среће!
Ахъ дай браћи сложенной*)!!!

НЕВИДЕННЫЙ БРАТЦОУ.

(Продуженіе)

Хлобъ дуго неподвижима седи и очи у небо е
упра, као да се сь нанкомъ посестримомъ иза
облака вилкомъ догледа. Милорадъ нечтеде ви-
ше на Милению помышляти, но справляше се,
како да оной проговорѣ, ал' ненамлазаше речей;
нѣга е особито чувство проняло; изненадно о-
не дѣпоте повальнѣи сну му философѣю одузе и
само то едно јоште о себи знаше: да бы Хлобъ
нѣга единымъ любкимъ погледомъ усрећити мо-

*) Овай догађай не таче се нашего Отечества.

глаз; вехой срећи у то доба ние смео надати се. Онъ е шо само предъ собою видю, а поредъ нѣга бы петь чета хайдука могло проћи, онъ ѿ опасію небы. — Заръ е Господинъ Милорадъ већъ извѣнѣрю свою Драгу, аеницу она свога, райску ружницу, идеаль свою дражестій? — Ко да е никадъ познавао ние. Ђ а' могуће? — Бсте и нечудите се. — Друге црне густе носе у витице сплетене играю се по ѿни сивѣжим и наливены груди; ружична устанца — медотечный изворъ богинѣ любви, осмѣяю се у мило; бледо-млечно руменымъ пругама запалю лице; соколово око, у нѣмъ и светиньска благодѣть почива и свою страстѣй развѣнѣтъ пламенѣтъ свакѣмъ тренутка миріаде умилности разлива, све то тананомъ завѣсомъ покривено толико чара издаваше, да е усамѣномъ Милораду и половины овы дражестѣй найсильнѣю упалити могла любовь и баръ за магновѣнѣ у станю была, изгнати спе драге спомене. Шта бы съ невинѣномъ пратиоцѣмъ? Ђ а' и онъ тако тронуть? Ђ а' мужко, е а' женско? Ако е женско, е а' то любезна Милорадова? Да ние са Авале вила? Нама Подунавка садъ ништа извѣстно казати не зна, но само то може насъ увѣривати, да е Философово душе станѣ нѣой познато было и да ние за цѣло време одступала.

III.

Милорадъ прегледа неке помирлине папире, кое е на Авали нашао разбацана. Стѣне разореного града, на врху брега стоѣше, даю взгляды на два дана хода далеко, а изподъ нѣмъ растрѣ долине и дубраве и найразстроѣнѣше ума човѣка позиваю нѣ удивляю. Бданъ угаль Србѣе више лепота сажрава, него Богъ зна кодику простора прочи земали; ние дакле чудо, што су и ѿнѣне виле — дѣвоице — тако красне, тако милокривне, тако прелестне; ние чудо што е Милорада Хаосъ србска плѣнила. Онъ ѿй садъ, лежеши до колена нѣногъ, чита стихове:

Два пастира посѣдаю
Око ватре одъ асена,
И бесѣде тѣой ватри:
Бдна ти е само искра
Къ твоѣе доста зачетію;
Дивльѣй пламенѣтъ два млађана
Даю дрова одъ асена,
А румѣно лице твоѣ
Тихѣй вѣтаръ зажарива.
Гле! и белогъ одъ пепела
Могиле се дижу прахне;

Живѣ твоѣ жеравице
Погребене прекриваю.
И на мѣсто любна зрака
Већъ настасъ тавна нѣнца;
Ниг' не и кадъ изъ могиле
Светла она синутъ искра,
Што зачеди оганъ светлѣй.
Угаси се. — К'о и мѣла
Света любовь у ѿдрама.

(Продужбе се.)

О ЧИСТОТИ И ПРАВИЛНОСТИ БЗІКА СРБСКОГА. *)

(Продужбе.)

Силае тур. *силахъ*, срб. *оружіе*. Санатъ е тур. а срб. *руководѣе*. Тур. *кин* значи *лютость* и одтуда *кинити* значи *лютити*. Темель е грч. *Ζεμελονъ*, а срб. *основъ*, а основа е у тѣмъ. *Миланъ* е тур. *миланъ*, а срб. *добро*, *благо*, *миланѣ*. Тур. *Инадди* значи *упоранѣ*, *свадѣнѣ*. Тур. *олак* срб. е *дижикъ*, *огниште*. Тур. *авлу* лат. *aula*, срб. е *дворѣ*. Тур. *оюк* значи *шуплъ*, *издубѣно*, и одтуда *оюкѣ* и *люка*. Тур. *дилберъ* значи *мѣлъ*. Турци зову учинѣну кожу *мешки*, а славенска е рѣчь *мѣхъ*, срб. *мехови*. Тур. *беллар*, срб. *нежебѣнѣ*. Тур. *ейренлекъ* значи *учити*, и одтуда *не бити ремекъ*. *Невъ* е тур. *кейфъ*, а срб. *воля*. Тур. *нишан*, срб. *знакъ*, и одтуда *нишанити* у *знакъ бити*, *габати*. Турци кажу *манѣ*, што Срби *обѣдѣ*. Тур. *кусуръ* срб. *скудость*, *недостатакъ*. Тур. *окка* срб. *мѣра*. Тур. *дуваръ* срб. *зидѣ*, *стѣна*. *Булрукъ* е тур. а слав. *мѣто* и *минѣца*. Касапинѣ е тур. *касеабъ*, а срб. *месарѣ*. Тур. *мали* значи *благѣ*, *протакъ*, и одтуда *малити*, срб. *нѣжикѣ*, *разнѣжикѣ*. *Дикикъ* е тур. *дакике*, и значи *минуть* (часакъ). Поганѣ комѣска зовѣсе гдиди *еукиа*, тур. е *финкиа*. *Трудѣ*, *луку*, зову Турци *залетѣ*. *Урнекъ* е тур. а слав. *образаци*, рус. *узорѣ*. *Капѣ* зову Турци *капу*. Комѣиѣ е тур. *комѣи*, а срб. *сусѣдѣ*. Тур. *файдал*, срб. *полезно*, *користно*, *пробитачно*. Тур. *сѣба*, срб. *Пѣкъ*. *Пануче* е тур. *пабуч*, нѣм. *Пантофѣ*. *Нуракъ* е тур. *муръ*, срб. *комучѣ*. Тур. *кажесѣ* *бирѣръ*, лат. *ріверъ*, нѣм. *Рѣйеръ*. *Дудукъ* е тур. *дидикъ*, срб. *цѣвъ*. *Калдрѣ* е тур. *калдрѣръ* срб. *покаленѣнѣ* *пугѣ*. *Узрокъ* е нѣм. *Урсакѣ*, а срб. *причина*, одъ предлога *при*, и глагола *чинѣти*. И Влахъ говори *причина*, а ми се клонѣно

*) Подъ № 31 требало е, да стои знаменито уиѣсто знаменитоу грядъ уиѣсто грядъ; дако, алако уиѣсто дако, алако.

наше рѣчи; одтуда и прозороваѣти всестѣпен у-
мѣсто причинити.

Може да буде, може да дође бугарисмъ е, а срб. може бити, може дойди. Тако и хоће да буде, хоће да дође, умѣсто хоће бити, хоће дой-
ти. И ждѣти е бугарска рѣчъ, а е и држати србска само зато, што су прва три писмена дру-
гочѣи поређана, сумнамъ; а о рѣчи трести, трес-
кати, ни е сумна.

Мало не свуда говоре: обузмену страну
преслушати: а правилно би требало говорити: —
вслушати, зашто преслушати управо значи непо-
слушати: мало не подобно значењъ има предлогъ
пре и у рѣчма пресидити, пречути. Море лако
е асто тако србска рѣчъ, каю и може н. п. мо-
ре бити, може бити, зашто имаю у слав. на-
рѣчјама примѣра, да р. прелазу у ж. н. п. добре,
добже: но мора тежко ће бити србска рѣчъ, и
тежко ће имати коренъ у буди коємъ нарѣчно
слав., и тога ради ошьяваюи е се, бољъ ће би-
ти умѣсто: морамъ писати, употреблявати изра-
жеиія: треба ми писати, имамъ, дужамъ самъ,
обезамъ самъ, принужденъ самъ, нужда ми е,
наолежи ми писати. И маѣ, езику не има гла-
гола miffen, debere. Говори се често: гди не и-
ма слоге, не ила ни напредна; ту не ила нико-
га; доста ила на свѣту злихъ людѣй; гди ила
трудолюбнѣ, ту ила и блага — но све ово говори
се съ глаголомъ естъ. Н. п. гди ни е слоге, ту
ни е ни напредна; ту ни е никогѣ; доста е на
свѣту злихъ людѣй; гди е трудолюбнѣ, ту е и
благѣ; а и судимъ, да е начинъ говорити и пи-
сати съ глаголомъ естъ, много више распро-
стртъ у Славяна, и много свойственнѣи духу
слав. езика, нежели съ глаголомъ дѣйств. ила,
покрай кога се тай часъ дже питаиъ: но има?
У насъ се и говори и пише данасъ: доброга и
доброгъ, и добра човека: Родит. пуни доброга, на-
ходи се по свима слав. диалектима; а усѣчени
добра употреблява се у старомъ слав. и нашемъ
србскомъ; а трећи Род. доброгъ не налази се
нигди више, но само у Србала: накъ готово и
по тому може се сумнати, ели то правилни па-
дежъ, или е само оукушенъ простимъ народомъ
лагшега, и угодинега ради изговора, каю смо
и досадъ на више мѣста видѣли; сумня се ова
юште основаніомъ указуе, када погледимо на
природу сложенія, и самимъ окомъ, и ухомъ
уѣримо се, да се много бољъ слаже: доброга
човека, и добра човека, гди се и сушт. и при-
лаг. окончѣва на а, нежели доброгъ човека, гди

едно пазази на е, а друго на а. Добаръ вечеръ
правилнѣ е, нежели вече, зашто два вечера,
шесть вечерей, вечернѣи, вечернѣа може само
одъ сушт. вечеръ производити се. Веѣхъ, веѣхъ,
веѣхъ, употреблямо и за fides, jam, и за fides,
sed; и. п. ели веѣхъ ту; ни е людъ, веѣхъ пусть;
а бољъ чине они, кои га, и то само веѣхъ нарѣ-
чно употреблю за више, зашто долази одъ ве-
лики: а Србляма веѣма и боѣма едно значи.
И онда за јамъ може се узети готово veritas а за
fere, fari мало не. Или, али, оли, илѣ, алѣ, олѣ,
све шесторо едно значи, и само едно треба у
насъ да буде: или.

НЕ ВВЕДИ НАСЪ ВО ИСКУШЕНІЕ.

Имаю толике пѣсне народне, коє печата-
не, коє у устама народа, па веѣшъ наи у
нѣма ни спомена о старымъ языческимъ бого-
вима. Толике Оде списа митрополоснѣи пѣвацъ
Мушницѣй, па изъ пера ѣгвогъ не наю из-
родъ язычески божества. Толики други хва-
лѣни стихотворци пѣваи е пѣваю, и сачува-
ше се одъ те шуге и закрье у своимъ стихо-
вима. Цео христѣанскѣй родъ срдечномъ бла-
годарношчу слави Искупителя свога, кои га е у
едногъ Бога вѣровати научио. Шта више, юште
Праотца Авраамъ проповѣда еднѣгъ Бога. О
томъ единомъ Богу говоре сви Пророци редомъ.
Съ какимвъ узвышеннымъ слогомъ и чувствомъ
слави царъ Давидъ тогъ еднѣгъ Бога у своимъ
псалмима. Поедини стари мудраци грчки и рим-
ски одрекоше се потайно языческагъ многобо-
жѣи. Нѣпосле философи неѣе да зна за више
нѣи, кромъ само еднѣгъ Бога; а нѣи стихотвор-
ци наии юште и дандасѣ имаю посла са о-
нымъ баснословнымъ языческимъ боговима. Та-
ко е Г. К. С. Поповиѣ, пѣваюи у предидуѣмъ
числу Подунавие Г. Димитриу Авраамовиѣу, жи-
вописцу, у сачинѣио своемъ, состоѣеио само
изъ 12. стихова, одна у другомъ стиху навео
све богове (и то са великимъ Б.), па е у че-
твертомъ стиху одъ толики нѣи снао на еднѣга,
о комъ ово вели: Гле, Богъ преграѣвъ у не-
винымъ наручиѣма дѣвице смѣшеи се сматра
свѣтъ, сматра живописца. — кистъ. Да стрѣ-
нитогъ прелазѣ! Да продральивогъ сравненѣи!
У другомъ стиху говори, каю су богони (надъ
веѣхъ тако морамъ реи), любимицу своѣи дали
кисть Апелла, да имъ слѣие гради. Е, добро.
Па шта е после было? Па е после на еданшутъ
прещаю на изображеніе Богородице са Исусомъ

Хрістоми, као младенцем у наручјима, коју е икону живописац Г. Д. Аврамовић за иконостас соборне Београдске цркве довршио. На ову дакле икону одише се оне његове рѣчи у четвртном, шестом, седмомъ и осмомъ стиху: Богъ прегради у певанима наручјима дѣвце смелѣи се сматра свѣтъ, сматра живописца, — кастъ. Я молимъ Г. Сачинителя, нехъ разсуди, е ли то израженіе на свомъ мѣсту. Та друго е то, хвалити вѣштину живописца, а друго толковати значеніе и характеръ изображеніа лица. И я молимъ, е ли то сходно, освѣћену идею едного Бога у тако злочесте и двоумислене рѣчи облачити! Я мыслимъ, да ни педесетый ніе разумео Г. Сачинителя, шта е хтео казати са наведенимъ стиховима. Требао е изредити поменутогъ изображеніа похвалити тежъ као производъ живописца; ер то е и намера Г. Сачинителя была, а надъ е хтео уедно и да га изясни, требао е или подпуо изяснити, или сасвимъ обѣи. Света црква има свое единствене рѣчи и образе, коима се служи, надъ хоће да означа разне степенѣ возраста Исуса Христа, као и характеръ Богочеловека у разнымъ положеніама, а то треба найпре знати, па се по томе и управити.

Гавриилъ Поповићъ.

ПРИМѢТКА.

Съ више страна разумѣвши, да е о момъ у преф. Ч. П. печатанимъ стиховима њѣна рецензіа написана и у печатноу дата, за избѣи свако даљъ одговараніе, я пушио за оправдати се што скорѣ предъ читаюћимъ свѣтомъ, хитимъ обясненіе поменути ѡбъе изложити, како бы се сажрай съ оне точки посматрао, съ кою валъ. Сл. Уредничтво умоливашъ, да бы у истомъ листу, гдѣ ѣе и та рецензіа быти, я обясненіе мое ставити изволило.

Богъ ста въ сонмѣ Боговъ. Пс. 8. ст. 1. и 6.

Вогъ Боговъ Господъ глагола. Пс. 49. ст. 1.

Они су Богови дали живописцу Аппеловъ кистъ, да слике њѣове (Богова — свѣтаца) сградъ; овай њѣи све у едного — наравно Спасителя — кою е животъ свою њѣи —²⁾ спом, кои дакъ, смелѣи се художеству, вели: художникъ

²⁾ Къ Кор. Г. 15. ст. 12.

иште ние у станю оно, што онъ може, чинити, т. е. смртное безсиртіе даровати; и то е вальда такова истина, коіой ѡи Г. Рецензентъ заирияти небе. — Черте блаости, чартѣ мислености и све, кою е живописацъ у едно спонти и извалти трудоу се, находе се красно изражене на икони Богородичной и Христа Спасителя тако, да му е овой умный радъ све проче, т. е. ѡне свѣтлѣта и свою умотворни изображеніа препаніио. — Безсиртіе даруе Спаситель души а бессиртний споменъ имена потомствоу. Што се пакъ поетически изрази, као и. пр. спои, гдѣ, я тымъ подобни, као и сама речъ „Богови“ коды мене налазе, то ни е ништа ново, ер я као прочи стихотворци небу се боити за любовь рецензѣ, оно поетски а не проски казати што се по П. реи сме. Да су ту речъ „Богови“ и Шмлеръ и Биронъ и пувиъ аическій полубогова Мунциий с похваляю употреблявали, ни е коды читаюћегъ кнѣге публикума ни каква тайна. А у комъ смислу Давидъ Пророкъ богове узима, я се несумнамъ, да е и Писаоцу Рецензіе познато. Тодико за любовь и нужду. Честь свакогъ Рецензенту, кой умно и вешто разглаголствуе.

К. С. Поповићъ.

СИТНИЦЕ.

После Бога почитуъ владѣтеля. Онъ е одъ Бога поставляъ, да добрымъ порядкомъ и правдомъ државу управлѣ; онъ свада разпространява дѣятельность, принятіа, и безбѣдно станѣ живота, а онымъ подобна.

Благостанѣ свое државѣ, то е добромъ владѣтелю прва мысао: — сва ѡнова предузimana на то морая да теже. ѡнѣове уредбѣ познзую правду и мудрость, а ѡнѣови поданици уживаю радостно и задовољно плодове свогъ труда. — Онъ веради самовольно изъ свое главе, него пѣти и слуша мудре свое свѣтлинѣ. Науке и художества цѣлѣаю подъ ѡнѣовомъ заштитою; онъ любѣ отечественѣ Музе и подомаже даровитѣ младаѣ. ѡнѣови су синови надежда државѣ. Обявљеностъ е у ѡнѣовомъ лицу, я човеколюбіе планти на ѡнѣови образѣ.

Д. Аврамовићъ.

НОВА КНИЖКА.

Корнелій Непосъ съ Латинскогъ на Србскій преведенъ Матеемъ Косичъ, Парохіа Н. Сабогъ при цркви Дѣлаишкой Администраторомъ. Печатано писменима евоѣе Катаринѣ Инокѣи у Неволь-Саду 1845. — На 8-ну, стр. 196.

Учредившъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правительственной Книгопечатни у Београду.

№ 33.

Београдъ 18. Августа.

1845.

Ж Е Т В А.

Векъ славу малогъ преста
По дубрава, лугу, честа
Уняло звонит' гласъ;
Зраци сунца спудъ се люю,
У трептеню с' етри вию:
Подне лѣта куца часть!

Сва природа, сва вселена,
Шуме, били юшъ зелена
Осѣаю Феба жаръ;
Свудъ тишина, покой влада,
Нит' оставиа животь Лада,
Гдѣ мируе свака тааръ.

И намъ жельно време дође,
Наша нога там' да пође
Безъ зацепка тай о чпаръ,
Кой чинише одире често
Туги, скорби нашей место,
Душа, цѣла многій кваръ.

Айде сестре, браћо мила,
Съ срцеаъ пуногъ веселиа,
Жетви даймо алатный српъ;
Одъ насъ пѣсне нека зувъ,
А одъ ниве некъ се чуе,
Исподъ српа, слично врпъ!

Некъ се вию руковаѣя,
У нива ље с' после наѣи
Нашегъ лица сладкій зной;
Рука руку подпомаѣи,
Све на едну страну пружи:
То е правый посѣ мой!

Тако свакий нека жанѣ,
А не чаѣи, нѣти жанѣ

На припеки чуданѣ санѣ,
Кады му слађе быти може, —
После дѣла одиоръ — ложе, —
У дружина чинит' станѣ.

На кады види у крстини
Сво дѣланѣ, на чистини,
Превазѣи да е властъ,
Може а' радости здржат' срцу,
Да неклине ка своѣи Тиорчу
Изъ дубляне срца гласъ:

„Боже мудрый, вѣчный, благій,
Кой си рек'о: животь драгій,
Да ѣи зачина знойный родъ,
Ево т' поемъ гласно псалме,
И прославляѣмъ твоѣи име,
У Живане храму садъ!“

Пирамида наше жетве,
Изъ маленгъ труда, жертве,
Класный нека буде стогъ,
Гдѣ ље свакий после моѣи,
Савршено тако наѣи
Сувишакъ, а' труда своѣи.

Садъ ље с' тамо на полини
Скоро видит', труда жельный,
Уза стожаръ рпа, збирѣи,
А на лицу нашомъ, чеау,
И у граду, полю, селу
Србскомъ дому здравѣи, миръ!

М. Г. Г.

НЕВИДНЫЙ ПРАТЮЦЬ.

(Предупреждение.)

Некѣде наставити даждь, но као громомъ
пораженъ размышляти стане о заблужденіи своемъ?
Никадъ невидну дѣвицу обожавамъ, рече у
себя, а Милению, коя ме е любви учила, коя
ми е страхъ и повѣренъ къ Богу утврдила, коя
ме е сладкимъ навичаемъ околности нѣне са-
свѣтъмъ разижила, но садъ да заборавимъ! О
Боже! опрости ми — и кѣде устати, да поше;
но погледъ невидный и любкій смете сва вѣго-
ва памѣренъ, и на ново одъ забуне узме стихо-
ве да чита:

Вы дежите пр' Аваде
Разстроене нѣне сграде;
Спомени руку, што е' издаде,
Съ вама на вѣкъ зарь пропаде?

Быше а' горда Рима чеда
Владаоци земль наше,
Предъль дивнотъ тогъ взгляда
Зидомъ вашимъ што вѣчаше?

Да а' то быше Сарацени,
Господствуюй' сѣрскии краи? —
Съ горки Вила усномени
Зидоца име тии!

Кривошеды гди су птица
Садъ у зиду узки стани,
Вѣды да ли робиница
Ланица быше укувани?

На одложку стѣна овы,
Тучне сада гди су наше,
Србнѣ да ли у окови
За слободомъ узидеаше?

Одтудъ зарь су пани твои
Нападали Сремъ и Босну;
Плачашъ гди садъ Србнѣ стон
Гледишъ владу инокоосу?

Подижушъ се подъ облаке
Оро вреба зайде мале,
И на крили мушъ лане
Лети къ птенцемъ пр' Аваде.

Исто вальда бойне чете
У наше су теке льсе,
И спаливши храмъ свете
У градъ съ лова врабале се.

Зарь гди пошца вѣчна крѣ
Садъ тавнице прегрѣпане,
И гди люте сичу зміе
Сушомъ изворъ надъ усане:

Мученика труну кости,
Погребене безъ опеда; —
Но пренутѣ одъ тѣлности
Како финиисъ изъ пепела;

Србма надъ се данъ появи,
И настане златно доба,
Душановой у држави
Да разтурѣ гвозде роба!

Ах! узидишъ обое, едно другогъ умилио, но
као уплашено погледа; Хлоє га моли, да што
друго чита. — Чита:

Савина водица.

Ту, гди суза твога она
На столѣтне паде стѣне,
Изворъ тече край потока
Цѣлѣхъ вѣрне разслабѣне.

Савина испостиница.

Смерна твоа испостиница,
На умилио стоѣхъ мѣсти,
Данъ к'о звѣзда преодница
Златный вѣкъ не намъ привести.

Оно е веждъ бмо прочитао, а савъ му очъ
сведе. Овай благѣй, любкій и умильный савъ
коляко стиховина, толико прѣлтной близости
лъне Хлоє, на кое се крѣло наслоно бѣше, при-
писати може залюблѣный философъ. Зато га
такое называю, што е свакомъ слѣдству урокъ
знао палазити, но у прѣсь свою свои измытѣ-
вани не могао поняти, зашто неможе Милению
да изъ главе избаци. —

IV.

Среда да а' е извовадна, нѣа што сѣчимъ свеи бракови!

Као што е Луна Евдимиона крадомъ полю-
бити, и съ мѣста укловити се ителе, и чинѣи
се невидна одъ озога сматрати желала, какво не
дѣйство на спаванюнега кнѣзъ натрѣный полю-
бацъ учинити, па се случай — свѣрхный са-
чай на младѣицу полуу у тай посао утрло и
намѣру страшливине, стыдливне льпотѣце ва-
мѣру одрѣо: исто садъ и Хлоє, скинувши бриж-
ливо храбно покривало лица, и стрепѣи у
ерцу, приближивши усне къ устѣма свогъ по-
милдованика, ужасне се, кадъ овѣи, недочекавши
далѣ пригибанъ, отвори сѣйне очи и — — — ве-
позна Милению, ерѣ о шой ни савно нѣе, и пре-
мена остави юй, залѣсу набацити, премда и по-
люблѣной. — Како да е познао нѣе, гди су му

очи? Опростите му строги читатели, и неупустайте се у тайне любви, но залюблѣн и заслужи Амора служителя не познаю, а цѣломъ е оставомъ свѣту као нека чрезвычайна и умъ превозлазећа загонетка. Ко дакле зна? Питко, — то е у четири ока казано. Сила любви видовитому одумае видъ, слѣпоуму паметь и срце. — Милораде е садъ настало важне спое разговоре, између други и:

„Бсте а' надгоде залюблѣнъ были," уздишу ња рекше.

„Нисамъ; а вы Господине?"

Милораде е само у великой нужди, и пр. каде е свою кирадиницу оправдати, тицателно њне честности, ил' кою другу невинну предъ свѣтомъ удвоиши одбранити, тицателно њногогъ смиреногъ поведениа — лагао (и прѣмда е доста рђаво жельи одговарао, ништа манъ у таквомъ случаю, као што е речено, умео е истини леђа окренути,) но каде е грижа савѣсти што за собомъ повести могла, ние се у лажи и ларкдѣ упуштао, но метнувши руку на срце, свагда е право говорио. Овай психологическій характера њногогъ описъ нужданъ е бмо пре слѣдуюћегъ одговора, да небы корекао, зашто е луда казано оно, што га нико ние терао да исповѣди. Муцаюни и представляюни, да онъ то изъ особитога спранъ њ уваженя чини, одговори:

„Бсамъ." — „А колико пута?" — „Пре васъ еданъ путъ." — „У кога?" — „У Милению." — „Садъ наравно само мене любите."

(Конацъ слѣдуе.)

ТРИ ПРИЯТЕЛЯ.

(Съ вечерногъ.)

Центруй имъ единомъ приятелю, кога юшть добро искусю ниси. На столу гостиньскомъ и на много више такимъ, него на вратима тавнице. Еданъ человекъ имаѣаше три пріятеля, одъ конъ двоицу наискреніе любляше, а съ третимъ текъ у общномъ пріятельству ставиле, прѣмда е овай наискреніе о њму мысліо. Каде едпомъ буде на судъ позванъ, коде кога е, прѣмда невянъ, найцрѣвѣ обутженъ бмо. Позове ову троицу, говориши: „Ко ће одъ васъ самномъ ани, да предъ судомъ о мойой невинности свѣдоци. Я самъ здраво обутженъ, и кралъ е на мене врао лютитъ. „Первый њговъ наиболѣй прі-

ятельъ називавшсе се, да неможе съ ѡнимъ ани збогъ други послѣова. Другій га спровѣдѣаше до врата судейски, и врати се натрагъ збогъ страха разлѣбѣны суди. Третій, у комъ е найманъ пошрѣна имао, уѣе уутра, говораше за њга, и свѣдоцѣаше съ найвећимъ задовољствомъ о његовой невинности, за кою га [суди] похвали и одустѣи.

Три пріятеля има человекъ на овомъ свѣту, кои га прате у часу самртномъ, каде га Творецъ на судъ позове. Новци, њговъ наиболѣй пріятель, оставе га и неиду съ ѡнимъ. Њгови сродници и пріятельи спровѣде га до врати гроба, и врате се натрагъ своей кући. Третій њговъ пріятель, кога е онъ често у животу заборавао и презирао, есу њгова добротинства. Она сама спровѣде га до престола божіегъ, она иду напредъ, гворе за њга, она му у Бога налазе милость и награду.

Райко Јовановићъ.

АРАПИИЪ И ТЕЛЕСКОПЪ.

У Арапской вароши Мускатъ посѣтенъ асъ њѣки люди сваке бое и народа; особито пакъ припуку мое вниманіе обичаи едны Арапа, кои се изъ внутренности землѣ одъ њвогъ отечественика доведени были, да виде бойну лађу Англеза. На њвономъ струку виѣаше се нешто лако и гибко, а лице ѡмъ издаваше скоростъ и немиръ. Но наипаметодостойнѣе было съ њѡве прие очи, кою ме чисто увнезапе, може быти збогъ того, што су брзо съ едиогъ предмета на другій летѣлае, блистаюни се одъ удивленія о снему, што су годъ опазиле. Њкій телескопъ баше случайно тако наѣштенъ, да се мого прозъ њга еданъ одъ найдалѣе градова видити. Тада позовемъ њногогъ Арапина и поидуми га, да прозъ њга погледѣ, пакъ почемъ е њколкома магновенія гледао, упрѣ страховито очи у мене и сночи на полѣ. А каде се лађа мало одъ края удалѣ, повиче: „Вы ете врачари, и садъ веѣъ добро зная, како освѣтѣе градоу и вароши. Макарь да су како удалѣни, она пакъ ѡй стваръ довлѣла близко." Овай страхъ и незнаиство њгово развеселе насъ преко мѣре, али напкомъ начиномъ ние се дао наговорити, да се на лађу поврати и да приими обширно изслѣдѣнѣ о оптики. —

Бѣтмѣ Аврамовићъ.

ПРОМЕНА БОГ ПО ОБСТОЯТЕЛСТВАМА.

Два кардинала посёте Рафаила живописца у његовој радјоници, и много му иконе судише и кудише, између прочи: у Апостола Павла да е одевећ првено лице. „У животу,“ проговори живо Рафаилъ, „можно да е блеђе было, аа' у небу стыди се, што такова господа, као што сте ви, црквомъ управљало.“

Д. Аврамовићъ.

СПИТНИЦЕ.

Како срећно живи народъ подъ заштитомъ доброгъ владѣтеля, кон е отацъ отечества! — Онъ любви миръ као јунакъ; зато га почитуе његовъ народъ као свогъ аѣла хранитеља, и любви га, као свогъ отца. Будућа е слава о-снована. — Њгови војници стов крѣпко, као гвоздени андови; вѣрность њѣова прама своје владѣтелю презире ѡмъ животъ; она са узкићенѣмъ виче, кадъ се на непријатеља иде: у име Божје, за владѣтеля и отечество!

Да нема болести у свѣту, то бы смртъ све поносила.

Касно покајанѣ редко е искрено, а искрено покајанѣ редко е касно.

Никакво сиромаштво не тако тегобно, као оно, кое после прошлогъ издѣшества слѣдуе.

Любавъ и богинѣ мора свакој еданъ путъ у своѣмъ вѣку претрпети; но ваше нѣ съ бо-гинѣма болъ прођу, него съ любави.

Женске су ружа подобне, кое лѣпо мпри-шу, а брзо увену.

Мудрацъ е любичница, коя само у травн сакривена цвѣта.

Разумъ безъ вѣре, онъ е жезлъ на про-страномъ мору, и потва на тврдој земљи.

Д. Аврамовићъ.

ДРУЖТВУ СРБСКЕ СЛОВЕСНОСТИ.

(Случајно досад задржано.)

Ей! и ты пакъ дичинѣ врте цвѣтау!
Съ нунославлѣмъ блажености райске

А подъ сунцемъ што неприжн нгда; —
Већ и тобою Србъ се наслађана,
О утѣхе и радости наше!
Гледајући у обликъ твоје
Миле слике ведичи свога,
Цвѣтай, цвѣтай дично и поносно
Роду своје небросни лѣта!
Цвѣтай нѣло смилѣ и боснал!
Некъ се твоимъ мирисина драгимъ
Сви Слав-дус напаљу редомъ! —
Благо ономъ, ко те прѣ заче,
Јошѣ блажѣ томъ, што те одган,
Те садъ можешъ тако лѣпо цвѣсти! —
Богъ некъ живи Кнѣза Александра,
Што се брине у дну и у ноћи,
А за добро народа свога!
Онъ ни тебе забораваѣ неше,
Већ те обѣ росомъ благодети,
А закрили наднобѣмъ благимъ
Одъ ударца непогоде сваје,
Одъ едъ грозе олуѣна дивѣни,
Да ти мирно процвѣтаю плоди,
И оките блажености крило.
Да Срб-вѣле од-сада нецвѣле
Забачене, и забораваљно,
Већ да тобою њѣгую е' и блаже,
Србскоѣмъ љку на поносъ и дѣку,
А на радость роду Свеславскоѣ!
Благо, благо и онима свѣна,
Твоѣмъ у кругу што дѣйствоваѣ могу!
Наймилиѣмъ драгостина срца
Онѣ ље се наслађаваѣ срећни,
Твоѣој слави, а у труду своѣмъ,
Гледеѣ' славу србскогъ рода обшту!
Ты сръ полазе кое обѣлаваѣ
Васкопѣмъ милоѣмъ роду нашемъ!
Србъ најболѣ текъ осѣћаѣ може. —

Јованъ Илиѣ.

СРБСКЕ НАРОДНЕ ПОСЛОВИЦЕ.

(Саобшћѣ М. Човравѣ.)

Што дуже пастъ седи на репу, одличу му се овце.

Болѣ е съ мудрымъ плакати, него съ лудымъ ликовати.

Аго, небое те се деца! Вала ни я деце.
Чорба чокъ, мяса јокъ.

Учредниѣ Милошъ Поповићъ.

Издаѣо и печатаѣо у Правителственој Книгопечатни у Београду.

Дань, ки данастъ свѣтъ, докле не свѣтлѣтъ?
Иа' проклетство оно, што времена одъ давняго
Надъ намъ грозѣ, Ты нешъ надъ намъ увѣчѣтъ?

Охъ проклетство страшно! болѣ негли адный
Намъ прежнѣтъ' удесть пуцма е болѣ
Закопанѣ быти у скутъ гроба хладный:

Незабранный народъ вась се раздробѣ,
Разсуо ка лѣше всенско по земляхъ,
Братъ с' отубѣ одъ брата, братъ на брата удрио!

Сва едно по едно стара намъ сломяйна
Жезла, све слободѣ быху отете, родствомъ
Своимъ найгордѣ одъ своѣмъ племена.

Сгрант' услаѣна хоругву иностранства,
Подъ найтеже лѣше холу скучѣтъ' главу,
Сву до капль горѣсть изнѣти сужанства.

Ахъ! я незнамъ кон старый грѣхъ тол' привѣй
Противъ вась е ного гнѣвъ разпалѣтъ' тайнъ,
Те га не погасѣ токъ суза толѣни:

Съ вась отачба странѣца юште не заплаче,
Неправо продѣломъ криво човѣкомъ
Градове юштѣ наша рука не оплаче:

Брависно, сестъ, храбро, му што ѣ найсветѣ,
Храмъ твой, гробъ дѣдова, и кропъ дѣце наше,
Проклѣсѣ си, а и самъ грабежъ, насилѣ —

Аа' задуду твоєгъ гласа я у души
Одежъ оскухиваѣтъ: на питанѣ людска
Боже се никадъ не отворе ушнѣ.

Пытанъ а' узрокъ нашнѣ кон е аданъ?
Докле не намъ лѣжа бычѣ шибати овай?
Болѣму животу е ли кадъ уцати?

Нема т' одговорѣ: сунѣи, мысли хуре
Препраѣй по уму, грѣхъ с', очивѣй,
Помоѣ ти не, што бытъ' има, буде.

Аа' найбѣшка човѣкъ друмъ домашу кришъ...
Духъ буди намъ егалѣнъ, правна намъ е жезла,
А Богъ е за правность, еда с' жезла изврѣи!!!

ИЗВѢСТІЕ ДРУЖЕСТВА СРБСКЕ СЛОВЕСНОСТИ,

ДАНО У Ш. ОВОГОДЪ ГЛАВНОМЪ ЗАСѢДАНІЮ

19. Августа држаномъ.

У преѣшнѣмъ Главномъ Засѣданію Друж-
ство Србске Словесности, меѣу остальма, за-

клячило е, да оно у идущимъ своимъ редовнымъ
Засѣданіама опредѣлѣ, каковый не одъ свое
странѣ повременый Органъ устроити и на кон
не га наибольѣй начинѣ на свѣтъ издавати, о-
снимъ тога юштѣ и да разсмотри писмене про-
изводе, кое су единѣ одъ ѣговы редовны чле-
нова, као што су му се у томъ истомъ Засѣ-
данію изразили, по обѣгану своимъ изразили.

Што се првога тичѣ, Дружество у своемъ
редовномъ Засѣданію, кое е подъ 2. Юлія мѣс.
држало, у токъ согласило, да донѣта еданъ свой
Органъ издаѣ, и предварѣтелно е опредѣлило,
каково не име ово ѣгово дѣло носити и какво-
га не рода и реда предметѣ у себи саждавати.
У овомъ Засѣданію требаѣ о токъ про-
токолъ Дружества ослушати и надлежно рѣше-
ніе учинити.

Дружество не овай свой Органъ тимъ лак-
ше и извѣстїе моѣи издавати, што оно више
осудѣне нема у потребнымъ повчанымъ сред-
ствама, ерѣ е ѣму не само Свѣтлый Клязъ и
Господаръ Србскій, Александеръ, великодушнѣ
овима изъ свое домаѣе нассе у помоѣи прѣте-
нѣ милостѣ имаѣ, него е и высоко наше Прави-
тельство, кое се родолюбиво и безустежно о
народной просветѣ стара, одре благоизволило,
ѣгову молбу, кою му е за потребѣ на спома-
гателна средства поднѣло, услышати, и рѣши-
ти, да му се за идущу бунѣтску годину 240 та-
лира на ѣгове потребе изъ правительственѣ
нассе одпущѣ, о чему не се данастъ высочайше
рѣшеніе ѣгове Кляжеске Свѣтлости овде про-
чатѣти.

Тако е далѣ Дружество редовногъ Члена,
Г. Профессора Шафарика Назывословно Поку-
шеніе изъ генералѣ Фланке и редовногъ Члена
Г. Архимандрита, Гаврила Поповиѣна, дѣлѣ, кое
е надписано: Поучѣтели разговора за образо-
ванѣ срдца и душе, по смыслу учѣбногогъ свогъ
о томъ заключѣна, прочитало, претресло и раз-
судило, као што е то у протоколу Дружества
изложено, по комъ не садъ требати рѣшѣти, шта
да се съ тимъ производима, особито съ овимъ
другимъ, далѣ чини. Осимъ тога е оно у раз-
суданъ свой узело и едно сачинѣніе редовногъ
Члена Г. Юліана С. Поповиѣна о предѣланымъ рѣ-
чѣма србскогъ языка, о коему е рѣшеніе тако-
же на данашнѣмъ засѣданію прописно одложило.
Читало е юштѣ Дружество и одну сборку знаѣя
достойна рѣчѣй, кое е ѣговы редовный Членъ
Г. Атанасіе Николиѣвъ, путуюѣи одре по Србѣ,

сакуио и нѣму поднео, као што е и назыво-
словие рѣчи изъ Основне Философіе, кое е ре-
довный Членъ Г. Профессоръ К. Бранковицъ
сложно и израдѣ, овы' дана примало, о конна
е у последнѣмъ своемъ засѣданію опредѣлао,
да и познѣе прошнѣо у посао уме.

У ономъ се тримѣсеціо догодило, да е ви-
ше нѣмъ одъ Господе редовны Членова одсу-
ствовало, — едни су приликомъ школскогъ го-
динѣмъ одмора, други по другой причина, при-
ватной или службеной, путовали —, и ово е е-
данъ одъ главны' узрока, зашто нису редовна
засѣданія, коя е Дружтво зато време држало и
држати могло, више плода и материала за дана-
шній нѣговъ састанакъ принеа.

НЕВИДЕННЫЙ ПРАТІОЦЪ.

(Конецъ.)

Овде имъ прекните говоръ мнѣнимый слу-
жатель у довъ пуднѣгъ дружба нѣмъ! Овай
сасвятъ озбидѣо и съ пуномъ понизочу о-
кревуши се Хлоя речне: "Madame! Vous al-
lez perdre se pauvre diable" а срсби Хлоя фило-
софу важе, да е подне и да мора ни, сутра да
бе за у Парижъ кренути се, но ако жели съ
нѣмъ се састати, да може у вече овде и ов-
де. Као Голубица што прѣе у воздухъ и ле-
тећи сунца зраке увидѣоца глѣдаоца засяна о-
чи, тако е ова изненаднѣмъ одлазкомъ нѣму из-
горела мозакъ. Исто вече, но у другомъ цар-
ству (да а' царству фантазіе? не, но одъ истине)
венча се Милорадъ са — едномъ у покривало
замотаномъ богато обученомъ женскомъ. Кумъ,
старшъ сватъ и сви въ той торжественности
пужни присутствоваше; како е то могло быти,
Хименеу не лѣла.

V.

Конецъ дѣла красн.

Милорадъ у Парижу. Као у волшебной па-
лати искнѣной лепой соби онъ седи подъ пен-
цера, чита брачный уговоръ, по комъ положе-
не нонце 12.000 франка сме употребити по сво-
јоу худи, а после да има право, потрошивши
ій, женной милости припасти у свако доба;
нешто е намерить, а нешто раселитъ; напо-
следку потайно у срду на Милению поминѣно-
нѣ узевши гитару у руке свира и пѣва:

Тебе любитъ — райске сласти!

Рай одъ тебе любѣвъ быти,

Полюбиа сутъ Зевса части,
Мелемъ срца лековитый.

Снѣтъ могъ су жиѣа стазе,
Она твогъ гди погледъ стиге;
Звѣзде неба хитно слазе,
Да с' зеници твојој ближе.

Да а' и прапине мртвы кости
Поджигу се изъ гроби?
У плаканю ил' милости
Гласъ надъ чую твои слова.

Сладкозвучни твои гласи
Срећномъ коме нѣмѣно сборе,
Любве пламенъ у тадаши
Каждъ сироводи твоѣ взоре:

Лене весне теку дани,
Ведри трепте своди плави,
Сунце стае на путанѣи,
Срећность свою да изяви.

Давно жельный взоръ ми враба
Путе вой ми освѣтляше,
Да у тами часть крилатый
Часть не мене среће наше.

У тай часть и Милениа садъ безъ покривала за
обаде руке водећи дѣцу свою, 'праћена одъ
Господара супруга свога, ступи у собу и зачу-
женомъ Милораду обяви, да е она сестра нѣго-
ва одъ тетке, да то ни сама ни е знала пре не-
го што е запрошена одъ Барона Гологордовскогъ
и да е она нѣга (Милорада) самужельномъ пастор-
комъ бракосочетала, и да му утѣхе ради јоштъ
12.000 франкаа поклавѣи и добаръ аметить же-
ли. Милорадъ одъ све неволѣ полюби се съ ѣмъ,
као братъ са сестромъ, и исте ноћи — прокар-
та сво добиено благо и што ранѣе супружнѣи
милости припаднѣе. — Каждъ се любезници прѣ-
творати смеу, зашто и стихотворци да невѣ-
мыслиа? —

K. C. II.

ДОПИСЬ ИЗЪ НОВОГО САДА.

(Умолвѣнъ.)

... А башъ вамъ хвала на "Корреспондентъ"...
Каждъ човѣкъ погледа наше нѣмѣжество, те у
вышнѣма наукама едѣна што леку ради набе, па
и то одъ старога вѣка... (воино милый нашъ
пукъ, та снагу и срце свега славянскогъ намъ
напредованя отискуе и затвара му приступъ до

благодетие просвѣте — единого извора среће човѣчѣ и народне!), а у краснимъ вѣштинама башъ ни жрѣке; тай не се сваки радовати овој књижи, али е само народу добру радъ. Виспреми поштиви и божествене мисли ту се врло згоднимъ начиномъ ливлю, те ѿ лако и најпростија душа може сватити. Величину, достоинство и силу вѣштине, кавоти небеснога дара и духовне имаовине човѣчѣ ту е лако видѣти, како се „са жезломъ Агнца Божиѣго“ уздиже надъ свакомъ таштинномъ и глумомъ тѣловитномъ свѣтиномъ. — Колико чести доноси исто дѣло саоме Пѣмцу списатељу, толико.. а можда и више у нашемъ слабачкомъ књижеству.. доноси нашему вѣштату Аврамовићу, што е толико красне и користне идее пуку нашемъ одкрыо. Дай Боже само да ѿ учи и прима, те нека види, да и изванъ бойнога поля, има јоште гдѣ се мејдани дѣле, гдѣ се слава задобыва, гдѣ пекачій човѣкъ непоручну вѣчностъ стиче; — па нека се и тамо пусте, нека и те мејдане омилую, и већма се навикавају таковоме вышемъ животу, кога мы Славляни имамо већъ започети. —

Но у чему намъ књижество единако рамлѣ, тому ние могао ни нашъ вѣштакъ доскочити; а то е языкъ. Али и пакъ онъ е писао као што се обично данасъ пише. Само *non quailur, sed quia eundum*; поправити треба средство да сигурни е лакше цѣль докучимо. —

Немогу да некажемъ овомъ приликомъ, што ме јакъ тинти. Бете ли ви опазили, како се одъ некога времена врло мало овдѣ у Новомъ Саду на србске књиге уписую. Та Новосађани се бров међу прве обитније србске; и заста толикии Србинъ овдѣ, и то одичаѣъ, толики свештеници, толики чиновници и царски и грађански, професори и други ученога реда, па гле! — Отворите само коју годъ ноѣю књигу, па не те видѣти.

Гониславъ.

НИШТА БЕЗЪ ПОГРѢШКЕ.

Отацъ сыну свомъ покаже одну дѣвоику врло богату, съ којомъ га е радъ бмо оженити.

— „Ал' отче, она здраво рамлѣ на одну ногу!“ — „Но, шта то шкоди? Ты е неузимаѣъ за брзотечу, него за жену.“ — „Ал', отче, она е на едно оно слепа!“ — „Съ тымъ болѣ, тако не само половину твою погрѣшакъ видети.“ — „Ал', отче, деѣа су ѿѣ здраво грбана!“ — „Но, Боже мой, зарѣ да буде саснимъ безъ погрѣшке? Та она ние аѣфео.“

Д. Аврамовићъ.

СРБСКЕ НАРОДНЕ ПОСЛОВИЦЕ.

(Сабраніе М. Човраћъ.)

Зло кодъ ѣвола, ал' е болѣ безъ ѣвола.
Мачки до смея, а мишу до плача.
Да се ние ваяла, небы се онаяла.
Наука една мука, одука две.
Лепо е израшћенъ к'о чинарскій панъ.
За нѣмъ нит' трава расти.
Бѣна батина на сто лонаца доста.
Лепѣ ал' слепѣ.
Убо се на ескерѣ.
Скупіо се као пужъ у люску.
Плюе, пакъ лиже.
Говори претомъ проговоріо.
Познала майна на сварцу, канѣи не тасти быти.
Поникаде*му се жиче.
Снивала баба, да нема снѣга, а снѣгъ до пояса.

СРБСКА НАРОДНА ЗАГОНЕТКА.

Мужъ и жена, братъ и сестра, зетъ и шуракъ: колико ѿ има?

еод.

НОВА КНЬИГА.

Приновѣде изъ најновѣи и најславнии немачкій списатеља преего Александеръ Андрићъ, ч. в. Управительства Лайтнантъ и Членъ Матице србске. У Будиму, писмени Кралѣвскогъ Свеучилишта 1845. — На 16-тини стр. 150.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Книгопечатни у Београду.

Л 35.

Београдъ 1. Сентември

1845.

СРБА ЮНАКА

АМАНЕТЪ И НАСЛѢДСТВО.

Наслѣдіо три самъ дара,
Да њимъ нигди нема пара,
Мачъ, буздованъ, пушку шару,
Да с' приличи носит' цару.
Ко повреди три ми дара:
Име, языкъ, вѣру мишу,
Да нештедишъ ниште слау!
Вежъ да б' шаромъ преа гаџо,
Ко б' с' за языкъ србскій сваџо!
Мачемъ да бы свакогъ сѣко,
Противъ вѣре во б' ми реко!
Буздованомъ да трени леџа,
Ко ми име србско враџа! —

Д. Михайловићъ.

О ЧИСТОТИ И ПРАВИЛНОСТИ БЪЗКА СРБСКОГА.

(Продуженије.)

Дертъ е тур. а срб. *жука*, одъ. *Мейданъ* е тур. а срб. *мѣсто*. *Јогуиъ* е тур. (и одтуда *јогунастъ*, *јогуница*, *јогуниство*, *јогунистисе*); а срб. *неотесанъ*, *тердоглавъ*, *невератъ*. *Јестуиъ* е тур. *лѣдѣкъ*, срб. *подгласникъ*. *Наџа* е тур. а срб. *предѣлъ*, *край*, *околина*, *окоужіе*. *Сичанъ* е тур. а срб. *мишъ*, узето е за отровъ противу мишева. *Јагла* е тур. а срб. *огиланъ*. *Хайдѣџъ* зову Турци *разбойника*. *Лакърди* е тур. а срб. *разговоръ*. *Пиринџъ* е тур. нѣм. *Хѣйф*. рус. *сарачинское* пшено е срб. *сараџинца*? *Лалка* е тур. а срб. *прстенъ*, *брилица*. *Яракъ* е тур. *лрѣкъ*, срб.

прокопъ. *Чилџ*, а, о, естъ тур. *чій*, срб. *жестокъ*, *необузданъ*. *Бейсеръ* е тур. а срб. *копъ*, и едали ни е одтуда *айгиръ*, срб. *жадребанъ*. *Мелемъ* е тур. *мелхемъ*, срб. *помазъ*? *Казна* тур. *казна* рус. *сасса* у многима *сзаница*, а срб. *непѣсаница*, *новчара*? *Банакъ* е тур. а срб. *големъ*, ни е ли одтуда и *батакъ*. *Филитъ* е тур. *хилитъ*, срб. *ключаница*. *Куриѣкъ* е тур. *куйрукъ*, срб. *коса*? по не власи: тако разликују Руси. *Цанъ* е тур. а срб. *душа*; одтуда *цаномъ*! *душо*, *срдце мое*! *Чатма* битъ *не* одъ *чатлакъ* тур. а срб. *цепаница*, *цепане* *тачке*. *Челикъ* е тур. а срб. *оцило*. *Бой* е тур. а срб. *растъ*, или *васина* *човека*, *стаџа*: одтуда *куџа* на *еданъ* *бой*, на *два* — а срб. на *еданъ*; на *два* *спрата* по *словачкому*, на *две* *горнице* по *славенскому*. *Харачъ* е тур. а срб. *данакъ*. *Кулманъ* е тур. а срб. *нестество*, лат. *material*. *Фодуль* е тур. и маџ. а срб. *високоуманъ*, *поноситъ*, *нечелмивъ*. *Кџага* е тур. а срб. *саџа*. *Чорана* е одъ *чорабъ* тур. а срб. *напогвице*? *Трампа* е тур. а срб. *разлиџа*. *Исе* е тур. *хиссе*, а срб. *часть*, *део*.

То расте са свакиѣмъ *диалѣкъ*, по нѣм. е, а србски — *сваки* *диалъ*. Ни е основано нѣгово *потврђиванъ* узето е одъ нѣм. *Bestätigung*, а болѣ е србски: ни е основана нѣгова *речъ*, нѣгово *изреченије*. Новопреведене речи: *ратна* *лаџа*, *ратни* *совѣтъ* одъ *Kriegesfließ*, *Kriegesratъ*; никада не могу добити *важностъ* старихъ речій: *воинна* *лаџа*, *воинни* *совѣтъ*, ако и есу све произведене одъ две еднозначне речи: *рата* и *войне*. То исто суди србско ухо и о речма: *пагнуће*, и *наклоностъ*, ако и значе обе едно, у нѣм. *Reigung*. Ништа друго и о речма: *припрека*, и *препона*, у нѣм. *препятствіа*. Два *виѣна* *достойна* *града* по нѣм. е, а срб. *два* *узелѣна*, *два* *узорна* *града*. Онъ води трговину съ *воловима*, са *свињама*, съ *брашнома*, ни е тако добро, и чисто србски, како на-

благодетни люди трговину водовима, свишма човѣк и башъ и кивъ. Мучати значи не говорити; а глаголи лутити, чутити, чувствовати, шутити, са свима своима суштествителнима, лутъ, лудъ, чувство, шутити и т. д. есу другога, а единого корена, и долазе одъ слав. *ошутити, ошущати*, кои значе осетити. И како е различна мисао *мучати* одъ мисли *осебля*, тако треба и речма бити различнима, које изражавају ове мисли. То хоће езикъ определенъ. А народъ, навлашъ на поесию, лако е могло смешати ове две идее, па и речн, којма се оне изражавају. Зашто човѣкъ, докато дубоко што ћути (или чувствую, или осебля), обично мучи. Много јоште лагне много и народъ, судбиниомъ нецепенкаъ, и расеанъ, измешати у глаголу *ошущати* писмена ц, ш, т, л, ч. — б, *есть, есте*; прва два окончања глагола могу се употребљавати у трећ. лиц. чис. едн., а треће окончање у вт. лиц. ч. м, и тако добро е речн: истина е, или *есть* истина, но ни е добро: *есть* истина; а добро е: ви *есть* любители истине, Заседа се јоште безъ разлике употребљава и *е*, и *есть*, и *есть* у тр. лиц. ч. е. како што се и све скоро пише безъ разлике, и накогодъ ко хоће. Мало да ни су по неизбежној нужди две ове грѣшке у нашемъ езику учиниле, имено што су најстарији наши писци писали славенски, мало обазрући се на то, како имъ говори народъ; а новији узели писати, како народъ говори, понајвише слабо мотрећи на својство, и правила езика. А све ће ово красно изравнати младежъ, мала надежда рода, чиста јоште одъ обе ове погрѣшке, како буде сазнала духъ славенскога езика, промѣне славенскихъ диалекта, и коренъ собственига нарѣчја. Но иначе никада ништа! И чудитисе, и смѣйтисе може човѣкъ, када погледнѣ, гдѣ њли учени и говоре и пишу, и у школама уче, да дат. и твор. у множи. числу имаю единици бити, и тако да смо обвезани говорити: заповѣдено е *грађанима, ученицима, Крагуевчанима, Новосађанима, Србама, Нѣмцима*, а нипошто: *грађаномъ, ученикомъ, Крагуевчаномъ, Новосађаномъ, Србама, Нѣмцемъ*. А и овако говори нашъ народъ; и ово е прави датељи лажежъ числа. мож и кодъ нашега народа по Хрватској, и Далмацији, и у Русси, и Словани, и у Славяни уобште. Ако би кои и дошустили, да се то може тринти кодъ суштествителнихъ, коя иду по овому склоненю; ништа мањъ многи би се, може бити насмѣяли, када би имъ ко реко, да подобнѣ дат. може бити

и кодъ другихъ сушт. и. п. *женамъ, слугамъ, умѣсто женама, слугама*. Не знамъ, били и онда ова речъ прошла безъ смѣха, када би се ко позвао и на Руссе, и на Хрвате, и на Словаке, и на друге Славяне, кои говоре: *напцимъ женамъ, вапцимъ людемъ* и т. д. Сумњамъ, били и онда ко послушанъ био, када би доводио, да су и зато природни датељи на њ кодъ сушт., што се и датељи кодъ прилагат.; мѣстоим. прятяж; и числит. поряд. свагда свршую на *ъ*; и да е тога ради благослашие: *краснимъ женамъ, нашимъ людемъ, добримъ ученикомъ* — негож: *красниѣмъ женама, нашимъ людама, добримъ ученицима*. Напати се само могло би човѣкъ нешто на ово доказатељство, што се и у народ. пѣси. кодъ Црногораца налази: *Арамѣшамъ даше старѣшинство* — а не *арамѣшима*. Толика е даиша понајвише наклоность обичаю говора, а незаконность правилу! Мањъ и труда стае прва! Правилне е писати: *грозотомъ* се смие, негож: *грозотѣ* или *грозѣ*; *правилне* *грозѣ* му грао, негож: *грозѣти*. Ни е тако правилно писати *сна*, или *снал*, како *снага*, једнука после бива *снаши*, *х* на *ш*. Тако и ни е правилно писати *соа*, или *сол*, по *сохи* одкуда после бива *сошица*, *х* на *ш*. Умѣсто обраница треба писати *обраница*, гдѣ е коренъ *раме*.

МИНЕРАЛНА ВОДА

У ЦРНИЛѢВУ У ВАЛѢВСКОМЪ ОКРУЖИЈУ.

У числу 42. Подунавке за 1813. год. на страни 173. изложено стои, како е случајно у селу Црнѣлѣву Окружја Валѣвскогъ единамъ селякомъ писла вода одкривена, одъ које е Окружниъ Началникъ едно ставко напоиу, исто тврдо затворио и у Београдъ за пробу послао; како е иста вода у Правителственој Апотеки ондѣ у Београду у разлагањѣ усега, гдѣ су частице исте доволно испитане.

Описатељ ове воде и њѣна качества кромъ изложенихъ количества њѣна минерална честица, нѣ се упунтао у пространно разсуждавањѣ, у којма би сврѣжъ болѣстима она съ пользою употребљива бити могла, но е само напоменуто у којма болѣстима овој подобне воде своја благодатна својства на страдајуће распростиру, давши совѣтъ, како ће се свакиј болѣстникъ, ову воду употребљивајући, при самомъ употребљавану управљати имати. И будући. да се на ползу и дѣйствија сваке новооткривене ма-

веране воде текъ после дужегъ употреблявѣна исте заключити дае, тако е и описатель вопрошогъ источника публикумъ у сумнѣи и надежди оставио тако, да се одъ оного времена нитко одажити хотѣо нѣ, но поиршомъ собѣту нѣговомъ ову воду дуже време употреблявати и одъ части на дѣйство нѣно заключенія чинити.

Долуподписаный одъ неколико година отокъ слезине збогъ яке грознице добивши, рѣшио се е око половине пр. мѣсеца Юнія на исту воду отаини и нѣо употреблявати. на којојѣ пробавивши 21. данъ, непронушта оидъ сверхъ исте свей, на искуству основана, примѣчанія читаюћему а нарочно одъ дужевременне болести страдаюћему свѣту саобштити:

Ова вода извире у Црнѣльву Окружѣ Вальскогъ на самой граници истога и Шабачкогъ Окружѣ у едной доста тѣсной равнины, одъ свѣю страна голимъ оглавцима брда обколѣна, покрай кои се планина Влзничѣю иговесточно одъ Лознице преко Окружѣ Подрискогъ иъ Вальву простире. Предѣлъ, у кому она извире, врло е лепъ и са свакогъ одъ окружаваюћи га оглавца могу се прочи са нѣковимъ долинама и поточицѣма видити. Жители сосѣдны Окружѣ као: Шабачкогъ, Вальскогъ и Подрискогъ, кои се найбіль овымъ даромъ природе пользоваи могу, долазе обычно: одъ Шабца друмомъ Вальскимъ до села Муратовца, одазде преко Пенковица, Градосвица, Црнѣльва Шабачкогъ; одъ Вальва преко Каменице друмомъ Лозничкимъ; одъ Лознице преко Влзничѣа одъ Палежа и Уба преко Посавине Вальске на село Банлие, куда се свуда доста удобно са возима доћи може.

Мѣстин жители причаю, да е пре 20. година блзду овогъ извора еданъ Палежанинъ свѣиъ разио и прѣви побудио мѣстне жителей, да у оной долини, гдѣ се и данасъ, кромѣ извора выине пшталѣна примѣчаюа, еданъ бунарићъ закопао и да су люди тако прѣвѣи овымъ покушеніемъ свѣтинъ были, што су на истомъ ономъ мѣсту у земљи сантрачъ нѣеиѣ напѣи, па и то примѣтили, да се подъ овымъ нѣка велика пача наоди. исподъ кое на три мѣста врело избиа; потомъ да су зато копати престали и овай изворъ употреблявати пренебрегли, што су се бояли, да не покрѣтаемъ исте паче сакова велика рѣна пазрети, па да бы они збогъ овакове у пѣнама шетету триати а и одъ власти оприѣлѣни были могли? — Године пакъ 1843. предъ есенъ изчислена е и опралѣна, као што е у предреченомъ числу Подунавие изложено.

Одъ овогъ доба употребляваю исту воду околини жители са свимъ непророчно, необиз-

руючи се ни на оно ма и кратко наставлѣніе описателя исте, кому бы свѣиѣ болесникъ не съ маломъ ползомъ повѣрити се смѣо, докъ наково нешто и у дѣкарству искусно лице не бы на овой изблѣже примѣчанія свѣи учинило и такова управлѣнія ради свѣту саобштиво. Народъ разнѣиъ возраста и пода изъ околины села и вароши прѣлѣжо ову воду пошитава, но по готову нитко е съ разумомъ не употреблява. Бди долазе у яутру рано, и пошто такови по 2. 3. и до 5. ока воде силомъ попию, повраћаю се кућама, пуни надежде, да не се болести свѣи, коя имъ выше година досађуе, опростити. Овакови люди обычно недаю истой води никакова премѣшества, почему се нѣомъ, употребляваюћи е неколико саати, пользоваи нѣсу.

А да е ова у речи стоѣа минерална вода за поболшанъ здравља человеческого као и прочи овогъ рода источници народу, у комъ се она наоди, одъ неописане ползе, излишно бы было доказивати, но само то примѣтити вѣли, да она како киселиномъ и чистотомъ, тако и вкусомъ и прѣятносчу при нѣио оной у Буковинѣ извиреюи води ни наймѣи не уступа.

Кады се нѣе, кисела е и реже по свѣку као туршиа, а кады се одъ нѣиѣ престане, често се подригиве, и овай изъ уста излазеиѣи воздухъ прѣмда на покварено ая доноси, опять нѣе тако непрѣятанъ, да бы нѣиѣи е збогъ того одъ употребляваня прѣстати морао.

Я самъ е прѣви данъ на штесце 1., другѣи 2., третѣи 3. и четвѣрти данъ 4. оне попию, и поcae самъ се оне мере до дана одазика могъ строго придржавао, илзузимоаи, што самъ нѣо неирѣстано у жедномъ станю, као и при елу за гашенѣи жѣи са по мало белогъ вина употребляюа. Текъ десетѣи данъ показала е дѣйство свѣе на мени, потерявши ме до 5. пута на полѣ, кое се е 4. дана продужавало, па потомъ опять престало. Примѣтити е то, да на вѣина слабѣиѣи лицама прѣ и яче дѣйствуе, ерѣ дошавшиѣи нѣеи Палежанинѣи, кои одъ выше година водену болестъ яа, како е воду ову употреблявати почео, тако е пролѣванѣи добио, кое е неирѣкдно траяло, донае годъ одъ нѣиѣа престало нѣе. Тако е дѣйство она и сутра и прѣсутраданъ на нѣму показывала.

Напротѣи еданъ, кои е на сву прилику нѣу болестъ (Hysteria) ямао, нѣе одъ исте воде ни на монарѣу за неколико саати потерянъ быо,

кое се при свакомъ, исту воду употребљавао-
 ђемъ, после $\frac{1}{2}$ сата прилѣтити мора. Што се
 пакъ поболшани здравља могъ таче, истина да
 отога слезине са свимъ изгубио нисамъ, кое ла-
 ко могу и кишovitомъ онда бывшемъ времену,
 у кое воду ни употребљавао нисамъ, приписати,
 доста е то, да самъ, пробавивши речено време
 на овомъ источнику, са станѣмъ здравља могъ
 много задовољнии повратио се, кое е явный
 знакъ, да самъ се башъ овомъ водомъ по-
 звоао.

Велика е и неописана штета, што узданио
 едномъ при истой води, у комъ б. соба и една
 велика куйна има, кое е за примѣнъ гостію-
 лане саграђено, меаѣце нейма, кои бы гостима
 нужде удобности набавио, но се люди, видећи
 да су овакови у туѣмъ мѣсту лишени, кућа-
 ма са оскорбљивимъ срцемъ повраћаю. Но ова
 ђе нужда на сву прилику скоро престати. —

Пожелателно бы было, да какво одъ лѣ-
 карскогъ реда вѣшто лице на мѣсто у говору
 стоебегъ извора наѡе, воду строгомъ испиту
 подвргне, и ѡна свойства испита, на дѣйстви-
 на ѡно у болестима практическа прилѣжанія у-
 чини, и потомъ е свѣту на употребљаваѣ пре-
 поручи.

А. Ристићъ.

ОСТРЕГАТЕЛНО-ПОУЧИТЕЛНА УМСТВО- ВАНЯ СТАРЫ МУДРАЦА.

одъ Ант. Славя.

И башъ зато се тежко одъ болести лечимо,
 што неѡемо себе за болестие да признамо: а
 наиболъ средство за поправати свое пороке,
 было бы то, да сваній данъ себе за своя дѣла
 на разумъ позвоємо.

Болъ е одъ започетогъ дѣла одустати, не-
 го на свою погибель далъ корачати: а! маѡъ е
 зло у погрѣшнимъ умствованіямъ за неко време
 блудити, него у пучини пристрастіа скопчати се.
 Показати се одъ започетогъ безинија и на путь
 смиренномудріа ступити, служите ти на по-
 хвалу.

Онда кадъ те ко увреди, имашъ наиболъ
 прилику показати свое великодушіе. Какво глус-
 но уображеніе стало бы намъ непрестано
 предъ очима, да га заборавиость не разгони! —
 Гордость и неблагодарность есу две роѡене се-
 стре, две нераздвоине другарице; као годъ што
 е и освѣта вѣрный одвѣчатъ низкогъ малоду-
 шія. Аа! баѣи поглѣдъ на сандукъ мртвачій,
 прѣгледай любопытно ону голилу мртвачи-
 костію, пакъ онда буди, ако можешъ гордъ, не-
 благодаранъ, и осветожаельнъ.

У биранію пріятеля буди предосторожанъ, а
 у новѣреню мударъ као змія; и као годъ што
 нѣ ѡе зато оно, што се жути, тако ни оно
 нису сви пріятельи, кои ти се за такое нуде
 и препоручу. Истина, дае тежко притворну ли-
 сиду одъ поштеногъ човека разсазнати, а! о-
 снѣваюѣи се на оно: „толците и отверзается вамъ“
 увѣрићешсе, прѣмда са трудомъ, да разумъ
 сваку тайну постизава. Бирай себи за пріате-
 ля онога, кон съ цѣлымъ свѣтомъ у миру и лю-
 бави живи, кон твоима благоугодіямъ маѡъ ла-
 скати зна, кон свашта лако необѣщава, а кадъ
 што обѣща, а онъ рѣчь одржи; онога, кон ни-
 когъ неоклеветавъ, и наипосле онога, кон нѣ
 безобразанъ; ерь безобразанъ человекъ тежко да
 поштенъ человекъ.

МУДРО СРАВНѢНІЕ.

Бдна мала држава стенада е подъ терет-
 нымъ данкомъ. Бданъ, саснимъ готово осиро-
 машенъ селякъ имао е ту слободу, свое вла-
 дѣтелю, кон е у лову быо, на путь стати. „Ва-
 ша Свѣтлость,“ проговори онъ, „Ваша држава
 предствля преокренуто страданіе Христово!“ —
 „Како то?“ зачуѡенъ владѣтель запыта. — „Е
 тако,“ настаѡи селякъ, „у страданію Христовомъ
 умро е еданъ за све, а у нашої држави умиру
 сви за едного.“

Д. Аврамовићъ.

НОВА КНИГА.

*Србске позоритне игре: Пјаница, Шалѡива и-
 ера у два дѣйства. — Два отца. Весела игра у ед-
 номъ дѣйству. По ѡмѣчкомъ прѣчиноу Н. С. Ђур-
 ковићъ. У Сегедину, италикомъ Јована Грина 1845.
 — На 12-тѡи, стр. 129.*

Учредивъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Книгопечатни у Београду.

Ш О Д У Н А В К А.

№ 36.

Београдъ 7. Септембра

1845.

П О З Д Р А В Ь

УЧЕНИЦИМА СВОЮ БЕОГРАДСКИ ЗАВЕДЕНИЯ, ПРИ-
ЛИКОМЪ ДОЛАЗКА НЬИНОВОГЪ, ПОСЛЕ ДВО-МѢ-
СЕЧНОГЪ ОДМОРА, У БЕОГРАДЪ.

Да, хитите, о! преннли друзи, —
Света желя некъ вамъ крыла шири —
Амъ у блага наручїи Музи,
Гди вась неба чекаю асвири,
Кои жаркостъ пламена
Разганяю наклена,

Похитите, ерь већъ труба Крона, —
Да с' отвори храмъ пресветый, — труби,
Гди ње ербске славе дамась трона
Злато-ткана да с' украса руби,
Да се дивнїи цѣлый светъ,
Каквыи на нѣой трепти сплетъ.

За родниномъ жалостъ сузе тейте
„Съ Богомъ оstay“ тужномъ при варку,
Младе душе, буйна ерца грейте
Светлымъ чувствомъ — по светомъ узлику —
„Да за нилый треба родъ
„Презрет“ евои жизни бродъ.

Брь онъ жельно на вась гледа, друзи, —
Кадъ ютрени куцаю му часи,
Већъ поселитъ песмаи звоне лузи,
Обливаю ерѣе га таласа, —
Да му руку пружите,
Храму ерѣе саужите.

А райски е: (вечна правда хоѣе)
За родъ само живити и вретѣ, — — —
Као муѣ некъ севаю злоѣе,
Тамъ б' на гробу инакъ трептѣт' сплетѣ, —
Гди кадъ скрїе судбина
За родъ падна Србина.

Ко родъ любви, нѣга вечностъ любви, —
Вечно живи, кои за родъ живи —
Нитѣ ње и времена му зуби,
Нит' кееленски мора сѣи изливн
Дивный споменъ мена
Збрисат' умна съ камена

Хайте! дакле, ерцемъ отворенымъ,
Амъ небесно гди се точи пиѣе;
Онымъ знайте, красно аготовляныи,
Ваше ње се овечити быѣе —
Када буде ладный гробъ
Тѣла скрїо вамъ издробъ.

У Београду 1845. год.

А. Десимпровиѣтъ,
Слушатель философи.

О Ч О В Е К У,

наиблагороднїемъ створу Божиѣмъ.

Човекъ, поредъ того, што се за наиболее-
роднии производъ и стваръ Бога, изъ многи нѣ-
му преимущественно приделени свойства по-
читуе; ничимъ манъ инакъ се, скоро реѣи без-
чувственому по грдной мора пучини таласаюѣму
се вальку уподобити може, кои се часовидно
изъ нѣдара едногъ у други таласа нѣдара по си-
ли и немиру волнїи морски смештати дае; и за-
то време часъ брегове морске, часъ пакъ грд-
не стѣне, сильнымъ нагономъ и бѣснлломъ тала-
са, поздравити мора, докъ га и едвипуть безд-
на морска, после толики патїи, прогутаемъ сво-
иѣтъ, одъ бѣснла бура свои за наѣики свобод-
нымъ неучини. —

Мы видимо, и изъ посвакидапшїѣтъ иску-
ства дознаемо, да човека нужде, бѣде, и разли-

чите непогоде, кое су магновено, често и са животом његовмъ скопчане, непрестанно стижу, сусретаю, и устоице даноноћно віно; па шта јошће више, од њјногъ и невиногъ њготовогъ на овай свѣтъ поява почну, па га уа-стоице тако вінои и до мрачногъ гроба прате!!!

О да чудны промѣна и непогода, кое човекъ текъ у ономъ кратковременомъ животу сносити, и съ найнеомъ борбомъ и колебанѣмъ путуюи крозь овай свѣтъ, као мимогредно претрпяти мора!! Да шта би онда попомати и претрпяти мора, кадъ би му се по несрећи, да реннеъ, животъ са два, три, или више столѣћа подужити могао; кои, башъ и онда, кадъ помисли да е све избегао, сваке препрече съ пута уклоніо, и текъ едина приближише покоя, за станити се, нашао, ипакъ у віноу се коло бѣда утрчати мора!!! — Ние дакле неправедно речено: „Свѣтъ е овай обиталиште свою зала.“ —

Но гле! непознаваюи преизаштностъ и мудростъ намѣре и управе Божіе, како грешимо. А ние а предивна и неистощима мудростъ Божія башъ зато свѣтъ овай обиталиштемъ зала учинила, да намъ вѣчна промѣна живота слаба, и несравнио слаба буде?! Брѣ кадъ би ово-земный свѣтъ и животъ оно вѣчно блаженство и нравстаенный свѣта редъ, коие мы текъ изъ овогъ временогъ и пуногъ патна живота, приближити се, и са освободенѣмъ нужда, бѣда, и различия непогода, у животу претрилли, приидити се жељно тежимо, садржавао; то онда заиста никакве разлике између зла и добра, — коя животи усађава — слѣдовательно и никакве сладости у вѣчномъ блаженству, као промѣна живота, нити би познати, нити пачъ райске красоте са узкиненомъ радосту, хвалеи и славеи величеству Бога, уживати би знали. — Дакле све у животу што се намъ догоди, треба равнодушно да сносимо; знаюи, да правда Божіи никогъ, любѣбегъ такову, безъ утѣшенія неоставля; и да она више дутій, само зато на насъ разниваа зла допушта, да постоляство човека, наиблагороднѣгъ створа, у слави и величеству Бога, као создателя свогъ, познаа.

А. Поповиѣ.

ДОБРОТА СРЦА.

Войвода одъ Бургунда, унукъ Лудвига XIV. и престолонаслѣдникъ Французке, кои на жа-

лостъ како своіомъ благородночувствуюеиъ, тако и нуждаваюеиъ се човечеству у цѣту младости свое напрасно као цвѣтъ одъ бѣснуеиъ вѣтра одузетъ буде; бмо е войвода найотличниѣгъ срдца и дарованіа духа. Као дѣте дао е онъ томъ одговараюа доказателства кадъ е еднигъ дана крозь Версальске соканъ проходао се. Была е онда година, кадъ е обита глады царствовала. Познало се његово добро срдце, зато се умножи брой нуждаваюи, коя му наскоро кесу изпріе, будуи су они њгове дарове у право узимали; напоследѣ кадъ веѣ никаквы новаца при себи выше имао нѣе, степя своей орденъ, кога е носіо, изчула њколко драги каменъ, и преда іѣ едниомъ благороднику њговы пратиоца са слѣдуюиымъ рѣчма: „Продайте ово, и учините да ово каменъ лебачъ буде.“

Шта може краткому животу више важности и достоинства дати, него свое и други срдце орадостити?

А. Н.

ШКОЛА ЛЕПЕЗЕ.

Лепеза е была, а и садъ е одъ части јошће за госное одъ највише важности; ово е еданъ Енглезъ увидіо и башъ озбиљски предложіе учиніо, едну школу лепезе основати, у којой бы младе дѣвоице унутствіе у држаню лепезе имати могле. Онъ е такоберъ едио савршено теоретическо маневриранѣ лепезе назначіо, кое е сасвимъ войничкому правилу удрижавана подобно, у комъ унутствіе по управителнымъ рѣчма быва: „Лепезу горе! Лепезу низити! Лепезу затворити! Лепезу доле! „Мичите Лепезу!“ При томъ единаствено притискаванѣ руку прстію, кое е пространо изведено, овде неможемо описати. Найеѣма интересира: Мичите Лепезу!“ Ербо се лепеза различнымъ начиномъ, по воли притяжательке мичати може, одъ лѣтине, одъ стыда, изъ забуне, одъ страха, одъ радости, изъ любви и т. д., ербо госное съ лепезомъ тако добро, као и съ очима говорити, плакати, и смѣяти се могу, и ово еше изучити нѣе тако башъ лако, зато опредѣлява реченый Енглезъ траиѣ унутствія у школы лепезе време за шесть мѣсецій.

Д. Аврамовиѣ.

ЕДНО ПРИМЪЧАНІЕ ЗА СРБСКУ ЛИТЕРАТУРУ.

(Изъ новина Ost und West.)

Найвише се међу Србима разпростиру за-
бавне књиге; строго учена дѣла немају у Ср-
ба ни мало или врло мало читатеља. Ово об-
стоятелство, показује до кога су степенa
Срби у образованости дошли, и племенито мис-
леће књижевнике, кои науку несмотрју за
краву, што њм масломъ провиѣа, принуђава, да
слѣдую правцу времена по вкусу, и посвећују
се забавној литератури. Међутимъ ако у Њм-
ачкој стои тужба на скупе књиге, то е про-
тивно у Срба. Битина, само да се трошкови
печатѣи намере, мора свака књига бити, ако
не читатеља да нађе. Подъ овакимъ обстоя-
телствама честному књижевнику, кои се годи-
нама знои и мучи, да што честито изда, па ма
было то и срећно урађеный переводъ. Камо на-
кова добытка, да себе и свое зарани, и за даль
свое изображеніе средства набави? Жалост-
но изгледа србска литература! А тому су по-
највише криви млади књижевници сами, кои,
весели да су крпарију наву издали, осигуравши
разпродаю колико е могуће низкомъ цѣномъ,
и задовољни малымъ добыткомъ, одма свой
литерарный путь подобно ефемерима за свагда
затворе; и зато видимо у Срба мношину ново-
притени имена, али међу тима мало, кои се
постояно и съ озбыльносту литературы посве-
ћују. Болы књижевници валло бы да се сло-
же и оружіемъ критике диалектизамъ разте-
раю и публики болыи вкусъ даду, иначе при
партийскомъ положенію утицаіи изаюи књи-
жевника ніе ни мыслати, да не се впада поболь-
шати станѣ србске литературы.

А. А.

ОСТРЕГАТЕЛЬНО-ПОУЧИТЕЛНА УМСТВО- ВАНІЯ СТАРЫХЪ МУДРАЦА.

одъ Ант. Славяна.

У колико е свѣтъ неправичанъ, и у ко-
лико е јоуше више неправична и пристрастна
исторія, видисе одтуда, што она поредъ велики
ужева, кои иена слави, ненапомяи ни гдѣ оне
ужеве, посредствомъ кои су велики ти муже-
ви великими постади.

Збогъ того, што сваки отацъ са дѣцомъ
своимъ не поступа овако строго, као што е
нѣговъ отацъ съ нѣмъ, кваре се напоследку и
цѣли народи.

Волатеръ вели: Рѣчь она „може бити“, най-
истинитија е рѣчь у цѣломъ човечіемъ разо-
вору.

Одъко е истина сатиромъ постала, сме сва-
кій истину рећи, али не сатиру.

Савѣте радо примай и слушај, алъ само
одъ поштеныхъ людѣи; ерѣ знај, да ни едина зма
неможе те тако люто за срце уести, као са-
вѣти отровны ласкателя, и наклени завидля-
ваца.

И срцемъ и душомъ трудисе да себе ах-
нимъ и високимъ наукама обогатимъ, алъ не у
томъ нахренію, да са знаиѣмъ твоимъ высоко-
умствујуи строножца свезали другима маѣ
ученима као нѣке законе прописуеш, него да
своемъ владаоцу, роду и отечеству на позу бу-
дешъ, и онда бешъ текъ благородной цѣли од-
говорити моћи: дѣла твоа некъ те похваляю, а
ты се чини и невѣшть.

Овай е свѣтъ за поштена човека читавъ
пако, а за ласкателя и подлакице земальскій
рай.

Банѣкъ мудрога стои у срцу, а срце ветре-
ника стои на врь езика.

Паметавъ человекъ у слѣдуюиѣмъ трима пред-
метима себе упражнява: оставља овај свѣтъ пре,
него не нѣга свѣтъ оставити; приправља себи
гробъ пре, него не у нѣга деби; и угађа Богу
пре, него не предъ Бога живи.

Онај пріатељ, кои собствену текъ користь
у пріатељству предъ очима има, подобанъ е
ономе ловцу, кои пшеницу непросина зато, да
птицу нарани, него да е удови. Овакѣи пріа-
тељ могао бы се съ гладнымъ вѣсомъ срав-
нити, кои батену жу коштуру воли, него руку,
коя е костъ бацала.

И највишегъ тиравина мрзость съ нисхо-
женіемъ може се колико толико утолити, али
мрзость завидляваца нѣкомъ начиномъ: завид-
ляваецъ у предмету свое зависти све, што годъ
види, напоко види.

Ш О Д У Н А В К А.

№ 37

Београдъ 15. Септембра

1845.

МУЦИУСЪ СЦЕВОЛА

У стану Пописе.

„Пама сине, какова те клетиа
Сазъ суетнико, те онде заблуди,
Оштрогъ мача да постанешъ жертва,
Шта наведе на то узъ твой худий?

Казуй брже ты кривиче,
Шта т' учини мой любимацъ,
Ког' пролетый ты с' убилациъ,
Казуй,“ громко краљъ повиче,
„Ер љу т' сада таки, знай,
Учинити начемъ крај!“

Са гордоску поноситемъ таде,
Храбримъ духомъ напунић презрени,
Говорити младић краљу стаде:

„Нис' то моя была накрива,
Аа' провлето то одело,
Нѣговъ погледъ, поношењ,
И све сјајно украшењ,
То с' моје плану смело,

Ерѣ Порасни самогъ грудь,
Пробит' мачењъ био ѣ трудъ!“

Ко риеъ лютый на то краљъ подскочи,
У десници већ му начъ заснуу,
Са бѣспиломъ гораху му очи,
Смртъ да зада готовъ Римлянуу!

У бѣспилу и ярости,
Безъ мучени уирегъ тако,
Виѣаше му с' да с' лако,
Нохтѣ мачењъ нѣгъ пробости,

Већ да г' сатре оштры жаръ
Злигъ боговна на оларъ!

Но опонѣ Римлянинъ мужествомъ,
„Самъ љу,“ рече: „казант' мою руку;“

Пружа удариъ као са торжествомъ,
Прити рука безъ но и куку!

„За некретно што т' неуби,
Ево с' казаниъ садъ предъ тебе.“
Краљъ чист' бише извизъ себе,
У комъ с' гроза угугуби,

„Стој,“ повиче: „вскій с' твой
Непріятель, него мой!“

„Знай, да с' смрти, краљу, плаше деца,
Не Римлянинъ јоштъ храброга духа,
За слободу комъ мишица неклеца,
И триумфъ с' за но смртъ и мука,
Некѣ с' изврши та пресуда,
Но знай нѣсту достић некемъ,
У той жели и укрешешъ:

Треша т' храбри траже смуда!“

Краљъ то чуши, бѣжи ванъ!
Слободанъ с' римскај стани!!

Райко Јовановић Лешинић.

ПОЧЕТАКЪ ЛУДНОВЕ СВЕМИРНЕ ИС-

ТОРИЕ.

Многа столѣтія, кое ниско премѣрити неможе, починаю у дубокомъ ћутаню. Прва предація, коя су се до нашегъ доцнѣгъ времена сачувала, изгубила су свою просту снагу, скоро опростивимъ вольнымъ толкованіемъ млади испитателя, скоро пакъ, и јоштъ више своеобразнимъ теженимъ човеческимъ, за надокнадити, саюзити, у бытію почетакъ трагеди, и догађаја на опредѣљене извршители привезати. Разнодушно заимѣштелство древни приповѣдкѣй, и представља размишљаюћи, и опростодушављюћи, разумети с' немогуће, ази бы нерасуђена безобразность была, оно забацити, што се разуме.

ти неможе. Са светимъ страомъ хтіло бы се о паметницима и мыслима древньх времена да се чувствую и располаже. Особито су сва доношенія и називанія одъ кога му времена драго врло знатна за историю, ако и не за време, о коме се представља и говори, али су сви догађаји знатни за оне, кога се такови тичу. Древность Египета по сумателномъ временочисленію може древность азіатски државна претећи, или се дає еднакостъ мыслити; сама Библија дає намъ одъ части прва опредѣленія извѣстія о Египту: опетъ зато ємствує намъ положеніе Азіе, збогъ опредѣленія производа, будући є у дѣлѣ Азіи, јужно у соразмѣрнимъ частима узетој, човеческій животъ пре у движеніе дошдо, неголи у глибокой долини Египта (Мисирѹ), доцѣмъ покатоу природѣ, коя є само чрезъ човеческу ревностъ привољна, човеческій животъ обдржавати. И ако намъ є дозвољно изъ сранихъ производа народногъ буди што пријати, онда се види изъ особитогъ лицезрѣнїа Азіе, да се о дубљој древности може рећи.

Богатство Азіе є морало рано човеческе потребе пробудити, будући є оно таквє подмирїти могло; гдѣ су пакъ обилне потребе, и задовољство се наоди; онде се люди укупљаю, да достигну своју цѣль, и осигурају свою добыть. Такоу пакъ савѣдинѣ людства производи државу, нуждно одиљеноє люди одъ многи стварї, почемъ се притяжаніє неколики дозвољава. Али жєлѣ, да се потребує, све више и више расти, та жєлѣ се само онда задовољава, кадъ се мѣнанїє чрезъ трговину уведє, и єли трговина само пораста, онда изискує саюзъ цѣлогъ свѣта. Одатле се може богатство Азіе и прећанїи саюза сѣ државама како најдревнїи саюзъ трговинѣ издєсити. Изъ начина пакъ коимъ є одъ Азіатски народа трговина у великомъ количеству морала бити вођєна — т. є. чрезъ караване —, може сєразумѣти, како су тако рано и вароши у самимъ пустинама произишле, коє су се у великимъ и обогатѣлими промѣнама обдржавале и разпрострањавале.

Гдѣ су пакъ најдревнїе државе и при владѣтели били, то нико не зна. Збѣгати и имено изъ сасвимъ разногласны земалѣ и времена морала су у коздногъ приповѣданю совокупно свѣшана и промѣњна бити. Надїє є по најболѣој прилици врло рано — ко може рећи, најпрѣ! — люди и производе познавала и разпрострањавала;

али тежко ће се и сада достигнути, међу слабымъ знацима, кои се у сранимъ видскѣмъ єзика и мудрости каснїх времена са єзикама и наукамъ прочи народа успоређує, да се путъ нађе. И кадъ су у внутрености Азіи люди равно започели саюзъ државнїхъ производитѣ, ямали су и ти саюзѣ по правди землѣ кратко быће; као да небы знанъ народный у теченїю времена изгубити се могло. Сурови ємонови пустыни и планина, пуни снаге, тумараюћи гомилама, већ чрезъ трговачке караване са сранимъ богатствама познати, нападаху на оне, и разорїше њїову владу, установїше нове државе, започеше єданъ у начиню новъ живѣтї и подложнїе се скорѣмъ и њїжнїмъ вѣсу долѣ, дѣкѣ они другимъ гомилама изъ пустоша или брегова на истый начинъ њїову владу нису морали уступити. Одатле се поїа, како є умно производствѣ у тима државама произтећи могло, безъ да є умъ далѣ долазио, и да є државно станїє слободнїє постаяло. Али се чувствовати може, како се є опоминанїє на старїа времена могло заборавети. Бїи тай губитакъ социалнїи вреданїє, може се двоумити; кадъ су пакъ за времена цара Александра великогѣ люди живили, побужєни Херодотовымъ высокимъ историческимъ умомъ, удалѣни одъ собствєне користи, коїомъ су Грци страну презирали, или су пакъ пренебрегавати обичєственога, то се могу пуно чудеса дєпотѣ востока нама на сасвимъ другїй начинъ представляти.

Кадъ се пакъ помисли, да у природѣ државнїи почива понаївише, за сигурность противу сванѣа тежѣти, коя истѣи неприпада, далѣ кадъ се размысли, да сурови люди више су чрезъ такоу природу привољни радити, да државу утверде, него што разумѣваю, и далѣ кадъ се разсудѣ, куда дукъ трговачнїи приморава, и како се є мало у разнимъ временима о величини и станю землѣ разумѣвало, тако се по свої прилици поїати дає, да су владѣтели таковы државѣ къ великомъ разпространѣнїю тежили, ико и за освоєнїемъ цѣлогъ свѣта, и то се є видѣло на єданѣмъ достигнуто, њїакъ не треба да се чудимо, што су такѣ државѣ и пропадале, како су краљїи прєстали основи бивати, онда є вѣчна природа глєдала границѣ да воспостави, што є свирѣпство и превртљивость човеческа преокренула бїла.

6. Вукаловићѣ.

С М Ъ С И Ц А.

Найбогатіи языкъ у Европы есте непреко-
словно языкъ Баскійскій (esknaŕa). Глаголи вре-
мена у ономъ языку имаю единаестъ наклоне-
ніа; а одъ првы 6. наклоненія има свакій по 6.
времена. Свако причастіе мѣня се по формѣ
у 16. различныхъ падежа, а све іощѣ и непро-
мѣнне у данашнімъ языцима части говора:
као предлоги, нарѣчіа, мѣхуменія — у нѣювнѣхъ
сваденіама немаю крал. Свако пакъ сунте-
ствително има 12. ризличны падежа, а свакій
првы падежъ (Nominativus) има 6. различныхъ сте-
пена. И тако и. пр. Отацъ зовесе aiti: првы
падежъ другога степеня естъ aitaŕeſt, отчнѣхъ,
принадлежнѣи къ отцу — и онымъ начиниѣмъ да-
дѣ чакъ до 6. степеня, кога 7. падежъ има, са-
вѣство рачуноуни, 42. писмена, сирѣчь: aitaŕenare-
nareſenaricacoŕenarenarenarequim. Названѣ сва-
кога дома промѣнюе се сходно по нѣговомъ по-
ложенію, буди то было межу две улицы, буди
на одной само улицы, буди на раскрѣшчѣ, на сѣ-
веру или на югу, сирѣчь вѣтра, или како му
драго, у комъ свакомъ одъ овыслучаева друг-
чіе се зове. Граматикъ Бидасветъ изяснио е,
да ако языкъ Французскій има 2,119,000. слогова,
то языкъ Баскійскій има и выше одъ 1,592,000,000.
— Обратимо само вниманіе на то, да свако Бас-
кійско време на 26. начина мѣняти се може.
Славный испытатель языка Хумбольдъ дриѣ, да
языкъ Баскійскій чини се збогъ свои граммати-
чески формѣ да е языкъ, кога бы више него и-
кой другій за првобытныи общій праязыкъ на-
звало сматрати.

О.

С И Т Н И Ц Е.

Треба се чувати оны людій, кои особито
благочестіе показую, у свакомъ разговору и у
маденкостима, непрестано се на Бога и Христа
позиваю. — Великій познаватель срца човече-
ски, Шекспиръ, рече негда: „Врло се често до-
гада, да е у човеку најпобожнѣга лица, и нај-
кротчѣга движенія, љаво у срцу.“ — Врло исти-
нито призываніе, коя се слаже са искусствомъ.
— Сосудѣ, кои звечи, амачно е празанъ, и чо-
векъ, коя свагда о Богу говори, заиста га у
срцу нема.

Животъ человеческій подобанъ е позорит-
ной игри; прва е часть младость, и зато е свакій
на ню внимателанъ.

Недриѣ найдужій животъ за најсрећнѣи,
него само онаѣ, што е на најболѣ оддалѣ
быо.

Искусство е кнѣга живота у оригиналу.

Бзыкъ, као матъ, незатрѣа у женской глави.

Богатство и лѣпота то е обсеа, то е ни-
шта; — жена, коя се Бога боѣ, то е највѣшій
даръ неба.

Онаѣ е человекъ заиста добаръ, у комъ не-
срећанъ человекъ повѣренъ има.

Често люди бываю гори, него куряци; ерѣ
куряци непацадоу на подобие себи.

Стари су говорили: остави у отечеству и
живи честно! а садѣ иноги говоре: остави оте-
чество, пакъ живи како можешъ!

Лакомыслени се люди лако повести даю,
као што се и празна буреда лако покрену.

Човекъ великога духа моря и силу карак-
тера имати. — Тко Диогеновъ фенѣръ има, мо-
ра и нѣговъ жезлъ имати.

Д. Аврамовиѣхъ.

ОСТРЕГАТЕЛЬНО-ПОУЧИТЕЛНА УМСТВО-

ВАНЯ СТАРЫ МУДРАЦА.

одъ Ант. Славянъ.

Удри змию по глави, злотвора рукою, и
две бѣшѣ одовудъ користи имати: ако змѣя по-
бѣди, нестатѣ ти злотвора, а ако злотворъ над-
влада, нестатѣ змѣи.

Има іѣхъ хилѣдама, кои посаю траже, али из-
межу овы една се текъ нѣколико нѣя наѣе, кои
се посаю прѣме, када га наѣу. Ово е доказа-
тельство, да іѣмъ слабо срце за посломъ гинѣ.

Неблагодарность е изродъ пакла (нѣти и-
ма рѣчѣи, коима бы се она подпуно изобичити
могла). Небуди дакле одъ оны отровниѣ бѣд-
ляваца, кои увредѣ у камень, а благодарнѣи у
песакъ урезую. Изъ примѣра знамо, да е до-
бродѣиство и лавове на признателность опоме-
нуло, неблагодаранъ дакле человекъ горѣи е одъ
свакогъ зверѣа.

Кои те у ярости и лютини псуе, али каде е мирнога и спокойнога духа и када би то чинити могао, нечини, — тай ти не непријатељ.

Камала е мирна и послушна животиња; но каде би е човекъ на канву бару или развалу навести хтѣо, то би она упорно стала и отела се. — Ово наъ учи, да онде, гди се погубель очима гледа, треба рѣшителну строгость употребити.

Мучитель е самъ себи онай, кои се понижава предъ онымъ, кои на нѣга и негледа, и похлѣбству ономъ, кои му замке плете.

Гаупъ, бѣданъ и сажалъна е достоянъ онай, кои противъ учинѣне погодбе одъ дому-владике свакояке пакости трпи: ко у туђемъ врту воше сади, другоме сади. Лудъ е онай сучпарникъ, кои подъ туђимъ именомъ на удвой иде.

Люби свой родъ и горди се нѣме, маваръ збогъ любви те у свѣтској слави кад-каде у шутра претрпѣо, ерѣ онай, кои народнога поноса нечувствуй, подобанъ е худому и неоплезному саморасту, онъ е предметъ грабала, цигани су нѣгова најисходни браћа.

Пријатељу буди вѣранъ и постоялъ, и у нужди жертвуй нѣга ради све, штогодъ имашъ, драговольно; аъ само оноем, у кога си увѣренъ, да и ты у единой цѣни стоишъ, ерѣ невѣрноме човеку вѣрносчу обѣзанъ бити, велика е несрећа.

Прави пријатељи одвѣћ су редни, и зато су одъ велике важности, и благо оноем, кои само и единого искреного пријатеља има: новогъ пријатеља ало си и стекао, старогъ немой заборавити.

Онај благородникъ, кои е съ поля само такови, а изъ нутра неотесанъ варваринъ, не-саслужуе да се међу живе люде брод. Трудѣ се дакле, да путемъ добродѣтели самъ себи благородіе добиешъ, а путь нѣ правой чести и слави свакоме отворенъ стои.

Парница, т. е. процеса, чувай се вѣрма не-го ватре; ерѣ каде ти се кућа или гувно упа-

ли, истина велика е штета, но каде се у парницу западетъ, бытъеиъ подобанъ едной безъ кормила по мору блудеиъ, и по поля вѣтро-ва колебаиъ се гали, а тежко е судейсна вра-та обѣти.

Не само стари Грци и Римляни, него и Перуанци (у Америци) имали су законе, по смыслу кои ленность су сирѣху казнили. Набегавай дакле глушныи овай порокъ што вѣрма можешъ, ерѣ знай, да е сламина, крозъ кою пропасть човеческа тече.*)

Ичата саобраштеніе са онима, на кое мр-зимо, горе е одъ саме смрти.

Доки су ти непријатељи у завади, дотле ти е добро, аъ чувай њ се, каде се ови међу собомъ сложе и помире.

ДРУГА ВРЕМЕНА ДРУГИ ОБИЧАИ.

Францъ I., краљъ Французкиј, састане се е-данпутъ съ паномъ Леономъ X. Краљ се зачу-ди богатому пану одълу, говорећи: „По би-блическимъ извѣстїма духовни су пастири иш-ли сиромашно и просто обучени“. — „То е истина,“ одговори папа: „но то е было за оного времена, каде јошъ су краљви овце чували.“

Д. Аврамовић.

НОВЕ КНИГЕ.

Діалогіе вѣсде Платона Аванациовића, Епископа Будимскога, Учени' Дружества: Императорскаго Общества Исторіи и Древностей Россійскихъ при Императорскомъ Университетѣ Московскомъ; — отечественногъ Музеума у Божеліи; и Србске Словесности у Београду — Почетнога Часна. У Београду у Книжеско-Србској Книгопечатни 1845. — На 8-цу, стр. 48.

Доракъ Србикимъ. Повеле писао Б. Т. Аванациовићъ. У Будиму, писмени кр. Свеучилишта. — На 16-тици, стр. 134.

*) Каде би се пута суштествомъ свѣту показати хтѣла, то би се она илично у виду ленногъ и испаривающа човѣка поняти морала. — Ленъ човѣкъ подобанъ е сирд-лявой бари, кои воздухъ трупъ. —

Уредникъ Милошъ Поповићъ.

Издао и печатао у Правителственој Книгопечатни у Београду.

№ 38.

Београдъ 22. Септембра

1845.

О С Е Н Ъ .

Са пышна вѣтъ топлоте
Ярко суице сиѣ намъ,
Изчезоше све красоте, —
Однесе їй лета прамъ.

Ладный потокъ вѣс' се мутъ,
Ладъ оставилъ изворъ чистъ,
Съ ливадама гора жутъ, —
Цѣѣе вене, снада лѣстъ.

Вѣкъ осеній вѣтъръ пири,
Круши съ дриа зрѣлый плодъ,
По долина с' ягара пири —
Залажуе неба своѣ.

Вама дакле, о пастври!
Завидити немогу,
Пѣваюѣ садъ на лири,
Стоѣѣ мысли на стугу.

Тужно с' пѣсма намъ предана,
З'бунуе їой вѣтра складъ,
Одъ свѣ страна што с' одзива,
Готовѣѣ зиме ладъ. —

Радость оного теѣ облива, —
Што с' зноѣ лѣтосъ — садъ
Душа силну му ужива —
Своѣго труда зноѣ — сладъ.

Садъ природе изъ вѣдара,
Вѣс' сазрѣлый прина плодъ,
А по воли вѣчного дара,
Што управлѣ пранди ходъ. —

Манѣ дакле роде любви
Ты паствра животъ тай,
У празности све негуби,
Док' т' е зеленъ живани гай.

Бръ кадъ вѣчножъ по закону,
Наземоше т' гѣла моѣ,
Славе т' свѣтсе а по трону
Забораваи простре с' моѣ:

Изъ вѣ онда ак' затренти
Силно твоѣ душе цѣтѣ,
Спѣиость когъ не свудъ да лети,
Теб' не вѣчно памит' свѣтѣ.

Бръ и Грка више не,
Изчезао е Тиръ и Ривъ:
Ал' їѣмъ с' впаѣѣ слава не
По частина свѣта свѣтѣ.
А. Десняровиѣ.

ПРИЛОГЪ ЗА ИСТОРИЮ СРБІЕ.

Сербскому Господину Милутину Протопрез-
витеру, Драгачевачкомъ Команданту!

Труди ваши за отечество поднѣти, исти-
ная храбрость ваша противъ непрѣтеля на раз-
личныхъ мѣстахъ показанная обратила е наше
вниманіе на васъ, знаѣѣ нашего отлагѣѣ и поз-
награжденіѣ потврждавамо васъ Войводомъ Дра-
гачевачнимъ и наименовати села слѣдующимъ
образомъ.

1. Вамъ власть даемо съ киежиномъ Дра-
гачевачномъ управлѣти и съ нѣомъ полно за-
повѣдати, что вамъ се преднише, а обѣтство,
кое не быти подъ вашу власть, не угнѣтывати.

2. Вы да будете полно исполнителе воли
Правительствующеѣ Совѣта Народниѣ и во-
ли моеѣ.

3. У дѣламъ повиннымъ одъ садъ у буду-
ше заповѣсти, наставленіѣ и требованіѣ прима-
нете изъ Правительствующеѣ Совѣта одъ Г.

Воинског Попечителя, Господара Младена Миловановића; у таквомъ што вамъ потребно буде, одъ њѣга иштите.

4. У дѣламъ внутреннимъ ваше Кнежине штогодъ быти и треба, да видите у Правительствующій Совѣтъ Господару Попечителю Якову Ненадовићу у внутреннѣ дѣла приматѣте наставленія.

5. Въ прочемъ кромѣ вашей подъ никаго власть неподпаде. Касательно Кнежевине Драгачевачко, слѣдуетъ вамъ знати у будуће кому се имате покоравати.

7. У време воеваня подъ коега Командующаго послужаніе покорность ваша предписана не быти, свѣтѣше да заповѣсти исполняете, ибо свакій таковій командующій быше отъ насъ наименованъ, предизбранъ, увѣрени мы да вы съ нашою признаною, кою вамъ указуемо, быдете задовольни, усугубити труде ваше у дѣламъ касанюмъ благополучія Народа, и за показати себе достойнымъ у будуће сего уваженія при Народнѣмъ собранію.

У Београду 11. Января 1811.

Верховный Вождь
Народа Србскаго,

(М. П.) Георгіе Петровиъ.

(М. П.) Правител. Совѣтъ Србскій.

Назначеніе села Кнежине Проте Драгачевскогъ: Гуча, Рогача, Осокъ, Марковица, Колић, Тіацъ, Турица, Ртари, Дучеловићъ, Тучково, Дренъ, Чучанинъ, Негришори, Лисица, Пуово, Пилатовићъ, Капице, Пожега, Бакионица, Прикеновићъ, Лопашъ, Краварица долна, Краварица горня, Вирово, Церова, Трешивница, Мирсавцы.

Съ тѣмъ нешъ седима Командирати, и рачуне одъ свазита давати, а у договору са Господаромъ Новакомъ, съ Милићемъ Радовићемъ, свагда не вамъ едне заповѣсти долазати, а по наособь како за войну тако и за проче. И у договору са свимъ кметовима одъ Наіе да изберете два или три кмета за судіе у Магистратъ у Карановце. Исте Кметове и Писара кое изберете да ѡй пошлѣте у Совѣтъ, гдѣ не они примати поученіе и наставленіе, како не доступати и пресуѣвати.

У Наіи вашей да учините четири мензулане, едну у Карановцу, другу у Трстенику, тре-

ћу у Гучи, четверту у Пожеги. За те четири мензулане да купите съ Наіомъ по четири коня и по три момча; исте мензулціе и конѣ, рана и плата да у еданути уредите што не ѡнъ за годину требати како вы за право са кметовима наѣте.

Вы Войводе да уредите у свакомъ селѣ Кнеза селскаго, коня же са селомъ оградити кошене и анбаре за десетке и вама рачуне давати. Вы стареніе да се не мешате у свѣщеническе и духовническе чине, коимъ имаде Митрополиитъ да суди; вы стареніе гдѣ се кой на судъ позовете, да одма оному отидете; а за младе, гдѣ кон учине поара или кога убіе, свакій да га имате уватити и Суду предати. Кома Магистратъ не може пресудити, они не омакове слати у Совѣтъ.

А особито да свашто явите како мени, тако и Совѣту како за зло тако и за добро. Зависть и противность межу вамъ да небуде; ако бы се таково гдѣ нашло, кой бы се противи, тай же морати на отвѣтъ доћи, и за свашто бете одъ Совѣта Наставленіе да иштите, и да познате да онъ е врховна власть.

Заклетіе оне кое су у собору быле кой преступи, оне быти лишены старецинства.

А што се кое спредѣли да съ онимъ буде задовольнъ, у ономъ пункту вамъ описуемъ потребная, ствари и наставленія одъ коега не те шта тражити, то есть одъ Совѣта, кое су сада членови раздѣлили по наособь у дѣлѣна.

1. Господаръ Младенъ Миловановићъ Попечитель военныхъ дѣлъ, што за войску потребуе, дебана олова барута пулета и фишечка и топова и проче военне мунициѣ отъ онога да тражити.

2. Господаръ Миленко Стойковићъ Попечитель Иностранныхъ дѣлъ, то есть ако бы какавъ человекъ изъ друге землѣ прешао въ вама и што тражію, така да таква человека пошлѣте къ ѡму.

3. Господинъ Доситей Обрадовићъ Попечитель Просвѣщенія Народна, онъ не знати коме не просвѣщенія давати; кои за просвѣщеніе есть, отъ онога не примати.

4. Господ. Яковъ Ненадовићъ Попечитель Внутреннихъ дѣлъ, отъ ѡна бете просити Внутренна дѣла, онъ не вамъ наставленія давати.

5. Господ. Петаръ Тодоровићъ, онъ есть великий Судія вилаетскій, коа бете за тако отъ нѣга наставленія некаѣ, кой скривя, како бете га каштиговати.

6. Господ. Кнезь Сяма Марковићъ Попечитель кассе Народнѣ, коа наставленія отъ нѣга бете те тражити, будиши да не се сви приходи обрнути у касу Народню и оданде се потребнаи и за топчѣ плату и прочая за садриканѣ.

Ови предименовати шесть членова Совѣта быће сви у единомъ согласію.

Друга одъ Наіе да пошадѣ 10. топчѣи и 5. добошара на науку у Београдѣ. Свакий одъ свое Кнежине главе да препишете право, и како препишете, таки намъ на знанѣ да дате.

За муніцие свака три мѣсеца рачувъ у Совѣтъ да шалѣте, колико сте примили и поарчили, и шта јошт имате.

У Београду 11. Јунара 1811.

Верховный Вождь

Народа Србскаго,

(М.П.) Георгіе Петровићъ.

(М.П.) Совѣтъ Народный Србскій.

ДУСИ ЖИВОТА.

Кады е Адамъ, после изгнанія изъ рай, зловнымъ лицемъ землю орао, приступи едан-путь къ нѣму ѡво, и завистнымъ речма найвѣе клянѣ у нѣговомъ срцу подпал. "Зашто ты ниси дражестима твоє жєне противстао, смешеши се ѡво проговори, зашто си се ты одъ пламеногъ аѣлскаго мача боло, кон е само производъ твогъ воображенія быо? — Садшиа твоя судбина ништа друго нѣ, него плодъ твоє слабости и боязливости." Садъ ухути ѡво очекиваюши дѣство свои речѣи, затѣмъ опетъ са сожалительнымъ гласомъ дааѣ настави: "Но зато се опетъ све превнати може, само ано ты можешъ господаръ твоє боязливости быти, и мєня слѣдовати. И я самъ прогнанъ, као и ты, премда збогъ честнѣгъ узрока, алъ тогъ ради нисамъ несрећанъ, шта више, садъ самъ я јоштъ срећнии, него премогъ прогнаніа. Я самъ мєни єдну собствену државу основао, собственный свєтъ створіу, у комъ самъ я господаръ и никогъ надамномъ немамъ. Одкажи тирану, кой ти е рай отео, одкажи ту послуш-

ность и ступи самномъ у саюзъ. Ты бешъ опетъ у слободи и независимости болѣй рай на-ни, небешъ више робъ быти, бытѣшъ свой господаръ, и безъ страха бешъ радити, шта ти е годъ воли. У томъ магновєну, у комъ ты себе одъ тогъ владарства одтрѣшъ, коє е свєтъ збогъ тебе проклєло, бытѣе клєтва за тебе безъ дѣства; цѣлый не ти се свєтъ появива-ти, и давати, штагодъ одъ нѣга закѣвашъ."

Садъ ѡво опетъ ухути. После прве по-чиватєлєне Адамъ е само зуби шкрипао противъ самога себе. Садъ се почне нѣгомъ гнѣвъ по нѣговомъ чувству, воли и разсудѣню сѣ чудовишнымъ кляпма на Бога устремлявати; сви нагои наклєни были су у нѣговомъ срцу про-бућєни, то се нѣму чинило найвѣе сластолюбіє, упркостъ Богу да срећанъ будє, и башъ хтеде проговорити: ѡводе ты право аманѣ, я ѡу быти, као што си и ты, а мємъ ѡу мучитєлю послушность одказати. У тай махъ углєда онъ два аѣла, кон га одѣѣе сажалительнє пога-даше. "Срѣна, кою си ты уживао," еданъ одъ нѣя приближаваюши се проговори, "достєе ти не-изгубљєна, ано у послушности према Богу о-станєши, кога моѣ никакво створєно сущєство отєти неможе. Види а' ти се садашность тєгобѣи и немла, то зови мєне, и я ѡу ти до-вести срећнєю прошлєсть предъ твою душу, и крѣпи се нигда непобѣђєнымъ задовольствомъ за борбу са сваномъ тєгобомъ садашнѣга тре-нутка." Съ овымъ рєчма одвѣе онъ предъ нѣмъ прошлєсть са свима задовольствама, кон су му обєћана, и Адамъ нѣе знао како му се то слу-чи. Гнѣвъ на Бога разширєне кляпє опетъ ску-пи, нагои наклєни завуку се у вайтѣнїє бу-цаєе душе, и удалѣна одъ господара видѣла му се срѣна немогућна. Алъ ѡво свою стваръ не-дриж за изгубљєну. "Будаю, проговори онъ, заръ бешъ се са безушествєнымъ образима тако єднє безушествєнєе срѣде да задовольшишъ? то занѣа ты неzasлухуєши да срѣнанъ будєши. Подай се мучити, и живи како ти тогъ драго, мєне више сажалєніє приволєти неѣе, да нѣ тебѣ приступимъ." ѡво опетъ ухути, а Адамъ се почне колебати. Легло ѡвогоскогъ нагона опетъ остави у души скривєнєе букає, а блага чувствѣи и добро намѣренїє ступє натрагъ. Садъ ступи нѣмъ другїи аѣло, и развѣе будѣи-ность предъ нѣмъ съ нѣмъ дражєстїямъ из-гладєма, и усхићєнымъ синовїа, и глє, човєкѣ, као и онъ, стао предъ нѣга, и добъ крону за-слусє изъ руку Божїи, комъ онъ хтеде неперанъ

быти. Небо се отвори и изиде надъ нѣмъ наилучше благо, и гласъ се зачуе: „Ты си на испу-
щенію быю, ты си се храбро трудомъ борю,
садъ ступи у радости, коя е сохранимымъ ра-
бомъ Божіимъ приуготовлена во вѣки вѣкомъ.“
Садъ сазна Адамъ, да найжалостнѣя садашность
престаетъ жалостна быти, кады человекъ бодрость
има, одъ нѣ очі обратити на мѣлу прошлость,
коя е за нѣмъ, или на красну будущность, коя
е предъ нѣмъ, и ѿаволу проговори: „Одлази ты
одъ мене, ты, коя само садашность познавашъ,
а нешесть ништа да знашь о радостима про-
шлости и будущности, я те презиремъ.“ А въ
милимъ панъ анѣлѣма проговори: „Силудите се
на мене, и нигда ме неоставляйте! Чрезъ васъ
е животъ текъ животъ, а безъ васъ е само
маченово одѣлнѣно быће, безъ саюза и бла-
женства.“ Анѣлѣи га дуго грлану сѣ любовью
праташе крозь савъ векъ, као што и све нѣго-
ве потяже спомемъ и надежда прате.

Д. Аврамовићъ.

НАДГРОБНО СЛОВО

БЛАЖЕНОПОЧИВШОЙ АНКИ, ПРЕМИЛОЙ КЛЕРИ
Г. ГЕОРГІЯ КОМАНДИ.

Мирно и спокійно почива овде на вѣки у-
спавана Анка, коя е пре 6. дана у кругу свои
милихъ родителей осебала невану сладость овогъ
земногъ живота. Мирно и спокійно величъ,
ерь ни сама свирѣпа смръть нѣ была у станю
изгладити величествене черте лица, коя су е
у животу межу многима нѣмъ пола красиле и
одиноковале. У тако вѣжномъ возрасту седи-
нявала е млада покойница покрай дичногъ саста-
на тѣлесногъ и прекрасне дарове душевне, коя
су се подъ мудрымъ и брижнимъ возпитаніемъ
родителя све више и више развили и раздѣл-
тавали; али грозна смръть, коя накого нештеди,
недопусти ни овомъ младомъ пунолку да вре-
менный свой цвѣтъ дочена, него га оштромъ
своимъ косомъ пресѣче, завидени великой сре-
дѣ нѣговой. О бѣдни родители! како е жалост-
на судба ваша! вы одрастѣте и воспитасте ва-
ну Анку, да у наиблѣншемъ цвѣту свое молод-
сти, у четрнаестомъ лѣту свогъ маданогъ жи-
вота, жертва ужасне смрти постаче. Но утѣ-

шите се.“ Душа садъ нѣка по мѣстима нѣмъ
блажености лети и райскимъ се наслаждава по-
коемъ, шилуѣи Вишнѣму Творцу топле молит-
ве за свое драгоцѣне родители и средине иза
савъ човеческій родъ!! —

У Београду 16. Септембра 1845.

Батимѣ Аврамовићъ.

ПРАВОСЛОВНО ПЫТАНЬ.

1.

Браћа Петаръ, Павле и Іованъ живѣли су
у задрузи. Іованъ умре, оставивши три сына; одъ
коя найстарѣи е одъ 13. год. Иманъ задружно
износи до 1000 ₪ вредности, а годишнихъ при-
плодъ и приновокъ до 100 ₪ п. Како ће се о-
вакъ приплодъ подѣлити? Ко ће, и колико ће
добыти?

2.

Найстарѣи смышъ Іовановъ наврши 15. годи-
ну, нѣму дакле припада еднака часть са пуно-
лѣтнимъ задругарима у приплоду и приновокъ.
Како ће се садъ оны 100 ₪ дѣлити? Ко ће, и
колико ће добыти?

ГГ. Правослови умоляваю се, да бы свое
одговоре на редакцію оныхъ листова што скорѣе
послати изволили.

А Н Е К Д О Т А.

Еданъ данъ пре едне битке, кады за обсто-
ятелства Фридриха Великого нѣ башъ пайболъ
было, буде предъ нѣга еданъ гренадиръ дове-
денъ, коя е побѣди хтѣо, но ухате га. „За-
што си ты побѣди хтѣо?“ Замыта га кралъ.
„Е“ одговори гренадиръ: „Вашегъ Величества
врло рѣано обстоятелства стое, и зато самъ я
хтѣо мою сребу на другомъ мѣсту да потра-
жымъ.“ „Но приченая до сутра,“ настави Фри-
дрихъ, „ако после битке за мене болъ на-
дежде nebude то ѣмо ми заседно бѣгати!“

Д. Аврамовићъ.

*) Смръть избави одъ спакѣ бѣды.
Цвѣтъ пролеца по виши се лѣлѣ.
Владо сѣлѣмъ по ранѣи умре;
О жанъ и муко и грижа.

С. М. С.

Уредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правительственной Книгопечатни у Београду.

№ 39.

Београдъ 28 Септембра

1845.

У С Л А В У

И Ъ Г О В Е С В Ъ Т Л О С Т И

ПРЕМИЛОСТИВОГО ГОСПОДАРА

АЛЕКСАНДРА КАРАЂОРЂЕВИЋА

КНЯЗА ОДЪ СРБИЈЕ,

НА СЯННЫЙ ДАТЬ ИЪГОВА РОЂЕНА

29. СЕПТ. 1845.

I.

Ты намъ просвѣтити свѣтле краснѣхъ храме,
А на земли, Отацъ ТВОЙ кою намъ даде,
ТЕБ' и Нѣму вѣнце плетук' Ореде,
Насъ къ свѣтлости любуемъ сагласницомъ каме.

Изводех' на позывъ изъ столѣтне таме
Србске Т' ниле пою, общемъ добру раде,
Съ нѣмъ Борѣа Юнаци, што любили граде,
ТЕБИ чело любе и одежде саме.

О веселя общита! о радости дана!
Србъ Владара свога данъ рођена слави,
Србъ побожно КНЯЗУ предъ разпѣтѣхъ вапи:

Живи по уставу звѣдо одабрана,
Отачбини да смо, а о ТВОЮЮ слави,
Правржени, вѣрни до послѣдѣхъ капи! —

Корнелие Поповиѣхъ,
Пр. Учитель у послено-трговач-
комъ учиванити.

II.

Кадъ пролѣтна сунца зраци рани
Съ руйномъ зоромъ низакъ станъ ми круже,
И славуи глазе умильный друже
Съ пухомъ вѣтра на зеленой грани:

Тайна тежи наплави на ме,
И са своѣхъ ме силно гони моѣ,
Травномъ стагомъ да се дигнемъ поѣи
Милоцвѣтне у лугове саме.

Аа! отачбу кадъ блескъ ми озри,
Съ неба славе кадъ, к'о данастъ, драге
Трубитъ глазе за родъ чужѣхъ храбрый:

О на крили узледемъ чаровни
Вѣчногъ рай у красне благе! —
Лѣта, КНЯЖЕ, ахъ живо славы!!

Милошъ Поповиѣхъ,
Учредникъ Правительствомъ
Новина.

III.

Землю сребна, землю мила,
Теби новий світу в'язь,
Сади по твоїх мирин гора
Разлеже се пісне свѣ:
Духъ закона гдѣно бдіе,
Ту свобода сребу ліе.

Тебе Ёрѣа гласъ громовий
Изъ мртвога дже сна,
Пробуѣну АЛЕКСАНДЕРЪ
Одржати буди зна,
И што Отаць ослободи,
СЫНЪ то вѣшто къ цѣли води.

НѢГА бистрий умъ Аврама
Подпонаже данъ и ноѣ,
И што смисли АЛЕКСАНДЕРЪ
Вучиѣва ствара моѣ:
Тавро тройство и Богъ храни,
А народъ їй одъ зла брани.

(Пѣвало едно друство родолюбивы Срба.)

НЕШТО О НАРОДУ АРМЕНСКОМЪ. одъ Матіе Бана.

Путovanja, коя су се у преѣшани времена
али изъ саме любопытности, или изъ желъ къ
забави, или изъ суеѣ понавѣнше предузимала,
постала су сада изворъ велики полза књижев-
ному свѣту; сада веѣ готово путую само у-
чени люди: они купе по свѣту све, што може
быти користо людма; свѣдавальмъ и невозна-
тимъ народима забавляю се; повѣсть, вѣроиз-
повѣданъ и књижевность нѣкову изтражую; у-
лазе їмъ у куѣ; худъ и обичаѣ, способности
и забаве одкриваю; тако да нѣ веѣ народа,
нѣ пука, ма наймачѣй и найнезнатнѣи быо, коя
нѣ подобро познать у нашої Европи. Лако е
свакому процѣнити дѣйства тѣ књижевны тру-
да; ерѣ осияѣ што се тичъ кругъ людскога зна-
ня развируѣ, и прошируѣ се друмины тргова-
но, нови простори индустри, на што е найпред-
нѣе, свѣза общте и узаймне любви меѣу люд-
скимъ поколѣніями скопчана се. Мало вратки
примѣчана о арменскомъ народѣ, коя самъ у
времѣ мога у Турской бавляни на артїю метнуо,
саобщтавамъ, судеѣи да нама Славянина, нама
учасливѣиша меѣу источне народе, потребно е и
полезно източне народе из-ближе познати, а
особито оне, коя су намъ сусѣдни, или у нашимъ
државана живе, и чѣй языкъ показуе какву слич-
ность са нашимъ.

Тавїи арменскїи народъ; оваї е еданъ одъ
найдревнѣи, и важни у преѣшаной Азіа. Нѣго-

ви домородни писатели произведе га изъ ко-
лѣна семетическихъ породица, чинѣни Арама, пе-
того сына Семова, нѣговымъ првородительмъ.
Али, премъ да бѣва очевидне сличности меѣу
овымъ именомъ Арама и именомъ, коимъ се ре-
чѣный народъ називлѣ, нѣки писатели суде,
да оваї неможе никако быти арамекога поре-
кѣа, збогъ разликѣ, коя се налази меѣу язы-
комъ, нарави, и обичаина семетическихъ племена
и нѣговима. Ти писатели прилажу, да їи е Ха-
итъ, коя првїи изводи Армене на историческо
полѣ, и чїи ратони са Беломъ, асирскимъ кра-
лѣмъ, дуго изписани читаю се, изтраѣо изъ
садашнѣ Арменске землѣ, или подложіо нѣме
присоедце, на се са своимъ людомъ насе-
ліо. Коя е одъ две стране при истини? Кодъ
свїю страну писателя, коя говоре о армен-
скомъ пореклу и языку, така е смутна, така
непогодба, да изъ нѣя неможе се о тому ништа
ясно развидити: и ни мало несумняѣмъ о нѣко-
вомъ заблуженїи, и држеѣи се старѣ исторїи
доказатѣу, колико се исторически то доказати
даѣ, да су они суваѣше нагло и на лако рѣшили
оваї важный народословный задатокъ, проти-
ва нѣиша домородны арменски историографы.
Нитко несумня, да су Сири арамекогъ колѣ-
на. Веѣа и боля часть писателя доказуѣ, да
е языкъ сирїачкїй быо отаць свїю источны е-
зыка, будуѣи да се е употребляѣо у Месопот-
амїи, у Калдеи, и у Асїи, гдѣ се е людскїи
народъ по обитеѣмъ потоку населіо. Постава-
люѣи ове две вѣроятности, прилажемъ къ нѣма
оно, што Страбоѣнъ о арменскомъ народѣ гово-
ри; оваї писатель е налази такую сличность ме-
ѣу старимъ языками Армена и Сири, да мысл

да она друго вису него две гране едного истога народа. Бошаръ збогъ сличности языка и обичаја, кою е јошѣ у његово доба нашао међу ова два народа, држи Страбоново мишље за највѣројатније. Ано су дакле Сири арамчeskогъ кољѣна, а Армени сиріачкогъ, ако е языкъ првиј о-тацъ осталима бую, а братъ арменскому, зашто се одмеће као неистинно мишље арменскихъ списатеља, кои стављу свој народъ на број семетически, или, као што се обичније говори, арамчески племена? Ова точка јошѣ јасније на видјело излази, кадъ се узму на судъ закеванѣ Армена о древности њиногъ языка: као што Копти, Чинези, Грци, Целти, Тевтони, и остала, Армени су такођеръ прогласили свој языкъ као првиј одъ свіу на свѣту, подуширући свое разлоге тимъ, што е иза потопа корабља Ноева остала на суву врхъ њинове планине Арарата, и што се Ное најпре на њинову земљу изкрцао, и у њој за неко време задржао се; сѣ тога право е мислити, говоре они, да се и Ноевъ языкъ међу нама сачувао. Ово закеванѣ (pretention) Армена о првенству њиногъ языка слаже се сасвимъ са првенствомъ, кое мудраци дају сиріачкомъ, и служи к потврђењу мишља Страбонова, да су она два языка изъ едного истога произишли, и сљедователно да и арменскій народъ спада на арамческа племена, као што и сиріачкиј.

Поглавито языкъ осѣћа политичне револуције народа, и њинова уметачања на себи носи; а будући се међу Армене населили и други народи, то естѣ Фриѣијана, Грци и Персијанци, као што ваѣ речениј Страбонъ и Птоломеј свѣдоче, треба мислити, да се при тимъ случајима и њиновъ првиј языкъ поквирио и преначио. Сада се налази у црквенимъ књигама и инаѣ књижевнимъ дѣлама овога народа; садржи у себи много рѣчиј славјанскога извора, житаѣ е, силно-изразивѣ, и обогатѣвѣ именима своју развиј уметности и наука; кое истинѣ, приставају на кѣ замѣрѣнѣ остатцима књижѣности и издѣрства њиногъ, објављуе ваѣ, да е знаменито было прѣлазиѣ арменско изображенѣ. Голеу у крилу народне независности, оно е изгинуло заедно съ њомъ, на штету не малу свега књижевна свѣта, будући да се у утаиниоу робству изгубила већа часть њинове исторически рукописи, по коима единствено мы смо сада могли знати толѣко догађаѣ старе Азіе, падше тако у пучину забораности.

(Продужѣнѣ сљедує.)

ПРИЛОГЪ ЗА ИСТОРИЈУ СРБІЕ.

Благородниј Г. Кнеже Милосаве Црнопр.

Здравствуйте!

Јављамъ ваѣ, како ваѣ шалѣмо писмо и диплому, потврђено са печатомъ нашимъ и Соѣтскимъ, кою изаводите примити и по истой владитисе. Мы смо у договору са старешинама и са Соѣтомъ за нуждоу нашу, да се никакво одржаѣ не можемо, ако што сада не порежемо; тако порезасмо на сву ваѣу Церковечку 4000. гроша, и то да имате овај порезъ покушати одъ старосѣдиоца, а одъ оны бежана, кои су одъ преко Тимока прешли, да одъ ња ништа не узимате, тако и за мезуланѣ имате трошакъ коѣ и плата мезуланѣма, у то исто можете порезати, да се у едно пореже. Тако како ово мое писмо примите, и разумете, одъ истога часа састанитисе са Петромъ Дродомъ, призовите кметове одъ Наѣ и све свѣштите сваки одъ свое кнежине, колико ће глава издѣли, и по главама и за мезуланѣ порежите и порезѣ, и то што скоріе наивыше до 20. дана да донесите сваки одъ свое кнежине у Соѣтъ и то ћете јавити, да купуемо рану кое коњма и войски њиној.

Да тобиѣ и тобошарѣ наредите, а како време лепо буде а вы ѣ пошљате на науку у Београдъ, и тај новыј порезъ како скушате едѣнаѣ у Соѣтъ пошљате. Остаѣмъ васъ поздрављајући.

У Београду 16. Јануара 1811.

Верховниј Вождѣ
Народа Србскога,
Георгиј Петровиѣ,

ДѢЯТЕЛЬНОСТЬ.

Човекъ е за радно рођенъ, о тоѣ свѣдоѣ многе разне тѣлесне и душевне силе, кое е оѣ одъ многоиманности Творца добыо, и разливѣ потреби, кое су му урођене, и кое се безъ радиѣ не могу задовольствѣ. Радѣ тѣло и душу у здрављу обдржава, крѣпи и подиже тѣлесне и душевне силе, сохранныа одъ сиромаштва и срамоте, доноси благословъ и имуществу у кућу. Тѣо се за радиѣ на радно обичаѣ, тај радо и ради, радѣ му е потребомъ постаѣ.

Фридрихъ II., краљ прускиј, провео е дѣтеланѣ животъ, често е радѣ до мрде ноѣ.

Само е смртъ иговој дѣятелности край положила. Овај данъ, кадъ ће умрети, проговори: „Ово ми е првиј данъ мога живота, у комъ самъ а моѣ послове пренебрегао.“

Д. Мирамовићъ.

ОБЗИРЪ НА ПРОШЛОСТЬ.

19. Септ. 1711. год. последниъ деспоту србскомъ Ђорђу Бранковићу угаси се свѣћа живота земнога. — После пропасти србскога царства на Косову, Србѣмъ су подъ царевима турскимъ управљали деспоти. Они су съ почетка имали приличну владу, и баръ су редъ придржавали, и тако изгледъ њиъ државице Србиѣ давали. Но кадъ 1459. год. Турци подъ Маометомъ ударе опетъ на Србию (и 200,000 душа у робство одведу); и оно мало јошъ реда нестане. О Србиѣ и деспотовини нис се садъ ни мислити могло. Сваки е старешина гледао само како ће гладъ своју одъ аулума и бесница сачувати; тако многе премноге породице (и сами Деспоти), немогући подносити насиљя прелазнице у туђе земљѣ, и туђимъ царевима свакојакѣ услуге чинише, да небы само у сужањству животъ оплакивати, или подъ итаганомъ душу изпустити морали. Народъ србскій, макаръ што е садъ тако расутиъ био, и подъ различне господаре подпао, опетъ е очи своє и мисли на деспоте (ма гди они были) упирао, и око њи е скупљао. А деспоти они само су голау титулу деспотеку носили, ни земљѣ ни народа подъ собомъ немајући, осимъ оне службе и чина, што бы добивали одъ царева и господара, којима бы подъ заштиту прибегли. Тако е и споменутый деспотъ био најпре у служби кодъ ердельскога веза Милана Анаѣѣ, а после кодъ влашкога войводе Шербана. Кадъ се е године 1663. као посланикъ ердельскій кодъ Порте бавио, чуе за њѣга патријархъ ербскій Максимъ I., да е одъ старе лозе деспота Бранковића, прогласи га деспотомъ србскимъ, и у Бденима благословъ му по обичаю даде. То исто учини и патријархъ Арсеније Чарновић у Будиму; а 1688 и Исаръ иѣмачиъ Леополдъ I. за деспота га призна, и јошъ пре (1683) барономъ, а доцнѣ

(1688) и грофомъ учини. Разговарао се често Бранковићъ и договарао съ иѣмачкимъ дворомъ, како бы Србию избави и присвоио. Онъ е кадъ тимъ врло ревностно радио, и отоме се и патријархомъ Чарновићемъ договарао.

(Ковацъ сѣдну.)

С И Т Н И Ц Е.

Съ великимъ талантомъ бива, као и са знањемъ одъ артѣ; колико годъ више лета, толико се више дѣла купе, да га доле довуку.

У соби, гди Сафиръ спава, на едној таблици написано е: „Свакојакѣ е само онај човекъ срећанъ, кои спава; онъ рче, небои се полициѣ, и сана безъ цензуре.“

ЗАГОНЕТКА.

Я самъ така, што народе дѣлимъ,
Ал' и така, што у слоги држимъ. —
Збогъ мене су праотци страдали,
А збогъ мене и славу добили.
Философи на ме многи вичу,
Но ка' крес текъ у вѣтаръ кричу.
У рай божій ти се непринимаю,
А кодъ людѣй слабо почитую.
Иначъ равно четири писмена,
Къ томъ два слога а женскогъ имена.
Народъ значимъ безъ првогъ писмена,
Христѣанскогъ рода и племена. —
Кадъ онымъ писмо добро додашъ,
Съ места зграду оправляти морашъ;
А кадъ тѣмъ сбринешъ писмо крайно,
Па прочитайшъ исту речъ обратю,
Онда свакомъ одъ потребе я самъ,
Да погађа и да дозна шта самъ;
Па по мени да с' у спачемъ влада,
Ако радъ е да никадъ нестрада. —

Г. З.

ИЗЪ У чланку „Дуси живота“ потрѣшно стои: „удалѣна одъ творца чинила му се срећа немогућна.“ него овако: „удалѣномъ њму одъ творца чинила се срећа немогућна.“

тодобытому пролазку крозь Азію одцїи одъ войске єдиного одъ свои войвода, і протива нїи пошлѣ та; Римляни оправе тамо свое мѣо- нике, і така є была слабость Армена, да є Лу- кулъ са малымъ брѣмѣмъ войника побѣдоу неиз- брѣиу войску, кою воіаше нїювъ краљ Ти- гранъ. Іза Римляна, наслѣдници римского мо- гущества, Бизанчани побѣдо ії выше путїи; да Араби, на Монгодици, па Хорїяни, і друга Ма- омедаиски народи, кои вѣскоше у Чалїчїи, найзадиѣмъ склоняшту нїювна краљва, триде- сѣте тїсѣа Армена, а десѣте тїсѣа вѣведо- ше у робство. Нїювъ последний краљ Ле- онъ побѣгше у Паризъ, гдѣ і умре, а нїгова краљвина остане Османліана і Персїанцима, коя є раздѣлише мѣжу собомъ. По паденїю свое домовине овай народъ нїе никада помы- слѣо, да є подигне, і стару свою свободу по- новїи: скупїо се є подло подъ наметнутый му ярма- чихо у руке своєї худой судбинї предає се є, нїе сабѣл трїюю, єдиный робъ, кои се іощи никада нїе побунїю. — Све до назадъ 18 годи- на они слѣхѣу слышати два горепоменута го- споудара; надъ у то доба кї двонци і третїи придружи се, то є было рускій царь. Год. 1827. нїговъ войвода Бенкендорфъ продїраше крозь Хорїюанске планине у Арменїю, і теранїи из- предъ себе Абасъ-Мирцу преотїмаше Ериванъ. У оному рату Турска є изгубила єдну часть свои Арменїи русага; али губитая Персїя био є много вѣшї; ерь осимъ свои нїны прїтажанїа на оной странї Араса, рускій царь узасє і є сву равнїцу Моганьску, коя се старе краємъ Каспїй- ского моря све до Анкеруна. Тимъ Персїя из- губила є свое господоваѣ надъ онымъ моремъ; і євѣрний оро пружїо є своя краля надъ своимъ ономъ часу Арменїе, код стои мѣжу рїкама А- кураталъ і Арасемъ. — Одна по своему освоєноу Русїя є добыла великій упляви і надъ читавымъ

народомъ Арменскимъ, и то понайвише онымъ истымъ средствомъ, коимъ га е добыла и надъ сими христiанскимъ народима источие Европе, то есть, симвiатомъ истога вѣроизповѣданiя; она себе прогласи по свой Арменiи парчиномъ Христiана Маометанцима подожжены. Получивши да на вѣномъ земляништу остане и преважнiй монастырь, тако названный бчмазинъ, кои е прибывалиште врховногъ поглаваря арменске цркви, запыта одъ турского и персiйскогъ правительства, да буде слободно свакому Арменину прећи, кадь бы хтѣло, на руску землю, и у вѣой се населити. И то буде дозволено, те одма год. 1828, на гласъ Лазарева, бана арменске крви, и управителя тога преселѣня, вѣди се доћи са стране персiйске 40.000 Армена, а близу 80.000 изъ турски предѣла. Ова различность броя дае се ласно протолковати. У Персiи Арменима са политиче стране болѣ е неголи у Турской; ерѣ тамо они могу не само у званiя правительствена уѣи, него iошть и на управлѣнъ читавы државы быти подигнути; а то по началама турского вѣроизповѣданiя нiе допуштено Христiанима. Речено дакле множество прешавши къ Русима, насели се понайвише близу границы хорѣйскiи, гди прими земела за радиѣ, и неча преумѣства. У Гумру, кои градъ год. 1837. бы прозванъ одъ Николая Александрополюсь, саграбѣна е една велика твердия, кои назначуе границу на оной страни межу христiанствомъ и маометанствомъ. —

У стара времена Армени кланяли су се истымъ киповима, коима и Меди, како намъ свѣдочи Страбонъ. Св. Вартоломей донесе iймъ е првiй благословiе, а после нѣга, петнаесте године по смрти Исуса Христа, добе и Св. Тадей: али чекало е едногъ арменскогъ земляка, да утверди у своiой отачби христiанство. Св. Гругуръ, названъ одъ свои Провсвѣтителъ, исто е Арменима, што е нама Св. Сава. Iошть у доба, кадь е нѣговъ отаць убио свога краля Анага-а, онъ бы сачуванъ одъ свое дойкинѣ, препенешъ у Цезареу, и у ондашнѣмъ тада гласовитомъ училишту одхранѣнъ у грчкимъ книгана и у Христовой вѣри. Човекъ высоке памяти, и небожалнвогъ срца, одлучи сасвiтъи уиштити у своiой домовини срамотно почитованъ кипова, и предвидѣнъ, да бы найходнiи тому начинъ былъ, почети свое предпрiятiе са обрабѣнѣмъ народнога поглаваря, пребе у Ереэль, садашнiй Ерицганъ, гдѣ е онда былъ краљевскiй дворъ, и принаже се Тирядату, насажднику убиенаго Козроа. Праведный сынъ у-

бице бы плабѣнъ тамницомъ и дуготрапiиъ грозизотнѣмъ мукама, кое онъ поднесе чудовитомъ крѣпосчу духа. Али краљ болестанъ препоручи се молбама стаднаго мученика, и озадривши, нѣгову вѣру заглѣ. Онъ после учини такую покору, да одъ свирѣпнаго мучителя постане светаць. Гругуръ, како вѣди добро утверду свою цркву, склони се у пустыню на плавину Себухе (Таранагъ), гдѣ прибываюи у одной пещери, кои е iошть и сада мѣсто высокогъ почитанiя свiмъ Арменима, после много година неосквернiиъ живота издана. Тѣло нѣгово буде саранио у цркви Вортанской: сада се налази у монастыру ечмазинскомъ, и единственно те нѣгове кости даю црковно првенство ечмазинскому поглавици.

Црква арменске достойна е общте позоврливости, будучи да е была една одъ найсвiйнiи и поглавити азiатическiи црквiй. Она е остала садружена са Римомъ све до доба Калкедонского сабора, кои се е случiо год. 451. Одъ онда различна мнѣния о вѣри почну раздваяти свештенство, али стѣгъ раскола лавно се развiо истомъ год. 520, кадь великiй поглавица Нерсесъ Ашетаганскiй сакули све свештенике у Товину, и ту на таний изнѣтъ излажуиъ заключенiя реченога сабора, изясни се, да онъ неће да iй признае. Свештенство одна на двоа раздѣли се: Нерсесъ са вѣлнмъ бромъ призна единованiе у Исусу Христу, оставляюи му узъ то нѣгово божество; а друга часть остане при староме вѣрованю. Седмого вѣна опетъ дотогди се еднѣи общиыи повратакъ къ единству вѣре, кадь византийскiй царь Ераклей, вражаюи се као добытникъ изъ Персiе, саведини савъ народъ у крыло старе цркве. Истомъ е было прошло едно столѣтiе, и Иованъ Оснѣйскiй своимъ богословнмъ писмама разколъ и немирь разпали. У време крстоносны поеваня краљ Леонъ, столуиый у Чиличiи, куда су крстоносне чете пролазили, божи се да ондашнiй свеомогущио папа, кои, упалаюи сву Европу фанатизмомъ, могли су управити противя своiо иновѣрника европейске оружiя, небы се и на нѣга окренуло, приступи къ Целестину III. Тому примѣру слѣдовали су само неков поглавице, межу коима было е и гласовитый Нерсесъ Лампронскiй: али дробный народъ, кои нѣ быччанъ мнѣны свои мнѣния, а особито религиозна, за некадаъ узоркъ и при никаквой погибѣли, остае е у разколу, у комъ се и данъ данашъ налази.

(Продумение слѣдуе.)

ОБЗИРЪ НА ПРОШЛОСТЬ.

(Конацъ.)

У томъ дигну Немци рать на Турску, и Ђорђе е съ приличною войскою чувао граниче ердемские. Кады Баденскій, врховный вођа нематче войске 1689. год. освои Видинъ, онда пише Ђорђу, да му дође, да се разговоре, како ће на Турке ударити. Ђорђе и немислени на какву превару дође се неколико пратиоца Немцима у Кладово (на баштину свою); а они га таки ухватѣ, па најпре у Оршаву. после у Сибилъ подъ затворъ оправе; одтуда преместе га у Бечъ, а најпосле чакъ у Егеръ, градъ еданъ у Ческой. Тако деспотъ допадне аѣса ни кривъ ни дужанъ*). Срби, кои су таки 1690 год. на позиванъ Леополда I. прешли у Аустрију, стану одма молити и искати да ѣмъ деспота пусте, да ѣмъ главу и господара даду, «да бы могли, (као што е обећанъ) бесарено гласило, кады ѣй е у свое землѣ знао) подъ правительствомъ собственогъ начальства пребывати.» Но то башъ нѣ се учинити могло. Зашто Немци познавајући Србе, нису ѣмъ смели владу у руке дати, боѣни се да се неосиле, па ће гражити стару свою славу и господарство у Срби, а сами су ради были, да ѣмѣе господарѣ. И то последнѣ наа' те неће быти узрокъ, што су ѣ деспота затворили... Телу кады скинешъ главу, наскоро сви удови клону... Зато е можда и патриархъ Чарноевинъ понавѣише у Бечу седео, и столицу патриаршеску у св. Андрей, а не гдѣгоу у средини свога народа, имао... То намъ све мора у очи да падне, кады се на ове данѣ обазремо; ерѣ деспотова судба бы судба цѣлого народа ербекогъ; а те сеѣаюши се, мора намъ суза изъ очю полетити; ерѣ да онда ние тако было, можда небы Срби, у Срби заоставши, даѣа, а у несарю прешаши унѣ, и отуда произтехъ патѣи и страданѣи ни познали. — Суетне су све быле модѣ Србѣа поради деспота. Онъ ѣмъ остане у Немачкой у сужаньству, кое е одъ Турчина сеѣбно избегнуо. — Тако дакле 22. годинѣ у затвору тавновашъ, највѣшу сиротиню и сваку неволю трпѣиши, гореченога дана, т. е. 19. Септ. у 66. години нестрѣннѣ живота свогъ умре у Егру. После 37. година Обрштаръ Петроварадинске регемѣнте Атанасіе Рашковинъ изпроси

кости Деснотове, пренесе ѣй у Сремъ ум. Крушѣдолъ, и ту сарани. Ђорђе Бранковинъ списао е исторію ербекога народа, кою на жалость јошъ се ни еданъ родолюбѣцъ ербекинъ не нашао, да на светъ изда, већ јошъ у рукопису у библиотѣки Карловачкой (може быти мольцима на рану?) лежи. —

ђ. I. П. Б.

УМѢРЕННОСТЬ.

Човекъ неживи да еде и пѣе, него треба да еде и пѣе, само да свой животъ и снагу обдржи, и докле е Божіа воля, да може на овомъ свѣту полезанъ быти. Ово е пакъ гдѣкои человекъ заборавіо, и онимъ средствама, коѣ бы на добро употребіо, тражи срећу у наслаженіи ела и пиѣа. Римскій несаръ Вителіе быо е таковий прождрѣивѣцъ, да е за шесть людѣи могао ести, и сваки е данъ по три по чѣтыри пута ручакъ давао, и за чѣтыри е мѣсеца 4,200.000 таѣира, по садашнѣмъ течѣю новца, потрошіо. Александръ, краль Маѣдонскій, тако се здраву у пиѣу заборавіо, да е свогъ наѣмѣлѣгъ и наѣвѣрнѣгъ министра у ѣланьству на части пробо. Неумѣренность безчести човѣка, подлаже га подъ класу животниъ, затуплява га, узнемиравѣа му здравѣ и одбѣрѣ стѣнѣ. Света е дужность човѣка, да умѣрено еде и пѣе. Умѣренность духъ трезвенъ и тѣло у здравѣю обдржава.

Нѣмачкій царъ Карлъ Великий највѣшу е умѣренность у елу и пиѣу наблюдавао. Више одъ петъ ела нѣ на својой трѣпѣи имао, а да бы свагда трезвенъ быо, нѣ нѣгда више одъ три чашѣ вина пѣо.

Исакъ Невтонъ више е седѣица по сваки данъ само ѣколко залогѣа поѣо, да небы, занимаюши се о науки, еломъ се узнемиріо.

Д. Аврамовинъ.

НАРОДНА ПѢСМА.

БОЙ СРБА СА ТУРЦИМА НА НОВОМЪ-ПАЗАРУ И ДЕЛИГРАДУ.

(Сѣбѣириѣ Тодоръ Влашъ.)

Подѣже се еданъ прамѣнь магле
Одъ онога Ибра воде брѣе,

*) „Nihil mali fecit“ (ништа зло учинѣо нѣ) одговорѣо е аустријскій дворъ рускоѣ посланнику, кады е за деспота пытао.

Па допаде до Рашке студене,
 А одь Рашке Петровачной кривки,
 До Младена, чуднога войводе,
 Да онъ иде кодь Ибра у логоръ,
 Кодь Плякића, зета Карађорђа,
 Са топовма и са кумбарамъ,
 Да онъ дува Нонога-Пазара,
 У комъ су се Турци затворили,
 Одъ страхоте Плякићъ Антонія,
 Кой небіе топомъ и кумбаромъ,
 Већъ десницомъ и сабљомъ юначкомъ,
 На поляни на видіку свету,
 А не криномъ курваньски изъ града.
 Ово буде изъ града кадъ чуо:
 Закукаше кано кукавице,
 На бедеме градске ископиче,
 Кукљоћи Србе су молиле,
 А највише Младена войводу,
 Кои беше већъ кодь града дошо,
 И око нѣгъ* све у пламень диго:
 „Ой Младене Біограђанине!
 Заустави те мало топове,
 И непади више око града
 Наше маале, куће и зградине,
 Докле дуне ветаръ са планине,
 Са планине велике Рогожићъ,
 Да растера магле одь Пазара,
 Одъ сиднога праа и олова,
 Да видимо съ онога бедема,
 Шта изгоре, а шта љ' намъ остаде;
 На часть теби до двадесетъ ова,
 Днестъ она жутіе дуката.“
 Ал' на ово Младенъ одговара:
 „Ой Бога вамъ младе кадунице!
 Предайте се, гинути немойте;
 Брѣ ако се предати нећете:
 Ни на вама глава остат' неће.
 У нашега Господара Ђорђа,
 У нѣгъ има тридесетъ войвода,
 Седамдесетъ велики кнезова,
 Петъ стотина танки баряктара,
 Шестъ стотина дуги булюбаша,
 Ђдно съ другимъ сто иллада войске.
 Сву бы войску моабомъ умоліо,
 Да вамъ се то учини по вољи,
 Ал' немогу зета Карађорђа,
 По имену Плякића Стојне:
 Войске води дванаестъ иллада;
 Онъ неуче тона ни кумбаре,

Само носи пушке абердара,
 Аберъ давъ, далеко се чуе;
 Пушка пуца, войска му се купи.“
 Ал' говоре младе кадунице:
 „Ой Младене Біограђанине!
 Како ћемо мы се вамъ предати,
 Кадъ имате два млада бѣбара,
 По имену Диша кузонија,
 И са њима Коста калайџија:
 Што убише шесть крпаџија,
 У Годіа у квети Праниа;*)
 Зато с' љдие предат' неможемо,
 И збогъ оногъ бѣте олъ Мораве;**)
 Што упрячиа татарова ата,
 Па га цени илладу дуката;
 Е да Богъ да вуци га изели!“
 То дочуо Плякићу Стојне,
 Па дозвизъ Младена войводу,
 И овако нѣму говораше:
 „Ой Младене великий войводу!
 Мани се већъ врага и Пазара,
 Доста смо му починили јада;
 Но айдемо сада на Делиградъ,
 И онамо мейданъ да делимо;
 Брѣ у нѣга Серезліа дође,
 А Гушанацъ на Београдъ прође;
 Крећи войску, айде што брѣ можешъ.“
 После тога Плякићу Стојне,
 Посла писмо Вельку у Неготинъ,
 И у нѣму овако му пише:
 „Чуй ме Велько, дивный воеводу!
 Айде съ войскомъ брао на Делиградъ,
 У нѣга в Серезліа дошо,
 Тамо съ њима мейданъ да делишъ.“
 Кадъ то зачу Велько одь Краине:
 Брао свою войску силну скупи,
 Те съ нѣомъ оде одма на Делиградъ.
 Давъ коме стати, те гледати,
 Када дође Велько на Делиградъ,
 Кадъ потера Турке на булюке,
 Као курякъ овце по планишту.
 Зачуди се мало и велико,
 Шта учини Велько одь Краине.
 Упутіо Турке до Станбола.

*) Нека вѣста око Пазара.

**) Изъ села Обрѣна.

№ 41.

Београдъ 13. Октября

1845.

Ц А Р И Г Р А Д Ъ.

Ова варошъ иже Цариграда,
Носи, коюмъ царъ Османъ влада,
Ту два мора подпорожъ се блаже
Бѣло, Црно иже нѣкъ се каже.
Садъ подигне стагъ повосить цѣю
Ка'но лабудъ вратъ свой свѣтобю,
Садъ с' опетъ мора ескрисъ пѣна,
Коемъ нѣмъ сѣди до колѣна.
У приази луноличне лѣпе
Чиретымъ пасомъ зандови е крѣпе. —
Чуда, да се са брега высине
Седанъ кула вѣдо одъ мивине,
У нѣмъ сунце господара паку,
Ситне звѣзде тамъ чуваю стражу;
На небо се зиди насляню,
А бедни едѣ с' видѣтъ даю;
Успиню се кровни одъ кула;
Ка'но бѣла ядра вѣдо с' трула.
Запета е ова варошъ славна,
Преко свѣю узвишена, главна,
Гдѣ а' е мѣсто што толико вѣди,
Гдѣ с' юмъ злато во прашина гледи? —
Умилъво срдце се весели,
Те варошъ зраконъ дѣтъ жели,
Кояво е приближните вѣре,
Гдѣ научникъ труда паоде бере.
У токъ разо душа живѣтъ рада,
Нитъ на небо жели юмъ када,
Таквогъ мѣста ни е овогъ свѣта,
Гдѣ се вѣрость у вѣнацъ саплета.
Чинъ Муажедъ ка'но сляванъ Дара (Darius)
Гледи варошъ, коюмъ нема пара,
Учинъ се одсадъ легломъ зная,
Таво тѣс досадъ одъ постана.
У нѣмъ живи сво сама мудрица,
Мила паравъ е среѣна звѣдница,
Немошно юмъ славу подизати,

Нитъ брой хвале икада низати,
Брѣ ни една варошъ неѣа нѣ,
Омѣлена нити богатѣ,
Нитъ е дѣшнѣгъ трговинѣ цѣта,
Да обѣнешъ све краинѣ свѣта,
До сфера юмъ зиди с' узвишю,
Да се люди и анѣли чую;
А два мора по руку пружила,
Те е, брате, лѣно обвужила:
Стегнула ю оне воде слане
Бднимъ пасомъ а одъ три стране;
Тѣвъ одъ едне сува земля стѣже,
Гдѣ с' троструко зидъ и кула дѣже. —
То е варошъ прославѣна стара,
Нѣмъ завиди Самаркандъ, Букара,
Тко Сирию, Кавръ, Индѣ обѣ
Одъ тогъ мѣста овъ дѣшнѣгъ неѣа!*)

Райковичъ.

НЕШТО О НАРОДУ АРМЕНСКОМЪ.

одъ Матѣ Бана.

(Продуженіе.)

Неизмѣрно полезна и благонаравна была су
дѣйства христіанства надъ свѣтомъ, али подъ
политичнымъ видомъ ако е оно дало повода ед-
ному великому добру, дало га е и единому вели-
кому злу. Добро е разилобѣтъ просвѣщенія и
народне книжевности, по христіанству найпре
побужене. Навѣстители благословія, да бы ий ра-
зумѣли сви народи, новина су приповѣдали вѣру,
морали су иймъ преводити у нѣновъ властитый
языкъ кривена писма: томъ приликомъ сви нови

*) Ококо е еданъ славянъ турскій писникъ Иаберъ (имѣтъ
Юзакъ) лѣноту Стамбола (Цариграда), свое отачище, о-
пѣвао.

народи, дошавши са сѣвера, почели су изображати све то бољъ свое езике, и служити се съ ними у свима книжевенимъ отношеніямъ; а надъ тѣмъ ученѣ латинскогѣ и грчкогѣ езика, онда необходимо нужного свѣтъ свѣщенника, отворало їмъ е полъ старе класическе литературы, и силно умове на нове производе. Тако се са книжевношћу подизало изображенѣ, нове после столѣтне радиѣ сада е већъ ступило на толи высокій степень, тако у езикѣ сачувала су се непрецѣпна сѣмена народности, кои сада толи силно пронычу. Али некимъ злосрећнымъ случаемъ ова вѣра, коя е са езикомъ народности сачувала, постала е орудіе, кое ослаблява силу тѣ исты народностей, разставляючи ѣдиному единствѣ црковнымъ разколімъ. То зло допрело е до страшного степена у Армении: ту црквене разпоре такомо су омразами горѣле, да разколіици, да бы сасвимъ погубили свою иновѣрну браћу, увѣрили Персіанце, кои онда често воѣваху рать са Грцима, да Армении старогѣ изповѣданія, сѣлѣди исту цркву, кою и Грци, лако бы могли и своя орудія са ѣиовымъ сдружити; и зато да їй треба сасвимъ унищити, и тѣмъ освободити се одъ оногѣ погубнаго и невѣрнаго сусѣда. И то е единственный узрокъ бо дуги и страховиты догадан, кои су арменску землю опустошили. Црковна омраза Армения више їй е отуѣла и меѣусобно одалечила, него да бы была половина свѣта меѣу ѣи ставѣна; више е крви пролила, него бы было найлюбіи непріятель; ова омраза на ковацѣ више е него ишта друго ѣиово взаимно робство извела. На ѣи у истомъ робствѣ она не исчезла; она и онде взаимнымъ сузама, взаимнымъ жалостима радуе се, а то што е и ѣишѣ уваженіе, стара се да се взаимне патѣ све то више отепчаю. Страшный о тому примѣръ видіо се за наше доба у самомъ Цариграду. Они исти, кои су подигли Персіанце противѣ свое браће, покушали су, да бы противѣ истѣ и гнѣвъ Османли разпалили. И на то не їи само фанатизамъ нагно, но и подло користолюбіе. Немогући они трипти да Армении, сѣлѣдователи другѣ цркве, умножаваю своя богатства, ураде, да буду скинути са ѣиовогѣ достоинства све оне Паше, кои дрѣху такѣ Армения за свое плѣзникіе: на и тѣмъ незадовольнѣ, што су їмъ узаконили превелике штеѣ, а многымъ и губитакъ читавогѣ имана, нешто новцемъ, а нешто лажнымъ тужбама тако напуе главу турскимъ великашима, и самому цару Махмуду, да онъ, мыслѣни да су му они невѣрни, изда на-

редбу, да сви Армения старогѣ изповѣданія: люди, жѣнѣ и дѣца, оставе до мало дана Цариградъ, и упуте се къ Ангори, граду малѣ Азіе. То не то бываше, као отети оному нещасному народу свакій начинъ шивѣли, и силомъ га на коначно сиромаштво дотерати: ерѣ онъ е морао у то кратко време продати по никакѣ цѣну сва свои непогрѣтна добра, оставити неспрѣшенѣ свои трговачке послове, изгубити већу часть новаца тамо и аю расѣяны, надъ свимъ тѣмъ по ѣи у мѣста непозната, безъ трговани, безъ добытка. Видило се е тадѣ у Цариграду жалостно и гнусно позоріе, гдѣ Армения ползе се неспрѣхомъ. Армения и купуе одъ нѣга за никакѣ цѣну найскупѣи ствари; гдѣ му одрче примѣный у заамъ новацъ; гдѣ тражи по иностраннимъ куѣма изговѣногѣ брата, и измачи га изъ поѣтайны силоничита, у кома се жалостникъ бмо скаріо, и предае га у руке власти; видило се е тежки жѣна помѣнати дѣцу по путованиа, а люди умирати одъ гладїи и одъ жалости! То се све видило у Цариграду у деветнаестомъ вѣку! И да не посредствовало французскїи посланникъ, кои е извѣстіо Султана о правомъ станіи ствари, узео прогонѣе подъ свою обрану, бы се неспрѣа речене части народа извирнула была. То е было свирѣпый плодъ фанатизма; то бе быти вѣчна ляга арменскому имени, а и людской нраву.

Изъ почетна Армения су се служили грчкимъ и сирїйскимъ езикомъ у книжевенимъ и црквенимъ пословима. Само негѣга столѣтїи Св. Мерсѣбъ помоћу нѣговогѣ друга Руѣила сложио е арменскїи букваръ, кои и сада народъ употреблява. У овому истому столѣтїи живили су Моизъ Коренскїи, и Елизей, ова два гласовита поглаваря арменске книженности, люди великого зная, кои су чистымъ и красивымъ езикомъ народну исторію изписали. Дѣло првогѣ допрело е до настѣ, и было е печатано год. 1828 у Мелитиана, настояицѣмъ браће Мечитаресе. Одъ Елизеа само намъ е остало описанїе рата, кои су у прво доба христїанства Персіанци в Армения водили меѣу собомъ. У седмомъ вѣку Моизъ Гагандуни сачинио е повѣсть Аголаѣи, старогѣ єдиногѣ народа, кои не арменскимъ езикомъ говоріо: ово дѣло проваѣено е у євмѣтинскому монастыру год. 1838. Одъ истого свѣдѣла остала намъ е и исторія Алабана, стари жители садашнихъ дрѣжавъ Ширвана и Дагестана: овай народъ, премда малѣнь, бмо е у свако време слабоданъ и гласовитѣ. Осмогѣ вѣка горе-

спомениутый Іоанъ Осифскій писавъ в свое таин-
коумне богословие препирке, коимъ е раздвоіе
у ослабіи свой народъ, у време кады, другіе
употребляюћи свое высоко знанїе, мого му е
велике помзе принети. У деветомъ вѣку поа-
нію се е убогатый богословацъ Машдоцъ, кои
е многа дѣла написавъ, и оная жестокий Іоанъ
VI. владика и повѣстникъ, кои е жестоко пред-
дузеѣ Осифскаго окончаю. У десетомъ вѣку иза-
шо е на подѣ Тома Арзерунъ са своіомъ ис-
торіомъ Арзерунске куће, кои е краѣваала надъ
Васбораганомъ и единомъ часу Курдистана. А-
солникъ исторіографъ, и Гргуръ Нарегазн, ве-
ликий богословацъ, и еднѣ одъ найкраснїи
списателя арменски, освѣтили су еданаестый вѣкъ,
а дванаестый Матїа изъ Едесе, кои е описао
догаѣва престолосаца, надъ су ови држали Си-
рию: узъ Матїю засїю е Персесъ изъ Лемпро-
на, знаменитый краснословацъ, кои се е толи
племенити на Ромкїйскомъ сабору показао. У
дванаестомъ столѣтію Гргуръ Вгагеръ сло-
жїю е списавъ арменски мученика; а Гргуръ Ма-
цистро, осямъ многи нїи дѣла, сачинїю е и оно
сїяванъ о старомъ и новомъ завѣту, кое има
тисѣу стихова, а у сама три дана было е зго-
товлїю. Мечитаръ изъ Ани-а, кои е писавъ о
древности Персіе, Георгїе и Арменїе, и Ана-
нїа Кирагасн огласил су се у тринаестомъ вѣ-
ку. Дѣла ови двоїце списателя, кои су држа-
ли да су изгублїна, пре мало времена нашла
су се межу старимъ рукописима монастыра ар-
менски. У ово исто доба, ако се неварамъ,
житїю е и развїканный Вартанъ, еднѣ одъ най-
вѣще исторїа Арменїе. У сїаденемъ вѣку Се-
па, врховный войвода Леона првога, оставїю е
споменикъ свою догаѣва, што су се случала одъ
времена послѣдїга Какага (краси) све до иѣ-
говы дана: полезно дѣло, али не краснымъ язы-
комъ написано. Амїр-ел-Дулатъ изъ Едесе за-
ключїю е у петнаестомъ вѣку кнїжечку славу
свога народа. Онъ е написавъ едно знаменїто
лѣкарско дѣло, у комъ говори о порену лѣ-
пословіа, и разматра науке арабски, калдейски
и грчки лѣкара.

Я овде нїсамъ управо све назначїю; но са-
мо епохе литератуе арменске, и по едного и-
ли по два поглавїа списатели, кои су їй про-
извели. Другъ бы посао био, потанко и обшир-
но критикою описати ову богату литературу,
коя се е са христїанствомъ започела, и крозь
читави петнаестъ столѣтїи сїяно траїла. Гле-
даюћи на овай краткій мой описъ мого бы се

заклучити, да е сва арменска литература еди-
нственно саставла изъ исторически и богословны
производа, наизмаюћи дѣло Амїр-ел-Дулатъ-а;
али признаваюћи, да е горичечимъ произво-
дина позавїише изблїстивало ово кнїже-
ство, неможе се сумнїати, да оно не узїгло и
у нїяимъ наукама, а нарочїто, као што я мыс-
лимъ, у знѣдословію, къ учено кога сви су
стари просвѣштени народи Азіе особїтїю лю-
бави прїиставляи. Списатели Арменски морали
су были радїти таноѣрѣ и на свїмъ филосо-
фическимъ струкама, па и на свїама наукама одъ
нїи народа, а особїто одъ Грка, израїлїемъ,
будући да странне литературе, а грчка особї-
то, нїмаа су были врао добро познате, како се
то видї изъ толїки превода црквины грчки
кнїга, и изъ поарменчены дѣла Олимпїодора,
Калїмана, Андронїа Родїанскогъ, Африканскогъ
Юліа, Флавіа Іозефа, и нїи страны кнїжевни-
ка. Но неможе се чудити, што сви арменски
умни производи нїсу до настъ дошли, надъ по-
мыслимо на многочислене нїяове политичне
препрате, и на пораженїа нїяовы кнїгохрани-
нїта (біблїотека), коя е найпре персїяско
правительство започело, па за нїямъ Алп-Ар-
слонъ, а найпосле Тимуръ-Ленъ окончаю.

(Продуженїе слѣдуе.)

ПРИМѢРЪ СТРЕПНІЯ.

Два господина врло флегматическогъ тем-
перамента сусрѣтну се съ коли, на коима су
сама коцїишїа, на путу у едной врло тесной
улицѣ. Бѣднѣ другомъ не хтѣю съ пута свер-
нути. Найпосле еднѣ одъ нїи оставї уздицу
на страну, извади изъ сандуцїа новїне, те
стане читати. По оная се другїй зато ни мало
не изъ флегме покренуо, него му проговорї:
„Кадъ будете новїне прочїтали, а молимъ да
ми їй дате на прочїтанїе.“

Д. Аврамовїиъ.

СРБСКА НАРОДНА ПЕСМА.

(Изъ найновїиъ времена.)

Полетїше двѣ птице вранѣ,
Изъ Триаве села повосїта,
Са Чумаїа полї широкаго,
Прекое гора и прекое дубрава,
И планине выше Ягодїне.
Двѣ птице ту се сусрѣтише,
Ягодину шееръ поздравїше,

Вѣрномъ друштву абаръ учинише,
Бремѣ писмо предадоше,
Брбо глава Йогданъ беше
И начелинѣ цѣлогъ окружѣ;
Кадъ онъ виде, што му кнѣга важе,
Гди га кнѣга на мейданъ козыва,
Да се брани уставъ и правѣца,
Бремѣ мало небылаше,
Али му се иво немогаше,
Брие гризе, оружѣ положе,
Одроче се чина и званѣя,
Да се прође боя и мейдана.
Одатѣ се птице подигоше,
И Ђурѣн абаръ учинише,
Витка своя крила уздигоше,
Те ю скоро птице прездише,
Параѣну шеру допадаше,
Башѣ до двора главна капетана,
По имену Ђорђевићъ Богдана.
Ал' Богдана дова небылаше,
Кусатога ѿгугу прояхаше;
Изшетаѣ любѣ Богданова,
Изшетаѣ, на ѣй запытаѣ:
„Бога вама, двѣ птице врање,
Одкуда сте одъ кога ли града,
Кудъ идете, кога ли тражите?“
„Госпо наша, любѣ Богданова,
Мы тражимо Богданъ капетана,
Но мы писмо двѣ птице врање,
Већѣ смо, госпо, два брата Србѣна
Изъ Трѣнаве села поносита,
Двѣ слугѣ одъ два господара,
Кои траже сиротиньска права,
По имену Вучићъ и Аврама,
Што ће права даривати нама,
Што су у два изпросили цара,
Александра да учине княза
И Србѣн главна господара,
Кой ће знати народъ управляти,
И Србѣну свакомъ свое дати,
Нечаяни пѣзми и освѣте,
Већѣ све точке, што уставъ имаде.“
Јоште они у рѣчи быяху,
Ал' ето ти Ђорђевићъ Богдана,
Ето, побро, зная капетана,
На ѿгугу, коноу помянуму,
Подъ нѣмъ ѿгугу дурновито скаче,
Землю копа, баца на кодаче,
Покрѣо га црномъ меѣдиномъ,

Зауздао ѿмомъ одъ челина,
Мачузомъ се педа додирути,
Опређе се и тамо и амо,
Бѣлу пѣну преко себе баца
Окоа' пѣга пара се узви;
Капетанъ се по ѿгугу повѣа,
Ко анда по муглу обзѣну.
Хвала Србу овакѣмъ юнаку!
Два га Срба познатъ немогаше,
Бдаѣ другомъ тайво говораше:
„Јо брате! аловита мужа,
Страшио ти се по ѿгугу пружа,
Рекао бы одъ стары юнака
А именомъ Странићу Бана,
Но е турскогъ рува и оружѣ,
Бѣо салунъ надъ очѣ ставѣа,
Камедѣ пала по рамена.“
Вели еданъ: „Теби Боже хвала,
Нѣ а' ово одъ Удбине Рама,
На когъ тужи Сѣньска краѣна?“
Други каже: „Будалина Тале,
Иа' одомаѣ Рѣѣ одъ Пазара!“
Тко бы чуо, пакъ неѣфровао,
Нека пыта великога мужа,
На когъ Султанъ свою руку пружа,
Башѣ Вучића Тому Пешарића
И сву Србску войску око прѣве
Порѣдъ шѣра и старѣ столѣце,
Кратуѣца и Дуда равѣце,
И одъ прѣве порѣдъ Лѣпенице,
Подъ Метинѣмъ брду лоравѣце;
И кѣмъ пыта на друму Сунѣце,
И одатѣ на полю Петровцу,
И Жабару тѣсноме Богазу:
Пакъ ће познатъ ѿгугу и Богдана,
Вреди а' штогодъ Богданова знаѣ! —

КНѢЖЕВНА ВѢСТЬ.

Одъ некога времена почеле су кодъ насъ издавати се многе кнѣжѣ, коѣ су одъ общѣга интереса. Тако међу другима омы данѣ не изъ печатѣи изѣи одъ г. Димитріа Теодоровића превѣдъ гласѣние Коларѣве кнѣжѣ о кнѣжѣвѣноу узѣимѣности славѣнски племена. Затѣмъ е г. Павле Јованѣвићъ обѣвио Србску Граммѣтику, коѣ обрѣче доста добра быти, аѣ и не башѣ сасѣмъ сѣврѣшена. Ово е добаръ знѣжъ кнѣжѣвѣне марѣлѣвѣности у Срба; аѣи списѣтельска ревѣнѣсть безъ ревѣнѣсти публѣке слабо ће користити. Обе треба да се сѣединѣ, на тако народѣно благо подѣину.

Учредѣникъ Милошъ Попѣвићъ.

Издано и печатано у Правѣтелѣственной Книгопечѣтѣни у Вѣотраду.

№ 43.

Београдъ 20. Октября

1845.

ГРОВНЫЙ ЦВѢТЬ.*)

одъ
В. ЖИВКОВИНА.

Ничи, ничи крине бѣлый
И разный диванъ цвѣтъ,
Я къ тебе тужанъ плести,
У зеленъя вѣнца сплести.

Ничи цвѣте чело главе,
Запушенъя гроба тогъ,
Гдѣ почива драга дѣва,
Цѣло благо срца мого.

Моя нега некъ те снажи
И сушанца топлый зракъ,
Зора некъ те росомъ пон,
Пожди крѣпи тихій мракъ.

Ты си залогъ о.я любви
И послѣдний драге даръ,
Ахъ у теби единомъ гледию
Лика вѣного дивный чаръ.

Ничи крине радъ утѣхе,
И разный райскій цвѣтъ,
Да мирсомъ любкомъ краснѣи
Могъ зеленъя вѣнца сплести.

НЕШТО О НАРОДУ АРМЕНСКОМЪ.

одъ МАТИЕ Бана.
(Продуженіе.)

Прошше два столѣтія непрестаного мрана:
погледаючи овда на арменскій народъ, спакъ бы

* Ово е една одъ оны пѣсани, кою су Пашчеци у даваномъ
оде у Београду концерту пѣвали.

бы реко, тай се небуди, веѣ свршио е течай
сваке свое славе, и веѣ само прошлости при-
пада вѣного име. Ал' нѣ было тако: еданъ се
човекъ покаже, еданъ самъ человекъ, и савъ на-
родъ оживи: неоживи политично, него умно, а
умность на све води, и све може постави; тай
човекъ простране памяти, родолюбива срца,
смѣде и сталне душе, было е Мечитаръ, еданъ
простый свештеникъ! Огледаючи се у проша-
сту славу, и савлюби не маю будущность, онъ
науки савединити савъ народъ у крило едне цр-
кве, знаючи да изъ вѣроизповѣдане единости по-
литическа може лакше изиби. Свѣсто на то
одабра средство, кое е было просвѣщенъ: али
вѣного планъ было е порочанъ и непостижанъ;
а тогъ вѣного свештеничкому станю приписати
има. Порочанъ е было вѣного планъ у тому,
што е онъ хтѣо савъ народъ къ римской цркви
окренути, у време кадъ выше него две части
народа принадлеже Несторіанской секти: онъ
дакле аю е желіо изиграти свою политическу
ролу, нѣ имаю ни мало пазити, што е слѣдова-
тель римске цркви, него се е морао прихвати-
ти Несторіанске, кою веѣина Армена изповѣда,
али и то чинѣни, я мыслимъ да бы единако не-
постижна была остала вѣгова цѣль; ербо сав-
единяванъ цркви не само што е, по мому ми-
нѣю, выше идеало, него извршивно, баремъ то
іошъ за много столѣтія, него сувише таково
покушенъ побуѣуе фанатизамъ, особито кодъ
неизображены народа, и веѣй раздоръ меѣу
нѣима пораѣа. Истина да цѣли Мечитаровой
силно су се пречила приклена предрасудія вѣ-
гове браће, али онъ зато нѣ имаю праволупно
(digeste) у та предрасудія ударити, ни савдини-
ти цркви тражити, него само умањити и осуе-
тити дѣйствованъ првы, а помирѣи и узаимну
претрпняность урадити други. Тако е са Срби-

ма поступала она поштева дума мудрого Доситія: тако е имао поступати са Арменима не мавъ поштенный Мечитаръ. Требао е да се иъговъ планъ ограничи единственно на просвѣщеніе у народному смыслу, али то просвѣщаванъ да буде одѣльно одъ сваке црквене тежнѣ. Онъ е ово двоє хѣо садружити, па онетъ само е оно постиго, што е постижно было; кренуо е то естъ умове, створио е нову књижевность; али не арменске цркве саединію, наче ни найманъ едну къ другой приближію. Али оставляюши све то на страну, треба признати, да велика мысао о народности и народномъ единству, ова мысао, коя е садъ обграница савъ просвѣщенный свѣтъ, коя е постала духъ нашега вѣка, и произвела найвѣну, безъ сумнѣ, одъ свою исторически епоха людскога рода, та мысо не се родила у Европи, са французомъ революціомъ, при свршетку прошатога вѣка; но у почетку иъговому, са Мечитаромъ, и у Азіи. Мечитаръ самъ и првый промыслио е на саединѣи Армена, и узбуђенъ иънове народности. Онъ првый и самъ, безъ икаквога богатства, осимъ свое неопкретне душе и жестокога свога срца, предузме то велико дѣло, и тому посвети читавъ животъ. Видѣни да едно челоде не доста за толико предузѣне, обиле петнаестъ цѣлы година сву Арменію и мамо Азію, тражеши себи другаго. У тому обилезано онъ е изкусіо много прогонства и одъ стране Турака, и одъ страѣ свои исты земляка; али ни прогонства, ни натѣна, ни погубели неодустаивше одважнога родолюбца: онъ предобы све прѣпоне, и получи на концу одъ мѣстачке рѣшубиле едно склонивше у Модоку: кадъ ова республика изгуби Мореу, Мечитаръ и иъгови другио прѣбѣше у Маетке, гдѣ на острову Св. Лазара саграде еданъ монастырь, кои временно обогате еднимъ кнѣгосхранищемъ, и едномъ печатниомъ, наибольшомъ іошѣ и сада одъ свою оны, што имаю Армени. Овако поставе гласовито училиште Св. Лазара, кое найпре побуди арменскій народъ на нову књижевность, а о иъговой књижевности старой даде Европи првый путь извѣстія. Виділо се тада одъ свѣ дѣжава, у коима Армени живе, долазити у Маетке многочислену младежъ, желеху къ извору науке и народности одушевляти се. Год. 1773. будући се е брой Мечитаревы другаго умножіо, вѣки прѣху у Треть, гдѣ, добивши повластицу одъ аустійскаго правительства, поставе два училишта, едно за младе свѣтенике, а друго за дѣцу: къ тимъ училиштама

придруже и едну печатню. Кадъ Французи уѣхѣше у Илірію, они протѣраю срамотно мѣрие Мечитарнике изъ оного града. Иъновъ старшина Бабикъ, склонивши се у Бечъ, добѣе год. 1810. одъ Франца I. иъкій старый капуцинскій монастырь у Іозефштаду, и ту се онъ са своіомъ браћомъ прѣвѣсти. Наслѣдникъ Бабиковъ, А. рѣстасъ, сазида на мѣсто того стараго еданъ новый монастырь, прикупил еднѣо лѣно кнѣгосхраниште, и едну печатню постави, у коіой има осамъ прѣссова. а седамдѣсѣтъ людѣй раде. Онъ воспитыва у своѣмъ училишту тридѣсѣтъ младинъ, покупаѣны по разнымъ турскимъ дѣжавама, у кое не се онетъ вратити, да разспнаю науку. После мало година появи се у Змириѣ едно ново дружество просвѣтительо тако речено „Суня“, чѣи е задатасъ, поставилѣ училишта арменска у внутрѣности турскога царства, да бы се съ иъмаи и сиромашный народъ пользовао: то дружество вѣкъ е учинило великій успѣхъ, а будући да га издрѣживаю велики и родолюбиви трговци, іошѣ не вѣиѣи учивати, и разпространити кругъ изображеня у свой могущей обширности иъговой. Армени своимъ приватнымъ средствама то чине, што е само едно правительство у станѣ да чини. Осимъ ти заведенія, они іошѣ имаю едно училиште у Москви, пространѣ и краснѣ, а еднѣо у Цариграду уређено по системи европейской. У маньякъ учюницама предае се народный языкъ, вѣроизповѣдъ, рачунница, исторія и земљопиствъ. Иъновъ языкъ, кои треба раздѣлѣти у новыи и старыи, учи се по Европи узъ источне языке. Иънови мудраци, кои су поцайвине духовнога реда, занимаю се особито съ преводомъ европейски найважнѣи дѣла. Али не зато, да неписиши у ономъ. Чачеамъ, мудрый Мечитарникъ, кои живяше у Мечетцима при кону прошатога вѣка, словію е едну обшту арменску исторію: Хубовъ, познать чрезъ иъгово родословіе арменски крађѣва; многи се писанчѣи забавляю, и и самъ имао прилику врло лѣпыи пѣсма видѣти и дивити іѣмъ се; съ едномъ рѣчи, може се словободно казати, да књижевнѣи движѣтъ кодъ Армена, ако не онако пространѣо и богато, како е кодъ найизображеніи народа, заиста не маи жестока и напредуѣне.

(Продуженіе слѣдѣе.)

ПИСМО НОВЫМЪ СРБСКИМЪ ЪЗЫКОМЪ*)

Любанный Пріятелю! Гледи тебе, а гледи и мене очитумъ да не корыстно быти, што самъ се наиканіо пріобѣитъ ти догдовитице Бюградске у оной одори, ако прѣмъ вису тако записи и горостаси. Найзнаменитѣе то, што Србштина сѣбѣ свое слобоштинѣ, и што е у насъ свакого чврстыи побудатъ законски живити и достоинство Устава чувати. Ономадъ бы у насъ Готъ, и даваше различіе вѣжбе, изведене страномъ по Гроссу, страномъ по другимъ вѣговымъ люда, на великій плѣсакъ публике. Одъ нѣга пакъ видисмо пратодомѣ и найзадъ искрокресе, съ коима заглави. Кадъ се овай у Земунъ навиру, доѣ намъ съ прѣвышнимъ допущеніемъ Славянско дружество вѣшты ахача подъ управомъ Беранека. Оно, како у Огласу читасмо, состоише изъ 38 особа и 40 кони. Вѣжбе быше красиво изведено, но особито се вѣжбаше дѣвойке, коѣ намъ очито свѣдочише, колико нагнуѣа къ умѣности маю; и озбила, увѣяъ бы пуна кружина публике. Стражній путъ даваше великій крестъ, и тымъ жали Боже заглавице. Осимъ тога имасмо Свиронѣвъ одъ вѣшты Панчевачки умѣнолюбца, коима е на челу био Г. Ђуронѣвъ, и посалъ велику и-гранку у двораи кодъ елена, гдѣ бы све на-зочно у найсвѣтлой одори. Иза како ово манька, сада немамо ништа. Инакъ живалъ Славяншине кодъ насъ не три запрече; кнѣиге изилазе, и свака има задовольный брой предбройника. И я се канимъ издати на свѣто одну кнѣигу, коя се распада на два дѣла. Она состои изъ обекорыстны правила, коѣ су превриута, и за коѣ тврдимъ, да су тумачена саукусомъ. Ако буде што кодъ насъ предбройника, да бы їй приклонити мого, и ти гледи тога препоручумъ вѣрѣ. Кодъ насъ су юшѣ тако заостиве оноличине, да морамъ гонти наду

*) Писмо и ово одъ одного изъодѣ Србина, коима и теменѣ оденити се одъ доконшнѣйшѣ писани, и увести новыи, повѣст се гдѣной одъ саданни Списателя послужуи. Будуи да многи нѣкии ои одобриво, зато мысливъ, да не сирѣшнѣйшѣ писма быти одъ велике ползе; ерѣ съ еленѣ стране могу такои богатство новы речѣ у нѣку пани, съ друге пакъ неуклади Срб-льи, колико и лепоте овайковъ языкъ, и по томе иска суде, ошѣно їа новѣ начинѣ писани пани гдѣной нады Списателя прїимити, на ѣмога га одбѣити. У осталоиъ погрѣшио бы свайи, коѣ бы помисляо, да се оно писмо на Хорватѣ односи.

съ предбройнициама. — Не двоимъ, да си чуо, каква несеѣна нашу Слогу достиже. Съ великимъ веселѣмъ бы до Земунѣ доведена, а кадъ поѣе напакно, жали Боже утои се. Садъ се, како чуемо, напуѣено пароловско дружество до душе одлучи, да ю изъ воде извади, и веѣъ на ову сврху отиде другѣй пароловѣ, но незнамъ съ каквѣмъ досѣломъ. Кадъ напакно доѣе, чуѣмо боѣ, и у тай ма писаѣу ти веѣе. Остаѣмъ ти добровитиво нагнутъ Твой и т. д.

ГРОФЪ И ДОКТОРЪ.

Кадъ е грофъ Рехестеръ еданути доктора Іс. Баррова сурѣно, рѣши пратициама, да не са старымъ докторомъ едну шалу да учини. Онъ поѣе врло величествено къ нѣму, скине шеширъ съ главе, и дубоко се предъ докторомъ поклонни, съ рѣчма: „Я самъ вашъ до канша ципеле мое.“ Докторъ, коѣ е добро видіо, кудъ грофъ гнѣба, съ мѣста скине капу съ главе, и овако се исто поклонни, говореи: „Милорде, я самъ вашъ до земѣ.“ Рехестеръ учини юшѣ дубль поклонѣи, говореи: „Господине докторе, я самъ вашъ до средоточіа земногъ.“ Докторъ се овако исто поклонни, као и овай, съ рѣчма: „Я самъ вашъ до противоножника.“ Садъ видѣ грофъ збуѣити: „Я самъ вашъ до найдубѣй пропасти у павлу.“ — „Ту насъ оставляѣмъ,“ придода брзо докторъ, и отиде далъ.

Д. Аврамѣиѣвъ.

С М Ъ С И Ц А.

По свршетку читаѣице, у којой е Сафиръ послѣовице за тему узео, запыта га нѣко, како се она послѣовица разуме: конъ человеку Богъ званіе даѣе, тоиъ и память даѣе, а има тако много чинѣванка платиѣе памяти? Сафиръ одговори: званіе се разио раздаѣо одъ части одъ Бога, одъ части одъ министра. Конъ человеку Богъ званіе даѣе, тоиъ и память даѣе; будуи пакъ да понавѣиѣе министри званіа даѣо, то одкудъ бы сви память добыли? Д. А.

ЖЕНИДБА ТОДОРѦ ОДЪ СТАЛАНА.

(Србска нар. пѣсма, саобштена Т. Вланѣемъ.)

Пѣ вино Тодоръ одъ Сталана,
И са ѣиѣе три србске лѣйводи.
Служида му остарила майка,
Остарила майка Настасіа;
Са празномъ се купомъ заваљѣе

Одъ старости и одъ немощности,
 На Тодору стара говорила:
 „О мой сыне Тодоре войводо!
 Што се нехте сыне оженишъ,
 За младости за дѣпоте твоѣ?
 Стару майку, сыне, да одменешъ.“
 Нѣой на ово Тодоръ одговара:
 „Стыдно ми е майко говорити,
 И съ тобомъ се о томъ свѣтовати;
 Ал' неможе већъ другиче бити,
 Кады ме пыташъ, право да ти нажемъ.
 Што се нисамъ досадъ оженио,
 За младости за дѣпоте мое,
 Кодика е Срѣмъ земля равна,
 Шумадија и сва Србадија,
 Свудъ самъ туда прошъ за то майко!
 Ал' пенаѣо слику и прилику:
 Кудъ я наѣо за мене дѣвойку,
 Тамо нема за те прѣатели;
 Кудъ я наѣо за те прѣатели,
 Онде нема за мене дѣвойке,
 Коя бы ми свагда верна была,
 У моему бѣломе диору.
 Но ми кажу, моя стара майко!
 У онога кнеза Радивоа,
 Одъ пребѣле цркве Раванице,
 Дѣпу берку диалберъ Иконію,
 Са дѣпотомъ да е дѣпше нема,
 Са добротомъ да е болѣ нема;
 А и нѣного отца Радивоа
 Разумнога и поштена чойка:
 Ту бы было за мене дѣвойна,
 А за тебе добра прѣателя.
 Но и ту ми наѣе се препона,
 Да немогу садъ се оженишъ:
 Люта гуя ио е препросила,
 Препросила проклега брина,
 Одъ онога равна Смедерева,
 Много благо кучна потрошила,
 Потрошила три товара блага,
 Доше е ио себи приволава;
 А нада е вѣрво препросила:
 Купила іой три кумоша црна,
 Што су вредна по седамъ глѣда,
 И дала іой одъ злата чапразе,
 Кои вреде ияду дуката;
 Узъ чапразе и жуте папуче,
 Кое су са срмомъ потповане,
 Купила іой три златна прстена,
 Право оде преко поля равна,
 Къ святой цркви дичной Раваницы,
 Кодъ онога кнеза Радивоа.

(Новацъ сѣдучъ.)

На претенъма три драга камена,
 Што су вредна три царева града:
 Када сѣдне майко за вечеру,
 Да се нѣойзи види вечерати,
 У по ноћи кано у по дана.“
 На ово му майна проговара:
 „О мой сыне Тодоре войводо!
 Окани се прошене дѣвойке,
 А іошѣ више што е препрошена,
 Словитомъ и бѣсомъ бриномъ,
 Нећешъ сыне я главе имати,
 А камоли дѣвойку узети!“
 На то Тодоръ одговара майки:
 „Узећу е ил' ме бити неће:
 Ил' юначки или прѣателски!“
 Па поскочи на ноге лагане,
 Право оде у ладне подруге,
 Те изведе ѿгу маниотога:
 На нѣгъ меће убито седло,
 Потече му дванаестъ молана,
 И тринајсту вбришимъ тканицу.
 Седло покри аномъ позадаѣномъ,
 Кое яте по колитъма бѣо.
 Кады е добро ѿгу наикито,
 Овако му говорио беше:
 „Давранъ ѿго, давранъ добро мое!
 Узду гризи, а јорданъ ми чини,
 Добро самъ те ѿго наикито:
 Ако Богъ да и срећа юначка,
 Оћешъ ѿго пута путовати,
 Да донесешъ лепу дѣвойку.“
 После тога оде у дворево,
 Те обуче танану кошулю:
 Више злата него бѣла платна,
 Што су везле четири дѣвойке,
 Што су везле за годину дана.
 Па обуче токе и елеке,
 Свака тока по три оке злата;
 Самуръ калпакъ нады очи науче,
 На калпаку три златне челенке,
 На челенима пера паунова,
 Коя су сва златомъ позлаћена,
 И сва три се на церкѣ обрѣху,
 Те казую кои вѣтаръ дува,
 После узе купу позлаћену,
 Навуни е пуну руйна вина,
 Руйна вина четрдесетъ ова,
 И мету е ѿги у терѣио,
 На се попе ѿги на рамена,

Ш О Д У Н А В К А.

№ 44.

Београдъ 27. Октября

1845.

РОДОЛЮБИВЫМЪ * НОВО-САБАННАМЪ

о д ѣ
Благого Фрушкогорца.

Напредъ! напредъ, браго врял!
То е праве среће путь;
По томъ красно цѣће ниче:
Невентъ, ружа, и сила жуть. —
Тай у славе вѣковиче
Право води дичанъ станъ,
Вредно га е зато кричтъ'
Сини' силама поѣ и данъ; —
Ако желя у намъ памти,
Да за милай сръбскій родъ
Неусини труда наши
Што зарана сазръ плодъ.
Панчево е мило вѣсто
Веѣ на трудномъ путу томъ,
Кон, дай о! благий боже,
Да с' оини сръбству своемъ. —
Да у слоги они дяжу
Обите среће сталанъ храмъ,
Да иѣтъ чело неѣ неружи
Свога блага стыдъ и срамъ. —
А кодъ поздни панетъ вапа
Славна да не бытъ навекъ,
То неѣ трудномъ панетъ сръцу
Буде неленъ, рана, лекъ. —
И од-сада дивнымъ коломъ
Отворайте сръбскій балъ,
Извѣстите сръбске пѣсме,
Коя падне комъ у талъ. —
Да зна цѣнитъ Сръбинъ свое,
Нека видн и туѣ светъ;
Главу зато красите ванъ
Сръбске мове цѣѣтн сплетъ. —
Будно свои, као што е
Панчево и Нови-Садъ,
Пакъ не сами вранн наши
Строглавце тражитъ адъ!

НЕШТО О НАРОДУ АРМЕНСКОМЪ.

одъ Матѣ Бана.

(Продуженіе.)

Реко самъ, да у Персіи наиболъ е Армени-
ма, ерѣ йѣмъ онде путь къ државнымъ досто-
инствама нѣ затворенъ. У Русіи они могу та-
коѣрѣ постиѣ свако аваніе, особито у нѣю-
вымъ окружѣма, али то не сви, него само по-
слѣдователи несторѣянске цркве, а други са-
свимъ изключени су. У Турской они живе подъ
влашчу свога свѣщенства народногъ у свимъ
грађанскимъ одношеніямъ: исто као и свака дру-
га рая, осимъ саме славянске, коя, премда е
наѣнѣше има, непротивава никакве народне све-
щенске власти. Мало число тако речени Ла-
тина, то еѣ Ерцеговаца и Босниѣна източне
и западне цркве живеѣни у Цариграду, неможе
тому учинити никакво озбиљно ни значајно из-
вѣѣ. За време прѣѣѣѣѣ Султана, а навла-
стито подъ умршимъ Махмудомъ, Армени сво-
имъ разумѣмъ природнимъ и богатствомъ были
су постигнл такіѣ утицаѣ у политичнимъ посло-
вима, да се слободно може реѣи, да су они по-
наѣнѣше странуѣтно (indirecte) окреѣали пра-
вительственомъ машиномъ. По нѣювой вољѣ из-
бираху се паше, Армени ѣ уздрѣваху на нѣю-
вымъ пашалукима, они крозъ свое руке пре-
бѣраху све пашалукѣе послѣове, и пашѣне нов-
це. А како то? Иѣяснѣтѣ стваръ. По старѣмъ
обычаѣ турско правительство продавало
е сваке године владанъ пашалука; онаѣ бы
пашалукѣе добры, кои бы више новаца за нѣга о-
беѣао: истѣѣ изплатѣо бы правительству и самъ
годишнѣѣѣ прихѣдъ свога пашалука, стараѣѣи
се онѣ самъ после, како ѣе га одъ народа са-
купити. Купователь, ано неѣѣ мого одма из-

бронти уговореный новацъ, а онъ бы морао са-
суги едну часть истога у царску благаиницу, да-
ваючи за остало едного енца. Како богати
Турци нису се никада старали да стеку паша-
лукъ, кои е у пређашнѣ време био свагда не-
постоянъ и лако изгубити се могућанъ, тако
догађало се често да они, кои бы њм куповали,
неямаючи свои собствени добара, были бы при-
нуђени искати одъ Армена новаца у заимъ; и е-
то како е у Армениа стаало, да подигну ед-
ного Турчина на пашинско достоинство, узайм-
лючи му потребне новце, или одрицаючи му
га, речено му достоинство да препрече. И нѣ
се само на тому ограничавало њиновъ упливъ:
надъ бы паша засао на свой пашалукъ, онъ е
морао дати своие займодавцу у руке све нов-
чане послове долге, докле небы свой дугъ
био подмирио. На тай начинъ Армени бы ку-
пили порезъ одъ народа, къ себи привлачили
сву државну трговину, чинили самокупства и
самопродае, едномъ рѣчи, користили бы се за-
конно и незаконно свимъ средствама, кои е њи-
ново користолобие могло у едной држави изна-
ћи; тимъ начиномъ често у кратко време наку-
пили бы велико богатство. Али тай изворъ
злата, кои е нећ сада сама приношу се, био е
почео нестати јошъ одъ послѣднихъ година
Махмудовъ: овай царъ, будучи се на концу у-
вѣрио, да е противанъ народному благостану и
сигурности царства реченый начинъ наладан,
сиакне најпре у њимъ странама Арменіе за-
купе пашалучни прихода, кои одъ тога доба
иду правоупутно у царску хазну. Та система ра-
зпрострла е сада надъ свимъ царствомъ; али нѣ
съ тога сасвимъ изчезнуо Армениа старый на-
чинъ обогаћивана. Будучи да се у Туреной
често плаћа порезъ пре жетве, башъ у време,
надъ е селякъ безъ новаца, Армени иду одъ
села до села и узаймлюю обштинама колико
ѡмъ треба порезъ да изплате, али то не безъ
велика интереса; они погоде напередъ за пре-
малу цѣну жито и свазкоие друге производе
аземельске, осимъ процента; тако одузимаю се-
лима савъ пробытанъ, кои бы безъ тога была
имала, и осућавано трудове ситного народа. Съ
тога у овогоднишнѣмъ сабору свою државни пред-
ставника како турски тако и христјански, ков е
Диванъ дозвоа у Цариградъ, они су едноголасно
заказали у име свои браће, да се у напредакъ
само после жетве плаћа порезъ; и то ѡмъ е
Высока Порта одобрила, олакшавючи тимъ
напредованъ обштега благостаня, и уицаючи
одъ части арменско угнетѣнъ. Али одъ части

оно јошъ остане: јошъ Армени купую царскій
десетакъ одъ правительства, и плаћаю му га
пре, него што се јошъ зна каква ће бити дѣ-
тина. Догоди се често, да дѣтина неодговора
ѡновымъ надеждама и да су они више прав-
ительству платили, него што ће моћи на десет-
цима сакупити: у томъ случаю, што немогу
праведно добыти, они настое да добыю неправ-
домъ; те потворавано тужне селяке, да су са-
крили, или тайно продали едну часть свои про-
извода, све то да ѡмъ могу узети већій десе-
такъ. При тому се рађаю велики непорядки,
инатеня, свађе, и тужбе, ков сваке године про-
узрокую не малый трудъ правительству. На-
дати се е, да ће Диванъ укинути и ово злоу-
потребляніе, уништити ѡну изворъ, изъ ко-
га произтиче, то есть продаю царски десетана;
и тако ће Армени изгубити сваки извнредный
и насилственный начинъ добываня; тимъ ако не-
ће бити онако богати, као што су досада бы-
ли, бити ће много користиный царству, еръ не
сву жестокость свое користолобие окрестности
после на трговину и на радиность обратити,
ков ће нешто тимъ а нешто помоћу садашнѣхъ
народолюбивогъ правительства добыти у Тур-
ской сваки могућный развитанъ.

(Продужение слѣдуе.)

ПРИЛОГЪ ЗА ИСТОРИЮ СРБІЕ. АТЕСТАТЪ.*)

Мы низуподписавши се свидѣтельствуемо,
како Гавриль Николаевичъ витезъ Сербинъ къ
нама у Србію изъ Цесаріе у лѣту 1804 въ ме-
сецъ Маія пришеде, важня служби и особеную
ревность и любовь своему роду и отечеству
оказивалъ, есть слѣдующе.

У перва нуждна и опасна времена при Срб-
ской Депутациі два пута ишо е у Руссію. Пер-
вый путь у лѣту 1805. и третій путь у лѣту
1807. было е такође Депутатомъ у Валахиі.

Черезъ свою вѣрность и способность приимъ-
лѣтъ у канцелярію Совѣта Сербскаго у Сведе-
рену у лѣту 1803.

Одъ Господара Караѡрфа Петровича Срб-
скаго Народа Верховнога Вождя и народнаго Со-

*) Ђи онъ атестатъ дѣйствително, и одъ кога е изданъ,
мы неможимъ посѣдочити, зато нашь а само ко-
пій сообщена, на коюй изказанъ подписанъ нема.

вѣта Србскаго дѣло во повторителнѣ въ дѣлахъ народныхъ послать у Молдавіи и Валахіи пребываю е тайнымъ образомъ около два года прежде Россіи Французомъ и Туркомъ объявленныя войны, свѣдѣхъ у лѣту 1806. И въ разсуденіи србскаго дѣла имо е сношеніе съ Россіи Конзуломъ въ Молдавіи въ Ясехъ са Генералнимъ Конзуломъ Господиномъ Волкуновымъ, въ Букурѣштѣ са Господиномъ Лукомъ Кирико, и чрезъ ти съ главнокомандующимъ со заграничю Господиномъ Михалъ Сона-омъ важна Россіи писма и наставленія ради нашего Србскаго народа утѣшительно естъ нама самъ вѣрно и точно у Србію доставлялъ у чрезвычайно опасна времена, чрезъ Турцы и Нѣмцы проноси тайно, свойше животь често жертвуюуще.

У лѣту 1805. въ мѣсѣцѣ Априліи о нашемъ Воскресеніи и скоромъ одъ Турака пропаденіи Султанскимъ грознымъ ферманомъ, котораго Нисиландови и Морзуови изъ Валахіи и Молдавіи Боири тогда въ Србію принесли, зѣло утешаеи; а одъ Россіскаго двора напротивъ никакво ожидаемо извѣстіе и наставленіе исполучивши, мы тогда у крайнѣму отчаянію были, соглашався и подпизали, Пашу и Турке въ Бѣлградѣ приняти и помиритя. И у тоб само нужно време, на высочайше наше отъ счастья, вышереченыхъ Конзуловъ изъ Молдавіи и Валахіи послать, намъ е извѣстіе и наставленіе доію, да Россія Србію подъ свое Покровительство прима и проч. проч., на коя мы смо се у тай часть единодушно къ Россіи обратили и нѣно Всемилостивѣше Покровительство примили, и тогда друго прошеніе, Россіскаго наставленію согласася, написали, кое смо чрезъ наше Депутате въ Цариградѣ у Диванъ и подали у лѣту 1805. въ мес. Юніи.

У Бѣограду у лѣту 1807. 1808. 1809. одъ Совѣта Народна Србскаго нареженъ служю е при Россіскаго Господиу Генералу Родофинкову, кои е одъ высочайшея Россіскаго Двора, на србскаго народа прошеніе, оупоможенъ, послать и тогда у Београду у Србіи пребываю.

Вышереченый Гавриль Николаевичъ у самое нашемъ противъ Турака востанію, сѣдовательно у самое нужно време къ нама изъ оностраннихъ мѣсть почти верный пришедъ свое роду и отечеству при нами всегда служилъ естъ усерднѣше лѣтъ шесть безъ плаги. И выше именоваия важнаа служби ему данія и похвренія вѣрно и точно со усердіемъ и особеную

ревностію, часто жизнь свою жертвующе, исполнилъ естъ, и чрезъ то онъ у Народу нашемъ Србскимъ заслужилъ особливую милость и награжденіе. Но буди да е нашъ народъ чрезъ тоако време непресѣчно воіюи изиуретъ и нынѣ не въ состояніи таковыя его великия заслуги возмездити и наградити, зато таковыя за дѣла и благопріятія времена возмездіямъ отлагаемъ, на которыхъ ему и сіе свидѣтельство нашимъ подносимъ и печатно утврѣдено даемо.

Дано въ Бѣлградѣ
Юніа 18. 1810 года.

ПОВѢСТЬ РУКАВИЦЕ.

Нѣки на единомъ мѣсту у бабіи (Руть IV. 7. 8.) валазе, да е іошть кодъ Еврея у обичае было, рукавице носити; као што се и о Давиду приповѣда, да е преко рау рукавицу баціо. Персіянцы су само зими рукавице носили. Грци су іошть у найстарія времена при послу рукавице (cheirides) имали, као што се изъ 24. кнѣге Одиссеевѣ увиѣа, гдѣ Лаертъ у башти радѣи рукавице е имало, чуваюћи руке одъ трия. Грци састодобри при обѣду навлачине рукавице: да руке, коима се онда мѣсто вилушака послуживаше, веожегу. Иначе е кодъ Грца у уваженію было, рукавице носити. Тай е истый случай и у найстарія времена кодъ Римляна было. У Риму мало по мало разкошность то у обичай уведе; на туничкимъ рукавима было е на краю подобно рукавици, и одтудъ е едино латинско име за рукавице (laticae*) съ рукавима едно исто значило. Одъ осмогъ и девятыхъ столѣтія у Нѣмачкой су рукавице носили, и то отѣмъ, плетене и драгимъ каменѣмъ украшене. За време Риттера важиле су као знаци на одравляюне дужности, као: пуномоћія, и поставлѣнъ на веѣа знанія, епископи су тымъ на достоинства потврѣени были, и збогъ тогъ козвизаумъ нудѣрскій французини архимандритима забрани е рукавице носити. Царъ е паронши каковой дариваніемъ рукавице дозволяюа вашарѣ амати, илѣ право на ковшцу новаца илѣ особито дозволѣнъ въ основанію варонши, и то е узрокъ, те се у многимъ вароншиа на грбвиаа рукавице валазе, на кое се многи люди вараю. држеши ій да су руке. Риттери су еданъ предъ другогъ рукавицу бацали, коя е знакъ позива на мейданъ, од-тудъ е іошть и садъ кодъ Нѣ-

*) Средно са србскимъ шарулицана, што и значе. Кор

маца пословица: рукавицу предъ кога бацити, т. е. съ нѣмъ започети што радити. Тако се мысли, да госпође пре тринаестогъ етодѣня никаковы рукавица носиле нису, а одъ тогъ времена было су одъ платна као украшеніе пошеле, и достизале су до ланата. Риттерсе су рукавице одъ коже, и гвозденима лоснама обложене были. У Енглезкой е особито одъ времена Бисаветиногъ много разкошности было, на лайдрагонѣни начинъ рукавице украшавати. Было е уобичаено, поредъ свакогъ прошенія едне рукавице приложити, кое е наскоро до злоупотребиѣнія дошло тако, да су рукавице новцима пунили, и судіе подмињавали. И можно да е ово Енглезе побудило, те забранише, да судіе при суѣбно несмеду рукавице носити, докледь свакій одъ њихъ преко свои судейски помагача, кои сѣрпну казнѣ неизричу, одъ кривца по еданъ паръ рукавица недобыю. У Енглезкой е одавно обичай быо, кумици, када дѣте крести, паръ рукавице поклонити, и мѣсто, што кодъ насъ надичару башкишъ на ракию, вино на дуванъ покланію, Енглези даю башкишъ на рукавице.

Д. Аврамовићъ.

ЖЕНИДБА ТОДОРА ОДЪ СТАЛАНА.

(Србска изр. пѣсма, саопштена Т. Вланѣмъ.)

(Конацъ.)

Када дође рѣци Раваница,
Ал' у рѣци триестъ дѣвока,
И међъ њима дилберъ Иконія,
Бѣле платво и пѣваю гласно.
Зачуди се Тодоре войвода,
Одъ чуда га грозница ухвати,
Када виђе дилберъ Иконію,
Какова е то чудна дѣнота:
Два образа, два була румена,
Кадъ се сміе, канда сунце гріе,
Кадъ говори, канда бисеръ брѣн,
Кудъ погледа, канда муња сѣна,
Када иде, канда вѣтаръ дува,
Мало бѣше Тодоръ постао,
Докъ е срце свое уміроу;
Па говори младимъ дѣвокама!
„Божа помоћъ триестъ дѣвока!
Захватъ те ми едну купу воде,
Да се юнакъ напиемъ одъ жефи.“
Све дѣвоке мукомъ замукнуде,
Ал' нехѣла дилберъ Иконія,

Веће њму дѣно одговара:

„Богъ да добро одъ мора катана.“

Ал' говори Тодоръ одъ Сталана:

„Ой Бога ти дѣна дѣвоини!

Та я нисамъ одъ мора катана,

Него самъ я Тодоръ одъ Сталана.“

Вели њму на то Иконія:

„Ой Бога ти незнаный юначе!

Я бы теби воде завила,

И дала бы да загасишъ жефу;

Но е ова вода за юначко

Грозничаво и тегобо срце.“

Па говори своимъ другарицма:

„Чуете а' ме триестъ другарица!

Причувайте мое бѣло платно,

Да ми небы платно прегоріало,

Да я идемъ моме бѣломъ двору,

Да наточимъ едну купу вина,

Да напоимъ доброта юнака,

Кудъ годъ иде некъ се самномъ хвали.“

Ово рече дилберъ Иконія,

Ово рече бѣломъ двору оде,

И донесе едну купу вина,

Па е дае Тодору войводи.

Ал' да видишъ чуда одъ Тодора:

Онъ негледа ни купу ни вино,

Веће гледа лѣпу дѣвоику;

Пакъ е счена за десницу руку,

И бацѣ е за се на богата:

Три пута е насомъ запасао,

А четвртый одъ саблѣ калсоиъ.

Пакъ се врати преко поля равна,

Као звѣзда преко ведра неба,

Свое двору у града Сталана,

И однесе дилберъ Иконію:

За нѣдѣно свате сакупію,

А за другу свадбу учинію,

А за трећу облюбѣ дѣвоику.

Стару майку свою одменя,

Одменя одъ свака измета.

НОВА КНЬНГА.

Грамматика Славено-Болгарска отъ Христанъ II. Дупичатина сочинена сега вторый путъ со многи нужными поправленіями издадена и Болгарской юности посвѣщена. Въ Бѣлградѣ. Въ правительственной Книгопечатни 1845. — На 8-ку, стр. 74.

Поправка. Упроститезъ числу Подунавко несмотрѣноу словослагатели учивѣа е велика погрѣшка, почемъ су на последній страни упрѣкъ стуби ставляе на краю три кресте, нов бы требало да стое на краю другога стуби. Ои нека знаде гг. читатели поправки.

Уредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правительственной Книгопечатни у Београду.

№ 44.

Београдъ 3. Ноембра.

1845.

С К О К Ъ.

Настирница чарноока
Чарномъ горомъ путовала,
Па садъ дошаъ да с' усуди
Заустанн с' днела мала.

Широкъ ти е потокъ удий,
Онъ бунцомъ прелазаъ прети;
Несей чедо да с' усуди...
Грозный случай шта к' довети?

И изъ лова добре волъ:
Айд' некъ с' оре рога гласи,
Айд' къ потоку брже боля,
Да ми лафанъ жефцу згаси.

Богъ ме самый дои'о саде —
Вило... Секо... казуй по сп?
Она окомъ абори иде,
Докъ за помошь мене проси.

Па што ѝ рѣдакъ случай 'вакй,
Ни часть ни по не постоишь;
Но лавацку дигнемъ таки
Миницама явниъ номъ.

Око врата садъ ми с' сложе
Руке двѣ што стакломъ саяю;
И усонке... Помозъ Боже!..
И — на другомъ веѣ самъ краю!

Ой Аморе теби хвала,
Ты ми пружи дрзкость сѣклу;
Твоя воля нени дала
Крила — къ оловъ любие дѣлу.

Поредъ такогъ твогъ окрила
Буди комо ласно к' быти
Преко мора тусу'и мили
До Индіе ай скочити!

Райковичъ.

О ЧИСТОТИ И ПРАВИЛЬНОСТИ БЗНКА

СРБСКОГА.

(Продуженіе.)

Халмазъ е тур. а срб. носиоцъ. Сакаѣла е тур. а срб. водоноша. Яглукъ е тур. яглькъ, а срб. рубацъ, утирачъ, ручникъ. Бережеть е тур. а срб. изобиліе, плодородіе, напредакъ. Бугуре е тур. а срб. едно на друго, гожилолъ. Бадава е тур. бадихава, а срб. безплатежно, другада суетно, безплодно, напрасно, уеатаръ, наташте. Тур. пакъ значи срб. чистъ, напакъ нечистъ, поганъ; и не-бели одтуда бити наше наопакъ, изопаченъ, нао-пако, кое би се могло заменити речма: несеоданъ, разеракент, изеракент на наличіе, у зао часть. Рав тур. а срб. подданица. Наукъ е тур. лсакъ, а срб. забрана, запрешено што, грѣхъ. Кириѣ е тур. кира, срб. налмъ, аренда. Даванъ тур. значи срб. скотъ, дивлякъ; и одтуда не бити аймана. Та-малъ е тур. а срб. савршено, равно, точно. Пер-де зону Турци заѣвсу. Терзи е тур. а срб. еси. Кола зовусе тур. араба, и одтуда арабаѣла, ра-баѣла, срб. возиоцъ, возаръ. И кочіе су тур. ко-чу, маѣ, косѣ срб. кола, колесница. Аѣла, жаѣлъ зову Турци путника по светима мѣстама; жаѣ-луцъ путованъ у света мѣста. Тур. белъ срб. бео; и одтуда у дунавкама бѣли хлѣбъ зону гди-гди Србљанъ белъ. Барабаръ е тур. а срб. ра-ванъ, еднакъ. Ибрикъ е тур. слав. ручка, рус. кружка. Брегъадъ, аргатинъ, е тур. а срб. над-ничаръ, тежеакъ. Аѣци е тур. а слав. варникъ, рус. поваръ, бугар. сугачъ одъ готовити, или сокаѣла одъ сока, како и маѣ. szakács; зашто што говоримо србски куваръ, и кувати, то до-лази одъ főfő, coquiere, срб. варити, обарити (гди е нестало писмена е ради лагшера изгово-ра) готовити, уѣѣѣѣ: како и куѣна одъ culina, kúche, просто kúfif, слав. варница, рус. по-

вария, бугар. *гугвакъ*, покварено *мугвакъ*. У Србаи тежана зове се жена, на коју е редъ допаша готовити ела, *редуша*; а ко о сватби готовя, зове се простачи *варимесо*. *Ада* е тур. а сrb. *острогъ*, *острово*. *Ейри* е тур. а сrb. *кривъ*, и одтуда *иера* и *изерио* се, сrb. *кривоверъ*; *искривльнъ*, *искривлю се*. *Алатъ* е тур. *алетъ*, сrb. *орудіе*. *Блчи* е тур. а сrb. *посланикъ* (последникъ). *Алма* е тур. а сrb. *но*: и. п. алма ние тако. *Алчкъ* е тур. а сrb. *мъсечно*: и. п. мѣсечна плата. *Барутъ* е тур. а сrb. *празъ*, *пущани* *празъ*, подпращати пушину. *Бакъра* е тур. а слав. *мѣдъ*. *Бакшишъ* е тур. а сrb. *диръ*, *кадка* *напитакъ*. *Бардакъ* е тур. а сrb. *кучагъ*, *водоносъ*. Тур. *бурне* значи *носъ*; и одтуда *бурнотъ* значи *духанъ* за ность, *кихало*? *Баталъ* е тур. а сrb. *овѣшало*, *опало*, *запущено*. *Бенъ* е тур. а сrb. *простакъ*, *простачки*: и. пр. бено една! бемаче! Пелванъ е тур. *пелванъ*, а сrb. *осласителъ*, *еласникъ*, и.п. *фетовъ*. *Баракъ* е тур. *байракъ*, слав. *жоругва*, сrb. *застава*? по рус. *палоръ*, *палорацъ*, *палорче*. Бръкъ не бита тур. *бойкъ*, сrb. *паустице*. *Текіе* е тур. а сrb. по грч. *монастиръ*. *Апесъ* е тур. а сrb. *талица*; *апесникъ* тур. а сrb. *суженикъ*.

Пише се и милостиномъ, и милостиومه, и милостивому Господину. Милостивому зато е, реко ба, найправилниѣ, што е найближе свиятъ славенскимъ диалектомъ; што ту има сличность, да се окончава, како и нѣгово суштествително на у и што добро стои, како пуниѣмъ прилагателнимъ, тако и усъщениѣмъ, и. пр. ни мудру теци, ни луду остави. Милостивоме у Дат. чини се зато добро, што се свршуе буквомъ *е*, коя е найбоголасниѣ межу свима самогласнима; но съ друге стране едно не има оне сличности у окончанію са своимъ суштествителнимъ — друго буква *е* ние постоянно окончаніе прилагателнимъ именамъ у Дат. Бдин. и. п. не може се рећи саданшѣме, дужеме, настаюѣме, наставшеме времени, нарочито што едно е иде предъ надежнимъ е — напоследо што *е* у Дат. одступа одъ духа общеславянскаго елика. Милостивомъ у Дал. Бдин. лишавя се свега, што смо напоменули, то есть и характера славянскаго, и сличности, и благогласіѣ; и само у Сказ. Бдин. стои добро. Но найшарениѣ е несправилность, када се ово светрѣе, како и бива, измеша, и. пр. я самъ нашемъ добромѣ и милостивому господину вѣрнѣмъ. Неправилна ово шара бива и съ Родит. и Вин., о коемъ смо говорили. И. пр. я самъ нашегъ добраго госта, и нашега правогъ прителя поздравно. Тако

се тумара и съ Твор. Множ., о комъ ће доѣти речъ: и. пр. ти си се сложио са свима нашимъ найвећима непријатељима, и са свимъ нашимъ найвећимъ парализма. Пиши сада Грамматику, и учи, когдѣ можешъ, по такимъ правиламъ!!

Да е правилниѣ писати у Твор. Множ. съ добрима женама, вѣрнима мужевима, маковима зриана, неголи съ добримъ женама, вѣрнимъ мужевима, маковимъ зриана, доста се мислиѣ изъ досада, кое овде, кое на другомъ мѣсту реченога, ясно види. Ако хоѣмо еданнѣмъ езикъ правиланъ, и опредѣленъ, не треба намъ илѣ до вѣка слепо за онымъ, што намъ е починала на ѣнѣ свобода пѣснотвораца, а и гнила често угодность простоте.

Но шта ћемо съ Родит. Множ. како коѣ сушт. тако и прилаг.? Пишу у Црној Гори: много *лбукаѣ*, *уредбаѣ*, *писателѣѣ*; пише гдино и у Австри: много *лбука*, *уредба*, *писатели*; нахоѣи се у Народ. Пѣсм. Ц-ногор. и много *воловъ*, *овновъ*; а понайвише пишу много *лбука*, *уредба*, *писатели* — или много *лбука*, *уредба*, *писатели*. Рече е бољ одъ последниѣга, зашто се приближуе нешто изговору народа; и друго е бољ одъ последниѣга, зашто иде јоште ближе за изговоромъ; требе е чисто славянско; а последниѣ ние никакѣ. Род. Множ. илѣ имало на себи напицу, или остало гологлаво, особито што му кана и не стои, гди би требало, по тому, што се последниѣ слогъ и не протеже, колико предпоследниѣ, ако знаѣтъ тай има силу протегнути слогъ; и што букву *х* треба уписати, ако се мисли, да има мѣсто у говору сrb.скомъ или ю не треба никакимъ знакомъ у писму заѣмънявати, ако се мисли, да у говору мѣста нема — предпоставляюћи, да она *облечена* то хе... Тако пише гдинокъ *лютиѣ* звѣрова, гдинокъ *лютиѣ*, други *люте*, а понайвише *люты*, или *люты* звѣрова. Изъ свега овога види се, да речи *люти* треба у Род. Множ. јоште нешто додати, а тај додатакъ састоне у највеће чести Славяна у самомъ *х*. Ако највише тако свѣ, и одсвуда, кои можемо, складениѣ наша, и сопращения, и у общте свѣзъ *езикъ* не протресе, опредѣлимо, и на извѣстна правила се не сложимо; суѣтно и Матица обриче дукате за Грамматику, и суѣтно ихъ може ко и одвући.

Када у сложенима речма говоримо *биселъ*, *Суводолъ*, не били било правилниѣ писати и *бозъ*,

долъ, негоди *воо, доо*, како неки починиу писати? Починиу писати и *окоо руке*, умѣсто *около*: а съ друге стране оцетъ не мли имъ се, и не нишу *воо* умѣсто *болъ*. Говоримо *потѣио* беседи, а нѣмѣи правдинѣи *потѣио*: само одъ тихо може се образovati тишина; а одъ тиѣо никако. Тако речи *лиѣо* коренъ е *лиѣо*, кое значи *излишино, сушше, преко потреби*; и одтуда речъ *лихва*, одъ кое се много туѣе. Вина е обшита речъ Славяномъ *хитро* негоди *хитно*, и *хитрити, ухитрити, похитрити*, негоди *хитити, ухитити, похитити* или *итити, у*, по — а едно знача. И одъ речи *бдити* многи односе главу, какогодъ одъ високославенске; а када би само уметнуа у после *б*, било би *будити*, какошто ништа друго и не значи, нежели *буданъ бити*, а то е све право сръбски, како и онымъ единокоренне речи *бодрость, бодаръ конь, бадни давъ*. Тердъ значи намъ часть тѣло *тердо*, часть човека *премтудлива*; а зашто тако да плетемо, када богати нашъ езикъ има за *терда* човека речъ *скупъ*, кою е и Влахъ одъ насъ узаймно, на каже *скупъ*. А што сада зовемо *скупъ*, треба да се зове *драго, драгоценно*, како што и Маѣ. каже по нашему дѣа. Власи кажу наши *виноваѣ*, а ми се нашего однеѣмо, и говоримо *вино*, на тако замишлемо мисаль *внѣшнѣе кривне* са мислю моральне *внѣ*, мало мислѣни, да *внѣ* и *кривити* есу водъ одну мѣру наше речи. *Скринаѣ* говори се у народу, а да се утисне само едно *е*, било би *скринаѣ*, права сръбска речъ одъ *скверни*. Говори се *штица*, а да се напише *штитца*, ето ти речи, којѣи е коренъ *штитъ*. Чье се у говору и *блѣсанъ*, а нѣмѣи то *блѣзанъ*, то естъ *глупъ* и одтуда *соблазнъ* пре негоди одъ цинъ и влаши. *блѣстѣматъ*.

НЕШТО О НАРОДУ АРМЕНСКОМЪ.

одъ Матѣ Бана.

(Продужени.)

Арменскій упливъ, премъ да е ослабѣо, нѣ сасимъ изчезнуо; и данъ данашнѣй уравниѣльи царске кованѣе ковинѣи и правинѣи Армени су, како е Армения и царскій надзиратель; измежу Армена таковеръ юшѣи понавише узаймаю Наше свое дѣлѣзникѣи и толмачѣ, кои се не мало уплету у послове свои господара. При свему тоне неможе се рећи юшѣи да Армениямаю, или да су кадгодъ имади еданъ правый политическій упливъ у турске послове:

трговацъ е свегда веѣий любитель користи, негоди власти, и ако се мѣша у политикъ, онъ се само мѣша, у колико се она односи на трговинъу и може юй помоѣи: кодъ нѣга политика е подложниа трговинѣи, и одъ нѣ прима сва своя движѣниа; кодъ честолобивою човека напротивъ све е политики подложно; дакле Армени нису способни азовъ свога прекомѣрногъ и изключительного користолюбѣи, да играю икакю озбыльну политичну ролу, него они су быаи у свако време, на су юшѣи и сада подъ самымъ видомъ трговани особито важни. Они су у трговачной нѣштѣи тако успѣаи, да су готово сва турска богатства къ себи привукли, и могу се сматрати као еданъ одъ главни уза, кои у едно свезую Маомеданѣе и Христѣанѣе, Азѣю и Европу. Маомеданци истргуѣи на далеко, ни изванъ свои државѣи, пустили су Армене да присвоѣе пространо и сполийно тргованѣи. Они будучи населѣни по свѣимъ мѣстамъ Азѣи саобштваю се са Армениама разтрканимъ по свѣимъ знатнѣимъ трговиштама Европе, и тако садружаваю интересе ове две части свѣта. У свѣимъ сношенѣиама са другимъ трговцима Армениаи се у обште показаа досада поштенъ и повѣрителанъ; али у послѣдѣи времена видѣло се и кодъ нѣга доста срамотни примѣра, кои показуа, да е и то лѣпо свойство у нѣму почело гниутѣи. —

До сада мы смо промотрили Арменияна у лѣиномъ животу; видѣсмо га страшно *фанатика*, страшно користолюбѣи, непазеѣи на средства, само да цѣль постигне, саможивца, осадѣаѣи веѣи и у своему поштеню; али при тому онъ е трудолюбивъ, окретанъ, памѣтанъ; чистѣа живѣаѣи, и разне христѣанске добродѣтели юшѣи га красѣи, премъ да стара строгостъ веѣи нѣ, што е пре была; кодъ нѣга редко се чье случай канвога великогъ злочинства. Особита едина черта и сасвѣимъ чудновата да е опазити у нѣегови нарани, исто као и кодъ Чинута. Оба ова народа, у многимъ точками межу собомъ налицѣи, слажу се и у тому, што су единако сложни на користѣи и на побожностъ: тѣлесни послови и забавѣи духовне, старанѣи за умрѣиый животъ и мысаѣи о неумрѣиомъ, тргъ и молитва, ове ствари толико межуособно различѣи, толико една другой противѣи, кодъ нѣи се на невѣиѣиый начинъ догаѣаю, и саме све нѣиове часѣи попуаю.

Арменъ е висока и витѣа стаса, разумѣа лѣи; нѣе озбиаѣиъ волико Турчинъ, а маѣи е

жить одъ Грка: «одноко као и ова два склоњитъ е на гнѣвъ; али гнѣвъ његовъ ненаводи га на крайности ужасне, на које наводи Турчина и Грка, овога особито. Његови су обичаји тихи, но готово сасма потурчени; а највише съ тога оњъ се бољъ него никака друга рая са Турчиномъ слаже. У обшће недоби искрено Европѣца, али признае у свему и почитовати уме његову превосходностъ; а особито пазнъ красоту његови начина и обичаја: много више него Турчинъ любви дружелюбный животъ, и къ највећимъ друштвима мужикъ пушта и свою жену, да слободно приступи. Али овай полъ, кодику е дѣлъ и плодовићъ, толико често е несрећанъ: кодъ арменскога народа; често су кодъ њѣга супружества немпрѣмъ огорчена. А како то у народу особито тихе и побожне худи? Изъ худи неизгнѣчно зло, него изъ онога пазнъ обичая, по кому родители сами уговараю по својој вољи и како суде, да не корисније за кућу бити, бракъ свое дѣце; коя безъ да су се меусобно увѣрила о любви, безъ да су се и видѣла, приходе послушна и предана къ олтѣ, и ту свезу склопчавоу, кою редко кодъ срце да одобри: али при свимъ разорама, при свој мрости, коя од-а-тудъ произаје, брачно разрѣшенъ сасма е редко, еръ га обшће мнѣніе учинало. Но и овай обичај на радость свакога човеколюбца почео се већъ у њѣкимъ обшћельма забацивати, и не сумѣ, да ће се забацити и сасвимъ, кадъ разумностъ отворе очи народу.

(Конацъ саѣдуе.)

ПОЛЕЗАНЪ ПРИМѢРЪ.

Неутрудимый у текущемъ столѣтію рускога царства државникъ, грофъ Шперанскій, кадъ после четворогодишнѣхъ у Сибирѣ заточенія явнымъ указомъ за савршено невинна проглашенъ, и у кою државоуправлѣнія повраћенъ буде; да бы оны богини злобе пожертвовано време на њиваи обшћегъ дѣлаи у њѣколико кадонадіоу рѣши се и у приватномъ своемъ обиталишту више часова на дати опетъ званичнѣхъ дѣлама посветити. Но како се свуда и свагда находило малоразумны и неумѣлики скупе часове тако

знамениты државника достойно цѣнити, то Шперанскій, кога насрѣчи неоставляху ни часъ по спокойна, посредствомъ новина умоли мѣстный публикумъ, да га у свако друго, изузимаюу праздничне дане, време одъ посѣћиванія поштеди, кромѣ одного сата послѣдневию. Но оны и тѣхъ цѣлымъ сасъ свагда на ногу у соби одъ свакогъ сѣдалишта чистой, поредъ стола на коя само мастило, перо и коя табакъ чисте артие лежаше, стоѣши, посѣтителъ е дочекавао, саслушавоу и испрашао.

П.

С М Ъ С И Ц Е.

Едно вече, кадъ намъ е варошъ осѣтѣла: на была, нѣкій е текъ онда видіо, да намъ е добра калдрма.

У њѣкој крчмѣ гости знаше служителя именомъ „Навукодоносоръ.“ Бдѣвъ странацъ, коя е то чуо, запята крчмара, да л' е служителю заоста тако име? „Боже сачувай!“ одговори крчмаръ, „ѣму е право име Навъ, а господари га само збогъ бржегъ изговора зову „Навукодоносоръ.“

Берну оно ютро, кадъ ће умрети, њѣговъ докторъ наже: „Вы данасъ съ већомъ тегобомъ кашлѣте. „Болестникъ му слабымъ гласомъ одговори: „То ми е за чудо; а цѣлу самъ се ноћъ у кашлю упражнивао.“

„Ал' е сладко срнеће месо.“ проговори е-данъ у друштву. „А кадъ си ты ео срнеће месо?“ запята га њѣко изъ друштва „Е я и самъ ео; него мой братъ наже, кадъ е јошѣ као войникъ на стражи быо, пакъ е крозъ прозоръ гледао, гди господѣ еду!“

Нѣкій докторъ, коя е и писатель, тужіо се, да су га често, и то жестоко критицирали. Но оны се опетъ тымъ тѣши, да ће на задѣшнице, као што е обичај, по гроблю свеће горети, и тако опетъ њѣгова дѣла, као полезна, овѣтлѣти се.

Люди, кои су већъ у година, обычествую говорити: Я самъ већъ маторъ, да се поправимъ. А младѣи говоре: Я самъ јошѣ младъ да се поправимъ. Садѣшнѣтанъ, кадъ, и по е године треба се поправити?

Д. Аврамовићъ.

Ш О Д У Н А В К А.

№ 45.

Београдъ 10. Новембра.

1845.

ЛЪНА МАЦА.

I.

Лѣна дѣво, ербска кѣри,
Невенъ цвѣтакъ зеленъ беря,
Ой набери, мю вѣнацъ сплети,
Те на главу младомя рбу Свети —

Кѣй е' за свѣтъ вѣру брѣе,
Кои за родъ ербскій гине!
Кои любяи све у вѣри —
Тебе, мила ербска кѣри.

А за милогъ свогъ владара
Повр' стриногъ града
Полети ѣе средъ пожара,
Да падне на' слава!

Мила кѣри ербска, ой крину,
Сплети вѣнацъ твою' ербину —
Да се дичи, дичи, поноси,
Да му се иже разноси, —

2.

Увѣчаномъ када главою,
И съ найвѣшомъ чести славою
У станъ свогъ се рода милогъ врати,
Кады душмана и злотвора сплети!

Кады истреби све изъ стана,
Кады ий спрѣми све са дана,
И кады у пра све пошаре,
И домове у пошаре:

Онда мила ербска кѣри,
На стран' туге дѣвай,
Десну руку по нѣмъ стори,
И ово пошай:

У войни нежа вѣрѣи!
У любви знай искрѣни,
Отечеству правогъ ой сына!
Оды мого милогъ дичногъ Србина! —

Д. Михайловичъ.

НЕШТО О НАРОДУ АРМЕНСКОМЪ.

ОДЪ МАТИА БАНА.

(Копаръ.)

У смотрѣнїю народногъ живота, Армени старогъ изповѣданїя, приближивши се више него други къ Европѣяцима, више су се одъ нѣхъ изобразили и чюдные начинѣ присвоили, али узъ то и више одъ народовъ свои общаа оставили, те тако су у тому заимали, да су свой истый вѣзътъ свагда и свуда, осимъ едне цркве, забацили. Бдною' рѣчи ако су нешто више изобразени, више су и пошварени, и ово е управо она часть народа, кою е црвь порока гризукати почео. Но тако нечине Посторѣни: истина е да коды нѣхъ крѣпакъ преобразително нѣ юштъ тако общте и напредуоше, као коды прѣхъ, али зато они нѣсу изгубили многа морална свойства свои прадѣдовъ: поноше е юштъ нѣма, народнымъ языкомъ' говорити, и они га ни у внутрепности свои куфа нѣсу, као брава нѣнова, турскимъ замѣнули: тѣмъ ако нѣново изобразенъ каснѣе напредуе, быти ѣе савршенѣ.

Што се тиче вѣштественогъ живота, навязтоку, общте договорѣи, нѣко више до Армѣянна немисля за свое дѣло, Грекъ врло е штедливъ; Турчинъ кады е подмѣрио свое найвѣше потребе, неѣе за никакву сущѣиность да ради, Армѣнѣ самъ добро се облачи, добро еде, и радо свое куфу свакогъ общности напуцава. Мало е сачица, и то су найслабоумнѣше, кое немаю.

свою кућу: у кућама и на чепици највећа е чистота: јошће понајвише све покућство састоји из судова кухињ, из јавана окодо по собам разложени, и из постела, кое се свако вече простиру една уз другу по поду, будући да сва фамилија у одной соби спава. То е начин живиња свою народа на истоу; али кодь свою има нѣки изати: производи европейскога дукеса већт спуда починю се провлачиати. Богати армени граде себи прекрасне перивое, купатила, и простране палате, кое су унутра често дѣише него исте турске; премь да су съ поля тамнимъ боима намазане, а то изъ лукавства, да тушно нагледаюћи турску зависть непобудѣ. Изъ истога узрока они су до сада сакривали сребро астаило, драго камењ, и сваку драгоценность, кадь-годь бы какиго великаша на пошту чечали. Али сада, кадь е право притягавана утврђено у турскомъ царству, и кадь поединимъ лицама средство е угнѣтавана одузето, сада већт залудна е така предосторожностъ.

Разгледавши Арменина у свимъ одношеніама њивого и посебнога живнота, рекавши нешто о њивогой прощлости, о садашности њивогой, хоћемо ли штогодъ и о њивогой будућности изречеи? Казати штогодъ безумиљно о тоу, мыслимъ да бы и найумнимъ немоуће было. Азѣ, исто као и Европа, не јошће политически уређена; јошће тако не ништа на своему мѣсту, ништа постоило, и у овой страни свѣта сваке може предвидити одну велику кризу, у којой не се безъ сумњ и много европейски интереса рѣшити. У преграту, кои се приравла, каква не среба изапасти Арменима? Кодъ нѣм невиди се јошће доводно элементъ, кои бы могли духъ обште народности произвести, а безъ духа ти елементи неће моћи на читавый народъ дѣйствовати, а ло народина, кое горичена и недалека криза свѣта непаће утврђено у својой народности! Осимъ тога Арменинѣ нема никаква воена свойства; не храбарѣ, оповне е дубокомъ и стодлѣтнѣмъ болѣзливостѣ, тежи само на добыти, и гдѣ добыва, ту е савршено задовољенъ. Одъ такового народа неможе се очекивати никаква свѣтла ни посебна рола; па да е снабвѣнъ наибольшимъ свойствама, гаедаюћи на политична обстоятелства, у коима живи, онъ небы никако могао свою преѣацию независимостъ докучити; и безъ еднѣ интервенціе европейске, а да се њивогѣ господари неможе и поврате му политичный животь, а мы-

слимъ, да на прикоръ свою промѣна, кое се могу догодити, онъ не јошће за друго време единствено трговаць и рукодѣлаць остати.

ЛЮБАВЪ КЪ ОТЕЧЕСТВУ.

Отечество на' земля, гдѣ смо рођени и' воспитани, кое се за постојанство нашегъ живнота, имана, и наше чести брине, и коме мы за уживано наставлѣніе, и за наше изображеніе благодарити имамо, отечество, кое намъ наше мило и вѣрне прѣтелѣ сакрањяла, и кое не ѣкадь њиовѣ и нашѣ непео опетъ у свое краю примити, заслужуе нашу особиту любовь прама себи, и овай е бѣданъ, рѣанъ, и неблагодаранъ човекъ, кои прама своимъ отечеству толду любовь у срцу неосѣћа, и свою дужность према њѣму одриче. Добаръ е човекъ жаркомъ любви къ своимъ отечеству склонѣнъ, и ако се, као човекъ за свѣтскогъ грађанина и сматра, зато опетъ зна, да е онъ честитъ свѣтскій грађанинъ своего отечества.

Вѣримъ чимъ неможе се любовь прама отечеству своимъ заслѣдожити, као кадь се за њѣга животь жертвуе. То е учиніо Ликургъ законодѣаць шпартанскій. Кадь ѣймъ е већт законъ предао, склѣио е Шпартанце и заклео ѣй, да они до њивогогъ повратка (ербо е на путь полазио) њивогымъ законима вѣрни остану. Затымъ се онъ удаи, дође у Делѣ, и принесе жертву богу Аполону: затымъ дође у Крету, и ту своевољно одъ глади умре, да бы тымъ Шпартанцѣма свакогъ узрокъ уклоніо, кои бы ѣй њивогымъ законима невѣрно учиніо. Онъ е и то заповѣдио, да после смрти њивого тѣло сажегу, и да неео у море баце, само да небы одъ њѣга ништа у Шпарту натрагъ дошло. — Ово е учиніо Ликургъ, вели Плутархъ, у своемъ вѣку, у комъ е јошће надежде имѣо, да бы дуже живити могао.

Кодръ, последний краль Атиискій, умро е своевољно за отечество, и то 107. год. пре Христа. У одной битки измежу Атине и Мегаре рекне едаиъ Оракулъ: „Она не страна побѣдити, коя своего краля загуби.“ Текъ што е то Кодръ чуо, преобуче се као селякъ, узме велику скиру, и едно бремѣ дрѣва на леѣа, отиде у неприѣтелскій станъ, замете кавгу, и убию га.

Измежу Картагиняна и Цириняна, њиовѣ сусѣда, еданъ-путъ се породѣ дуготраюћа и

кравна война, збогъ граница обостраны зема-
ла. Они се напоследку тымъ поравнаю, да е-
дно ютро, како изъ Картагене, тако и изъ Ци-
рене нѣки люди поѹ и гди се сунубе, ту да
буде граница оба народа. Картагиняни, кои су
ранѣ пошли (то су была два брата, кои се Фи-
лени зваше), тако су и више землѣ прешли
него Цирияни, и тако е дакле приенство на
нѣовой страни было. Збогъ тогъ се подигне
опетъ кавга. Но Цирияни се изяснише, да ће
они ову границу оборити, ако се Картагиняни
склоне, да себе на истой граници живе закопа-
ти даду. Одма на то оба брата санаволе, и
своимъ животомъ задобыю своимъ отечеству ве-
ликой добытакъ.

У Риму е едвипутъ пуга была, и наскоро
затымъ была е ова паронѣ устрашена землѣ-
тресеніемъ, после когъ е на пици велика пу-
котина у земљи остала. У страху запитаю Ау-
гуре за совѣтъ, и они їмъ казаше: ова се ру-
петина нгда затрпати неће, ако Римъ свое
надрагоцѣнѣ ствари унутра непобаца. Одма
се лви М. Куртїусъ, римскій вителъ, и запита
Аугуре, да а Римъ што драгоцѣнѣ има, него
што е любябъ и юначка храбрость за отече-
ство. Затымъ се онъ у наислѣнѣ одма обуче
и оружя, и усѣдне на нахѣненогъ коня, и заед-
но съ нѣмъ доле у пропасть скочи, коя се смѣ-
ста за нѣмъ заспе.

Мозартъ, славный художникъ музике, до
своє старости нѣе поставиу плату одъ свое
држане имаю; несмотрѣючи на то, поредъ свы
предложена свои прїтеля, и поредъ умоляваня
Фридриха Вилхелма II., краля прускогъ, прамѣ
3000. талира годишнѣ плате, да управитель нѣ-
гове капеле буде, нѣе га ништа приволети мо-
гло, да своєгъ цара Іосифа II., и своє мило о-
течество остави. и онъ е съ платомъ одъ 800.
фор., кою му е Іосифъ годишнѣ опредѣлю, под-
нуно довольный было.

Д. Аврамовиѣ.

ТІРИПОВѢСТИ.

КОВАРСТВО ЕДНОГЪ СЕЛЯНИНА.

Селянинъ носеши едно бремѣ дрва на про-
даю, ако е и викаю често, уклоните се, опетъ
еданъ бездѣльникъ нѣе се хотію уклонити, заче-
е за нѣта селянинъ и раздере му кабанцу; хо-
тѣвши после, да му е селянинъ плати, поведе

га на судъ, судїя чувши случай одъ тужителя,
пытао е селянина, е ли то истина? Онъ на то
ништа нѣе одговараю, и тако судїя обазресе о-
ному, у нощъ е кабанца раздѣрана, казавши му:
шта хоуеши да учинимъ съ немымъ. Како е
немъ? одговори тужитель; онъ нѣе немъ, зашто
мало часъ вѣино е са свимъ гласомъ: уклоните
се, уклоните се. Када е доле викаю, то си ты
быо дужанъ уклонити се, пакъ бы кабанца
твоя была читавѣ.

НЕЧАЯНЫЙ СЛУЧАЙ.

Еданъ зидаръ неотице падне съ некога ви-
сокого крова, гдѣ е радїю, а по несреѣи падне
на човека, кои е сѣдио доле, и тако, неучинив-
ши себи много зла, убїе единого бѣднаго чове-
ка. Сынъ убїенного позове на судъ зидара ту-
жеби га, да е онъ смртоубійство сѣлао. Онда
зидаръ одговорю е себе овымъ образомъ, гово-
реши: Друзе! ако самъ я согрѣшио, то ѣу учи-
нити и покаанїе: поппи се ты на оно исто
мѣсто, онкуда самъ я пао, а а ѣу сѣсти гди е
сѣдио твой отацъ, и тако омани се доле и у
би ме, ако уможешъ, я самъ доволянъ.

Владимїръ М. Васиѣъ,
Практикантъ Начальничества
Крагуевацкогъ.

КРАЛЬ И СТИХОТВОРАЦЪ.

Славный стихотворецъ Карло М. Беллманъ
быо е у великой милости коды Густава III.,
краля шведскогъ. Онъ е морю много за краля
радити. Еданъ-путъ е у такому немилости коды
краля пао, да му овай запрети, више да се усу-
дио нѣе къ їмъ ступити; но зато е онъ опетъ
морю, ако и пре за краля радити, да и то у
своємъ обьяталннѣ.

Беллманъ е дознао, да ће краля нѣкий данъ у
опредѣльный часъ поредъ нѣеговогъ обьяталннѣ
на коню проѣи. Не мало се краля затуди, кадъ
е на прозоръ Беллманове себе мѣстѣнце ус-
правленѣ видю. На мѣстѣнце е стоюо брїлчъ
Беллмановъ, и крозь прозоръ промолѣногъ Белл-
мана брїао.

Краля заустави коня и проговори: „Белл-
мане! а што то значи?“

„Мой е брѣчъ коды мене у немилостъ пао, Ваше Величество!“ проговори Белманъ о-дозго: „онъ ми више преко прага не сме корачи-ти; но я безъ ѣга не могу бити.“

Слѣдство е овогъ смѣлого одговора било, те е Белманъ коды краля опетъ у преѣзнице милостъ дошао.

СРБСКА НАРОДНА ПЕСМА

(Саобитио М. Протиѣ.)

Скендеръ-Бега жива ухватио,
И русу му главу одрезао.
Баца ѣга на дно у тавницу,
Гдино лежи вода до колена,
Окова га што најтврѣ може,
Па му прети и озбиљно вели,
Да га неће одаведе пустити,
Докъ юнаку тѣло неастрине
И руса му коса неопадне.
Лето цвили Сибинянинъ Янко
У тавници Ђорђа Бранковића,
Поглавара одъ Србје славе;
Брѣ га Ђорђе беше ухватио
У Расинѣ спрѣху Караовца
А коды Ибра водиче студене,
Одкуда Янко съ Косова побеже,
Да бы свою сачувао главу
Одъ Мурата османскога цара.
Кой Маџаре беше побѣдио,
Гласъ допаде у маџарску земљу,
Да е Янко мука допакуо
И да цвили и ко гуя пинти,
А Маџаре почесто споминѣ.
Кадъ то чуше неможе маџарске,
Войску купе, Бранковићу пину,
Иа' да пусти изъ тавнице Янка,
Иа' ће јуриш на градь учинити,
И Србию земљу освоити,
Попалити варош и градове,
Опљѣнити стада и волове,
Заробити мало и велико.
Кадъ то зачу Ђорђе Бранковићу,
Онъ дознава Рада тавничара,
Да отвори пролету тавницу,
Да изведе Сибинянинъ Янка,
Па му поче вако бесѣдити:

Хоћешъ Янко да те згубиѣтъ млада,
Или хоћешъ да властѣ подожинѣтъ,
Да ћешъ мою упуку узети,
Лепосаву Гргурову берку,
И јоштъ да ми у Срему уступинѣтъ,
Славука што ты посѣдишъ.
Какалъ беше Сибинянинъ Янко,
Да се юнакъ тавнице опрости,
И Ђорђу се беше обећао,
Да онъ неће препаре учиниѣтъ.
Отде оде у земљу маџарску,
Кано влада крозъ елого гранѣ,
Па сазове неможе маџарске,
И одкаже јина обећани,
Коима се Ђорђу заверио,
У тавници града Смедерева,
Јоштъ сакупи войнине маџарске,
Те удари на Ђорђева добра,
Коя беше у Срему имао;
Све изсече и огњѣ попали,
Па одатле пође на Србию,
Да онъ врати жалбу за срамоту.
Гласъ допаде Ђорђу Бранковићу,
Да на ѣга сила войска иде,
Сва Маџарска бутунъ са Срисмоѣ.
Пасиу Ђорђе кано ватра жива,
Па онъ шалѣ свога татарина,
У Стаболу граду великоме,
А за помоѣ Царѣ Мурата турскогъ,
Кой му беше јоштъ горе претио,
Што е Янко лудо одустѣо,
Терѣ га не у Стаболѣ послао.
Кадъ се Ђорђе видо на неводиѣ,
Онъ ми шалѣ књига у Маџаре,
Да умоле Сибинянинъ Янка.
Да се мане и да се помири,
Да нетроши праха ни олова,
Већъ да свезу прѣтељства сюзѣ,
Кадъ најпосле Јанку додиѣше,
Молећ ѣга јутромъ и вечеромъ,
Великаши, маџарски барони:
Тадъ се Янко беше повратио
Савојинствомъ у земљу маџарску
И опрости Ђорђу Бранковићу,
Брѣ му Ђорђе беше уступио,
Десетъ села одъ добара своја,
Тимъ скончае свезу прѣтељства.

Уредникъ Милошъ Поповићъ.

Издаво и печатаво у Цариградској Књигопечатни у Београду.

науке естествене, које се стичу у земљописану, исто како се све земалске воде стичу у море. Уз толико пространо знањ, земљописатељу треба имати при рукама сва стара и нова земљописна вањна дѣла, колико о свему свѣту, толико о поединим његовим частима; па и сва најновија и најточнија описанја путоватеља, кои сваке године поправљају по коју погрѣшку у земљописану, или га новимъ изобрѣтенима обогаће: онъ мора бити до края извѣстенъ о свакој најманьој политичној промѣни, која се догоди у свѣту, и о внутрѣшњемъ стану свога народа у свакомъ државномъ призрачју, онъ на концу има познавати многочислене ѣзике, за који у оригиналу читати народне земљописатељ сваке државе, будући да нитко бољ и точнѣ одъ њи неможе ове описати. — Али ние доста имати предъ очима најбољ земљописне изворе, треба имати о овој науци собствени понятја, и ону искусну вѣштину, која се единствено дугимъ читањемъ најточниѣ дѣла, и упражнѣнемъ свога посебногъ о њима разсуђиваня добыти може. Како смо изабрали најважниѣ писатељ (а сѣ тога треба до края познавати земљописну историю) неваљдъ служити се свакимъ писатељемъ несмотрѣно, како намъ на руку дође, но све раздѣлити и класифицирати треба по времену, у комъ су писали, на прѣ, него што се една земљописна вѣст изда, вала о њој најпре запитати едно-времене писатељ, њи саставити међусобно, или зрѣломъ критикомъ истину изъ њиовиъ противорѣчїи извадити, те после тога писатељ свою епоху сравнити међу собомъ, и видѣти, у чему су се њиовиѣ са старима сложили, у чему су њи поправили, што су њи додали. Безъ таковогъ поступаня и една географїа неће бити точна, него ће се учинити многе старе погрѣшке, које су се родиле или изъ обшитаго незнаня, или изъ предразсудка и кривога суженя путоватеља, или изъ пристрастїи писатеља народни, по кое су биле поправљѣне у послѣдїа времена одъ њи мудраца.

Ово, што смо до-сада рекли, односи се на географїю описивателну, у сачињавану кое доста е сачињително имати на руци најсаврѣнѣїа географїческа дѣла, и знати се њима служити. Али све друго треба у основу географїе, у опредѣљаїа њиѣ частїи, и њиовому разполагану; у њиому скончану са сроднимъ їої наукама; у ограничѣно ову, и умѣреност, коїомъ свака одъ њи мора да буде обширнѣ, или теш-

нѣ изложена по већої или маньої сродности своїої са главномъ наукомъ; у томъ послѣ, протїва обшитаго мнѣнїа подумудраца, кои мисле, да земљописане незнатѣва никакавъ особитї талантъ, у тому послѣ, и све што се њиѣ тиче, најбољ се одирава оригиналностъ умствованя, тачїина и зрѣлостъ критике, пространостъ знаня. Оскуда овиѣ своїства узорокала е, да тодики земљописатељи нису замѣрили свою науку подѣлївавомъ точкомъ вида, и ставили е зато на онај редъ, на коїу она мора стоїти међу другимъ наукама; сѣ тога многи утопали су, да речемъ овако, географїю, геогностїю, топографїю, аритметїку политїческу у статистику, или статистику, геогностїю, топографїю у географїю: сѣ тога Европа е препуна рѣкнїи земљописни дѣла, кои нису ништа друго него боля или гора препїсываня преѣшнїхъ, умножена додатцима, изваѣнїма, безъ икакве критике, изъ статїстїческї, Богъ зна колико точни, списанїа, изъ путошїствїи и прочїи сачињѣнїа; или иол су нагомїланї безвкусно и невѣстѣ различнїи изпрѣсѣцанї наука. И така су сва овогъ рода дѣла, кои и ми данасъ у насѣмъ ѣзїку имамъ.

Овде смо на кратко назначили њѣна обшїа понятїа о писану географїе; али ово мало, што смо рекли, показуе колику способности, труда, и средства треба свакому земљописатељу, кои хоће да едно саврѣшено и за себе честно дѣло изда на свѣтъ, и колико е основано оно мнѣнїе, по кому мислимо, да, ако ние неможно, много е и много трудно, да едаѣ младиѣ саврѣшенїмъ земљописатељемъ постане, а то особито међу нама Србїма, кои иностранныѣ ѣзїцима нїсемо їошѣ уобште вѣшнїи, кои смо їошѣ у насѣмъ знану прамѣ европѣйскимъ книжнїцима врло ограниченїи, а немало велики европѣйски библїотека, коїма бы се помогаѣи, и кое до-кадегдъ непоману међу нама, (будїи то овде узгредъ речено) нећемо ми писанїа озбиљнїи напредакъ у умномъ изображенїю учинити.

(Владац сѣкуде.)

БЛАГОДАРНОСТЪ И НЕБЛАГОДАРНОСТЪ,

Бдина, чрезъ кою човекъ по правно-умнїмъ законїма самъ себи важностъ дати, и другима пользовати може, есть морална доброта. Бдна одъ najbolj добродѣлїи есть любовь къ ближнїму, сажалнїе прамѣ њиговымъ тегобамъ

гледі, како ће му помоћи. Тако какво благодаріе за награду ил' за благодарност чини, тај само своє користолюбје покаже. У приликама народне несреће, наводненія ил' ватре, и у подпомагану отечества, ту се непагнеда на корист ил' благодарност, него се по могућству подпомаже, ту се наслађава чувство, што е по својим силама се обштина дјествовало.

Благодарност — єдина є добродѣтель, коју се съ човекомъ раба; докъ се све проче текъ понятіама развію. Діте, коє сїса, већ е благодарно оныма наклонѣно, кои га њгују и любе, по на жалост, оцетъ иј доста неблагодарни има. Тако, прво они заборављаю благодарни бити, кои су у својм дѣйствиу одъ благородны благодарѣтеля изъ недосуднице избављени, и за полезне државне членове брижљиво воспитани, и природанъ даръ њиловѣ брижљивосћу за художника развили. Многи мудрую о полученныхъ благодарніама; ерѣ они мисле да право имаю, срећно станѣ благодарѣтеля и њіово иманѣ располагати, и тако благодарномъ дѣлу неће своє уваженіе да покажу, него га у маліяма и тымъ мисле благодарностъ избѣћи. Исто тако дао заборављаю младиши своє учителя, кои су ијимъ првыи пунолѣ добра у њіову душу пресадјали. Великій примѣръ благодарности показао є Александрѣ царѣ рускій, кадъ є 1814. године у Паризу био, онъ є іошѣ у младости својој бывшегъ свогъ учителя Ла Харпа удовицу потражіо и лично є посѣтіо, и ономє є споменъ овомъ чешу и благодарніемъ осиромащеніи удовици указао. Нашегъ времена і самъ великій князь рускій почитує списателя оны списанія, изъ кои є онъ найбільѣ настављивѣ поцрпіо. И Луизинъ Филиппъ, краљ французій, прамѣ оныма у Швайцарскѣй показѣ се благодаранъ, кодъ кои є у својмъ изгнаніи приближиште нашоа. На жалостъ, има, — особито у садашњ времє, благодарне діце, кою сва пожертвованія родителства немогу задовольати. На срећу є човечества, што такovy зарадо оцетъ у великоѣ числу нема.

Себи подчиніоу или служителие благодарніа или подарке учиняти, зато истреба никакву благодарностъ изскиквати. Ако овака особа увиѣа, то ће съ умноженіемъ својомъ услужносћу и признаніемъ показати. Чувство благодарности произлази изъ благородны срца, и у колико є оно честіне, у толико є признателіе. Колико такovy обязаательства производе любавъ

и пріятельство, само друженіе услужности, и како се зато радо благодарности предаемо! Чувствѣ пунимъ душама она неаблгана, и сиромаштво топлѣмъ благодарносћу споминѣ име свогъ благодарѣтеля предъ свысокаимъ. Сатирици примѣчаваю, да су зато благодарніа реѣа, да небы ниякогъ неблагоприятнъ учинила.

О благодарности примѣрѣ намъ даю и наидивљивіи зѣврови, почему се укрѣте, прамѣ оныма, кои иј ране и њгую. Аа суровыи человекъ не таковъ, кодъ кога є уаалудъ свакіи трудъ; ерѣ неможе благородно чувство на овогъ сажалія достойногъ упливѣ имати, и онъ добродѣтель благодарности нити познає, нити извршивати може.

Д. Аврамовић.

ПИСМО НОВЫМЪ СРБСКИМЪ БЗЫКОМЪ.

(Одговоръ.)

Облюбљивыи Пріятелю! Твое у новой одори любиво писмо проузрочи велико весељє. Оно бы читано у насѣшту више пріятеля, и нажалитъ не могу, што ми башѣ тада мавѣа братъ, те не може быти удѣлѣны обѣга утиска. Найпрво мнѣмъ быти потребито, да ти пріобнамъ мое пазке глєдє зыка нашегъ, кои є іошѣ незгодашъ, и потребитѣ вртны радіоника, да га одъ старо-славянскога одѣѣе, и новима, чисто србскимѣ материнскимѣ накрмє. Не могу ти се дакле доста захвалити, што си наиканіи таковимъ богатіама указати се, и стару славяншину као Гордієнѣ уао намєчѣ великого Скєндєра прєсѣхнѣ, дочимъ нешѣ много послѣдника имати, као што я мене напућєна виднѣшъ. Оволико глєдє зыка, кои потребувѣ іошѣ много изнашаниа; садъ на другє околичивє. Пациентъ ми, како се вѣлѣбашѣ Готѣ и Беранєкѣ съ дѣвоикама, и како се дрїє свирѣпѣи и ирѣанє, коє є дѣно; по кадъ немо чути, да се кодъ васѣ отворило казалитѣ, да се дао ирѣоаа, комичнє ирє и насѣчки (балети)? Я мнѣмъ, да безъ казалитѣ нема правого говєа ны укуса, и зато утискуи ову умѣнѣсть тамошней господинѣ, колико ячє можєшъ. Глєдє твоє кнѣжє, за кою си ми вруѣє препоручивѣо, мнѣмъ, да бу ти моги нагнѣти наду съ єдно 50 предбрѣянѣа. Накаа ова дєє ти озбѣла велику часть, како се многи истєскую (изражаваю), по я сѣбнѣмъ, да бы ти већу часть стєкла, кадъ бы была по теби писана, него што є прє

приута у насъ, езикъ. Шта ради наше учено друштво? чујмо, да имате више зачасти, него збиљна чланова, ко то емјентъ нашиньшлота. Што тврде њли, да се на нашемъ лицу и на другимъ ученицама, а и на сѣмьшину говврсти младици, то ми е мило, докучи е наде, да ће си они наклаути езикъ новыи, а не као што жалобоже до сада бы.

Сады што сѣди, знамъ да ће ти быти мило чути. Јошѣ ономадъ бы моя намышлота, тина, за набѣди ошачине, углавити се тамо кодъ васъ у благословѣной земљи, и съ топрамъ самъ справю прошию, кою самъ провидѣо чврстимъ подупирачима, да њ навратитъ, гдѣ е требе. Ово чинимъ пригодноу тога, што желамъ быти недвижанъ, и посѣдовати едну повлашћену посланицу. Моя сунруга, велимъ дѣломъ задовольна, нагну се къ тому добрости-во; озбила, приицаѣи положишта великий ути-санъ на њо учини, и сва ѣвна брига, како ће немидный иметакъ растуриати, а мидный ѣмо са собомъ пошети. Тако дарезжљиву я облю-бљуну ниси никада видѣо, само жалобоже неа новъ Србскій езикъ, нити оне да га у-чи. Сестра њна, такоберъ облюбљена дѣвоина, имала е случайно њну срећку, и съ њомъ при главноу извучку начини великий згодитакъ. Зато се одлучи съ нама поћи, но дуго не мы-слив остати, него ће се навратити наопако у свое родно мѣсто. Докъ се тамо не смѣшимо, быѣмо сви твои гости.

Заглавлюѣи молимъ те, да ми наклаиешъ њѣне потребишине, найме: мало добра дувана, и едну козу; зато бу ти я любовь повратити, и наманити два коня, едного вѣчиша и едну слушкиню, будући чуемъ, да у томе налазите велику оскудицу.

Желимъ, да се у удостоишъ убронти ме же-ћу твою истините прѣтељ и прѣвѣрие слуге твой и пр.

(сообщѣнѣ I. С. П.)

С И Т Н И Ц Е.

Вѣра е едина истинита, коя у страдаю бодрость, а у срећи свисходительность учи, —

коя благодѣиенѣи надъ непрѣтељѣмъ триумфа, бодро смрти доми, одъ гроба колѣнку пра-ви, а изъ трудежи райски цѣство произво-ди; — да, она красна вѣра, она е едина истинита.

Тко о Божіоу отеческой любви сумня, тай хули на Бога.

Благостанѣ поданика доноси владѣтелю више чести, него побѣда надъ непрѣтељѣмъ. Славѣе е десеторицу обдржати, него хладу утаманити.

Хочешъ да си срећанъ на позорѣишту о-вогъ свѣта, то негладай да се блистанъ, него само да полауешъ.

Снажанъ е младъ юнакъ, кадъ му дужность мишицу крѣпи; а ѣ юшѣ снажнѣи, кадъ се любовь съ дужношћу спои.

Клеветникъ е наиваснѣи злодѣи у држави, еръ се у њму саюдавано много зла. Онъ е крадљивацъ, кои се у домова уважати, и више, него што е злато и сребро, краде. Онъ е уби-ца, кои неоружаногъ човека напада, и често му више него самъ животъ узима.

Повѣренѣ за нѣконавъ народъ, за никакве секте прѣзвано нѣ, — оно принадлежи чове-честву! Честитъ человекъ налази га у туѣмъ свѣту, као и у своемъ отечеству.

Мудрацъ е обично у своемъ отечеству, као и злато у земљи.

Новце и добра дѣла, истреба ѣи брѣиия ра-ди абирати.

Докле-годъ тардица живи, њѣгово е мизнѣи мртво; умре а онъ, а оно изъ гроба васпресе.

Люди домова зидаю, а жене украшава. — Олма се познае, докѣ човекъ у кубу уѣе, да а само человекъ ѣа и жена у њѣи живи.

Д. А.

ПОПРАВКА.

У последнѣи числу Подунавье у чланку „Любовъ къ отечеству“ 15 и 16 редъ треба ошѣи поправки: „зато опять зна, да онъ честитъ свѣтскій грађанинъ быти нежме, ако не вѣранъ грађанинъ своего отечества“. — У Србскѣи народнои пѣсми, печатанѣи у истоу числу Подунавье, сѣе одъ 10-тога реда до 20-тога треба да предлоди проому.

Учредѣиѣи Милошъ Поповиѣи.

Издано и печатано у Правительственной Книгопечатнѣи у Београду.

Ш О Д У Н А В К А.

№ 46.

Београдъ 17. Новембра.

1845.

НЕСРЕБНИКЪ.

Ахъ! куда' къ, куда' къ бѣданы! — Межу стѣна,
У врани, непроходне горе край
Улази м' стаза. — Судба безъ промѣне
Ужасна м' гони; земногъ быша рай
У пакао првый клиномъ злобомъ ствара,
Отровнымъ гуамъ труе сваки цвѣтъ,
И густымъ димомъ глѣба своего претвара
У нокцу таму богоданны свѣтъ. —
Ху! — каква гроза душу обузима,
И какавъ бѣдно срце твоє стра! —
У дальнимъ хука чує с' красавца,
И страшна, грозна грома тутнина. —
Нелунай тако бѣдно срце мое!
Нестрепи душо! — вѣкъ в близу край.
Сво дично цвѣће прецѣтало твоє,
Пожуто квітнасть, сластоузный гай.
О! бесни, бесни судьбо неумитва,
И грозне стрѣле изи твоє снѣ!
Блаженство, сладость приобити
У души мойой нивадъ, знай, немере! —
Све вѣсна с' чує хука, луна,
Све вѣсна свѣру страшний прети гласъ,
Све вѣсна пустошь, вѣсий вражъ наступа,
Освете грозне сво в ближій чась.
О, ступай бѣдный! — зашто дрѣхнешъ тако?
Заръ тако горко чини ти се мреть?
Уживат' сласти, в аи, бѣше сладко?
Нек' т' сладко тако буде и умрет! —
Ха! како с' доле пропастъ дичи страшно! —
Каи' шумти, хука, тутнина, рече дуо! —
В а' дожде судьбо? — Страшно и ужасно —
Аа' спасительно бытъе душа дуо!

Ђорђе Малетићъ.

КРИТИКА.

одъ Матіа Бана.

Пре мало времена присио намъ е у Београдъ „Простый описъ свецѣлота земљопознана“ одъ гос. Георгіа Адиѣа, Чиновника Поште у Осѣку. Появляѣхъ єднога поучнаго дѣла тако е редко у нашей нивыженности, да оно, ма и найслабѣе было, оцетъ заслуажу нѣку позорность, и има право на народну благодарность. Захваљуючи дакле, г. Адиѣу, што и онъ, по обичаю обичаю, не дошао умножити чело наши славны цѣсника, него се окренуо на обильне науке; усудити се издати нѣка примѣчанія на нѣгово дѣло, примѣчанія, непроизводеица ни изъ суете, ни изъ злобе, но изъ саме жель, да се земљописна наука межу нама што скорѣе усавршенствує.

И мыслимъ, да нѣе наиболь учинио г. Адиѣа што е найпре са єднимъ земљописомъ изишо предъ книжечный свѣтъ; или пошто е хѣло одати се тако рано на ирабаванѣ те струке людского знания, да е брао похитио дати свой производъ читательма у руке. Многима могло бы се видити, да нѣе ништа лажше, него сложити єдно земљописаніє, те тако себи набавити у младимъ годинама и премалымъ трудомъ нѣку книжену важность. Али сие е другачіє: земљописаніє наибольшій е, може бити, каменъ покаянїа, по кому се познає, колико е у наукама вѣститъ єдиѣнъ свистатель, почемъ осимъ космогоніє, астрономіа, геологіє, физики, политическе єкономіа и рачунице, статистики, природне исторіє, антропологіє, этнографіє, исторіє старе и нове, осимъ свою ову науку, кою имаю найближе са земљописомъ єроство, онъ мора познавати и множину други, а именю сво

Ш О Д У Н А В К А .

№ 47.

Београдъ 23. Новембра.

1845.

К Р С Т Н О Н М Е Н Ъ Г О В Е С В Ъ Т Л О С Т И ПРЕМИЛОСТИВОГА ГОСПОДАРА **АЛЕКСАНДРА КАРАЂОРЂЕВИЋА** КНЯЗА СРБСКОГА,

25. НОВЕМБРА 1845. ГОД. ДУХОМЪ ВАСЦЪЛЕ СРБАДИЕ
С В Е Т К О В А Н О .

Давашъ лѣпше сунце сја,
Драже тече мѣсецъ младе;
Данашъ одѣл' пайсвѣтлѣи
Обграница Бѣлый Градъ!
Блестна Цаѣто, цѣѣла нова
Потргатѣнъ шимширова,
Што зелена дугѣй вѣтъ;
Стан', небунтуѣ вѣтре — хало!
Сава водо — огледало
Тѣо роси Граду брегъ!

Кoliko е Врачаръ полѣ
Стеците се дуси вы,
Стеците се добре полѣ
Неманѣѣа синони!
Тебе нема ѡй Душано,
Ал' садъ вали да се гане
И по гробу духъ ти живѣ!
Кралѣѣѣи, Обилѣѣи,
Златни наши Соколиѣи,
Споменъ Србу љубезниѣи, —

Ю Богомъ васъ кумѣѣи вриѣ,
Вы пробите на часъ кѣѣѣи!
Србетво с' видѣѣи съ небожъ глѣи,
Болѣ наде никѣѣи цѣѣѣи!

Стеците се на Врачару,
Хвалѣѣѣи Бога по своѣѣи дару:
Србѣи е среѣѣи аѣи!
Пойте Кѣѣѣи, снагу, сладость,
Пойте, пойте нашу радость; —
Снаѣѣи на игру поѣѣѣи!

Ал' веѣѣи видѣѣи коло вѣѣѣи,
Колоѣѣѣи Црѣѣѣи љѣѣѣи —
И ѣѣѣи е огѣѣѣи вѣѣѣи
Преузеѣѣи љѣѣѣи зѣѣѣи;
Зѣѣѣи сѣѣѣи дѣѣѣи — ѣѣѣи кѣѣѣи реѣѣи?
И љѣѣѣи ѣѣѣи ту свѣѣѣи ѣѣѣи
Кѣѣѣи дѣѣѣи, здраву свѣѣѣи, —
„Сѣѣѣи е — пѣѣѣи трѣѣѣи,
А љѣѣѣи ѣѣѣи — кѣѣѣи прѣѣѣи ѣѣѣи,
Кѣѣѣи она — уѣѣѣи ѣѣѣи!“

Климентіе, свето име,
Весела ти сѣбѣна плась!
Люби шѣ князя, бдишь надъ нѣмъ —
Теб' сѣдѣе срчанъ князь!
Онъ ти добру завітѣ вѣче
А царека се не пориче, —
Слави, ликій Боже мой,
Што е свѣта съ четири стране,
Таке славне свое даче
Подъ кымъ владцѣмъ панти кой!?

Каква мира и покоя

Сады ужина србскій домы, —
Ты найльпша пѣсмо нодъ
То затруби свѣту своимъ!
Скляпни руке дже главу
Србадія къ небу плану!
Онъ отвори путь намъ правъ!
А лекаидре србанъ быо,
За-дуго намъ юштѣ свѣтаю,
Крстио Нме чек'о здравъ!!!

У Београду.

Ђорђе Райковичъ.

ОДГОВОРЪ Г. ТОМАСЕА НА КРИТИКУ

Г. Дра. ПЕТРАНОВИЧА.

(Преведено изъ Eco del litorale ungarico.)

Одъ давня я самъ у себя рѣшио, да небу одговарати на туѣ покуда, него ако ѿй будемъ уважіо, да ѿ ѿ употребити на поправлѣнъ мои дѣла и рѣчій, а ако ѿй уважіо небудемъ, да ѿ оставити мою обрану дѣла, савѣсти добры людій, и времени. Но када самъ дознаю, да г. Докторъ Петрановичъ толкуе криво мои мнѣнія о ствари преважной за будущность народа славянскіи, кое я люблюмъ; и после нѣки церемоніалны хвала да ми пребауе не само, да неразумемъ оно, што читамъ, и да судимъ спсателя, кое нечитамъ, но юштѣ да побужуемъ очевидномъ неправедношу омызательне идее на штегу дубега имена: судимъ, да е мой дужность одговорити такому укору, и изяснити мнѣнія моя.

Говорение похвадно о Доситею Обрадовицу, доброзаслуженомъ у србскомъ нашемъ народу, и представляюни га као примѣръ спсателя, кои могу понавлати народе, я самъ рекао, да онъ не знао забацити нѣке старе свое предразсуде о латинской цркви. Г. Петрановичъ небы мысліо, да я тимъ тужимъ Доситея као фанатика човека, да добро процни рѣчи одъ мене употреблѣне. Немыслимъ да башъ треба до края познавати языкъ италіанскій, и логику, за сѣтити се, да предразсуда не фанатизамъ.

А да е добрый Доситей, младичемъ будучи, ранио у својој чистой души такове предразсуде, то намъ онъ самъ свѣдожи на ономъ мѣсту, гдѣ приповѣда, да е, отишавши у Загребъ научити се латински у грчкомъ училишту, па чуоши адъ су они Грци савидѣни, укасуо се и рекао у

себи: „небу да будемъ присоединѣнъ, ма ништа и ненауѣно!“ приповѣда како, охрабрѣнъ бывши одъ свѣстѣнѣка и одъ любезны ондашнѣи ѣака, да се нечлани, него да остане ручати, на после да отиде у миру, онъ побѣже одъ нѣи клещинонѣи ногамъ.

Истина да ометъ приузе: „Юштѣ мыслеѣи о ономъ случаю съ укасошу размышлѣмъ, како е страховита стварь предразсуда. Она исти младичи мои вршнѣли, кое самъ я мало пре съ неизказаномъ радосшу сматраю, као да су ми сладна браћа, или рођаци, како самъ дознао да су присоединѣни, учинише ми се све другачи, и као неприѣтели, кои желе и траже мою пропастъ. Вѣчный прѣблжѣный Боже! Како я одаде то у людма, да иста твои любви, сладна и вѣчна, кои бы ѿймъ морала быти сплѣзъ свѣте сродности, сдружности, правоти, и срдачне прѣсладке иѣжности, иста любовь твоа, जो употреблѣна одъ людій, поставе разира и люта мростъ!“

Поменише су ово и срцлюбиве рѣчи: али приповѣда, кои ѿймъ прѣходи, тако е жалостна за свакого, кои любви миръ, да надъ самъ ѿй прѣвый путь я прочитѣо, нису ми се видѣли толико силне, колико бы требало да буду; те юштѣ и сада мыслимъ, да се е онъ морао више укорити, него што се укоріо, збогъ оного ѿговора погрѣшного улашени. Ако се я у тому варамъ, варамъ се изъ мое велике желѣ къ слоги достоястѣнной, и къ религиозному почтанію, кое смо дужни носити свакому искреному мнѣнію. Али г. Петрановичъ пре, него што е послао у нѣкій листъ унгарскій одну тужбу на таліанскому языку (а то за учинити неѣій языку негоди мени прѣсо), мого е г. Петрановичъ окренути се прѣ къ своему земляку, и прилично тужити му се на неправедность, кою е судіо да самъ учиніо спомену едного почтаемого

човека. Нїговѣ землякѣ, кои преко свега истину почитуе, быо бы или боля изяснїю своихъ мнѣнїй, или лїво напоиждїю своєю погрѣшкѣ. Но надѣе Докторъ Петрановићъ видїю къ нїговымъ рѣчма додато єдию примѣчанїю нївогъ господина Теодора Павловића, учредника пештанскихъ новина, у комъ примѣчанїю была су глашнїи потвораванїемъ изытана намѣрена єдиго Далмантина, и нїговомъ смѣлости суѣнене мое заслуге и незаслуге прошле и будуће; приставлю е т. Петрановићу показати свое негодование протива онако безумнымъ рѣчїмъ, и ставити єданъ задъ измежу себе и пештанскогъ учредника.

Пошто е толико на срцу Доктору Петрановићу, да прибави Досїтею свойство любезне устрѣливости, онъ, коя юшть живи, могао е нама, кои живимо, дати примѣръ любви и улюдиности. Али то, што онъ нїе учинїю, учинитиє други изъ нїгове и изъ мое црїве; и споминатиє сентенциє почитаемогъ старца: „да любавъ людїмъ любавъ божию есудво крила, да се лети у високоу“ (1), „да безъ любви, узнанїя, и вѣре есу оне любви две сїсе празне одъ млека“ (2). Охъ некъ се врате духови на преѣшнїй миръ! нека очекую боля даме одъ науке и одъ благородны примѣра, а не одъ принора и одъ насила! И како су Италианци и свештеници латински у Задрѣ слушали побожне разгворе Досїтеа (3), како су у Млеткама и у Неапу Романїе Амїраля и Проведиторїи наслађавали се у краснорѣчїю грчкаго Владїке Елїа Миниата, тано и изповѣдательнїи грїче вѣре нека слушаю тихе и любезне рѣчи Римляна, и нека поспїше желѣомъ оно време неспїсальне и широке слоге, коя изъ далека, али безъ якакїе сумнї, нама се приврала.

(Продуженїе слѣдує.)

ПОСЛАНИЦА ДРУГУ

о писмама, писанима новымъ сръбскимъ языкомъ.

Любезный друже! У зао часть ты си мени послао Подунавкѣ съ онима писмама твогъ прїателя, съ кои мало што нїсамъ страдао. Како самъ ю добыю у руке, отїдо показати та писма нїкима, коима надао самъ се да не бати угодна. Пошто су їй прочитали и видили честно име саобштителѣ доле подписано, стану се смѣяти изъ свега гласа; па како су се до водъ изсмѣли, рекуми: „Брайко нашъ, као што ни-

дамо, ни ты ни твой другаръ нїсте разуменїи духъ, коимъ су писана ова писма; али мы немо баремъ тебе о тому извѣстити. Треба да знашъ, да та писма нїе писао прїатель твогъ друга, него не бати — самъ онай саобштителѣ, па и то нїе чинїю съ благородномъ цѣлемъ и озбыльїю, него е хтїю да се пошали съ нїкимъ новымъ, како онъ вели, языкомъ сръбскимъ. Тай човекъ неможе ни мало да трїи, но мрзи и гонїи све писателѣ, кои неће да пишу како онъ пише, или како се говори у будзку, гдѣ се онъ родїо. Онъ неће да зна за различїе сръбске діалекте, него хоче да се све сръбство одрекне свое ушне слободе, па изъ нїговы дѣла научи, како да говори и пише. То е богме малко опорѣ захтѣванъ за време, у комъ живимо, и за држаку, у коїой бы онъ хотїо кїижевымъ диктаторомъ постати. Сада люди диктатуре нетрпе, а то особито у кїижевности, и одъ оны особа, кое тако много, како оне мысле, неваже; и съ тога почемъ е онъ дуго време тамо и амо главомъ лунао, претїо, и спавано еъ мучїю, да нїкоди Сръбма новопїишунїма (како їй онъ називлѣ), па то све узалудъ, садъ яданъ човекъ, требои му или луїи, или сумнїи жуць изъ желудца избацити, а онъ ето поче бацати. Но, вѣре ми, нїе се онїтроумю посла прїяхнїю, и као реко бы, да е забравїю ону нашу пословицу: „Неплай у высїне, да ти на образъ непада!“ Умїсто да се е пустїю у разумно кристїизирѣ о начинїма, коимъ се сада пише по разнымъ странама сръбства, онъ е покунїю све невадале рѣчи, кое е кадкадъ и некадъ гдѣко ѣакъ или неизкусанъ младићъ у писанїю употребїю, изъ ти рѣчїи сачинїю е єдию писмо, каквому подобна нема нїгди, нїти се нека видїло, па садъ га представлѣ смѣту, вичући: „Ево, брахо, како млади нашї Сръбї пишу, те смѣйте се“. ... Али люди, и мало разбортїи, смїю се нїму, и чуде се, да єданъ ученїй човекъ такъ неразудно и законислено постуа у послу, кон се свега сръбства тїче. Оно е исто, нїао да садъ мы изберемо изъ какїе наше старе кїиже оване или овина подобне рѣчи: „работнїйшїй, нелазъ, убо, взыщю, жаждущїй, отторгаю, стогни, тресотни, дреколамы, вѣтїце, рождемься, истиньї, скудаль, зане, каждый, персть, говѣсть, повсюду, издвожденїе, прїимчивость, колыбели, вїегда, понеже, обаче, вѣзко, чаю, прежде, тїцаетъ, вперить, онїть, вѣсѣдунце, гдаголю, собользвнїй, жїтїєскїя вѣсечевїя, семїяствонїй, вознапостановленїе, неїастїє, тїриди, слышу, пускаеть, нїкоже, предхрлїи, возднїгалї, любопремудрствованїе и т. д.“ па

¹⁾ Мезинацъ стр. 37. ²⁾ Прїенацъ у Предисловію. ³⁾ Со-
вѣти стр. 59.

да единствено съ нима еднѣ читавий чланакъ напишемъ, и речебно: „Ево, браћо, како су наши отци писали.“ — То би ми были неправедни, и упросто небы разправили, него бы задрисали: а задрисати лако е спаноу; па и то учить човекъ кадь хоће да задрисае, онъ задрисае у гостиници, за чашноу вина, са своимъ друговима, а не по новинама, кое су органи и гласъ народа. Осимъ тога писатељ речебнога писма употребљаваи негодни рѣчи, на кое исти они вичу,* на кое онъ устав, употребљава и њи наймани у смыслу, у комъ су и њи ђаци употребили, а то доказуе, да и њи упросто не ми разумо: дакле не само изабрао е за предметъ свога уставиљана ђачке послове, а и ошито нема ни майсторје, да истой дѣчураи подражава; него е сачинио и самъ много измѣтательне рѣчи, па и публичку продае, као одъ други сачинио; а то Бога ми не сачинио; дакъ е мрости и презрѣлиа достојна у спазомъ човеку, а особито нодъ оны, кои би морали бити у свачему примѣръ другима. Али то, чему се највише чудимо, естъ, да е тай човекъ у потребѣ у самимъ своимъ дѣлима много одъ исти оны рѣчи, кое онъ сада измѣняа: таково противорѣчье сачиниъ е бѣдно, и све то више удѣлава васть е свѣтлой уности сачиниѣли. Мы смо дакле доказали, да онъ неразумно ради, и да се мало истине држи, на себи самому да противорѣчи: а то ти е и сувише доста, да добьешь право мнѣше о умовъ нѣвоучеи дару, и да знаишъ колико ти трѣба уважанати славно производе нѣвоучаго малолѣтова жевѣи. Епо ти, одъ рѣчи до рѣчи, што су ми едни рекли, кое и теби за твои правди саобитанамъ; и

* Г. Станко Врзакъ, родомъ изъ Штара, дакле правий Нилръ, у спомъ найнѣмъ дѣлу „Gusle i Tambura“ на стр. 101 — 102, опано е изразила о тои ствари: „Ima kod nas gospode, što vrlo viciu na rēci inostrane a najpаче na turske, kažući da one grde krasno naš jezik. I ja rado priznajem, da bi vrlo dobro bilo, te bude jezik naš prost od tih rēčih kao i od svake druge priměsi inostrane; i svagde ću nastojati, da jim se pišući nekako uklonim. Nu za veliku nevolju volim opet metnuti tudju a narodu poznatu rēč, nego kovati novu kakvu iili grili mēsto nje od drugih skovanu, koja se neslaže ni s duhom ni s licem jezika našeg. Evo šta ja o toj stvari sudim. Polag pameti moje negrde toliko jezik naš inostrane rēči, koliko ga grdi i upravo ubija inostrani način slaganja rēčih, metjući u slog naš rēči po zakon inostranin ne samo protivnih zakon u duhu, kojim misli i sbori prosti i nepokvaren naš čovek, nego li dapače protivnih istom zakon zdrava mišljenja u obće. Hic labor, hoc opus. U slogu (stilu) budimo puriste strogi a ne u golih rēčih. Tu si mi uzimamo na um ono poslović: Goto slovo ubija, samo duh daje život.“

съ нима лако е было: али иѣки натрении страшно су ме изпосаили и осрамотили, и да нисамъ се иошито што скорѣ одъ нѣи уклонио, были бы ме може бити и избушкали.

Пата у другомъ писму за театръ: можешъ му дати казати, да то неће овде сматра се као свршенъ посао. Прво ће се, и то скорѣмъ, како чуемъ, представљати иѣка, незнамъ одакле изложена „Тина Попондирева.“ Съ томъ мыслямо да ћемо дожити много свѣта; овде, брајко, има у изобилно тиквица, тикана, тиквела, тикветина, едномъ рѣчи сване врсте тивневога рода, па многи радо имаю тикве, промысли како ће таковы врвити у театръ, кадь чуо, да се представља едина „Попондирева Тиква.“ То е тиква per excellentiam! Съ театромъ, ако Богъ да, родити се међу нама и способни театрални списатеља; и ако иошито таковы у изобилно немамо, опетъ можемо поднѣти се съ иѣкими. Која су прекрасна театрална дѣла сачиниѣли. Я брате сасимиъ се дитимъ, кадь чуемъ оне наше младе тобоже списатеља, гдѣ сие единако разгласиу и по нашимъ и по иностранимъ новинама, да Срби немаю никаквы изворни театрални сачинѣни, кои бы могла позорѣсть иностранца къ себи привући. Али и овай дѣчураи еднотъ ће се грло засушити, и тада ће туђи мудраци увидити своју превару, и приутиѣ читати наше народне драме, комедѣ и трагедѣ, па ће иѣ, ако Богъ да, и у свой языкъ преводити, и извући тако изъ таче иѣка србска наитъ имена, која ће међу Шекспиромъ, Калдерономъ, Корнелиемъ, Алафромъ, и осталима прилично мѣсто заузети.

Немамъ кадь дати ти за-сада писати. Съ Богомъ: живи ми здраво и весело, а особито препоручуемъ ти: „незамоти ми се за ништа на свѣту; еръ то неће ти помоћи.“ Здравствуй предрагій мой. Б. Г. І. Ч.

ХИМНА БОГУ.

Творче! Тебѣ се кланяо суица и зидае небесе,
Тебѣ сиймий трепти вѣсницъ, и земал работа;
Свяко дѣтаніе, люди и звѣрѣи, птице и гади,
Мрази и пузеи црпъ у праху яне Ты славе,
Преузасе хвалеби, Тебѣ се радују, живю у Тебѣ;
Наймашъ травце исто не сиймий дивне неслѣде
Увиномъ скажу, говорю свяети, чуту свѣдоже,
Мудро и сврглово неспознано да си Божество!
Свете одираю Т' алыге и пророци, истинюъ вѣснѣвъ
Кои с' задухуѣ тула то ослуху духа и слова
Твогъ, кога сврглыма послати извола на низаиѣи.
Успѣши не, Господи, Тебѣ ће душа и срце
Мое признаи, жертву хвалеби Тебѣ приносъ;
Непрерѣи ме грѣшника милости, Господи, удостѣ! Твоѣ;
Ты помилъ у грѣи разумѣи еднѣи желати:
Раба да вѣрнѣи еднеи въ пропасти вѣиѣи! можешъ!
Ты Богъ, Тебѣ текъ еднѣиъ общегъ спасѣиъ пристѣиѣи!

И. П.

Учрединъ Милошъ Поповиѣ.

Издано и печатано у Правительственной Книгопечатни у Београду.

Ш О Д У Н А В К А.

№ 48.

Београдъ 29. Новембра.

1845.

МИЛОПЪВЪ СРБИИ.

I.

О како е красно твоє лице,
Майко наша, мила вѣри Славе,
Бисеръ слюмъ небесне росице
Блнстаю се очи твоє плаве.

Майскогъ ютра, пресвѣтла Банице,
Све днпоте у теби бораве,
Две звѣзди, две звѣзди Данице,
Лѣпотицу надъ снима те праве.

Стась вилинскій, златне власи твоє,
Руйно лице, прамъ младостный, то е
Што милану красота! придае!

Истина ми све ово свѣдоци:
Чело ти е сунце одъ истоци,
Кимъ те'а глава на далеко сас!

II.

Што е мѣсецъ усредъ нои тавне,
И даница меъ звѣздама своимъ,
Слннымъ окомъ и любоску коня
Иауѣва трепте свѣтодаве;

Што су птицаи' горница дубравне,
Што л' пролѣти' сунаше обони:
То, о, то си ты синовои' твои!
Свѣтла круно! одъ вѣкости давне. —

Бисеръ, злато, на теби неблеста,
Ал' природа невинна и чиста
Врхъ свм украса красоту ти дав!

На ко може да т' неклине явно:
Царуй дично, поносно и славно,
Србъ ће т' служитъ докъ му крце трае! —

Иованъ Никѣ,
Правителственный Потомацъ.

Д В А К Р С Т А.

Я дођемъ у Хавре, а никаква засадъ посла
нисамъ имао, упутимъ се къ приставишту. Ско-
ро самъ читавъ сатъ единак одао, докъ ме вѣ-
таръ, кои ми е яко противъ дувао, внимате-
лногъ неучини, да се якъ брегу морскомъ прибли-
жавамъ. Постоймъ нѣко време, да се глѣда-
немъ овогъ величественогъ простора насладимъ,
затимъ продужимъ мой путь брегомъ далѣ. Та-
ко доспемъ до едне дрвене колебе сламомъ по-
кривене, предъ којомъ е еданъ съ мокри уже-
ти, малый и дошъ чамачъ за еданъ колацъ при-
везанъ быо. Овде мора быти да какавъ ри-
баръ живи, помислимъ у себи, и врата отво-
римъ.

Еданъ старацъ, комъ се јоштъ мало сѣде
косе на глави види, сѣдио е у едномъ будаку и
црпу мрежу поправљао. Онъ се у свой посао
тако здраво быо занео, да самъ са задоволь-
ствомъ проткогъ и красногъ старину сматрати
могао. Почитаніе прамъ нѣму тровало ме е, и
складаюи шеширь съ главе запытамъ га учти-
во, да л' е оно нѣговъ чамачъ, што е на полю
привезанъ?

Старацъ полоако издигне главу.

„Бсть, мой господине,“ одговори.

„Да л' бы ме вы хѣли мало по мору про-
возати?“

Онъ рекше да хоће, устане, и мрежу на
страну остави.

Внимательно крозь прозоръ поглѣди, павъ
онда се къ мени окрене говореи: „Видите л
господине тамо онай плавичастъ облакъ? Я
вась свѣтуемъ да данасъ на море неидете.
За тымъ часть можемо бурю имати.“

„Ал' небо е недро, и море е тако тихо, као езеро.“

„Ако башт' вы хоћете, я ху съ мѣста све што треба приправити.“

Примѣтка, кою ми садъ ovaj човекъ учини, довела ме е на друге мысли, и зато му рече, тако се онъ заиста добромъ времени ненада; то ѣмо наше проваѣанъ на чамцу за другій данъ одложити.

„То не быти боля, тако ми се види,“ проговори старицъ.

И тако онъ обѣтъ сѣдне и врежу поправля, а я га сматрамъ.

„Вы есте веѣь доста старъ, добрый чича?“, проговорилъ му я, и то е одвеѣь жалостно, да у тако дубокой старости јошть радити морите.“

„Радии е нашъ животъ господине мой!“, одговори онъ; „и одъ нѣ само онда престаемъ, надъ е и животу край...“

„Вы тако усамѣивъ живите?“

„Бѣтъ“...

Израженіе, коимъ е ову рѣчь изговорио, косну ми се срца.

„Дакле вы никогъ немате, тко бы васъ одменуо.“

„Нетребамъ туђе помоћи, я се моимъ трудомъ раинимъ.“

„Вы немате дѣце?“

„Имао самъ едно.“

„Вала да е умрло,“ Запытамъ га тихимъ гласомъ, и съ мѣста самъ осѣтио, како му е ово пытанъ яко у срце дирути морало..

„Бѣтъ, господине...“

Садъ обоица нѣко време заћутимо, затымъ се онъ мало съ мѣста покрене, и клуну ми свою прамакне, говорећи: „Да а' бы хтѣли състи господине?“

„Я сѣднемъ на нѣгову понуду,“ и разговоръ се далъ поведе.

„Колико вамъ има година, добрый чича?“

„Седьдесятъ и две, прошло е.“

„Б а' ово ваша колеба?“

„Я самъ е самъ направио.“

„А зашто башт' на овомъ пустомъ мѣсту?“

„Изъ единого узрока господине, кои тежко другій тко знати може.“

„А снемъ ли я за тай узрокъ пытати?“

Онъ престома покаже крозь една острагъ отворена врата, говорећи: „Тамо абогъ оногъ крста чбуномъ обкодьна.“

Я устанемъ да изближе промотримъ.

„Ово е гробъ?“

Онъ заглушнымъ гласомъ повтори: „да, гробъ!“

„Ал' я невидимъ надпись?“

Онъ се груне у прси говорећи: „Онде е надпись.“

Велике две сузе тихо свалише се преко старачкогъ лица; я тронуть нѣговомъ тугомъ ухватимъ га за руку.

„Вы плачете адный старино?“

Онъ клоне главою, и плачеванъ ецаюћи проговори: „То е гробъ мойгъ сына, мойгъ сладкогъ сына, мойгъ единца, когъ самъ моимъ очима умираюћа гледао. Сиромъ мой Хенрихъ, ту де е последний путь погледао, а я му са своимъ моимъ любви нисамъ помоћи могао. Я, овако старъ, морало остати да живимъ, а онъ, овако младъ и здравъ, морало умерети. Невидите а' господине мой! да е ово страшна неправда судьбине?“

И обѣручки смежуране руке старачке ухватимъ, и осеѣа самъ како сузе нѣгове у руке ми капаше. Найпосле дигне главу и тихо проговори: „А другій данъ быо самъ безъ дѣтета; самъ саморанъ, поредъ гроба и крста, и мой е Хенрихъ у мртвачкомъ сандуку лежао, ладанъ и безъ душе, самъ саморанъ, као и нѣговъ отацъ; ал' море предаимомъ, свирѣло море, подобно целату, чини ми се да са сванимъ таласомъ, кои се о стѣну разбѣи, урлаюћи довикуе: „„Отче, я самъ ти твогъ сына убѣи, и мени благодари за твой животъ.““

По краткомъ ћутаню поведе рѣчь далъ: „Ни дасе, ни камена на оной колеби нема, да сузомъ моимъ обливено нѣ.“

излагати оная езикъ, кои е Србину светниа. Погледайте найпре себе уздужитъ и попреко каковы сте вы умны дарова, па онда позывайте люде да пре свега вась и ваше свѣдѣ умности виде, и да мнѣше право добыю о вашнмъ даровима, и да знаю колико имъ треба уважавати славно производе вашегъ женія, и текъ докъ видите вашу славу, онда пружайте прстъ на другога. Но и у томъ случаю наметни люди не бы се гордили, што у слави пливаю, нити бы оветъ голи вышше спазали. Лакше дакле млађани юваци, далъ бете доѣи. Вы велите, да сте доказали, да писатели оны писама неразсудно ради, и да се мало истине драи, па да самоме себи противорѣчи? али чиме сте то доказали? Е дакле другій путь кадь човека лажомъ назовете, а вы то и докажете, ерѣ ће лга на вась пасти, што другомъ оно прищивате, ков бы нама приличило. и т. д.

Ваше пакъ измишльотине и ништа незначећу обрану, или увраи поругу, кою сте издали, у смотрено самѣ ствари претресати, было бы измишльотно, ерѣ сте се сами доста и предоста са истомъ вашомъ поругомъ окачали, па и у колико сте се заглибили, то нека вамъ другій каже, кои на то позывъ има; а и самъ вась само опоменити хотеу у толяко, у колико се ваша посланица мене као Србина тиче.

А. Николићъ.

СИТНИЦЕ.

Хальине и мужеве мораю дѣвојке самѣ избирати: — у избираню хальина свагда ѣмъ е изборъ похвале достоинъ, а у избираню мужева ни свагда, — у ономъ се куповаю врло яко преваре.

Кадь е природа човека и жену створила, она е онда две срећке у сосудъ среће бацала: — човека извади паметь, а жена чутство.

Надежда е едино благо, ков съ несрећомъ расте; она е нужданъ новчаиъ, кои радо дѣлаимо.

Човекъ нетреба да самъ за себе живи, него за отечество. — Сваиъ человекъ треба да

родъ человеческiй као братинску породицу сматра.

Већа часть людiй само у садашности живи, брао забораваа прошлостъ, ни мало немисли на будућностъ.

Д. А.

ПРИПОВѢСТИ.

ОТВѢТЪ БЛАГОРАЗУМНЫЙ.

Бданъ адвокатъ, видећи да га е президентъ преирао изъ узрока нѣгове младости, рекао му е: „Господине, я самъ младь, то есть истина, но читаю самъ старе кнѣге.“

О ЖИВОПИСЦУ.

Бданъ живописацъ показиваюћи худо написаный образъ у присуству многи живописца и съ великимъ вликомъ хвалоу се, да га е за врло кратко време срвио. Ово слушавши Апелелесъ казао му е учтиво: „То е измишльотно, што намъ объявляешъ, да си га у кратко време срвио, кадь само изображеніе по себи довольно показуе.“

ОТВѢТЪ УЧТИВОГЪ ЕЗОПА

Пролазећи еданъ знаменитъ господиъ претко едне улице, гди су была три роба на продаю: то есть: Писаръ, Пѣвацъ и Езопъ, запытао е онъ найпре писара, шта зна радити, кои е одговоріо: свазито; после учинио е истый вопросъ пѣвцу, кои му е одговоріо као и писаръ: свазито. Но долазећи къ Езопу съ рѣчма знали окъ шта годъ, одговоріо е: ништа; а како ништа рече гореименованный господиъ; зашто, придода Езопъ, ова двојица знаду свазити радити, а ни су мы ништа оставили, да бы я могао знати. Усамомъ дѣлу они, кои казую да незнаду ништа, више кратій знаду много; а они, што се држе да знаду све ствари, есу онакови, да обично незнаду ништа.

Владимиръ М. Васићъ.

НОВА КНИГА.

Две соотвѣтственнiя слова Плутарха Херонеа о воспитанiи дѣтей и Исократъ Ритора о благонравiи юности. Преведени съ Србскаго на Славено-Болгарскiй языкъ въ ползу Славено-Болгарскаго юношества, отъ Иоанна Стояновича, учителя. Вѣлградъ въ Княжеско-Србска типографiя 1845. — На 12-стии, стр. 45.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правительственной Книгопечатни у Београдъ.

Ш О Д У Н А В К А.

№ 49.

Београдъ 7. Декабра.

1845.

СРБЪ У ТАТРАМА.

Гдѣ а' самъ сада Боже? Но гдѣ сѣсеу мрака
С' змюмъ сунце гонимлюю' тису' зрака!
Знамъ садъ гдѣ самъ! Тамъ црмъ врхе Татра
Посула е, видимъ, раногъ сунца натра.
Помозъ Богъ намъ Татре! примите не Срба.
Ахъ тамъ у долини види с' жаловрба,
Какъ юй надъ изворомъ плаче ису гроне.
Идемъ тамъ починутъ, лечитъ старе ране!

Као сада природа што е' клони покою,
Такъ Татрию поје ти в' гробницу свою,
И врхова твои бы већъ шума густа
Безъ птичица поимъ — скоро саснимъ пуста,
А гласови странни у средини дуга
Чули су се землѣ краја Светоплука;
Твојој старој слави гробъ ископанъ бие,
Већъ твој милый сынакъ иена с' егваѣше;
Главу ти покрити вѣчна хтѣе тама —
Та за твою бие мало е' знала сама.

Но Вѣчнога моћна правилова рука,
И дунувшии вѣтаръ славянскога духа
Одно е облаке съ твогъ, Татрию, чела,
И тебѣ е сада сва'ла зора бѣла.
Съ Яворине твој с' дито О ро главу,
Друге птице храбры да ти пою славу,
Ко у мю' Поцерю изъ дубравны страна
Сивѣхъ славуа чуши, а не црмъ врана
Пркосно крштинѣ, ко и меѣ насъ што е.
И ты се пробуди, ка и сестре твоѣ!
По дугонма твоимъ Словакъ свойски слови,
И корабль твој садъ изъ славскогъ брегу плочи.

Поцерина, твоѣ сестра, мати моя,
Нѣгда са Аваломъ у тавности стонъ;
По сада вамъ свима Божа сини зрака,
Садъ ступайте изајино къ цѣли, нема мрака!

Съ доласешии сѣгонъ свепутъ жаловрба;
Но изворъ не овай быти безъ уштрба
Бръ на врбе иѣсто грдний с' дигнутъ растъ
Са конке слава Све слави растъе.

У Модри.

Павелъ Поповићъ
Шабачиниъ.

КРИТИКА.

ОДЪ МАТИВЪ БАНА.

(Продужениъ.)

Гос. Ацићъ посветио е свое дѣло одному
одиночому лицу, али писмо, коимъ му га посве-
туе, види ми се врло е рѣшимъ вусомъ састав-
љено. Читаючи га, опомену самъ се на она
дугословна посвећениа одъ цетнастого до де-
ветнастого столѣтја, кои е главный печатъ пре-
терано ласканъ и мало сувишно пониженъ се-
бе. У наше доба посветительна писма врло су
кратка, а узъ то достоинствена и за писателя,
кои се неумижава робскимъ израженіама, и за
особу, којој се книга изъ почитана или при-
ятельства посвећуе, али коя се прекомѣрнимъ
хвалама у небеса недже. То намъ свѣдочи,
да су ово-столѣтти писатели важности свога
чина разумѣли, важность, кою они немаю гази-
ти: па и да ласканъ већъ манъ сада книже-
ство и людство срамоти. У то и мы се угле-
даймо, и у посвети наши дѣла инаймо свагда
на памяти, да озбылный и мудрый человекъ како
никога прекомѣрно нехвали, тако исто одъ ня-
кога прекомѣрны хвала радо и неприма, па-
че негрни.

Али време е, да рекнемо штогодъ о само-
му дѣлу. Како ко у ѣму промотри обща на-

(Копия сф.уа.)

На Посланицу Госпoде Б. Г. І. я Ч. у 47. числу
Подоунавие печатану.

Ой Тодолъ...! капати се види
Кипа ирка за прилика —.

Народна пословица.

Ніє нішта горе на свету, него кадь люди
— тобожь учени — крітізираюћи стварь єдну
у личность Синсателя диваю.

Овакова чрезвычайна судина, страстима обузете Господе Б. Г., Г. Г., Г. Г. и Г. Г. читалисмо у 47. часу Подунавке; јид Господа ова, на писма Србским новимъ языкомъ писана, и одъ Госп. I. С. П. сообщена одговарајући и гдию на сообщителя и Србе просијајући, јавно су показали, одъ кое су горе листъ, и дали намъ познати, да се ова писма нма тичу: ерѣ да нѣ тако, небы се одважили безъ свакогъ умногъ основа, опровергати иѣ. Право дакле поли наша последица, да се онай мро пинати, кой пчеду за клебукъ имѣ. — У осталомъ чудити се морамъ, да Г. Г. Решетари, бранѣи наградни измачишати некаячъ рема языкъ, нису се хотѣли истати у оной критики послушнати, него су унотребили чисте Србске речи, коимъ докажу, да Г. Сообщитель нма совершенно право.

Прегледајући сь пажњомъ критику рече-
нју, свакиј не видита, да су непаметно Г. Г. Ро-

шестари училили, што су у одговору својом личносту саопштили вређали, па да је он сам био — као што они веле — сочинитељ обављених писама, опет омазано уверује не заслужује као човек, који се одь выше година у Србској Литератури сѣ најбољѣ стране познавати дао, и који е у струци знања и писатељске вештине одь сва четири Критичара далеко предакома узнешень. Пре него што су Г. Г. Критикатори крѣтку своју на Светѣ дали, требало њима е знати: да макарь они козико протаву способности и родолюбию Господ. І. С. П. трубили, само беду бадала уста и ирси напикати, ерь свакиј Србинь добро познае ползу саобщениа оних писана, и зна да е то Г. І. С. П. учинити надлежало, едно не самоме званичному положено његовому, а друго и по светой дужности, којомъ е као еднѣ изъ међу првых писателѣхъ нации, Србской книжественности обвезан. А што његово саобщителѣ небыти надиркнигача по бууду, то га нѣ удржати могло, ерь е банжа кошула одь алинѣ. Уаређениа се: „може само на утѣху зрѣния Русскаго пословца: „Етотъ кусъ недѣя нашихъ устѣ.“ или: ово се одь насъ на васъ, но не оне Србѣ, кои презиру матерѣ своѣ и нѣмъ языкъ.

Прекое све руге на личност Г. І. С. П. у-прављиве драгули су Г. критізатори и честь на-родности наше дарнути. Безъ сумњѣ они мисле да Србинъ не види, колики су они коракъ учи-нили. Они држе, да е Србина непозната цѣла, коју таме доучити труде! Но јако се вараю; ерѣ стварь са свимъ противно стои! Она се фале, да овде кодъ насъ има доволно тиква-ца, тиквава, тиквела а тикветина, а не ће да по-мисле, да не буду како тинье съ њима преи-ле. А како њивопа стварь кодъ насъ пристоуна има, могли су се ГГ. критічари вѣзъ обитегѣ мѣ-ниці увѣрати. Тако исто зашнѣпава четири Г. критізатора примѣчаваю, да кодъ насъ нема славниъ Драматическій, Трагедическій и Ком-ическій списателя, но неге да हेду се тако-виъ када се театеръ построй родити, којомъ हेду се праликити и досадниъ списателя имена изъ таме изубити. Да чудна посла, о књижевству едномъ, коє њимъ е јоштѣ непозна-то, тако судити! Нека само скину ГГ. критіча-ри наочаре, и мало више цреса погледе, пакъ ће ду усмотрити на хоризонту књижевства на-шегѣ више светлини се имена, коѣ заиста ња-ма и њиъма подобни неуступаю; времѣ да су-вени нагла доброту изразили се, да е нашо

Ш О Д У Н А В К А.

№ 50.

Београдъ 14. Децембра.

1845.

П Ъ С М А НА КРСТНО ИМЕ

П Ъ Г О В Е С В Ъ Т Л О С Т И ПРЕМИЛОСТИВОГА ГОСПОДАРА

АЛЕКСАНДРА КАРАЂОРЂЕВИЋА КНЯЗА СРБСКОГА.

У Тополи 25. НОВЕМБРА 1845. ГОДИНЕ

С П Ъ В А Н А.

Милый Боже, на свему ты хвала!
Преко триестъ сво три године
Одъ кады светацъ Свѣтлый Климентіе
У Тополи славе неняѣо,
У Тополи гнизду соколовъ,
Постойбниа Србскога витеза,
Постойбниа Зная Карађорђа.
Триестъ браѣ! и три годни дана
Одъ како в славе нестануло,
Славе старе Србске самосталне,
Бадъ су Срби много пили вино
А у здрављѣ свога Господара,
И у здрављѣ имена Србскога.
Сузе рони свѣтлый Климентіе,
Сузе рони на свѣтломъ олтару
У Тополи обновитиою прили,
Сузе рони и Бога признаа:
„Даруй мени саздатељу силни!
Даруй мени мою славу стару,
А на хвалу имена твоега,

Даруй мени одъ колѣна дична
Одъ колѣна Карађорђа храбра,
Кой да слави твога угодника,
Мен' да слави, тебе да прослави.
Карађорђе мудра беше глава
И угодиз твоиою воли свѣтой;
Онъ обновилъ порушене храмѣ,
И прослави вѣру православну,
И одлуча Србе одъ сузанства,
И подани тежко злудѣаре.
Одъ порока пѣгвога дична
Даруй мени едногъ поклонника,
Кой ѣ твоѣ обновили храмѣ,
Прославити вѣру православну,
Србадию узвиести дично.“
Смилдова се саздатељу силни,
Смилдова се на молитву свѣтла,
Дарова му поклонника дична
Александра Карађорђеви' Свѣта,
Узвѣси Га Србиня за Княза,

Не бы а' светцу жељу испунио.
 Славу слави Княже Александре,
 Славу слави за три годин' дана
 У дичиома граду Бјограду,
 Несећа се своє постойбине,
 Постойбине, старе задужбине,
 Задужбине, свога бабайка,
 Удигнуте у Тополи граду.
 Кадъ четврта слава настанула,
 Паде на умъ Александру Князу
 Да му пали постойбини поћи,
 Постойбини мѣсту рођеноме,
 Крестно име онде прославити.
 Онъ се диже на ноге лагане,
 На ускде дору одъ междана,
 Оде право на Тополи граду.
 Славу слави Александре Княже,
 У Тополи постойбини старој.
 Долазе му Србски поглавари,
 Све по наборъ старешие дичие,
 И Господа старія и млада,
 Калуђери и редомъ попови,
 И за њима одбрани кметови,
 Сѣди старци а стари војници,
 Све војници Петровића Ђорђа.
 Аа' ето ти на коно юнака,
 А юнака Симе Гангоровца
 Изъ дичнога Маслоуева стара,
 Онъ се каани Свѣтломъ Господару,
 Онъ се каани и любви му skutа,
 И честита крестно име свето,
 На му носи три бурета вина,
 На му дае све погаче бѣле,
 Тринесть и три редомъ набродна.
 Пыта њѣга Княже Александре:
 „На што Симо! на што Србе драгій,
 На што ће ми погаче толике?
 У мене е доста ђаконіе,
 Ђаконіе и црвена вина,
 Имамъ чине госте дочекати
 И славити крестно име моє.“
 Аа' бесѣди добаръ юнакъ Сима:
 „Господару моє јрко сунце!

Кадъ владаше твой милый бабайко,
 Сваке самъ му славе долазио,
 И на славу погачу носіо,
 Тринесть и три садъ има година,
 Одъ кадъ нисамъ славе увидіо,
 Нити бѣле погаче доио,
 Па сада ти оѣу да накиндиъ
 За све славе што самъ изитетіо,
 Да небудемъ за прошасго дужанъ.“
 То е мило Господару было,
 Па сѣт љѣно благодари Сима
 На његовомъ дару искреноме,
 На бесѣди и спомену старомъ.
 Кадъ се гости љѣно сакупиле,
 Дигоме се, одиоме у црну,
 И падохме Богу на молитву,
 И крестоме светцу Кривостію.
 Кадъ се тако Богу помолише
 И одъ Бога дарѣ изпросише,
 Тад' сѣдохме за софру обилу
 И стадохме јрко пѣти вино,
 И здравце редомъ напѣти.
 Прву пію у славу Светоме,
 Другу пію Александре Княже
 Другу пію гостина за здрављѣ,
 Аа' гостина у име народа.
 Трећу пію гости сакупљани,
 Трећу пію Свѣтломъ домаћину,
 За његово приносито здрављѣ,
 А пѣваомъ сѣдохоме старци,
 Стари старци бабини војници:
 „У чіе се здрављѣ вино пію,
 Све му здраво и весело было.“
 Луца знона славу узвишава,
 А груканъ велики прангја
 На далеко славу разносуе.
 Милый Боже поживи намъ Княза,
 Свѣтлогъ Княза нашгъ Александра,
 Наслѣдника Петровића Ђорђа,
 Свој Србін крыла и окриѣ.
 Аминъ Боже одъ садъ и до вѣка. —
 Прва жеља испуни се светцу,
 Јоштѣ и друге испуни му Боже!

О СИРОТИНЬИ.

Жалостно е и прежалостно стањѣ овогъ сѣѣта сиротиня. Човѣк сиромѣ, ако ће и най-памятніе говорити, аа' ће накуму му Драго му-дростъ и науку притяжавати; редко ће га ко-годе и слушати, а камоли бесѣду његову одоб-

равати. Богатиръ напротивъ, быо онъ najveћий невѣжа, пакъ све наопако говорио, сви кои га слушаю, све оно, што њаска, не само рѣчма ио и главоу одобравао, што сиротиня одобрава, лако јой се прашта, може бити сиромѣ и потребитѣ човѣкъ чини таково што, или въз незнања, или прибытка ради, будући е тако об-везанъ, да му мора похлѣбствовати, ако и ви-

ди да є неправедно. Но на велику жалость тако да реїємо: Высокоуначени и многи у высокоимъ достоинствамъ исто тако, као и простаци поступаю; дакле кадь тако худо и просто мысле, на што їмъ она благородна и высокоуважаема морална наука, коя умъ: да не треба люде по богатству, по одху, илѣ пакъ по сполинности уважавати, ерь то су женске ꙗбуле и фантазіе, а не паметни и здравимъ разумомъ одарени людїи, кои треба волю неситу разуму да покорє, а не напомао разумъ воли необузданой, такимъ начиномъ угодобавляю себе скоро безсловесному, пакъ после творє оно, чєга се паметни люди гнушаю и за непристойно држе. Мужь добро изображень, и одь други у число научени мужає ставлять, сасвимъ благороднїє мыслє, ище онѣ ништа разуму противно учинити нїт хоєе за любви овогъ ма' овогъ великаша и богатоша другомъ накомъ сиромашку неправду учинити, особито кадь се увѣри, да є овай сиромѣ добарь, честанъ и прихїранъ човєкъ. Была кагда нѣ набродбѣднїи човєкъ одь худы и пакостны людїи одлеванъ и оцїрївъ кодь свогъ старшїише, не пакова зарокѣ, нїт пакъ собствєнне кривце ради, но само зато, што є сиромашанъ, криво и сь великимъ аносємъ и трудомъ заслужено званїє илѣ накову нїбудь срећу получитьи, мыслєши у своїой простой но злобной глави, кадь мы то получитьи неможно, иєна и онѣ тога буде лишєнь. У оваковомъ случаю треба старшїиша да є врло мударъ и да нашенєму клевету и лажь презирє и ненавидѣ, а светой истини и правди у трагѣ уишє. Овдє ако се одь найчанїгъ, одь противнє стране, мита уздржи, ондѣ ѣ показати свєму свѣту, свїмъ паметнымъ людамъ, да є достоинѣ иєна човєчїгъ, а не каковє годѣ махїє, да є достоинѣ почитанїя и высокогъ уваженїя, кодь сваногъ онгъ, сь коимъ разумъ владѣ, а не душепагубнє и невалалє страсти, добро и пошєдно мыслєши и радєши, ище га савїєшь (правднїи судїи) гризти и мучити, но бытѣе спокоїи и провондїтѣе оно кратко време на земльї овано, као нїт прєбл҃гїи творящїи неба и земль одь насъ людїи, наиблагороднїгъ и найчїстїгъ нїговогъ створєнїя, нїтє, хоєе и жєли. Ондѣ бы свїма людамъбытєе было добро, и єви бы вєсєло данє жївотѣ овогъ провондїя, и не бы се могло казати: тєжко онотъ човєку овогъ свѣта, кои є лишєнь свакє прєпорукє и протєкцїє.

Лазарь Азучкїй.

ЗА ДИРКІВА ЛУ.

У овогоднїишъ Подунавкє числама 34 и 46 нїишї лаврдїишъ као прємабдѣлѣ (1) Србїи пократєтїи (2), сїланъ ст҃омїишї (3) коєаковъ ставана (4), рѣчїи и называча (5), каковє бы у макаръ коина єзыковѣма (6), школєсїима рутїицима (7) и називословїима (8) рѣчїицима и припрємама ко овыма бадава тражїо, саобшїтїо є. — Г. саобшїтєлѣ прємда се у двосмыслєномъ (9) прїмѣчанїю извїнява, алї я, Србїи будѣуїи, сь многїма младїица Србїи кїижежєствєно саобшїтєнїє (10) їмаюїиї и нї єдинога одь овы, кои бы на прєдложєнїи Г. саобшїтєлѣ писанѣ начїнїи прїстѣао илї прїстѣаи жєлїо, непознанаюїиї, нїдїи равномѣрно (11) нїгову наговїєсть (12), и двосмыслїє (13) нїгове нагумїє (14). Да су сїрѣчь сард҃жанїя саобшїтїи горєхвалїи на разпространїє мєху дїцама єднє матєрє протївочувствїє (15), а нїмало на правопражнєнїє (16) Подунавку читаюїи, и на достїженїє благородства нїда и устрѣйства общїеобразоватєлнѣго єзыка управлѣна — то ѣє сванїи у безпрїстрастїи супротнѣсть (17) ставнїишї сє (кои бы мє можда подтвѣрїиомъ (18) обвїнявао), ако подь изудїицинїи (19) прїборъ (20) тѣло алочїствїа (21) касатєлнѣго, сїрѣчь вѣрнѣна писма, узмє, — умо- и чувствѣиозворїио (22), по учїишїой подобатєлнѣо разсудїи (23) и прєтєрєсу, убїду (24) занєта наїи, и уважїиши ону, нарєкѣ (25) и прєдставанѣ (26) сєбї ушєдїтї, и їошє саузднїио му (27) допукнѣ (28) и самѣ безъ толковатєлѣ (29) ушїтїтѣє сє. —

Нєху далѣ, драгїи читатєлю, нєху. Вїдїмѣ вєшь како сє їргодїшѣ; а їмашѣ и правѣ. О-

¹⁾ Може быти да ѣє гдїко ово рєчи мало тємє разумєтѣ, зїто ѣу гдїдїи поїсєтїи и шїта зїчє, као што їѣ є Дружїтѣо Србїєє Сїанєсїиєстїє «сїзукнїло, а зї терминологїєсє опрєдѣлїло, и зї србїїи єзїкѣ слѣшїи поїсєкнїло.» — А сї шїтїиловѣ, драгїи читатєлю! кїєтє Богъ учї! То нїмѣ є данєстѣ нїмѣ кїрїдїлѣшї шїтїлѣ. — Прємабдѣлѣ зїчїи Controlor, ⁽²⁾ agitatio, ⁽³⁾ conglomeratio, ⁽⁴⁾ constructio, ⁽⁵⁾ terminus, ⁽⁶⁾ grammatica, ⁽⁷⁾ Handbuch, ⁽⁸⁾ terminologicus, ⁽⁹⁾ ambiguum, ⁽¹⁰⁾ communicatio, ⁽¹¹⁾ adaequatus, ⁽¹²⁾ alius, ⁽¹³⁾ amphibologia, ⁽¹⁴⁾ aggregatum, ⁽¹⁵⁾ antipathia, ⁽¹⁶⁾ nauza o pravoprazhneniye, ⁽¹⁷⁾ antagonismus, ⁽¹⁸⁾ adulteratio, falsificatio, ⁽¹⁹⁾ laudatio, ⁽²⁰⁾ anatomia, ⁽²¹⁾ apparatus, ⁽²²⁾ corpus delicti, ⁽²³⁾ a priori et a posteriori, ⁽²⁴⁾ critica, ⁽²⁵⁾ convictio, ⁽²⁶⁾ appellatum, ⁽²⁷⁾ comparatio, ⁽²⁸⁾ coincidentia, ⁽²⁹⁾ complementum, ⁽³⁰⁾ commentator.

прости што самъ ти и оводишво арте съ о-
воиъ беспосланиомъ запремоу, гди бы требало
да што паметниъ читашъ!.... Ко е радъ ово
разумети, треба да е найпре отишао на свои
6 — 7. година у велике школе овамо кодъ насъ,
па онда јоште да преврне. Припрему за наиз-
вословниъ рѣчникъ одъ Дружства Србске Сло-
весности." — А чини ми се да ће већ моћи и
београдски ученици разумевати, ако я неуче
латински.....!

Рекла сова сеница .. — Седила руга у
край пута... — и т. д. — Мой Господине, ока-
ните се ви тога; већ ако умете, дела нап-
ишите коју валуу књижицу, па ћемо ту
видити како и езикъ знате; ако ли неумете, а
ви незабадайте триъ у здраву ногу! —

Младъ Србинъ
Изъ Аустрије.

ЧРЕЗВЧАЈНА ПРЕДСТАВЉЕНИЈА.

Искусство насъ учи, да има людий и таковы,
кои мисле за цѣло, да се у нешта друго прео-
брате, нежели што су. Као: њњи представљано
себи, да су курци, пси, донци, крчази, и проч.;
њњи представљано себи, да су одъ воска, ма-
сла, коже, одъ сламе, стакла и т. д. Занста ве-
лико в число, и готово неизбројно таковы пред-
стављенија; између остала, слѣдујућа овде знања
ради саопштаваиъ.

Ликаръ Кашпаръ Барлай мислио е, да се
њгово тѣло одъ масла састои. Онъ е вабѣга-
вао сваку патру, боиши се, да се неразстои, и
будући да му е непрестано старанъ о његовомъ
животу, да се неразстои, досадило, то е онъ
спочио у воду и у давнѣ се, само да се нераз-
стои.

Њњи славниъ живописецъ представљано е
себи, да су му сви удови тѣла његовогъ тако
мекани као восакъ; зато е непрестано у постел-
и починао, и съ ничимъ ние му се могла та
мысао изъ главе удалити, ерѣ непрестано е
страхъ имао, да тереть његовогъ тѣла неможе
носити, мислио е, да ће се сурвати подъ њи-
мъ, у којој мысли и окончао е свой животъ.

Њњи високоучениъ мужъ, кои е непре-
стано штудирао, а никакво движеніе чинио ние,
пао е на ту мысао, да су њгове кости одъ ста-
кла, ние се дакле усудио устаати, боиши се, да
се неразио; положиъ буде на пеиъ, гди е по
читавъ данъ сѣдио; по потреби њгова служав-
ка, носеи дрова за огрѣвъ у пеиъ, спусти иста
предъ њга на ниже, кои побоявши се, да му
станкене кости непожула, разари се на исту,
она пакъ, којој е досадило њгово то представ-
љенија, узме цепаницу, и лупи га по листу ед-
не ноге, кои одъ болѣице спочи на свое ноге,
да јой се освети, но кадъ се у својој лютици
увирио, видіо е да на своимъ ногама стои и
ходати може; о чему се е не мало обрадовао,
ерѣ искусство му е садъ доказаало, да е њгово
представљеније суетио, и да су њгове кости, на-
о што и есу, а не стаклене биле, одъ когъ
премена буде онъ горе реченогъ представљенија
ослобоженъ, и савршено излѣченъ (по не лѣ-
ковима, но цепаникомъ).

(Конацъ сѣдму.)

СИТНИЦЕ.

Стерпиіе и постојанство доста путіи нишо
ураде, него д' свага.

Сиромаштво мало даде, ал' драговољно.

Убогъ човекъ нема сродника; бѣда му е
сестра, а презиранъ му е братъ. — Тко свое
иманъ изгуби, тай може казати: мои су сродници
помираи.

Д. Аврамовићъ.

ПОПРАВКА.

У одговору жоу на Посланицу Господе Б. Г. Г. и Ч.,
у числу 49 Подунавље соопщиномъ при печатаню подиразе су се
неше погрешке. Тако уводиламъ се Г. Г. Читатеља да на стра-
ни 198, одѣиенію второмъ реду 21. и 25. у место „Ово се од-
носн на насъ не на оне Србѣ“ читашу „ово се не односи на
насъ но на оне Србѣ“. И даљъ на страни 199. одѣиенію
првомъ реду 12. у место „иоо наиз е и унапредакъ подносилъ
буде“ треба читати „иоо наиз е и унапредакъ на тай начинъ
подносилъ буде“ —

Гованъ Б. Битијастичъ.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственој Книгопечатници у Београду.

Ш О Д У Н А В К А.

№ 51.

Београдъ 21. Децембра.

1845.

ПРИМОРЮ.

Ой Приморъ, мило море,
Мого срѣца циглый раю!
Жељо бы оба свѣта
Преживити у твојмъ крају.

Тебе усредъ люте зиме
Ярко суице топло грѣи;
А у летњимъ вручинама
Морскій вѣтрић тебѣ вее.

На твојма долинама
Свуда расту медне смокле.
А јунаци по брдина
Новаковѣ пѣнѣ токе.

На твојма обалама
Србинъ свое стадо пасе;
Србске пѣсме пѣвајући
Мома жанѣ жита класе.

Дуждено те море лупа
И о стѣне твоје шушти.
Свак' радостно напредъ ступа,
Свак' о болѣмъ у теб' слути.

Одъ мора е па до мора,
Одъ Млѣтака до Ставбола,
Бданъ родъ намъ, една слога,
Бданъ говоръ, една воля.

И чакъ тамо до Прилипа,
И до Скадра на Болини,
Едно желе сви ускупна
И газдаши и чобани.

А то едно, то е само,
Да смо браћа изиѣмъ себе.
Па збогъ тога е ли вредно,
Да ко виче садъ на тебе?

Лупай — лупай, свиѣ море!
О брегове одъ Истри,
И заливай у долине
Миле наше Дамацѣ.

А ти читавъ съ Богомъ свѣте!
Садъ ти с' иѣмемъ по Приморю,
И иврѣнемъ оно даѣе,
Што Велебитъ краси гору.

Пѣвано у Сению.

Лјуб. П. Ненадовићъ.

КРИТИКА.

ОДЪ МАТИЋ БАНА.

(Продушење изъ № 49.)

Положењ астрономическо Европе не точно опредѣљено. По г. сачиниѣ ова часть свѣта лежи међу 35 и 76 степеномъ сѣверне ширине; али управо сувоzemљинѣ европейско стои међу 34 и 71 степеномъ ширине сѣверне, а Европа заедно са принадлежењима къ њој островима међу 35 и 81. О дужини не ту ни рѣчи; у Ази, у Африки и у Океани неговори ни о дужини ни о ширини, а говори у Америци, али и ту недостаточно. Што се тиче дужине и ширине земљомѣрне, те су само у Европи назначене, а сасвимъ су изостављене у другимъ частима свѣта. Предъ Европомъ налази се една таблица, на којој су забиљежена имена европейски држави, њиховъ просторъ, число жителя, и главне вароши. Врло бы добро био г. сачиниѣљ учинио, да е таке таблице и предъ осталима частима свѣта ставио, па и предъ свакомъ поединомъ државомъ. Изъ ово мало, што смо навели, ласно се види, да е

основано мнѣніе, кое смо изрекли, да г. Аппѣн-
ніе се дрѣло никаквога правилнога основа у
писаню свога дѣла.

Моря и заливи доста су ограничено и по-
грѣшно описани. Осимъ тога, што су нѣка одъ
првы изостављена, списатељ назвао е моремъ
поке масе воде, коима тако иже непристои, ка-
ко на примѣръ: Море Азовско, Ирско, Бело, и
остала, коя или збогъ малине, или збогъ обра-
вѣ свога пристойније бы се звала заливи, како
то иже Балби протива общеге употребљѣна.
У ово доба наука географіе особито напредуе;
зато сваки, кои се нѣмъ забавља, мора пом-
нявими окомъ пратиати нѣко корачѣ, и све
нове и добре мысли, сва поправљѣна употреби-
ти. Чудимо се, како г. сачинитељ ставља Ир-
ско море межу Исландіомъ и Великомъ Брита-
ніомъ, кадъ оно лежи межу Ирскомъ, Ингле-
скомъ и Шкотіомъ; чудимо се такоѣмъ, да изла-
жути найзнатнѣе заливѣ европейске, бромъ межу
истима заливѣ Генуе, Тарента, Солуна и оста-
ле, а друге много важнѣе изоставља. Сувѣше
водили бы, да су се избровали и мањы заливи,
ако ништа, оны, кои су межу мањимъ найзнат-
нимъ, и кои, по нашој мысли, могли бы бити
претавлени у елементарнимъ земљописима, али
то никакѡ у повмѣщеніи. У овой части, као и
у многимъ другимъ г. сачинитељ задржао е мно-
ге погрѣшнѣ стары земљописатели, и, чинѣни
нѣка мада извѣстїа, дао намъ е такую географію;
какову су имали изобразени народи назадъ нѣ-
колико столѣтїа. Кадъ бы мы писали о овой
науци, стављали бы страну све земљописате-
лѣ, и самого Балби, раздѣляли бы смо моря ев-
ропейска како слѣдуе:

Сполицна моря. 1. Ледоно великоморъ;
2. Великоморъ западно.

Внутреня моря. 1. Море нѣмачко; 2.
Балтійско море; 3. море Средиземно; 4. море Фран-
цузско, межу Корсикомъ, Сарденіомъ и супро-
твѣнымъ краемъ Франціе; 5. море Италіанско, оно
што се сада називаѣ море Тоскане и море Си-
циліе; 6. море Іонско; 7. Островоморъ Грѣ-
чко; 8. море Црно; 9. море Каспійско.

Главни заливи првога реда. 1. Ск-
верный заливъ (садъ блго море); 2. заливъ Че-
каскій; 3. Килландскій; 4. Ботанскій; 5. Кате-
гатскій; 6. Ирскій (садъ ирско море); 7. Гаскод-
скій (межу Испаніомъ и Франціомъ); 8. Адри-
атскій.

Главни заливи другога реда. 1. Кан-
даласка; 2. Онегскій; 3. Архангелскій; 4. Vest-
Fiorden; 5. Ливонскій; 6. заливъ Давчике; 7. Цу-
ндерскій; 8. заливъ Христїаніе; 9. заливъ Леона; 10.
заливъ Генуе; 11. заливъ Тарента; 12. за-
ливъ Патраса; 13. заливъ Лепанта; 14. заливъ
Солуна; 15. заливъ Мармаре; 16. заливъ азон-
скій. Овай премъ да е просторѣ, меѣмо га у
другій редъ збогъ велике нѣгове плиткости.
На третій редъ ставили бы смо све остале ма-
нїе заливе. На чланку острова принадлеженъ
Исландіе погрѣшно е опредѣљено. Овай островъ
истина да политически припада Европѣ, али зем-
люсловно (географически) неприпада овой,
но Америкѣ. Осимъ тога пропустено е и са-
островіе Шницбержко, кое старі Географіи при-
писивали су Америкѣ, али кое новы изъ стаины
узора приписую Европѣ. — Лѣно е, ако и у
кратко, описанъ извѣстѣ европейскі плавина,
али оно имало бы само быти една часть ово-
га важнаго чланка, кое е савсимъ преизбѣга-
но г. списатељ. Онъ не описано ни различіе си-
стеме планинске, ни сабрдіа (groupes de montagnes)
именовао, коя различнымъ системама принадле-
же, ни ланце, кое сачинають свако сабрдіе, ни
найвыше врхове свакога ланца. Иста оскуд-
ца, са врло мадымъ поболѣшѣмъ, примѣчае се
у планинскомъ описаню и други частїи свѣта.
О равнинама, о долинама, о пустыняма, исто
како да ѣи и нѣе.

(Конецъ слѣдуе.)

ГОСПОДИНУ Б. Г. І. Ч. И МЛАДОМЪ СРБИНУ ИЗЪ АУСТРІЕ.

Господинъ Б. Г. І. Ч. написалъ писмо своею
любезномъ другу, и наведе, како нѣгови гру-
гари оданнѣи друга нѣговогъ на страну у лажъ
теряю, и казую, да новымъ Србскимъ языкомъ
писано писмо не принадлежитъ прїятелю друга нѣ-
говога. Свѣшная стварь, и страота но Логикѣ
скрѣпна, да оданнѣи прїятелю Господина Б.
Г. І. Ч. боѣзавду, чїа су ово писма, него оны,
коме су писана. И како што е овай планъ пи-
сма неприличѣнъ и негодѣнъ: тако су и речи
чужды учителя Господина Б. Г. І. Ч. противо-
словіе и негодіе. Какаѣ е то образъ ты у-
чителя, гдѣти човека за оне речи, кое и оны
сами неодобраваю? Какво е поштенъ, Нача-
льника Просвѣщенїа ружити, што оны доказуе,
да речи оне иносъ за Срблѣ, кою онымъ реч-
ма нѣговыми пишу на за Хорватѣ. Многи одъ

нады Срба у сачиненіяхъ своихъ употреблюю
много речи одъ оны, кое Господиць І. С. П.
у писмама скоро наведе и орази. Ньгова е
намера была, одратати Србе одъ употреблява-
ня новы, и духу Србскогъ языка неприличны
речей. Зарь е онъ зато руге достоянъ, што
свою дужность свето исполнява? Зарь е Нача-
льникъ лажа, кадь Србскій языкъ брани? Зарь
се учени Србля тиквама называю, кадь у ме-
сто своя лепы речей закрпе и наметке коечье
непримаю и непочиту? Ние лепо учителя
Господица Б. Г. І. Ч. у живаць дирати оне лю-
де, коима нисте кадри ни слугама быти. Шта
наме е Господиць І. С. П. скривіо, што е Ср-
бина оразио речи оне, на кое и вы вычете и
мрзите, и што е збогъ свое одвѣще важне и
благодатне намере у два писма употребію речи,
кое и Господиць Станко Вразъ по вашимъ реч-
ма неодобрава? Башъ и да е кою речь самъ
саобштителъ по калуну вашимъ у тымъ писма-
ма метнуо: оцетъ похвалу и благодарность за-
служуе, што тыме Србскомъ языку помошь и
крпость набавля, а ничиѣмъ уштрѣбъ и пакость
нечини. Садъ е и вама языкъ Г. Начальникомъ
саобштенъ писма рѣвѣ и неповолянъ, а до
10. — 15. година, ако се одъ таковогъ кована и
писана небы престало, бмо бы тай языкъ по-
знати, прилично и свакдашний. Човекъ му-
даръ за будущность мыслитъ, а саданъ свое бла-
го чува, на немойте устатъ на оне, кои свое
бране, а на туѣ неаершу. Начастъ нама тай
языкъ, кои я браните, и опорочавате. Браните
га, вальда, што су речи одъ насъ замашильне,
а опорочавате га, што е ружавъ. Сама су про-
тиворѣчя у посланици Господина Б. Г. І. Ч.
Ние ми чудо, што се онъ запасо, него се ди-
вимъ, да су му и учителя тако сплетени, да
себе саме ѣнцима и дечурліама называю у оно
дуба, кадь се за наметке оглашавало. Учите-
льи Господина Б. Г. І. Ч. веле, да су речи одъ
Начальника немале само ѣнци и дечурліа упо-
ребляла, а мы те речи называю у кнѣги
одъ оны учителя писавой: „Шта намѣраваю
Плири, и има їй сясетъ по Даницама и Нови-
нама Х. С. Далматинскимъ. Ние ми жао, што
су сами себе ѣнцима и дечурліомъ начинили,
него ми е тешико, што су нашу браћу Хорвате
тымъ изденутымъ именица нагдили. Како е
те рѣвѣ, кадь человекъ у лютини штогодъ пре-
дузима. Златіе су речи нашеть блаженогъ Ср-
бина Мушицкогъ:

„Добро е съ разне стране мотритъ предметъ,
Очи с' уму свудъ помошь.“

Да е тако ученикъ са учительама посту-
пио: небы они нападали на човѣка, кои свое
брани, кои свой родъ одъ зла одираѣа, и кои
народный языкъ за найвеће благо почитуе. Не-
бы они называли невили, учене, и добродушне
люде тиквама и тикветинама, да су имъ они
здраве, срца благодарна, и умови зрѣли. Не-
мойте мыслити, да ће се правый и зрѣо Србля
за вама повести, дечурліа не се съ дечурліомъ
помешати, али свакомъ Србину некъ е провле-
то матеріалъ миеко, кадь се одъ иъвогъ гово-
ра стыди и поноси. — О Србине назъ Аустріе,
што се подемевашь са речма, кое су Србля
у нужди сковали. То су речи діете за она по-
нятія скowane, коя нашъ народъ нема. И уче-
но друштво, кое те речи начини, некаже, да су
найболъ и духу Србскогъ языка найприличнѣе,
него їй предлагае суду учени Срба, на ако ни-
ко нашта непримѣти, и болъ некаже, Срби ће
се служити нѣма, докле имъ нужна и воля бу-
де. О діете, діете, како си заслепио, чинѣ си
се у коло оны уватио, кои бело одъ црнога не-
разликую. Чуй, друго е употреблявати необыч-
не речи у место свету нашеть познати и обыч-
ны речей, а друго е, употреблявати необычне
речи, кадь други у народу нема. Началинь е
исмело оне, кои безъ нужде нове речи употреб-
ляю, а ты исмѣлашь оне, кои нове речи у
нужди узимаю; на оцетъ су речи ученогъ дру-
ства Србину разумѣніе одъ твои и твои учи-
теля речей. Речи: Премабидель, стомляя, по-
крѣтанъ, называють: школскій ручникъ и т. д.
пре ће много у смыслу Србнь разумѣти одъ
ваша речей: потребитина, означна, догодовити-
на, одауна, драмба, увѣтъ и т. д. Да се Срб-
скій народъ увери, да е твой и твои другара
языкъ нѣму неразумѣтельнъ, ево ти одговоръ
твоимъ языкомъ.

Србска неіро!

Дочимъ си наказію, твоимъ обрамбомъ по-
дупирати мѣнѣи оны, кои языкъ Србскій и Срб-
скую часть измышляютинама нѣкимъ запоста-
вляю, и дочимъ хлѣстѣшь укудио съ нѣма, на-
ринути Срблямъ языкъ нѣвогъ: то ми е заоста-
доца пословица, теби потанко тумачити, како
бы лѣпше было, да твою дарежливость на по-
дупираѣъ языка Србскогъ употреблѣшь, и да
чврсто очитуешь промицанѣ Србства, да се ка-
ко полагѣ учіоне твои учителя нашъ языкъ съ
тубимъ нестои. Немой гонти наду, да ће одлу-
ка ваша свою сверху наманути; ери ће по о-
читимъ увѣтима само учено друство незгодѣ
речи поправляти. Я предбежно очитуемъ, да

нешъ убоица рода Србскогъ быти, ако и на-
конъ у томъ болвомъ повѣтару уточните
узражати. Манька ми времена, и то е запре-
на, те ти много коешта потанъ тумачити немо-
гу. Я те пукамъ, да се прилагодишъ Србству.
И я самъ

Србинъ изъ Аустрије.

Разумете л' браћо? Како небы разумили
новъ Србскій языкъ, кадъ е то греота и срамо-
та? Ово су речи изъ 17. и 19. броя Данице,
198. броя Новина Х. С. Дамитински, и изъ књи-
ге: Шта намъ бравано Илири: на брзу руку и
прено она скупљине. Ово е одъ мене доста и
сувише за крепостъ Србскогъ языка говорено;
еръ самъ уверенъ, да не свакій правый Србинъ
чувати прадедскій языкъ, у коме благо и
сва срећа Србска лежи и блиста. Мушкций
вели:

Ту ништа силомъ! Светыня е Рода
бзыкъ, благо обще свимъ!
Неумивена нека бљи рука,
Самовласт'я дерзость съ нломъ.

На уво Господину Б. Г. I. Ч. Мы Срби
изъ Аустрије новъ кадъ куће, коу у Карловцима
и Новомъ Саду, гнѣздама соколова Србска, по
десетъ година са учительна, кои су Србля,
проводимо, на текъ, кадъ намъ се 18 или 20
година наврши, опоски и заштићени Србскимъ
духомъ Мацарина и Немцима идемо, а вы сто
одъ тућина учили се, и вашъ сте языкъ гото-
во само у вашой кући слушали. И вы больи
Срби одъ Срба Аустриски? И то ти велишъ
Србине изъ Аустрије? Ело и теби нешто на уво:
Шта се зовешъ младымъ Србиномъ, кадъ си
триада пенди преживио?

Илиа Захаріевичъ.

ЧРЕЗВИЧАЙНА ПРЕСТАВЛѢНІЯ.

(Конацъ.)

Арнолдъ говори (у своимъ примѣчаніама
природнимъ и проч. о безумію) о единомъ чове-
ку, коу е вѣровао, да онъ на своие рамену не-
престано едну грану има; мало затимъ, да онъ
такъ дебео трбу има, да свуда ударити мора,
затимъ пакъ представлю е себи, да е онъ пше-

нично зрно, и зато ние изъ обыталишта изла-
зю, боѣши се, да га птице непоѣду.

Лѣкаръ Филодотусъ посѣщивао е единого бо-
лестника, коу е себи представлю, да е безъ гла-
ве, коу е случайно изгубио. Сва средства, за
доказати болестнику, да е глава на нѣму, сует-
на су была. Филодотъ доѣе найпосле на ту
мысль, да болестнику своие одъ олова шепаръ
на главу метне, коу учинивши, ости га болес-
никъ на своіой глави, и одъ тога часа буде
одъ представлѣния ослобоѣнъ, признавши, да е
изгубљну главу опетъ добио.

Бартолинь приповѣда, да е у Маеткана е-
данъ лѣкаръ живио, коу е за цѣло време траю-
ће најкешше врунио, коу быа у Августу мѣ-
сецу, у своіой кући горе подъ покривомъ
сѣдио, боѣши се, ако доле сиѣе, да не се раз-
бити; еръ е себи представлю за цѣло време
траюће те најкешше врунио, да е онъ лонацъ,
а не човекъ. По истеченію ти дана, представ-
лѣніе то нѣгово изчезне, и онъ е све свое по-
лове, као и пре, точно извршавао.

Вјерусъ оповиши се единого простого чове-
ка у предѣлу коду Паніе, коу е по полю тумар-
рао, трчао, люде нападао, и морио, кога кадъ
су ухватили, безали и суду предали, изговарао
се, да е онъ куряка, а не человекъ, коу се одъ
други куряка у толико само разлякуе, што су
на нѣму длане курячіе изподъ коже, т. е. изну-
тра окренуте, а не съ поля.

Закутусъ Луситаръ имао е единого болес-
ника, коу е представлю себи, да е непрестано
сманути, и да се никакко другіе уграти немо-
же, развѣ допъ небы у ватру спочио, коу е три-
путъ и чинио, и свакій путъ избављни одъ
други бывао.

Арнолдъ казуе у своимъ примѣчаніама, да
има люді, коу представлю себи да су трудни,
а жена у фантази да мысле, непрестано да ра-
ђаю дѣцу. Нѣли наку представлю себи, да
овај свѣтъ на своие рамену носе, зато се пла-
ше, да небы пали, и съ ными свѣтъ да се не-
разбѣе

Антоніе Славуѣ.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правителственой Книгопечатни у Београду.

НА СВРШЕТКУ СТАРЕ ГОДИНЕ.

Хити мѣсець преко неба,
Белдостъ свою да скрѣ,
Съ хоризонта зрачъ се Феба
Надъ вселеномъ нежъ снѣ.

Предъ зорицомъ бѣжи тама,
Прогоню се ноћъ и данъ,
Силою време бѣжи — съ нама
Неборани оно санъ.

На времена бран крили
Година намъ одлетѣ,
По закона вѣчной сили,
Ев' нова намъ долетѣ.

Сне с' понавля, напредъ ступа,
Къ болъшой среѣи — болъшой ходъ; —
И надъ море нами луна,
Силѣо плочи нѣговъ бродъ!

Дай да и я Музо сада,
Пѣванъ мило роду момъ,
Шакъ и цѣла Србчады млада
Нежъ се сдруже садъ самномъ:

Цвѣтай, цвѣтай роде милый,
Луца пушѣа на те зрачъ,
На очѣю ушны крили,
Джикъ с' у высь, останъ прахъ.

Узышуй с' на ушна крила;
Брѣ виш' умѣ истога трудъ,
Нег' сурога грдна сила,
Яна мишѣа, крѣпка грудъ.

Зато роде тамо лети,
Гони порокъ, гони тму,
Брѣ текъ тако стѣи' ношъ къ мети,
Нечашѣа ко у сувъ.

Продажъ ти е отвореный,
Несиста ти злобе зубъ,
Поправити потрешеный
На Косову славе стубъ.

Слога, любовъ нежъ те прати,
Споменъ светый „иже Србъ,"
Пишта много за нѣг' дати
И бранити србскѣй „грбъ."

Брѣ кадъ буде скуда слова,
Србѣи Србу братъ и другъ,
Благословъ не самогъ Бога,
Озарити србскѣй лугъ.

А гди тога роде нѣ,
Познато е свакоме:
„Лакше е' прутаѣ, самъ пребѣ
Нег' у снопу што своѣ."

Зато сложи просвѣтѣни
Поджигно крѣпѣи стубъ,
Тогъ ни кивна угрожена,
Нит' не срушит' смрти зубъ.

На нежъ тако време лети,
И оставая у томъ насъ:
Мы идено къ нашей мети,
И просѣте нашъ Парнасъ.
Райко Р. Јовановиѣъ,
Слуп. II. год. Философѣ.

КРИТИКА.

ОДЪ МАТИСЪ ВАНА.

(Конацъ.)

У топографическому описаню Европе г.
списатель не пазѣо, него на Аустрию, Грчку, и
Србию. Само е те државе поболъ и обширниѣ

описао, а остале само мамогредѣ. То е по-
грѣшка и њима французи географа, кои у Ев-
ропи виде и опису само Французу. Хвала
е заједно достојно племенито родољубно чуство;
али на земљини наука ни чуство на страсть
нема водити списатеља, но самој строгіи разум;
сѣ тога я као Србъ захваљујемъ г. Адишу на
обширному описаню крајевства нашега, као
географическій претресатељ критикује га:
као Србъ жалѣмъ што не единомъ обширно-
ѣу описао, ако не све славјанске државѣ, а о-
но баремъ Босну, Херцеговину, Далмацију, Цр-
ну Гору, и остала прибалканска Србства; као
географическій претресатељ мислимъ, да тре-
бало овако описати савъ свѣтъ, или ако не са-
внимъ овако и савъ свѣтъ, а оно баремъ бољъ,
него што е описао, и најповишати свѣта др-
жавѣ.

И мало маришъ знати да се навикъ дворъ
зове Ватиканъ, францускѣ Туиндирѣнъ (?), и
да у околнѣни налази се више краљевска за-
мова; такођеръ да е Лонѣ или Москва (коју
не Кутузовъ него Ростовичъ завадио) у крас-
ному положењу; да Султанскій Сералъ здо-
вима е обкодиъ и да каплицѣ чувају врата; то
су маленкости, које не трпи едно не велико дѣ-
ло; али мени е потребно знати главна природо-
слова и политична раздѣљива, и то не само у
Европи, него и у другияхъ частима свѣта; војне
силе своје народа не само на сушу, него и на
мору; правителствене њихове основе; стањъ фи-
зическога и моралнога изображенія, учена нај-
знаменитія заведенія, производе природне и ин-
дустријалне, главне струке трговане, умљеностъ
обичају подобија, које е често изъ разны природ-
ны узрока толико различна на најближнѣхъ ме-
ђу собомъ предѣљима; и ова сва колико у др-
жавама, колико и у повисшимъ окружѣијама, то-
лико и у главниимъ нарошима. Мени треба зна-
ти све до едне знамените рѣке, и рѣке побоч-
не, мѣсто њихова извира и улива, извѣиъ и ду-
жину њиховога тока, есу ли и гдѣ су бродоволо-
не. Узъ рѣке одъ давна су настали главни ка-
нали трговачкога саобштенія и художествени
протоки (canals), у њихѣ доба и друмови гво-
зени; треба за то и ња описати, па и саме глав-
не сувоземне путеве, кои су до-сада едиствен-
но на њихимъ картама и то понављенихъ врло не-
точно назначени, али когъ, што я знамъ, јошъ
ни еданъ географъ не описао; и то е безъ сум-
њъ и изъ стратегическога и изъ трговачкога
и изъ путошественнога прирѣија едина не мала

оскудица у европейскимъ земљописима; ербо
по картама само се зна, куда путевѣ воде, а
ни мало навикъ су они, колико су широки, гдѣ о-
пасни, и ост. Мени треба знати све главне трго-
вачке, саободне или несободне пароши, пароши
индустријалне, пароши книжковне ила војне, сва
мѣста, које имаю или историческу, или какву
другу важностъ, сва морска велика пристани-
шта и т. д. Али овде не мѣсто читавиъ о-
сновъ земљописанія излагати. Нечъ буде до-
ста рѣчи, да оно има бити тако нависано, да
изъ њѣга и војникъ, и трговацъ, и мудрацъ мо-
гу оно знаиъ поприати, које свакому одъ ња у
својму особитому стању служи. Свако земљо-
писаніе (наука) маюна њиховско-елементарно, које
ту цѣль не постиже, не савршено.

Не географіе безъ погрѣшакъ; ови негда
е више, а негда мањъ, али не могуће савнимъ
иъ избѣгнути, исто како не могуће единому чо-
вѣку сау земљу обикъ и своима очима о свему
се извѣстити. Опростити се дакле могу њѣке
погрѣшке земљописне, али то не свуда, а о-
собито у Европи, која е савршено у тому при-
рѣију позната. Изостављамъ све друге, кои
число не тако мало, ми ћемо оне само попра-
вити, које нась Срба изъ ближѣга тичу се. Не
истина, да на примору далматинскому пребы-
ваю Италијанци, ни у Далмацији континенталној
Морлаци, татарскога колаѣа. У свикъ плани-
нама Херцеговинѣ говори се најчестѣјъ србскѣй е-
зыкъ. У коју се ни највишѣга апака езика
или изговараја татарскога не даје приимѣтити.

Они, које страни списатељи називали су
Морлацима, у колико се по историческому из-
траживаню дознати може, други нису, него про-
вонаселѣи у онымъ предѣљима жителѣи, кои су
по свој прилици збогъ нападенія стари Римля-
на и иллански гусара, склонили се са приморја
у оне планине, да ту сачувају еманъ и незави-
симость. По долазу Срба, говорѣћи или не-
стѣй, или њиховому сродниъ езыкъ, они су се
къ њима приспонали, и тако еданъ самъ народъ
у напредѣиъ сачинили. На примору нась дал-
матинскому, које е мени врло добро познато, чи-
сло е Италијана тако малено, да неврѣди на спо-
мѣнати то у единому земљописному дѣлу, исто
како неврѣди ни приимѣтити, да њѣни Далматин-
ци живе у Италији. Изображенъ, трговина, и
други узроци оборали су границѣ, које су негда
као задовнъ ставале међу народима и нарошима,
и сѣ тога по свему свѣту, негда више а негда
мањъ, свѣташали су се люди различны племена:

само, надь є такова смѣса велика и обшита у єдиной держави, тада є приймація достойна у географію. Истина да готово єси Деметрици по варошима узе єрсейскій знаду и италійскій євзык, али нису они зато Италіани.

У описаню Греціє налази се више погрѣшакъ: межу осталима и та, да оно кралѣвство има 1,500,000 жителя, тѣмъ є управо г. Апиѣу удвоєно вѣгово жительство. На чланку о єзыху незнамъ одъ-кудъ є г. сачинитель изнамає ильскій третій єзыкъ, посредникъ межу старымъ и новымъ єзыкомъ гречинь, коимъ се свѣщенство и ученіє класа людій служи. Грци немаю више одъ два єзыка, то су старій и новій; старій свагда є было, па є юшть и сада црковный єзыкъ, а новій є кшлѣвєвний и у исто доба дружитєвний.

По г. Апиѣу Турска нема више одъ 50,000 людій уреѣногого воинства; али веѣхъ су две године, како є ондашиї правительство при уреѣнєво воинства раздѣляло сувоземну силу на пєть частій или войска, коя свака мора имати 50,000 людій, коє износи читаво воинство одъ 250,000 людій. Истина да то число нє юшть попуильно, али се сваке године све више популява, и веѣхъ є много далеко одъ онога, коє му г. Апиѣу опредѣляе.

Да непродуквамо сувѣше овай чланиаѣ, престатѣмо гонорити о Европи, коя, са свима оскудїама, са свїа погрѣшакма, опєтѣ є прекрасно описана прама другича странама свѣта мы се неупуштаю у критирианї оны, єрѣ то є управо немозно: само критирианї взишло бы пєть или десєтѣ пута дуже, одъ самага описанїа. А да нїшта не увеличаваю у оному, што говоримо, то нє слѣдуєтѣ оснѣдожити. Описанїє члєа Персіє обзїмає само 35 редака, Хинє нє више одъ два листа, а Япана само єдїна!!! Толїкїй просторѣ нє доволяѣ, да се напишю само имена толїка многобройнихъ вїяовы окрїжїа. У обадва ова царєства индустріа одавна и више него у инїакой другой странї Азіє дѣлѣа, внутрєна трговина превалиа, а у Хинї, после скорашнїа тратата са Енглєзкомъ, и спољашна свїако се развїа; Япанъ у земљодѣлю, по доказатєлєству пуговатєлї, неуступа нїакому народу на свѣту: правлїнїа у Азїи, и у другїхъ странама, особито су различна межу собомъ, и различна одъ європейскїа, па о свєму тому нє нї рїчїє у нашєму земљописанїю!... Царєство Аїама; коє брѣи 12

мїліона душа, овиѣтѣ є само рїчїма описано: „У кралѣвєву (?) Аїама: нєшо глаина варошѣ Толїама, брѣи 40,000 жит.; Уєєє, глаина варошѣ Кошїашина са 40,000 жителя (!).“ А кралѣвєво Сїама, чїє жительство износи преко три мїліона и по: „У Сїама: Шудїи, негдашия глаина варошѣ на острову Манїамъ рѣєє. Банїока, саданї глаина варошѣ, знатно пристаниште тргованє. Мѣсто брѣи 100,000 жит.!!!“ У описаню црєства и кралѣвєства неаваєтѣ друго, него по две вароши, то є заєсто єдинствєнний примѣрѣ у исторїи земљописанїа. И такимъ истымъ начиномъ описана є и Аїрика и Амерїка и Океанїа.

Овдє чїнамо конаѣ, препоручуєтѣ г. Апиѣу, кадъ бы слѣдо и у напреданї о земљописанїю забавлятєсе, да онѣ чисто превєдє дѣло г. Балби-а, али да га разумно пократи. Тѣмъ нє онѣ учїнїти велику услугу Србєству. Най-изображенїи народи садѣ превєдє изъ єднога єзыка у другїй знаменїта дѣла; а како да то мы нечїнамо, кон стотѣрѣа чїє изображенїє ступамо. Нека учєни наши младиїни одбаѣє себє овай природный гласѣ суєтїнїи, кон євѣному човєку шанѣ: „наши извори.“ Мы нєнємо моїна юшть до дуга времєна штогодѣ произвєсти, што бы се могло сравнїти, или што бы претєкло произвєдє європейскїа мудраца; а кадъ то немозємо, превєдїмо її; нашїмъ изворїнїмъ дѣлїма нєнємо друго чїнїти, него задоцїаєтѣа савршенїємъ србєкого умнога просвѣщенїа, а превєдїма можємо у мало година набавїти Србєству сво європейскє знанїє. Цїє ли то слава? превєдїма, єрѣ є заслужїа: я непонамъ славу, безъ дїакого аплїцїрїанїа на людскїй родѣ: мєнї оно є управо славно, што є людма полезно, а то было у физическопу, было у моралнопу смыєлу. Нєгубїмо данєє лєакомєслєно ово превєдїно и непродукїоно времє, нєгубїмо га у свѣкому смыєлу изображенїа, неадрїаєтѣамо народѣ у познїанїю: єдинствєно савршенїй развїтїаѣ умїи и моралїи наши свойєства савршенїу нє србєу нашу произвєсти.

КАКО ТРЕБА СА СКОТОМЪ ПОСТУПАТИ.

Излїтїно бы было доказивати права и надїобїє човєка надъ скотомъ и другимъ животнїама. Природѣ є течєнїє то, да се неадуєтѣєлє-

но подчинява одушевленоме, и разумноме онай, кои маѣ разума има. Човек неже животинѣ истреблюе као шкодљиве и опасне, а неже о-
пестъ на потребе свое обраба или поради ране,
или у изириваню свој послова. На све ово
има онъ право, и нико му на путъ стати не мо-
же, у колико се права други животинѣ тиме не
вређаю. Но изъ овога не слѣдуе, да су поступи-
цы наши према животинѣ сваке дужности раз-
решени, ерѣ разумъ свакому прописуе законе, кои
се показати не могу, показати не смеду, ако не бемо
у число скотова сами да прехемо. Лепе е за човека
препоруча, кадъ се о њему каже, да ни муву
нѣ увредю; на кадъ е тако, шта бемо рећи за
оногъ, кои животиню, ако му и нѣ на досаду, изъ
едне пакости или нестани, бѣ, муци, глани и у-
бѣа? рећемо то, да е такогъ човекъ тврда и
немилостива срца, да е невоспитанъ и сурове на-
рави человекъ, кои бы и у другой прилици исто
такъ свирѣли и безъ чуждства быо. Онай, кои
неможе лгѣ да збокоу, ямачно неже загла-
ти ни човека; на противъ то е осведочено, да
човекъ, свирѣли сирѣху животинѣ, и кои ско-
та не може да трпи, ни сирѣху людѣи нѣ благо
и милостивѣ.

Животинѣ живи и чувства има; многи при-
мѣри показую, да животинѣ своима поступка-
ма човека у удивленіе доводи. Верности и на-
учности псета свакомъ е позната; позната е
правоседна о гладномъ лаву, кои човека осу-
ђеногъ нѣ хотео растргнути изъ едне само бла-
годарности. Но и складишны примѣри пока-
зую намъ, како скотъ наметнѣ каднадъ посту-
па, него самъ ѣгоуе господарь, како предо-
сторожношю својомъ не предосторожношю чове-
ку животъ изабави, и вообще, како знае од-
даности и благодарности свое према человеку, кои
га обдржава, на угледъ дае. Све ово показуе,
да животинѣ неку свѣдѣность има, и као што
животъ свой природно чува, и брани одъ сваке
опасности, тако и зла осећа, кои ѣй се наносе.

Поступцы гдѣкой людѣи сирѣху скотона та-
ко су свирѣли и безчовечни, да бы человекъ су-
зу изъ сомазленія пусти. Небу да наводимъ
ловъ, гдѣ многи одъ дуготъ времена и еднотъ
ради увеселенія свога знериню убѣаю; небу да
наводимъ ни она, премъ да безчовечна дѣла,
кадъ многи животиню, истина шкодљиву, му-
чѣни и кинѣни истреблюю, канъ да е она кри-

ва, што ѣй е таково свойство одъ природе да-
то; но само ѣу навести, што свѣдѣнїе готово данъ
видимо, како се сирѣхъ са найужидномъ сто-
комъ, съ кравами и воловина постауа. По део
данъ луче бѣдный скотъ безъ раве и неге, на
баръ у неге да се глзда о ѡму постара, него
га оставал на кинѣ и рѣномъ времену, те одъ
гладѣ землю еде. Други јоштъ горе раде: по-
музу найпре краву, на ѣю истероу на улицу, те
се по снегу и лапавици кобасу поклаца и ту-
та, глзда и чемерна, чисто одъ многодеди про-
си помоћи, тако, да чувствителномъ человеку мо-
ра срце одъ ѣмошти да пуца.

Треба ли да наводимъ и далѣ, шта се са
стоконъ чини? оне поселе, ону простъ, коя без-
човечный бой за собомъ носи? И за саму по-
грешку чужельности господарѣ мора кушаванъ
скотъ да трпи. Ако се словѣ точакъ или осе-
вина, на полу се излѣе глѣвъ терча, ако су
се кола закаркала, скотъ мора зато да пати. Ле-
влиный господарь седи на воли, на псуе и бѣ,
и ако кушави волова на то почиту трчати, а ѣ-
му нѣ поволи или путъ, коуѣмъ иду, или улица,
на кою су ударили, онъ не силзи доле, него еднѣко
бѣ и псуе, на найпосле, почѣвъ кушавна марва
о што удари, или иначе заустави се, онда се
тежъ бесѣи господарѣ скида, и на ново починѣ
тухи; на како? по очини, по глави, или сини-
рочъ сечинице, или гвоздѣнымъ канѣмъ годъ
орудіемъ, или гдѣнымъ канѣномъ. Може ли чо-
векъ ово глѣдати, да се не сгрози, и да му прѣ-
у жила не претрѣне?

Старешине народа, мотрите, мотрите! учи-
тељи народа, вчитѣ и советуйте! узекшавѣ-
те срца и нарави; опоминѣте, представѣйте
и учите, нека человекъ и сирѣху скота человекъ
буде, нека одъ ѣгѣ ползу има, нека га на
свое потребе и на свое пренитаніе употребѣ-
ва, али нека не прѣлази глѣзъ разума, и нека
не вређа чувство оно милости и доброте, ѣ-
му одъ Бога удеђено. Нико неже человеку заме-
рити, ако она свое потребе ради закоуѣ, али
не се добра душа сгрозити, ако она починѣ
полѣно бости, те га тако после многи ра-
на учоринѣ; али ако га глѣвинѣ и мушнѣ, а-
ли му одкашѣ и не даѣтъ оно, што му е
нуждно, да животъ свой твое ползе ради об-
држава. Кадъ скотъ као тваръ безсловесна
зна человеку оддавати благодарности, зашто не
бы и человекъ быо благодарѣнъ предъ Богомъ,
што е животиню ѣгове ради ползе сатворѣо,
— и скота, одъ когѣ живи, или кои му е мо-
же быти ѣнако кадгодъ животъ, не муѣи и
кинѣи, но брѣгу о ѡму носѣи, рѣкомъ га вре-
мену безъ нужде не влѣгаю, и рану му и по-
кривѣвъ увекъ набавѣаю?

І. С. Поповић.

Учредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правлственой Книгопечатни у Београду.